NEAR EAST UNIVERSITY
LIBRARY
1988 - LEFKOŞA

K.K.T.C.
YAKINDOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK
ANA BİLİM DALI

CİNSEL YÖNELİME BAĞLI TUTUMLARIN MESLEK SEÇİMİNE VE TOPLUMSAL GELİŞİME YANSIMASININ ANALİZİ

DOKTORA TEZİ

Çiğdem DÜRÜST

Haziran, 2013
Lefkoşa

NEAR EAST UNIVERSITY
LIBRARY
1988 - LEFKOŞA

K.K.T.C.
YAKINDOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK
ANA BİLİM DALI

CİNSEL YÖNELİME BAĞLI TUTUM FARKLILIKLARININ MESLEK SEÇİMİNE VE TOPLUMSAL GELİŞİME YANSIMASININ ANALİZİ

DOKTORA TEZİ

Çiğdem DÜRÜST

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet Çağlar
Tez İkinci Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ali Civelek

Haziran, 2013
Lefkoşa

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı'nda DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir

Başkan: Prof. Dr. Cem BİROL

Üye: Prof. Dr. Mehmet Çağlar (Tez 1. Danışmanı)

Üye: Prof. Dr. Aytekin İşman

Üye: Yrd. Doç. Dr. Ali Civelek (Tez 2. Danışmanı)

Üye: Yrd. Doç. Dr. Sibel Dinçyürek

Onay:

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ 1988

ÖNSÖZ

Toplumsal cinsiyete ve cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıklar, sosyal yaşamda bireylerin önünde bulunan en büyük engellerden biridir. Bireylerin önündeki engeller ise toplumsal gelişimlerin engellenmesinin başlangıç noktalarındandır. İşte bu gözlem ve duyarlılık ile toplumsal cinsiyete ve cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıklarla ilgili gerçekleştirilmiş bu çalışmanın, bundan sonra yapılacak araştırmalara ışık tutması ümit edilmektedir.

Bu tezin, sosyal alanda bir adım atılması, sonuçlarının kullanılarak daha sağlıklı bireyler ve sosyal barışın hüküm sürdüğü bir toplum oluşturulabilmesinde bir adım olması temenni edilmektedir.

Yaklaşık 3 yıl devam eden çalışmada, yasalara ve geleneklere rağmen cesaret göstererek çalışmalara katılan ve katkı koyan herkese, alan yazın taraması esnasında yol gösteren dostlara, tezimin Türk dili açısından düzeltmelerinin gerçekleştirilmesinde emeği geçen eşime, sevgiye ayırdığımız zamandan fedakarlık etme sabrını gösteren oğluma, tezin ölçeğini geliştirilmesi esnasında katkı ve önerilerini esirgemeyen Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Cem Birol'a, ve teze danışmanlık yapan kıymetli hocalarım Prof. Dr. Mehmet Çağlar ile Yrd. Doç Dr. Ali Civelek'e teşekkür ederim.

ÖZET

CİNSEL YÖNELİME BAĞLI TUTUM FARKLILIKLARININ MESLEK SEÇİMİNE VE TOPLUMSAL GELİŞİME YANSIMASININ ANALİZİ

DÜRÜST, Çiğdem.
Doktora Tezi
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet ÇAĞLAR
Tez İkinci Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ali CİVELEK
Haziran, 2013, 172 sayfa.

Bu çalışmada, Kıbrıs'ın kuzeyindeki LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin meslek seçimine yönelik tutumlarındaki farklılıkların analizleri ve cinsiyetler ile cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıkların toplumsal gelişime yansıyan dezavantajlarının değerlendirilmesi hedeflenmektedir.

LGBTQ bireyler için en sancılı süreç, ergen oldukları dönemlerden başlayarak, lise, üniversite, ardından da, mezun olabilenler için üniversiteyi bitirdikten sonra, meslek seçim sürecinde yaşanmaktadır. Pek çok LGBTQ birey, uzmanlıkları olmamasına, ya da yapmak istememelerine rağmen, çevrenin (aile, toplum vs.) ve eğitim sisteminin etkileri ile LGBTQ bireylerin ağırlıklı olarak tercih ettikleri gözlemlenen mesleklere yönlendirilmektedirler. Bunların başında da sanatsal yetenek gerektiren, sanat dalları gelmektedir.

Eğitim yaşamında, meslek seçim süreçlerinde ve mesleğe girdikten sonra bir LGBTQ birey

olmak, hem LGBTQ bireyin kendisini, hem de çevresini ürkütmektedir. Bunun, başta yasal, sonra da ataerkil heteroseksist yapının sosyal yaşamda hala üstün olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Sosyal dışlanma mağduru olan LGBTQ bireyler, farklı olmaktan kaynaklanan korkular yaşamakta, şiddet görmekten ürkmektedirler. LGBTQ bireyler çoğu zaman cinsel yönelimlerini gizli tutmakta, kendilerini açmaktan korkmaktadırlar.

Toplumsal yaşam içerisinde çoğu zaman herkesin heteroseksüel sayılması ve neredeyse tüm sosyal düzenlemelerin buna göre oluşması ve yapılanması, LGBTQ çalışanların sosyalleşme sorunları yaşamalarına ve yalnızlaşmalarına neden olmaktadır.

Tercih sebebiyle olmayan ve varoluşsal olduğu bilimsel bulgularla da ortaya konulmaya çalışılan (Öngel, 2007), eşcinselliğe ve LGBTQ bireylere karşı gösterilen olumsuz tutumlar, homofobik hareketler, toplumsal yaşamın her alanında yaşanan sosyal sorunlardan bir tanesidir. Medya, eğitim sistemi, sosyal araştırmalarla saptanan bulgular, sosyo-psikolojik araştırmalar ve ruh sağlığı alanlarında sürdürülmekte olan çalışmalar, homofobinin varlığını açıkça ortaya koymaktadır. Oysa homofobi bir insan hakları ihlalidir ve çağdaş ülkelerde yasaklanarak çeşitli önlemlerle ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır. Homofobinin etkilerinin söndürülmesi için çalışmalar yapan ve önemli aşamalar kaydetmiş olan ülkeler ve toplumlar dünya üzerinde mevcuttur.

Araştırmada kullanılan ölçek, araştırmacı tarafından geliştirilmiş olup geçerlik ve güvenirliği test edilmiştir.

Madde geçerliğine kanıt sağlamak amacıyla madde test korelasyonları yapılmış, korelasyonların .51 ile .65 arasında değişmekte olduğu hesaplanmıştır. Ölçeğin bütün maddeleri için Cronbach alfa değeri (Crα güvenirliği) 0.952 bulunmuş ve kendi içinde tutarlı olduğu saptanmıştır.

Anahtar sözcükler: LGBTQ, homofobi, sosyal dışlanma, meslek seçimi.

ABSTRACT

THE ANALYSIS OF REFLECTIONS ABOUT THE CHOICE OF OCCUPATIONS AND THE SOCIAL DEVELOPMENT DEPENDING ON THE ATTITUDES OF SEXUAL ORIENTATIONS

DÜRÜST, Çiğdem.
Phd Thesis
Department of Guidance and Psycological Consultation
Supervisor: Prof. Dr. Mehmet ÇAĞLAR
Co-supervisor: Assist. Prof. Dr. Ali CİVELEK
June, 2013, 172 pages.

This Phd thesis includes the analysis of differences about the choice of occupations between heterosexuals and LGBTQ individuals, and evaluation about the reflextions of disrimination based on gender and sexual disadvantages.

The most painfull process of LGBTQ individuals is experienced by the starting of adolescence, continues during high school periods, then during university, after graduation (ones who can graduate) and during the times which they are choose thir occupations.

Most of LGBTQ individuals are directed to the jobs which are known as homosexual professions, though they are unwanted or not their expertise areas. On the top of these occupations, there are artistic activities which are the brances of artistics.

To be an LGBTQ individual during educational life, process of occupation choices, and during professional life is a scary process. This depends to the preponerance of the superioryty of heterosexist structure.

LGBTQ individuals who are the victims of social exclusion are in a fear of violence and diversity. Most of the time, they keep their sexual orientation in secret and afraid to open themselves.

Making arrangements during daily life as if everyone is hetrosexuals and pretending to assume that everyone is a heterosexual, forces LGBTQ individuals and employers in socialization problems and isolates them.

Although in many nations, it have been proved by scientific discoveries that to be a LGBTQ indvidual is not depends the one's choice; there is a hate against LGBTQ individuals. Hatred against LGBTQ individuals is one of the social problems of social life. The name of this hate is homophobia. Media, education system, social research findings, the areas of mental health research and the ongoing socio-psychological studies, clearly reveal the existence of homophobia. However, homophobia is a human rights violation and it is tried to eliminate various measures in contemporary countries. There are some countries which are engaged in efforts to extinguish the effects of homophobia and made progress about it on the world.

Inorder to provideevidence of the validity of the test substance are correlated, the corelations ranged from .51 to .65 are correlated. Cronbach's alpha values for all the items of content (Crα reliability) was found .952 and it is found consistent in its own.

Key words: LGBTQ, homophobia, cial exclusion, choice of occupation (profession).

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....III

ÖNSÖZ.....IV

ÖZET.....V

ABSTRACT.....VII

İÇİNDEKİLER.....IX

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ.....1

1.1. Cinsiyet ve Cinsel Yönelim.....1

1.2. Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Transseksüel ve Queer Bilincinin Tarihçesi.....3

1.3. Araştırmada Problem Durumu.....6

1.4. Araştırmanın Problem Durumunun Alt amaçlar ile İlişkilendirilmesi.....7

1.4.1. Alt Problem 1.....7

1.4.1.1. Alt Problem 1 ile ilişkili Araştırma Soruları.....7

1.4.2. Alt Problem 2.....8

1.4.2.1. Alt Problem 2 ile ilişkili Araştırma Soruları.....9

1.5. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....10

1.6. Sınırlılıklar.....13

1.7. Sayıltılar.....14

1.8. Tanımlar.....14

1.9. Kısaltmalar.....17

BÖLÜM 2

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE ALAN YAZIN TARAMASI.....18

2.1. Sosyoloji ve LGBTQ Bireylere Bakış.....21

2.2. Medya ve İletişim Açısından LGBTQ Bireylere Bakış.....25
2.3. Eğitim ve LGBTQ Bireyler.....29
2.4. Ruh Sağlığı ve LGBTQ Bireyler.....34

BÖLÜM 3
3. YÖNTEM.....43
3.1. Araştırma Evreni / Çalışma Grubu ve Kullanılan Yöntem.....44
3.2. Araştırmadaki Çalışma Grubunun Oluşturulması.....48
3.3. Araştırma Deseni.....48
3.3.1. Nicel Araştırma Yöntemi.....49
3.3.2. Nitel Araştırma Yöntemi.....50
3.4. Veri Toplama Araçları ve Analizi.....51

BÖLÜM 4
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....53
4.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri.....53
4.1.1. Yaş.....53
4.1.2. Uyruk.....54
4.1.3. Devamlı İkamet edilen ülke.....55
4.1.4. Cinsiyet ve Cinsel Yönelim.....55
4.1.5. Eğitim.....57
4.1.6. Meslek.....58
4.2. Alt Amaçlar ve Alt Amaçlarla İlgili Bulgular.....62
4.2.1. 1. Alt Amaç.....62
4.2.1.1. 1. Alt Amaç ile İlgili 1. Soru.....83
4.2.1.2. 1. Alt Amaç ile İlgili 2. Soru.....85
4.2.1.3. 1. Alt Amaç ile İlgili 3. Soru.....86
4.2.1.4. 1. Alt Amaç ile İlgili 4. Soru.....90
4.2.1.5. 1. Alt Amaç ile İlgili 5. Soru.....93
4.2.1.6. 1. Alt Amaç ile İlgili 6. Soru.....95
4.2.1.7. 1. Alt Amaç ile İlgili 7. Soru.....97
4.2.1.8. 1. Alt Amaç ile İlgili 8. Soru.....99
4.2.1.9. 1. Alt Amaç ile İlgili 9. Soru.....101

4.2.1.10. 1. Alt Amaç ile İlgili 10. Soru.....105
4.2.1.11. 1. Alt Amaç İle İlgili 11. Soru.....107
4.2.1.12. 1. Alt Amaç İle İlgili 12. Soru.....109
4.2.2. 2. Alt Amaç.....110
4.2.2.1. 2. Alt Amaç ile İlgili 1. Soru.....110
4.2.2.2. 2. Alt Amaç ile ilgili 2. Soru.....112
4.2.2.3. 2. Alt Amaç ile İlgili 3. Soru.....114
4.2.2.4. 2. Alt Amaç ile İlgili 4. Soru.....115
4.2.2.5. 2. Alt Amaç ile İlgili 5. Soru.....118
4.2.2.6. 2. Alt Amaç ile İlgili 6. Soru.....119
4.2.2.7. 2. Alt Amaç ile İlgili 7. Soru.....121
4.2.2.8. 2. Alt Amaç ile İlgili 8. Soru.....122
4.2.2.9. 2. Alt Amaç ile İlgili 9. Soru.....123
4.2.2.10. 2. Alt Amaç ile İlgili 10. Soru.....124
4.2.2.11. 2. Alt Amaç ile İlgili 11. Soru.....125
4.2.2.12. 2. Alt Amaç ile İlgili 12. Soru.....126
4.2.2.13. 2. Alt Amaç ile İlgili 13. Soru.....129

5. SONUÇ VE ÖNERİLER
5.1 Sonuçlar.....131
5.2 Öneriler.....139

KAYNAKLAR.....144

EKLER
5.1. Cinsel Yönelime Bağlı Tutum Farklılıklarının Meslek Seçimine ve Toplumsal Gelişime Yansımasının Analizi Sırasında Kullanılan Tablolar.....161
5.2. Cinsel Yönelime Bağlı Tutum Farklılıklarının Meslek Seçimine ve Toplumsal Gelişime Yansımasının Analizi Çalışmasında Kullanılan Anket.....164

CİNSEL YÖNELİME BAĞLI TUTUMLARIN MESLEK SEÇİMİNE VE TOPLUMSAL GELİŞİME YANSIMASININ ANALİZİ

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

1.1 Cinsiyet ve Cinsel Yönelim

Sosyolojide cinsiyet terimi, genellikle bedenin erkek ya da dişi olarak tanımlanmasına neden olan anatomik ve fizyolojik farklılıkları dile getirmek için kullanılmaktadır. Oysa, son yüzyıl içerisinde gözlemlenen feminist bakışın geliştirilmesinin, cinsiyet ve toplum temelli ve özellikle de kadın araştırmacıların cinsiyete dayalı ayrımcılıklar konusunda gerçekleştirdikleri çalışmaların hızla artmasının "cinsiyet" kavramına, "seks" dışında bir kavram daha kazandırılmasına katkı sağladığı düşünülmektedir. Artık, sosyoloji, psikoloji ve antropoloji alanlarında "seks" kavramından ayrı olarak "gender (cinsiyet)" ya da "toplumsal cinsiyet" kavramlarının da cinsiyetlere yönelik araştırmalara vurgu yaptığı izlenmektedir. Toplumsal cinsiyet kavramı ile; biyolojik olanla sosyo-psikolojik ve kültürel olanın ayrıştırılarak irdelenmesi hedeflenebilir. Her toplum, erkek ve kadını; farklı nitelikleri, davranış modelleri, sorumlulukları, hakları ve beklentileri olan erkek ve kadına yavaş yavaş dönüştürmektedir. Biyolojik cinsiyetten farklı olarak erkeklerin ve kadınların toplumsal cinsiyet kimlikleri psikolojik, tarihsel ve kültürel olarak oluşturulmuştur (Seyyar, 2004).

Cinsiyetlerin irdelenmesi sırasında, bireylerin cinsel eğilimleri ve romantik duygularından hareketle, her biyolojik cinsiyetin aynı romantik yönelimlere sahip olmadıkları da ortaya çıkmıştır. Ataerkil toplum yapısı içerisinde, normalleştirilmiş kadın ve erkek cinsiyetleri mevcuttur. Bu iki cinsin birbirinin karşıtı olduğu algısı, ataerkil toplum yapısının öğretilerindendir. Karşıt iki cinsin, birbirlerine karşı hissettikleri romantik çekim normal kabul edilir ve ataerkil toplum yapısı tarafından da desteklenir. Ancak aynı biyolojik cinsiyete sahip bireylerin birbirlerine yönelik romantik duygular besleyebilecekleri de gözlemlenmektedir. Fakat bu durum desteklenmez ve hatta engellenir, kötü kabul edilir. Karşıt olmayan, aynı biyolojik cinsiyete sahip bireylere karşı duyulan romantik yönelimin de gerçek olduğu bilinmekte, yaşanmaktadır. Bu durum da yanlış ve tehlikeli olarak görülür (Köhler, 2009). Başka bir deyişle cinsel yönelim aslında, tamamen kişinin romantik duyguları ve cinsel olarak yöneldiği, çekim hissettiği karşısındaki birey ile alakalıdır. Bu eğilim ve duygular aynı cinse, karşı cinse, ya da her iki cinse de yönelik olabilir. Bu durum bireyin istekleri, davranışları ve kimliği ile doğrudan ilişkilidir.

Cinsel yönelim ve cinsel tercih terimlerinin sıklıkla birbirinin yerine kullanıldığı dikkati çekmektedir. Ancak ilkinin, daha dar anlamda kişinin erotik tavrına ve yönelimine işaret ettiği kabul edilebilir. Cinsel tercih terimi ise, bireyin tercih edebileceğini, istek ve seçim arasında bir ilişki olduğunu akla getirmektedir.

Sosyal yaşamda ve bilimsel çalışmalarda cinsel yönelim kavramının yer edinmeye başlamasını takiben LGBTQ bireyleri ve lezbiyenliği, gayliği, biseksüelliği, transseksüelliği ve Queer felsefeyi konu edinen araştırmaların sayısında bir artış dikkati çekmektedir. Bu artış, cinsel yönelimler hakkında, LGBTQ bireylerin sosyal ve psikolojik yaşamlarına dair bulgular merak edilmeye başlanmıştır.

Çok yakın bir geçmişe kadar LGBTQ, ya da en yaygın kullanımı ile eşcinsellik, tedavi ile giderilmesi gereken patolojik bir bozukluk olarak bilinmekteydi. Ancak günümüzde, bilim alanlarında kaydedilen ilerlemeler ile artık eşcinselliğin insan cinselliğinin normal görünümlerinden biri olarak kabul edilmesinin doğru olduğu savunulmaktadır. Hatta çağdaş toplumlarda, sosyo-kültürel yaşam içerisinde, toplumsal cinsiyete ve cinsel yönelime dayalı ayrımcılıkları ortadan kaldıran eşitlik önlemleri önemli yer tutmaktadır. Birleşmiş Milletlerin

ilgili antlaşma ve direktifleri ile Avrupa Birliği'nde alınan kararlar bunlara örnektir (AB Eşit Muamele Direktifleri, 2000/78/EC, 84/635/EEC, 97/80/EC, 2000/43/EC, ; BM İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, 1. ve 2. md) .

Eşcinselliğin hastalık olarak kabul edildiği dönemlerde, cinsel yönelimle ilgili değerlendirmeler, bu bireylerin diğerlerinden ayırıldığı, farklılaştıkları, hatta tedaviye ihtiyaç duydukları bir gösterge olarak kabul edilirdi. Oysa günümüzde yapılan araştırmalar, gerek akademik alanda, gerekse de uygulamada konuyu LGBTQ bireylerin ve heteroseksüel bireylerin, fiziksel ve ruhsal sağlamlığı açısından da incelemenin doğru olacağını savunurlar (Öngel, 2007).

1.2 Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Transseksüel ve Queer Bilincinin Tarihçesi

Eşcinsellik ilk kez "Homoseksüel" sözcüğü ile Almancada 1824'de Kertbeny tarafından kullanılmıştır. 19. yüzyılın ikinci yarısında (1869), homoseksüellik olarak literatürdeki yerini alan eşcinsellik kavramı, İngilizcede, Addington tarafından yaklaşık 20 yıl sonra 1891'de yer bulmuş; literatürde ilk defa yer almaya başladığı 1869'dan yaklaşık bir asır sonra, 1973 senesinde de Amerikan Psikoloji Derneği tarafından ruh hastalıkları kataloğundan çıkarılabilmiştir (http://en.wikipedia.org/wiki/Homosexuality_and_psychology_11.02.2012).

İlk çağlardan bu yana, literatürde zaman zaman belirip kaybolan paranoria (para:dışında; nous:akıl) teriminin Fransız hekimler tarafından kullanılmaya başlanması ile eşcinsellik gündemde yer aldı. Bu dönemde, psikiyatride diğer paranoid bozukluk olarak isimlendirilmiş ruhsal bozukluklar ile aynı cinsten kişilere karşı erotik istek duyan eşcinsellere dair tanımlamalar da kapsama alınmıştır (Hocaoğlu 2001). Amerikan Psikiyatri Derneği'nin homoseksüaliteyi DSM-III'(Diagnostic and Statistical Manual III)'ten çıkarmasından 20 yıl sonra, 1992'de Dünya Sağlık Örgütü (WHO) homoseksüaliteyi, ICD9 (International Classification of Diseases)'dan çıkardı. Buna karşın, hala özellikle de ruh sağlığı çalışanları arasında, LGBTQ bireylerin hasta veya sapkın olduklarını düşünenler bulunmaktadır (Bartlett, Smith and King, 2009).

Eşcinsellik yaşantıları üzerine 19. yüzyılda başlayan konuşma ve çalışmaların, batı ülkelerinden yayılan bir LGBTQ hareketinin oluşmasına yardımcı olduğu anlaşılmaktadır. Bu çalışma kapsamında alanda ve alanyazında gerçekleştirilen çalışmalar esnasında, Kıbrıs'ın kuzeyinde LGBTQ bireylerin yaşamlarına yönelik çok az bilgiye sahip olunduğu, bu alanda gerçekleştirilmiş çalışmaların kapsamının ve ulaştığı kitlelerin de son derece sınırlı kaldığı kabul edilebilir.

Heteroseksüel terimi daha sonraları karşı cinsten kişilere erotik isteğe karşılık geliştirilmiştir. Biseksüellik terimi ise Freud tarafından her iki cinse karşı duyulan çekimi anlatmak için kullanılmıştır (T.C.Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü Ankara, 2007). Bu terimler daha çok cinsel istek, toplumsal cinsiyet rolleri, cinsel davranış şekilleri, kişisel ve toplumsal kimlik, kişilik tipi, normallik ve anormallik derecesi, ruhsal hastalığın bulunup bulunmaması gibi alanlarda yaygın olarak kullanılmışlardır.

LGBTQ bireylerin cinsel yönelimlerinden dolayı uğradıkları ayrımcılıkların sebebi homofobidir. Homofobi, heteroseksüel olmayan diğer cinsel yönelimlere sahip olan LGBTQ (lezbiyen, gey, biseksüel, transseksüel, queer) kişilere karşı uygulanan negatif ayrımcılıktır. Bu ayrımcılığı uygulayan kişilere de homofobik denir. Cinsiyet azınlıkları ve cinsel azınlıklar konusunda duyarlı terapistler homofobinin ruhsal sıkıntı ve zorlukların sebebi olduğuna inanmaktadırlar (King et al. 2008). Homofobi eşcinsellere ve eşcinselliğe duyulan korku, dehşet ve nefreti tanımlar. "Bifobi" ise biseksüelliğe karşı hem heteroseksüeller hem de eşcinseller tarafından takınılan benzer tutumları ifade eder (Weinberg, 1972; homofobi ve heteroseksizm hakkında daha fazla bilgi için bkz. Davies, 1996).

LGBTQ bireylerin çocukluklarından itibaren aile yaşamları içerisinde homofobik şiddete maruz kaldıkları çeşitli araştırmalara konu olmuş, bilinen bir gerçektir. Bu şiddet, daha çok sözel istismar, fiziksel tehdit veya fiziksel şiddet biçimlerinde yaşanır: Farklı cinsel yönelimlere sahip kadınların % 58'i bu üç tip mağduriyetin en az birini hayatlarının herhangi bir döneminde yaşadıklarını belirttikleri araştırmalar mevcuttur. Bu kadınların % 34'ü babaları, % 24'ü erkek kardeşleri, % 15'i ise kız kardeşleri tarafından istismar edildiklerini dile getirmişlerdir. Farklı cinsel yönelime sahip erkeklerin ise % 30'u anneleri, % 23'ü babaları, % 43'ü erkek kardeşleri, % 15'i ise kız kardeşleri tarafından şiddet gördüklerini dile

getirmişlerdir. Farklı cinsel yönelim anne, baba ve akrabaların istismar edici tepkileriyle cezalandırıldığından, gey ve lezbiyen gençlerin % 26'sı evlerini terk etmeye zorlanmış olduklarını ifade etmektedirler (Herdt & Meer, 2003). Eşcinsellere Saldırı adlı ankette Stonewall (1996), eşcinsel ve biseksüel erkeklerin %34'ünün ve kadınların %24'ünün cinsel durumları sebebiyle fiziki şiddete maruz kaldığını ortaya koymuştur. Stonewall (1993) çalışmasında, LGBTQ bireylein %37'sinin işyerinde ayrıma uğradığını ve cevap verenlerin neredeyse yarısının (%48) cinsel durumları sebebiyle tacize uğradığını tespit etmiştir. İngiltere'de artık işyerinde tacize karşı koruma sağlayan ayrımcılık karşıtı yasalar olsa da birçok lezbiyen, gey ve biseksüel birey için hala bir korku ortamı mevcuttur ve tabii ki korkmak için ayrımcılığa uğramış olmak gerekmez. Bu durum tüm lezbiyen, gey ve biseksüel bireyleri anksiyete ve dezorganizasyona karşı kırılgan bir halde bırakmaktadır (Stonewall,1993).

Queer Teori'nin gelişimi de cinsel yönelimler ve cinsiyetlerle alakalı olarak gerçekleştirilen çalışmalar kapsamında geliştirilmiştir. Teori bireyin cinselliğinin sosyal ilişkileri nasıl etkilediğini ve toplumsal cinsiyet ile cinsellik konuları hakkında geliştirilen normatif varsayımların değerlendirilmesine odaklanarak eleştiriler geliştirilmesine katkı sağladığı düşünülmektedir. Aynı zamanda, toplumsal cinsiyet ve cinsellik arasındaki farklar hakkında feminizme daha geniş araçlar sunma potansiyeline de sahip olduğu da düşünülmektedir.

Sosyal antropoloji, sosyoloji, tarih, psikoloji gibi bilim dalları eşcinselliğin ve biseksüalitenin tarihçesini ortaya koyarken, eşcinsellik ve biseksüelliğin yansımalarının dünya genelinde eski çağlardan bu yana var olduğunu belirtmektedir. Eski tarihlerden bu yana bazı kültürlerde eşcinsellik doğal kabul edilip; insan cinselliğinin normal bir varyasyonu olarak görülmekte; aynı cinsiyetten kişilerle cinsel ilişkiler desteklenmekte, hatta bu kişilere toplumda yüksek statüler verildiği bilinmektedir. Bazı kültürlerde ise eşcinseller kötü muamele görmekte ve dışlanmaktadır. Bazı bireyler biseksüaliteyi ya da eşcinselliği doğalarının temel bir parçası olarak görürler. Dünyaya bu şekilde geldiklerini kabullenerek çocukluk çağından itibaren eşcinsel çekim ve arzularının örneklerini ispat olarak sunabilirler. Bazı bireyler ise, cinselliği kendilerinin tercih ettiğini ve karşı cinsten veya tek bir cinsiyetten birisi ile cinsel ilişkiyi denediğini ve çeşitli sebeplerle aynı cins ile ilişkiyi tercih ettiğini söyleyebilirler (Grahn, J. 1990). Eşcinselliğe dair görüşler iki kola ayrılmaktadır. Cinsel kimliği yere ve zamana özgü

sosyal, kültürel bir yapı olarak gören bir bakış açısı da mevcuttur. Bu açıdan bakıldığında Tayland, Antik Yunan veya Pakistan'daki eşcinsellik ile günümüz Londra'sı ya da New York'unda yaşayan eşcinsel bireyler çok az ortak yöne sahiptir. Diğer bir görüşe göre ise, bütün kültürlerde ve zaman dilimlerinde eşcinsellerin var olduğuna dair kanıtlar bulunduğundan, eşcinsel kimliğin temel ve doğal olduğunu savunulmaktadır. Farklı görüşler arası tartışmalar halen devam etmekte ve her iki görüşü de destekleyen kanıtlar bulunmaktadır. Bu noktada şu sorular önemli olmaktadır (Grahn, J. 1990):

- Cinsellik doğa tarafından mı (esansiyelizm) yoksa sonradan edinilerek (sosyal yapısalcılık) mi belirlenmektedir?
- Lezbiyen, gey ya da biseksüel bireylerin böyle olduklarını anlamak için neden çok çaba sarf etmeleri gerekmektedir?

Ancak pek çok lezbiyen, gey, biseksüel birey neden böyle oldukları sorusuna pek de fazla ilgi göstermezler. Onlar sadece böyledirler (Grahn, J. 1990).

1.3 Araştırmada Problem Durumu

Araştırmanın problem cümlesi "Cinsel yönelime bağlı tutumların meslek seçimine ve toplumsal gelişime yansıması nasıldır?" şeklindedir. Bu probleme bağlı olarak 2 temel alt problem ve bu alt problemlere bağlı araştırma soruları belirlenmiştir. Temel alt problemler aşağıdaki gibidir:

1. LGBTQ bireyleri ve heteroseksüel bireyleri yönlendiren sebepler arasında farklılık var mı?

2. LGBTQ bireylerin meslek seçimleri ve toplumsal kabul görme istekleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Alt problemlereilişkin araştırma soruları 1.4.1.1. ve 1.4.1.2. ara başlıklarda bulunmaktadır.

Bu kısımda araştırmanın problem durumu, alt problemler, araştırmanın önemi, sayıltılar, sınırlılıklar, araştırmada kullanılan terim ve kavramların tanımları ile kısaltmalar sunulmuştur.

1.4 Araştırmanın Problem Durumunun Alt amaçlar ile İlişkilendirilmesi

Bu kısımda, yukarıda verilen problem cümlesi ve buna bağlı olarak belirlenen iki temel alt probleme bağlı araştırma soruları bulunmaktadır.

1.4.1 Alt Problem 1

LGBTQ bireyleri ve heteroseksüel bireyleri meslek seçimine yönlendiren sebepler arasında fark var mı?

Bu alt problemde LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin eğitim durumları arasında bir farklılık olup olmadığı; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin işbirliği içerisinde yaşama tercihleri ile yalnız yaşamayı tercih etme durumları; LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin işbirliği yapma konusundaki isteklilikleri arasındaki farklılık durumları; LGBTQ bireylerin seçtiği meslek ile hoşlarına giden meslek durumları arasındaki farklılıklar; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin mesleki kararları ile ilgili içsel çatışma yaşama durumları arasındaki farklılıklar; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin kendilerini en başarılı hissetikleri işlerin dağılımları; LGBTQ ve hetersoseksüel bireylerin televizyonda en çok izlemeyi tercih ettiği programların dağılımları; LGBTQ bireylerin izlediği film türleri; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin en çok hoşlarına giden meslekler arasında farklılıklar; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin mesleki kararları ile ilgili içsel çatışma durumları; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin meslek yılları arasındaki farklılıklar; LGBTQ bireylerin mesleki anlamda birden fazla alana ilgi duyması durumunda kararını etkileyen en önemli noktalar saptanmıştır.

1.4.1.1. Alt Problem 1 ile ilişkili araştırma soruları:

LGBTQ bireyleri ve heteroseksüel bireyleri meslek seçimine yönlendiren sebepler arasında fark var mı?

a. LGBTQ bireylerin eğitim durumları ile heteroseksüellerin eğitim durumları arasında farklılık var mı?

b. LGBTQ bireylerin seçtiği meslek ile hoşlarına giden meslek durumları arasında fark var mı?

c. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin mesleki kararları ile ilgili içsel çatışma yaşama durumları arasında fark var mı?

d. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin kendilerini en başarılı hissettikleri işlerin yüzde oran dağılımları nasıldır?

e. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin en çok hoşlarına giden meslekler arasında fark var mı?

f. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin meslek yılları arasındaki fark var mı?

g. LGBTQ bireylerin mesleki anlamda birden fazla alana ilgi duyması durumunda kararını etkileyen en önemli 3 nokta nedir?

h. LGBTQ bireylerin hayatta en kolay başardığı işler nelerdir?

i. Heteroseksüel bireylerin hayatta en kolay başardığı işler nelerdir?

j. LGBTQ bireylerin kendini en başarılı hissettiği işler nelerdir?

k. Heteroseksüel bireylerin kendini en başarılı hissettiği işler nelerdir?

l. LGBTQ bireylerin hoşuna giden meslekler ile yaşları arasında ilişki var mı?

m. Heteroseksüel bireylerin hoşuna giden meslekler ile yaşları arasında ilişki var mı?

1.4.2 Alt Problem 2

LGBTQ bireylerin meslek seçimleri ve toplumsal kabul görme istekleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Bu amaçla, LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin aynı evi paylaşma anlamında başka bireyler ile birlikte yaşamayı tercih etme durumlar; LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin meslek yaşamlarında işbirliği yapma konusundaki isteklilik durumları; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin eğitimle ilgili plan yaparken anne ve babalarının görüşlerini göz önünde bulundurma durumları arasındaki farklılıklar; LGBTQ ve heteroseksüel televizyonda en çok izlemeyi tercih ettikleri programların dağılımları; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin izlemeyi terih ettikleri film türleri; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin öldükten sonra hatırlanmak istedikleri yönleri; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin cinsiyetlerini tanımlara arasındaki farklılıkları; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin arkadaşlarının cinsiyet dağılımları

arasındaki farklılıklar; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin evlerinde bozulan bir şeyi kimin tamir ettiği ile ilgili farklılık olup olmadığı konuları karşılaştırmalı olarak saptanmıştır.

1.4.2.1. Alt Problem 2 ile İlişkili Araştırma Soruları:

LGBTQ bireylerin meslek seçimleri ve toplumsal kabul görme istekleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

a. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin işbirliği içerisinde yaşama tercihleri ile yalnız yaşamayı tercih etme durumları arasında farklılık var mıdır?

b. LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin işbirliği yapma konusunda istekli olma durumları arasındaki farklılık var mıdır?

c. LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin eğitimle ilgili plan yaparken anne-baba tavsiyelerini göz önünde bulundurma durumları arasında farklılık var mıdır?

d. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin televizyonda en çok izlemeyi tercih ettiği programların dağılımları nasıldır?

e. LGBTQ bireylerin izlediği film türleri nelerdir?

f. Heteroseksüel bireylerin izlediği film türleri nelerdir?

g. LGBTQ bireylerin öldükten sonra hatırlanmak istedikleri yönleri nelerdir?

h. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin kendilerini cinsiyet olarak tanımlamaları nasıldır?

i. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin cinsiyetlerini tanımlamaları arasında fark var mıdır?

j. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin arkadaşlarının cinsiyet dağılımları arasında fark var mıdır?

k. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin evlerinde bozulan bir şeyi kimin tamir ettiği ile ilgili fark var mıdır?

l. LGBTQ bireyler ve heteroseksüel bireyler arasında kiminle yaşamayı tercih etmeleri açısından fark var mı?

1.5 Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışma, Kıbrıs'ın kuzeyinde LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin meslek seçimine yönelik tutumlarındaki farklılıkların analizleri ve cinsiyetler ile cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıkların toplumsal gelişime yansıyan dezavantajlarının değerlendirilmesini amaçlamaktadır.

Kıbrıs'ın kuzeyinde, toplumsal yaşamı meydana getiren sosyo-kültürel, sosyo-psikolojik, sosyo-ekonomik, sosyo-politik yaşam alanlarında erkek egemen yapının varlığı gözlemlenmektedir. Hayatın her alanında, erkeklerin ön planda oluşu, söz söyleme ve karar alma haklarını ellerinde tutmaları, kadınların birçok alanda karar alma mekanizmalarındaki eksikliği, ataerkil sistemin varlığının göstergelerinden kabul edilebilir. İnsan bedeninin iki biyolojik cinsiyetten oluştuğunu iddia ederek, insan cinselliğini bu iki cins üzerinden tanımlamakta olan geleneksel sistem içerisinde cinsel yönelimleri farklı olan lezbiyen, gay, biseksüel, transseksüel ve queer (LGBTQ) bireylerin toplumsal yaşamın çeşitli alanlarında yer bulamadıkları, toplumsal yaşamda cinsel yönelimleri ile kabul göremedikleri düşünülmektedir. Kıbrıs'ın kuzeyinde toplumsal cinsiyete ve cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıkların, hayatın birçok alanında kendisini göstermekte oluşundan kaynaklandığına inanılan nedenlerle, bireyler yaşamlarını sürdürürken, ileriyi planlarken, meslek seçerken ve mesleklerini icra ederken zorlanabilmekte, hedeflerini indirgemek zorunda kalabilmekte, hatta kendilerini ve hedeflerini tümüyle gizlemeyi tercih ederek, çoğunluğun "normal" kabul ettiği, toplumun geleneksel yapısı içerisinde kabullenilebilecek bir yaşam biçimini tercih etmek zorunda kalabilmektedirler.

LGBTQ bireylerin, bireysel veya sosyal anlamda karşı karşıya bulundukları ayrımcı uygulama ve düşüncelerin de etkisiyle, bazı fiziksel ve ruhsal bozukluklara yatkın oldukları bilinir. Bu nedenle, yapılacak her türlü araştırmada veya uygulamada, bireylerin cinsel yönelimi ile ilgili bilgilerin alınmasının ardından koşulların değerlendirilmesi daha önemli kabul edilir (Doğan S. ve ark, 2008).

LGBTQ bireylere yönelik önyargılı ve ayrımcı tutumlar, bizim toplumumuzda da dünyadaki birçok toplumda da, onların heteroseksüeller kadar aktif bulunamayışlarına yönelik gözlemler,

onların cinsel yönelimleri ile görünür olamayışlarını açıklıyor olabilir. Erich Fromm'un Özgürlükten Kaçış isimli kitabında vurgu yaptığı: "Öznel benliğimden kurtulmak, kendini ortadan kaldırmak, başka bir deyimle özgürlüğün yükünden kurtulmak" LGBTQ bireylere uygulanan kültürleme ve sosyalleşme sürecindeki baskının bir biçimidir (Fromm, 1972). Özgürlük ve öznel kimlik korkutucu hale gelmeye başladığı andan itibaren, yani bağımsız ve kuvvetli olma arzusu ile birlikte, bireyin önemsizlik ve güçsüzlük duygusu da bir araya gelmektedir. Bu ikilem bireyde bir tür azap oluşturmaktadır. Birey o andan itibaren, eğer öznel kimliğini hiçe indirip, ayrı ve özgür bir fert olduğunu kabul edebilirse kendisini, toplumda yaşadığı bazı çatışmalardan koruyabileceğine inanacaktır. O noktada küçük ve önemsiz olmak, görünür olmaktan daha kurtarıcı ve özgürleştirici gibi algılanabilir. Bu aşamada birey özgürlüğünü teslim ederek, özgürlüğünden kaçarak, kendisini daha görünür ve özgürleşmiş hissedebilmektedir. Bu şekilde kendisini "ben neyim", "hayatımın anlamı nedir" gibi sorulardan da kurtulmuş sayarak iyice görünmezliği kabul etmiştir. Karşılığında toplum onun öznel varlığını eriterek, çoğunluğun içinde kaybolmasından memnun görünür. Tıpkı cinsel yönelimi farklı bireylerin, toplum tarafından normalleştirilmiş heteroseksüeller arasında kaybolmayı tercih etmeleri gibi (Fromm, 1972).

Araştırma süresince Kıbrıs'ın kuzeyinde LGBTQ bireylerin, hem heteroseksüel, hem de lezbiyen, gey ve biseksüel topluluklarda ve kültürlerin içerisinde varlıklarını sürdürebilmelerine karşın, bütün cinsel azınlıkları bağlayan görünmez bir bağla birbirlerine bağlı oldukları da gözlemlenmiştir. Bu bağ, LGBTQ bireylerin, toplumda, farklı cinsiyetlerin birbirleriyle etkileşimlerinde geçişler oluşturma yönündeki duruşları ve çabalarından olabilir. LGBTQ bireylerin, zaman zaman fiziksel yapılarında veya dış görünüşlerinde değişiklikler yaratmaya çalıştıkları da gözlemlenmiştir. Bu değişikliklerin, toplumlar tarafından, özellikle de heteroseksüel bireyler tarafından marjinal kabul edilebildiği, eleştirildiği, tepkiyle karşılandığı gözlemlenmiştir. Heteroseksüel bireylerle bu çalışmaya yönelik olarak gerçekleştirilmiş olan karşılıklı görüşmelerde, LGBTQ bireylerin bir farklı olma veya farklı durma çabası içerisinde olduklarına inanıldığını gösteren birçok bulguya rastlanmış, söylem işitilmiştir. Bir lezbiyenin saçlarını kısacık kestirerek "erkek" gibi giyindiğini, bir erkeğe benzemeye çalıştığını savunmakta olan katılımcılara karşın; aksine, o lezbiyen bireyin, erkeklerin kendisi için belirlemiş olduğu görüntü biçiminden ziyade, kendi giyim tarzını kendisinin belirleyebileceğini, böylece kadın olmanın başka bir biçimini ortaya

koyabileceğini düşünmek sosyal yaşamda sık rastlanan bir yorumlama olamayabilir. Bir gayin ise, feminen görünümlü bir gömleği tercih edişini, kadın gibi görünmeye çalışmaktan çok, erkek olmanın farklı bir şeklini yansıtıyor olduğu şeklinde yorumlanabilir. Fromm'un Özgürlük'ten Kaçış'ında da vurguladığı gibi, kendini yeniden keşfedebilmek, kim ve ne olduğunun farklı biçimlerini ortaya çıkarabilmek birey için yeni bir güç sağlayabilecektir.

Kıbrıs'ın kuzeyinde de, dünyanın hemen hemen her ülkesinde de, cinsiyete, cinsel yönelime ve toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılıklar homofobiyi besleyen, homofobik bireylerin sayısının azalmasına engel olan temel eğilimlerden olabilir. Ayrımcılıklar kimi zaman kolaylıkla ayırt edilip farkına varılabilir tutumlar olduğu gibi (doğrudan ayrımcılıklar), kimi zaman da ayrımcılığı (dolaylı ayrımcılıklar) anlayabilmek için özel bir duyarlılık ve değerlendirme kapasitesi gerekebilir. Bazen de ayrımcılık mağduru birey veya kesimler "yokmuş gibi kabul edilebilir" (yok saymak). Böyle durumlarda adı geçen grupların ihtiyaçlarını karşılamayan bir yaşam inşa edilebilir. "Yok sayılma" da dolaylı ayrımcılık biçiminde değerlendirilebilir. Yok sayma durumunda, sözlü veya eylemsel tabanlı olarak gerçekleşen doğrudan hiç bir ayrımcılık bulunamaz. Ancak dikkate alınmayan bir kesimin göz ardı ediliş biçimi, aslında sosyal izolasyonun kendisidir. Aktif saldırganlık ile pasif saldırganlık gibi (Öngel, 2007)...

LGBTQ bireyler, heteroseksüel bireylerden farklı birer varlık olmadıkları halde, insan haklarından faydalanma aşamaları ve dereceleri bağlamında farklı tutulmaktadırlar. Bu durum LGBTQ hareketin radikalleşmesine ve politize edilmesine neden olmaktadır. Ayrıca, heteroseksüel bireyler ile LGBTQ bireyler arasındaki bireysel iletişimleri ve dostlukları etkilememekle birlikte, kitlesel iletişim ve hareketleri geriletmektedir (Öngel, 2007).

Toplumsallaşmış her birey aslında politik bir aktör olarak kabul edilebilir. Toplumun değişimi için, belki devrimsel değil, ancak toplumun bir üyesi olarak topluma kattıkları ile fayda sağlayabilirler. Bu kişilerin etraflarındaki bireyler ile etkileşimi vesilesi ile olabilir. Suya atılan taş misali dalgalar halinde etkileşim büyüyerek gelişebilir.

Bu araştırma kapsamında Kıbrıs'ın kuzeyinde güçlü bir ataerkil yapının mevcut olduğu, gözlemlenmiştir. Erkekliğin sağladığı onur ve güç, toplumun neredeyse tamamı üzerinde

hâkim olup, LGBTQ bireyleri ve kadınları heteroseksüel olduklarını söyleseler bile, önemli ayrımcılıklara maruz bırakabildiği araştırma süresince dikkat çekmiştir. Bu durum, toplumun uzun yıllar boyunca geliştirdiği değer yargılarını ve bu yargılar doğrultusunda şekillenmiş olan kuralları oluşumu ile ilgili olabilir. Bu kurallara ve kalıplaştırılmış yargılara uymayan, farklı özellikler gösteren, içinde bulunduğu ortama uyum sağlayamayan birey, toplum tarafından, yargılar çerçevesinde dışlanabilmektedir.

1.6 Sınırlılıklar

a) Çalışma Evreninin Yeterince Belirgin Olmaması

Kıbrıs'ın kuzeyi ataerkil geleneklerin ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sürmekte olduğu düşünülen bir coğrafyadır. Ne yasal, ne de sosyal anlamda toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılıklar ile mücadelelerin henüz tam anlamı ile sonuç vermediği dikkat çekmektedir. Buna bağlı olarak, toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizliklerden kaynaklanan sebeplerin, cinsel yönelimlere olumsuz bakışı desteklediği düşünülebilir. Bu nedenle heteroseksüel olmayan bireylerin, toplumsal yaşamda cinsel yönelimleri ve cinsiyet kimlikleri ile görünürlüklerinden yeterince söz edilemeyeceği düşünülmektedir. Böylesi kısıtlayıcı ve eşitsiz bir ortamda, araştırmaya katılarak duygu ve düşünceleri ile görüşlerini ortaya koymaktan çekinmeyecek LGBTQ bireyler bulmak, araştırmada en çok zorlanılan süreç olmuştur.

Çalışma evreninin kaç kişiden oluştuğu tam olarak bilinmediğinden, çalışma grubunun evrenin % kaçını temsil ettiği de belirsiz durmaktadır. Çalışma grubu, evrene ait büyük bir örneklem olabileceği gibi, örneklemin çok küçük bir kısmı da olabilir. Çalışma evreninin sayısal olarak belirsiz olması, bu çalışmanın sınırlılıklarından bir tanesidir.

b. Çalışma Evrenindeki Bireylere Ulaşmakta Zorluklar Olması

LGBTQ bireylere ulaşmak ve onlara yöneltilen soruları yanıtlamalarını istemenin zorluklarından kaynaklanan sebeplerle, çalışma grubunun oluşturulmasında çeşitli zorluklar yaşanmıştır. Çalışma grubu Kuzey Kıbrıs geneli olarak tanımlanmış, kartopu yöntemi ile katılımcılara ulaşılmıştır. Bu nedenle yaş, uyruk, eğitim düzeyi, cinsiyet kimliği veya cinsel

yönelime göre sınıflandırmalar yaparak, bu sınıflandırmalar açısından eşit dağılımla yorumlanacak bir sonuca ulaşmak mümkün olamamıştır.

1.7 Sayıltılar

Çalışmada, aşağıda belirtilen sayıltılar dikkate alınmıştır:

a. Çalışmaya katılarak soruları LGBTQ veya heteroseksüel olduğu iddiası ile yanıtlayan bireylerin cinsiyetleri ve cinsel yönelimleri konusunda doğru bilgi verdikleri;
b. Çalışmaya katılarak soruları yanıtlayan LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin çalışma evrenini temsil ettiği;
c. Katılımcıların anketteki sorulara içtenlikle ve doğru yanıtlar verdikleri varsayılmıştır.

1.8 Tanımlar

a. Cinsiyet (sex):

Cinsiyet, bireyleri kadın ya da erkek yapan biyolojik özellikler (anatomik, fiziksel ve genetik) anlamına gelir. Seks, ayrıca cinsel birleşmeyi de içeren cinsel faaliyet anlamında kullanılır (http://tr.wikipedia.org/wiki/Cinsellik).

b. Toplumsal cinsiyet:

Toplumsal cinsiyet, bir bireyin ya da toplumun kadını ya da erkeği nasıl tanımladığıdır. Toplumsal cinsiyet rolleri kadın ve erkek için sosyal ve kültürel olarak tanımlanmış tutumlar, davranışlar, beklentiler ve sorumluluklardır (http://tr.wikipedia.org/wiki/gender).

c. Toplumsal cinsiyet kimliği:

Toplumsal cinsiyet kimliği bireylerin kadın ve erkek olarak sahip olduğu kişisel ve özel kimliktir. Toplumsal cinsiyet kimliği, her bir kişinin kendisini kadın ya da erkek ya da ikisinin bileşimi olarak tanımlaması demektir (http://tr.wikipedia.org/wiki/gender).

d. Cinsel Yönelim:

Cinsel yönelim bireyin cinsel, duygusal ve fiziksel olarak çekim duyduğu cinsiyete göre tanımlanan özelliğidir (http://tr.wikipedia.org/wiki/sex).

e. Homoseksüel (eşcinsel):

Bireyin kendi cinsiyetinden bireylere yönelik cinsel ve duygusal ilgi duymasınını tanımlayan terimdir. Günümüzde homoseksüel kelimesi yerine erkek eşcinseller için gey, kadın eşcinseller için lezbiyen terimleri de kullanılmaktadır (Uğurlu, 1999).

f. Lezbiyen:

Kadınların, kadın cinsiyetinden olan kişilere cinsel ve duygusal ilgi duymasına karşılık kullanılan terimdir (Eldeman, 1995).

g. Gay:

Erkeklerin erkek cinsiyetinden olan kişilere cinsel ve duygusal ilgi duymasına karşılık kullanılan terimdir (Eldeman, 1995).

h. Biseksüel:

Bireylerin her iki cinse yönelik cinsel ve duygusal ilgi duymasına karşılık kullanılan terimdir (Eldeman, 1995).

i. Heteroseksüel (karşıcinsel):

Heteroseksüel, bireylerin karşı cinsiyete yönelik hissettikleri cinsel ve duygusal ilgiyi ifade eden terimdir (Eldeman, 1995).

j. Transseksüel:

Birey erkek olduğu halde kadın olmayı veya kadın olduğu halde erkek olmayı isteyebilir. Bireyin karşı cinse benzeme isteği duyması, karşı cinse ait veya kendisini karşı cinsten biriymiş gibi hissetmesi söz konusu olabilir. Bu bireyler, bir dizi tıbbi müdahale sonucunda

bu isteklerini gerçekleştirebilmektedirler. Transseksüellik, bireylerin bu değişim sonrasındaki cinsiyet görünümlerine verilen isimdir. Hem erkek hem de kadın için aynı terim kullanılmaktadır (http://tr.wikipedia.org/wiki/Transseksuellik)

k. Queer(Kuir):

Queer bir cinsiyet veya cinsel yönelim tanımı değil, bir felsefedir. Bu felsefe, cinsiyetlerin ve cinsel yönelimlerin (eşcinsel, biseksüel, heteroseksüel) tanımladığı kimliklerin sınırlandırıcı ve baskılayıcı olduğunu iddia etmektedir. Queer felsefesi sınırların, kimlik politikalarını üretenlerin işaret ettikleri kadar sabit ve net olmayabileceğini ortaya koymakte ve bunu ispatlamak üzere fikir üreterek tavı belirlemektedir (http://tr.wikipedia.org/wiki/Queer).

Queer teorinin varlığı, onun ne olduğundan çok, neye karşı olduğu ile açığa çıkmaktadır. "Normal"i, normalliği kuran normların kuruluş ve işleyiş yapısını sorgulamaktadır. Cinsiyet, toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim ve cinsel pratiklerle ilgili her tür etikete, dolayısıyla da kimlik ve cinselliğin üzerine kurulduğu kategorizasyona karşı durulmasını savunan bir felsefedir. Toplumsal cinsiyetin de içinde bulunduğu (kadınlık/erkeklik) ikili düşünce yapılarına, bu yapıların beraberinde getirdiği uyumluluklara (kadın, kadın gibiyse erkeğe arzu duyar) karşı, cinsiyet, toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim kimliklerinin hiçbirinin "doğal" olmadığını açıklamaktadır. Bu bağlamda, temel sorunların cinsel kimliğin inşası esnasında, bu kimliklerin nasıl düzenlendiği ve bu kimliklerle özdeşleşmelerin bireyi nasıl kısıtladığı etrafında yoğunlaşmaktadır (http://tr.wikipedia.org/wiki/Queer)

l. Kıbrıs'ın kuzeyi:

Kıbrıs'ın kuzeyi, 1974'ten sonra oluşan siyasal durumda, adanın bölünmesi sonucunda oluşan, KKTC'nin bulunduğu bölgedir.

m. Kıbrıs Cumhuriyeti:

Kıbrıs Cumhuriyeti, 1960 yılında Kıbrıs'ta yaşayan Türkler ve Rumlar tarafından kurulan, ancak 1974'teki bölünmeden sonra, adanın güney yarısında yaşamlarını sürdürmekte olan Rumlar tarafından domine edilmekte olan devlettir.

1.9 Kısaltmalar

a. APA: Amerikan Psikiyatri Birliği.
b. DSM IV: Amerikan Psikiyatri Birliği'nin kabul ettiği psikiyatrik sınıflama sistemi.
c. ICD9(International Classification of Diseases): Uluslarası Hastalık Sınıflandırmaları 9.
d. ILGA: Uluslararası Lezbiyen, Homoseksüel, Trans ve Interseks Birliği.
e. KKTC: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
f. LGBTQ: Lezbiyen – Gay – Biseksüel – Transseksüel – Queer.
g. LİSTAG: LGBTQ Aileleri İstanbul Grubu.
h. WHO (World Health Organisation): Dünya Sağlık Örgütü.

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE VE ALANYAZIN TARAMASI

Cinsel kimlik, kişinin kendi bedeni ve benliğini belli bir cinsiyet içinde algılayışıdır. Cinsel yönelim, kişide cinsel duygu, istek ve davranışların belli bir cinsiyete çekimidir. Cinsel rol ise, toplum içinde cinsellik açısından dışa vuran davranışların görünümüdür (Davidson & Neale, 1998).

İnsan yaşamının doğumdan itibaren cinsiyet (gender) ve cinsellik (seks) çerçevesinde örgütlendiği söylenebilir. İnsanın anatomik cinsiyeti doğuştan belirlenen bir durumdur. Kimlik (identity) ise birbirinden kavramsal olarak ayrılabilen bireysel ve sosyal iç içe iki parçasından oluşan bir bütündür. Sosyal kimlik, kişinin toplumdaki yeri ve onun için tanımlanmış rollerden oluşurken; kişisel kimlik, kendi iç ruhsal süreçlerini barındırır (Phillips,1994).

Eşcinsellik, biseksüellik ve heteroseksüellik gibi insanda tanımlanan üç yönelimden biri olup bir hastalık değil, yönelim farklılığıdır. Eşcinsellik her iki cinsiyet için kullanılan bir terimdir. Eşcinsel bireylerin cinsel kimlikleri anatomik yapıları ile uyumlu olup, sadece cinsel arzu ve hayatlarında değil yaşamın tüm alanlarında kendilerini "kendi cinsine yakınlık duyan ve yaşayan" bireyler olarak görmektedirler. Bu durum, bireyin yaşamında çok erken yaşlarda belirlenmiş bir durumdur. Fakat birey cinsel kimliğini zamanla ve aşamalı olarak keşfeder. Cinsel arzu ve romantik yönelimlerin, ergenlikle başlayan cinsel eylem ile birlikte, giderek netleştiği bilinen gerçeklerden bir tanesidir (Phillips,1994).

Cinsiyetin ve cinsel yönelimlerin farklılaşması, insanın kadın ve erkek olarak karşı cinse ilgi duymaya başlaması gibi, aynı cinse duyulan ilgi de insanlığın varoluşu ile birlikte ortaya çıkmıştır. Eşcinsellik, karşı cinsten bireylere ve aynı cinse duyulan ilgi, merak ve farklılığı keşfetmenin ötesinde, romantik ve cinsel bir çekim halinde de biçimlenmesiyle doğmuştur. Eşcinsellik bireyin kendisi ile eş cinsten, aynı biyolojik cinsiyetten, kişilere duyduğu cinsel

yönelim için geliştirilmiş bir kavramdır. Kelime anlamı olarak eşcinsellik sözlüklerde 'homoseksüel olma durumu' olarak açıklanır (Phillips,1994).

Homoseksüel sözcüğü Türkçe'ye Yunanca'dan geçmiştir. Eş anlamında türetilmiş: homo ve cinsiyet anlamında türetilmiş seks sözcüklerinin birleşmesiyle "homoseksüel" kavramı meydana gelmiştir. 'Eşcinsellik (homoseksüellik) aynı cinsten bireyler arasında kurulan erotik bağlılık ve ilişki demektir (Uğurlu, 1999).

Toplumda, eşcinselleri tanımlamak için kullanılan çok fazla sözcük bulunduğu gözlemlenmektedir. Argo, küçültme ve onaylanmadığının belirtilmesi amacıyla dildeki yerini sıklıkla almış olan bu sözcükler, eşcinsel kişileri tasvir etmek yerine güven telkin etmeyen, kalleş, sözünde durmayan kişiler için de kullanılılabilmektedir. Bu durumun, eşcinselliğin bir karakter bozukluğu, kabul edilemeyecek bir kimlik şekillenmesi olarak yansıtılma durumunu artırabileceği, eşcinselliğin istenmeyen, zararlı bir durum olduğu algısını yaygınlaştırabileceği araştırma kapsamında gözlemlenen olgulardandır. Oysa artık, eşcinselliğin görünümleri ve çeşitleri ile ilgili ayrıma gidildiği, farklı biçimleri ile ilgili tanımlamalar ve isimlendirmelerin literatürdeki yerlerine oturtulduğu alanyazın taramasında dikkat çeken konulardandır.

Lezbiyen(L): Kadınlara karşı cinsel yönelimi olan kadın birey;

Gay(G): Erkeklere karşı cinsel yönelimi olan erkek birey;

Biseksüel(B): Hem kadınlara, hem de erkeklere karşı cinsel yönelimi olan, her iki cinsten bireyle de cinsellik yaşayabilen birey;

Transseksüel(T): Doğduğu cinsiyetin görünümü ve biyolojik biçimlenişinden rahatsızlık duyan, kendisini doğduğu cinste değil, karşı cinsten bir beden ile görmek isteyen, yaşamını içinde bulunduğu cinsiyet görünümünde sürdürmek istemeyen bireylerin, geçirdikleri bir dizi tıbbi müdahaleler sonrasında biyolojik cinsiyetlerini ve bedensel görünümlerini değiştiren bireyler için kullanılan kavramlardır.

Queer(Q): Son yıllarda oluşturularak, bireylerin cinsiyetleri ve cinsel yönelimleri ne olursa olsun, bireylerin kişisel potansiyellerinin cinsiyetten bağımsız düşünülmesi gerektiğini savunan teoridir (Eldeman, 1995).

Eşcinsel olmak, belli bir karar verilmek sureti ile varılacak, tutumlarını ve yaşam biçimini değiştirerek öğrenilebilecek bir cinsiyet görünümü veya cinsel yönelim değildir. Diğer bir

deyişle, aslında eşcinsel olmak, belli bir kararla başlanılacak bir durum değildir. Bu, bir yönelim biçimidir. Hiç kimse 'ben eşcinsel olacağım' diyerek eşcinselliğe yönelemeyeceği gibi, 'ben eşcinsel olmayacağım' diyerek de cinselliğini yönlendiremez. Bu nedenle eşcinsellik kavramı toplumsal bir kavramdır, olgudur (Phillips,1994).

LGBTQ bireylere, toplumsal yaşam içerisinde olsun, bireysel ve psikolojik varlıklarını keşfetme sürecinde ve sonrasında olsun, uygulanan ayrımcılıklar, heteroseksüelliğin, toplumlar tarafından 'normal' kabul edilmesinden kaynaklanmaktadır (Phillips,1994).

Canlılarının üreme fonksiyonları sebebi ile karşıt cinsle cinsel ilişki yaşaması normal kabul edilirken, aynı cinsten birisi ile cinsel paylaşımı gereksiz, fuzuli görmekte olan geleneksel yapılar içerisinde cinselliğin tabulaştırıldığı tezini ortaya atmak, bu nedenle çok hatalı bir söylem olmayacaktır. Cinselliğin zaten tabu olduğu düşünülürse, tabu olana yeni bir boyutun kazandırılmasının kültürel evrim süreçlerinde kolaylıkla aşılabilecek bir durum olması beklenemez (Phillips,1994).

LGBTQ bireylerle ve cinsel yönelimler ile ilgili, 19. yy'dan bu yana, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin ilanına dayandırılan hakların sağladığı imkânlarla, özellikle de son 30 yıldan itibaren pek çok araştırmalar yapılmakta, birçok görüş ortaya atılmaktadır. Bu görüşlerin çok zıt bakış açılarını içinde barındırması, farklı bilimsel alanların, farklı söylemlerinin aynı anda ortaya atılıyor oluşunun cinsel yönelimle ve cinsiyet konusundaki karmaşaya yol açan sebeplerden olabilir. Özellikle sosyal bilimlerin, insanı ve toplumu konu edinmekte olmasından kaynaklanan sebeplerle determinist bakış açıları konusunda avantajsız bir pozisyonda oluşları, LGBTQ bireyler ile onların sosyal ve bireysel yaşamları hakkındaki bulguların değişken ve tartışılabilir olmasına neden olabileceği düşünülmektedir. Sosyoloji, Psikoloji, İletişim ve Eğitim Bilimleri açısından ele alınmakta olan değerlendirmeler kapsamında, LGBTQ bireylerin sosyal ve bireysel alandaki durumlarına bakışın değerlendirilmesi, LGBTQ bireylerin yaşamın en önemli geçiş süreçlerinden bir tanesi olan meslek seçimindeki etkenleri ortaya çıkaracak bilgileri de içinde barındırmaktadır.

2.1. Sosyoloji ve LGBTQ Bireylere Bakış

LGBTQ bireyler, toplumun kendilerini dışlamasına karşı bir takım korunma yöntemleri geliştirmiştirler. Türkiye'de İstanbul'da yapılan bir araştırmaya göre, LGBTQ bireylerin yerleşmek ve yaşamlarını sürdürmek için aynı semtte oturma eğilimi gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Bir arada oturmakla, dertlerini paylaşmak, can ve mal güvenliği sağlamak gibi ihtiyaçlarını da karşıladıklarını öne sürmekte olan araştırma, bu çalışmanın da amaçları, bulguları ve sonuçları ile paralellik göstermektedir. Bu çalışmada LGBTQ bireylerin cinsel yönelimlerinden dolayı kendilerini farklı gördüklerini ve bu farklılık nedeniyle de şiddete maruz kalma ihtimalinden korktuklarını beyan etmektedirler. İstanbul'daki eşcinseller arasında yapılan bir araştırmaya göre (Sakallı, Uğurlu, 2004): 'eşcinsellerin % 26,5'i Beyoğlu semtinde, %16,6'sı Şişli'de, %11,7'si Fatih'te, %9,4'ü Beşiktaş'ta, % 7,2'si Bakırköy'de, % 4'ü ise Üsküdar'da oturmaktadır. Bahsedilen araştırmada, eşcinsellerin konut mekânı olarak Beyoğlu'nu diğer semtlere göre daha fazla tercih etmesinin nedeni Beyoğlu'nda eğlenme mekânlarının diğer semtlere göre çoğunlukta yer almasına bağlanmıştır. Cinsel yönelime bağlı tutum farklılıklarının meslek seçimine ve toplumsal gelişime yansımasının analizi isimli bu çalışmada da, LGBTQ bireylerin eğlence sektöründe, sanat alanında kendilerini diğer pek çok meslek alanına göre daha rahat hissettikleri, bu nedenle meslek seçim süreçlerinde de bu alanlara yöneldikleri sonucunu ortaya çıkaran bulgulara rastlanmıştır. Sakallı ve Uğurlu'nun araştırmasında, eşcinsellerin küçücük evlerinin bile zevkle döşendiği, güzel biblolar, duvarlarda tablolar, ilginç ışıklandırmalar, bir müzik düzeni ve her şeyin yerli yerine oturtulduğu, tertemiz görünüm bulunduğu saptanmıştır. Araştırma, evlerinde mutlaka LGBTQ sanatçılara ait bir CD veya kaset bulunduğuna da vurgu yapmaktadır. Bu durum Skinner'in etki-tepki prensibine dayanan kuramındaki bağlamda değerlendirilecek olursa, soyutlanmışlık ve dışlanmışlık duygusu ile yaşamakta olan LGBTQ bireyler, kendisini dışlayan heteroseksüel bireylere karşı benzer bir dışlama anlayışı ile kendisinden olanı tercih etme eğiliminde oldukları şeklinde ile açıklanabilir.

LGBTQ bireylerin sosyal dışlanmaya maruz kaldığı bilinen gerçeklerden biridir. Sosyal dışlanma kavramı İngiltere'den başlanarak ortaya çıkmış ve tartışılmakta olan bir kavramdır. En temel insan haklarına erişmekte ve bu hakkı kullanmakta yaşanan olumsuzluklar sosyal dışlanmanın ta kendisi olarak tanımlanabilir. Sosyal dışlamanın ne olduğunun tartışmaları

halen daha devam etmektedir. Sosyal dışlamanın sadece maddi yetersizlik olmadığı ve yoksulluktan fazlasını içerdiği konusunda akademisyenler ve politikacıların uzlaşmaktadır (Estiville 2003). Sosyal dışlama, kişiyi yaşamdan uzaklaştıran maddi ve duygusal yoksulluk içinde olmasına neden olan, haklarını koruyacak kurumlardan yoksun kalmaları anlamına gelmekte olan çok boyutlu bir süreçtir. Sosyal dışlanmaya maruz kalan birey, yakınlık kurmakta zorluklar yaşar. Yalıtılmış bir yaşam kurmasına neden olur. Sosyal dışlanmaya maruz kalan bireyin yaşam standartları düşer. Cinsel kimliklerinden dolayı hayatlarının bazı devrelerinde veya yaşam boyu bireyler sosyal olarak dışlanabilmektedirler (Çakır,2002).

Toplumun 'normal' kabul ettiği cinsel kimlik görünümü olan heteroseksizm, karşıt cinsel olmayanlara yönelik ayrımcılığı desteklemektedir. LGBTQ bireyleri, bir grup olarak, sosyal dışlanma tehlikesine açık bırakan bu durum, sosyal dışlanmanın sinsi bir toplumsal travma olduğu yaygın bilincine yavaş yavaş kavuşmaktadır (Çakır,2002). LGBTQ bireyler cinsel kimliklerini gizleyerek yaşamak zorunda kalmaktadırlar. Dışlanma ve ayrımcılık, hem bireysel, hem de kurumsal düzeyde yaşanmaktadır. Aileler, çocuklarının LGBTQ cinsel yönelime sahip bireyler olduklarını öğrendiğinde, onlara şiddet uygulayabilmektedir. Aşırı kontrol etmeye, sahip olduğu hakları kısıtlamaya başlayan aile LGBTQ bireyin evden uzaklaşmasına bile neden olabilmektedir. Eğitim gördükleri okulda, idareci, öğretmen ve akranları tarafından aşağılanabilmektedirler. Yasal bağlamda meşru sayılmadığından, aynı cinsiyetten olan partnerleri ile uzun süreli ilişkileri dahi olsa, yasal evlilik hakları bulunmamaktadır. Bu tür tutum ve davranışlar sonuçta kişinin sosyal ve ekonomik güvenliğini sürekli olarak tehdit eden bir nitelik kazanmaktadır (Baird,2004). Farklı cinsel yönelim anne, baba ve akrabaların istismar edici tepkileriyle cezalandırıldığından, gey ve lezbiyen gençlerin % 26'sının evlerini terk etmeye zorlanmış olduklarını ifade eden araştırmalar da mevcuttur (Herdt & Meer, 2003). Stonewall (1996), eşcinsel ve biseksüel erkeklerin %34'ünün ve kadınların %24'ünün cinsel durumları sebebiyle fiziki şiddete maruz kaldığını Eşcinsellere Saldırı adlı ankette ortaya koymuştur. Aynı kuruluş başka bir araştırmada (Stonewall, 1993), LGBTQ bireylerin %37'sinin işyerinde ayrıma uğradığını ortaya koyarken, katılımcıların neredeyse yarısının (%48) cinsel yönelimleri sebebiyle tacize uğradığını tespit etmiştir. İngiltere'de artık işyerinde tacize karşı koruma sağlayan ayrımcılık karşıtı yasalar olsa da birçok lezbiyen, gey ve biseksüel birey için, bir korku ortamı mevcuttur. LGBTQ bireyler, kendilerini gizleseler ve dıştan kaynaklanan görünebilir

herhangi bir ayrımcılığa doğrudan maruz kalmasalar da içlerindeki korkunun varlığı çeşitli araştırmalar ile ortaya konmaktadır. Hatta cinsel yönelimlerinden kaynaklanan farklılığın, gizlenmesi gereken bir durum olduğunu bilmek, düşünmek ve/veya hisetmek de korku yaratan bir ayrımcılık olarak yorumlanmaktadır. Bu durum tüm lezbiyen, gey ve biseksüel bireyleri anksiyete ve dezorganizasyona karşı kırılgan bir halde bırakmaktadır (Stonewall,1993).

13-14 Ekim 2012'de, Kıbrıs'ta, accept-LGBT Cyprus (Kıbrıs'ın güneyinde faaliyet gösteren bir sivil toplum örgütü) ve Queer Cyprus (Kıbrıs'ın kuzeyinde faaliyet gösteren bir sivil toplum örgütü) isimli iki sivil toplum örgütünün Avrupa Birliği, Amerikan ve Hollanda Büyükelçiliklerinin desteği ile gerçekleştirdikleri Uluslararası İki Toplumlu "Towards Inclusion: Healthcare, Education and the LGBT Community" Konferansı'nda, Türkiye Cumhuriyeti'nden katılan sivil toplum örgütlerinden LİSTAG (LGBTQ Aileleri İstanbul Grubu)'ın sunduğu bir çalışmaya göre Türkiye'de 'Eşcinsel olduğunu ailesine açıklayan kişilerin oranı %39,9'dur. Geri kalan % 60,1 oranındaki LGBTQ birey ise eşcinsel olduğunu ailesine açıklayamamaktadır. Aynı araştırmanın sonuçlarına göre, ailesine eşcinsel olduğunu açıklamış olan bireyler, ailelerinden farklı tepkiler almaktadırlar. Şaşkınlık ve kızgınlık, karşılaşılan en yaygın tepkiler olarak görülmektedir. Daha sonrasında, ailelerin bu durumu doğal karşılamaya başlayabildikleri ve çocuklarını mevcut cinsel yönelimleri ile kabullenebildikleri aşamasına gelinebilmektedir. Bunun sebebi çaresizlik olarak işaret edilmiştir. Eşcinsel çocuğu olan aileler, çocuklarını 'normale geri döndürmek için" ellerinde hiç bir yaptırım gücü olmadığını bildiklerinden, bunu benimsemek zorunda kalmaktadırlar. Kızlarının veya oğullarının eşcinsel olduğunu öğrendikten sonra, onu dışlayıp, ilişkilerini koparan ailelerin oranı %7,9'dur. Buna rağmen % 92,1'lik oran çocuklarıyla ilişkilerini koparmamıştır (LİSTAG, 2008).

Bireyler toplumdan, toplumlar bireylerden etkilenmektedir. Toplumun yapıtaşı olan bireyler, toplumlardan soyutlanamamaktadır. Bireyin, kendisi dışındakilerin düşüncelerine ve kendisine yaklaşımlarına önem verdiği bilinen sosyopsikolojik gerçeklerdendir. LGBTQ bireyler de, aile üyelerinin dışındaki bireylerden, çevresindeki insanların onlara bakış açısından kendilerini soyutlayamamaktadırlar. Belli bir işte çalışanlar iş yerinde eşcinsel olmasının öğrenilmesini, işini kaybetme korkusuyla istememektedir. 'İş çevresinde eşcinsel

oldukları bilinenlerin oranı %34,1'dir. Görülmektedir ki çevre korkusu tam olarak eşcinsellerin üzerinden kalkmamıştır. Eski baskılar yetmiyormuş gibi, muhafazakâr iktidarların özgür düşünceye ve özgür yaşayış biçimlerine yeni engeller çıkarma arzusu, bu korkuları zaman zaman artırabilmektedir. Kaldı ki önce AIDS paniği Türk eşcinsellerini olumsuz yönde etkilemiş, bu kesimin konusunu oluşturan çevre sorununu da bir kez daha gündeme getirmiştir. Çevresinde eşcinsel olarak bilinmek AIDS'li olarak damga yemekle özdeşleştirilmiştir (LİSTAG, 2008).

Toplumun büyük bir çoğunluğu tarafından dışlanan eşcinsellerin toplumsal yaşamdaki koşulları, toplum tarafından engellenmeye çalışılmaktadır. Eşcinsellere karşı yapılan cinsel saldırılar ilk akla gelenler arasındadır. Eşcinsellere tecavüz edilmesi buna bir örnektir. Eşcinsellerin saldırıya maruz kaldığı bir başka konu da dövülerek paralarının çalınmasıdır. 'Saldırıya uğrayanların oranı % 59,6'dır. Yaklaşık her üç eşcinselden ikisi mutlaka bir saldırıya uğramıştır. Saldırıya uğrayanların anlattıkları karşısında saldırıya uğramayan % 39.5 lik azınlıkta korku içindedir. 'Türkiye'deki eşcinsellerin en büyük kaygılarının can ve mal güvenliğinin yokluğu olduğu ortaya çıkmıştır. En büyük şikâyetleri ise aile, okul ve işte uygulanan ayrımcılıktır (LİSTAG, 2008).

ODTÜ Psikoloji bölümü öğretim üyelerinden Prof. Dr. Nuray Sakallı'nın gerçekleştirmiş olduğu çalışmalarda (2002), katılımcıların birçoğunun eşcinselliğin toplumumuza uygun bir davranış olmadığını ve ailelerinin de eşcinselliğe olumsuz yaklaştığını belirtmektedir. Türkiye'deki eşcinsellerin sosyo-ekonomik durumuyla ilgili yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre: 'Türk eşcinsellerinin %36,8'i işçi,% 18,4'ü serbest meslek,%15,2'si memur,%11,2'si tüccar ya da esnaf, % 1,8'i sanayici,% 2.7'si öğrenci,%2,2'si subay-asker, %8.5'unun ise işi belirsiz,%0,4 ü ise çiftçi,% 2,2'si ise emeklidir. LGBTQ bireylerin ekonomik güçleri ortaya konulurken öncelikle iş durumlarından söz etmek zorunlu olmuştur. Bu koşulda da parasal seks ilişkilerine değinilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre; fuhuş yoluyla para kazanan eşcinsellerin oranının azınlıkta olmadığı görülmektedir (Sakallı,2002).

2.2. Medya ve İletişim Açısından LGBTQ Bireylere Bakış

Medyaya erişim konusunda bölgeler ve sınıflar arası farklılıkların yanında, cinsiyetlerin de bu farklı sayısal uçurumda yer alması önemli bir bulgudur. Konu medya aracılığı ile toplumla paylaşılan nitelikli içerik üretiminin de önem kazandığı noktadan değerlendirildiğinde, medyanın gündelik yaşamdaki etkisi daha çok dikkati çekmektedir. Medyanın engin bilgi paylaşımı ve demokratik katılımın bir aracı olarak görüldüğünü söyleyen birçok kaynak bulunmaktadır. Bu sebeple, çoğu zaman siyasi irade ve siyasal seçkinler tarafından medya ve onun kullanım mekânlarının denetlenmesi gereği önem kazanmaktadır. Bu yönelimin temelinde bir korumacılık kaygısı yatmaktadır. Bu anlayış yasal düzenlemeler ile gündelik yaşamda egemenlik alanını gittikçe genişleterek, yeni sağ ve muhafazakâr politikaların stratejik ve yapısal işleyişinin bir sonucu olarak görülebilir (Tudor, 2005). Gündelik yaşamdaki egemenliği artan sağ ve muhafazakâr partilerin yasalar bağlamındaki müdahalelerinin de cinsiyet ve cinsel yönelimlere yönelik ayrımcılıkları pekiştirerek, LGBTQ bireylerin sosyal dışlanmaya maruz bırakılmalarının devam etmesine katkı sağladığı düşünülmektedir.

Medya aracılığı ile yayınlanmış olan bilgiler, tek başına bilimsel geçerliliği kabul edilemeyecek bilgilerdir. Yine de çalışmanın bu aşamasında, medyadan örneklere yer verilmeinin topluma medya aracılığı ileiletilen bilgilerin kapsamının örneklendirilmesi açısından önemli olabilir. Bu amaçla, aşağıda örnekleri paylaşılacak örneklerinbu kapsamda değerlendirilmesi anlamlı olacaktır.

Medyanın eşcinselleri toplum ahlakını bozan kişiler olarak tanımlaması, toplumun eşcinseller için olumsuz tavır almasına da sebep olabilmektedir.

Henry A. Giroux'a göre, medya metinleri var olan kültürel kalıpları yeniden inşa eder (2002). Gençlerin ve çocukların medyayı kullanım biçimleri de, gündelik yaşamda süregiden siyasal-kültürel yapıdan, sosyo-psikolojik algılardan farklılaşamaz. Türkiye ulusal kanallarından biri olan NTV'de dönemin Sağlık Bakanı'nın açıklaması şöyledir: *"Şu bir gerçek, Türkiye'de eşcinsellik yaşayanlarca zor bir şeydir. Ayrımcılık sebebi olabilir. Toplum insaflı olmak durumundadır. Eşcinsel evliliklerin yapılabileceği konusu bizim toplumumuzun kabul*

edebileceği bir durum değildir. Çocukların cinsel eğitimlerinin doğru gelişebilmesi için gerekenleri yapmalıyız" şeklinde bir açıklama yapmış olması buna örnektir (Gazete Vatan 9.3.2010).

Sağ bakış açısına sahip medyanın cinsellik konularına daha az yer veriyor olduğu hem Giroux'a göre, hem Tudor'a göre, hem de alan yazındaki birçok başka araştırmaya göre saptanmıştır. Yer verdikleri zamanlarda da konuyu olumsuz bir yaklaşımla ele aldıkları dikkati çekmektedir. Çoğu zaman olumsuz bakış açısı eşcinselliğin zararlı ve kurtulunması gereken bir olgu olarak değerlendirilmesine kadar varabilmektedir. Buna karşın, sol ideolojiyi destekleyerek, bakış açısını sol ideolojinin penceresinden değerlendiren medyanın cinsiyet ve cinsellik konularına insan hakları ve eşitlik bağlamından daha tutarlı ve daha demokratik bir yaklaşım içinde olduğu değerlendirmesi yapılabilir. Eşcinsellik, sol medyada genellikle bilimsel yönden ele alınmaktadır. Eşcinsel ilişkiler, bireylerin cinsel özgürlüğünün bir bölümü olarak yorumlanarak LGBTQ bireylerin özel yaşamlarına saygılı olunmaya çalışılmaktadır. Magazin medyasının eşcinselliğe yaklaşımı ise, diğer konularda olduğu gibi değişken bir yaklaşım izlemektedir. Nasıl ki bir siyasetçiyi bir süre destekledikten sonra, kısa bir süre içinde onu acımasızca eleştirebiliyorsa; eşcinsellik konusunu da değişken çizgide ele alabilmektedir (Giroux, 2002 ; Tudor, 2005).

Türk toplumunun büyük bir kesiminin Müslüman olduğu bilgisinden hareketle, İslam dininin peygamberi Hz. Muhammed'in, İslamiyet'in kutsal kitabı olan Kuran-ı Kerim'de Hz. Lut ile ilgili yaptığı açıklamanın Müslümanlar üzerindeki etkisi azımsanamaz. Hz.Muhammed, Hz. Lut'un kadınlardan hoşlanmayıp, erkeklerden hoşlandığını, suçlar nitelikteki sözlerle dile getirmiştir (Kuran'da eşcinsellik konusu geniş olarak ele alınmaktadır. 15 surede toplam 118 ayette değinilen bu durum İslam'ın eşcinsellik konusundaki fikir ve görüşlerin anlaşılmasına yardımcı olur. Şuara Suresi (160,168,169), Hicr Suresi (73,76), Araf Suresi (83-84)). İslamcı medyanın, Türk toplumu üzerindeki etkisi de bu bilgilere eklenecek olursa, eşcinsellik konusuna bakışın nasıl yönlendirilmekte olduğu konusuna değerlendirme yapılabilecektir. Türk toplumunun çoğunluğunun inancı olan Müslümanlıkta günah olarak nitelendirilen eşcinsellik toplum tarafından dışlanmaktadır (Köylü, 2011). 06.11.2009 tarihinde Türkiye Diyanet İşleri başkanlığının "Din ve Toplum" ana başlığı altında "Sosyal Problemler Karşısında Din ve Diyanet" konusunu ele alan IV. Din Şurası kararlarından 19. Kararla ilgili

http://t24.com.tr/haber/kavafin-hastalik-dedigi-escinsellige-obamadan-bilimsel-siklasim/105733 görüntülenme: 20/10/2010)

Kıbrıs medyasındaki durumun Türkiye medyasına göre kıyaslanabilir biçimde çok daha demokratik olduğu izlenmiştir. İstenilen seviyede olmamakla birlikte, demokratik haklar ve insan hakları bağlamında, özellikle son birkaç yıldan bu yana Kıbrıs ulusal medyası daha duyarlı bir çizgi takip etmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik çalışmaların devlet içerisinde de yer bulması için gerçekleştirilen çalışmaların 2007-2010 yılları arasındaki süreçten itibaren, medyada da bir dönüşümün başladığı dikkati çekmektedir. 12 Nisan 2007'de Kıbrıs Gazetesi'nde Aysu Akter tarafından gerçekleştirilerek yayınlanan bir röportajda, LGBTQ bir birey ile gerçekleştirilen bir röportaj ve konu ile ilgili Psikiyatri uzmanı Doç. Dr. Ebru Çakıcı'nın görüşü eşcinselliğin bir hastalık olmadığı, bir tercih de olmadığı şeklinde aynen yayınlanmıştır. Bunun değiştirilmesi için kendilerine başvuran eşcinsel bireylerin ailelerine de bunun tedavi gerektiren bir durum olmadığını telkin etmeklerinden bahsetmiştir. 2 Şubat 2012'de Kıbrıs'ın kuzeyinde iki erkeğin eşcinsel ilişkileri dolayısıyla, İngiliz yönetiminden kalma yasalar çerçevesinde gözaltına alınması Avrupa Parlamentosu milletvekillerinin tepkisini çektiğine dikkat çekilmiştir. Ceza Yasası'nın 171. maddesinin, 1960 öncesindeki İngiliz Yönetimi devrinden kalan, 1929 yılında çıkarılmış olan yasanın, adanın Güney'indeki yönetimi kapsayan Kıbrıs Cumhuriyeti'nde, 1990'ların sonlarında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin bir kararı üzerine, uygulamadan kaldırıldığı da bahsi geçen bilgi toplum ile paylaşılmıştır. Aynı haberde, Cumhurbaşkanı Derviş Eroğlu'nun İngiltere Muhafazakâr Partisi'nin Avrupa Parlamentosu milletvekili Marina Yannakoudakis'e, yasanın iptal edileceğine dair teminat verdiğini de iletti. Ayrıca, İngiltere İşçi Partisi'nin AP milletvekillerinden Michael Cashman'ın da, 171. maddenin "birçok insanın hayatını karartttığını" söylediğine yer veren haberde "Avrupa'da ya da dünyada yeri olmayan, tarihi geçmiş bu yasanın kaldırılması konusunda telkinde bulunmak üzere, Kuzey Kıbrıs yönetimiyle görüşmeye gitmeyi planladığını" bildirilmişti. 20 Şubat 2013'te, Uluslararası Lezbiyen, Homoseksüel, Trans ve Interseks Birliği (ILGA) Avrupa Politikaları Direktörü Silvan Agius, Kuzey Kıbrıs'a gerçekleştirdiği ziyareti de ulusal medyada yer bulmuş, mesajları da aynen iletilmişti. Agius, Avrupa'da eşcinselliğin suç sayıldığı tek bölge olan Kıbrıs'ın kuzeyinde, eşcinsellerin cinsel yönelimini değiştirmesi için din görevlisine gitdirilmesinin durumun vahametini gösterdiğini söylemiş, "*Bir kadını, kadın olduğu için*

tedavi edemediğiniz gibi, eşcinsel bir kişinin cinsel kimliğini de tedaviyle değiştiremezsiniz" dediği ulusal medyada aynen bildirilmişti.

Giroux (2002)'un eleştirel medya okuryazarlığı konusu hakkında yaptığı değerlendirmeye göre, kolaycı, bildik varsayımlara, basmakalıp yargılara ve hazır imgelere karşı etik ve estetik pratikler ile siyasi-ahlaki pratiklerden beslenen bir bakış açısına ihtiyaç olduğu anlatılmaktadır. Aynı değerlendirmede, Giroux, medyayı demokratik ve eşitlikçi bir toplumun yaratılması için gerekli siyasi kanal olarak tanımlar. Bu sebeple eleştirel medya okuryazarlığını geliştirecek çalışmalar yapılması, medya ortamında dolaşan iletilerin eleştirel bir biçimde kavranabilmesi için, gerekli bakış açısının kazandırılması için çalışmaların gerçekleştirilerek LGBTQ bireylerin yaşamını zorlaştıran ve sosyal dışlanmaya sebep olabilecek iletilerin iletilmesini normalize eden pratikler ortadan kaldırılabilecektir. Bu sayede LGBTQ bireylerin yaşam pratiklerini zorlaştıran toplumsal yaşamdaki varlıklarını indirgeyen ve onların da yaşamsal pratiklerinin indirgenmiş kalmasına yol açan durumun ortadan kaldırılması mümkün olabilecektir.

2.3. Eğitim ve LGBTQ Bireyler

Gerek öğrenme kuramlarında, gerekse de kişilik kuramlarında, bireylerin niteliklerine dikkat çekilmektedir. Öğrenme ve kişilik kurmaları hakkında genel bir yorum yapılacak olursa; eğitilmekte olan, öğrenim görmekte olan bireylerin, ilerdeki dönemlerde yaratıcı ve topluma değer katma kapasitesi yükseltilmiş bireyler olmalarını hedeflediği söylenebilir.

Ergin ve Birol (2000)'un çalışmasına göre örgün eğitim sisteminde, öğretmenlerin rolü yadsınamaz. İletişimsel etki becerilerini geliştirmiş öğretmenlerle çalışma şansı bulan öğrencilerin birçok yönden farklı ve oldukları bilinmektedir. Etkili iletişim kurabilen öğretmenlerin öğrencileri arasında cinsiyet kimliklerine göre ayrımcılık yapmamaları ve cinsiyet ayrımcılığı ile ilgili espriler geliştirmemeleri önerilmektedir. Cinsiyetler arasındaki farklılıklar bilinmekte olduğu halde, zekâları ve ileti kodlarını çözümleme yetileri hakkında anlamlı farklılıkların bu güne kadar bulunmamış olması dikkate alınması gereken bir konudur. Bu nedenle, öğretmenlerin mesajlarında cinsiyet ayrımı yaratabilecek açıklama, örnekleme ve sorgulamadan uzak durulmasının, sınıftaki etkili iletişim ve öğrenme süreçlerindeki önemi

eğitim alanındaki çalışmalarda önemli yer tutmaktadır. Ayrıca, öğrenme-öğretme süreçlerinde esprinin ve şakanın önemine vurgu yapan araştırmalardan hareketle, bu iletişim becerisini kullanırken cinsiyetler arasında kıyasa veya statü farklılığına neden olabilecek söylemlerin kişilik zedelenmesine ve iletişim kopukluklarına yol açabileceği de vurgulanması gereken iletişim etkilerindendir (Ergin, A & Birol C. 2000).

Bireylerin, ilerleyen yaşlarda hangi bakış açısına sahip, değer yargılarını nasıl şekillendirdiği, düşünce ve çözümlemelerini neye göre yapacağını belirlemesinde, diğer tüm faktörlerle birlikte öğrenme, eğitim sistemi ve okul ortamının etkisi büyüktür. Örneğin, Sosyal Duygusal Öğrenme (SDÖ) ile savunulan, bireylerarası iletişimde ve günlük yaşamlarında uygulayacakları öfke yönetimi, problem çözme, empati gibi temel becerilerin, öğrencilere okulda kazandırılmasıdır. Bireyi bir yandan bilimsel bilgiler ile donatıp, diğer yandan da sosyal yaşama hazırlayarak, gelecekte hem bireyin kendisine, hem de topluma katkı sağlaması hedeflenmektedir. Öğrencilerin sosyal olarak uygun davranışlarını artırıp, önce okulda, daha sonrasında günlük hayatlarında sosyal açıdan uygun davranışlar sergilemelerini sağlamanın önemli, yapılan araştırmalar ile saptanmıştır (Elias, Arnold, & Hussey, 2003). Bu sayede birey, çevresindeki farklılıkları görebilir, kendi farklılıklarının da ayrımına varır, yaşamı boyunca farklılıkları yadırgayarak ayrımcı tutum sergilemek yerine, farklılıkları kabullenerek yaşamını sürdürebilecek sosyal ve duygusal öğrenmesini çok kültürlü bakış açısı ile zenginleştirerek oluşturabilir. Ergenlerden oluşan bir çevrede, cinsel yönelim farklılıklarını bilen ve keşfetmiş olan bireye dışlayıcı bir tutum sergilemek, küçük yaşlardan itibaren geleneksel kültürün bireylere öğrettiği bir durumdur. Aynı sebeplerle farklı olduğunu hisseden ve düşünen cinsel yönelimi farklı bireyin de kendisini rahat hissedemediği açıktır. Bu durum LGBTQ bireyin okul ortamında derslere katılmasından, arkadaş ilişkilerine kadar yansımaktadır. Öğretmenlerden de, okul idaresinden de ve akranlarından da çeşitli düzeyde şiddete maruz kalabilmektedir. Bununla ilgili bulgular ortaya koyan pek çok araştırma mevcuttur.

Sakallı'nın ODTÜ'de eşcinsellere karşı tutumların neler olduğunu görmek amacıyla gerçekleştirdiği bir araştırmada (2002) LGBTQ arkadaşı olan heteroseksüel üniversite öğrencilerinin, LGBTQ bireylere karşı tutumlarının, LGBTQ arkadaşı olmayanlara göre tanıdıkça farklılaşmadığı incelemiştir. 211 kişiden oluşan örneklem grubundan elde edilen

sonuçlar, eşcinselliğe karşı tutumların olumsuz olduğunu göstermektedir. Üniversite öğrencilerinden oluşan bir grup katılımcının, lezbiyenler ile tanıştırıldığı çalışmada yaratılan sosyal ilişki ortamından sonra, katılımcıların önceden tespit edilen tutumlarında olumlu yönde ilerleme kaydedildiği belirlenmiştir. Heteroseksüeller, LGBTQ bireyler ve onların cinsel yönelimleri kötüdür ve onlardan mümkün olduğu kadar uzak durulması gerekir şeklinde öğrenmektedirler. Heteroseksüel bireylerin, LGBTQ bireyler ile sosyal paylaşımlar yaşamaları halinde, değerlerinde ve tutumlarında değişim olabileceğini ortaya koyan bu araştırma, LGBTQ bireylere uygulanan ayrımcılık ve bu ayrımcılıktan kaynaklanan olumsuz yaşam deneyimlerinin ortadan kaldırılmasının mümkün olabildiğini ortaya koymaktadır (Sakallı-Uğurlu, N., Yalçın, S. Z., & Glick, P. (2007).

Ergenlik dönemi olarak bilinen dönem, cinselliğe yönelik ilginin arttığı ve cinsel deneyimlerin başladığı bir devredir. Bu dönemde, LGBTQ bireyler, akranları olan karşıt cins gençlerden farklı olarak ek zorluklar yaşamaktadırlar. Sosyal yaşam içerisinde, neredeyse herkes, karşı cinsi cazip buluyor rolünde görünmektedir. Eşcinsel ergenlerin kendilerine model alabilecekleri açık ve gözlenebilir örnekler bulunmamaktadır. Toplumsal baskı ve dışlanma nedeniyle, LGBTQ bireylerin kendilerini tanıyıp keşfedecekleri ergenlik dönemi devresinde, cinsel ilgilerinin akranlarından farklı olduğunu keşfetmeleri zorlaşmaktadır. Toplumun genelinde egemen olan heteroseksist yapıyı aşmaları ve homofobik önyargıları değiştirecek bilgi kaynaklarına ulaşabilmeleri çok sınırlı kalmaktadır. Ebeveynlerine, kardeşlerine ve yakınlarına kuşkularını ve yeni keşiflerini sormaları zor olacaktır. Okullarda cinsellik eğitiminin yetersizliği açıktır. Cinsellik eğitiminin yer aldığı okullarda bile eşcinsellikle ilgili doğru bilgiye ulaşmak mümkün olamamaktadır. Gençlerin çok önemli bir destek kaynağı olan akran arkadaş danışmanlığı ise LGBTQ bireyler tarafından kolayca kullanılamamaktadır. Kendi bedenlerini ve cinselliklerini tanıdıkça, süreç onlar için kolaylaşamamakta, hatta zorlaşmaktadır. LGBTQ gençler durumlarını ve sorunlarını açıklayamamakta, sorunlarını paylaşamamakta, suçluluk duyguları ile içlerine kapanmaktadırlar. Bu nedenle kaygı, depresyon ve intihar riski arttığı da gözlenmektedir (Sakallı-Uğurlu, N., Yalçın, S. Z., & Glick, P. (2007).

Eğitim sisteminin önemli alanları olan okullarda, öğrencilerin bilişsel ve duygusal özelliklerinin olumlu hale getirilebilmesi için, öğretmenler öncelikle öğrencilerin özelliklerini

ve özel ihtiyaçlarını tanıyabilmeli, onlara karşı empatik ve duyarlı olabilmelidir. Böylece, onlara herhangi bir şeyi sevme, ilgi duyma, olumlu tutum geliştirme, mutlu olma gibi özelliklerin tanıtılmasına katkı sağlanabilir. Önyargıların yıkılması konusunda, öğrencilere daha önce sevdikleri, hoşlandıkları durumlarla, nesnelerle, olaylarla ilişkilendirme konusunda yardımcı olunabilir. Bu sayede, öğrencilerin korkuları, kaygıları vb. olumsuz duyguları da giderek yerini olumlu tutum geliştirme, ilgi duyma ve geniş perspektife sahip çok kültürlü bir bakış açısı geliştirme yoluyla söndürülebilir (Senemoğlu, 2007).

Bilişsel öğrenme kuramcılarının öğrenmeyi dünyayı anlama ve algılama girişimi olarak tanımladıkları söylenebilir. Bilişsel kuramlara göre davranış değişiklikleri kişinin zihninde meydana gelen öğrenmenin dışa yansımasıdır. Bilişsel Kuramlara göre öğrenme; bireyin çevresinde olup bitenlere bir anlam yüklemesidir. Öğrenme, öğrencilere aktarılan bilgileri aynen almak suretiyle gerçekleşmez; aksine öğrenci kendisine ulaşan her bilgiyi, süzgecinden geçirip kendi dünyasında bir anlam yüklemeye çalışarak yorumlar. Çünkü önbilgiler ve bilişsel becerilerin öğrenmeyi etkilediği savunulmaktadır. Bireyin önbilgileri ve bilişsel becerileri, duyularına gelen uyarıcıları anlamasına ve yorumlamasına yardımcı olmaktadır (Erden ve Akman, 1998).

Dikkatle incelendiğinde, davranışçı öğrenmenin, eğitimin amaçlarını davranış yönünden tanımladığı ve bu davranışları oluşturacak deneyimlerin neler olması gerektiğini belirlediği görülebilir. Bu anlamda Davranışçı ve Bilişsel Kuramcılar karşılaştırıldığında: Davranışçılara göre okuldaki eğitimin dış dünyaya transfer edilebilmesi için okuldaki ve toplumsal yaşamındaki benzerliklerin artırılması gerektiğini, Bilişsel akımın öncülerinin ise öğrencilerin zihinlerinde durumlara ilişkin ilkeler kazandırmayı tercih ettikleri sonucuna varılabilir.

Brooks ve Brooks (1993) öğrenmenin daha çok şey keşfetmek değil, tasavvur ve olgular yoluyla daha çok şey yorumlamak olarak tanımlamıştır. Yapılandırmacı eğitim, öğrenenin bilgiyi oluşturmasına, yapılandırmasına, yorumlamasına ve geliştirmesine fırsat verilmesi gerektiğini savunmaktadır. Öğretmenin bilgiyi verebileceği veya öğrenenlerin bilgiyi çeşitli kaynaklardan edinebileceğini, fakat bilgiyi algılamanın, bilgiyi yapılandırmakla eş anlamlı olmadığı yapılandırmacılar tarafından vurgulanmaktadır. Öğrenen birey, yeni bir bilgi ile

karşılaştığında, öğrendiği yeni bilgiyi dünyayı tanımlayabilmek ve açıklayabilmek için önceden oluşturduğu kurallarını kullanmaktadır. Ya da yeni bilgiyi açıklamak için yeni kurallar oluşturmaktadır. Dünyanın ve paralelinde toplumun sürekli bir değişim içinde bulunduğu gerçeğinden hareketle, yenilikleri ve gelişmeyi kavrayabilen, bunun yanında kendi üzerine düşen görevlerin de farkında olan bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle, bir toplumun gelişebilmesi ve ilerleyebilmesi için; bilgilerin, inançların ve duyguların bireylere doğrudan aktarılması yeterli olmamaktadır (Brooks ve Brooks, 1993: 9).

Yıldırım ve Şimşek (1999), bireylerin, bilgi tüketmekten çok, bilgi üretmeleri gerektiğine vurgu yapmaktadır. Günümüzde, bireyin kendisine aktarılan bilgileri aynen kabul eden, yönlendirilmeyi ve biçimlendirilmeyi bekleyen değil, bilgiyi yorumlayarak anlamın yaratılması sürecine etkin olarak katılması gerektiği de savunulmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 1999).

Okulun ve öğrenme ortamlarının, bireylerin toplumsal yaşama yapacağı katkıları etkileme süreçlerinin önemi hemen hemen her öğrenme kuramında vurgulanmış, birçok eğitim sisteminde öne çıkarılmıştır. Bireylerin bilgiyi alması, bilgiden etkilenmesi, bilgiyi özümseyerek bunu yaşamında uygulaması, sonrasında ise toplumsal yaşama fayda sağlayabilecek etkiler yaratması eğitimin temel hedefleri arasında yer almaktadır. Bu sebeple, öğrencilerin cinsiyet ve cinsel yönelimler konusundaki bilgilerinin ve algılarının, okulda başlayan sistemli çalışmalar ve bilinçli katkılar ile aşılabilecektir.

KKTC'de bulunan okullarda, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanına düşen görevler, uzmanlarına yeterince henüz teslim edilmemektedir. KKTC'deki okullarda çalışan Psikolojik Danışmanlık uzmanları sayılarının azlığı nedeni ile özellikle üniversite giriş sınavı dönemlerinde sadece meslek seçimi süreciyle ve ancak sınırlı bir verimle çalışabilmektedirler. Eğitimini Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik alanında tamamlamış ve okullara kazandırılmış olan bu personelin, öğretmen kadrolarında çalıştırılmaları ve mesleklerinin en önemli boyutu olan (koruyuculuk ve sağaltmacılık) psikolojik danışma bölümünü yerine getirmedikleri, alanın yetkililerince de sıklıkla telaffuz edilmektedir. Oysa sosyal becerilerin geliştirilmesi ve sosyal yaşamda katılımcı bireylerin okul sıralarından yetişmesi sırasında, gerek öznel yaşamlarında gerekse de sosyal ilişkilerinin toplumsal etkileri bağlamında okul

psikolojik danışmanlarından faydalanmalarının olumlu etkileri olabileceği, bugün Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında yapılan araştırmalarda sıklıkla telaffuz edilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nde gelişmekte olan rehberlik ve psikolojik danışmanlık mesleği konusunda yapılan araştırmaların ve düzenlenen bilimsel toplantıların (kongreler, konferanslar vs.) sıklıkla bu konuda çalışma sonuçlarını paylaşmaları ve bu yönde önerilerde bulundukları izlenebilmektedir (Yeşilyaprak,2007). Yeşilyaprak'ın saptamasının Kuzey Kıbrıs'a uyarlanarak okul psikolojik danışmanları tarafından okulda verilebilecek psikolojik destekler sayesinde LGBTQ bireylere de, heteroseksüel bireylere de ayrımcılıkların önlenmesi hususunda yardımcı olunabilecektir. Böylelikle okuldan çıkarak toplumsal yaşamda, meslek çevrelerinde ailelerinde ve çocuk yetiştirme süreçlerinde cinsel yönelimlere dair ayrımcılıklardan uzak, eşitlikçi bakış açısına sahip bireyler olabilmelerine imkân sağlanacaktır. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık, verebileceği hizmetler kapsamında toplumsal yararcılık, ekonomik kalkınma gibi amaçları da içinde barındıran bir alandır. Oysa Türkiye Cumhuriyeti VIII. Milli Eğitim Şurası'nda bu meslek dalının yalnızca "yöneltme" amacı kapsamında ele alınarak gençleri kendilerine uygun meslek alanlarına yönlendirerek, bir insan gücü planlaması aracı olarak görülmesi, alanın faydalarını indirgemek olarak değerlendirilebilecektir (Yeşilyaprak,2007).

Birleşmiş Milletlerin ve Avrupa Komisyonu'nun, ayrımcılığa maruz kalan kişilerin aynı zamanda yoksulluğa ve sosyal dışlanma riskine maruz kaldığını vurguluyor olması, eğitimin ve öğretimin ilk yıllarından başlanarak aşılabileceğine vurgu yapması da dikkate alınacak olursa Kıbrıs'ın kuzeyinde cinsiyete ve cinsel yönelimlere okullarda yapılan vurgunun önemi bir kez daha açığa çıkacaktır. Özellikle, ergenlikte maruz kalınan ve yaşanan ayrımcılıklar, hayatı ve bireyin geleceğini etkileyebilecek; genci daha kırılgan bir pozisyona itebilecek olguları beraberinde taşıyabilmektedir. Ergenlik devresinde, evde, okulda ve geniş sosyal çevrede dışlanıyor olmak, ergenin geleceği ve gelişimi üzerinde çok ciddi anlamda olumsuz etkiler yaratmakta, her anlamdaki gelişim olasılıklarını sınırlamaktadır.

2.4. Ruh Sağlığı ve LGBTQ Bireyler

Ruh sağlığı, ortak görüşün sağlanamadığı fakat farklı kuramların farklı biçimlerde tanımladığı kavramlardan bir tanesidir. Hem ortak tanımı yapılamayan, hem de bireyi konu edinmekte

olan her bilim dalının şu veya bu şekilde ilintili olduğu bu kavram ile çoğunlukla psikoloji ilgilenir. Psikoloji bilim dalında, daha geniş yer bulan "ruh sağlığı" konusu; psikoloji alanındaki temel yaklaşımlar (ekoller) tarafından bile farklı farklı betimlenmektedir (Cüceloğlu, 1991). Psikolojinin yanında, hem eğitim bilimleri, hem de psikolojinin diğer dalları içerisinde yer bulan psikolojik danışmanlık ve psikiyatri (ve son yıllarda, özellikle sosyal psikiyatri olarak telaffuz edilmekte olan alan) de ruh sağlığı ile ilgilenmektedir.

Değişik kuramsal bakışların farklı zamanlarda diğerlerine göre daha etkili olup,zaman zaman popülarite kazandıkları görülmüştür. Aynı şekilde, farklı düşünce, konuşma ve davranışlara sahip birey ve toplulukların, çoğunluktan farklı olmaları hep dikkati çeken bir konu olmuştur. Çoğunlukta bulunduğu görülen, yaygın olanların "normal" olarak ifade edildiği, onların davranışlarının da "normal davranış" olarak tanımlandığı bilinmektedir. Normal sayılan davranışın dışındakiler ise "anormal davranış"; bu davranışları sergileyen bireyler de "anormal" bireyler olarak değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmelere karşın, bu alandaki çalışmaların, ortalama hiç bir insanın ruh sağlığı bakımından kusursuz olamayacağı bilgisine de ulaşılmaktadır (Bilgili,2007)

LGBTQ bireylerin birçoğu, cinsel yönelimleri açığa çıktıktan sonra, "anormal" bireyler olarak kabul edilmekte, aileleri veya çevreleri tarafından ruhsal destek almaya yönlendirilmektedirler. Bilgili (2007)'nin saptama ve yorumlarına istinaden, ruhsal desteğin cinsel yönelimler veya başka farklılıkları olan insanlar dışında, ortalama tüm bireylerin de ruhsal desteğe ihtiyaç duydukları ortaya çıkmaktadır. Cinsel yönelimleri farklı olan bireylere ruhsal destek önerenlerin de bu desteğe ihtiyaç duyabilecekleri olasılığının göz ardı edilmemesinin değerlendirilmesi cinsel yönelimlerin insan cinselliğinin görünümlerinden birisi olduğunu kabullenemeyen bireyler için faydalı olabilecektir. Çünkü mutlak bir inanca sahip olarak, bilişsel çarpıtmaları bulunan bireylerin, inançlarını değiştirilebilecek gücü tanımlayabilmelerine sağlanacak desteklerin, onlara kabullenmekte güçlük çektikleri veya yaşamlarında bulunmasından rahatsızlık duydukları inançlardan uzaklaşmak için önemli bir süreç sağlayacağı savı öne sürülebilir (Leahy, 2008). Böylelikle LGBTQ bireylerin, toplumsal yaşamda endişe yaratabilecek veya toplumsal bozulmalara yol açabilecek bireyler olduklarını düşünen toplumsal çevreler veya LGBTQ bireylerin aileleri ile yakın çevrelerine de, bu endişelerinden kurtulma şansı sağlanabilecektir.

Beck (1976), bireylerin kurallar ve içsel işaretler ile ilgili otomatik düşünceleri olduğunu vurgular. Dikkatle incelendiğinde bir bireyin, her türlü olay ve olgu karşısında benzer tutum ve karakter içinde olmasının dikkat çekiciliğini bilişsel açıdan değerlendiren Beck, bireylerin belli kurallar ve sistematik duygulanım doğrultusunda yaşamlarını sürdürmekte olduğundan bahseder. Davranışların harekete geçmesi, onlara ket vurulması ve davranışların değerlendirilmesi, bireyin yaşamsal algıları ile yakından ilişkilidir ve tutarlılık göstermektedir. Ayrıca bireyler çevreden gelen yorum, yargı vs. gibi değerlendirmelerden etkilenmekte, tutum ve davranışlarını çevreden tepki ve eleştiri almayacak şekilde şekillendirebilmektedirler (Beck, 1976).

Toplum tarafından yargılanmak yerine, ödüllendirilen ve takdir gören bireylerin çalışma azimlerinin arttığı ve kendilerine dönük takdir hisleri ile motivasyonlarında artış sağlanabildiği (Beck,1976) gerçeğinden hareketle, LGBTQ bireylerin bu şanslarının cinselliklerini ve cinsel yönelimlerini keşfettikleri andan itibaren yitirilmeye başlandığı söylenebilir (Beck,1976). Hatta cinsel yöneliminin bilinmesi durumunda LGBTQ bireylerin, Kıbrıs'ın kuzeyindeki toplumda, cinsel yönelimlere yönelik uygulanan sosyal ve yasal baskılar nedeniyle, motivasyonlarını kaybederek, kendilerine dönük takdir hislerinden uzaklaştıkları söylenebilir. Kendilerini sürekli tehlike altında görmekte olan bireyler, sürekli bir üzüntü ve anksiyete içinde bulunabilmektedirler.

Piaget'nin bireyin gelişimi için öne sürdüğü ve dört etkeni içeren formüle bakıldığında; gelişimin fiziksel olgunlaşma, fiziksel çevre ile deneyim, sosyal deneyim ve dengeleme aşamalarından oluştuğu görülmektedir (Miller,2002). Piaget zekâyı çevreye uyum yeteneği olarak tanımlar. Bu bağlamda uyum konusunda ve zekânın değerlendirilmesi konusunda haksızlıklar söz konusudur. Piaget'nin gelişimi formüle ettiği kuramından hareketle, LGBTQ bireylerin gelişimleri değerlendirildiği zaman ortaya çıkan tablo, LGBTQ bireylerin fiziksel olgunlaşma süreci sonrasında, fiziksel çevre ile deneyim yaşamaya başladığı andan itibaren ve sosyal deneyim aşamasında dengeyi kurması, toplumsal normlar nedeni ile engellenmektedir. Bu sebepten dolayıdır ki, LGBTQ bireylerin ruhsal sorunlara yatkınlık gösterdiği, tekrarlanmakta olan bir söylem olarak yerini korumaktadır.

Leahy, bireyin kendi kendisine yardım edebileceğinden bahsetmektedir. Belli bir düşünce veya tecrübe, yaşam boyu aynı sonuçlara bağlanamaz. Bireyin yeni bakış açıları ile yaşamındaki olumsuz düşünceleri değiştirmesi mümkündür. Bilişsel terapi ile bireyin bilişsel çarpıtmalarının tespit edilerek, farkındalık kazanmasına yardımcı olunduğu takdirde, bireyin yaşama bakışı olumsuzdan olumluya doğru bir değişim gösterebilecektir (Leahy, 2008). Bu sayede, kabul edilemez, hatalı, kötü, çirkin ve hasta olarak değerlendirilmekte olan LGBTQ bireylerin, toplumsal yaşamdan ve cinsel yönelimleri ile dışlanmalarından kaynaklanan olumsuz bakış ve bilişsel çarpıtmalarının yerine olumlu ve yeni bilişsel bakış açılarını koyarak yaşamlarını daha olumlu hale dönüştürmeleri mümkün olacaktır.

Okullarda yer alan Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisleri'nde daha etkin çalışma programları geliştirilmesi ve servislerdeki görevlilere gerekli yetkileri sağlayarak, bireylerin (öğrencilerin), ergen oldukları, yani cinselliklerini ve cinsel yönelimlerini kavrayabilecekleri dönemlerden itibaren, heteroseksüellik dışındaki cinsel yönelimlere olan bakışlarının ve algılarının daha eşitlikçi ve ayrımcılıklarla sosyal dışlamalara imkân tanımayacak şekilde gelişmesine katkı sağlayabilecektir. Bu durum hem heteroseksüel ergenlerin, hem de LGBTQ ergenlerin cinsiyet ve cinsel yönelimler konusunda ataerkil toplum yapısından kaynaklanan, heteroseksist yapıyı normalleştirmelerine engel olabilecektir. Bu alanda Kıbrıs'ın kuzeyinde daha fazla çalışmalar yapılarak, gelişime ivme kazandırılması gerekmektedir.

Psikolojik Danışmanlık kuramlarına bakıldığı zaman, cinsiyet ve cinsel yönelimlerin baştan itibaren kuramcıların dikkatini çektiği ve kuramlarını formule ederken faklı cinsiyet ve cinsel yönelimlerden bireyler konusundaki sübjektiviteyi hem danışmanlar, hem de danışanlar açısından ortadan kaldırabilecek bilgilere katkı yaptıkları izlenebilmektedir. Çoğu kez, kuramlarda cinsel yönelimlere doğrudan değinilmese dahi, farklılıklardan kaynaklanan ayrımcılıkların bireylere zarar verebileceği hemen hemen tüm kuramcıların değindiği bir konudur. (Dürüst,2009)

Freud psikanalitik kuramı içerisinde kişiliği oluşturan üç temel yapı olarak id, ego ve süper egodan bahseder. Freud'un süper ego şeklinde tanımladığı, bireyin kişiliğinin oluşum sürecinde, sosyal çevresinin de katkıları ile kazandığı ahlaki tutum ve değerlerini oluşturan bileşendir. Freud'a göre süper ego, toplumun ve ailenin etkisi ile bireyin dışa yansıtabileceği

ve bastırabileceği tutum, davranış ve düşüncelerinden meydana gelmektedir. Freud'tan hareketle süper ego sayesinde bu gün toplumumuzda LGBTQ bireyler kendini dizginleyebilmekte, heteroseksüeller ise dizginlenmiş LGBTQ bireylerin kalıp davranışlarını kendilerinde bir hak olarak görmektedirler. Freud'un öğrencisi olan Jung, Freud'un öğretisine eklediği kişilik sistemi bileşenlerine ek olarak anima ve animustan bahsetmektedir. Jung'un öncül çalışmalarında, her erkekte feminen taraf (anima), her kadında da maskulen taraf (animus) olduğundan bahsedilmektedir. Bireylerin, kendilerindeki bu taraflarını baskılamaya ve toplumsal rollerin sınırları içinde yaşamaya çalıştıkları için birçok içsel sorunun baş gösterdiği de Carl Gustav Jung tarafından ifade edilmiştir. Kollektif arketipler olan anima ve animusa ek olarak Jung personadan da bahsetmektedir ki, persona da toplumun onayını sağlamak amacıyla, bireyin dış dünyaya karşı takındığı maske veya büründüğü kimliktir. Bu bireylerin, sosyal yaşamda var olabilmeleri için, yaşamlarını sürdürebilmeleri için personanın önemli bir arketip olarak Jung'un kişilik kuramında yerini aldığından bahsedilmesi bu aşamada anlamlı olacaktır. Jung, sosyal yaşam içerisinde bireyler arası iletişimin kuvvetlenmesi, hatta hoşlanılmayan kişilerle birlikte olunduğunda dahi, onlara karşı dostça tutumlar takınılmasına katkı sağlayan arketipin persona olduğuna vurgu yapmaktadır. Jung'un arketiplerinden bir tanesi de gölgedir. Gölge, bireyin cinsiyetini temsil eder. Cinsiyeti bağlamında bireyin hemcinsleri ile ilişkisi de gölge arketipi ile düzenlenmektedir. Gölge, bilinç dışındaki bir arketiptir. İstenilmeyen, kabul görmeyen tüm kişisel özellikler gölge arketipine dâhildir. Bu noktada, Jung, gölge arketipinin bilinç dşından, bilince kazandırılmasını önemsemekte, bunun olmaması noktasında ise bireyin iletişim bozuklukları ve hatta ruhsal yaralanmalara maruz kalacağını vugulamaktadır. Jung'un arketiplerinden "gölge" bağlamında LGBTQ bireylerin kişilik yapıları ve sosyal yaşamları değerlendirilmeye çalışılırsa, gölgenin çoğu zaman etkin bir arketip olarak varlığını koruma ihtimali dikkati çekmektedir. Jung'un gölge arketipinin, LGBTQ bireyler üzerindeki etkisinin analiz edilmesi tek başına bir araştırma konusu olup, ayrı bir çalışmada değerlendirilmesi uygun olabilecek kadar kapsamlı sonuçları içinde barındırabileceğini düşündürmektedir (Corey,2008).

Erich Fromm'un kişilik kuramına göre, kişilik sosyal etkiler sonucu yaşam tecrübeleriyle oluşmaktadır. Kişiliğin kalıcı bir nitelik olduğundan bahseden Fromm, bireyin fiziksel yapısını ve mizacını oluşturan kalıtsal yönleri ile sosyal ve kültürel etkilerin tümünün oluşturduğu bir sentez görünümündedir (Corey,2008).

Karen Horney'nin kişilik kuramı, bireyin yaşamında emniyet ve doyum temel eğilimlerini vurgulamaktadır. Emniyet ve doyumun kişiliği yönettiğinden bahsetmektedir. LGBTQ bireylerin de, cinsel yönelimleri dolayısı ile uğradıkları ayrımcılıklar sonrasında, yaşamlarını emniyet ve doyuma ulaşmış bir çerçevede oluşturma gayreti içinde olduğu dikkat çekmektedir. Harry Sullivan, kişiliğin bireyler arası ilişkilerden ayrı düşünülemeyecek varsayımsal bir kavram olduğunu ve bireyler arası ilişkilerin bir ürünü olduğunu savunmaktadır. Kişiliğin ancak bireyler arası ilişkiler esnasında ortaya çıkan ve bireyin algılama, hatırlama, düşünme, hayal kurma gibi tüm süreçlerinin bireyin ilişkilerini içerdiğinden söz etmektedir. Sosyal yaşam içerisinde LGBTQ bireylere olan yaklaşımların ve LGBTQ bireylerin de kişilik süreçlerinin Sullivan'ın bakışı ile toplumun etkilerinden ayrımsanamayacağı sonucuna varılabilir. Bu durum LGBTQ bireylerin evde, işyerinde veya yaşamın her alanında sergiledikleri tutum ve davranışlarını, duygu ve düşüncelerini sosyal ilişkilerinin belirlediğini ifade etmeyi mümkün kılmaktadır. Bu görüşlerden hareketle, LGBTQ bireylerin meslek seçimlerinde, heteroseksüel bireyler ve cinsel yönelimi farklı bireylerle kurdukları iletişimlerde ve ilişkilerde, kişilik süreçlerinin etkilendiği söylenebilecektir. Carl Rogers ve Maslow kişiliğin öznel yanına ağırlık vererek benlik bilinci ile bireyin kendisini değerlendirme biçimini özetlediğini ifade etmektedirler. Benlik bilinci, bireylerin öznel yaşamlarında, kendilerini değerlendirme biçimlerini etkileyerek, öznel gücünü ortaya çıkarmasında katkı sağlar. Bu gücü ortaya koyamayan, açığa çıkaramayan bireylerin, sosyal yaşamlarında ruhsal sıkıntılar ile karşı karşıya kalmaları kaçınılmaz olacaktır. LGBTQ bireylerin cinsel yönelimlerini keşfettikleri andan itibaren öznel güçlerini açığa çıkaracak desteği, öngörüyü ve rol modelleri bulamayacaklarının yorumlanmasına katkı koyan bu çalışma, sosyal yaşamda LGBTQ bireylerin geleceğe yönelik yaşam kurgularının değişebileceği ve olumsuzluklar içerebileceğine işaret etmektedir. Feminizmin ve devamında Feminist Terapi'nin gelişimine katkı koyan terapist ve kuramcıların (Jean B.Miller, Carolyn Zerbe Enns, Olivia M. Espin, Laura S. Brown), toplumsal cinsiyet rolü beklentilerinin bir insanın kimliğini doğumdan itibaren derin bir biçimde etkilediğini ve yetişkin kişiliğinde derin izlere yol açtığını vurgulamaktadır. Feminist terapistler, bireylerin geleneksel rolleri sorgulamadan olmak istedikleri birey olma özgürlüklerini kabul etmekte güçlük çektiklerini, kendilerini ifade edemediklerini vurgulamaktadırlar (Corey,2008).

LGBTQ bireylerin, cinsel yönelimlerinden kaynaklanmakta olan farklılıklar dolayısı ile geleneksel roller ile bağdaşmayan bir takım niteliklere sahip oluşları, onların özgürlüklerini engelleyen bir olgu olarak varlığını sürdürmektedir (Corey,2008). Bu bağlamda Kıbrıs'ın kuzeyinde de cinsel yönelimi farklı bireylerin benzer bir varlık biçimi sürdürdükleri düşünülebilir.

Cinsel sağlık, bireyin fiziksel, duygusal, entelektüel ve sosyal yönlerinin kişiliği, iletişimi ve aşkı zenginleştirici etkilerinin bileşiminden oluşur (Dünya Sağlık Örgütü'nün Cinsel Sağlık tanımı,2011). Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, her bireyin cinsel bilgilere ulaşmak, cinsel ilişkiyi zevk için veya üreme amacıyla yaşamak için eşit hakkı vardır. Örgüt, bireyin cinsel yaşamını bir zorlama olmadan, mutlu ve zarar görmeden sürdürebilmesini de cinsel sağlığın gereklilikleri içinde gösteren yayınlar yapmaktadır (WHO: Defining Sexual Health,2006).

Kıbrıs'ın kuzeyinde, LGBTQ bireylere uygulanan en büyük şiddet, cinselliği istediği kişi ile ve istediği biçimde yaşayamıyor oluşlarıdır. Bu şiddet, Ceza Yasası'nın 171. maddesi ve adalet sisteminin de aracılığı ile uygulanmakta; LGBTQ bireylerin cinselliklerini ve romantik duygularını açığa vurabilmelerine engel olmaktadır. Bireylerin istekleri ve cinsel yönelimlerine göre, karşı cinsten veya kendi cinsinden bir partnerle; sadece istediği zaman, baskı altında kalmadan cinselliğini yaşayabilmesi Birleşmiş Milletlerin çeşitli alanlarda, LGBTQ bireylere yönelik uygulanmakta olan ayrımcılık, baskı, homofobik reaksiyonların tümünü engelleyecek direktiflerde, öneri kararları ve araştırmalarında yer almaktadır (KKTC Ceza Yasası, Md.171).

Türkiye Cumhuriyeti'nde, ruh sağlığı merkezlerine giderek destek almak üzere başvuran bireylerin (Düzyürek, 1997), cinsel yönelimlerini fark edişleri ile kendilerini açma-paylaşma zamanları arasında uzun bir ara olduğu, özellikle ergenlik dönemlerini yalnız, kaygılı ve sıkıntılı geçirdikleri gözlemlenmektedir. Ruh sağlığı merkezlerinden destek almak üzere başvuruda bulunan LGBTQ bireylere, psikoanalitik yaklaşımlar ile kaçınma oluşturacak tedavi yöntemleri uygulanmaya çalışılması, meslekteki etik hatalar arasında yer almaktadır. Çünkü bireyler arasında cinsel yönelimden kaynaklanan farklılıklar iyileşecek bir hastalık değildir. Tam tersine cinsel yönelimlerin hastalık olarak kabul edilmeyerek DSM IV'ten dahi yıllar önce çıkarılması dolayısı ile farkındalığı artırmaya yönelik destek öngörülmektedir.

Eşcinsellik, biseksüellik ve heteroseksüellik gibi insanda tanımlanan üç yönelimden biridir. Uluslararası ve ulusal hekim örgütlerince eşcinsellik heteroseksüellik gibi sağlıklı bir durum olarak kabul edilmektedir. 1973'de APA (Amerikan Psikiyatri Birliği) ve 1990'da DSÖ psikiyatrik tanı sınıflamalarından çıkarılmıştır.

Ruh sağlığı çalışanlarının görevi, bu süreçte kişiyi eşcinsel ya da heteroseksüel "yapmak" değil, karşılaştığı güçlükleri anlamasını, baş etmesini kolaylaştırmak, kendini olduğu gibi kabullenmesine yardımcı olmak, kendini homofobik tepkilere karşı savunma becerileri konusunda yeterli hissettirmek olacaktır. Baskı ve inkâr gibi savunma mekanizmalarının yersiz kullanımıyla yüzleştirmek, gelişiminin doğal seyrini tamamlarken yaşının gerektirdiği olağan becerileri edinmesini desteklemek LGBTQ bireylere yapılabilecek rasyonel yardımlardandır (Düzyürek, 1997). Eşcinsellik irade ile yapılan bir tercih değildir. Teşvik edilebilecek, teşvikler sonucu ortaya çıkabilecek ya da özenti ve kişilik bozukluğu sonucunda görülebilecek bir durum değildir. Bu nedenle ruh sağlığı çalışanlarının bireyi herhangi bir cinsel yönelime teşvik etmek gibi bir görevi ve etik hakkı bulunmamaktadır.

Kıbrıs'ın kuzeyinde de durum Türkiye Cumhuriyeti'nden farklı olmamakla birlikte, son dönemlerde LGBTQ bireylerin haklarını tanıyan ve onlara objektif olarak yardımcı olan ruh sağlığı uzmanları mevcuttur. Doç. Dr. Ebru Çakıcı'nın konu ile yaptığı bir değerlendirmesinde bu açıkça gözler önüne serilmektedir:

> *"Eşcinsellik kesinlikle bir hastalık değildir. Biz eşcinselliği cinsel bir yönelim olarak görüyoruz. Genellikle bize bu konuda başvuran ailelere de durumu anlatırken, tercih yerine, "doğuştan gelen bir yönelim" demeyi tercih ediyoruz. Çünkü tercih dediğiniz zaman, "tercihse, değişebilir" diye düşünüyorlar. Oysa öyle değil. Nasıl bir kadının, karşı cinse bir yönelimi varsa ve bunu ne kadar uğraşsak da hemcinsine yöneltmek mümkün değilse, bu da böyle bir şey. Değiştirilemez, tedavi edilemez. Genellikle aileler durumu keşfettiklerinde, ilk bize başvuruyorlar. Neden diye sorguluyorlar. Bugüne kadar nedeni net bir şekilde açıklanamamış. Bazı durumlarda, çocuklukta yaşanan travmatik olaylar da belirleyici olabiliyor. Alınması gereken yeterli erkek modelinin olmaması da sebep olabiliyor. Ama temelde bu bir yönelimdir. Yapılan araştırmalarda, herhangi bir biyolojik farklılık tespit*

edilmemiştir. Toplumda, eşcinsellik genellikle cinsel sapıklık olarak algılanıyor ve "aman çocuğumdan uzak dursun" tepkisi veriliyor. Bu böyle değil. Biz toplum olarak, modern görünüyoruz, ama tutucuyuz ve dışlıyoruz.

Bir eşcinsel için ise, bu bir depresyon ve travma sebebi. Onları en derinden etkileyen şey ise, aileleri tarafında dışlanmak. Oysa herhangi bir kişilik özelliğini kabullenir gibi, cinsel yönelimini kabullenen herkes, çok daha sağlıklı yaşar"(Çakıcı: Kıbrıs Gazetesi, 12.04.07).

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu çalışma, Kıbrıs'ın kuzeyinde, cinsiyet ve cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıkların, LGBTQ bireylerin meslek seçim süreçlerindeki etkilerini saptamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Kıbrıs'ın kuzeyi genelinde, Lefke, Güzelyurt, Girne, Lefkoşa ve Mağusa bölgelerinde ikamet etmekte olan heteroseksüel ve LGBTQ bireylerin meslek seçiminde etkili olan süreçlerdeki tutum ve davranışları ile sosyal çevrelerinde cinsel yönelime dair görüş ve tutumları değerlendirilmiştir. Meslek seçim süreçlerinin, bireylerin yaşamlarındaki ve toplumların sosyo-ekonomik süreçlerindeki önemi dikkate alınarak başlatılmış bu çalışmada, heteroseksüel bireyler ile LGBTQ bireylerin yaşamakta oldukları güçlükler ve psiko-sosyal değerlendirme farklılıkları olup olmadığı saptanmış; saptamalardan hareketle bireylerin cinsel yönelimlerine göre, sosyo-kültürel ve psiko-sosyal yapılardaki faklılaşmalar bireysel tabanlı olarak değerlendirilmiştir.

3.1. Araştırma Evreni / Çalışma Grubu ve Kullanılan Yöntem

Bu çalışma, LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin meslek seçimine yönelik tutumlarındaki farklılıkların analizleri ve cinsiyetler ile cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıkların toplumsal gelişime yansıyan dezavantajlarının dünyada gerçekleştirilen çalışmalar ışığında Kıbrıs'ın kuzeyi açısından değerlendirilmesi için gerçekleştirilmiştir.

Kıbrıs'ın kuzeyindeki LGBTQ ve heteroseksüel bireylere ait herhangi bir istatistik bulunmadığından, yasal zeminde bağımsız bir dernek bulunmadığından ve derneğe bağlı üye sayısı da belli olmadığından; evrenin kaç kişiden oluştuğu ve dağılımı, dağılımdaki birey sayıları bilinememektedir. Bundan dolayı, araştırmanın evreni sayısal olarak belirtilemese de Kıbrıs'ın kuzeyindeki LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin tamamını temsil ettiği kabul edilmektedir.

Araştırmanın örneklemini oluşturacak olan LGBTQ ve heteroseksüel bireyler, aynı zamanda araştırmanın çalışma grubu olarak da nitelendirilebilir. İlk etapta en geniş bir tarama ile 121 LGBTQ bireye ulaşılmış istatistik için 121 de heteroseksüel birey seçilmiştir. Ancak araştırmada süreç açıklanırken belirtildiği gibi 16 LGBTQ bireyin anketteki 5'li Likert tipi ölçek tekniğiyle hazırlanan 11 soruluk bölümü yanıtlamaması ve anketleri tamamlayamasından dolayı LGBTQ bireylerin sayısı 95'e düşmüştür. Sonuç olarak, araştırmadaki çalışma grubu 216 kişiden oluşan bir örneklem olarak nitelendirilebilir. Ancak evrenin tamamının kaç kişi olduğu bilinmediğinden bu çalışma grubu, özellikle LGBTQ bireyler açısından Kıbrıs'ın kuzeyindeki LGBTQ bireylerin evreninin % kaçı olduğu bilinememektedir.

Araştırmada ölçek olarak kullanılan anket (Bkz. Ekler) 2009 yılında araştırmacı tarafından geliştirilerek test edilmiş, geçerlik ve güvenirliğini saptamak üzere yapılan uygulama ve çalışmalardan sonra evrende uygulanmıştır.

Ölçek olarak kullanılan anket heteroseksüel ve LGBTQ bireylerden oluşan iki ayrı cinsel yönelim grubuna uygulanmıştır. Bunların 216'sı anketi tamamlamıştır. Daha önceden buna benzer bir anketin ülkemizde bulunmamış olması, başka bir anket sonucu ile karşılaştırmalı değerlerin belirlenmesi olanağını kısıtlamıştır. Madde geçerliğine kanıt sağlamak amacıyla madde test korelasyonları yapılmış, korelasyonların .51 ile .65 arasında değişmekte olduğu hesaplanmıştır. Ölçeğin bütün maddeleri için Cronbach alfa değeri (Crα güvenirliği) 0.952 bulunmuş ve kendi içinde tutarlı olduğu saptanmıştır. Bulgular ölçeğin tatmin edici düzeyde güvenirliğe sahip olduğuna ilişkin kanıt olarak kullanılmıştır. Bunun dışında ölçeğin benzer gruplar üzerinde aynı yapıyı verip vermeyeceğini belirlemek üzere cinsel yönelimlere göre katılımcıların ölçekteki maddelere vermiş oldukları yanıtlar arasında çapraz geçerleme [cross validation] çalışması yapılmıştır. Bu analiz sonuçları da tüm grup üzerinden elde edilen bulguları desteklemiştir.

Böylece 61 maddeden oluşan ölçek elde edilmiştir. Sonuç olarak 61 maddelik Cinsel Yönelime Bağlı Tutum Farklılıklarının Meslek Seçimine ve Toplumsal Gelişime Yansıması Analiz Ölçeği'nin Kıbrıs'ın kuzeyinde eğitim süreçlerinde ve meslek edinme süreçlerinde değerlendirmelerin yapılması amacı ile tutumları geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçtüğü ve

ilgili araştırmalarda kullanılabileceği söylenebilir. Ayrıca ölçeğin Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı eğitim kurumlarında ve okullarda, okul psikolojik danışmanlığı ve mesleki rehberlik süreçlerindeki görüşmelerde terapi ve eğitim sonuçlarının değerlendirilmesinde de yararlı olabileceği düşünülmektedir. Var olan kısıtlılıklar nedeniyle, karşılaştırmalı analizlere imkân tanıyacak başka ölçeklerin bulunmaması ölçeğin gelecekte geliştirilecek başka ölçeklere ışık tutabilecek bir ön çalışma olarak kabul edilebileceği de savunulabilir.

Araştırmada kullanılan ölçek toplam 61 sorudan oluşmaktadır (Bkz. Ekler 2). 61 soruluk ölçeğin toplam üç bölümü mevcuttur. Birinci bölüm, 8 sorudan oluşan, katılımcının yaşı, cinsiyeti, uyruğu, eğitim durumu, sürekli ikamet ettiği ülke gibi demografik bilgileri derlemeye yönelik olarak hazırlanmıştır. İkinci bölüm, sosyal yaşam içerisinde kamusal ve özel alanlarda kendini nasıl hissettiği ve nasıl davrandığını saptamaya yönelik 5'li Likert Ölçeği tipindeki 19 soruyu içermektedir. Üçüncü ve son bölümde ise, meslek seçiminde etkili olan yönlendirici etkenler, meslek seçimi konusundaki tutum ve davranışları, mesleklere yönelmelerindeki içsel ve dışsal etkenleri saptamaya yönelik 34 sorudan oluşmaktadır.

Hem LGBTQ bireylere hem de heteroseksüel bireylere, karşılaştırma yapılabilmesi amacı ile aynı anket uygulanmıştır.

Kıbrıs'ın kuzeyinde yapılan bu araştırmada oluşturulan çalışma grubundaki LGBTQ bireylere ulaşmak, çok kolay olmamıştır. Cinsel yönelimlerinin açığa çıkması konusunda çekimser kalan LGBTQ bireylere ulaşmak için kartopu yöntemi kullanılmıştır. LGBTQ bireylerin örgütlü oldukları Queer Cyprus ve Homofobiye Karşı İnisiyatif isimli sivil toplum örgütlerine, LGBTQ bireylerin toplanmayı tercih ettikleri eğlence ve dinlenme mekânlarına soru kâğıtlarının bırakılması suretiyle kişilere ulaşılmış, sonra da oralardaki kontakt kişiler aracılığı ile ölçekler toplanmıştır.

Kıbrıs'ın kuzeyinde, heteroseksüel bireylere ulaşmak daha kolay olmuştur. Buna karşın, LGBTQ bireylere ulaşmak konusunda, araştırmaya katılacak bireylerin çeşitli niteliklere göre eşit dağılıma sahip bir biçimde çalışmada yer bulmaları mümkün olmadığından, heteroseksüel bireylere ulaşım konusunda da belli bir yöntem kullanılmamıştır. Aynı biçimde, belli eğlence ve dinlenme mekânlarına, sivil toplum örgütü ve birkaç iş yerine anketler bırakılarak

katılımcılara ulaşılmıştır. Her bir soru kâğıdı, beyaz bir zarf içerisinde ayrı ayrı kişilere ulaştırılmış olup, her bir zarfın içinde, soru kâğıdını doldurma yönergesi dışında, araştırmacının iletişim bilgileri de eklenmiştir. Bu sayede, soru kâğıdının doldurulması esnasında zorluk yaşamakta olan veya araştırma hakkında daha geniş bilgiye ihtiyaç duyan bireyler araştırmacıya ulaşabilmiştir. Heteroseksüel bireylerden, araştırma hakkında bilgi almak veya soru kâğıdını yanıtlama konusunda destek almak amacı ile hiçbir katılımcı araştırmacıya ulaşmazken, 10 LGBTQ birey araştırma hakkında daha geniş bilgi almak, araştırma amacını anlamak ve araştırmanın nerelerde yayınlanacağını öğrenmek için araştırmacıya ulaştığı dikkat çekmiştir.

Çalışmaya 2009 yılında başlanmıştır. Problemin ve alt problemlerin ortaya konması ve hipotezlerin oluşumu için çalışmanın başladığı 2009 yılında, toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılıklar kapsamında değerlendirmeler yaparak, çalışmayı bu bağlamda ilerletme fikri hedeflenmekteydi. Ancak, gözlemlerin devam ettiği süreç içerisinde, cinsel yönelimlerin cinsiyetler arası ayrımcılıklara göre kıyaslandıkça, daha büyük dezavantajları içeriyor olabileceği dikkat çekmeye başladı. Bu aşamadan itibaren, cinsel yönelimi farklı bireylerin mağduriyetlerinin gözlemlenmesi sonucu, cinsel yönelimlerine göre bireylerin yaşamlarında vermeleri gereken kararların nasıl etkilendiğini ve onların yaşamlarının geleceğe yönelik nasıl şekillenmekte olduğu merakı ortaya çıktı. Devam eden süreçte, LGBTQ bireylerin belli meslek alanlarında yoğunlaşmakta oldukları hem medya aracığı ile dünyada, hem de yaşamsal deneyimler ve gözlem sonucunda da Kıbrıs'ın kuzeyinde gözlemlendi.

Bu gözlemler sonucunda konunun araştırmaya uygun bilimsel bulguların saptanabilmesi amacıyla şekillendirilip yapılandırılması için çalışılmaya başlandı. Konunun teorik bir düzlemde incelenebilirliği saptandı. Cinsel yönelime bağlı tutum farklılıklarının meslek seçimine ve toplumsal gelişime yansımalarının operasyonel ve yapısal olarak ele alınarak değerlendirilmesinin imkânları da araştırıldıktan sonra, aktif değişkenlerin durumları ve değişkenler arasındaki ilişkiler hakkında gözlem ve değerlendirmeler yapılmaya çalışıldı. Gözlemlenen değişkenler dışında gözlenebilir olmayan ne tür olguların bulunabileceği saptanmaya çalışılarak (Kerlinger & Lee,2000), karşılıklı görüşmeye imkân sağlayacak, nitel ve nicel bulguların ortaya çıkabileceği bir ölçek geliştirilmesi için çalışmalara başlandı.

Kaynak taraması gerçekleştirilerek, sayıltılar ortaya kondu. Araştırmanın 3 yıl içinde gerçekleşmesi hedeflenmekteydi. Çünkü 2008 yılında, Kıbrıs'ın kuzeyinde devletin de cinsiyete ve cinsel yönelime dayalı ayrımcılıkları ortadan kaldırılmasındaki süreçte aktif çalışabilmesi için Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Mekanizması çalışmaları başlatılmıştı. Cinsiyete ve cinsel yönelime dayalı ayrımcılıkların ortadan kaldırılmasına katkı sağlayacak yasa taslakları hazırlanmıştı. Bununla birlikte Ceza Yasası'nın cinsel yönelimleri ve eşcinselliği suç sayan maddesi konusundaki değişiklik önerileri, ilgili kesimler tarafından kamuoyunda tartışmaya açılmaktaydı. Bu çalışmanın, bahsi geçen çalışmalar ile paralel ilerlemesinin, daha sonraki aşamalarda, bir takım bulguları saptamaya ve verilerin hazırlanmasına imkân sağlayacak olması açısından önemi olduğuna inanılmaktadır.

Ölçeğin geliştirilmesi ve pilot çalışmaları 2009'da, araştırmacının doktora dersleri kapsamında alınan Seminer ve Araştırma Yöntem ve Teknikleri dönemi boyunca gerçekleştirildi.

Bu kapsamda toplam 216 kişi ile gerçekleştirilen görüşme geçerli sayılarak analiz ve değerlendirme için uygun görülmüştür. Heteroseksist bakışa göre görüşmecilerden 80'i kadın, 136'sı erkektir. Görüşmeciler, LGBTQ ve heteroseksüel cinsel yönelimlerine göre sayısal olarak sınıflandırıldığında ise 65 kadın (%30), 69 erkek (%31.9), 8 lezbiyen (%3.7), 41 gay (%19), 29 biseksüel (%13.4), 2 transseksüel (%0,9) ve 2 travesti (%0,9) oranları ortaya çıkmaktadır.

Griffin (1992) LGB bireylerin, işyerlerinde cinsel kimliklerini dört şekilde yaşamakta olduğu dikkate alınmıştır. Griffin'in vurgu yaptığı dört yaşam biçimi:

1. Tamamen kapalı olup heteroseksüel bir birey gibi davranmak;
2. Kapalı olmak ancak bazı hareketleriyle belli etmek;
3. Bazı kimselere açılmak;
4. Sözsel olarak da ifade ederek kendi cinsel kimliğini açmak.

Bu çalışmada, cinsel yönelim ve cinsiyet hakkında bilgi toplamayı hedefleyen sorularda LGBTQ bireylerin, Griffin'in dört grupta topladığı biçimlerde tutum ve davranışlar görülmektedir.

Cinsel yönelimlerini açıklamak LGBTQ bireyler tarafından "açılmak" şeklinde tanımlanır. Sadece işyeri değil, aile de dahil tüm toplumsal yapılar için geçerlidir (Demirdizen ve ark.,2012).

Çalışmanın temelde hedeflediği, durum saptanmasıdır.

3.2. Araştırmadaki Çalışma Grubunun Oluşturulması

Araştırma, Kıbrıs'ın kuzeyi genelinde yaşamını sürdürmekte olan LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireyler arasında gerçekleştirilmiştir. LGBTQ bireylere ulaşmanın zorluğundan ve kendilerini açma konusundaki çekingenliklerinden kaynaklanan sebeplerle, LGBTQ bireylere ulaşmak hem zor olmuş, hem de zaman almıştır. Bu nedenle, görüşmeler Kıbrıs'ın kuzeyinde bulunan feminist kadın örgütleri ile LGBTQ bireylerin örgütlenmekte olduğu Homofobiye Karşı İnisiyatif ve Queer Cyprus'tan alınan destek, LGBTQ bireylerin eğlenmek üzere gitmeyi tercih ettikleri eğlence mekânları ile LGBTQ olduğu bilinen, önceden cinsel yönelimini araştırmacı ile paylaşmış bulunan bireylerin yardımları ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara ulaşmak zor olduğundan, en uygun yöntem olarak bilinen kartopu örneklem ile araştırma evrenindeki örneklem grup oluşturulmaya çalışılmıştır. Kartopu örneklem, araştırmacının bir bilgi verici ile başlayarak, araştırma süreci devam ettikçe katılımcıların sayısının kartopu gibi yuvarlanarak arttığı yöntemdir. Böylece çalışma grubunun tesadüfi olmayıp, önerilen yeni bilgi kaynaklarının referanslar aracılığı ile ortaya çıkması sağlanır.

3.3. Araştırma Deseni

Çalışma nitel ve nicel araştırma tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın nicel boyutu için anket geliştirilmiş, aynı anketin devamında nitel bulguların saptanması amacı ile de karşılıklı görüşme tekniği kullanılmıştır. Ölçek olarak kullanılmış

bulunan aynı anket, nitel soruları da içermektedir. Dolayısı ile cinsel yönelime bağlı tutum farklılıklarının meslek seçimine ve toplumsal gelişme yansımasının analizini hedefleyen bu araştırma hem nicel, hem de nitel bulguları içermektedir. Yöntem, bir mülakat olarak değerlendirilemez.

3.3.1. Nicel Araştırma Yöntemi

Nicel araştırma yöntemine, ampirik yaklaşım ya da sayısal yaklaşım da denmektedir. Nicel yaklaşım, 20. Yüzyılın başlarında, sosyal bilimlerin şekillenmeye başlaması ile fen bilimlerinin kullanmakta olduğu veri toplama teknikleri ile araştırma yöntemlerinin sosyal bilimlere uyarlanmasıyla oluşmuştur. Bilimin objektif gerçeklikle uğraştığı değer yargılarından ve kişisel yorumlardan bağımsız yapılan gözlem ve/veya ölçümlerden elde edilen verilerden oluştuğu varsayılmaktadır. Dolayısıyla, nicel araştırmalarda veri toplama ve elde edilen verilerin analizi süreçlerinde, araştırmacının kendi değer yargılarını ve kişisel yorumlarını katmamaları gerektiği bilinmektedir (Özdamar ve ark.1999).

Nicel araştırmada, araştırma sonuçları sayısal olarak ortaya konmakta, olgular buna göre açıklanmakta ve tanımlanmaktadır (Özdamar ve ark.1999).

Bu çalışmada betimsel model ile durum analizi yapılmıştır. Araştırma evreninin Kıbrıs'ın kuzeyinin küçük bir yüzölçümüne sahip olması nedeniyle örneklem grubu üzerinde uygulanan betimsel çalışmada, özaktarım ve gözlem teknikleri bir arada kullanılmıştır. Araştırma sürecinin sonunda, toplanan veriler, betimsel analizler arasında yer alan frekans ve yüzdelikler aracılığı ile saptanmıştır.

Betimsel araştırma modeli, bir konudaki mevcut durumun ortaya konmasını sağlar. Betimsel modelle yürütülen bir araştırmanın başında, araştırma evreni belirlenir (Özdamar ve ark.1999).

NEAR EAST UNIVERSITY
LIBRARY
1988 - LEFKOŞA

K.K.T.C.
YAKINDOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK
ANA BİLİM DALI

CİNSEL YÖNELİME BAĞLI TUTUMLARIN MESLEK SEÇİMİNE VE TOPLUMSAL GELİŞİME YANSIMASININ ANALİZİ

DOKTORA TEZİ

Çiğdem DÜRÜST

Haziran, 2013
Lefkoşa

NEAR EAST UNIVERSITY
LIBRARY
1988 - LEFKOŞA

K.K.T.C.
YAKINDOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK
ANA BİLİM DALI

CİNSEL YÖNELİME BAĞLI TUTUM FARKLILIKLARININ MESLEK SEÇİMİNE VE TOPLUMSAL GELİŞİME YANSIMASININ ANALİZİ

DOKTORA TEZİ

Çiğdem DÜRÜST

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet Çağlar
Tez İkinci Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ali Civelek

Haziran, 2013
Lefkoşa

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı'nda DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir

Başkan: Prof. Dr. Cem BİROL

Üye: Prof. Dr. Mehmet Çağlar (Tez 1. Danışmanı)

Üye: Prof. Dr. Aytekin İşman

Üye: Yrd. Doç. Dr. Ali Civelek (Tez 2. Danışmanı)

Üye: Yrd. Doç. Dr. Sibel Dinçyürek

Onay:

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ 1988

ÖNSÖZ

Toplumsal cinsiyete ve cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıklar, sosyal yaşamda bireylerin önünde bulunan en büyük engellerden biridir. Bireylerin önündeki engeller ise toplumsal gelişimlerin engellenmesinin başlangıç noktalarındandır. İşte bu gözlem ve duyarlılık ile toplumsal cinsiyete ve cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıklarla ilgili gerçekleştirilmiş bu çalışmanın, bundan sonra yapılacak araştırmalara ışık tutması ümit edilmektedir.

Bu tezin, sosyal alanda bir adım atılması, sonuçlarının kullanılarak daha sağlıklı bireyler ve sosyal barışın hüküm sürdüğü bir toplum oluşturulabilmesinde bir adım olması temenni edilmektedir.

Yaklaşık 3 yıl devam eden çalışmada, yasalara ve geleneklere rağmen cesaret göstererek çalışmalara katılan ve katkı koyan herkese, alan yazın taraması esnasında yol gösteren dostlara, tezimin Türk dili açısından düzeltmelerinin gerçekleştirilmesinde emeği geçen eşime, sevgiye ayırdığımız zamandan fedakarlık etme sabrını gösteren oğluma, tezin ölçeğini geliştirilmesi esnasında katkı ve önerilerini esirgemeyen Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Cem Birol'a, ve teze danışmanlık yapan kıymetli hocalarım Prof. Dr. Mehmet Çağlar ile Yrd. Doç Dr. Ali Civelek'e teşekkür ederim.

ÖZET

CİNSEL YÖNELİME BAĞLI TUTUM FARKLILIKLARININ MESLEK SEÇİMİNE VE TOPLUMSAL GELİŞİME YANSIMASININ ANALİZİ

DÜRÜST, Çiğdem.
Doktora Tezi
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet ÇAĞLAR
Tez İkinci Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ali CİVELEK
Haziran, 2013, 172 sayfa.

Bu çalışmada, Kıbrıs'ın kuzeyindeki LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin meslek seçimine yönelik tutumlarındaki farklılıkların analizleri ve cinsiyetler ile cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıkların toplumsal gelişime yansıyan dezavantajlarının değerlendirilmesi hedeflenmektedir.

LGBTQ bireyler için en sancılı süreç, ergen oldukları dönemlerden başlayarak, lise, üniversite, ardından da, mezun olabilenler için üniversiteyi bitirdikten sonra, meslek seçim sürecinde yaşanmaktadır. Pek çok LGBTQ birey, uzmanlıkları olmamasına, ya da yapmak istememelerine rağmen, çevrenin (aile, toplum vs.) ve eğitim sisteminin etkileri ile LGBTQ bireylerin ağırlıklı olarak tercih ettikleri gözlemlenen mesleklere yönlendirilmektedirler. Bunların başında da sanatsal yetenek gerektiren, sanat dalları gelmektedir.

Eğitim yaşamında, meslek seçim süreçlerinde ve mesleğe girdikten sonra bir LGBTQ birey

olmak, hem LGBTQ bireyin kendisini, hem de çevresini ürkütmektedir. Bunun, başta yasal, sonra da ataerkil heteroseksist yapının sosyal yaşamda hala üstün olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Sosyal dışlanma mağduru olan LGBTQ bireyler, farklı olmaktan kaynaklanan korkular yaşamakta, şiddet görmekten ürkmektedirler. LGBTQ bireyler çoğu zaman cinsel yönelimlerini gizli tutmakta, kendilerini açmaktan korkmaktadırlar.

Toplumsal yaşam içerisinde çoğu zaman herkesin heteroseksüel sayılması ve neredeyse tüm sosyal düzenlemelerin buna göre oluşması ve yapılanması, LGBTQ çalışanların sosyalleşme sorunları yaşamalarına ve yalnızlaşmalarına neden olmaktadır.

Tercih sebebiyle olmayan ve varoluşsal olduğu bilimsel bulgularla da ortaya konulmaya çalışılan (Öngel, 2007), eşcinselliğe ve LGBTQ bireylere karşı gösterilen olumsuz tutumlar, homofobik hareketler, toplumsal yaşamın her alanında yaşanan sosyal sorunlardan bir tanesidir. Medya, eğitim sistemi, sosyal araştırmalarla saptanan bulgular, sosyo-psikolojik araştırmalar ve ruh sağlığı alanlarında sürdürülmekte olan çalışmalar, homofobinin varlığını açıkça ortaya koymaktadır. Oysa homofobi bir insan hakları ihlalidir ve çağdaş ülkelerde yasaklanarak çeşitli önlemlerle ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır. Homofobinin etkilerinin söndürülmesi için çalışmalar yapan ve önemli aşamalar kaydetmiş olan ülkeler ve toplumlar dünya üzerinde mevcuttur.

Araştırmada kullanılan ölçek, araştırmacı tarafından geliştirilmiş olup geçerlik ve güvenirliği test edilmiştir.

Madde geçerliğine kanıt sağlamak amacıyla madde test korelasyonları yapılmış, korelasyonların .51 ile .65 arasında değişmekte olduğu hesaplanmıştır. Ölçeğin bütün maddeleri için Cronbach alfa değeri (Crα güvenirliği) 0.952 bulunmuş ve kendi içinde tutarlı olduğu saptanmıştır.

Anahtar sözcükler: LGBTQ, homofobi, sosyal dışlanma, meslek seçimi.

ABSTRACT

THE ANALYSIS OF REFLECTIONS ABOUT THE CHOICE OF OCCUPATIONS AND THE SOCIAL DEVELOPMENT DEPENDING ON THE ATTITUDES OF SEXUAL ORIENTATIONS

DÜRÜST, Çiğdem.
Phd Thesis
Department of Guidance and Psycological Consultation
Supervisor: Prof. Dr. Mehmet ÇAĞLAR
Co-supervisor: Assist. Prof. Dr. Ali CİVELEK
June, 2013, 172 pages.

This Phd thesis includes the analysis of differences about the choice of occupations between heterosexuals and LGBTQ individuals, and evaluation about the reflextions of disrimination based on gender and sexual disadvantages.

The most painfull process of LGBTQ individuals is experienced by the starting of adolescence, continues during high school periods, then during university, after graduation (ones who can graduate) and during the times which they are choose thir occupations.

Most of LGBTQ individuals are directed to the jobs which are known as homosexual professions, though they are unwanted or not their expertise areas. On the top of these occupations, there are artistic activities which are the brances of artistics.

To be an LGBTQ individual during educational life, process of occupation choices, and during professional life is a scary process. This depends to the preponerance of the superioryty of heterosexist structure.

LGBTQ individuals who are the victims of social exclusion are in a fear of violence and diversity. Most of the time, they keep their sexual orientation in secret and afraid to open themselves.

Making arrangements during daily life as if everyone is hetrosexuals and pretending to assume that everyone is a heterosexual, forces LGBTQ individuals and employers in socialization problems and isolates them.

Although in many nations, it have been proved by scientific discoveries that to be a LGBTQ indvidual is not depends the one's choice; there is a hate against LGBTQ individuals. Hatred against LGBTQ individuals is one of the social problems of social life. The name of this hate is homophobia. Media, education system, social research findings, the areas of mental health research and the ongoing socio-psychological studies, clearly reveal the existence of homophobia. However, homophobia is a human rights violation and it is tried to eliminate various measures in contemporary countries. There are some countries which are engaged in efforts to extinguish the effects of homophobia and made progress about it on the world.

Inorder to provideevidence of the validity of the test substance are correlated, the corelations ranged from .51 to .65 are correlated. Cronbach's alpha values for all the items of content (Crα reliability) was found .952 and it is found consistent in its own.

Key words: LGBTQ, homophobia, cial exclusion, choice of occupation (profession).

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....III

ÖNSÖZ.....IV

ÖZET.....V

ABSTRACT.....VII

İÇİNDEKİLER.....IX

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ.....1

1.1. Cinsiyet ve Cinsel Yönelim.....1

1.2. Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Transseksüel ve Queer Bilincinin Tarihçesi.....3

1.3. Araştırmada Problem Durumu.....6

1.4. Araştırmanın Problem Durumunun Alt amaçlar ile İlişkilendirilmesi.....7

1.4.1. Alt Problem 1.....7

1.4.1.1. Alt Problem 1 ile ilişkili Araştırma Soruları.....7

1.4.2. Alt Problem 2.....8

1.4.2.1. Alt Problem 2 ile ilişkili Araştırma Soruları.....9

1.5. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....10

1.6. Sınırlılıklar.....13

1.7. Sayıltılar.....14

1.8. Tanımlar.....14

1.9. Kısaltmalar.....17

BÖLÜM 2

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE ALAN YAZIN TARAMASI.....18

2.1. Sosyoloji ve LGBTQ Bireylere Bakış.....21

2.2. Medya ve İletişim Açısından LGBTQ Bireylere Bakış.....25
2.3. Eğitim ve LGBTQ Bireyler.....29
2.4. Ruh Sağlığı ve LGBTQ Bireyler.....34

BÖLÜM 3
3. YÖNTEM.....43
3.1. Araştırma Evreni / Çalışma Grubu ve Kullanılan Yöntem.....44
3.2. Araştırmadaki Çalışma Grubunun Oluşturulması.....48
3.3. Araştırma Deseni.....48
3.3.1. Nicel Araştırma Yöntemi.....49
3.3.2. Nitel Araştırma Yöntemi.....50
3.4. Veri Toplama Araçları ve Analizi.....51

BÖLÜM 4
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....53
4.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri.....53
4.1.1. Yaş.....53
4.1.2. Uyruk.....54
4.1.3. Devamlı İkamet edilen ülke.....55
4.1.4. Cinsiyet ve Cinsel Yönelim.....55
4.1.5. Eğitim.....57
4.1.6. Meslek.....58
4.2. Alt Amaçlar ve Alt Amaçlarla İlgili Bulgular.....62
4.2.1. 1. Alt Amaç.....62
4.2.1.1. 1. Alt Amaç ile İlgili 1. Soru.....83
4.2.1.2. 1. Alt Amaç ile İlgili 2. Soru.....85
4.2.1.3. 1. Alt Amaç ile İlgili 3. Soru.....86
4.2.1.4. 1. Alt Amaç ile İlgili 4. Soru.....90
4.2.1.5. 1. Alt Amaç ile İlgili 5. Soru.....93
4.2.1.6. 1. Alt Amaç ile İlgili 6. Soru.....95
4.2.1.7. 1. Alt Amaç ile İlgili 7. Soru.....97
4.2.1.8. 1. Alt Amaç ile İlgili 8. Soru.....99
4.2.1.9. 1. Alt Amaç ile İlgili 9. Soru.....101

4.2.1.10. 1. Alt Amaç ile İlgili 10. Soru.....105
4.2.1.11. 1. Alt Amaç İle İlgili 11. Soru.....107
4.2.1.12. 1. Alt Amaç İle İlgili 12. Soru.....109
4.2.2. 2. Alt Amaç.....110
4.2.2.1. 2. Alt Amaç ile İlgili 1. Soru.....110
4.2.2.2. 2. Alt Amaç ile ilgili 2. Soru.....112
4.2.2.3. 2. Alt Amaç ile İlgili 3. Soru.....114
4.2.2.4. 2. Alt Amaç ile İlgili 4. Soru.....115
4.2.2.5. 2. Alt Amaç ile İlgili 5. Soru.....118
4.2.2.6. 2. Alt Amaç ile İlgili 6. Soru.....119
4.2.2.7. 2. Alt Amaç ile İlgili 7. Soru.....121
4.2.2.8. 2. Alt Amaç ile İlgili 8. Soru.....122
4.2.2.9. 2. Alt Amaç ile İlgili 9. Soru.....123
4.2.2.10. 2. Alt Amaç ile İlgili 10. Soru.....124
4.2.2.11. 2. Alt Amaç ile İlgili 11. Soru.....125
4.2.2.12. 2. Alt Amaç ile İlgili 12. Soru.....126
4.2.2.13. 2. Alt Amaç ile İlgili 13. Soru.....129

5. SONUÇ VE ÖNERİLER
5.1 Sonuçlar.....131
5.2 Öneriler.....139

KAYNAKLAR.....144

EKLER
5.1. Cinsel Yönelime Bağlı Tutum Farklılıklarının Meslek Seçimine ve Toplumsal Gelişime Yansımasının Analizi Sırasında Kullanılan Tablolar.....161
5.2. Cinsel Yönelime Bağlı Tutum Farklılıklarının Meslek Seçimine ve Toplumsal Gelişime Yansımasının Analizi Çalışmasında Kullanılan Anket.....164

CİNSEL YÖNELİME BAĞLI TUTUMLARIN MESLEK SEÇİMİNE VE TOPLUMSAL GELİŞİME YANSIMASININ ANALİZİ

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

1.1 Cinsiyet ve Cinsel Yönelim

Sosyolojide cinsiyet terimi, genellikle bedenin erkek ya da dişi olarak tanımlanmasına neden olan anatomik ve fizyolojik farklılıkları dile getirmek için kullanılmaktadır. Oysa, son yüzyıl içerisinde gözlemlenen feminist bakışın geliştirilmesinin, cinsiyet ve toplum temelli ve özellikle de kadın araştırmacıların cinsiyete dayalı ayrımcılıklar konusunda gerçekleştirdikleri çalışmaların hızla artmasının "cinsiyet" kavramına, "seks" dışında bir kavram daha kazandırılmasına katkı sağladığı düşünülmektedir. Artık, sosyoloji, psikoloji ve antropoloji alanlarında "seks" kavramından ayrı olarak "gender (cinsiyet)" ya da "toplumsal cinsiyet" kavramlarının da cinsiyetlere yönelik araştırmalara vurgu yaptığı izlenmektedir. Toplumsal cinsiyet kavramı ile; biyolojik olanla sosyo-psikolojik ve kültürel olanın ayrıştırılarak irdelenmesi hedeflenebilir. Her toplum, erkek ve kadını; farklı nitelikleri, davranış modelleri, sorumlulukları, hakları ve beklentileri olan erkek ve kadına yavaş yavaş dönüştürmektedir. Biyolojik cinsiyetten farklı olarak erkeklerin ve kadınların toplumsal cinsiyet kimlikleri psikolojik, tarihsel ve kültürel olarak oluşturulmuştur (Seyyar, 2004).

Cinsiyetlerin irdelenmesi sırasında, bireylerin cinsel eğilimleri ve romantik duygularından hareketle, her biyolojik cinsiyetin aynı romantik yönelimlere sahip olmadıkları da ortaya çıkmıştır. Ataerkil toplum yapısı içerisinde, normalleştirilmiş kadın ve erkek cinsiyetleri mevcuttur. Bu iki cinsin birbirinin karşıtı olduğu algısı, ataerkil toplum yapısının öğretilerindendir. Karşıt iki cinsin, birbirlerine karşı hissettikleri romantik çekim normal kabul edilir ve ataerkil toplum yapısı tarafından da desteklenir. Ancak aynı biyolojik cinsiyete sahip bireylerin birbirlerine yönelik romantik duygular besleyebilecekleri de gözlemlenmektedir. Fakat bu durum desteklenmez ve hatta engellenir, kötü kabul edilir. Karşıt olmayan, aynı biyolojik cinsiyete sahip bireylere karşı duyulan romantik yönelimin de gerçek olduğu bilinmekte, yaşanmaktadır. Bu durum da yanlış ve tehlikeli olarak görülür (Köhler, 2009). Başka bir deyişle cinsel yönelim aslında, tamamen kişinin romantik duyguları ve cinsel olarak yöneldiği, çekim hissettiği karşısındaki birey ile alakalıdır. Bu eğilim ve duygular aynı cinse, karşı cinse, ya da her iki cinse de yönelik olabilir. Bu durum bireyin istekleri, davranışları ve kimliği ile doğrudan ilişkilidir.

Cinsel yönelim ve cinsel tercih terimlerinin sıklıkla birbirinin yerine kullanıldığı dikkati çekmektedir. Ancak ilkinin, daha dar anlamda kişinin erotik tavrına ve yönelimine işaret ettiği kabul edilebilir. Cinsel tercih terimi ise, bireyin tercih edebileceğini, istek ve seçim arasında bir ilişki olduğunu akla getirmektedir.

Sosyal yaşamda ve bilimsel çalışmalarda cinsel yönelim kavramının yer edinmeye başlamasını takiben LGBTQ bireyleri ve lezbiyenliği, gayliği, biseksüelliği, transseksüelliği ve Queer felsefeyi konu edinen araştırmaların sayısında bir artış dikkati çekmektedir. Bu artış, cinsel yönelimler hakkında, LGBTQ bireylerin sosyal ve psikolojik yaşamlarına dair bulgular merak edilmeye başlanmıştır.

Çok yakın bir geçmişe kadar LGBTQ, ya da en yaygın kullanımı ile eşcinsellik, tedavi ile giderilmesi gereken patolojik bir bozukluk olarak bilinmekteydi. Ancak günümüzde, bilim alanlarında kaydedilen ilerlemeler ile artık eşcinselliğin insan cinselliğinin normal görünümlerinden biri olarak kabul edilmesinin doğru olduğu savunulmaktadır. Hatta çağdaş toplumlarda, sosyo-kültürel yaşam içerisinde, toplumsal cinsiyete ve cinsel yönelime dayalı ayrımcılıkları ortadan kaldıran eşitlik önlemleri önemli yer tutmaktadır. Birleşmiş Milletlerin

ilgili antlaşma ve direktifleri ile Avrupa Birliği'nde alınan kararlar bunlara örnektir (AB Eşit Muamele Direktifleri, 2000/78/EC, 84/635/EEC, 97/80/EC, 2000/43/EC, ; BM İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, 1. ve 2. md) .

Eşcinselliğin hastalık olarak kabul edildiği dönemlerde, cinsel yönelimle ilgili değerlendirmeler, bu bireylerin diğerlerinden ayırıldığı, farklılaştıkları, hatta tedaviye ihtiyaç duydukları bir gösterge olarak kabul edilirdi. Oysa günümüzde yapılan araştırmalar, gerek akademik alanda, gerekse de uygulamada konuyu LGBTQ bireylerin ve heteroseksüel bireylerin, fiziksel ve ruhsal sağlamlığı açısından da incelemenin doğru olacağını savunurlar (Öngel, 2007).

1.2 Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Transseksüel ve Queer Bilincinin Tarihçesi

Eşcinsellik ilk kez "Homoseksüel" sözcüğü ile Almancada 1824'de Kertbeny tarafından kullanılmıştır. 19. yüzyılın ikinci yarısında (1869), homoseksüellik olarak literatürdeki yerini alan eşcinsellik kavramı, İngilizcede, Addington tarafından yaklaşık 20 yıl sonra 1891'de yer bulmuş; literatürde ilk defa yer almaya başladığı 1869'dan yaklaşık bir asır sonra, 1973 senesinde de Amerikan Psikoloji Derneği tarafından ruh hastalıkları kataloğundan çıkarılabilmiştir (http://en.wikipedia.org/wiki/Homosexuality_and_psychology_11.02.2012).

İlk çağlardan bu yana, literatürde zaman zaman belirip kaybolan paranoria (para:dışında; nous:akıl) teriminin Fransız hekimler tarafından kullanılmaya başlanması ile eşcinsellik gündemde yer aldı. Bu dönemde, psikiyatride diğer paranoid bozukluk olarak isimlendirilmiş ruhsal bozukluklar ile aynı cinsten kişilere karşı erotik istek duyan eşcinsellere dair tanımlamalar da kapsama alınmıştır (Hocaoğlu 2001). Amerikan Psikiyatri Derneği'nin homoseksüaliteyi DSM-III'(Diagnostic and Statistical Manual III)'ten çıkarmasından 20 yıl sonra, 1992'de Dünya Sağlık Örgütü (WHO) homoseksüaliteyi, ICD9 (International Classification of Diseases)'dan çıkardı. Buna karşın, hala özellikle de ruh sağlığı çalışanları arasında, LGBTQ bireylerin hasta veya sapkın olduklarını düşünenler bulunmaktadır (Bartlett, Smith and King, 2009).

Eşcinsellik yaşantıları üzerine 19. yüzyılda başlayan konuşma ve çalışmaların, batı ülkelerinden yayılan bir LGBTQ hareketinin oluşmasına yardımcı olduğu anlaşılmaktadır. Bu çalışma kapsamında alanda ve alanyazında gerçekleştirilen çalışmalar esnasında, Kıbrıs'ın kuzeyinde LGBTQ bireylerin yaşamlarına yönelik çok az bilgiye sahip olunduğu, bu alanda gerçekleştirilmiş çalışmaların kapsamının ve ulaştığı kitlelerin de son derece sınırlı kaldığı kabul edilebilir.

Heteroseksüel terimi daha sonraları karşı cinsten kişilere erotik isteğe karşılık geliştirilmiştir. Biseksüellik terimi ise Freud tarafından her iki cinse karşı duyulan çekimi anlatmak için kullanılmıştır (T.C.Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü Ankara, 2007). Bu terimler daha çok cinsel istek, toplumsal cinsiyet rolleri, cinsel davranış şekilleri, kişisel ve toplumsal kimlik, kişilik tipi, normallik ve anormallik derecesi, ruhsal hastalığın bulunup bulunmaması gibi alanlarda yaygın olarak kullanılmışlardır.

LGBTQ bireylerin cinsel yönelimlerinden dolayı uğradıkları ayrımcılıkların sebebi homofobidir. Homofobi, heteroseksüel olmayan diğer cinsel yönelimlere sahip olan LGBTQ (lezbiyen, gey, biseksüel, transseksüel, queer) kişilere karşı uygulanan negatif ayrımcılıktır. Bu ayrımcılığı uygulayan kişilere de homofobik denir. Cinsiyet azınlıkları ve cinsel azınlıklar konusunda duyarlı terapistler homofobinin ruhsal sıkıntı ve zorlukların sebebi olduğuna inanmaktadırlar (King et al. 2008). Homofobi eşcinsellere ve eşcinselliğe duyulan korku, dehşet ve nefreti tanımlar. "Bifobi" ise biseksüelliğe karşı hem heteroseksüeller hem de eşcinseller tarafından takınılan benzer tutumları ifade eder (Weinberg, 1972; homofobi ve heteroseksizm hakkında daha fazla bilgi için bkz. Davies, 1996).

LGBTQ bireylerin çocukluklarından itibaren aile yaşamları içerisinde homofobik şiddete maruz kaldıkları çeşitli araştırmalara konu olmuş, bilinen bir gerçektir. Bu şiddet, daha çok sözel istismar, fiziksel tehdit veya fiziksel şiddet biçimlerinde yaşanır: Farklı cinsel yönelimlere sahip kadınların % 58'i bu üç tip mağduriyetin en az birini hayatlarının herhangi bir döneminde yaşadıklarını belirttikleri araştırmalar mevcuttur. Bu kadınların % 34'ü babaları, % 24'ü erkek kardeşleri, % 15'i ise kız kardeşleri tarafından istismar edildiklerini dile getirmişlerdir. Farklı cinsel yönelime sahip erkeklerin ise % 30'u anneleri, % 23'ü babaları, % 43'ü erkek kardeşleri, % 15'i ise kız kardeşleri tarafından şiddet gördüklerini dile

getirmişlerdir. Farklı cinsel yönelim anne, baba ve akrabaların istismar edici tepkileriyle cezalandırıldığından, gey ve lezbiyen gençlerin % 26'sı evlerini terk etmeye zorlanmış olduklarını ifade etmektedirler (Herdt & Meer, 2003). Eşcinsellere Saldırı adlı ankette Stonewall (1996), eşcinsel ve biseksüel erkeklerin %34'ünün ve kadınların %24'ünün cinsel durumları sebebiyle fiziki şiddete maruz kaldığını ortaya koymuştur. Stonewall (1993) çalışmasında, LGBTQ bireylein %37'sinin işyerinde ayrıma uğradığını ve cevap verenlerin neredeyse yarısının (%48) cinsel durumları sebebiyle tacize uğradığını tespit etmiştir. İngiltere'de artık işyerinde tacize karşı koruma sağlayan ayrımcılık karşıtı yasalar olsa da birçok lezbiyen, gey ve biseksüel birey için hala bir korku ortamı mevcuttur ve tabii ki korkmak için ayrımcılığa uğramış olmak gerekmez. Bu durum tüm lezbiyen, gey ve biseksüel bireyleri anksiyete ve dezorganizasyona karşı kırılgan bir halde bırakmaktadır (Stonewall,1993).

Queer Teori'nin gelişimi de cinsel yönelimler ve cinsiyetlerle alakalı olarak gerçekleştirilen çalışmalar kapsamında geliştirilmiştir. Teori bireyin cinselliğinin sosyal ilişkileri nasıl etkilediğini ve toplumsal cinsiyet ile cinsellik konuları hakkında geliştirilen normatif varsayımların değerlendirilmesine odaklanarak eleştiriler geliştirilmesine katkı sağladığı düşünülmektedir. Aynı zamanda, toplumsal cinsiyet ve cinsellik arasındaki farklar hakkında feminizme daha geniş araçlar sunma potansiyeline de sahip olduğu da düşünülmektedir.

Sosyal antropoloji, sosyoloji, tarih, psikoloji gibi bilim dalları eşcinselliğin ve biseksüalitenin tarihçesini ortaya koyarken, eşcinsellik ve biseksüelliğin yansımalarının dünya genelinde eski çağlardan bu yana var olduğunu belirtmektedir. Eski tarihlerden bu yana bazı kültürlerde eşcinsellik doğal kabul edilip; insan cinselliğinin normal bir varyasyonu olarak görülmekte; aynı cinsiyetten kişilerle cinsel ilişkiler desteklenmekte, hatta bu kişilere toplumda yüksek statüler verildiği bilinmektedir. Bazı kültürlerde ise eşcinseller kötü muamele görmekte ve dışlanmaktadır. Bazı bireyler biseksüaliteyi ya da eşcinselliği doğalarının temel bir parçası olarak görürler. Dünyaya bu şekilde geldiklerini kabullenerek çocukluk çağından itibaren eşcinsel çekim ve arzularının örneklerini ispat olarak sunabilirler. Bazı bireyler ise, cinselliği kendilerinin tercih ettiğini ve karşı cinsten veya tek bir cinsiyetten birisi ile cinsel ilişkiyi denediğini ve çeşitli sebeplerle aynı cins ile ilişkiyi tercih ettiğini söyleyebilirler (Grahn, J. 1990). Eşcinselliğe dair görüşler iki kola ayrılmaktadır. Cinsel kimliği yere ve zamana özgü

sosyal, kültürel bir yapı olarak gören bir bakış açısı da mevcuttur. Bu açıdan bakıldığında Tayland, Antik Yunan veya Pakistan'daki eşcinsellik ile günümüz Londra'sı ya da New York'unda yaşayan eşcinsel bireyler çok az ortak yöne sahiptir. Diğer bir görüşe göre ise, bütün kültürlerde ve zaman dilimlerinde eşcinsellerin var olduğuna dair kanıtlar bulunduğundan, eşcinsel kimliğin temel ve doğal olduğunu savunulmaktadır. Farklı görüşler arası tartışmalar halen devam etmekte ve her iki görüşü de destekleyen kanıtlar bulunmaktadır. Bu noktada şu sorular önemli olmaktadır (Grahn, J. 1990):

- Cinsellik doğa tarafından mı (esansiyelizm) yoksa sonradan edinilerek (sosyal yapısalcılık) mi belirlenmektedir?
- Lezbiyen, gey ya da biseksüel bireylerin böyle olduklarını anlamak için neden çok çaba sarf etmeleri gerekmektedir?

Ancak pek çok lezbiyen, gey, biseksüel birey neden böyle oldukları sorusuna pek de fazla ilgi göstermezler. Onlar sadece böyledirler (Grahn, J. 1990).

1.3 Araştırmada Problem Durumu

Araştırmanın problem cümlesi "Cinsel yönelime bağlı tutumların meslek seçimine ve toplumsal gelişime yansıması nasıldır?" şeklindedir. Bu probleme bağlı olarak 2 temel alt problem ve bu alt problemlere bağlı araştırma soruları belirlenmiştir. Temel alt problemler aşağıdaki gibidir:

1. LGBTQ bireyleri ve heteroseksüel bireyleri yönlendiren sebepler arasında farklılık var mı?

2. LGBTQ bireylerin meslek seçimleri ve toplumsal kabul görme istekleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Alt problemlereilişkin araştırma soruları 1.4.1.1. ve 1.4.1.2. ara başlıklarda bulunmaktadır.

Bu kısımda araştırmanın problem durumu, alt problemler, araştırmanın önemi, sayıltılar, sınırlılıklar, araştırmada kullanılan terim ve kavramların tanımları ile kısaltmalar sunulmuştur.

1.4 Araştırmanın Problem Durumunun Alt amaçlar ile İlişkilendirilmesi

Bu kısımda, yukarıda verilen problem cümlesi ve buna bağlı olarak belirlenen iki temel alt probleme bağlı araştırma soruları bulunmaktadır.

1.4.1 Alt Problem 1

LGBTQ bireyleri ve heteroseksüel bireyleri meslek seçimine yönlendiren sebepler arasında fark var mı?

Bu alt problemde LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin eğitim durumları arasında bir farklılık olup olmadığı; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin işbirliği içerisinde yaşama tercihleri ile yalnız yaşamayı tercih etme durumları; LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin işbirliği yapma konusundaki isteklilikleri arasındaki farklılık durumları; LGBTQ bireylerin seçtiği meslek ile hoşlarına giden meslek durumları arasındaki farklılıklar; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin mesleki kararları ile ilgili içsel çatışma yaşama durumları arasındaki farklılıklar; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin kendilerini en başarılı hissetikleri işlerin dağılımları; LGBTQ ve hetersoseksüel bireylerin televizyonda en çok izlemeyi tercih ettiği programların dağılımları; LGBTQ bireylerin izlediği film türleri; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin en çok hoşlarına giden meslekler arasında farklılıklar; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin mesleki kararları ile ilgili içsel çatışma durumları; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin meslek yılları arasındaki farklılıklar; LGBTQ bireylerin mesleki anlamda birden fazla alana ilgi duyması durumunda kararını etkileyen en önemli noktalar saptanmıştır.

1.4.1.1. Alt Problem 1 ile ilişkili araştırma soruları:

LGBTQ bireyleri ve heteroseksüel bireyleri meslek seçimine yönlendiren sebepler arasında fark var mı?

a. LGBTQ bireylerin eğitim durumları ile heteroseksüellerin eğitim durumları arasında farklılık var mı?

b. LGBTQ bireylerin seçtiği meslek ile hoşlarına giden meslek durumları arasında fark var mı?

c. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin mesleki kararları ile ilgili içsel çatışma yaşama durumları arasında fark var mı?

d. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin kendilerini en başarılı hissettikleri işlerin yüzde oran dağılımları nasıldır?

e. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin en çok hoşlarına giden meslekler arasında fark var mı?

f. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin meslek yılları arasındaki fark var mı?

g. LGBTQ bireylerin mesleki anlamda birden fazla alana ilgi duyması durumunda kararını etkileyen en önemli 3 nokta nedir?

h. LGBTQ bireylerin hayatta en kolay başardığı işler nelerdir?

i. Heteroseksüel bireylerin hayatta en kolay başardığı işler nelerdir?

j. LGBTQ bireylerin kendini en başarılı hissettiği işler nelerdir?

k. Heteroseksüel bireylerin kendini en başarılı hissettiği işler nelerdir?

l. LGBTQ bireylerin hoşuna giden meslekler ile yaşları arasında ilişki var mı?

m. Heteroseksüel bireylerin hoşuna giden meslekler ile yaşları arasında ilişki var mı?

1.4.2 Alt Problem 2

LGBTQ bireylerin meslek seçimleri ve toplumsal kabul görme istekleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Bu amaçla, LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin aynı evi paylaşma anlamında başka bireyler ile birlikte yaşamayı tercih etme durumlar; LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin meslek yaşamlarında işbirliği yapma konusundaki isteklilik durumları; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin eğitimle ilgili plan yaparken anne ve babalarının görüşlerini göz önünde bulundurma durumları arasındaki farklılıklar; LGBTQ ve heteroseksüel televizyonda en çok izlemeyi tercih ettikleri programların dağılımları; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin izlemeyi terih ettikleri film türleri; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin öldükten sonra hatırlanmak istedikleri yönleri; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin cinsiyetlerini tanımlara arasındaki farklılıkları; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin arkadaşlarının cinsiyet dağılımları

arasındaki farklılıklar; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin evlerinde bozulan bir şeyi kimin tamir ettiği ile ilgili farklılık olup olmadığı konuları karşılaştırmalı olarak saptanmıştır.

1.4.2.1. Alt Problem 2 ile İlişkili Araştırma Soruları:

LGBTQ bireylerin meslek seçimleri ve toplumsal kabul görme istekleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

a. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin işbirliği içerisinde yaşama tercihleri ile yalnız yaşamayı tercih etme durumları arasında farklılık var mıdır?

b. LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin işbirliği yapma konusunda istekli olma durumları arasındaki farklılık var mıdır?

c. LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin eğitimle ilgili plan yaparken anne-baba tavsiyelerini göz önünde bulundurma durumları arasında farklılık var mıdır?

d. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin televizyonda en çok izlemeyi tercih ettiği programların dağılımları nasıldır?

e. LGBTQ bireylerin izlediği film türleri nelerdir?

f. Heteroseksüel bireylerin izlediği film türleri nelerdir?

g. LGBTQ bireylerin öldükten sonra hatırlanmak istedikleri yönleri nelerdir?

h. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin kendilerini cinsiyet olarak tanımlamaları nasıldır?

i. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin cinsiyetlerini tanımlamaları arasında fark var mıdır?

j. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin arkadaşlarının cinsiyet dağılımları arasında fark var mıdır?

k. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin evlerinde bozulan bir şeyi kimin tamir ettiği ile ilgili fark var mıdır?

l. LGBTQ bireyler ve heteroseksüel bireyler arasında kiminle yaşamayı tercih etmeleri açısından fark var mı?

1.5 Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışma, Kıbrıs'ın kuzeyinde LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin meslek seçimine yönelik tutumlarındaki farklılıkların analizleri ve cinsiyetler ile cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıkların toplumsal gelişime yansıyan dezavantajlarının değerlendirilmesini amaçlamaktadır.

Kıbrıs'ın kuzeyinde, toplumsal yaşamı meydana getiren sosyo-kültürel, sosyo-psikolojik, sosyo-ekonomik, sosyo-politik yaşam alanlarında erkek egemen yapının varlığı gözlemlenmektedir. Hayatın her alanında, erkeklerin ön planda oluşu, söz söyleme ve karar alma haklarını ellerinde tutmaları, kadınların birçok alanda karar alma mekanizmalarındaki eksikliği, ataerkil sistemin varlığının göstergelerinden kabul edilebilir. İnsan bedeninin iki biyolojik cinsiyetten oluştuğunu iddia ederek, insan cinselliğini bu iki cins üzerinden tanımlamakta olan geleneksel sistem içerisinde cinsel yönelimleri farklı olan lezbiyen, gay, biseksüel, transseksüel ve queer (LGBTQ) bireylerin toplumsal yaşamın çeşitli alanlarında yer bulamadıkları, toplumsal yaşamda cinsel yönelimleri ile kabul göremedikleri düşünülmektedir. Kıbrıs'ın kuzeyinde toplumsal cinsiyete ve cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıkların, hayatın birçok alanında kendisini göstermekte oluşundan kaynaklandığına inanılan nedenlerle, bireyler yaşamlarını sürdürürken, ileriyi planlarken, meslek seçerken ve mesleklerini icra ederken zorlanabilmekte, hedeflerini indirgemek zorunda kalabilmekte, hatta kendilerini ve hedeflerini tümüyle gizlemeyi tercih ederek, çoğunluğun "normal" kabul ettiği, toplumun geleneksel yapısı içerisinde kabullenilebilecek bir yaşam biçimini tercih etmek zorunda kalabilmektedirler.

LGBTQ bireylerin, bireysel veya sosyal anlamda karşı karşıya bulundukları ayrımcı uygulama ve düşüncelerin de etkisiyle, bazı fiziksel ve ruhsal bozukluklara yatkın oldukları bilinir. Bu nedenle, yapılacak her türlü araştırmada veya uygulamada, bireylerin cinsel yönelimi ile ilgili bilgilerin alınmasının ardından koşulların değerlendirilmesi daha önemli kabul edilir (Doğan S. ve ark, 2008).

LGBTQ bireylere yönelik önyargılı ve ayrımcı tutumlar, bizim toplumumuzda da dünyadaki birçok toplumda da, onların heteroseksüeller kadar aktif bulunamayışlarına yönelik gözlemler,

onların cinsel yönelimleri ile görünür olamayışlarını açıklıyor olabilir. Erich Fromm'un Özgürlükten Kaçış isimli kitabında vurgu yaptığı: "Öznel benliğimden kurtulmak, kendini ortadan kaldırmak, başka bir deyimle özgürlüğün yükünden kurtulmak" LGBTQ bireylere uygulanan kültürleme ve sosyalleşme sürecindeki baskının bir biçimidir (Fromm, 1972). Özgürlük ve öznel kimlik korkutucu hale gelmeye başladığı andan itibaren, yani bağımsız ve kuvvetli olma arzusu ile birlikte, bireyin önemsizlik ve güçsüzlük duygusu da bir araya gelmektedir. Bu ikilem bireyde bir tür azap oluşturmaktadır. Birey o andan itibaren, eğer öznel kimliğini hiçe indirip, ayrı ve özgür bir fert olduğunu kabul edebilirse kendisini, toplumda yaşadığı bazı çatışmalardan koruyabileceğine inanacaktır. O noktada küçük ve önemsiz olmak, görünür olmaktan daha kurtarıcı ve özgürleştirici gibi algılanabilir. Bu aşamada birey özgürlüğünü teslim ederek, özgürlüğünden kaçarak, kendisini daha görünür ve özgürleşmiş hissedebilmektedir. Bu şekilde kendisini "ben neyim", "hayatımın anlamı nedir" gibi sorulardan da kurtulmuş sayarak iyice görünmezliği kabul etmiştir. Karşılığında toplum onun öznel varlığını eriterek, çoğunluğun içinde kaybolmasından memnun görünür. Tıpkı cinsel yönelimi farklı bireylerin, toplum tarafından normalleştirilmiş heteroseksüeller arasında kaybolmayı tercih etmeleri gibi (Fromm, 1972).

Araştırma süresince Kıbrıs'ın kuzeyinde LGBTQ bireylerin, hem heteroseksüel, hem de lezbiyen, gey ve biseksüel topluluklarda ve kültürlerin içerisinde varlıklarını sürdürebilmelerine karşın, bütün cinsel azınlıkları bağlayan görünmez bir bağla birbirlerine bağlı oldukları da gözlemlenmiştir. Bu bağ, LGBTQ bireylerin, toplumda, farklı cinsiyetlerin birbirleriyle etkileşimlerinde geçişler oluşturma yönündeki duruşları ve çabalarından olabilir. LGBTQ bireylerin, zaman zaman fiziksel yapılarında veya dış görünüşlerinde değişiklikler yaratmaya çalıştıkları da gözlemlenmiştir. Bu değişikliklerin, toplumlar tarafından, özellikle de heteroseksüel bireyler tarafından marjinal kabul edilebildiği, eleştirildiği, tepkiyle karşılandığı gözlemlenmiştir. Heteroseksüel bireylerle bu çalışmaya yönelik olarak gerçekleştirilmiş olan karşılıklı görüşmelerde, LGBTQ bireylerin bir farklı olma veya farklı durma çabası içerisinde olduklarına inanıldığını gösteren birçok bulguya rastlanmış, söylem işitilmiştir. Bir lezbiyenin saçlarını kısacık kestirerek "erkek" gibi giyindiğini, bir erkeğe benzemeye çalıştığını savunmakta olan katılımcılara karşın; aksine, o lezbiyen bireyin, erkeklerin kendisi için belirlemiş olduğu görüntü biçiminden ziyade, kendi giyim tarzını kendisinin belirleyebileceğini, böylece kadın olmanın başka bir biçimini ortaya

koyabileceğini düşünmek sosyal yaşamda sık rastlanan bir yorumlama olamayabilir. Bir gayin ise, feminen görünümlü bir gömleği tercih edişini, kadın gibi görünmeye çalışmaktan çok, erkek olmanın farklı bir şeklini yansıtıyor olduğu şeklinde yorumlanabilir. Fromm'un Özgürlük'ten Kaçış'ında da vurguladığı gibi, kendini yeniden keşfedebilmek, kim ve ne olduğunun farklı biçimlerini ortaya çıkarabilmek birey için yeni bir güç sağlayabilecektir.

Kıbrıs'ın kuzeyinde de, dünyanın hemen hemen her ülkesinde de, cinsiyete, cinsel yönelime ve toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılıklar homofobiyi besleyen, homofobik bireylerin sayısının azalmasına engel olan temel eğilimlerden olabilir. Ayrımcılıklar kimi zaman kolaylıkla ayırt edilip farkına varılabilir tutumlar olduğu gibi (doğrudan ayrımcılıklar), kimi zaman da ayrımcılığı (dolaylı ayrımcılıklar) anlayabilmek için özel bir duyarlılık ve değerlendirme kapasitesi gerekebilir. Bazen de ayrımcılık mağduru birey veya kesimler "yokmuş gibi kabul edilebilir" (yok saymak). Böyle durumlarda adı geçen grupların ihtiyaçlarını karşılamayan bir yaşam inşa edilebilir. "Yok sayılma" da dolaylı ayrımcılık biçiminde değerlendirilebilir. Yok sayma durumunda, sözlü veya eylemsel tabanlı olarak gerçekleşen doğrudan hiç bir ayrımcılık bulunamaz. Ancak dikkate alınmayan bir kesimin göz ardı ediliş biçimi, aslında sosyal izolasyonun kendisidir. Aktif saldırganlık ile pasif saldırganlık gibi (Öngel, 2007)...

LGBTQ bireyler, heteroseksüel bireylerden farklı birer varlık olmadıkları halde, insan haklarından faydalanma aşamaları ve dereceleri bağlamında farklı tutulmaktadırlar. Bu durum LGBTQ hareketin radikalleşmesine ve politize edilmesine neden olmaktadır. Ayrıca, heteroseksüel bireyler ile LGBTQ bireyler arasındaki bireysel iletişimleri ve dostlukları etkilememekle birlikte, kitlesel iletişim ve hareketleri geriletmektedir (Öngel, 2007).

Toplumsallaşmış her birey aslında politik bir aktör olarak kabul edilebilir. Toplumun değişimi için, belki devrimsel değil, ancak toplumun bir üyesi olarak topluma kattıkları ile fayda sağlayabilirler. Bu kişilerin etraflarındaki bireyler ile etkileşimi vesilesi ile olabilir. Suya atılan taş misali dalgalar halinde etkileşim büyüyerek gelişebilir.

Bu araştırma kapsamında Kıbrıs'ın kuzeyinde güçlü bir ataerkil yapının mevcut olduğu, gözlemlenmiştir. Erkekliğin sağladığı onur ve güç, toplumun neredeyse tamamı üzerinde

hâkim olup, LGBTQ bireyleri ve kadınları heteroseksüel olduklarını söyleseler bile, önemli ayrımcılıklara maruz bırakabildiği araştırma süresince dikkat çekmiştir. Bu durum, toplumun uzun yıllar boyunca geliştirdiği değer yargılarını ve bu yargılar doğrultusunda şekillenmiş olan kuralları oluşumu ile ilgili olabilir. Bu kurallara ve kalıplaştırılmış yargılara uymayan, farklı özellikler gösteren, içinde bulunduğu ortama uyum sağlayamayan birey, toplum tarafından, yargılar çerçevesinde dışlanabilmektedir.

1.6 Sınırlılıklar

a) Çalışma Evreninin Yeterince Belirgin Olmaması

Kıbrıs'ın kuzeyi ataerkil geleneklerin ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sürmekte olduğu düşünülen bir coğrafyadır. Ne yasal, ne de sosyal anlamda toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılıklar ile mücadelelerin henüz tam anlamı ile sonuç vermediği dikkat çekmektedir. Buna bağlı olarak, toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizliklerden kaynaklanan sebeplerin, cinsel yönelimlere olumsuz bakışı desteklediği düşünülebilir. Bu nedenle heteroseksüel olmayan bireylerin, toplumsal yaşamda cinsel yönelimleri ve cinsiyet kimlikleri ile görünürlüklerinden yeterince söz edilemeyeceği düşünülmektedir. Böylesi kısıtlayıcı ve eşitsiz bir ortamda, araştırmaya katılarak duygu ve düşünceleri ile görüşlerini ortaya koymaktan çekinmeyecek LGBTQ bireyler bulmak, araştırmada en çok zorlanılan süreç olmuştur.

Çalışma evreninin kaç kişiden oluştuğu tam olarak bilinmediğinden, çalışma grubunun evrenin % kaçını temsil ettiği de belirsiz durmaktadır. Çalışma grubu, evrene ait büyük bir örneklem olabileceği gibi, örneklemin çok küçük bir kısmı da olabilir. Çalışma evreninin sayısal olarak belirsiz olması, bu çalışmanın sınırlılıklarından bir tanesidir.

b. Çalışma Evrenindeki Bireylere Ulaşmakta Zorluklar Olması

LGBTQ bireylere ulaşmak ve onlara yöneltilen soruları yanıtlamalarını istemenin zorluklarından kaynaklanan sebeplerle, çalışma grubunun oluşturulmasında çeşitli zorluklar yaşanmıştır. Çalışma grubu Kuzey Kıbrıs geneli olarak tanımlanmış, kartopu yöntemi ile katılımcılara ulaşılmıştır. Bu nedenle yaş, uyruk, eğitim düzeyi, cinsiyet kimliği veya cinsel

yönelime göre sınıflandırmalar yaparak, bu sınıflandırmalar açısından eşit dağılımla yorumlanacak bir sonuca ulaşmak mümkün olamamıştır.

1.7 Sayıltılar

Çalışmada, aşağıda belirtilen sayıltılar dikkate alınmıştır:

a. Çalışmaya katılarak soruları LGBTQ veya heteroseksüel olduğu iddiası ile yanıtlayan bireylerin cinsiyetleri ve cinsel yönelimleri konusunda doğru bilgi verdikleri;
b. Çalışmaya katılarak soruları yanıtlayan LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin çalışma evrenini temsil ettiği;
c. Katılımcıların anketteki sorulara içtenlikle ve doğru yanıtlar verdikleri varsayılmıştır.

1.8 Tanımlar

a. Cinsiyet (sex):

Cinsiyet, bireyleri kadın ya da erkek yapan biyolojik özellikler (anatomik, fiziksel ve genetik) anlamına gelir. Seks, ayrıca cinsel birleşmeyi de içeren cinsel faaliyet anlamında kullanılır (http://tr.wikipedia.org/wiki/Cinsellik).

b. Toplumsal cinsiyet:

Toplumsal cinsiyet, bir bireyin ya da toplumun kadını ya da erkeği nasıl tanımladığıdır. Toplumsal cinsiyet rolleri kadın ve erkek için sosyal ve kültürel olarak tanımlanmış tutumlar, davranışlar, beklentiler ve sorumluluklardır (http://tr.wikipedia.org/wiki/gender).

c. Toplumsal cinsiyet kimliği:

Toplumsal cinsiyet kimliği bireylerin kadın ve erkek olarak sahip olduğu kişisel ve özel kimliktir. Toplumsal cinsiyet kimliği, her bir kişinin kendisini kadın ya da erkek ya da ikisinin bileşimi olarak tanımlaması demektir (http://tr.wikipedia.org/wiki/gender).

d. Cinsel Yönelim:

Cinsel yönelim bireyin cinsel, duygusal ve fiziksel olarak çekim duyduğu cinsiyete göre tanımlanan özelliğidir (http://tr.wikipedia.org/wiki/sex).

e. Homoseksüel (eşcinsel):

Bireyin kendi cinsiyetinden bireylere yönelik cinsel ve duygusal ilgi duymasınını tanımlayan terimdir. Günümüzde homoseksüel kelimesi yerine erkek eşcinseller için gey, kadın eşcinseller için lezbiyen terimleri de kullanılmaktadır (Uğurlu, 1999).

f. Lezbiyen:

Kadınların, kadın cinsiyetinden olan kişilere cinsel ve duygusal ilgi duymasına karşılık kullanılan terimdir (Eldeman, 1995).

g. Gay:

Erkeklerin erkek cinsiyetinden olan kişilere cinsel ve duygusal ilgi duymasına karşılık kullanılan terimdir (Eldeman, 1995).

h. Biseksüel:

Bireylerin her iki cinse yönelik cinsel ve duygusal ilgi duymasına karşılık kullanılan terimdir (Eldeman, 1995).

i. Heteroseksüel (karşıcinsel):

Heteroseksüel, bireylerin karşı cinsiyete yönelik hissettikleri cinsel ve duygusal ilgiyi ifade eden terimdir (Eldeman, 1995).

j. Transseksüel:

Birey erkek olduğu halde kadın olmayı veya kadın olduğu halde erkek olmayı isteyebilir. Bireyin karşı cinse benzeme isteği duyması, karşı cinse ait veya kendisini karşı cinsten biriymiş gibi hissetmesi söz konusu olabilir. Bu bireyler, bir dizi tıbbi müdahale sonucunda

bu isteklerini gerçekleştirebilmektedirler. Transseksüellik, bireylerin bu değişim sonrasındaki cinsiyet görünümlerine verilen isimdir. Hem erkek hem de kadın için aynı terim kullanılmaktadır (http://tr.wikipedia.org/wiki/Transseksuellik)

k. Queer(Kuir):

Queer bir cinsiyet veya cinsel yönelim tanımı değil, bir felsefedir. Bu felsefe, cinsiyetlerin ve cinsel yönelimlerin (eşcinsel, biseksüel, heteroseksüel) tanımladığı kimliklerin sınırlandırıcı ve baskılayıcı olduğunu iddia etmektedir. Queer felsefesi sınırların, kimlik politikalarını üretenlerin işaret ettikleri kadar sabit ve net olmayabileceğini ortaya koymakte ve bunu ispatlamak üzere fikir üreterek tavı belirlemektedir (http://tr.wikipedia.org/wiki/Queer).

Queer teorinin varlığı, onun ne olduğundan çok, neye karşı olduğu ile açığa çıkmaktadır. "Normal"i, normalliği kuran normların kuruluş ve işleyiş yapısını sorgulamaktadır. Cinsiyet, toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim ve cinsel pratiklerle ilgili her tür etikete, dolayısıyla da kimlik ve cinselliğin üzerine kurulduğu kategorizasyona karşı durulmasını savunan bir felsefedir. Toplumsal cinsiyetin de içinde bulunduğu (kadınlık/erkeklik) ikili düşünce yapılarına, bu yapıların beraberinde getirdiği uyumluluklara (kadın, kadın gibiyse erkeğe arzu duyar) karşı, cinsiyet, toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim kimliklerinin hiçbirinin "doğal" olmadığını açıklamaktadır. Bu bağlamda, temel sorunların cinsel kimliğin inşası esnasında, bu kimliklerin nasıl düzenlendiği ve bu kimliklerle özdeşleşmelerin bireyi nasıl kısıtladığı etrafında yoğunlaşmaktadır (http://tr.wikipedia.org/wiki/Queer)

l. Kıbrıs'ın kuzeyi:

Kıbrıs'ın kuzeyi, 1974'ten sonra oluşan siyasal durumda, adanın bölünmesi sonucunda oluşan, KKTC'nin bulunduğu bölgedir.

m. Kıbrıs Cumhuriyeti:

Kıbrıs Cumhuriyeti, 1960 yılında Kıbrıs'ta yaşayan Türkler ve Rumlar tarafından kurulan, ancak 1974'teki bölünmeden sonra, adanın güney yarısında yaşamlarını sürdürmekte olan Rumlar tarafından domine edilmekte olan devlettir.

1.9 Kısaltmalar

a. APA: Amerikan Psikiyatri Birliği.
b. DSM IV: Amerikan Psikiyatri Birliği'nin kabul ettiği psikiyatrik sınıflama sistemi.
c. ICD9(International Classification of Diseases): Uluslarası Hastalık Sınıflandırmaları 9.
d. ILGA: Uluslararası Lezbiyen, Homoseksüel, Trans ve Interseks Birliği.
e. KKTC: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
f. LGBTQ: Lezbiyen – Gay – Biseksüel – Transseksüel – Queer.
g. LİSTAG: LGBTQ Aileleri İstanbul Grubu.
h. WHO (World Health Organisation): Dünya Sağlık Örgütü.

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE VE ALANYAZIN TARAMASI

Cinsel kimlik, kişinin kendi bedeni ve benliğini belli bir cinsiyet içinde algılayışıdır. Cinsel yönelim, kişide cinsel duygu, istek ve davranışların belli bir cinsiyete çekimidir. Cinsel rol ise, toplum içinde cinsellik açısından dışa vuran davranışların görünümüdür (Davidson & Neale, 1998).

İnsan yaşamının doğumdan itibaren cinsiyet (gender) ve cinsellik (seks) çerçevesinde örgütlendiği söylenebilir. İnsanın anatomik cinsiyeti doğuştan belirlenen bir durumdur. Kimlik (identity) ise birbirinden kavramsal olarak ayrılabilen bireysel ve sosyal iç içe iki parçasından oluşan bir bütündür. Sosyal kimlik, kişinin toplumdaki yeri ve onun için tanımlanmış rollerden oluşurken; kişisel kimlik, kendi iç ruhsal süreçlerini barındırır (Phillips,1994).

Eşcinsellik, biseksüellik ve heteroseksüellik gibi insanda tanımlanan üç yönelimden biri olup bir hastalık değil, yönelim farklılığıdır. Eşcinsellik her iki cinsiyet için kullanılan bir terimdir. Eşcinsel bireylerin cinsel kimlikleri anatomik yapıları ile uyumlu olup, sadece cinsel arzu ve hayatlarında değil yaşamın tüm alanlarında kendilerini "kendi cinsine yakınlık duyan ve yaşayan" bireyler olarak görmektedirler. Bu durum, bireyin yaşamında çok erken yaşlarda belirlenmiş bir durumdur. Fakat birey cinsel kimliğini zamanla ve aşamalı olarak keşfeder. Cinsel arzu ve romantik yönelimlerin, ergenlikle başlayan cinsel eylem ile birlikte, giderek netleştiği bilinen gerçeklerden bir tanesidir (Phillips,1994).

Cinsiyetin ve cinsel yönelimlerin farklılaşması, insanın kadın ve erkek olarak karşı cinse ilgi duymaya başlaması gibi, aynı cinse duyulan ilgi de insanlığın varoluşu ile birlikte ortaya çıkmıştır. Eşcinsellik, karşı cinsten bireylere ve aynı cinse duyulan ilgi, merak ve farklılığı keşfetmenin ötesinde, romantik ve cinsel bir çekim halinde de biçimlenmesiyle doğmuştur. Eşcinsellik bireyin kendisi ile eş cinsten, aynı biyolojik cinsiyetten, kişilere duyduğu cinsel

yönelim için geliştirilmiş bir kavramdır. Kelime anlamı olarak eşcinsellik sözlüklerde 'homoseksüel olma durumu' olarak açıklanır (Phillips,1994).

Homoseksüel sözcüğü Türkçe'ye Yunanca'dan geçmiştir. Eş anlamında türetilmiş: homo ve cinsiyet anlamında türetilmiş seks sözcüklerinin birleşmesiyle "homoseksüel" kavramı meydana gelmiştir. 'Eşcinsellik (homoseksüellik) aynı cinsten bireyler arasında kurulan erotik bağlılık ve ilişki demektir (Uğurlu, 1999).

Toplumda, eşcinselleri tanımlamak için kullanılan çok fazla sözcük bulunduğu gözlemlenmektedir. Argo, küçültme ve onaylanmadığının belirtilmesi amacıyla dildeki yerini sıklıkla almış olan bu sözcükler, eşcinsel kişileri tasvir etmek yerine güven telkin etmeyen, kalleş, sözünde durmayan kişiler için de kullanılılabilmektedir. Bu durumun, eşcinselliğin bir karakter bozukluğu, kabul edilemeyecek bir kimlik şekillenmesi olarak yansıtılma durumunu artırabileceği, eşcinselliğin istenmeyen, zararlı bir durum olduğu algısını yaygınlaştırabileceği araştırma kapsamında gözlemlenen olgulardandır. Oysa artık, eşcinselliğin görünümleri ve çeşitleri ile ilgili ayrıma gidildiği, farklı biçimleri ile ilgili tanımlamalar ve isimlendirmelerin literatürdeki yerlerine oturtulduğu alanyazın taramasında dikkat çeken konulardandır.

Lezbiyen(L): Kadınlara karşı cinsel yönelimi olan kadın birey;

Gay(G): Erkeklere karşı cinsel yönelimi olan erkek birey;

Biseksüel(B): Hem kadınlara, hem de erkeklere karşı cinsel yönelimi olan, her iki cinsten bireyle de cinsellik yaşayabilen birey;

Transseksüel(T): Doğduğu cinsiyetin görünümü ve biyolojik biçimlenişinden rahatsızlık duyan, kendisini doğduğu cinste değil, karşı cinsten bir beden ile görmek isteyen, yaşamını içinde bulunduğu cinsiyet görünümünde sürdürmek istemeyen bireylerin, geçirdikleri bir dizi tıbbi müdahaleler sonrasında biyolojik cinsiyetlerini ve bedensel görünümlerini değiştiren bireyler için kullanılan kavramlardır.

Queer(Q): Son yıllarda oluşturularak, bireylerin cinsiyetleri ve cinsel yönelimleri ne olursa olsun, bireylerin kişisel potansiyellerinin cinsiyetten bağımsız düşünülmesi gerektiğini savunan teoridir (Eldeman, 1995).

Eşcinsel olmak, belli bir karar verilmek sureti ile varılacak, tutumlarını ve yaşam biçimini değiştirerek öğrenilebilecek bir cinsiyet görünümü veya cinsel yönelim değildir. Diğer bir

deyişle, aslında eşcinsel olmak, belli bir kararla başlanılacak bir durum değildir. Bu, bir yönelim biçimidir. Hiç kimse 'ben eşcinsel olacağım' diyerek eşcinselliğe yönelemeyeceği gibi, 'ben eşcinsel olmayacağım' diyerek de cinselliğini yönlendiremez. Bu nedenle eşcinsellik kavramı toplumsal bir kavramdır, olgudur (Phillips,1994).

LGBTQ bireylere, toplumsal yaşam içerisinde olsun, bireysel ve psikolojik varlıklarını keşfetme sürecinde ve sonrasında olsun, uygulanan ayrımcılıklar, heteroseksüelliğin, toplumlar tarafından 'normal' kabul edilmesinden kaynaklanmaktadır (Phillips,1994).

Canlılarının üreme fonksiyonları sebebi ile karşıt cinsle cinsel ilişki yaşaması normal kabul edilirken, aynı cinsten birisi ile cinsel paylaşımı gereksiz, fuzuli görmekte olan geleneksel yapılar içerisinde cinselliğin tabulaştırıldığı tezini ortaya atmak, bu nedenle çok hatalı bir söylem olmayacaktır. Cinselliğin zaten tabu olduğu düşünülürse, tabu olana yeni bir boyutun kazandırılmasının kültürel evrim süreçlerinde kolaylıkla aşılabilecek bir durum olması beklenemez (Phillips,1994).

LGBTQ bireylerle ve cinsel yönelimler ile ilgili, 19. yy'dan bu yana, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin ilanına dayandırılan hakların sağladığı imkânlarla, özellikle de son 30 yıldan itibaren pek çok araştırmalar yapılmakta, birçok görüş ortaya atılmaktadır. Bu görüşlerin çok zıt bakış açılarını içinde barındırması, farklı bilimsel alanların, farklı söylemlerinin aynı anda ortaya atılıyor oluşunun cinsel yönelimle ve cinsiyet konusundaki karmaşaya yol açan sebeplerden olabilir. Özellikle sosyal bilimlerin, insanı ve toplumu konu edinmekte olmasından kaynaklanan sebeplerle determinist bakış açıları konusunda avantajsız bir pozisyonda oluşları, LGBTQ bireyler ile onların sosyal ve bireysel yaşamları hakkındaki bulguların değişken ve tartışılabilir olmasına neden olabileceği düşünülmektedir. Sosyoloji, Psikoloji, İletişim ve Eğitim Bilimleri açısından ele alınmakta olan değerlendirmeler kapsamında, LGBTQ bireylerin sosyal ve bireysel alandaki durumlarına bakışın değerlendirilmesi, LGBTQ bireylerin yaşamın en önemli geçiş süreçlerinden bir tanesi olan meslek seçimindeki etkenleri ortaya çıkaracak bilgileri de içinde barındırmaktadır.

2.1. Sosyoloji ve LGBTQ Bireylere Bakış

LGBTQ bireyler, toplumun kendilerini dışlamasına karşı bir takım korunma yöntemleri geliştirmiştirler. Türkiye'de İstanbul'da yapılan bir araştırmaya göre, LGBTQ bireylerin yerleşmek ve yaşamlarını sürdürmek için aynı semtte oturma eğilimi gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Bir arada oturmakla, dertlerini paylaşmak, can ve mal güvenliği sağlamak gibi ihtiyaçlarını da karşıladıklarını öne sürmekte olan araştırma, bu çalışmanın da amaçları, bulguları ve sonuçları ile paralellik göstermektedir. Bu çalışmada LGBTQ bireylerin cinsel yönelimlerinden dolayı kendilerini farklı gördüklerini ve bu farklılık nedeniyle de şiddete maruz kalma ihtimalinden korktuklarını beyan etmektedirler. İstanbul'daki eşcinseller arasında yapılan bir araştırmaya göre (Sakallı, Uğurlu, 2004): 'eşcinsellerin % 26,5'i Beyoğlu semtinde, %16,6'sı Şişli'de, %11,7'si Fatih'te, %9,4'ü Beşiktaş'ta, % 7,2'si Bakırköy'de, % 4'ü ise Üsküdar'da oturmaktadır. Bahsedilen araştırmada, eşcinsellerin konut mekânı olarak Beyoğlu'nu diğer semtlere göre daha fazla tercih etmesinin nedeni Beyoğlu'nda eğlenme mekânlarının diğer semtlere göre çoğunlukta yer almasına bağlanmıştır. Cinsel yönelime bağlı tutum farklılıklarının meslek seçimine ve toplumsal gelişime yansımasının analizi isimli bu çalışmada da, LGBTQ bireylerin eğlence sektöründe, sanat alanında kendilerini diğer pek çok meslek alanına göre daha rahat hissettikleri, bu nedenle meslek seçim süreçlerinde de bu alanlara yöneldikleri sonucunu ortaya çıkaran bulgulara rastlanmıştır. Sakallı ve Uğurlu'nun araştırmasında, eşcinsellerin küçücük evlerinin bile zevkle döşendiği, güzel biblolar, duvarlarda tablolar, ilginç ışıklandırmalar, bir müzik düzeni ve her şeyin yerli yerine oturtulduğu, tertemiz görünüm bulunduğu saptanmıştır. Araştırma, evlerinde mutlaka LGBTQ sanatçılara ait bir CD veya kaset bulunduğuna da vurgu yapmaktadır. Bu durum Skinner'in etki-tepki prensibine dayanan kuramındaki bağlamda değerlendirilecek olursa, soyutlanmışlık ve dışlanmışlık duygusu ile yaşamakta olan LGBTQ bireyler, kendisini dışlayan heteroseksüel bireylere karşı benzer bir dışlama anlayışı ile kendisinden olanı tercih etme eğiliminde oldukları şeklinde ile açıklanabilir.

LGBTQ bireylerin sosyal dışlanmaya maruz kaldığı bilinen gerçeklerden biridir. Sosyal dışlanma kavramı İngiltere'den başlanarak ortaya çıkmış ve tartışılmakta olan bir kavramdır. En temel insan haklarına erişmekte ve bu hakkı kullanmakta yaşanan olumsuzluklar sosyal dışlanmanın ta kendisi olarak tanımlanabilir. Sosyal dışlamanın ne olduğunun tartışmaları

halen daha devam etmektedir. Sosyal dışlamanın sadece maddi yetersizlik olmadığı ve yoksulluktan fazlasını içerdiği konusunda akademisyenler ve politikacıların uzlaşmaktadır (Estiville 2003). Sosyal dışlama, kişiyi yaşamdan uzaklaştıran maddi ve duygusal yoksulluk içinde olmasına neden olan, haklarını koruyacak kurumlardan yoksun kalmaları anlamına gelmekte olan çok boyutlu bir süreçtir. Sosyal dışlanmaya maruz kalan birey, yakınlık kurmakta zorluklar yaşar. Yalıtılmış bir yaşam kurmasına neden olur. Sosyal dışlanmaya maruz kalan bireyin yaşam standartları düşer. Cinsel kimliklerinden dolayı hayatlarının bazı devrelerinde veya yaşam boyu bireyler sosyal olarak dışlanabilmektedirler (Çakır,2002).

Toplumun 'normal' kabul ettiği cinsel kimlik görünümü olan heteroseksizm, karşıt cinsel olmayanlara yönelik ayrımcılığı desteklemektedir. LGBTQ bireyleri, bir grup olarak, sosyal dışlanma tehlikesine açık bırakan bu durum, sosyal dışlanmanın sinsi bir toplumsal travma olduğu yaygın bilincine yavaş yavaş kavuşmaktadır (Çakır,2002). LGBTQ bireyler cinsel kimliklerini gizleyerek yaşamak zorunda kalmaktadırlar. Dışlanma ve ayrımcılık, hem bireysel, hem de kurumsal düzeyde yaşanmaktadır. Aileler, çocuklarının LGBTQ cinsel yönelime sahip bireyler olduklarını öğrendiğinde, onlara şiddet uygulayabilmektedir. Aşırı kontrol etmeye, sahip olduğu hakları kısıtlamaya başlayan aile LGBTQ bireyin evden uzaklaşmasına bile neden olabilmektedir. Eğitim gördükleri okulda, idareci, öğretmen ve akranları tarafından aşağılanabilmektedirler. Yasal bağlamda meşru sayılmadığından, aynı cinsiyetten olan partnerleri ile uzun süreli ilişkileri dahi olsa, yasal evlilik hakları bulunmamaktadır. Bu tür tutum ve davranışlar sonuçta kişinin sosyal ve ekonomik güvenliğini sürekli olarak tehdit eden bir nitelik kazanmaktadır (Baird,2004). Farklı cinsel yönelim anne, baba ve akrabaların istismar edici tepkileriyle cezalandırıldığından, gey ve lezbiyen gençlerin % 26'sının evlerini terk etmeye zorlanmış olduklarını ifade eden araştırmalar da mevcuttur (Herdt & Meer, 2003). Stonewall (1996), eşcinsel ve biseksüel erkeklerin %34'ünün ve kadınların %24'ünün cinsel durumları sebebiyle fiziki şiddete maruz kaldığını Eşcinsellere Saldırı adlı ankette ortaya koymuştur. Aynı kuruluş başka bir araştırmada (Stonewall, 1993), LGBTQ bireylerin %37'sinin işyerinde ayrıma uğradığını ortaya koyarken, katılımcıların neredeyse yarısının (%48) cinsel yönelimleri sebebiyle tacize uğradığını tespit etmiştir. İngiltere'de artık işyerinde tacize karşı koruma sağlayan ayrımcılık karşıtı yasalar olsa da birçok lezbiyen, gey ve biseksüel birey için, bir korku ortamı mevcuttur. LGBTQ bireyler, kendilerini gizleseler ve dıştan kaynaklanan görünebilir

herhangi bir ayrımcılığa doğrudan maruz kalmasalar da içlerindeki korkunun varlığı çeşitli araştırmalar ile ortaya konmaktadır. Hatta cinsel yönelimlerinden kaynaklanan farklılığın, gizlenmesi gereken bir durum olduğunu bilmek, düşünmek ve/veya hisetmek de korku yaratan bir ayrımcılık olarak yorumlanmaktadır. Bu durum tüm lezbiyen, gey ve biseksüel bireyleri anksiyete ve dezorganizasyona karşı kırılgan bir halde bırakmaktadır (Stonewall,1993).

13-14 Ekim 2012'de, Kıbrıs'ta, accept-LGBT Cyprus (Kıbrıs'ın güneyinde faaliyet gösteren bir sivil toplum örgütü) ve Queer Cyprus (Kıbrıs'ın kuzeyinde faaliyet gösteren bir sivil toplum örgütü) isimli iki sivil toplum örgütünün Avrupa Birliği, Amerikan ve Hollanda Büyükelçiliklerinin desteği ile gerçekleştirdikleri Uluslararası İki Toplumlu "Towards Inclusion: Healthcare, Education and the LGBT Community" Konferansı'nda, Türkiye Cumhuriyeti'nden katılan sivil toplum örgütlerinden LİSTAG (LGBTQ Aileleri İstanbul Grubu)'ın sunduğu bir çalışmaya göre Türkiye'de 'Eşcinsel olduğunu ailesine açıklayan kişilerin oranı %39,9'dur. Geri kalan % 60,1 oranındaki LGBTQ birey ise eşcinsel olduğunu ailesine açıklayamamaktadır. Aynı araştırmanın sonuçlarına göre, ailesine eşcinsel olduğunu açıklamış olan bireyler, ailelerinden farklı tepkiler almaktadırlar. Şaşkınlık ve kızgınlık, karşılaşılan en yaygın tepkiler olarak görülmektedir. Daha sonrasında, ailelerin bu durumu doğal karşılamaya başlayabildikleri ve çocuklarını mevcut cinsel yönelimleri ile kabullenebildikleri aşamasına gelinebilmektedir. Bunun sebebi çaresizlik olarak işaret edilmiştir. Eşcinsel çocuğu olan aileler, çocuklarını 'normale geri döndürmek için" ellerinde hiç bir yaptırım gücü olmadığını bildiklerinden, bunu benimsemek zorunda kalmaktadırlar. Kızlarının veya oğullarının eşcinsel olduğunu öğrendikten sonra, onu dışlayıp, ilişkilerini koparan ailelerin oranı %7,9'dur. Buna rağmen % 92,1'lik oran çocuklarıyla ilişkilerini koparmamıştır (LİSTAG, 2008).

Bireyler toplumdan, toplumlar bireylerden etkilenmektedir. Toplumun yapıtaşı olan bireyler, toplumlardan soyutlanamamaktadır. Bireyin, kendisi dışındakilerin düşüncelerine ve kendisine yaklaşımlarına önem verdiği bilinen sosyopsikolojik gerçeklerdendir. LGBTQ bireyler de, aile üyelerinin dışındaki bireylerden, çevresindeki insanların onlara bakış açısından kendilerini soyutlayamamaktadırlar. Belli bir işte çalışanlar iş yerinde eşcinsel olmasının öğrenilmesini, işini kaybetme korkusuyla istememektedir. 'İş çevresinde eşcinsel

oldukları bilinenlerin oranı %34,1'dir. Görülmektedir ki çevre korkusu tam olarak eşcinsellerin üzerinden kalkmamıştır. Eski baskılar yetmiyormuş gibi, muhafazakâr iktidarların özgür düşünceye ve özgür yaşayış biçimlerine yeni engeller çıkarma arzusu, bu korkuları zaman zaman artırabilmektedir. Kaldı ki önce AIDS paniği Türk eşcinsellerini olumsuz yönde etkilemiş, bu kesimin konusunu oluşturan çevre sorununu da bir kez daha gündeme getirmiştir. Çevresinde eşcinsel olarak bilinmek AIDS'li olarak damga yemekle özdeşleştirilmiştir (LİSTAG, 2008).

Toplumun büyük bir çoğunluğu tarafından dışlanan eşcinsellerin toplumsal yaşamdaki koşulları, toplum tarafından engellenmeye çalışılmaktadır. Eşcinsellere karşı yapılan cinsel saldırılar ilk akla gelenler arasındadır. Eşcinsellere tecavüz edilmesi buna bir örnektir. Eşcinsellerin saldırıya maruz kaldığı bir başka konu da dövülerek paralarının çalınmasıdır. 'Saldırıya uğrayanların oranı % 59,6'dır. Yaklaşık her üç eşcinselden ikisi mutlaka bir saldırıya uğramıştır. Saldırıya uğrayanların anlattıkları karşısında saldırıya uğramayan % 39.5 lik azınlıkta korku içindedir. 'Türkiye'deki eşcinsellerin en büyük kaygılarının can ve mal güvenliğinin yokluğu olduğu ortaya çıkmıştır. En büyük şikâyetleri ise aile, okul ve işte uygulanan ayrımcılıktır (LİSTAG, 2008).

ODTÜ Psikoloji bölümü öğretim üyelerinden Prof. Dr. Nuray Sakallı'nın gerçekleştirmiş olduğu çalışmalarda (2002), katılımcıların birçoğunun eşcinselliğin toplumumuza uygun bir davranış olmadığını ve ailelerinin de eşcinselliğe olumsuz yaklaştığını belirtmektedir. Türkiye'deki eşcinsellerin sosyo-ekonomik durumuyla ilgili yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre: 'Türk eşcinsellerinin %36,8'i işçi,% 18,4'ü serbest meslek,%15,2'si memur,%11,2'si tüccar ya da esnaf, % 1,8'i sanayici,% 2.7'si öğrenci,%2,2'si subay-asker, %8.5'unun ise işi belirsiz,%0,4 ü ise çiftçi,% 2,2'si ise emeklidir. LGBTQ bireylerin ekonomik güçleri ortaya konulurken öncelikle iş durumlarından söz etmek zorunlu olmuştur. Bu koşulda da parasal seks ilişkilerine değinilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre; fuhuş yoluyla para kazanan eşcinsellerin oranının azınlıkta olmadığı görülmektedir (Sakallı,2002).

2.2. Medya ve İletişim Açısından LGBTQ Bireylere Bakış

Medyaya erişim konusunda bölgeler ve sınıflar arası farklılıkların yanında, cinsiyetlerin de bu farklı sayısal uçurumda yer alması önemli bir bulgudur. Konu medya aracılığı ile toplumla paylaşılan nitelikli içerik üretiminin de önem kazandığı noktadan değerlendirildiğinde, medyanın gündelik yaşamdaki etkisi daha çok dikkati çekmektedir. Medyanın engin bilgi paylaşımı ve demokratik katılımın bir aracı olarak görüldüğünü söyleyen birçok kaynak bulunmaktadır. Bu sebeple, çoğu zaman siyasi irade ve siyasal seçkinler tarafından medya ve onun kullanım mekânlarının denetlenmesi gereği önem kazanmaktadır. Bu yönelimin temelinde bir korumacılık kaygısı yatmaktadır. Bu anlayış yasal düzenlemeler ile gündelik yaşamda egemenlik alanını gittikçe genişleterek, yeni sağ ve muhafazakâr politikaların stratejik ve yapısal işleyişinin bir sonucu olarak görülebilir (Tudor, 2005). Gündelik yaşamdaki egemenliği artan sağ ve muhafazakâr partilerin yasalar bağlamındaki müdahalelerinin de cinsiyet ve cinsel yönelimlere yönelik ayrımcılıkları pekiştirerek, LGBTQ bireylerin sosyal dışlanmaya maruz bırakılmalarının devam etmesine katkı sağladığı düşünülmektedir.

Medya aracılığı ile yayınlanmış olan bilgiler, tek başına bilimsel geçerliliği kabul edilemeyecek bilgilerdir. Yine de çalışmanın bu aşamasında, medyadan örneklere yer verilmeinin topluma medya aracılığı ileiletilen bilgilerin kapsamının örneklendirilmesi açısından önemli olabilir. Bu amaçla, aşağıda örnekleri paylaşılacak örneklerinbu kapsamda değerlendirilmesi anlamlı olacaktır.

Medyanın eşcinselleri toplum ahlakını bozan kişiler olarak tanımlaması, toplumun eşcinseller için olumsuz tavır almasına da sebep olabilmektedir.

Henry A. Giroux'a göre, medya metinleri var olan kültürel kalıpları yeniden inşa eder (2002). Gençlerin ve çocukların medyayı kullanım biçimleri de, gündelik yaşamda süregiden siyasal-kültürel yapıdan, sosyo-psikolojik algılardan farklılaşamaz. Türkiye ulusal kanallarından biri olan NTV'de dönemin Sağlık Bakanı'nın açıklaması şöyledir: *"Şu bir gerçek, Türkiye'de eşcinsellik yaşayanlarca zor bir şeydir. Ayrımcılık sebebi olabilir. Toplum insaflı olmak durumundadır. Eşcinsel evliliklerin yapılabileceği konusu bizim toplumumuzun kabul*

edebileceği bir durum değildir. Çocukların cinsel eğitimlerinin doğru gelişebilmesi için gerekenleri yapmalıyız" şeklinde bir açıklama yapmış olması buna örnektir (Gazete Vatan 9.3.2010).

Sağ bakış açısına sahip medyanın cinsellik konularına daha az yer veriyor olduğu hem Giroux'a göre, hem Tudor'a göre, hem de alan yazındaki birçok başka araştırmaya göre saptanmıştır. Yer verdikleri zamanlarda da konuyu olumsuz bir yaklaşımla ele aldıkları dikkati çekmektedir. Çoğu zaman olumsuz bakış açısı eşcinselliğin zararlı ve kurtulunması gereken bir olgu olarak değerlendirilmesine kadar varabilmektedir. Buna karşın, sol ideolojiyi destekleyerek, bakış açısını sol ideolojinin penceresinden değerlendiren medyanın cinsiyet ve cinsellik konularına insan hakları ve eşitlik bağlamından daha tutarlı ve daha demokratik bir yaklaşım içinde olduğu değerlendirmesi yapılabilir. Eşcinsellik, sol medyada genellikle bilimsel yönden ele alınmaktadır. Eşcinsel ilişkiler, bireylerin cinsel özgürlüğünün bir bölümü olarak yorumlanarak LGBTQ bireylerin özel yaşamlarına saygılı olunmaya çalışılmaktadır. Magazin medyasının eşcinselliğe yaklaşımı ise, diğer konularda olduğu gibi değişken bir yaklaşım izlemektedir. Nasıl ki bir siyasetçiyi bir süre destekledikten sonra, kısa bir süre içinde onu acımasızca eleştirebiliyorsa; eşcinsellik konusunu da değişken çizgide ele alabilmektedir (Giroux, 2002 ; Tudor, 2005).

Türk toplumunun büyük bir kesiminin Müslüman olduğu bilgisinden hareketle, İslam dininin peygamberi Hz. Muhammed'in, İslamiyet'in kutsal kitabı olan Kuran-ı Kerim'de Hz. Lut ile ilgili yaptığı açıklamanın Müslümanlar üzerindeki etkisi azımsanamaz. Hz.Muhammed, Hz. Lut'un kadınlardan hoşlanmayıp, erkeklerden hoşlandığını, suçlar nitelikteki sözlerle dile getirmiştir (Kuran'da eşcinsellik konusu geniş olarak ele alınmaktadır. 15 surede toplam 118 ayette değinilen bu durum İslam'ın eşcinsellik konusundaki fikir ve görüşlerin anlaşılmasına yardımcı olur. Şuara Suresi (160,168,169), Hicr Suresi (73,76), Araf Suresi (83-84)). İslamcı medyanın, Türk toplumu üzerindeki etkisi de bu bilgilere eklenecek olursa, eşcinsellik konusuna bakışın nasıl yönlendirilmekte olduğu konusuna değerlendirme yapılabilecektir. Türk toplumunun çoğunluğunun inancı olan Müslümanlıkta günah olarak nitelendirilen eşcinsellik toplum tarafından dışlanmaktadır (Köylü, 2011). 06.11.2009 tarihinde Türkiye Diyanet İşleri başkanlığının "Din ve Toplum" ana başlığı altında "Sosyal Problemler Karşısında Din ve Diyanet" konusunu ele alan IV. Din Şurası kararlarından 19. Kararla ilgili

http://t24.com.tr/haber/kavafin-hastalik-dedigi-escinsellige-obamadan-bilimsel-siklasim/105733 görüntülenme: 20/10/2010)

Kıbrıs medyasındaki durumun Türkiye medyasına göre kıyaslanabilir biçimde çok daha demokratik olduğu izlenmiştir. İstenilen seviyede olmamakla birlikte, demokratik haklar ve insan hakları bağlamında, özellikle son birkaç yıldan bu yana Kıbrıs ulusal medyası daha duyarlı bir çizgi takip etmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik çalışmaların devlet içerisinde de yer bulması için gerçekleştirilen çalışmaların 2007-2010 yılları arasındaki süreçten itibaren, medyada da bir dönüşümün başladığı dikkati çekmektedir. 12 Nisan 2007'de Kıbrıs Gazetesi'nde Aysu Akter tarafından gerçekleştirilerek yayınlanan bir röportajda, LGBTQ bir birey ile gerçekleştirilen bir röportaj ve konu ile ilgili Psikiyatri uzmanı Doç. Dr. Ebru Çakıcı'nın görüşü eşcinselliğin bir hastalık olmadığı, bir tercih de olmadığı şeklinde aynen yayınlanmıştır. Bunun değiştirilmesi için kendilerine başvuran eşcinsel bireylerin ailelerine de bunun tedavi gerektiren bir durum olmadığını telkin etmeklerinden bahsetmiştir. 2 Şubat 2012'de Kıbrıs'ın kuzeyinde iki erkeğin eşcinsel ilişkileri dolayısıyla, İngiliz yönetiminden kalma yasalar çerçevesinde gözaltına alınması Avrupa Parlamentosu milletvekillerinin tepkisini çektiğine dikkat çekilmiştir. Ceza Yasası'nın 171. maddesinin, 1960 öncesindeki İngiliz Yönetimi devrinden kalan, 1929 yılında çıkarılmış olan yasanın, adanın Güney'indeki yönetimi kapsayan Kıbrıs Cumhuriyeti'nde, 1990'ların sonlarında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin bir kararı üzerine, uygulamadan kaldırıldığı da bahsi geçen bilgi toplum ile paylaşılmıştır. Aynı haberde, Cumhurbaşkanı Derviş Eroğlu'nun İngiltere Muhafazakâr Partisi'nin Avrupa Parlamentosu milletvekili Marina Yannakoudakis'e, yasanın iptal edileceğine dair teminat verdiğini de iletti. Ayrıca, İngiltere İşçi Partisi'nin AP milletvekillerinden Michael Cashman'ın da, 171. maddenin "birçok insanın hayatını karartttığını" söylediğine yer veren haberde "Avrupa'da ya da dünyada yeri olmayan, tarihi geçmiş bu yasanın kaldırılması konusunda telkinde bulunmak üzere, Kuzey Kıbrıs yönetimiyle görüşmeye gitmeyi planladığını" bildirilmişti. 20 Şubat 2013'te, Uluslararası Lezbiyen, Homoseksüel, Trans ve Interseks Birliği (ILGA) Avrupa Politikaları Direktörü Silvan Agius, Kuzey Kıbrıs'a gerçekleştirdiği ziyareti de ulusal medyada yer bulmuş, mesajları da aynen iletilmişti. Agius, Avrupa'da eşcinselliğin suç sayıldığı tek bölge olan Kıbrıs'ın kuzeyinde, eşcinsellerin cinsel yönelimini değiştirmesi için din görevlisine gitdirilmesinin durumun vahametini gösterdiğini söylemiş, "*Bir kadını, kadın olduğu için*

tedavi edemediğiniz gibi, eşcinsel bir kişinin cinsel kimliğini de tedaviyle değiştiremezsiniz" dediği ulusal medyada aynen bildirilmişti.

Giroux (2002)'un eleştirel medya okuryazarlığı konusu hakkında yaptığı değerlendirmeye göre, kolaycı, bildik varsayımlara, basmakalıp yargılara ve hazır imgelere karşı etik ve estetik pratikler ile siyasi-ahlaki pratiklerden beslenen bir bakış açısına ihtiyaç olduğu anlatılmaktadır. Aynı değerlendirmede, Giroux, medyayı demokratik ve eşitlikçi bir toplumun yaratılması için gerekli siyasi kanal olarak tanımlar. Bu sebeple eleştirel medya okuryazarlığını geliştirecek çalışmalar yapılması, medya ortamında dolaşan iletilerin eleştirel bir biçimde kavranabilmesi için, gerekli bakış açısının kazandırılması için çalışmaların gerçekleştirilerek LGBTQ bireylerin yaşamını zorlaştıran ve sosyal dışlanmaya sebep olabilecek iletilerin iletilmesini normalize eden pratikler ortadan kaldırılabilecektir. Bu sayede LGBTQ bireylerin yaşam pratiklerini zorlaştıran toplumsal yaşamdaki varlıklarını indirgeyen ve onların da yaşamsal pratiklerinin indirgenmiş kalmasına yol açan durumun ortadan kaldırılması mümkün olabilecektir.

2.3. Eğitim ve LGBTQ Bireyler

Gerek öğrenme kuramlarında, gerekse de kişilik kuramlarında, bireylerin niteliklerine dikkat çekilmektedir. Öğrenme ve kişilik kurmaları hakkında genel bir yorum yapılacak olursa; eğitilmekte olan, öğrenim görmekte olan bireylerin, ilerdeki dönemlerde yaratıcı ve topluma değer katma kapasitesi yükseltilmiş bireyler olmalarını hedeflediği söylenebilir.

Ergin ve Birol (2000)'un çalışmasına göre örgün eğitim sisteminde, öğretmenlerin rolü yadsınamaz. İletişimsel etki becerilerini geliştirmiş öğretmenlerle çalışma şansı bulan öğrencilerin birçok yönden farklı ve oldukları bilinmektedir. Etkili iletişim kurabilen öğretmenlerin öğrencileri arasında cinsiyet kimliklerine göre ayrımcılık yapmamaları ve cinsiyet ayrımcılığı ile ilgili espriler geliştirmemeleri önerilmektedir. Cinsiyetler arasındaki farklılıklar bilinmekte olduğu halde, zekâları ve ileti kodlarını çözümleme yetileri hakkında anlamlı farklılıkların bu güne kadar bulunmamış olması dikkate alınması gereken bir konudur. Bu nedenle, öğretmenlerin mesajlarında cinsiyet ayrımı yaratabilecek açıklama, örnekleme ve sorgulamadan uzak durulmasının, sınıftaki etkili iletişim ve öğrenme süreçlerindeki önemi

eğitim alanındaki çalışmalarda önemli yer tutmaktadır. Ayrıca, öğrenme-öğretme süreçlerinde esprinin ve şakanın önemine vurgu yapan araştırmalardan hareketle, bu iletişim becerisini kullanırken cinsiyetler arasında kıyasa veya statü farklılığına neden olabilecek söylemlerin kişilik zedelenmesine ve iletişim kopukluklarına yol açabileceği de vurgulanması gereken iletişim etkilerindendir (Ergin, A & Birol C. 2000).

Bireylerin, ilerleyen yaşlarda hangi bakış açısına sahip, değer yargılarını nasıl şekillendirdiği, düşünce ve çözümlemelerini neye göre yapacağını belirlemesinde, diğer tüm faktörlerle birlikte öğrenme, eğitim sistemi ve okul ortamının etkisi büyüktür. Örneğin, Sosyal Duygusal Öğrenme (SDÖ) ile savunulan, bireylerarası iletişimde ve günlük yaşamlarında uygulayacakları öfke yönetimi, problem çözme, empati gibi temel becerilerin, öğrencilere okulda kazandırılmasıdır. Bireyi bir yandan bilimsel bilgiler ile donatıp, diğer yandan da sosyal yaşama hazırlayarak, gelecekte hem bireyin kendisine, hem de topluma katkı sağlaması hedeflenmektedir. Öğrencilerin sosyal olarak uygun davranışlarını artırıp, önce okulda, daha sonrasında günlük hayatlarında sosyal açıdan uygun davranışlar sergilemelerini sağlamanın önemli, yapılan araştırmalar ile saptanmıştır (Elias, Arnold, & Hussey, 2003). Bu sayede birey, çevresindeki farklılıkları görebilir, kendi farklılıklarının da ayrımına varır, yaşamı boyunca farklılıkları yadırgayarak ayrımcı tutum sergilemek yerine, farklılıkları kabullenerek yaşamını sürdürebilecek sosyal ve duygusal öğrenmesini çok kültürlü bakış açısı ile zenginleştirerek oluşturabilir. Ergenlerden oluşan bir çevrede, cinsel yönelim farklılıklarını bilen ve keşfetmiş olan bireye dışlayıcı bir tutum sergilemek, küçük yaşlardan itibaren geleneksel kültürün bireylere öğrettiği bir durumdur. Aynı sebeplerle farklı olduğunu hisseden ve düşünen cinsel yönelimi farklı bireyin de kendisini rahat hissedemediği açıktır. Bu durum LGBTQ bireyin okul ortamında derslere katılmasından, arkadaş ilişkilerine kadar yansımaktadır. Öğretmenlerden de, okul idaresinden de ve akranlarından da çeşitli düzeyde şiddete maruz kalabilmektedir. Bununla ilgili bulgular ortaya koyan pek çok araştırma mevcuttur.

Sakallı'nın ODTÜ'de eşcinsellere karşı tutumların neler olduğunu görmek amacıyla gerçekleştirdiği bir araştırmada (2002) LGBTQ arkadaşı olan heteroseksüel üniversite öğrencilerinin, LGBTQ bireylere karşı tutumlarının, LGBTQ arkadaşı olmayanlara göre tanıdıkça farklılaşmadığı incelemiştir. 211 kişiden oluşan örneklem grubundan elde edilen

sonuçlar, eşcinselliğe karşı tutumların olumsuz olduğunu göstermektedir. Üniversite öğrencilerinden oluşan bir grup katılımcının, lezbiyenler ile tanıştırıldığı çalışmada yaratılan sosyal ilişki ortamından sonra, katılımcıların önceden tespit edilen tutumlarında olumlu yönde ilerleme kaydedildiği belirlenmiştir. Heteroseksüeller, LGBTQ bireyler ve onların cinsel yönelimleri kötüdür ve onlardan mümkün olduğu kadar uzak durulması gerekir şeklinde öğrenmektedirler. Heteroseksüel bireylerin, LGBTQ bireyler ile sosyal paylaşımlar yaşamaları halinde, değerlerinde ve tutumlarında değişim olabileceğini ortaya koyan bu araştırma, LGBTQ bireylere uygulanan ayrımcılık ve bu ayrımcılıktan kaynaklanan olumsuz yaşam deneyimlerinin ortadan kaldırılmasının mümkün olabildiğini ortaya koymaktadır (Sakallı-Uğurlu, N., Yalçın, S. Z., & Glick, P. (2007).

Ergenlik dönemi olarak bilinen dönem, cinselliğe yönelik ilginin arttığı ve cinsel deneyimlerin başladığı bir devredir. Bu dönemde, LGBTQ bireyler, akranları olan karşıt cins gençlerden farklı olarak ek zorluklar yaşamaktadırlar. Sosyal yaşam içerisinde, neredeyse herkes, karşı cinsi cazip buluyor rolünde görünmektedir. Eşcinsel ergenlerin kendilerine model alabilecekleri açık ve gözlenebilir örnekler bulunmamaktadır. Toplumsal baskı ve dışlanma nedeniyle, LGBTQ bireylerin kendilerini tanıyıp keşfedecekleri ergenlik dönemi devresinde, cinsel ilgilerinin akranlarından farklı olduğunu keşfetmeleri zorlaşmaktadır. Toplumun genelinde egemen olan heteroseksist yapıyı aşmaları ve homofobik önyargıları değiştirecek bilgi kaynaklarına ulaşabilmeleri çok sınırlı kalmaktadır. Ebeveynlerine, kardeşlerine ve yakınlarına kuşkularını ve yeni keşiflerini sormaları zor olacaktır. Okullarda cinsellik eğitiminin yetersizliği açıktır. Cinsellik eğitiminin yer aldığı okullarda bile eşcinsellikle ilgili doğru bilgiye ulaşmak mümkün olamamaktadır. Gençlerin çok önemli bir destek kaynağı olan akran arkadaş danışmanlığı ise LGBTQ bireyler tarafından kolayca kullanılamamaktadır. Kendi bedenlerini ve cinselliklerini tanıdıkça, süreç onlar için kolaylaşamamakta, hatta zorlaşmaktadır. LGBTQ gençler durumlarını ve sorunlarını açıklayamamakta, sorunlarını paylaşamamakta, suçluluk duyguları ile içlerine kapanmaktadırlar. Bu nedenle kaygı, depresyon ve intihar riski arttığı da gözlenmektedir (Sakallı-Uğurlu, N., Yalçın, S. Z., & Glick, P. (2007).

Eğitim sisteminin önemli alanları olan okullarda, öğrencilerin bilişsel ve duygusal özelliklerinin olumlu hale getirilebilmesi için, öğretmenler öncelikle öğrencilerin özelliklerini

ve özel ihtiyaçlarını tanıyabilmeli, onlara karşı empatik ve duyarlı olabilmelidir. Böylece, onlara herhangi bir şeyi sevme, ilgi duyma, olumlu tutum geliştirme, mutlu olma gibi özelliklerin tanıtılmasına katkı sağlanabilir. Önyargıların yıkılması konusunda, öğrencilere daha önce sevdikleri, hoşlandıkları durumlarla, nesnelerle, olaylarla ilişkilendirme konusunda yardımcı olunabilir. Bu sayede, öğrencilerin korkuları, kaygıları vb. olumsuz duyguları da giderek yerini olumlu tutum geliştirme, ilgi duyma ve geniş perspektife sahip çok kültürlü bir bakış açısı geliştirme yoluyla söndürülebilir (Senemoğlu, 2007).

Bilişsel öğrenme kuramcılarının öğrenmeyi dünyayı anlama ve algılama girişimi olarak tanımladıkları söylenebilir. Bilişsel kuramlara göre davranış değişiklikleri kişinin zihninde meydana gelen öğrenmenin dışa yansımasıdır. Bilişsel Kuramlara göre öğrenme; bireyin çevresinde olup bitenlere bir anlam yüklemesidir. Öğrenme, öğrencilere aktarılan bilgileri aynen almak suretiyle gerçekleşmez; aksine öğrenci kendisine ulaşan her bilgiyi, süzgecinden geçirip kendi dünyasında bir anlam yüklemeye çalışarak yorumlar. Çünkü önbilgiler ve bilişsel becerilerin öğrenmeyi etkilediği savunulmaktadır. Bireyin önbilgileri ve bilişsel becerileri, duyularına gelen uyarıcıları anlamasına ve yorumlamasına yardımcı olmaktadır (Erden ve Akman, 1998).

Dikkatle incelendiğinde, davranışçı öğrenmenin, eğitimin amaçlarını davranış yönünden tanımladığı ve bu davranışları oluşturacak deneyimlerin neler olması gerektiğini belirlediği görülebilir. Bu anlamda Davranışçı ve Bilişsel Kuramcılar karşılaştırıldığında: Davranışçılara göre okuldaki eğitimin dış dünyaya transfer edilebilmesi için okuldaki ve toplumsal yaşamındaki benzerliklerin artırılması gerektiğini, Bilişsel akımın öncülerinin ise öğrencilerin zihinlerinde durumlara ilişkin ilkeler kazandırmayı tercih ettikleri sonucuna varılabilir.

Brooks ve Brooks (1993) öğrenmenin daha çok şey keşfetmek değil, tasavvur ve olgular yoluyla daha çok şey yorumlamak olarak tanımlamıştır. Yapılandırmacı eğitim, öğrenenin bilgiyi oluşturmasına, yapılandırmasına, yorumlamasına ve geliştirmesine fırsat verilmesi gerektiğini savunmaktadır. Öğretmenin bilgiyi verebileceği veya öğrenenlerin bilgiyi çeşitli kaynaklardan edinebileceğini, fakat bilgiyi algılamanın, bilgiyi yapılandırmakla eş anlamlı olmadığı yapılandırmacılar tarafından vurgulanmaktadır. Öğrenen birey, yeni bir bilgi ile

karşılaştığında, öğrendiği yeni bilgiyi dünyayı tanımlayabilmek ve açıklayabilmek için önceden oluşturduğu kurallarını kullanmaktadır. Ya da yeni bilgiyi açıklamak için yeni kurallar oluşturmaktadır. Dünyanın ve paralelinde toplumun sürekli bir değişim içinde bulunduğu gerçeğinden hareketle, yenilikleri ve gelişmeyi kavrayabilen, bunun yanında kendi üzerine düşen görevlerin de farkında olan bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle, bir toplumun gelişebilmesi ve ilerleyebilmesi için; bilgilerin, inançların ve duyguların bireylere doğrudan aktarılması yeterli olmamaktadır (Brooks ve Brooks, 1993: 9).

Yıldırım ve Şimşek (1999), bireylerin, bilgi tüketmekten çok, bilgi üretmeleri gerektiğine vurgu yapmaktadır. Günümüzde, bireyin kendisine aktarılan bilgileri aynen kabul eden, yönlendirilmeyi ve biçimlendirilmeyi bekleyen değil, bilgiyi yorumlayarak anlamın yaratılması sürecine etkin olarak katılması gerektiği de savunulmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 1999).

Okulun ve öğrenme ortamlarının, bireylerin toplumsal yaşama yapacağı katkıları etkileme süreçlerinin önemi hemen hemen her öğrenme kuramında vurgulanmış, birçok eğitim sisteminde öne çıkarılmıştır. Bireylerin bilgiyi alması, bilgiden etkilenmesi, bilgiyi özümseyerek bunu yaşamında uygulaması, sonrasında ise toplumsal yaşama fayda sağlayabilecek etkiler yaratması eğitimin temel hedefleri arasında yer almaktadır. Bu sebeple, öğrencilerin cinsiyet ve cinsel yönelimler konusundaki bilgilerinin ve algılarının, okulda başlayan sistemli çalışmalar ve bilinçli katkılar ile aşılabilecektir.

KKTC'de bulunan okullarda, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanına düşen görevler, uzmanlarına yeterince henüz teslim edilmemektedir. KKTC'deki okullarda çalışan Psikolojik Danışmanlık uzmanları sayılarının azlığı nedeni ile özellikle üniversite giriş sınavı dönemlerinde sadece meslek seçimi süreciyle ve ancak sınırlı bir verimle çalışabilmektedirler. Eğitimini Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik alanında tamamlamış ve okullara kazandırılmış olan bu personelin, öğretmen kadrolarında çalıştırılmaları ve mesleklerinin en önemli boyutu olan (koruyuculuk ve sağaltmacılık) psikolojik danışma bölümünü yerine getirmedikleri, alanın yetkililerince de sıklıkla telaffuz edilmektedir. Oysa sosyal becerilerin geliştirilmesi ve sosyal yaşamda katılımcı bireylerin okul sıralarından yetişmesi sırasında, gerek öznel yaşamlarında gerekse de sosyal ilişkilerinin toplumsal etkileri bağlamında okul

psikolojik danışmanlarından faydalanmalarının olumlu etkileri olabileceği, bugün Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında yapılan araştırmalarda sıklıkla telaffuz edilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nde gelişmekte olan rehberlik ve psikolojik danışmanlık mesleği konusunda yapılan araştırmaların ve düzenlenen bilimsel toplantıların (kongreler, konferanslar vs.) sıklıkla bu konuda çalışma sonuçlarını paylaşmaları ve bu yönde önerilerde bulundukları izlenebilmektedir (Yeşilyaprak,2007). Yeşilyaprak'ın saptamasının Kuzey Kıbrıs'a uyarlanarak okul psikolojik danışmanları tarafından okulda verilebilecek psikolojik destekler sayesinde LGBTQ bireylere de, heteroseksüel bireylere de ayrımcılıkların önlenmesi hususunda yardımcı olunabilecektir. Böylelikle okuldan çıkarak toplumsal yaşamda, meslek çevrelerinde ailelerinde ve çocuk yetiştirme süreçlerinde cinsel yönelimlere dair ayrımcılıklardan uzak, eşitlikçi bakış açısına sahip bireyler olabilmelerine imkân sağlanacaktır. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık, verebileceği hizmetler kapsamında toplumsal yararcılık, ekonomik kalkınma gibi amaçları da içinde barındıran bir alandır. Oysa Türkiye Cumhuriyeti VIII. Milli Eğitim Şurası'nda bu meslek dalının yalnızca "yöneltme" amacı kapsamında ele alınarak gençleri kendilerine uygun meslek alanlarına yönlendirerek, bir insan gücü planlaması aracı olarak görülmesi, alanın faydalarını indirgemek olarak değerlendirilebilecektir (Yeşilyaprak,2007).

Birleşmiş Milletlerin ve Avrupa Komisyonu'nun, ayrımcılığa maruz kalan kişilerin aynı zamanda yoksulluğa ve sosyal dışlanma riskine maruz kaldığını vurguluyor olması, eğitimin ve öğretimin ilk yıllarından başlanarak aşılabileceğine vurgu yapması da dikkate alınacak olursa Kıbrıs'ın kuzeyinde cinsiyete ve cinsel yönelimlere okullarda yapılan vurgunun önemi bir kez daha açığa çıkacaktır. Özellikle, ergenlikte maruz kalınan ve yaşanan ayrımcılıklar, hayatı ve bireyin geleceğini etkileyebilecek; genci daha kırılgan bir pozisyona itebilecek olguları beraberinde taşıyabilmektedir. Ergenlik devresinde, evde, okulda ve geniş sosyal çevrede dışlanıyor olmak, ergenin geleceği ve gelişimi üzerinde çok ciddi anlamda olumsuz etkiler yaratmakta, her anlamdaki gelişim olasılıklarını sınırlamaktadır.

2.4. Ruh Sağlığı ve LGBTQ Bireyler

Ruh sağlığı, ortak görüşün sağlanamadığı fakat farklı kuramların farklı biçimlerde tanımladığı kavramlardan bir tanesidir. Hem ortak tanımı yapılamayan, hem de bireyi konu edinmekte

olan her bilim dalının şu veya bu şekilde ilintili olduğu bu kavram ile çoğunlukla psikoloji ilgilenir. Psikoloji bilim dalında, daha geniş yer bulan "ruh sağlığı" konusu; psikoloji alanındaki temel yaklaşımlar (ekoller) tarafından bile farklı farklı betimlenmektedir (Cüceloğlu, 1991). Psikolojinin yanında, hem eğitim bilimleri, hem de psikolojinin diğer dalları içerisinde yer bulan psikolojik danışmanlık ve psikiyatri (ve son yıllarda, özellikle sosyal psikiyatri olarak telaffuz edilmekte olan alan) de ruh sağlığı ile ilgilenmektedir.

Değişik kuramsal bakışların farklı zamanlarda diğerlerine göre daha etkili olup,zaman zaman popülarite kazandıkları görülmüştür. Aynı şekilde, farklı düşünce, konuşma ve davranışlara sahip birey ve toplulukların, çoğunluktan farklı olmaları hep dikkati çeken bir konu olmuştur. Çoğunlukta bulunduğu görülen, yaygın olanların "normal" olarak ifade edildiği, onların davranışlarının da "normal davranış" olarak tanımlandığı bilinmektedir. Normal sayılan davranışın dışındakiler ise "anormal davranış"; bu davranışları sergileyen bireyler de "anormal" bireyler olarak değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmelere karşın, bu alandaki çalışmaların, ortalama hiç bir insanın ruh sağlığı bakımından kusursuz olamayacağı bilgisine de ulaşılmaktadır (Bilgili,2007)

LGBTQ bireylerin birçoğu, cinsel yönelimleri açığa çıktıktan sonra, "anormal" bireyler olarak kabul edilmekte, aileleri veya çevreleri tarafından ruhsal destek almaya yönlendirilmektedirler. Bilgili (2007)'nin saptama ve yorumlarına istinaden, ruhsal desteğin cinsel yönelimler veya başka farklılıkları olan insanlar dışında, ortalama tüm bireylerin de ruhsal desteğe ihtiyaç duydukları ortaya çıkmaktadır. Cinsel yönelimleri farklı olan bireylere ruhsal destek önerenlerin de bu desteğe ihtiyaç duyabilecekleri olasılığının göz ardı edilmemesinin değerlendirilmesi cinsel yönelimlerin insan cinselliğinin görünümlerinden birisi olduğunu kabullenemeyen bireyler için faydalı olabilecektir. Çünkü mutlak bir inanca sahip olarak, bilişsel çarpıtmaları bulunan bireylerin, inançlarını değiştirilebilecek gücü tanımlayabilmelerine sağlanacak desteklerin, onlara kabullenmekte güçlük çektikleri veya yaşamlarında bulunmasından rahatsızlık duydukları inançlardan uzaklaşmak için önemli bir süreç sağlayacağı savı öne sürülebilir (Leahy, 2008). Böylelikle LGBTQ bireylerin, toplumsal yaşamda endişe yaratabilecek veya toplumsal bozulmalara yol açabilecek bireyler olduklarını düşünen toplumsal çevreler veya LGBTQ bireylerin aileleri ile yakın çevrelerine de, bu endişelerinden kurtulma şansı sağlanabilecektir.

Beck (1976), bireylerin kurallar ve içsel işaretler ile ilgili otomatik düşünceleri olduğunu vurgular. Dikkatle incelendiğinde bir bireyin, her türlü olay ve olgu karşısında benzer tutum ve karakter içinde olmasının dikkat çekiciliğini bilişsel açıdan değerlendiren Beck, bireylerin belli kurallar ve sistematik duygulanım doğrultusunda yaşamlarını sürdürmekte olduğundan bahseder. Davranışların harekete geçmesi, onlara ket vurulması ve davranışların değerlendirilmesi, bireyin yaşamsal algıları ile yakından ilişkilidir ve tutarlılık göstermektedir. Ayrıca bireyler çevreden gelen yorum, yargı vs. gibi değerlendirmelerden etkilenmekte, tutum ve davranışlarını çevreden tepki ve eleştiri almayacak şekilde şekillendirebilmektedirler (Beck, 1976).

Toplum tarafından yargılanmak yerine, ödüllendirilen ve takdir gören bireylerin çalışma azimlerinin arttığı ve kendilerine dönük takdir hisleri ile motivasyonlarında artış sağlanabildiği (Beck,1976) gerçeğinden hareketle, LGBTQ bireylerin bu şanslarının cinselliklerini ve cinsel yönelimlerini keşfettikleri andan itibaren yitirilmeye başlandığı söylenebilir (Beck,1976). Hatta cinsel yöneliminin bilinmesi durumunda LGBTQ bireylerin, Kıbrıs'ın kuzeyindeki toplumda, cinsel yönelimlere yönelik uygulanan sosyal ve yasal baskılar nedeniyle, motivasyonlarını kaybederek, kendilerine dönük takdir hislerinden uzaklaştıkları söylenebilir. Kendilerini sürekli tehlike altında görmekte olan bireyler, sürekli bir üzüntü ve anksiyete içinde bulunabilmektedirler.

Piaget'nin bireyin gelişimi için öne sürdüğü ve dört etkeni içeren formüle bakıldığında; gelişimin fiziksel olgunlaşma, fiziksel çevre ile deneyim, sosyal deneyim ve dengeleme aşamalarından oluştuğu görülmektedir (Miller,2002). Piaget zekâyı çevreye uyum yeteneği olarak tanımlar. Bu bağlamda uyum konusunda ve zekânın değerlendirilmesi konusunda haksızlıklar söz konusudur. Piaget'nin gelişimi formüle ettiği kuramından hareketle, LGBTQ bireylerin gelişimleri değerlendirildiği zaman ortaya çıkan tablo, LGBTQ bireylerin fiziksel olgunlaşma süreci sonrasında, fiziksel çevre ile deneyim yaşamaya başladığı andan itibaren ve sosyal deneyim aşamasında dengeyi kurması, toplumsal normlar nedeni ile engellenmektedir. Bu sebepten dolayıdır ki, LGBTQ bireylerin ruhsal sorunlara yatkınlık gösterdiği, tekrarlanmakta olan bir söylem olarak yerini korumaktadır.

Leahy, bireyin kendi kendisine yardım edebileceğinden bahsetmektedir. Belli bir düşünce veya tecrübe, yaşam boyu aynı sonuçlara bağlanamaz. Bireyin yeni bakış açıları ile yaşamındaki olumsuz düşünceleri değiştirmesi mümkündür. Bilişsel terapi ile bireyin bilişsel çarpıtmalarının tespit edilerek, farkındalık kazanmasına yardımcı olunduğu takdirde, bireyin yaşama bakışı olumsuzdan olumluya doğru bir değişim gösterebilecektir (Leahy, 2008). Bu sayede, kabul edilemez, hatalı, kötü, çirkin ve hasta olarak değerlendirilmekte olan LGBTQ bireylerin, toplumsal yaşamdan ve cinsel yönelimleri ile dışlanmalarından kaynaklanan olumsuz bakış ve bilişsel çarpıtmalarının yerine olumlu ve yeni bilişsel bakış açılarını koyarak yaşamlarını daha olumlu hale dönüştürmeleri mümkün olacaktır.

Okullarda yer alan Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisleri'nde daha etkin çalışma programları geliştirilmesi ve servislerdeki görevlilere gerekli yetkileri sağlayarak, bireylerin (öğrencilerin), ergen oldukları, yani cinselliklerini ve cinsel yönelimlerini kavrayabilecekleri dönemlerden itibaren, heteroseksüellik dışındaki cinsel yönelimlere olan bakışlarının ve algılarının daha eşitlikçi ve ayrımcılıklarla sosyal dışlamalara imkân tanımayacak şekilde gelişmesine katkı sağlayabilecektir. Bu durum hem heteroseksüel ergenlerin, hem de LGBTQ ergenlerin cinsiyet ve cinsel yönelimler konusunda ataerkil toplum yapısından kaynaklanan, heteroseksist yapıyı normalleştirmelerine engel olabilecektir. Bu alanda Kıbrıs'ın kuzeyinde daha fazla çalışmalar yapılarak, gelişime ivme kazandırılması gerekmektedir.

Psikolojik Danışmanlık kuramlarına bakıldığı zaman, cinsiyet ve cinsel yönelimlerin baştan itibaren kuramcıların dikkatini çektiği ve kuramlarını formule ederken faklı cinsiyet ve cinsel yönelimlerden bireyler konusundaki sübjektiviteyi hem danışmanlar, hem de danışanlar açısından ortadan kaldırabilecek bilgilere katkı yaptıkları izlenebilmektedir. Çoğu kez, kuramlarda cinsel yönelimlere doğrudan değinilmese dahi, farklılıklardan kaynaklanan ayrımcılıkların bireylere zarar verebileceği hemen hemen tüm kuramcıların değindiği bir konudur. (Dürüst,2009)

Freud psikanalitik kuramı içerisinde kişiliği oluşturan üç temel yapı olarak id, ego ve süper egodan bahseder. Freud'un süper ego şeklinde tanımladığı, bireyin kişiliğinin oluşum sürecinde, sosyal çevresinin de katkıları ile kazandığı ahlaki tutum ve değerlerini oluşturan bileşendir. Freud'a göre süper ego, toplumun ve ailenin etkisi ile bireyin dışa yansıtabileceği

ve bastırabileceği tutum, davranış ve düşüncelerinden meydana gelmektedir. Freud'tan hareketle süper ego sayesinde bu gün toplumumuzda LGBTQ bireyler kendini dizginleyebilmekte, heteroseksüeller ise dizginlenmiş LGBTQ bireylerin kalıp davranışlarını kendilerinde bir hak olarak görmektedirler. Freud'un öğrencisi olan Jung, Freud'un öğretisine eklediği kişilik sistemi bileşenlerine ek olarak anima ve animustan bahsetmektedir. Jung'un öncül çalışmalarında, her erkekte feminen taraf (anima), her kadında da maskulen taraf (animus) olduğundan bahsedilmektedir. Bireylerin, kendilerindeki bu taraflarını baskılamaya ve toplumsal rollerin sınırları içinde yaşamaya çalıştıkları için birçok içsel sorunun baş gösterdiği de Carl Gustav Jung tarafından ifade edilmiştir. Kollektif arketipler olan anima ve animusa ek olarak Jung personadan da bahsetmektedir ki, persona da toplumun onayını sağlamak amacıyla, bireyin dış dünyaya karşı takındığı maske veya büründüğü kimliktir. Bu bireylerin, sosyal yaşamda var olabilmeleri için, yaşamlarını sürdürebilmeleri için personanın önemli bir arketip olarak Jung'un kişilik kuramında yerini aldığından bahsedilmesi bu aşamada anlamlı olacaktır. Jung, sosyal yaşam içerisinde bireyler arası iletişimin kuvvetlenmesi, hatta hoşlanılmayan kişilerle birlikte olunduğunda dahi, onlara karşı dostça tutumlar takınılmasına katkı sağlayan arketipin persona olduğuna vurgu yapmaktadır. Jung'un arketiplerinden bir tanesi de gölgedir. Gölge, bireyin cinsiyetini temsil eder. Cinsiyeti bağlamında bireyin hemcinsleri ile ilişkisi de gölge arketipi ile düzenlenmektedir. Gölge, bilinç dışındaki bir arketiptir. İstenilmeyen, kabul görmeyen tüm kişisel özellikler gölge arketipine dâhildir. Bu noktada, Jung, gölge arketipinin bilinç dşından, bilince kazandırılmasını önemsemekte, bunun olmaması noktasında ise bireyin iletişim bozuklukları ve hatta ruhsal yaralanmalara maruz kalacağını vugulamaktadır. Jung'un arketiplerinden "gölge" bağlamında LGBTQ bireylerin kişilik yapıları ve sosyal yaşamları değerlendirilmeye çalışılırsa, gölgenin çoğu zaman etkin bir arketip olarak varlığını koruma ihtimali dikkati çekmektedir. Jung'un gölge arketipinin, LGBTQ bireyler üzerindeki etkisinin analiz edilmesi tek başına bir araştırma konusu olup, ayrı bir çalışmada değerlendirilmesi uygun olabilecek kadar kapsamlı sonuçları içinde barındırabileceğini düşündürmektedir (Corey,2008).

Erich Fromm'un kişilik kuramına göre, kişilik sosyal etkiler sonucu yaşam tecrübeleriyle oluşmaktadır. Kişiliğin kalıcı bir nitelik olduğundan bahseden Fromm, bireyin fiziksel yapısını ve mizacını oluşturan kalıtsal yönleri ile sosyal ve kültürel etkilerin tümünün oluşturduğu bir sentez görünümündedir (Corey,2008).

Karen Horney'nin kişilik kuramı, bireyin yaşamında emniyet ve doyum temel eğilimlerini vurgulamaktadır. Emniyet ve doyumun kişiliği yönettiğinden bahsetmektedir. LGBTQ bireylerin de, cinsel yönelimleri dolayısı ile uğradıkları ayrımcılıklar sonrasında, yaşamlarını emniyet ve doyuma ulaşmış bir çerçevede oluşturma gayreti içinde olduğu dikkat çekmektedir. Harry Sullivan, kişiliğin bireyler arası ilişkilerden ayrı düşünülemeyecek varsayımsal bir kavram olduğunu ve bireyler arası ilişkilerin bir ürünü olduğunu savunmaktadır. Kişiliğin ancak bireyler arası ilişkiler esnasında ortaya çıkan ve bireyin algılama, hatırlama, düşünme, hayal kurma gibi tüm süreçlerinin bireyin ilişkilerini içerdiğinden söz etmektedir. Sosyal yaşam içerisinde LGBTQ bireylere olan yaklaşımların ve LGBTQ bireylerin de kişilik süreçlerinin Sullivan'ın bakışı ile toplumun etkilerinden ayrımsanamayacağı sonucuna varılabilir. Bu durum LGBTQ bireylerin evde, işyerinde veya yaşamın her alanında sergiledikleri tutum ve davranışlarını, duygu ve düşüncelerini sosyal ilişkilerinin belirlediğini ifade etmeyi mümkün kılmaktadır. Bu görüşlerden hareketle, LGBTQ bireylerin meslek seçimlerinde, heteroseksüel bireyler ve cinsel yönelimi farklı bireylerle kurdukları iletişimlerde ve ilişkilerde, kişilik süreçlerinin etkilendiği söylenebilecektir. Carl Rogers ve Maslow kişiliğin öznel yanına ağırlık vererek benlik bilinci ile bireyin kendisini değerlendirme biçimini özetlediğini ifade etmektedirler. Benlik bilinci, bireylerin öznel yaşamlarında, kendilerini değerlendirme biçimlerini etkileyerek, öznel gücünü ortaya çıkarmasında katkı sağlar. Bu gücü ortaya koyamayan, açığa çıkaramayan bireylerin, sosyal yaşamlarında ruhsal sıkıntılar ile karşı karşıya kalmaları kaçınılmaz olacaktır. LGBTQ bireylerin cinsel yönelimlerini keşfettikleri andan itibaren öznel güçlerini açığa çıkaracak desteği, öngörüyü ve rol modelleri bulamayacaklarının yorumlanmasına katkı koyan bu çalışma, sosyal yaşamda LGBTQ bireylerin geleceğe yönelik yaşam kurgularının değişebileceği ve olumsuzluklar içerebileceğine işaret etmektedir. Feminizmin ve devamında Feminist Terapi'nin gelişimine katkı koyan terapist ve kuramcıların (Jean B.Miller, Carolyn Zerbe Enns, Olivia M. Espin, Laura S. Brown), toplumsal cinsiyet rolü beklentilerinin bir insanın kimliğini doğumdan itibaren derin bir biçimde etkilediğini ve yetişkin kişiliğinde derin izlere yol açtığını vurgulamaktadır. Feminist terapistler, bireylerin geleneksel rolleri sorgulamadan olmak istedikleri birey olma özgürlüklerini kabul etmekte güçlük çektiklerini, kendilerini ifade edemediklerini vurgulamaktadırlar (Corey,2008).

LGBTQ bireylerin, cinsel yönelimlerinden kaynaklanmakta olan farklılıklar dolayısı ile geleneksel roller ile bağdaşmayan bir takım niteliklere sahip oluşları, onların özgürlüklerini engelleyen bir olgu olarak varlığını sürdürmektedir (Corey,2008). Bu bağlamda Kıbrıs'ın kuzeyinde de cinsel yönelimi farklı bireylerin benzer bir varlık biçimi sürdürdükleri düşünülebilir.

Cinsel sağlık, bireyin fiziksel, duygusal, entelektüel ve sosyal yönlerinin kişiliği, iletişimi ve aşkı zenginleştirici etkilerinin bileşiminden oluşur (Dünya Sağlık Örgütü'nün Cinsel Sağlık tanımı,2011). Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, her bireyin cinsel bilgilere ulaşmak, cinsel ilişkiyi zevk için veya üreme amacıyla yaşamak için eşit hakkı vardır. Örgüt, bireyin cinsel yaşamını bir zorlama olmadan, mutlu ve zarar görmeden sürdürebilmesini de cinsel sağlığın gereklilikleri içinde gösteren yayınlar yapmaktadır (WHO: Defining Sexual Health,2006).

Kıbrıs'ın kuzeyinde, LGBTQ bireylere uygulanan en büyük şiddet, cinselliği istediği kişi ile ve istediği biçimde yaşayamıyor oluşlarıdır. Bu şiddet, Ceza Yasası'nın 171. maddesi ve adalet sisteminin de aracılığı ile uygulanmakta; LGBTQ bireylerin cinselliklerini ve romantik duygularını açığa vurabilmelerine engel olmaktadır. Bireylerin istekleri ve cinsel yönelimlerine göre, karşı cinsten veya kendi cinsinden bir partnerle; sadece istediği zaman, baskı altında kalmadan cinselliğini yaşayabilmesi Birleşmiş Milletlerin çeşitli alanlarda, LGBTQ bireylere yönelik uygulanmakta olan ayrımcılık, baskı, homofobik reaksiyonların tümünü engelleyecek direktiflerde, öneri kararları ve araştırmalarında yer almaktadır (KKTC Ceza Yasası, Md.171).

Türkiye Cumhuriyeti'nde, ruh sağlığı merkezlerine giderek destek almak üzere başvuran bireylerin (Düzyürek, 1997), cinsel yönelimlerini fark edişleri ile kendilerini açma-paylaşma zamanları arasında uzun bir ara olduğu, özellikle ergenlik dönemlerini yalnız, kaygılı ve sıkıntılı geçirdikleri gözlemlenmektedir. Ruh sağlığı merkezlerinden destek almak üzere başvuruda bulunan LGBTQ bireylere, psikoanalitik yaklaşımlar ile kaçınma oluşturacak tedavi yöntemleri uygulanmaya çalışılması, meslekteki etik hatalar arasında yer almaktadır. Çünkü bireyler arasında cinsel yönelimden kaynaklanan farklılıklar iyileşecek bir hastalık değildir. Tam tersine cinsel yönelimlerin hastalık olarak kabul edilmeyerek DSM IV'ten dahi yıllar önce çıkarılması dolayısı ile farkındalığı artırmaya yönelik destek öngörülmektedir.

Eşcinsellik, biseksüellik ve heteroseksüellik gibi insanda tanımlanan üç yönelimden biridir. Uluslararası ve ulusal hekim örgütlerince eşcinsellik heteroseksüellik gibi sağlıklı bir durum olarak kabul edilmektedir. 1973'de APA (Amerikan Psikiyatri Birliği) ve 1990'da DSÖ psikiyatrik tanı sınıflamalarından çıkarılmıştır.

Ruh sağlığı çalışanlarının görevi, bu süreçte kişiyi eşcinsel ya da heteroseksüel "yapmak" değil, karşılaştığı güçlükleri anlamasını, baş etmesini kolaylaştırmak, kendini olduğu gibi kabullenmesine yardımcı olmak, kendini homofobik tepkilere karşı savunma becerileri konusunda yeterli hissettirmek olacaktır. Baskı ve inkâr gibi savunma mekanizmalarının yersiz kullanımıyla yüzleştirmek, gelişiminin doğal seyrini tamamlarken yaşının gerektirdiği olağan becerileri edinmesini desteklemek LGBTQ bireylere yapılabilecek rasyonel yardımlardandır (Düzyürek, 1997). Eşcinsellik irade ile yapılan bir tercih değildir. Teşvik edilebilecek, teşvikler sonucu ortaya çıkabilecek ya da özenti ve kişilik bozukluğu sonucunda görülebilecek bir durum değildir. Bu nedenle ruh sağlığı çalışanlarının bireyi herhangi bir cinsel yönelime teşvik etmek gibi bir görevi ve etik hakkı bulunmamaktadır.

Kıbrıs'ın kuzeyinde de durum Türkiye Cumhuriyeti'nden farklı olmamakla birlikte, son dönemlerde LGBTQ bireylerin haklarını tanıyan ve onlara objektif olarak yardımcı olan ruh sağlığı uzmanları mevcuttur. Doç. Dr. Ebru Çakıcı'nın konu ile yaptığı bir değerlendirmesinde bu açıkça gözler önüne serilmektedir:

> *"Eşcinsellik kesinlikle bir hastalık değildir. Biz eşcinselliği cinsel bir yönelim olarak görüyoruz. Genellikle bize bu konuda başvuran ailelere de durumu anlatırken, tercih yerine, "doğuştan gelen bir yönelim" demeyi tercih ediyoruz. Çünkü tercih dediğiniz zaman, "tercihse, değişebilir" diye düşünüyorlar. Oysa öyle değil. Nasıl bir kadının, karşı cinse bir yönelimi varsa ve bunu ne kadar uğraşsak da hemcinsine yöneltmek mümkün değilse, bu da böyle bir şey. Değiştirilemez, tedavi edilemez. Genellikle aileler durumu keşfettiklerinde, ilk bize başvuruyorlar. Neden diye sorguluyorlar. Bugüne kadar nedeni net bir şekilde açıklanamamış. Bazı durumlarda, çocuklukta yaşanan travmatik olaylar da belirleyici olabiliyor. Alınması gereken yeterli erkek modelinin olmaması da sebep olabiliyor. Ama temelde bu bir yönelimdir. Yapılan araştırmalarda, herhangi bir biyolojik farklılık tespit*

edilmemiştir. Toplumda, eşcinsellik genellikle cinsel sapıklık olarak algılanıyor ve "aman çocuğumdan uzak dursun" tepkisi veriliyor. Bu böyle değil. Biz toplum olarak, modern görünüyoruz, ama tutucuyuz ve dışlıyoruz.

Bir eşcinsel için ise, bu bir depresyon ve travma sebebi. Onları en derinden etkileyen şey ise, aileleri tarafında dışlanmak. Oysa herhangi bir kişilik özelliğini kabullenir gibi, cinsel yönelimini kabullenen herkes, çok daha sağlıklı yaşar"(Çakıcı: Kıbrıs Gazetesi, 12.04.07).

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu çalışma, Kıbrıs'ın kuzeyinde, cinsiyet ve cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıkların, LGBTQ bireylerin meslek seçim süreçlerindeki etkilerini saptamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Kıbrıs'ın kuzeyi genelinde, Lefke, Güzelyurt, Girne, Lefkoşa ve Mağusa bölgelerinde ikamet etmekte olan heteroseksüel ve LGBTQ bireylerin meslek seçiminde etkili olan süreçlerdeki tutum ve davranışları ile sosyal çevrelerinde cinsel yönelime dair görüş ve tutumları değerlendirilmiştir. Meslek seçim süreçlerinin, bireylerin yaşamlarındaki ve toplumların sosyo-ekonomik süreçlerindeki önemi dikkate alınarak başlatılmış bu çalışmada, heteroseksüel bireyler ile LGBTQ bireylerin yaşamakta oldukları güçlükler ve psiko-sosyal değerlendirme farklılıkları olup olmadığı saptanmış; saptamalardan hareketle bireylerin cinsel yönelimlerine göre, sosyo-kültürel ve psiko-sosyal yapılardaki faklılaşmalar bireysel tabanlı olarak değerlendirilmiştir.

3.1. Araştırma Evreni / Çalışma Grubu ve Kullanılan Yöntem

Bu çalışma, LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin meslek seçimine yönelik tutumlarındaki farklılıkların analizleri ve cinsiyetler ile cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıkların toplumsal gelişime yansıyan dezavantajlarının dünyada gerçekleştirilen çalışmalar ışığında Kıbrıs'ın kuzeyi açısından değerlendirilmesi için gerçekleştirilmiştir.

Kıbrıs'ın kuzeyindeki LGBTQ ve heteroseksüel bireylere ait herhangi bir istatistik bulunmadığından, yasal zeminde bağımsız bir dernek bulunmadığından ve derneğe bağlı üye sayısı da belli olmadığından; evrenin kaç kişiden oluştuğu ve dağılımı, dağılımdaki birey sayıları bilinememektedir. Bundan dolayı, araştırmanın evreni sayısal olarak belirtilemese de Kıbrıs'ın kuzeyindeki LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin tamamını temsil ettiği kabul edilmektedir.

Araştırmanın örneklemini oluşturacak olan LGBTQ ve heteroseksüel bireyler, aynı zamanda araştırmanın çalışma grubu olarak da nitelendirilebilir. İlk etapta en geniş bir tarama ile 121 LGBTQ bireye ulaşılmış istatistik için 121 de heteroseksüel birey seçilmiştir. Ancak araştırmada süreç açıklanırken belirtildiği gibi 16 LGBTQ bireyin anketteki 5'li Likert tipi ölçek tekniğiyle hazırlanan 11 soruluk bölümü yanıtlamaması ve anketleri tamamlayamasından dolayı LGBTQ bireylerin sayısı 95'e düşmüştür. Sonuç olarak, araştırmadaki çalışma grubu 216 kişiden oluşan bir örneklem olarak nitelendirilebilir. Ancak evrenin tamamının kaç kişi olduğu bilinmediğinden bu çalışma grubu, özellikle LGBTQ bireyler açısından Kıbrıs'ın kuzeyindeki LGBTQ bireylerin evreninin % kaçı olduğu bilinememektedir.

Araştırmada ölçek olarak kullanılan anket (Bkz. Ekler) 2009 yılında araştırmacı tarafından geliştirilerek test edilmiş, geçerlik ve güvenirliğini saptamak üzere yapılan uygulama ve çalışmalardan sonra evrende uygulanmıştır.

Ölçek olarak kullanılan anket heteroseksüel ve LGBTQ bireylerden oluşan iki ayrı cinsel yönelim grubuna uygulanmıştır. Bunların 216'sı anketi tamamlamıştır. Daha önceden buna benzer bir anketin ülkemizde bulunmamış olması, başka bir anket sonucu ile karşılaştırmalı değerlerin belirlenmesi olanağını kısıtlamıştır. Madde geçerliğine kanıt sağlamak amacıyla madde test korelasyonları yapılmış, korelasyonların .51 ile .65 arasında değişmekte olduğu hesaplanmıştır. Ölçeğin bütün maddeleri için Cronbach alfa değeri (Crα güvenirliği) 0.952 bulunmuş ve kendi içinde tutarlı olduğu saptanmıştır. Bulgular ölçeğin tatmin edici düzeyde güvenirliğe sahip olduğuna ilişkin kanıt olarak kullanılmıştır. Bunun dışında ölçeğin benzer gruplar üzerinde aynı yapıyı verip vermeyeceğini belirlemek üzere cinsel yönelimlere göre katılımcıların ölçekteki maddelere vermiş oldukları yanıtlar arasında çapraz geçerleme [cross validation] çalışması yapılmıştır. Bu analiz sonuçları da tüm grup üzerinden elde edilen bulguları desteklemiştir.

Böylece 61 maddeden oluşan ölçek elde edilmiştir. Sonuç olarak 61 maddelik Cinsel Yönelime Bağlı Tutum Farklılıklarının Meslek Seçimine ve Toplumsal Gelişime Yansıması Analiz Ölçeği'nin Kıbrıs'ın kuzeyinde eğitim süreçlerinde ve meslek edinme süreçlerinde değerlendirmelerin yapılması amacı ile tutumları geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçtüğü ve

ilgili araştırmalarda kullanılabileceği söylenebilir. Ayrıca ölçeğin Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı eğitim kurumlarında ve okullarda, okul psikolojik danışmanlığı ve mesleki rehberlik süreçlerindeki görüşmelerde terapi ve eğitim sonuçlarının değerlendirilmesinde de yararlı olabileceği düşünülmektedir. Var olan kısıtlılıklar nedeniyle, karşılaştırmalı analizlere imkân tanıyacak başka ölçeklerin bulunmaması ölçeğin gelecekte geliştirilecek başka ölçeklere ışık tutabilecek bir ön çalışma olarak kabul edilebileceği de savunulabilir.

Araştırmada kullanılan ölçek toplam 61 sorudan oluşmaktadır (Bkz. Ekler 2). 61 soruluk ölçeğin toplam üç bölümü mevcuttur. Birinci bölüm, 8 sorudan oluşan, katılımcının yaşı, cinsiyeti, uyruğu, eğitim durumu, sürekli ikamet ettiği ülke gibi demografik bilgileri derlemeye yönelik olarak hazırlanmıştır. İkinci bölüm, sosyal yaşam içerisinde kamusal ve özel alanlarda kendini nasıl hissettiği ve nasıl davrandığını saptamaya yönelik 5'li Likert Ölçeği tipindeki 19 soruyu içermektedir. Üçüncü ve son bölümde ise, meslek seçiminde etkili olan yönlendirici etkenler, meslek seçimi konusundaki tutum ve davranışları, mesleklere yönelmelerindeki içsel ve dışsal etkenleri saptamaya yönelik 34 sorudan oluşmaktadır.

Hem LGBTQ bireylere hem de heteroseksüel bireylere, karşılaştırma yapılabilmesi amacı ile aynı anket uygulanmıştır.

Kıbrıs'ın kuzeyinde yapılan bu araştırmada oluşturulan çalışma grubundaki LGBTQ bireylere ulaşmak, çok kolay olmamıştır. Cinsel yönelimlerinin açığa çıkması konusunda çekimser kalan LGBTQ bireylere ulaşmak için kartopu yöntemi kullanılmıştır. LGBTQ bireylerin örgütlü oldukları Queer Cyprus ve Homofobiye Karşı İnisiyatif isimli sivil toplum örgütlerine, LGBTQ bireylerin toplanmayı tercih ettikleri eğlence ve dinlenme mekânlarına soru kâğıtlarının bırakılması suretiyle kişilere ulaşılmış, sonra da oralardaki kontakt kişiler aracılığı ile ölçekler toplanmıştır.

Kıbrıs'ın kuzeyinde, heteroseksüel bireylere ulaşmak daha kolay olmuştur. Buna karşın, LGBTQ bireylere ulaşmak konusunda, araştırmaya katılacak bireylerin çeşitli niteliklere göre eşit dağılıma sahip bir biçimde çalışmada yer bulmaları mümkün olmadığından, heteroseksüel bireylere ulaşım konusunda da belli bir yöntem kullanılmamıştır. Aynı biçimde, belli eğlence ve dinlenme mekânlarına, sivil toplum örgütü ve birkaç iş yerine anketler bırakılarak

katılımcılara ulaşılmıştır. Her bir soru kâğıdı, beyaz bir zarf içerisinde ayrı ayrı kişilere ulaştırılmış olup, her bir zarfın içinde, soru kâğıdını doldurma yönergesi dışında, araştırmacının iletişim bilgileri de eklenmiştir. Bu sayede, soru kâğıdının doldurulması esnasında zorluk yaşamakta olan veya araştırma hakkında daha geniş bilgiye ihtiyaç duyan bireyler araştırmacıya ulaşabilmiştir. Heteroseksüel bireylerden, araştırma hakkında bilgi almak veya soru kâğıdını yanıtlama konusunda destek almak amacı ile hiçbir katılımcı araştırmacıya ulaşmazken, 10 LGBTQ birey araştırma hakkında daha geniş bilgi almak, araştırma amacını anlamak ve araştırmanın nerelerde yayınlanacağını öğrenmek için araştırmacıya ulaştığı dikkat çekmiştir.

Çalışmaya 2009 yılında başlanmıştır. Problemin ve alt problemlerin ortaya konması ve hipotezlerin oluşumu için çalışmanın başladığı 2009 yılında, toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılıklar kapsamında değerlendirmeler yaparak, çalışmayı bu bağlamda ilerletme fikri hedeflenmekteydi. Ancak, gözlemlerin devam ettiği süreç içerisinde, cinsel yönelimlerin cinsiyetler arası ayrımcılıklara göre kıyaslandıkça, daha büyük dezavantajları içeriyor olabileceği dikkat çekmeye başladı. Bu aşamadan itibaren, cinsel yönelimi farklı bireylerin mağduriyetlerinin gözlemlenmesi sonucu, cinsel yönelimlerine göre bireylerin yaşamlarında vermeleri gereken kararların nasıl etkilendiğini ve onların yaşamlarının geleceğe yönelik nasıl şekillenmekte olduğu merakı ortaya çıktı. Devam eden süreçte, LGBTQ bireylerin belli meslek alanlarında yoğunlaşmakta oldukları hem medya aracığı ile dünyada, hem de yaşamsal deneyimler ve gözlem sonucunda da Kıbrıs'ın kuzeyinde gözlemlendi.

Bu gözlemler sonucunda konunun araştırmaya uygun bilimsel bulguların saptanabilmesi amacıyla şekillendirilip yapılandırılması için çalışılmaya başlandı. Konunun teorik bir düzlemde incelenebilirliği saptandı. Cinsel yönelime bağlı tutum farklılıklarının meslek seçimine ve toplumsal gelişime yansımalarının operasyonel ve yapısal olarak ele alınarak değerlendirilmesinin imkânları da araştırıldıktan sonra, aktif değişkenlerin durumları ve değişkenler arasındaki ilişkiler hakkında gözlem ve değerlendirmeler yapılmaya çalışıldı. Gözlemlenen değişkenler dışında gözlenebilir olmayan ne tür olguların bulunabileceği saptanmaya çalışılarak (Kerlinger & Lee,2000), karşılıklı görüşmeye imkân sağlayacak, nitel ve nicel bulguların ortaya çıkabileceği bir ölçek geliştirilmesi için çalışmalara başlandı.

Kaynak taraması gerçekleştirilerek, sayıltılar ortaya kondu. Araştırmanın 3 yıl içinde gerçekleşmesi hedeflenmekteydi. Çünkü 2008 yılında, Kıbrıs'ın kuzeyinde devletin de cinsiyete ve cinsel yönelime dayalı ayrımcılıkları ortadan kaldırılmasındaki süreçte aktif çalışabilmesi için Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Mekanizması çalışmaları başlatılmıştı. Cinsiyete ve cinsel yönelime dayalı ayrımcılıkların ortadan kaldırılmasına katkı sağlayacak yasa taslakları hazırlanmıştı. Bununla birlikte Ceza Yasası'nın cinsel yönelimleri ve eşcinselliği suç sayan maddesi konusundaki değişiklik önerileri, ilgili kesimler tarafından kamuoyunda tartışmaya açılmaktaydı. Bu çalışmanın, bahsi geçen çalışmalar ile paralel ilerlemesinin, daha sonraki aşamalarda, bir takım bulguları saptamaya ve verilerin hazırlanmasına imkân sağlayacak olması açısından önemi olduğuna inanılmaktadır.

Ölçeğin geliştirilmesi ve pilot çalışmaları 2009'da, araştırmacının doktora dersleri kapsamında alınan Seminer ve Araştırma Yöntem ve Teknikleri dönemi boyunca gerçekleştirildi.

Bu kapsamda toplam 216 kişi ile gerçekleştirilen görüşme geçerli sayılarak analiz ve değerlendirme için uygun görülmüştür. Heteroseksist bakışa göre görüşmecilerden 80'i kadın, 136'sı erkektir. Görüşmeciler, LGBTQ ve heteroseksüel cinsel yönelimlerine göre sayısal olarak sınıflandırıldığında ise 65 kadın (%30), 69 erkek (%31.9), 8 lezbiyen (%3.7), 41 gay (%19), 29 biseksüel (%13.4), 2 transseksüel (%0,9) ve 2 travesti (%0,9) oranları ortaya çıkmaktadır.

Griffin (1992) LGB bireylerin, işyerlerinde cinsel kimliklerini dört şekilde yaşamakta olduğu dikkate alınmıştır. Griffin'in vurgu yaptığı dört yaşam biçimi:

1. Tamamen kapalı olup heteroseksüel bir birey gibi davranmak;
2. Kapalı olmak ancak bazı hareketleriyle belli etmek;
3. Bazı kimselere açılmak;
4. Sözsel olarak da ifade ederek kendi cinsel kimliğini açmak.

Bu çalışmada, cinsel yönelim ve cinsiyet hakkında bilgi toplamayı hedefleyen sorularda LGBTQ bireylerin, Griffin'in dört grupta topladığı biçimlerde tutum ve davranışlar görülmektedir.

Cinsel yönelimlerini açıklamak LGBTQ bireyler tarafından "açılmak" şeklinde tanımlanır. Sadece işyeri değil, aile de dahil tüm toplumsal yapılar için geçerlidir (Demirdizen ve ark.,2012).

Çalışmanın temelde hedeflediği, durum saptanmasıdır.

3.2. Araştırmadaki Çalışma Grubunun Oluşturulması

Araştırma, Kıbrıs'ın kuzeyi genelinde yaşamını sürdürmekte olan LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireyler arasında gerçekleştirilmiştir. LGBTQ bireylere ulaşmanın zorluğundan ve kendilerini açma konusundaki çekingenliklerinden kaynaklanan sebeplerle, LGBTQ bireylere ulaşmak hem zor olmuş, hem de zaman almıştır. Bu nedenle, görüşmeler Kıbrıs'ın kuzeyinde bulunan feminist kadın örgütleri ile LGBTQ bireylerin örgütlenmekte olduğu Homofobiye Karşı İnisiyatif ve Queer Cyprus'tan alınan destek, LGBTQ bireylerin eğlenmek üzere gitmeyi tercih ettikleri eğlence mekânları ile LGBTQ olduğu bilinen, önceden cinsel yönelimini araştırmacı ile paylaşmış bulunan bireylerin yardımları ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara ulaşmak zor olduğundan, en uygun yöntem olarak bilinen kartopu örneklem ile araştırma evrenindeki örneklem grup oluşturulmaya çalışılmıştır. Kartopu örneklem, araştırmacının bir bilgi verici ile başlayarak, araştırma süreci devam ettikçe katılımcıların sayısının kartopu gibi yuvarlanarak arttığı yöntemdir. Böylece çalışma grubunun tesadüfi olmayıp, önerilen yeni bilgi kaynaklarının referanslar aracılığı ile ortaya çıkması sağlanır.

3.3. Araştırma Deseni

Çalışma nitel ve nicel araştırma tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın nicel boyutu için anket geliştirilmiş, aynı anketin devamında nitel bulguların saptanması amacı ile de karşılıklı görüşme tekniği kullanılmıştır. Ölçek olarak kullanılmış

bulunan aynı anket, nitel soruları da içermektedir. Dolayısı ile cinsel yönelime bağlı tutum farklılıklarının meslek seçimine ve toplumsal gelişme yansımasının analizini hedefleyen bu araştırma hem nicel, hem de nitel bulguları içermektedir. Yöntem, bir mülakat olarak değerlendirilemez.

3.3.1. Nicel Araştırma Yöntemi

Nicel araştırma yöntemine, ampirik yaklaşım ya da sayısal yaklaşım da denmektedir. Nicel yaklaşım, 20. Yüzyılın başlarında, sosyal bilimlerin şekillenmeye başlaması ile fen bilimlerinin kullanmakta olduğu veri toplama teknikleri ile araştırma yöntemlerinin sosyal bilimlere uyarlanmasıyla oluşmuştur. Bilimin objektif gerçeklikle uğraştığı değer yargılarından ve kişisel yorumlardan bağımsız yapılan gözlem ve/veya ölçümlerden elde edilen verilerden oluştuğu varsayılmaktadır. Dolayısıyla, nicel araştırmalarda veri toplama ve elde edilen verilerin analizi süreçlerinde, araştırmacının kendi değer yargılarını ve kişisel yorumlarını katmamaları gerektiği bilinmektedir (Özdamar ve ark.1999).

Nicel araştırmada, araştırma sonuçları sayısal olarak ortaya konmakta, olgular buna göre açıklanmakta ve tanımlanmaktadır (Özdamar ve ark.1999).

Bu çalışmada betimsel model ile durum analizi yapılmıştır. Araştırma evreninin Kıbrıs'ın kuzeyinin küçük bir yüzölçümüne sahip olması nedeniyle örneklem grubu üzerinde uygulanan betimsel çalışmada, özaktarım ve gözlem teknikleri bir arada kullanılmıştır. Araştırma sürecinin sonunda, toplanan veriler, betimsel analizler arasında yer alan frekans ve yüzdelikler aracılığı ile saptanmıştır.

Betimsel araştırma modeli, bir konudaki mevcut durumun ortaya konmasını sağlar. Betimsel modelle yürütülen bir araştırmanın başında, araştırma evreni belirlenir (Özdamar ve ark.1999).

3.3.2. Nitel Araştırma Yöntemi

Sosyal bilimlerin 20. yüzyılın son çeyreğinde kaydettiği gelişme ile niceliksel yaklaşımın bazı sosyal olguları açıklamada yetersiz kaldığı ortaya çıkmıştır. Bu sebeple, nitel araştırma yaklaşımı geliştirilmiş ve hızla yaygınlaşmaya başlamıştır (Krathwohl,1993).

Sosyal gerçeklik kadar öznellik de içermekte olduğu ve her bireyin algılama biçimine bağlı olarak değişkenlik gösterebildiğini ortaya çıkaran sosyal bilimler araştırmaları, sosyal verilerin ancak yorumlandıkları zaman anlam kazandığını kabul edilebilir kılmıştır. Gözlem ve/veya ölçümler yoluyla nesnel olarak incelenebilen davranış, konuşma, yaşam alışkanlıkları vb. özelliklerin, istekler ve ilgiler gibi gözlenemeyen süreçlerin de dikkate alınmasıyla anlam kazandığı belli araştırmalar ile ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda, nitel araştırmalar sosyal bilimler açısından önem kazanmaktadır (Krathwohl,1993).

Nitel araştırmalar, istatistiksel işlemler ya da sayısal araçlar bulunmaksızın verilerin üretildiği araştırma yaklaşımıdır (Altunışık, 2005). Nitel araştırma tekniklerinin doğal ortama duyarlı ve uyumlu olması, araştırmacının katılımcı rolünün bulunması, bütüncül bir yaklaşıma sahip olması, algıların saptanmasını sağlaması ve tümevarımcı bir analize sahip olması açısından sosyal bilimlerde önemli bulunmakta, yaygınlıkla kullanılmaktadırlar (Yıldırım ve Şimşek, 2000).

Araştırma amacı ile gerçekleştirilen çalışmada yapılandırılmış sorular olmasına rağmen, çalışma grubundaki bazı LGBTQ bireyler ile yüzyüze görüşülmesinin nedeni kartopu yöntemi için yeni LGBTQ bireylere ulaşılmasına katkı sağlamak olması idi.

Kıbrıs'ın kuzeyinde LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin meslek seçimine yönelik tutumlarındaki farklılıkların analizleri ve cinsiyetler ile cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıkların toplumsal gelişime yansıyan dezavantajlarının değerlendirilmesi isimli bu çalışmada, nitel verilerin bazılarında benzer ve aynı yanıtların verilmesi sebebiyle, veriler gruplanarak sayısal olarak da değerlendirilmeye imkân sunmuştur. Bu gruplandırma ve sayısal değerlendirme sonrasında istatistiksel bulgulara varılabilmiştir. Ulaşılan veriler sayesinde genellemelere imkân sağlayan nitel bulgular da değerlendirilebilecek şekilde

kategorize edilebilmiştir. Nitel ve nicel araştırmaların bir arada kullanıldığı karma araştırma yönteminin, araştırmaya sağladığı olumlu etkilerden bir tanesi de budur.

3.4. Veri Toplama Araçları ve Analizi

Araştırmada amaçlı çalışma grubu oluşturma yolu izlenmiştir.

Nitel araştırmalarda, derinlemesine araştırma yapabilmek için, çok geniş örneklem grupları seçilmez. Ayrıca, derinlemesine araştırma yapılmasına imkân sağlanabilmesi için rastgele örneklem seçimi yerine, amaçlı örnekleme tercih edilir (Miles ve Huberman, 1994). Amaçlı örneklemede, ölçütler belirlenerek, ölçütlere göre seçilen örneklemin, araştırma evrenini bütün nitelikleri ile temsil edebildiği düşünülmektedir (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Bu araştırmada, bireylerin cinsel yönelimleri ölçüt olduğundan, kartopu yöntemi ile dahi olsa, bireylerin cinsel yönelimlerine göre belirlenmesi önemsenmiştir. Ayrıca belirlenen ve ulaşılan örneklem grubu içerisindeki bireylerin Kıbrıs'ın kuzeyindeki tüm LGBTQ bireyleri temsil ettiği varsayılmaktadır. Burada bahsedilen örneklem, daha önce de belirtildiği gibi bir çalışma grubu olup evrenin tamamının sayısı belli olmadığından ötürü de örneklem olarak kullanılan çalışma grubunun % kaçını temsil ettiği biinmemektedir.

Daha önceden de ifade edildiği üzere, görüşmelerden elde edilen ham veriler, belli kurallara dayalı kodlamalarla (meslek isimleri, duygu adlandırmaları, gelecekten beklentilerin gruplanması, bireyin öldükten sonra anımsanmak istediği yönleri vs.) kategorize edilerek, sistemli bir biçimde analize hazırlanmıştır. Bulgular olarak başlıklandırılmış 4. Bölümde analiz sonuçları görülebilecektir.

Bu yöntem içerik analizidir. Bu çalışmada da, verilerin analiz edilmesinde, içerik analizi kullanılmıştır (Büyüköztürk vd., 2008).

Sonuç olarak hem heteroseksüellerin hem de LGBTQ bireylerin konu hakkındaki durumları, görüşleri, tutumları, davranışları ve duygularının ayrı ayrı görülebileceği tablolar elde edilmiştir.

Kıbrıs'ın kuzeyinde LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin meslek seçimine yönelik tutumlarındaki farklılıkların analizleri ve cinsiyetler ile cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıkların toplumsal gelişime yansıyan dezavantajlarının değerlendirilmesini hedefleyen araştırma verileri istatistiksel yazılımlar aracılığı ile yorumlanmıştır. Yüzde ve frekans ölçümlerinin yanı sıra, gerekli yerlerde, ortalama, madde analizleri kapsamında anlam farklılık durumları, parametrik olmayan istatistiksel analizlerden Mann-Whitney Utest ve Wilcoxon test ve Ki Kare testleri ile parametrik istatistik olarak da t-test kullanılarak istatistik analizleri elde edilmiş ve yorumlanmıştır. Bu analiz sonuçları, tabloları, değerlendirmeleri ve sonuçları ile "Bulgular" bölümünde bulunmaktadır.

Araştırma boyunca, katılımcıların isimleri ve kimliklerini ortaya çıkaracak her türlü ayrıntıdan uzak durularak, cinsiyet, yaş, uyruk, eğitim durumu gibi demografik nitelikler üzerinde bireylerin çalışmaya katılımları önemsenmiştir.

Anketler, araştırma boyunca, kendisini açmış veya açmamış tüm katılımcı LGBTQ bireylere, saydam olmayan beyaz zarflar içerisinde ulaştırılmıştır. Gerek hissedildiği takdirde, araştırmacıya telefonla kolaylıkla ulaşabilmeleri için telefon numarası da verilmiştir. Yüz yüze görüşülen katılımcıların da yanıtladıkları anketlerin kişilerle eşleştirilmemesi için anketler gelişigüzel bir sırayla korunmaktadır.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen verilerle ilgili bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Bu kısım, araştırma kapsamına alınan bireylerin demografik özelliklerini içermektedir.

4.1.1. Yaş

Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan bireylerin, yaşlarına yönelik frekans (f) ve yüzdelik (%) dağılımları Tablo 4.1'de sunulmaktadır.

Tablo 4.1 Örneklem grubunu oluşturan bireylerin yaşlara göre dağılımı

Yaş	F	%
0 - 15 yaş	23	10.6
15 - 25 yaş	44	20.4
25 - 35	75	34.7
35 - 45	56	25.9
45 ve üzeri	18	8.3
Toplam	216	100.0

Tablo 4.1'de görüldüğü gibi, örneklem grubunu oluşturan bireylerin %10.6'sı (23 kişi) 15 yaş aralığında, %20.4'ü (44 kişi) 15-25 yaş aralığında ve %34.7'si (75), 25-35 yaş %25.9'u (56 kişi), 35-45 yaş %8.3'ü (18 kişi) 45 yaş veya üzeri bir yaş aralığına sahip olmaktadır.

Bu tablodan da görüleceği gibi katılımcıların çoğu (%81,0 – 175 kişi) 15 ile 45 yaş aralığındadır. Anketin katılımcılarının yaş aralığı, ebeveyn etkilerinin azaldığı ve bireylerin bağımsız karar verme yeteneklerinin geliştiği dönemleri kapsayan bir yaş aralığıdır. Bu aşamalarda, bireylerin yaşam alışkanlıklarını belirleme yetisine kavuşarak kendileri hakkında yorum yapma ve bilgi verebilmeleri güvenilirdir.

4.1.2. Uyruk

Araştırmaya katılan bireylerin uyruklarına yönelik frekans (f) ve yüzdelik (%) dağılımları Tablo 4.2'de sunulmaktadır.

Tablo 4. 2 LGBTQ bireylerin uyruklarına göre dağılımı

Uyruk	F	%
KKTC	139	64.4
TC	30	13.9
KC	8	3.7
TC-KKTC	27	12.5
KKTC-TC-KC	9	4.2
Diger	3	1.4
Toplam	216	100

Tablo 4,2'de görüldüğü gibi, örnekleme alınan bireylerin %64,4'ü (139 kişi) KKTC uyruklu, %13,9'u (30 kişi) TC, %3,7'si (8 kişi) Kıbrıs Cumhuriyeti (KC) %12,5'i (27 kişi) TC-KKTC % 4,2'si (9 kişi) KKTC-TC-KC % 1,4'ü (3 kişi) diğer ülke uyruğuna sahiptir.

Araştırmaya göre, katılımcıların çoğunun yurttaşlık oranları, araştırmanın kapsadığı alan olan Kıbrıs'ın kuzeyinden kişiler olduğunu ortaya koymaktadır. Buna göre yine katılımcıların yurttaşlıklarının en çoktan aza doğru sıralandığında %64,4'ünün KKTC vatandaşı olup, araştırmanın yapıldığı ülke ve kültürüne doğrudan dâhil kişiler olduklarını ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca %13,9'u TC vatandaşı; %12,5'i KKTC-TC yurttaşı; %3,7'si Kıbrıs Cumhuriyeti vatandaşı; %4,2'si KKTC-TC-KC yurttaşı ve %1,4'ünün de diğer ülke yurttaşı oldukları ortaya konmaktadır. Kıbrıs'ın kuzeyinde yaşamakta olan en yoğun nüfusun KKTC yurttaşı olan KKTC uyruklu kişilerdir. İkinci en yoğun nüfus sırasını kapsayan bireylerin ise TC yurttaşları olması (KKTC ve TC yurttaşlarının evliliklerinden veya başka sebeplerle

KKTC ve TC yurttaşlıklarına sahip bireyler olmaları), çalışmaya katılan bireylerin, bu çalışmanın kapsadığı alanı doğrulayan ve nüfusun oranlarına uygun katılımcı sayılarının bulunduğunu açığa çıkarmaktadır.

4.1.3. Devamlı İkamet Edilen Ülke

Tablo 4.3'te örneklem grubundaki bireylerin, yaşamlarını devamlı olarak sürdürdükleri ülkelerin frekans ve yüzde dağılımları görülmektedir.

Tablo 4. 3 Örneklem grubuna alınan bireylerin devamlı ikamet ettiği ülkeler

Ülke	F	%
KKTC	190	88.0
KC	10	4.6
TC	16	7.4
Toplam	216	100.0

Örneklem grubuna alınan bireylerin %88'i (190 kişi) devamlı KKTC'de ikamet ettiğini belirtmiştir.

Çalışma Kıbrıs'ın kuzeyini kapsamaktadır. Bu sebeple soru kâğıtlarını yanıtlamak suretiyle araştırma sürecine dâhil olan bireylerin çoğunluğunun devamlı ikamet yerlerinin araştırma alanının kendisi olması, sonuçların Kıbrıs'ın kuzeyindeki gerçekleri yansıtabilmesi açısından önemlidir.

4.1.4. Cinsiyet ve Cinsel Yönelim

Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan bireylerin biyolojik cinsiyetlerine yönelik frekans (f) ve yüzdelik (%) dağılımları Tablo 4.4'de; cinsel yönelimlerine dair frekans ve yüzdelikler ise tablo 4.5'te sunulmaktadır.

Tablo 4. 4 Örneklem grubunu oluşturan bireylerin biyolojik cinsiyetine göre dağılımları

Cinsiyet	F	%
Kadın	80	37.0
Erkek	136	63.0
Toplam	216	100

Tablo 4.4'te görüldüğü gibi, örneklem grubuna alınan bireylerin biyolojik cinsiyetleri incelendiğinde kadın olanların oranı %37,0 (80 kişi) iken %63,0'ü (136 kişi) ise erkektir. Kıbrıslı Türk kültüründe, kadınlar toplumsal cinsiyet rolleri açısından, kendilerini açmaya meyilli değildirler. Bu nedenle, kadınların özel veya kamusal alandaki yaşamları ile fiziksel ve duygusal yönelimleri hakkındaki görüşlerini beyan etmeye istekli olmamalarının çalışmaya katılan kadın-erkek oranlarının nedenini açıklayan bir faktör olduğu düşünülmektedir. Kıbrıslı Türk kadınların yalnızca kendini ifade etmek konusunda değil, aynı zamanda toplumsal yaşamın çeşitli aşamalarında, eğitimde ve hatta karar alma mekanizmalarında da sayılarının erkeklere oranla daha az sayıda temsil edilmelerine sebep olmaktadır (Dürüst,2008).

Tablo 4.5 Çalışmaya katılan bireylerin kendilerini tanımladıkları cinsiyet veya cinsel yönelim oranları

Cinsiyet	F	%
Kadın	65	30,1
Erkek	69	31,9
Lezbiyen	8	3,7
Gey	41	19,0
Biseksüel	29	13,4
Transseksüel	2	0,9
Travesti	2	0,9
Toplam	**216**	**100**

Tablo 4.5'te görüldüğü gibi, katılımcı bireylerin kendilerini tanımladıkları cinsiyet veya cinsel yönelim oranları kadın %30,1 (65 kişi), erkek %31,9 (69 kişi), lezbiyen %3,7 (8 kişi), gey %19,0 (41 kişi), biseksüel %13,4 (29 kişi), transseksüel %0,9 (2 kişi), toplam 216 kişidir.

LGBTQ bireyler, kendilerini tanımlarken cinsel yönelimlerinden ziyade, biyolojik cinsiyet tanımlamalarını kullandıkları dikkati çeken başka bir noktadır. Bu durum LGBTQ bireylerin

kendilerini tanımlamaları gerektiğinde, biyolojik cinsiyetlerini ön plana çıkarmayı tercih ettiklerini açıklamaktadır. Biyolojik cinsiyetler, cinsel yönelimlere göre daha anlaşılır ve kabul edilebilirdir. Cinsel yönelimlerin kabul görmesi noktasında, ataerkil toplum baskılarının varlığı, cinsel yönelime dayalı ayrımcılık mağduru bireylerin kendilerini tanımlama veya cinsel yönelimleri ile kendilerini açığa çıkarma şanslarını ellerinden alabilmektedir.

4.1.5. Eğitim

Tablo 4.6'da, çalışmaya katılan örneklem grubundaki bireylerin eğitim durumları ve frekansları verilmektedir.

Tablo 4.6 Katılımcıların Eğitim Durumları

Eğitim Durumu	F	%
İlkokul mezunu	1	0,5
Ortaokula devam etti (mezun değil)	13	6,0
Ortaokul mezunu	15	6,9
Liseye devam etti (mezun değil)	27	12,5
Lise mezunu	79	36,6
Universiteye devam etti (mezun değil)	29	13,4
Universite mezunu yüksek lisans devam	43	19,9
Yüksek lisans ve üzeri	9	4,2
Toplam	216	100,0

Tablo 4.6'da sunulan, katılımcı bireylerin eğitim durumlarını en doğru tanımlayan seçeneklere verdikleri cevaplar, oranlarına göre ilkokul mezunu % 0,5 (1 kişi), ortaokula devam etti (mezun değil) %6,0 (13 kişi), ortaokul mezunu %6,9 (15 kişi), liseye devam etti (mezun değil) %12,5 (27 kişi), lise mezunu %36,6 (79 kişi), üniversiteye devam etti (mezun değil), %13,4 (29 kişi), üniversite mezunu yüksek lisans devam %19,9 (43 kişi), yüksek lisans ve üzeri %4,2 (9 kişi)dir.

4.1.6. Meslek

Tablo 4.7'de, çalışmaya katılan LGBTQ bireylerin mesleklerinin yüzdelikleri ve frekansları sunulmaktadır.

Tablo 4.7 Katılımcıların Meslek Dağılımı

Meslek	F	%
Öğretmen	18	8,3
Ofis Personeli	49	22,7
Sanatçı	42	19,4
Gazeteci	29	13,4
Avukat	6	2,8
İşletmeci	23	10,6
Diğer	49	22,7
Toplam	**216**	**100**

Katılımcı bireylerin meslek durumları Tablo 4.7'de verilmiştir. Ankete katılan bireylerin %8,3 (18 kişi)'ü öğretmen, %22,7 (49 kişi)'si ofis personeli, %19,4 (42 kişi)'ü sanatçı, %13,4 (29 kişi)'ü gazeteci, %2,8 (6 kişi)'i avukat, %10,6 (23 kişi)'sı işletmeci, %22,7 (49 kişi)''si ise diğer seçeneğini işaretlemiştir.

Tablo 4.8 LGBTQ Bireylerin Mesleki Dağılımları

Meslek	N	%
Öğretmen	7	7.4
Ofis Personeli	3	3.2
Sanatçı	38	40.0
Gazeteci	18	18.9
İşletmeci	1	1.1
Diğer	28	29.5
Toplam	**95**	**100.0**

LGBTQ bireylerin %40.0'ı sanatçı olduğunu, %7.4'ü öğretmen olduğunu, %3.2'si ofis personeli olduğunu, %18.9'u gazeteci olduğunu, %29.5''i diğer mesleklerden olduğunu belirtmiştir. Diğer başlığı altında toplanmış bulunan mesleklerin, tek başına

gruplandırılmaları halinde, birer kişiyle sınırlı kaldıkları dikkati çektiğinden veya meslek grubu adı yerine, yapılan işi tanımlamakta olan yanıtlar içerdiğinden ayrı ayrı gruplar halinde analiz edilmelerine imkân bulunamamıştır.

Bu tablodan görüldüğü gibi, LGBTQ bireylerin, sanat ile ilişkili alanlarda çalıştıkları ortaya çıkmaktadır.

LGBTQ bireylerle yapılan çalışmada görülen "Diğer" seçeneğinin, ikinci en yüksek sayıdaki katılımcının seçtiği seçenek olması dikkat çekicidir. Fakat "Diğer" seçeneğinde, katılımcılar tarafından sıralanmış olan meslek isimlerinin her birine mensup olduğunu söyleyen kişi sayısının azlığı sebebiyle, diğer seçeneğini işaretleyen katılımcıların tek bir seçenekte toplanmasına neden olmuştur. Kıbrıs'ın kuzeyinde, sanayi, tarım, eğitim gibi alanların henüz çok fazla gelişmemiş olması; hizmet sınıflarına yönelik ofis emeğine dayalı bir çalışma ve iş yaşamının olması ofis personeli seçeneği gibi bir seçeneğin oluşmasında temel etkendir. Kamuya bağlı resmi dairelerde, bankalarda, özel iştirak gerektiren iş yerlerinde masa başında çalışılması gerektiren ofis işçiliğinde vb. çok sayıda kişi çalışmakta ve yaşamlarını maaşa dayalı sürdürmektedirler. Ofis personeli seçeneği bu türden işleri kapsayan bir hizmet sınıfı olarak ölçekteki seçenekler arasında yer almış, katılımcıların ölçeği yanıtlama esnasındaki bilgilendirmeleri de bu doğrultuda gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4.9 Katılımcı bireylerin kiminle yaşadıklarına yönelik % dağılımları

Kiminle Yaşadığı	F	%
Annem ve/veya babam	23	10,6
Annem, babam ve/veya kardeşlerim	46	21,3
Eşim	34	15,7
Eşim ve çocuklarım	39	18,1
Arkadaşlarım	27	12,5
Yalnız	47	21,8
Toplam	216	100

Tablo 4.9'da örneklem grubuna alınan bireylerin kiminle yaşadıklarına yönelik yüzde dağılımları verilmiştir.

Örneklem grubunda bulunan bireylerin, kiminle yaşadıklarına göre yüzdelik oranları şöyledir. Annem ve/veya babam %10,6 (23 kişi), annem babam ve/veya kardeşlerim %21,3 (46 kişi), eşim %15,7 (34 kişi), eşim ve çocuklarım %18,1 (39 kişi), arkadaşlarım %12,5 (27 kişi), yalnız yaşıyorum diyenler %21,8 (47 kişi)dir.

Tablo 4.10. Heteroseksüel bireylerin kiminle yaşamayı tercih ettiklerini ortaya koyan tablo

	N	%
Annem ve/veya babamla	14	11,6
Annem babam ve/veya kardeşlerimle	18	14,9
Eşim	32	26,4
Eşim ve çocuklarım	36	29,8
Arkadaşlarım	4	3,3
Yalnız	17	14,0
Toplam	**121**	**100,0**

Tablo 4.10'da heteroseksüel bireylerin kiminle yaşadığına ilişkin frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi heteroseksüel bireylerin %11.6'sı annesi ve/veya babası ile, %14.9'u annesi, babası ve/veya kardeşleri ile, %26.4'ü eşi ile, %29.8'i eşi ve çocukları ile, %3.3'ü arkadaşları ile, %14'ü ise yalnız yaşadığını belirtmiştir.

NEAR EAST UNIVERSITY LIBRARY 1988 - LEFKOŞA

Tablo 4.11 LGBTQ bireylerin kiminle yaşamayı tercih ettiklerini ortaya koyan tablo

	N	%
Annem ve/veya babamla	9	9,5
Annem ve/veya babamla	28	29,5
Eşim	2	2,1
Eşim ve çocuklarım	3	3,2
Arkadaşlarım	23	24,2
Yalnız	30	31,6
Toplam	**95**	**100,0**

Tablo 4.11'de LGBTQ bireylerin kiminle yaşadığına ilişkin frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir. Tablodan da görüldüğü gibi LGBTQ bireylerin %9.5'i annesi ve/veya babası ile, %29.5'i annesi, babası ve/veya kardeşleri ile, %2.1'i eşi ile, %3.2'si eşi ve çocukları ile, %24.2'si arkadaşları ile, %31.6'sı ise yalnız yaşadığını belirtmiştir.

Heteroseksüel bireylerle LGBTQ bireylerin, kiminle yaşamayı tercih ettiklerini ortaya koyan Tablo 4.10 ve 4.11 karşılaştırıldığında, farklılık açıkça görülmektedir. Heteroseksüel bireylerin % 29.8 oranında en çok eş ve çocukları ile yaşamayı tercih etmelerine karşın, LGBTQ bireylerin, yalnızca % 3.2'sinin eş ve çocukları ile yaşamayı tercih ettikleri görülmektedir. LGBTQ bireylerin % 31.6 oranında en çok yalnız yaşamayı tercih ettikleri dikkati çekmektedir. Heteroseksüel bireylerin, birlikte yaşamayı en çok tercih ettiklerini söyledikleri kişilerin arasında ikinci sırada % 26.4 oranı ile eşleri olduğu izlenirken, LGBTQ bireylerin % 29,5 oranı ile anne ve/veya babaları olduğu görülmektedir. Heteroseksüellerde birlikte yaşamanın en çok tercih edildiği kişiler arasında üçüncü sırada % 14.9 ile anne baba ve/veya kardeşler olduğu görülmektedir. Oysa LGBTQ bireylerde üçüncü sırada % 24.2 ile arkadaşlar yer almaktadır.

İki tablonun karşılaştırılması sonucunda, LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin birlikte yaşamayı tercih ettikleri kişi tercihleri arasında, benzerlik olmadığı açıkça ortaya çıkmaktadır.

4.2. Alt Amaçlar ve Alt Amaçlarla İlgili Bulgular:

LGBTQ bireyleri meslek seçimine yönlendiren sebepler ile heteroseksüel bireyleri meslek seçimine yönlendiren sebepler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için t-testi analizi yapılmıştır. Yapılan analizler madde bazında yapılmış olup gruplar arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olan ifadeler, Tablo 4.12'de verilirken, gruplar arasındaki farkın, istatistiksel olarak anlamsız olduğu saptanan ifadeler ise Tablo 4.13'te verilmiştir.

4.2.1. 1. Alt Amaç:

"LGBTQ bireyleri ve heteroseksüel bireyleri meslek seçimine yönlendiren sebepler arasında fark var mı?" şeklindedir.

LGBTQ Bireyleri Meslek Seçimine Yönlendiren Sebepler Heteroseksüel Bireyleri Yönlendirenlere Göre Farklılık Gösteriyor Mu?

Tablo 4.12 LGBTQ Bireyleri Meslek Seçimine Yönlendiren Sebepler ile Heteroseksüel Bireyleri Yönlendiren Sebepler Arasındaki Farklılıklar

İfadeler	Grup	N	$\bar{X}$	SS	sd	T	P	Açıklama
10.İlişkide bulunduğum otoritelere saygı duyarım	***LGBTQ***	95	3.75	0.84	214			
	Heteroseksüel	121	3.29	1.09	214	3.488	*.001*	***Fark anlamlı***
11.Başkaları ne düşünürse düşünsün kendi bildiğimi okurum	***LGBTQ***	95	4.47	0.79	214	11.587		
	Heteroseksüel	121	3.13	0.9	214		.000	***Fark anamlı***
12.Bağımsız bir kişi olarak davranmanın benim için çok önemli olduğunu hissederim	***LGBTQ***	95	4.13	1.20	214			
	Heteroseksüel	121	3.31	0.90	214	6.757	.000	***Fark anlamlı***
15.Kaderimin çevremdekilerin kaderiyle örülü olduğunu düşünüyorum	***LGBTQ***	95	2.72	1.09	214			
	Heteroseksüel	121	2.10	1.16	214	4.002	.000	***Fark anlamlı***
16.Yeni tanıştığım kişilerle muhatap olduğumda açık (dobra dobra) olmayı tercih ederim	***LGBTQ***	95	3.66	0.91	214		.000	
	Heteroseksüel	121	3.13	0.90	214	4.249		***Fark anlamlı***
17.Başkalarıyla işbirliği yaptığım zaman kendimi iyi hissederim	***LGBTQ***	95	3.60	0.97	214	*2.008*	.046	
	Heteroseksüel	121	3.31	1.08	214			***Fark anlamlı***
21.Benim mutluluğum çevremdekilerin mutluluğuna bağlıdır	***LGBTQ***	95	2.94	1.07	214	*-2.354*	*.019*	
	Heteroseksüel	121	3.29	1.09	214			***Fark anlamlı***
24.Ailemi memnun edecek şeyleri nefret etsem de yaparım	***LGBTQ***	95	2.86	0.82	214	*-2.262*	*.025*	
	Heteroseksüel	121	3.13	0.90	214			***Fark anlamlı***
26.Başka insanlardan duygusal olarak farklı olduğumu düşünürüm	***LGBTQ***	95	3.43	0.88	214	-4.199	.000	
	Heteroseksüel	121	3.90	0.78	214			***Fark anlamlı***
27.Farklı olduğum için şiddet görme ihtimalim var	***LGBTQ***	95	2.73	1.22	214	-8.543	.000	
	Heteroseksüel	121	3.90	0.78	214			***Fark anlamlı***
28. Farklı olmak beni korkutur	***LGBTQ***	95	2.15	1.40	214	-11.576	.000	***Fark anlamlı***
	Heteroseksüel	121	3.90	0.78	214			

Tablo 4.12 incelendiğinde 10. ifade olan "İlişkide bulunduğum otoritelere saygı duyarım" ifadesinde, LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireyler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu farklılık LGBTQ bireylerin lehinedir. Bu sonuca dayalı olarak, LGBTQ bireylerin ilişkide bulunduğu otoritelere, heteroseksüellerden daha fazla saygı duyduğu yorumu yapılabilir. LGBTQ bireyler, cinsiyet öğretilerinden farklı olan cinsiyet ve cinsel yönelimlerinin farklı olduğunun bilincinde olarak; cinsel yönelimlerinin toplumda

kabul görmediğinin ve hatta farklı, zararlı ve kabul edilemez olduğunu düşünmektedirler. Bu düşünceleri, onların "normal" kabul edilenden farklı, kural dışı ya da toplumsal normların gerektirdiği niteliklere sahip olmamaktan ya da cinsel yönelimleri ile tutumlarının bağdaştırılmasından çekinmelerine sebep olabilir. Bu nedenle, otorite olarak kabul edilmekte olan her birey, kurum veya olguya karşı uyumlu olarak dışlanmaktan, reddedilmekten kurtulmuş olabileceklerine inanmaktadırlar.

Erich Fromm'a göre birey, sosyalleşirken ve büyürken, çevresine olan bağımlılıktan kurtulup bireyselliğini kazanmak için çabalar. İlerleyen zamanlarda, bireyselleşmek, onun çevre desteğinden mahrum kalmasına neden olur. Bu aşamada, birey kendini yalnız hissetmeye başlar. Yalnız kalmaktan korkan birey, genellikle sosyal otoriteye boyun eğerek, toplumla ve sosyal otoriteler ile uyumlu kalmayı öğrenir. Fromm'a göre bağımlılık ve bireyselleşme yolunda kişinin karşılaştığı çatışmalara, tarih boyunca hiçbir kültür yeterli bir çözüm bulamamıştır (Fromm, 1941). Fromm'a göre, bireyin özgürlüğüne kavuşabilmesi ve bağımsızlaşabilmesi, ancak sosyal bir devlet yapılanması, hümanist bakış açıları ile kurgulanmış bir toplum içerisinde, dayanışma kültürü geliştirilmiş bir ortamda mümkün olabilecektir (Fromm, 1941).

Fromm'un bu görüşünü destekleyen bir başka bakış açısı, otoriteye saygı, bireyin çıkarlarının korunması için gerektiğinden bahseder. Toplumsal desteğin kaybedilmemesi için otoritenin desteğini de almak, bireyin daha huzurlu bir yaşam sürdürmesine katkı sağlarken, otoriteden akıl hocası olarak da faydalanmasına katkıda bulunmaktadır (Morgan, 1996). Bireyin etrafındaki örgütlerin (sosyal, ekonomik, siyasal...) varlığı, otoritelerin de varlığını görünür kılar; çünkü bireylerin çevresindeki örgütlenmelerin türü ne olursa olsun, lider, yönetici veya önder konumundaki kişi ve olgulara doğal olarak otorite gücü verilmiştir (Karaman,1999; Schremeron1999). Otorite, bazı hallerde ebeveynler veya öğretmenler olabileceği gibi; bazı hallerde de yasalar veya devlet olabilmektedir. Otoriteye saygıyı öğrenme, bir anlamda sosyalleşmenin de bir kuralıdır denilebilir (Jersild, 1979). Gelenekler, kültürel normlar da otorite olarak sosyal yaşamdaki varlıklarını hissettirmektedirler.

1930'lu yıllarda otoriteryenizm üzerine yapılan ilk çalışmalar otoritenin, uyumu aşırı önemseyen, duyguları baskılayacak kadar katı, kendinden olmayana karşı aşırı önyargılı

niteliklere sahip olduğunu ortaya koymuştu. Otoriteye saygı, güçlü grup bağlılığını geliştirerek sosyal hiyerarşide güvenlik arayışının bir sonucu olarak, aşırı değerleri vurgulamaya yaradığı açıklanmıştı. Bu değerler kimi zaman milliyetçilik, kimi zaman geleneksellik, kimi zaman dini inançlar, cinsiyetler, etnik kökenler gibi özellikleri ifade ediyor olabilmektedir. Bireylerde korku veren, güvenli olmayan ortamlardan kaçışın doğallığını kabul edebilmek ve güvenlik sağlayıcı kaynaklara doğru bir yönelimin ortaya çıkışını anlamak otoritelerin gelişim biçimini açıklamaktadır. Kavramsal olarak ilk ortaya atıldığında otoriteryenizm, erken çocukluk döneminde temelleri atılan bir kişilik örüntüsü olarak ifade edilse de, araştırmacılar, otoriteryen eğilimlerin geç ergenlik döneminde tam anlamıyla olgunlaşan sosyal inanış ve düşünce biçimlerini ifade ettiğini öne sürmektedir (Duriez ve ark., 2007). Kimlik statüleri ve stillerinin otoritelerle ilişkisine dikkati çeken çalışmalar da mevcuttur. Yaş ve cinsiyet değişkenlerinin otoritelerle ilişkiyi etkilediğini ortaya koyan çalışmalar mevcuttur (Demir ve Derelioğlu, 2010).

Sosyal öğrenmenin özünde de otorite vardır. Sosyal yaşamda, model alınan da, taklit edilen de otoritedir. Bu, daha sonradan neyi otorite olarak gördüğünden, neyi otorite olarak kabul edeceğine kadar etkili olur (Ataç, 1991).

Cinsel yönelim farklılığı, bir anlamda, görünmez engeldir. Çünkü bireylerin, toplum tarafından normal kabul edilmeyen özellikleri dolayısı ile ayrımcılığa maruz bırakılmalarına neden olur. "Görünmez engelli" olan kişilerin, genellikle sahte davranan, sahte düşünen ve özgür olamayan, dolayısı ile de meşru olamayan bireyler olarak kabul edilmeleri daha kolaydır (Lingsom, 2008; Valeras, 2010). Bu durum LGBTQ bireylerin, otoriteler tarafından varlığı kolaylıkla reddedilebilen kişiler olarak kabul edilmelerine neden olmaktadır. Otoritelerin reddetmesi karşılığında dışlandığını hisseden ve toplumsal normaliteden ayrı tutulmayı öğrenmiş LGBTQ bireyler de otoritelerin varlığını, cinsiyet ve cinsel yönelim olarak kabul görme sorunu yaşamayan heteroseksüel bireylere göre daha çok reddetmeleri beklenebilmektedir. Bu nedenle medyada veya dedikodu ve söylencelerde, cinsel yönelimleri kabul etmektense dışlamayı veya yok saymayı tercih eden bireylerin uyumsuz, isyankâr ve kötü alışkanlıkları olan bireyler olarak lanse edilmeleri sık rastlanan bir durumdur. Oysa ifade 10'da LGBTQ bireylerin heteroseksüel bireylere göre otoritelere saygı gösterme konusuna daha duyarlı oldukları dikkat çekmektedir.

Tablo 4.12'de bulunan 11. ifade "Başkaları ne düşünürse düşünsün kendi bildiğimi okurum" şeklindedir. Bu ifadede de LGBTQ bireylerin lehine bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre LGBTQ bireylerin, heteroseksüel bireylere oranla başkalarının düşüncelerini daha az önemsedikleri veya başkalarının doğularını daha az dinleyerek uyguladıkları yorumu yapılabilir. Cinsel yönelimini açıkça ortaya koyan bireylerin değer görmemeleri, hatta dışlanmaları ve pek çok alanda yer bulmalarına izin verilmesinden dolayı, otoritelere saygılı oldukları halde, yaşamlarında almaları gereken kararları tek başlarına aldıkları, bu ifade ile açığa çıkmaktadır.

Pilling'in, ruhsal destek almakta olan LGBTQ bireyler arasında gerçekleştirdiği bir araştırmaya göre, katılımcılardan bir tanesinin, görüşme esnasında dile getirdiği bir sıkıntı bu durum ile ilişkilidir:

> *"Betty isimli lezbiyen bir katılımcı, işyerinde, patronuna gidip, işyeri ile ilgili konular hakkında kendisini stres altında hissettiğini ve bununla ilgili konuşmak istediğini söylediği zaman aldığını söylediği yanıt çarpıcıdır. Patronunun ona, "Anlatacaklarını yut (içine at) ve işe geri dön."dediğini; bu noktada da Betty'nin, işini kaybetme korkusuna kapılarak işine geri döndüğü, devamında ise panik ataklar geçirecek pozisyona taşındığı ifade edilmektedir."*

Pilling'in başka bir örneği de bu anlamda çarpıcıdır:

> *"İşyerinde, benim gibi kadınlar, özellikle de queer olarak kendisini dışa vurmuş delilerle konuşulmaz.(Andrea)".*

Dolayısı ile böylesi bir durumda, zaten yok sayılan, görünmez hale getirilerek, bir anlamda "görünmez engelli" sayılan bireyin, etrafındakilere kendini ifade etmesinin zorlaşması normalleşmektedir. Bunun farkında olan ayrımcılık mağduru bireyler, kendi yaşamlarının, kendi girişimleri ile rahatlayabileceği bir dönüşüme doğru taşınabileceği beklentisini doğal olarak kaybetmektedir. Bu noktadan itibaren kendi bildiğini okumaya başlayan LGBTQ birey, kendi doğru bildiğini uygulamayı seçebilmektedir.

Kıbrıs kültürü açısından bakıldığında "bildiğini okumak" kim ne derse desin, kendi istekleri doğrultusunda davranmak, kimsenin sözünü dinlememekle eş anlamlıdır (Türk Dil Kurumu resmi web sitesinde (http://www.tdk.gov.tr/) yayınlanmakta olan deyim anlamlarında da aynı şekilde ifade edilmektedir). Bireyin kendi doğrularını benimseyip, kolaylıkla başkalarının yönlendirmelerinden etkilenmediğini ifade eden bir söylemdir. Kişinin bireysel özelliklerini çevrenin istekleri doğrultusunda değiştirmediğini ve mümkün olduğunca doğru bildiklerini uygulamaya gayret etiğini anlatır. Bu durum LGBTQ bireylerin, özgürleşmek ve dışlanmadan yaşamlarını sürdürmek için gayret sarf ettiklerinin göstergesidir. Heteroseksüel bireylere karşın, LGBTQ bireylerin başkalarının düşüncelerini önemsememe yönüne eğilimli oluşları, heteroseksüel olmadıklarından ve sosyal bağlamda farklı olduklarına yönelik inançlarından kaynaklanmaktadır. Bu gayret, ayrımcılıklar olmadan kurgulanacak bir yaşam içerisinde, "görünmez engellerin" ortadan kaldırılabileceği bir ortamda, bireylerin cinsel yönelimlerinden kaynaklanan ayrımcılıklar olmadan özgürleşerek; hem kendi yaşamlarını, hem de çevrelerinin yaşamlarını zenginleştirebileceklerini ve deneyimlerini insanlık yararına kullanma şanslarının artacağını ortaya çıkaran bir sonuç olabilir.

Tablo 4.12'deki 12. ifade olan "Bağımsız bir kişi olarak davranmanın benim için çok önemli olduğunu hissederim", ifadesinde anlamlı farklılığın LGBTQ bireylerin lehine olduğu belirlenmiştir.

Toplumsal değerler, bir çok faktöre göre gelişmektedir. Cinsel yönelimler de toplumsal değerler geliştirilmesinde etki sağlayan değişkenlerdendir. Bu nedenle, toplumsal değerler ayrımcı ve hatta homofobik eğilimler içerebilmektedir. Bu durum bazı bireylerin bağımsızlıklarının kısıtlanmasına yol açmaktadır. Bağımsızlıkları ellerinden alınmış ve başkalarının kamusal alanlar için belirlediği kuralları özel alanlarında dahi yaşamak zorunda kalan bireyler, bu durumdan rahatsızlık duyabilmekte; hatta bağımsız hissedememekte; bağımsız hareket edememektedirler. Bağımsız davranamamak, onların yaşamlarını inşa etmek konusunda engellerle karşılaşmalarına neden olabilmektedir. Oysa kendilerinin ve başkalarının cinsel yönelimlerinden kaynaklanan farklılıklarını anlayan ve kabul eden bireyler, kendilerini tanıdıktan sonra bağımsız davranabilmektedirler. Bağımsızlığın öznel iyi oluş ile de bağlantısı da vardır. Literatürde, öznel iyi oluşun daha çok yetişkinler üzerinde ele alındığı görülebilir. Bu doğrultudaki çalışmalara bakıldığında öznel iyi oluşu etkileyen 3

önemli değişkenden söz edilir. Bu 3 değişken genetik yatkınlık, amaçlı etkinlikler ve demografik faktörler olarak sıralanabilir (Lyubomirsky, Sheldon ve Schade, 2005; Myers ve Deiner 1995). Cinsiyet de demografik faktörler arasındadır. Cinsiyet ve cinsel yönelimle birlikte, yaş, eğitim ve gelir gibi değişkenler de demografik faktörlerin içeriğini oluşturmaktadır (Lyubommirsky 2001). Cinsiyetin demografik faktörler arasında sayılması, cinsel yönelimlerin de aynı faktörlerin arasında sayılabileceği sonucuna varılmasına katkı sağlamaktadır. Cinsel yönelimlerin, demografik faktörler arsında sayılması, bu çalışmanın amaçları açısından önemlidir.

Batı toplumlarında bireylerin bağımsızlığı, onların kendi ayakları üzerinde durması büyük önem taşırken; bizim toplumumuzda bireyler, kendilerini diğer insanlar ile olan ilişkileri ile tanımlamaya alışmıştır. Oysa Batı normlarınca, zaman zaman, güçlü aile bağları, sınırları belli olmayan, iç içe geçmiş sorunlu ilişkiler olarak da tanımlanabilmektedir (Kağıtçıbaşı, 1996).

Caplan 1996 yılındaki bir çalışmasında "Bağımlı kişilik bozukluğu" tanımlamasını eleştirmektedir. Kişiler arası ilişkilerin ve başkalarının iyiliğini düşünmenin kadınların (cinsiyet ve cinsel yönelim faktörü açısından düşünüldüğünde önemlidir) sosyalleşme sürecindeki etkilerinden söz eder. Caplan, sosyalleşmenin toplumsal bağlamları nedeniyle, kadınların bu tanıyı daha fazla aldıklarını belirtir. Oysa DSM-IV'te "bağımsız kişilik bozukluğundan" söz edilmez. Yani DSM-IV'e göre bireyler aşırı bağımsızlık gibi bir sorun yaşamazlar. Bireylerin kurdukları ilişkiler ile kendilerini ifade ettikleri olgusu Kağıtçıbaşı (1996) tarafından "ilişkisel benlik" ve "ayrışmış benlik" kavramları geliştirilerek aile/aile değişim modelleri de Türk toplumundan örneklerle açıklanmıştır (Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi Cilt: III).

Tablo 4.12'de yer alan 15. ifade "Kaderimin çevremdekilerin kaderiyle örülü olduğunu düşünüyorum" ifadesini kapsamaktadır. Bu ifadede heteroseksüel bireyler ile LGBTQ bireyler karşılaştırıldıklarında, LGBTQ bireyler lehinde anlamlı bir fark olduğu izlenmektedir.

İncelemelere göre, Doğu ve Latin Amerika ülkelerinde bireyler, çoğunlukla bedensel belirtiler ile uzmanlara başvururken; Batı kültürlerinde ruhsal destek uzmanlarına başvuru sebepleri,

daha çok duygusal küskünlük gibi belirtiler olmaktadır (Marsella, Friedman, Gerrity ve Scurfield, 1996; Jenkins,1996). Bireyselliğin ön planda olduğu kültürlerde, psikolojik sorunlar, içselleştirilmiş kaygı ve suçluluk duyguları şeklinde dışa vurulurken, toplumun ön planda olduğu kültürlerde, daha çok sosyal uyum bozukluğu gibi kişiler arası sorunlar görülür. Benzer şekilde, Türkiye bağlamında gerçekleştirilen araştırmaları derleyerek kültür ve depresyon ilişkisini inceleyen Cimilli (2003) Türk insanında depresyon belirtisi olarak bedenselleştirmeye çok sık rastlandığını dile getirmiştir. Özetlemek gerekirse, bireyin ön planda olduğu toplumlarda, psikolojik sorunların dışavurumu ve anlamlandırılması ile toplumun ön planda olduğu kültürlerdeki dışavurum ve anlamlandırma farklılık göstermektedir. Bu nedenle, psikolojik sorunların belirtilerinin türü ve dışavurumu kültür bağlamında da incelenmesi gereken bir olgudur.

Heteroseksüeller, bu konuda farklılaşmanın ve ötekileştirmenin getirdiği sıkıntıyı yaşamadıklarından, bu olayı sorgulama konusunda farkındasızlık yaşamış ve irdeleme ihtiyacı duymuş olabilirler.

LGBTQ bireyler bu konudan mustarip oldukları için, durumun daha çok farkındadırlar ve bu konuyu daha çok irdelemiş olabilirler.

Bu sonuca göre, cinsel yönelimi farklı bireyler, kendilerini ve duygularını ifade ederken çok açık olmayı tercih etmeyerek duygularını ve düşüncelerini kendilerine saklamayı uygun buldukları anlaşılmaktadır. Buna karşın, araştırma boyunca tutum ve davranışa yönelik sorularda, LGBTQ bireylerin heteroseksüellere göre kendilerini duygular bağlamında ifade etmek yerine, davranış ve tutum olarak ifade etmeye daha açık oldukları izlenmiştir. Bireylerin duygu ve düşüncelerini ifade ederken cinsiyetin, sosyo-ekonomik düzeyin ve ailesel faktörlerin etkisi altında bulundukları göz ardı edilemez. Kapsamlı bir değerlendirme için tüm faktörlerin bilinmesi ve ona göre değerlendirmenin buna göre yapılması yine de önemlidir (Bayramkaya ve ark., 2005; İzgiç ve ark., 2000; Keskin ve Orgun, 2007; Öztürk ve ark., 2005).

LGBTQ bireylerin yaşamın her alanında farklı kabul ediliyor oluşları, dışlanmakta oluşları ve hatta görmezden geliniyor oluşlarının daha fazla rastlanan bir durum olması (Dworsky,

Amy:2013), heteroseksüeller lehinde bir anlamlı farklılık saptanması beklentilerini daha yoğun bir şekilde açığa çıkarmaktadır. Oysa saptanan, bunun tersini ifade etmektedir. LGBTQ bireylerin, bunu, kendilerini ifade etmek, kabul görmek ve hatta toplumsal yaşam içerisindeki varlıklarını ortaya koymak konusundaki cesaretlerini açığa çıkarma biçimi olarak da düşündükleri hissedilmektedir. Kendilerinin ve çevrelerinin bilinçleri arttıkça, cinsel yönelimlerinden kaynaklanan ayrımcılıkları reddetmeye, kendilerini oldukları gibi kabul ettirmeye yönelik olarak harekete geçmeleri gerçeğini, insan hakları ile ilişkili olarak da ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 4.12'da yer alan 17. ifadesi "Başkalarıyla işbirliği yaptığım zaman kendimi iyi hissederim" şeklindedir. Bu ifadedeki anlamlı farklılığın LGBTQ bireylerin lehine olduğu belirlenmiştir.

Toplumsal kimliğin, bireysellikten önde tutulduğu toplumlarda yetişen bireylerin işbirliğini tercih etmeleri şaşırtıcı bir durum değildir; çünkü işbirliği de sosyal bir destektir. Sosyal desteğin özellikle insanların iyileşme/iyi hissetme süreçlerine etkisi birçok çalışma ile kanıtlanmıştır (Ursano, McCaughey ve Fullerton, 1994). Psikolojik yardım servislerinin kullanılması konusundaki alternatif kaynakları tavsiye eden "alternatif kaynaklar teorisi"ne (alternative resources theory) göre aile, arkadaş, tıp doktorları gibi desteklerin varlığı önemlidir. Alternatif kaynakların bulunması halinde, zorluklar ile karşılaşan bireylerin, sosyal destek arttıkça psikolojik streslerinin azaldığını (Dworkin ve Adams, 1987) ve dolayısıyla psikolojik danışmanlık servislerine daha az gereksinim duydukları ortaya konulmaktadır (Goodman, Sewell ve Jampol, 1984).

İşbirliği de sosyal bir destek olarak düşünüldüğü takdirde, sosyal destek almayı reddeden, ama toplum etkileşimini önemseyen kişilerin çelişkisi rahatlıkla görülebilmektedir (Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, Cilt: III).

İşbirliği bazı hallerde rekabeti, bazı hallerde de konsantrasyonu artırır. Konsantrasyon ve rekabetin etkileri tek başına ayrı ayrı çalışmaların konusudur. Fakat çoğu zaman rekabetin performansı düşürdüğüne dair bulgular mevuttur. Yine de işbirliği içinde gösterilen çabaların bağımsız ve rekabeti gerektiren bireysel çalışmalara göre daha etkili olup olmadığını net bir

şekilde ortaya koyan araştırmalar, çok etkin sonuçlar ortaya koyamamaktadır. Amerikan eğitiminde, buradan hareketle bireysel çabayı ön plana çıkaran etkiler de mevcuttur. Bazı hallerde, işbirliği, birlikte çalışmaktan fazlasını ifade edebilir. Bilgi ve çalışmalar gibi, amaç ve sonuçların da paylaşılabileceği bir ifade içeren işbirliğinin gerçek anlamı, ancak bu hali ile kullanıldığında ortaya çıkar. Bu durumlarda, tüm doğrular ve hatalar, ortakların eşit sorumluluğundadır. Kohn'un (1982) araştırma sonuçlarına göre, ayrımcılık mağduru bireylerin işbirliği içinde çalışmaları ve sonuçları paylaşmaları zordur. Ancak, LGBTQ bireylerin işbirliği içinde çalışmalarının, hem motivasyon, hem de sosyo-psikolojik dinamikler açısından zor tercih edilmektedir. Cinsel yönelimlerin, çok kültürlülük teorisi açısından bakıldığında bir farklılık içerdiğini açıklayan kaynaklar mevcuttur (Banks&Bakns 2007). Farklılıkların bir arada, çeşitliliğin uzlaşı içinde varlığını koruyabildiği ortamlarda, farklılıklarına karşın korunduğunu ve kabul edildiğini hisseden bireyler değerli hissedeceklerdir (MacMahan ve diğerleri1998; Schermerhon ve diğerleri 2000). Böylesi bir ortamda farklılıklar, zenginlik olarak algılanacak, her farklılığın bir yenilik ve değer kattığı mantığı yerleşecek, böylece farklılıklarından dolayı ayrılmak yerine, uyum ve işbirliği fırsatı meydana çıkacaktır (Polat, 2012).

Çalışmadaki Tablo 12'de, bireylerin meslek seçimini etkileyen öğeleri ortaya çıkarmak amacıyla "Benim mutluluğum çevremdekilerin mutluluğuna bağlıdır" (ifade 21), "Ailemi memnun edecek şeyleri nefret etsem de yaparım"(ifade 24), "Başka insanlardan duygusal olarak farklı olduğumu düşünürüm" (ifade 26), "Farklı olduğum için şiddet görme ihtimalim var" (ifade 27), "Farklı olmak beni korkutur" (ifade 28) gibi ifadelere bakıldığında, heteroseksüel bireylerin lehine anlamlı farklılıklar bulunduğu karşılaştırmalı değerlendirmeler ile saptanmıştır. Bu ifadelerin, LGBTQ bireylerin meslek seçiminde etkili olmadığı yorumu yapılabilir.

Tablo 4.12'de, "Benim mutluluğum çevremdekilerin mutluluğuna bağlıdır" ifadesini içeren ifade 21'i değerlendirirken, Kıbrıs'ın kuzeyinde, her şeye rağmen, bireysellikten ziyade toplumsal bir kişilik gelişimine maruz kalan bireylerin, çevresinin mutluluğu ile kendi mutluluğunu eşleştirmeye meyilli olduğunun farkına varılmaktadır. Araştırmanın gerçekleştirildiği Kıbrıs'ın kuzeyinde, bireylerin aile ve çevreleri ile kurdukları iletişimin önemi göz önünde bulundurulduğunda; sosyal kabulün, mutluluğu destekleyen bir faktör

olduğu da iddia edilebilir. Ankete katılan heteroseksüel bireylerin mutluluklarını çevrelerindeki insanların mutluluğu ile ilişkilendirmekte oluşları da toplumsal yaşamın sosyal nitelikleri ile ilişkilidir. Oysa LGBTQ bireylerin bu ilişkilendirmeyi yapmadıkları dikkati çekmektedir.

Feldman'ın 1996 yılında Personality and Social Psycology isimli bültende yayınlanan makalesinde, mutluluğun cinsiyetler ile ilişkili olduğu iddia edilmiştir. Bu iddiaya göre kültürel kodlamaların mutluluk ve öfke üzerindeki etkilerine dikkat çekilmektedir. Kültürel kodlamaya göre kadınların mutluluğa, erkeklerin ise öfkeye meyilli oldukları iddia edilirken; bu eğilimlerin sosyal yaşamı dengeleyici bir faktör olduğuna da işaret edilmektedir. Ebeveyn, arkadaş ve flört ile ilişkilerinden hoşnut olmak, yani sosyal etkileşimlerden pozitif etkilenmek mutluluğun belirleyicilerindendir. Mutluluğa dair ilk ampirik çalışmalarından birinde Wilson (1967) sosyal etkileşimin, mutluluğun en güçlü yordayıcısı olduğunu ifade etmiştir. Emmons ve Diener (1985)'ın, üniversite öğrencileri arasında yaptıkları çalışmalarında kişilerarası ilişkilerde olumlu duygu ve doyum ile mutluluk arasında anlamlı ilişkisi olduğunu belirlemişti. Francis (1999) "mutluluk" sürekli dışa dönüklük olarak isimlendirilebilecek bir şeydir" diyerek mutluluk ve dışadönüklük arasındaki güçlü ilişkiyi ifade etmiştir.

Psikolojik iyi olma, kavramsal olarak mutluluk ya da yaşam doyumu gibi öznel iyi olmanın önemli ampirik göstergelerinden farklıdır (Bradburn, 1969; Diener, 1984). Nitekim Ryff (1989a) öznel iyi olmanın "psikolojik iyi olmanın" temel yapısını tanımlamak için planlanmadığı"nı belirtmektedir. Ryff (1989a, 1995), bu modelde Maslow (1968)'un kendini gerçekleştirme, Allport (1961)'un olgunlaşma, Rogers (1961)'ın tam işlev yapan insan ve Jung (1933)'un bireyselleşme kavramlarından, Erikson (1968)'un psikososyal gelişim aşamaları, Buhler (1935)'ın temel yaşam eğilimleri, Neugarten (1973)'in yetişkinlik ve yaşlılıkta kişilik değişiminin özellikleri ve Jahoda (1960)'nın belirlediği olumlu psikolojik sağlık ölçütlerinden yararlanmıştır.

Tablo 4.12'de, 24. ifadede "Ailemi memnun edecek şeyleri nefret etsem de yaparım" ifadesi yer almaktadır. Çalışmada bu ifadenin de LGBTQ bireyler tarafından heteroseksüellere göre meslek seçimi sebebiyle daha az kullanıldığı ortaya çıkmıştır.

Aile kavramı Kıbrıslı Türk toplumunda önemli bir yer teşkil eder. Bu nedenle kendi mutluluğuna engel olan bir durum dahi olacak olsa, ailesinin takdirini alarak, onların mutlu olmalarını sağlamaya verilecek değer LGBTQ bireyler açısından önem taşımaktadır. Fakat heteroseksüllerle kıyaslandığında, bu önemin LGBTQ bireylerde daha az olduğu dikkati çekmektedir.

Doğan Cüceloğlu'nun (1991) ünlü terapist Virginia Satir'dan aktardığı ve her bireyin doğuştan bazı özgürlüklere sahip olması gerektiğini söylediğinden ve bu temel özgürlüklerden bu noktada söz etmek gerekir: Bir şeyi isteme ve reddetme özgürlüğü önemlidir. Kıbrıs Türk toplumunda yetişen bireylerin, toplumun bir şeyi görme ve işitme (algılama) özgürlüğü, duygularını olduğu gibi ifade etme özgürlüğü, düşüncelerini olduğu gibi ifade etme özgürlüğü ve var olan potansiyelini kendi istediği yönde geliştirme özgürlüğü aile söz konusu olduğunda dizginlenebilmektedir.

Ailenin, hem ebeveynler, hem de büyük ebeveynler; yani büyükanne ve büyükbaba ile ilişkileri de kapsayacak şekilde önemini ele alan çalışmalar pek çok dilde ve kültürde araştırılmış ve yazılmıştır. Büyük ebeveynler aile sisteminin önemli sayılan üyeleridir (Lussier, Deater-Deckard, Dunn ve Davies, 2002). Bakım verme, şefkat, sevgi, nasihat verme, danışman ve arkadaş olma, aile tarihi ve kültür ve ahlaki değerleri genç nesillere aktarma gibi rolleri üstlenerek torunların yaşamlarını olumlu yönde etkiledikleri bilinmektedir (King, Elder ve Conger, 2000). Özellikle Türk toplumunun geleneksel yapısında torun sevgisinin ayrı bir yeri vardır. Bir toruna sahip olmak her büyükanne ve büyükbaba için özel bir durumdur. Torun ile geçirilen vakit, onunla oynamak, sevmek kimi zaman bakımına yardımcı olmak aile büyükleri için mutluluk veren tecrübelerdir. Özellikle her iki ebeveynin de çalıştığı günümüz ailelerinde, çocuk okul öncesi eğitim çağına gelmemişse ebeveynlerinin işte olduğu zamanı bir bakıcı ya da bir aile büyüğünün gözetiminde geçirmektedir. Bu nedenle, büyükanne ve babanın çocuğun gelişimi üzerinde de önemli bir rol oynadığı görülmektedir (Hazer,2012). Buna karşın LGBTQ bireylerin cinsel yönelimleri sebebiyle gerek aile, gerekse de toplum içinde yaşadıkları güçlükler, ailenin tutum ve beklentilerine karşı heteroseksüellere karşı daha duyarlı olmaları yönünde etkili olmuştur.

Tablo 4.12'deki 26.ifade heteroseksüel bireylerin. "Başka insanlardan duygusal olarak farklı olduğumu düşünürüm" ifadesini LGBTQ bireylere göre daha çok kabul ettiği karşılaştırmalı analizde dikkati çekmektedir.

Heteroseksüel bireyler, duygularını ve duygusal ifadelerini açıklıkla ifade edebildikleri için bu sonuç öngörülen sonuçlardan bir tanesi olmuştur. Oysa LGBTQ bireylerin, kendi cinsel yönelimlerinin farkına varmaya başladıkları dönemlerden itibaren kendilerine yöneltilen pek çok fiziksel ve duygusal şiddet nedeniyle duygularını açığa vurmak konusunda çok daha çekingen ve temkinli olabilmektedirler.

Kendisini fiziksel olarak farklı tanımlayan LGBTQ bireyler (bu çalışma ile de ortaya konacağı üzere, farklı olduğu için şiddet görme ihtimali olduğunu savunabilecek kadar korku içinde olduklarını da ortaya koyarak düşünüldüğünde), bu ifadenin karşılaştırmalı analizine göre, duygusal olarak farklı olmadıklarını düşünürler. Eşcinsellerin yaşamı birçok yönden heteroseksüel kişilerin yaşamına benzer. Ancak yaşadıkları farklılıklar ve toplumsal açıdan karşılaştıkları olumsuz tutumlar LGBTQ bireylere yaşamları boyunca farklı bir gelişimsel ödev yükler. Örneğin çocukluk ve ergenlik süresince kendini farklı hisseden ve aynı cinsten birine duyduğu çekimi fark eden gençlerin, farklılıklarını anlamaları ve eşcinselliklerini başkalarına açığa vurma süreciyle ifade etmeye başlamaları gerektiğinde ciddi zorluklarla karşı karşıya kalırlar (TUR/03/01/13-02/P13) Projesi, 2002). Ancak bu durum onların birer insan olduğu gerçeğini değiştirmediği gibi yaşamlarında heteroseksüellerin hissettiği gibi duyguları yaşamalarına da engel olmaz. Freud şöyle der: "Bazı insanlarda sevgi, sanatta kutsal ve bayağı (ya da hayvani) sevgi olarak somutlaştırılan iki yönde bölünmüş olarak kalır. Sevdiklerinde arzulayamaz, arzuladıklarını ise sevemezler. Cinselliklerini sevdikleri nesnelerden uzak tutmak için sevmeye gerek duymadıkları nesneler ararlar" (Freud 1912,s.183). Freud, sevgi ve ten akımlarının libidoda birleşmesinin ve böylelikle libidonun cinsel nesnesini sevebilmesinin gelişimsel bir olgu olduğunu yazar. Bu olguyu da cinsiyetlere göre farklı farklı izah etmez.

Tablo 4.12'de, ifade 27 "Farklı olduğum için şiddet görme ihtimalim var" şeklindedir. Bu ifadede de, LGBTQ bireylerden yana anlamlı bir fark çıktığı bulgularda ortaya çıkmıştır. Bu

durum LGBTQ bireylerin kendilerinin farklı olduklarını düşündüklerini ve farklılıklarından dolayı şiddete uğrama ihtimalleri olduğunu ifade etmiş olmaktadırlar.

Cinsiyete ve cinsel yönelime dayalı ayrımcılıkları benimsemiş bir toplumda yaşamakta olan LGBTQ bireyler; özellikle Kıbrıs'ın kuzeyinde hem yasalar (Bkz. KKTC Ceza Yasası), hem de sosyal normlar gereği cezalandırılmaktan korkmaktadırlar. Korku, şiddet görme korkusunu da beraberinde getirmektedir. Zaten bu durum cinsel yönelimi farklı bireyin deşifre olmaktan çekinmesini, topluluk içinde ön planda olmayı reddetmesini veya alışık olmadığı ortamlarda rahat bir davranış sergileyememesini de açıkça ortaya çıkarmaktadır.

Öfke ve saldırganlığın yansıması olan şiddetin farklı toplumlarda ve farklı toplumsal yapılarda benzer özellikler göstermesi, bu durumun temelde erkek egemen toplum yapısından kaynaklandığı görüşünü haklı çıkarabilir. Bu nedenle şiddetin daha iyi anlaşılması, hem kamusal, hem de özel alanda cinsiyetler arası güç dengesizliğinin irdelenmesi önemlidir.

Subaşı ve Akın'a (2004) göre, şiddet yaş, sosyo-ekonomik durum, din, etnik kökenden etkilenmemektedir. Kapalı bir toplum yapısı gösteren Kıbrıslı Türk toplumunda LGBTQ bireylere yönelik şiddetin nedenlerine göz gezdirdiğimizde cinsel yönelim ya da cinsiyet kimliği temelli ayrımcılığa uğramama hakkı konusunda ulusal mevzuatta herhangi bir düzenleme bulunmadığı göze çarpan ilk etken olarak görülmektedir (Uluslararası Af Örgütü,2011:8). Bunun yanı sıra toplumdaki önyargılı tutum, bilinmeyene duyulan korku, damgalamak gibi etkenler de bu şiddetin nedenleri arasındadır. Söz sahibi olan ve bazı durumlarda toplumlarda kanaat liderliği yapan kişilerin sık sık "eşcinsellik bir hastalıktır ve tedavi edilmelidir" söylemi LGBTQ bireylere karşı toplumdaki önyargının boyutlarını açık seçik bir biçimde gözler önüne sermektedir (Uluslararası Af Örgütü,2011:9). Kuzey Kıbrıs'ta önyargının ve mevzuattaki eksikliklerin giderilmemesi yönünde halen birçok birey, sivil toplum kuruluşu, sivil toplum örgütleri ve bireyler çalışmalarını sürdürmektedir. 2010'un Aralık ayında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından sunulan cinsel yönelimleri nedeniyle yasa dışı, keyfi ve yargısız infaza maruz bırakılan LGBTQ bireylere yapılan eşitsiz uygulama ve tutumları kınayan tarihi yönerge, bu çalışmalara ışık tutmaktadır. Uluslararası düzeyde lezbiyen, gey, biseksüel ve trans bireylerin haklarının korunması Kıbrıs'ın kuzeyinde henüz desteklenmemektedir. Kolombiya hükümeti tarafından, 85 ülkenin desteği ile

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na sunulan cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli şiddet biçimlerine ve insan hakları ihlallerine son vermek konusunda yapılan ortak açıklama da Kuzey Kıbrıs'ta kabul görmemiştir (Uluslararası Af Örgütü,2011: 9). KKTC'nin uluslararası tanınmışlığı olmayan bir devlet olması sebebiyle, dünyada LGBTQ hakları konusunda iyileştirme amacıyla gerçekleştirilen çalışmalara yönelik kimi zaman olumsuz ve ilgisiz uygulamaları dikkati çekmemektedir. Bu nedenle Kıbrıs'ın kuzeyindeki olumsuz uygulamalar dünya tarafından görülmemekte ve anlaşılmamaktadır. Bu durum, cinsel yönelimi farklı bireylerin maruz kaldığı eşitsiz ve insan haklarına aykırı uygulamaların artmasına ve ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmaların ivme kazanamamasına neden olmaktadır.

Tablo 4.12'de yer alan 28. İfadeye, yani "Farklı olmak beni korkutur" ifadesine yaklaşım konusunda da heteroseksüeller ve LGBTQ bireyler arasındaki fark incelendiğinde heteroseksüel bireylerin farklı olmaktan daha çok korktukları fark edilmektedir.

Fiziksel olarak farklı olduğunu düşünen ve farklı olduğu için şiddet görme ihtimali olduğunu düşünen LGBTQ bireylerin farklı olmaktan aslında heteroseksüeller kadar çok korkmadıklarını ifade etmeleri dikkat çekicidir. Yaşantılarında cinsel yönelimlerinden kaynaklanan korkularının bulunduğu görülmektedir.

1950'lerin başında, eşcinsellik sorunun, on yıl öncesine göre daha çok önemsendiğinden, kamunun eşcinsellik konusunda bilgilenmiş olmasından ve bunun bir sapkınlık olduğu yönünde inanca sahip kişi sayısının arttığından bahsedilmişti. Bu konuda yanıltıcı istatistikler bulunmakta ve sözde biseksüel kadın evlilikleri vesilesi ile eşcinselliğin tedavi edilebilir bir hastalık olduğu savunulmakta idi (Bergler, 1956).

1970'lerde eşcinselliği tıbbi ve semantik olarak incelemek yerine, eşcinsellik sorununa ruhsal bir hastalık olarak bakılmaktaydı. Homoseksüelliğin veya heteroseksüelliğin, birbirinden farklı insanlık görünümleri olduğunu ve bunun ruhsal bir hastalık olduğunu yazan araştırmacıların varlığı, o yıllarda görülebiliyordu (Marmor, 1972).

1980'lerde, profesyonel psikologlar arasında, cinsel yönelimi farklı olmayı bir tür sapkınlık olarak tanımlamakta olanlara karşı, profesyonel ve etik bir biçimde bireylerin sosyal sapkınlıklarını inceleyerek eşcinselliği de bu sapkınlıklar arasında sayılabilenlere karşı bazı karşıt görüşler biçimlendirilmişti. Eşcinsellik, psikolojik test sonuçları, özel mülakatlar ile saptanmış bulgular, psikopatalojik sonuçlar göz önünde bulundurularak genel ve profesyonel anlamda bazı sonuçlara bağlanmıştı:

a. Homoseksüel ve heteoseksüel gruplar arasındaki farklar anlaşılabilirdir.
b. Farklılıklar eksiklik değildir.
c. Geniş bir grup olan eşcinseller arasında da farklılıklar var.
d. Bazı eşcinsel bireyler, psikopatolojik kişilik özelliklerini kanıtlar
e. Bazı eşcinseller, madde bağımlılığı açısından daha büyük risk altındadırlar

Ayrıca eşcinsellik konusunda çalışmakta olan profesyonellerin, özellikle de ruh sağlığı hizmeti veren danışmanların sorumluluklarını kendilerinden başlayarak, eşcinsel bireyin özü ve toplum açısından değerlendirilmesini öğütlemekteydiler (Meredith ve Riester,1980). Lezbiyen bireyler üzerinde 1996 yılında gerçekleştirilerek yayınlanmış bir çalışmaya göre ise, geçmişe veya güncele dayalı herhangi bir patolojik bulgu ile lezbiyenliğin ilişkilendirilemeyeceği olmuştur (Schuker,1996).

Tablo 4.13'de LGBTQ bireyleri meslek seçimine yönlendiren sebepler ile heteroseksüel bireyleri yönlendirenlere göre anlamsız farklılık gösteren ifadelere yer verilmiştir.

Tablo 4.13. LGBTQ bireyleri meslek seçimine yönlendiren sebepler heteroseksüel bireyleri yönlendirenlere göre anlamsız farklılık gösteren ifadeler

İfadeler	Grup	N	X	SS	sd	T	P	Açıklama
9.Birçok yönde başkalarından farklı olmaktan hoşlanırım.	**LGBTQ**	95	4.04	.88	214	**1.372**	**.171**	
	Heteroseksüel	121	3.84	1.17				***Fark anlamsız***
13. Eğitimimle ilgili plan yaparken anne-babamın tavsiyelerini göz önünde bulundurmam gerekir	***LGBTQ***	95	3.57	1.20	214	1.793	.074	
	Heteroseksüel	121	3.29	1.09	214			***Fark anlamsız***
14.Kariyerimle ilgili plan yaparken anne-babamın tavsiyelerini göz önünde bulundurmam gerekir	***LGBTQ***	121	3.47	1.18	214	1.842	0.81	***Fark anlamsız***
	Heteroseksüel	95	3.19	1.05	214			
18. Herkesin arasından seçilerek ödüllendirilmek konusunda kendimi rahat hissederim	***LGBTQ***	95	3.66	1.23	214			
	Heteroseksüel	121	3.14	1.17	214	-1.091	.276	***Fark anlamsız***
19. Herkesin arasından seçilerek övülmek konusunda kendimi rahat hissederim	***LGBTQ***	95	3.91	0.82	214			
	Heteroseksüel	121	3.84	1.17	214	.513	.608	***Fark anlamsız***
20.Kiminle olursam olayım aynı şekilde davranırım	***LGBTQ***	95	3.04	0.84	214	*-1.876*	.062	
	Heteroseksüel	121	3.29	1.09	214			***Fark anlamsız***
22.Evde ve işte ayni şekilde davranırım	***LGBTQ***	95	2.92	1.29	214	*-1.372*	*.171*	
	Heteroseksüel	121	3.13	.85	214			***Fark anlamsız***
23. Kendim farklı şeyler yapmak istesem bile.genelde diğerlerinin yapmak istediklerine uyarım	***LGBTQ***	95	3.09	0.90	214	*-.311*	*.756*	
	Heteroseksüel	121	3.13	0.90	214			***Fark anlamsız***

Tablo 4.13 LGBTQ bireylerin heteroseksüel bireylere oranla birçok yönden başkalarından farklı olmaktan hoşlandığını; eğitimi ile ilgili plan yaparken anne-babasının tavsiyelerini göz önünde bulundurması gerektiğini; kariyeri ile ilgili plan yaparken anne-babasının tavsiyelerini göz önünde bulundurması gerektiğini; herkesin arasından seçilerek ödüllendirilmek ve herkesin arasından seçilerek övülmek konularında kendilerini rahat hissettiklerini göstermektedir. Buna karşın, cinsel yönelimler arasında gerçekleştirilen karşılaştırmalı analizde, anlamlı bir farklılık ortaya çıkmadığı görülmektedir.

Tablo 4.13'te yer alan ifade 9 "Birçok yönden başkalarından farklı olmaktan hoşlanırım" ifadesini içermektedir.

Heteroseksüel bireyler ile LGBTQ bireyler, birçok yönden başkalarından farklı olmaktan hoşlanmak konusunda çok farklı düşünmüyorlar. Bu soruya verdikleri yanıtlar karşılaştırıldığı zaman anlamlı bir fark göze çarpmamıştır. Aslında, cinsel yönelimi dolayısı ile sosyal dışlanma yaşamakta olan bireylerin, en temel insan haklarına erişmekte ve bu hakkı kullanmakta pek çok olumsuzluk yaşayabildiği birçok araştırmaya konu olmuştur. Cinsel yönelim farklılıkları ve cinsel yönelim farklılıklarından kaynaklanan insan hakkı ihlalleri hem Birleşmiş Milletler üyesi, hem de Avrupa Birliği üyesi birçok devletin değerlendirmeye aldığı bir başlık haline dönüşmekte olduğu bilinen bir gerçektir. Sosyal dışlanmanın, kişiyi yaşamdan uzaklaştıran, maddi ve duygusal yoksulluk içinde bırakan, haklarını koruyacak kurumlardan yoksun kalmalarına sebep oluşturan bir etken olmasına karşın; LGBTQ bireylerin farklı hissetmek konusunda heteroseksüel bireyler ile benzer düşünce içerisinde olmaları ilginç bir sonuçtur. Sosyal dışlanma çok boyutludur. Bireylerin, başka bireyler veya kurumlar ile yakınlık kurmasını zorlaştırır. Onu yalıtır. Onun yaşam standartlarını düşürür. Cinsel yöneliminden dolayı bireyin yaşam boyu ya da hayatının bazı devrelerinde sosyal olarak dışlanması çevremizde sıklıkla görmekte olduğumuz bir durumdur (Estiville 2003). LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin farklı olmaktan hoşlanmak konusundaki yaklaşımlarının benzerliği, sosyalleşme ve kültürleşme ile ilişkilendirilerek açıklanabilir. Bu yöndeki durum tespiti ve analizi için bir çalışma yapılması durumunda, LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireyleri meslek seçimine yönlendiren sebepler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farka ulaşılamama sebepleri ortaya çıkarılabilecektir.

Tablo 4.13'te, 13. ifade "Eğitim ve kariyer konusunda da, anne ve babalarının tavsiyelerini göz önünde bulundurmam gerekir" diyerek bu ifadedeki gereklilik konusunda LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireyler arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Anne ve babanın tavsiyelerini göz önünde bulundurmak hem kültürel, hem de psikolojik işlevsellik ile ilişkili bir durumdur. Psikolojik işlevler sosyal, kültürel ve fiziksel bir ortam içerisinde oluşur ki, bu ortam yaşantıların tanımlanmasını, anlamlandırılmasını ve sorunlarla başa çıkılmasını kolaylaştırabilen veya zorlaştırabilen etkiye sahiptir (Creamer, 1995). Başka bir deyişle, sosyal ve kültürel atmosfer kişilerin sorunlarını anlamlandırmasını ve bu olayla baş etmesini etkileyen bir faktördür (Kleber, Figley ve Gersons, 1995). Yapılan

araştırmalardan çıkan sonuçlara bakıldığı zaman, farklı cinsiyetlerin ve cinsel yönelimlerin psikolojik, sosyal ve kültürel olarak farklı tavsiye ve etkileşimlere açık olduğunu ortaya çıkarılabilmektedir.

Roberts (1999), boylamsal araştırmasında duyguların ifade edilmesinin, özellikle özgeci davranışların, aile tarafından biçimlendiğini; dolayısı ile de, toplumdan topluma değişebileceğini ortaya koymuştur. Benzer şekilde, kültür, duygu ve psikopatoloji ilişkisini inceleyen antropolojik araştırmaları derleyen Jenkins (1994) yine de duyguları ifade etmekte kültürlerarası farklılık olduğunu vurgulamıştır. Pedersen (1987) psikolojik danışma alanında çokça rastlanan ve genel kabul görmüş bazı kuramsal varsayımlardan söz eder ve sorgulanmadan diğer kültürlere genellenen bu varsayımların doğurduğu hataları sıralar. Bunlardan birincisi "normal davranış" ile ilgili varsayımdır. Bu varsayım normal ve anormal davranışın evrensel olduğuna ilişkindir. Oysa normal ya da anormal davranış toplumdan topluma, durumdan duruma, yaşanan çağdan çağa değişen bir olgudur. Normal ve normal dışı davranışın ölçülmesini, kullanılan standart ölçek ve yargılara dayanmak, çoğu zaman araştırma ve psikolojik danışma uygulamalarında yanlışlara yol açabilecektir. İkinci varsayım bireyselliğe yapılan vurgudur. Pedersen'e göre (1987) psikolojik danışmada genel doğru olarak kabul edilen olgu grup, aile ve toplumdan soyutlanmış bireysel gelişimdir. Oysa bireyler mutluluğu, bazen içinde yaşadıkları topluma yaptıkları katkılar ile elde edebilirler ve böylece kendini gerçekleştirme sürecini tamamlayabilirler (Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi sayfa 111).

Evrensel genel geçer kurallar koymanın hatalı olduğu savunularından hareketle, anne-baba tavsiyelerine uymak ya da uymamanın Kıbrıs Türk toplumu açısından cinsiyet ve cinsel yönelim değişkenlerinin yanında ayrıca bir değişken olarak ele alınması, bu konuda daha geniş verilerin ortaya çıkmasına katkısı olacağı açıktır.

Tablo 4.13'te "Herkesin arasından seçilerek ödüllendirilmek konusunda kendimi rahat hissederim" şeklinde yer bulan ifade 18, bireylerin topluluk içindeki davranışlarını ve düşünceleri ile duygularına yansıtmaya yardımcı olmaktadır. Herkesin arasından seçilmek, görünür olmak demektir. Herkesin arasından seçilerek ödüllendirilmek de deşifre edilmek gibidir. Toplum tarafından cinsel yöneliminden dolayı ayrımcılık mağduru olan bireyin

deşifre edilmesi aslında cinsel yöneliminin deşifre edilmesinden ürken LGBTQ birey için ürkütücü bir durum kabul edilebilir. Fakat bulguların, heteroseksüellerden farklı düşünmediklerini ortaya çıkarması düşündürücüdür. Yine de heteroseksüel bireylerin ve LGBTQ bireylerin yaşamları ve gelişim evrelerinde olsun, kişilik oluşum süreçlerinde olsun, belli yönleri ile olsun toplumdaki başka bireylerden büyük farklılık göstermedikleri noktasından hareket edildiği takdirde, bu sonuç hem anlaşılabilir, hem de sevindiricidir. Çünkü kendilerini tamamen dışlanmış veya aşağılanmış hissetmek yerine sosyalleşmenin gereklerini yerine getirme yetisinde gören ve sosyalleşme sürecindeki bazı yaşantıları aynen yaşamaları, ayrımcılığa uğramalarına ve hatta yok sayılmalarına karşın toplum içerisinde farklılık göstermediğini de ortaya koymaktadır.

Toplum tarafından yargılandığını hissederek depresif bir tutum içinde olan bireylerin, ödüllendirildikleri takdirde çalışma azimlerinin arttığı ve kendilerine dönük takdir hisleri ile ve motivasyonlarında artış sağlanabildiğine dikkat çekmektedir (Beck,1976).

Abraham Maslow'un 1943 yılında geliştirdiği ve geniş bir kabul gören ihtiyaçlar hiyerarşisine bakıldığında, herkesin arasından seçilerek ödüllendirilmenin modeldeki 4. basmak olan "başkalarının saygısına ihtiyaç duyulması" durumunu karşılamaktadır. Ödüllendirilmek saygınlığı da beraberinde getirir. Başkalarının arasından seçilerek ödüllendirilmek, saygı kazanılmasını ve kendini gerçekleştirme yolundaki adımları kolaylaştıran yaşantılardan bir tanesi olarak değerlendirilebilir. Bu kolaylık çoğu zaman bireyin toplumsal yaşam içerisindeki yerini de, bireysel yaşamdaki tatminini de sağlayacak bir basamaktır. Oysa ön araştırmalar esnasında, hem yasal hem de toplumsal ve kültürel olarak uğradıkları ayrımcılıktan dolayı, göze batmamak ve dikkatleri üzerinde toplamak istemeyen LGBTQ bireylerin, herkesin arasından seçilerek ödüllendirilmeyi deşifre olmak şeklinde algılayarak geri çekilmek isteyecekleri varsayılan durumlardandı.

Tablo 4.13'te, ifade 20, 21 ve 22'de heteroseksüel bireylerin LGBTQ bireylere oranla daha çok "kiminle olursa olsun aynı şekilde davrandığı, evde ve işte ayni şekilde davrandığı", kendisinin farklı şeyler yapmak istese bile, genelde başkalarının yapmak istediklerine uyduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, varsayımlar açısından değerlendirildiği zaman da şaşırtıcı değildir. İçinde yaşadığımız heteronormatif ve ataerkil toplumun gücü zaten bu durumu

açıklamaktadır. Cinsel yönelim ve cinsiyetin dış baskı ve olumsuz mesajları pekiştirerek, içselleştirilmiş baskıya yol açtığı güncel yaşamdan hemen her bireyin tanımlayabildiği bir gerçektir. Kendi cinsiyetinin toplum tarafından kalıplaştırılmış davranışlarını sergileme yönünde sosyalleştirilen bireylerin, sosyal yaşam içerisindeki heteroseksist tavırlarını özgürce sergilemesi beklendik davranışlardan bir tanesidir. Bu sebeple heteroseksüel bireylerin evde ve işyerinde aynı şekilde davranması, heteroseksüel bireyler açısından bir sorun teşkil etmeyeceği gibi ayrımcılığa yol açma korkusu da yaratmamaktadır. Oysa LGBTQ bireyler açısından, toplumsal öğretinin dışında bir cinsel yönelim ve pekiştirilmeye çalışılan cinsiyet rollerinin dışında bir tutum sergilemek, beklendik bir durumdur. Yetişkin erkeğin kadınsı yönlerinin yanlış olduğunu pekiştiren, saçın uzunluğundan, kullanılan renge kadar toplumca kabul görüp görmeyeceğini belirleyen normlar, kısa saçın ve erkeksi kıyafetlerin kadınların toplumca kabul görmeyen davranışları olarak kolaylıkla tanımlanabilir. Bu içselleştirilmiş durumlar sebebiyle LGBTQ bireylerin korkması ve çekingen davranmaları, onların evde ve dışarıda aynı şekilde davranmalarını engelleyebilecek etkenleri açıklamaktadır. Benzer bir biçimde, cinsel kimliğin ve cinselliğin ifadesinin heteroseksüel ve üreme amaçlı fiiller ile sınırlı olması gerektiği yönündeki mesajlar, LGBTQ bireylerin suçluluk ve utanç hislerine yol açabilir. Zaman zaman, bu türden baskılar, kendinden nefret etmeye, öz benlikte düşüşe, reddedilme korkusuna ve hatta diğer bazı psikolojik zorluklara yol açabilmektedir (King vd. 2000). Katılımcılar arasında, cinsel yönelimlere bağlı olarak gerçekleştirilen karşılaştırmalı analizde anlamlı bir farkın ortaya çıkmamış olması, LGBTQ bireylerin cinsel yönelimlerinden ziyade, toplumsal cinsiyetlerinin öngördüğü tutum ve davranışları sergilemekte olduklarını düşündürmektedir.

Tablo 4.13'te "Kendim farklı şeyler yapmak istesem bile genelde diğerlerinin isteklerine uyarım" ifadesi bulunmaktadır. Bu ifadede kendisi farklı şeyler yapmak istese bile, heteroseksüel bireylerin LGBTQ bireylere oranla, daha fazla başkalarının yapmak istediklerine uyduğu ortaya çıkmaktadır. Bu bulgu da varsayımlar ve araştırmanın amaçları açısından anlamlı bulgulardan bir tanesidir. LGBTQ bireylerin, başkalarının yaşamak istediği cinsiyetçi ve ataerkil yönelimli duygu ve tutumlar ile yaşamak istememesi anlaşılabilirdir. Heteroseksüel bireylerin toplumsal yaşam içerisinde öğrendikleri davranış kalıpları, cinsiyetleri ve cinsel yönelimleri açısından genel ve görünürlüğü sakıncalı olmayan biçimlere sahip iken, LGBTQ bireylerinki öyle değildir. Cinsel yönelimlerini ve cinsiyet kimliklerini,

içlerinden geldiği ve hissettikleri biçimde yaşamak isteyen LGBTQ bireylerin bunu yapma konusundaki rahatlıkları, hem yasalar, hem de toplumsal normlar ile sınırlandırılmıştır.

LGBTQ gruplarına mensup bireyler, genellikle kulüp ve barlarda sosyalleşmektedir. Ortak yönleri bulunduğunu hissettikleri bireylerle bir topluluk ruhu içinde olma amaçlarına karşın dış baskılardan kaçma, tecrit ve saklanma, hatta utanç bile bu durumun açıklanmasında kullanılabilecek kavramlar arasında sayılabilmektedir. Bütün bunlara karşın, ev ve çalıştığı alan, bireylerin gününün büyük bir bölümünü geçirdiği, tanındığı ve ortama uygun kendisini ifade etme alışkanlıklarının geliştiği alışıldık ortamlar olduğu düşünülürse, evde ve işyerinde davranışlarını değiştirme gereği duymaması anlamlı hale gelmektedir. Bu noktada bireyselliğinden uzaklaşabilen ve kendini kabul ettirdiği bir alanda daha rahat davrandığı için değişme veya farklı bir davranış sergileme gereği duymayan sosyal birey ortaya çıkabilmektedir. Böyle bir durumda heteroseksüeller ile LGBTQ bireyler arasında bir fark bulunmaması anlaşılabilirdir.

4.2.1.1. Birinci Alt Amaç ile İlgili 1. Soru

"LGBTQ bireylerin eğitim durumları ile heteroseksüellerin eğitim durumları arasında farklılık var mı?"

Tablo 4.14, LGBTQ bireyler ve heteroseksüel bireylerin eğitim durumları ile ilgili farklılıkları belirlemek için Ki-kare (Chi-square) analizi yapılmıştır. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin her ikisinde de, eğitim durumu ağırlıklı olarak lise olduğu belirlenmiştir (% 36.6). Bu sonuçlara bağlı olarak LGBTQ bireylerin eğitim durumları ile heteroseksüel bireylerin eğitim durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Yapılan Ki-kare (Chi-square) testi sonuçlarına bakıldığı zaman, p değerinin ,05'ten küçük bulunması LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin eğitim durumları arasında istatiksel anlamda fark olduğunu ortaya koymakta ve doğrulamaktadır.

Tablo 4.14 LGBTQ Bireylerin Eğitim Durumları ile Heteroseksüel Bireylerin Eğitim Durumları Arasındaki Farklılıkların Chi-Square Sonuçları

		Eğitim Durumları									Chi-square (x^2)	Asymp. Sig (p)
		İlkokul Mezunu	Ortaokula devam etti (mezun değil)	Ortaokul Mezunu	Liseye devam etti (mezun değil)	Lise mezunu	Üniversiteye Devam Etti (mezun değil)	Üniversite mezunu (yüksek lisans devam)	Yüksek Lisans ve Üzeri	TOPLAM		
	n	0	5	0	19	38	22	6	5	95	49.088	.000
	%	.0	5.3	0	20.0	40.0	23.0	6.3	5.3	100.0		
	n	1	8	15	8	41	7	37	4	121	57.586	.000
	%	.8	6.6	12.4	6.6	33.9	5.8	30.6	3.3	100.0		
	n	1	13	15	27	79	29	43	9	216	p < ,05	
	%	.5	6.0	6.9	12.5	36.6	13.4	19.9	4.2	100,0		

Tablo 4.14 incelendiği zaman, LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin geneline bakılması halinde %36.6 ile lise mezunu bireylerin en kalabalık grubu oluşturdukları görülmektedir. LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin ayrı ayrı incelenmesi halinde LGBTQ bireylerden oluşan katılımcılarının %40'lık bölümünün lise mezunu olduğunu, Sadece %6.3'ün üniversiteyi tamamladığını ve üniversiteyi tamamlayanların oranına çok yakın bir oranda da yüksek lisansa devam ettikleri görülmektedir. Buna karşın çalışmada yer alan heteroseksüel bireylerin %30.6'sının üniversiteyi tamamladıkları görülmektedir. Üniversite mezuniyeti oranı LGBTQ bireylere oranla heteroseksüeller arasında fazla olmakla birlikte, üniversite sonrası eğitim aşamaları olan yüksek lisans veya daha ilerisine devam etme konusunda LGBTQ bireylerin oranının daha yüksek olduğu dikkati çekmektedir.

4.2.1.2. 1. Alt Amaç ile İlgili 2. Soru

"LGBTQ Bireylerin Seçtiği Meslek ile Hoşuna Giden Meslek Durumları Arasında Fark Var mıdır?"

Tablo. 4.15 LGBTQ bireylerin seçtiği meslek ile hoşuna giden meslek durumları arasındaki ilişki – Chi square (x^2) testi

			Hoşa giden meslek - seçtiği meslek						Chi-square (x^2)	Asymp. Sig (p)
		Öğretmen	Ofis Personeli	Sanatçı	Gazetesi	İşletmeci	Diğer	TOPLAM		
[illegible]lik	N	7	0	0	0	0	0	7	102.185	.000
	%	100.0	.0	.0	.0	.0	.0	100.0		
[illegible]nat	N	0	3	38	18	1	25	58	57.083	.000
	%	.0	3.5	44.7	21.2	1.2	29.4	100.0		
[illegible]met	N	0	0	0	0	0	1	1		
	%	.0	.0	.0	.0	.0	100.0	100.0		
[illegible]er	N	0	0	0	0	0	2	2		
	%	.0	.0	.0	.0	.0	100	100.0		
[illegible]al	N	7	3	38	18	1	28	95	p < ,05	
	%	7.4	3.2	40.0	18.9	1.1	29.5	100,0		

Çalışmaya katılan LGBTQ bireylerin %40,0'ı istediği mesleği yapmaktadır. LGBTQ bireylerin %44,7'si mesleğinin sanatçı olduğunu ve en çok hoşuna giden mesleğin de sanatçılık olduğunu belirtmiştir. Yapılan Chi-square testi sonuçlarına bakıldığı zaman, p

değeri ,05'ten küçük bulunmuş olması istatiksel anlamda fark olduğunu ortaya koymakta ve doğrulamaktadır.

LGBTQ bireylerin en çok hoşuna giden ilk üç mesleğin, öğretmenlik, mankenlik ve psikolog meslekleri olduğu belirlenmiştir. LGBTQ bireylerin %13,7'si psikolog mesleğinin hoşuna gittiğini, % 41,0'i öğretmenlik mesleğinin hoşuna gittiğini, %15,7'si ise mankenlik mesleğinin hoşuna gittiğini belirtmiştir.

LGBTQ bireylere neden bu mesleklerden hoşlandıkları sorulduğu zaman ise %53,6'sı ekonomik kazançtan dolayı cevabını, %46,3'ü geniş çevre şartları sunduğundan dolayı, %41,0'i ise öğretici olduğundan dolayı bu mesleklerin en fazla hoşlarına gittiğini belirtmiştir.

4.2.1.3. 1. Alt Amaç ile İlgili 3. Soru

"LGBTQ Ve Heteroseksüel Bireylerin Mesleki Kararları İle İlgili İçsel Çatışma Yaşama Durumları Arasında Fark Var Mıdır?"

Yapılan araştırmalarda, LGBTQ bireyler ve heteroseksüel bireyler arasında, yaptıkları iş ve meslek yaşamları konusunda yaşadıkları içsel çatışmalar arasında büyük farklar bulunmamaktadır.

Tablo. 4.17 LGBTQ ve Heteroseksüel bireylerin mesleki kararları ile ilgili içsel çatışma yaşama durumları arasındaki ilişki – Chi square (x^2) testi

Mesleki kararlarınızla ilgili içsel çatışmalar					Chi-square (x^2)	Asymp. Sig (p)
		LGBTQ	Heteroseksüel	TOPLAM		
Aşırı yoğun olma kaygısı/başka zamanı kalmama kaygısı	n	0	3	3		
	%	.0	100.0	100.0		
Başarı kaygısı	n	12	11	23		
	%	52.2	47.8	100.0		
Eğitim kaygısı	n	20	19	39	26.336	.000
	%	51.3	48.7	100.0	37.150	.000
Eleştirilme	n	33	32	65		
	%	50.8	49.2	100.0		
Geleceğini şekillendirme imkanı	n	0	11	11		
	%	.0	100.0	100.0		
Yok	N	30	30	60		
	%	50.0	50.0	100.0		
Total	n	95	121	216		
	%	44.0	56.0	100.0		
					p < ,05	

LGBTQ ve heteroseksüel bireylere mesleki kararları ile ilgili içsel çatışma yaşayıp yaşamadıklarını sorduğumuz zaman LGBTQ bireylerin %52,2'si en fazla başarı kaygısı

duyduğunu, heteroseksüel bireylerin ise %49,2'si mesleğinde eleştirilme kaygısı duyduğunu belirtmiştir. Heteroseksüeller ile LGBTQ bireylerin mesleki kararları ile ilgili yaşadığı içsel çatışmalar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Yapılan Chi-square testi sonuçlarına bakıldığı zaman, p değeri, 05'ten küçük bulunmuş olması istatiksel anlamda fark olduğunu ortaya koymakta ve doğrulamaktadır.

Kıbrıs'ın kuzeyinde meslek seçimi hakkında gerçekleştirilen çalışmalar son derece yetersizdir. Yapılan çalışmalar ya yüksek lisans düzeyinde kalmakta, ya da belli meslek grupları temelinde yapılmakta, akademik yayınlar arasında geniş kapsamlı yer alamamaktadır. Meslek seçimi konusunda Türkçe'ye çevrilmiş kaynak sayısının azlığı da alanyazın taraması sırasında dikkati çeken ayrıntılardan biri olmuştur.

Meslek seçimi aşamasında bulunan gençler için, bu konuda karar vermek, yaşamlarındaki en önemli kararlardan birisidir. Tek bir başlık olan meslek seçimi, aslında birçok faktörden etkilenen karmaşık bir süreçtir. Birey bu kararı verirken, etkilendiği bir dizi etken söz konusudur. Alan yazında mevcut bilgi birikimi, meslek seçimi sürecinde kişisel özelliklerinin yanında, bireyin mesleğe duyduğu ilgi, sahip olduğu değer yargıları ve elde edeceği tatminin yanı sıra kişisel özelliklerinin de etkili olduğunu göstermektedir (Tokar, Fisher, A.R., Subich, L.M.,1998). Bunların yanında, ailenin ve ebeveynlerin etkisi, sosyoekonomik durumu, yaşadığı kültürün özellikleri meslek seçiminde önemli rol oynamaktadır (Brown, D. (2002).

Son yıllarda kariyer eğitiminin, eğitim sistemlerinde önemli olduğunu vurgulayan düzenlemelerden söz edilmeye başlanmıştır. Avrupa Birliği mensubu birçok ülkede, kariyer eğitimine yönelik geniş kapsamlı çalışmalar geliştirilerek, kültüre uygun çalışmalar benimsenmiştir (Rojewski ve Kim, 2003). Kıbrıs'ın kuzeyinde henüz öğrencilere yönelik herhangi bir kariyer eğitimi programı uygulanmadığı gözlemler arasındadır.

Kariyer seçiminin, bireyin davranış veya tercihe yönelik tutumları sonucunda ulaştığı değerler olduğu; alınabilecek sosyal destek unsurlarının da bu etkileşimde önemli yer kapsayacağı kabul edilse, meslek seçiminin bireyin yaşamında sanıldığından daha kapsamlı bir etken olduğunun farkına varılabilirdi (Dobie, S.A., Carline, J.D.& Laskowski, M.B. (1997).

Farmer (1987) kariyer seçimi konusunda ortaya koyduğu modelinde, bireyin cinsiyetinin, etnik kökeninin, sosyoekonomik durumunun, yaşının ve geçmişinin önemini ifade etmiştir. Örneğin bireyin seçeceği meslekle, aile desteğinin ve alacağı sosyal desteğin de bağlantılı olduğuna dikkat çeken Farmer, bireyin meslek seçimi, aile ve sosyal destek üçlüsünün dolaylı etkisini vurgulamaktadır.

Meslek seçimi, bireyin hayatını bütünüyle etkileyecek bir süreçtir. Meslek seçimi esnasında, birey bazı senaryolar kurar, geleceğe yönelik planlar yapar ve hatta gelecekte bütün bu belirsizlikleri azaltacak veya yok edebilecek bir süreç planlar. Mesleği ile elde edebileceği geliri, tatmin düzeyini, sağlayacağı güvenliği veya başarı durumunu gözden geçirir. Bütün bu gözden geçirmeleri sebebiyle meslek seçim sürecinin son derece karmaşık ve öğrenilmesi gereken bir süreç olduğu gerçeğini açığa çıkarmaktadır (Athanasou, J.A., 2003).

Bu çalışmada, özellikle LGBTQ bireylerin, eğitim ve kariyer süreçlerinde, ebeveynlerinin tavsiyelerini göz önünde bulundurdukları açığa çıkarken, ABD'de ilköğretim sonrasındaki süreçleri kapsayan bir nitel çalışmada, meslek seçiminde ebeveyn etkisi dışsal etmen olarak önemsiz bulunmuştur. Demek ki, ABD gibi toplumlarda kişinin kendi tercihleri meslek seçiminde temel belirleyici olarak görev alırken Kıbrıs'ın kuzeyinde bu durum tam ters bir biçimde çalışmaktadır (Bregman ve Killen, 1999).

Bu bilgiler doğrultusunda, çalışmaya katılan LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireyler arasında, sürdürülen meslek ile hoşlanılan meslek arasında anlamlı bir fark olduğu okunabilmektedir. Hem cinsiyetlerinden ve cinsel yönelimlerinden dolayı, hem sosyoekonomik, hem sosyopsikolojik, hem de sosyokültürel açıdan meslek seçimi etkenlerinin değerlendirilmesi, kariyer seçiminin bir eğitim sonucunda belirlemesi gerekmektedir.

Heteroseksüel bireylerden çalışmaya katılanlardan 3 kişinin aşırı yoğun olarak başka bir şeye zaman ayıramamaktan kaygı duyduğu ortaya çıkarken, LGBTQ bireylerden hiçbirinin böyle bir kaygı taşımadığı görülmektedir. Her iki gruptan bireylerin, başarılı olma kaygısı taşıdıkları ve işlerinin gerektirdiği bilgi birikimi açısından gerekli eğitime sahip olmak istediklerini belirttikleri açığa çıkmaktadır. Ayrıca hem heteroseksüel bireylerin, hem de

LGBTQ bireylerin eleştirilme noktasına gelmekten çekindikleri görülmektedir. Ayrıca mesleki kararlarının geleceğini şekillendirme noktasında hayatlarını etkileyebileceğini düşünen 11 heteroseksüel bireye karşılık, hiçbir LGBTQ bireyin böle bir kaygı taşımadığı dikkati çekmektedir. Mesleki kararlarında hiçbir kaygı taşımadığını belirten eşit sayıda (30) heteroseksüel ve LGBTQ bireyin varlığı da çıkan sonuçlar arasında bulunmaktadır.

4.2.1.4. 1. Alt Amaç ile İlgili 4. Soru

"LGBTQ ve Heteroseksüel Bireylerin Kendilerini En Başarılı Hissettikleri İşlerin Yüzde Oran Dağılımları Nasıldır?"

Tablo. 4.18. Heteroseksüel bireylerin kendilerini en başarılı hissettikleri iş

	N	%
Anlatmak	21	17,3
Eğlenmek	1	,8
Ezber	6	5,0
ezber/akılda tutma	1	,8
futbol oynamak	12	9,9
Gezmek	1	,8
saygılı olmak	1	,8
şarkı söylemek	6	5,0
yardımcı olmak	14	11,6
yenilik keşfetmek	11	9,1
Yok	47	38,8
Toplam	**121**	**100,0**

Heteroseksüel bireylerin %38.8'i hiç bir alanda başarılı olmadığını, %17.3'ü anlatma alanında başarılı olduğunu, %11.6'sı yardımcı olmak alanında başarılı olduğunu belirtmiştir.

Tablo. 4.19. LGBTQ bireylerin kendilerini en başarılı hissettikleri iş

	N	%
Ezber	9	9,6
Hareket	1	1,1
kendini tanıma	32	34,0
Mücadele	1	1,1
Öğretmek	1	1,1
spor yapmak	1	1,1
yardımcı olma	10	10,6
Yok	38	40,4
Yürümek	2	2,2
Toplam	**95**	**100,0**

LGBTQ bireylerin %34'ü kendini tanıtma alanında başarılı olduğunu belirtirken,%40.4'ü herhangi bir alanda başarılı olmadığını belirtmiştir.

LGBTQ bireylerin en başarılı hissettikleri işin kendilerini tanıma olması dikkat çekicidir. LGBTQ bireylerin bu seçeneği % 34.4 oranında seçmiş olmaları, farklı oluşlarından kaynaklanan sebepler dolayısı ile kendileri hakkında daha fazla ayrıntıya kafa yoruyor oluşlarından kaynaklanıyor olabilir. Bu durum onların farklı hissettikleri yönlerinin sebeplerini araştırmak ve farklılıklarının gerek bireysel, gerekse de toplumsal alanda yarattığı etkileri daha çok anlayabilmek şeklinde yorumlanabilecektir.

Bireylerin, yaşamın her alanında mutluluğu yakalayabilmek için, geliştirilebilecek yanları ile güçlü özelliklerinin farkında olmaları, düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını yönetebilmeleri gerekmektedir. Ayrıca gerek ailelerinin, gerek arkadaşlarının ve gerekse de birlikte çalıştıkları bireylerin de duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışmaları önemlidir (Doğan &Demiral,2007).

"Duygusal zeka" kavramının son yıllarda sıklıkla tartışılarak önem kazanan bir kavram olduğu bilinen gerçeklerdendir. Duygusal zeka, bireyin hayatta başarı ve mutluluğu yakalayabilmesinde sadece belirli bir IQ düzeyinin tek başına yeterli olmayacağını açığa

çıkaran bir kavram olarak kabul edilmektedir. Yapılan bazı araştırmalar, duygusal zekâsı yüksek olan bireylerin, aile ve sosyal çevrelerinde daha iyi ilişkiler kurabilen, başarıyı daha kolay yakalayabilen, daha fazla üreten, iş hayatında astları ve üstleri tarafından daha çok sevilip sayılan ve meslek yaşamında daha hızlı yükselebilen kişiler olduklarını ortaya çıkarmaktadır. Duygusal zeka sayesinde, bireyler öncelikle kendi duygularını anlıyor ve yönetebiliyor, daha sonra da başkalarının duygularını anlayabilme, empati kurabilme, motivasyon artırma ve özgüven duygusunu geliştirme olanağı bulabiliyorlar (Doğan & Demiral,2007)

Duygusal zeka duygusal empati yapabilmeyi beraberinde getirmektedir. Bireylerin, kendi duyguları arasındaki ince farkları görüp dikkate alabilmesi, kendi güdülerini ve başkalarının güdülerini tanıyıp doğru tartabilmesi, duygularını yönetebilmesi, değişen hayat şartlarına bağlı olarak mevcut duygu ve davranışlara yerinde ve uygun karşılıklar verebilmesi, onların ruhsa ve sosyal anlamda sağlıklı bir yaşam yaşamlarını sürdürebilmelerindeki gerekliliklerdendir (Poskey, 2006).

Hem LGBTQ bireylerin hem de heteroseksüel bireylerin hiçbir işte kendilerini başarılı hissetmediğini söylemeleri ilginç bir ortaklık özelliktir. Toplumun oluşturduğu gelenekler ve normların bu ortaklıkta önemli bir etkisi olduğu açıktır. Bu çalışma boyunca, çeşitli aşamalrda, Erich Fromm'un Özgürlükten Kaçış isimli çalışmasında yer verilen bireyin toplumsallaşma sürecinde, kendini tanıma ve öznel kimliğini kazanma aşamalarında geçirdiği evrelerde ifade edilen toplumsal etkiler ile çalışmada kurulan ilişkiler açısından değerlendirilebileceği düşünülmektedir (Fromm, 1967).

Hem heteroseksüel bireylerin, hem de LGBTQ bireylerin en başarılı hissettikleri 3. iş olarak başkalarına yardımcı olma konusun seçmiş olmaları ilginç bir ortak yöndür (heteroseksüel:%11.6 – LGBTQ: %10.6). Bu çalışmanın bulgularında görüldüğü gibi LGBTQ bireyler, işbirliğine açık ve istekli olduklarını belirtmiştir. Başkalarına yardım, kültürel sebepleri ve sonuçları içinde barındıran bir süreçtir. Toplumun belirlediği bir takım değerleri içinde barındıran ve ancak toplumsal öğretiyle, gelenek ve göreneklerle mümkün olabilen bir durumdur. Sosyal dayanışma, bir toplumdaki bireylerin etik değerlerine sahip çıkmalarıyla korunabilir. Etik değerler, topumun belirlediği öğretide, doğru ile yanlışın

belirlenmesi ve bunlar arasındaki ayrımın, bireyler tarafından değerlendirilebilmesini sağlayan kriterler olarak tanımlanabilir (Schroeder, Penner, Dovidio, & Piliavin, 1995). Toplumsal öğretinin iletilmesinde geleneklerin yanında, örgün eğitimin de önemli rolü olduğu bilinmektedir. Toplumsal öğreti hem ttoplumsal rolleri hem de etik kuralları içinde barındırır. Toplumsal öğreti ve örgün eğitim, bireylerin, küçük yaştan itibaren, psikolojik ve sosyal olarak gelişimleri, "doğruyu yanlıştan ayırt edebilmeleri" için, bireye belli bir sosyal ve akademik katkı sağlayarak, kültürel aktarımla nesilden nesile devam etmesini olanaklı kılar (Oral,2002).

4.2.1.5 1. Alt Amaç ile İlgili 5. Soru

"LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin en çok hoşlarına giden meslekler arasında fark var mıdır?"

Yapılan Chi Square analizinde LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin en çok hoşlarına giden meslekler arasındaki farklılıklara bakılmıştır. LGBTQ bireylerin % 93,4'ü en çok sanatın hoşuna gittiğini belirtirken, heteroseksüel bireylerin %92,9'u hizmet mesleğinin hoşuna gittiğini belirtmiştir. Tabloda da görüldüğü üzere p değeri ,05'ten küçük bulunmuştur. Bu da LGBTQ bireylerin en çok hoşuna giden meslek ile heteroseksüel bireylerin en çok hoşuna giden meslek arasında istatistiksel anlamda fark olduğu sonucunu ortaya koymuştur.

Tablo:4.20 LGBTQ ve Heteroseksüel bireylerin en çok hoşlarına giden meslekler arasındaki farklılıklar

					Chi-square (x^2)	Asymp. Sig (p)
		LGBTQ	Heteroseksüel	TOPLAM		
Sağlık	n	7	32	39		
	%	17.9	82.1	100.0		
Hukuk	n	0	29	29		
	%	.0	100.0	100.0		
Sanat	n	85	6	91	158.432	.000
	%	93.4	6.6	100.0	191.987	.000
Hizmet	n	1	13	14		
	%	7.1	92.9	100.0		
Diğer	n	2	41	43		
	%	4.7	95.3	100.0		
Total	n	95	121	216		
	%	44.0	56.0	100.0		
					p < ,05	

Sanatın birçok alanda ve hatta hastalıklarda da, rahatlama sağladığı, psikiyatrik hastalıkların iyileşmesine de katkısı olduğu bilinmektedir (Karaoğlu ve Karaoğlu, 2009).

13-14 Ekim 2012'de accept(LGBT Cyprus and Queer Cyprus Association) ve Queer Kıbrıs Derneği'nin iki toplumlu olarak (Kıbrıslı Türkler ve Rumlar arasında) Kıbrıs'ta ara bölgedeki Dayanışma Evi (Home for Cooperation)'nde gerçekleştirdikleri Uluslararası İki Toplumlu Konferansı'nda, LGBTQ bireylerin ruhsal sorun tehdidi ile heteroseksüel bireylere oranla daha fazla risk altında oldukları saptaması ortaya konmuştu. Karaoğlu & Karağolu'nun

saptamalarında işaret ettikleri sanatın rahatlama sağladığı ve ruhsal tehditlere de çare olabileceği bilgilerine ek olarak, bu çalışmanın LGBTQ katılımcılarının sanatı hoşa giden meslek olarak seçmiş olmaları birbirini destekleyen bulgulardır.

4.2.1.6 1. Alt Amaç ile İlgili 6. Soru

"LGBTQ ve Heteroseksüel Bireylerin Meslek Yılları Arasındaki Fark var mıdır?"

Yapılan Chi Square analizinde LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin meslek yılları arasındaki farklılıklara bakılmıştır. LGBTQ bireylerin % 54.0'ü, 5 yıldan daha fazla mesleki kıdeme sahip olduğunu belirtirken, heteroseksüel bireylerin %95.7'i 1-3 yıl arası mesleki kıdeme sahip olduğunu belirtmiştir. Tabloda da görüldüğü üzere p değeri ,05'ten küçük bulunmuştur. LGBTQ bireylerin meslek yılları ile heteroseksüel bireylerin meslek yılları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.21. LGBTQ ve Heteroseksüel bireylerin Meslek Yılları Arasındaki Farklılıklar

					Chi-square (x^2)	Asymp. Sig (p)
		LGBTQ	Heteroseksüel	TOPLAM		
1 yıldan daha az	N	5	10	15		
	%	33.3	66.7	100.0		
1 yıl	N	0	12	12		
	%	.0	100.0	100.0		
1-3 yıl	N	1	22	23	31.043	.000
	%	4.3	95.7	100.0	39.738	.000
3-5 yıl	N	35	31	66	15.713	.000
	%	53.0	47.0	100.0		
5 yıldan fazla	N	54	46	100		
	%	54.0	46.0	100.0		
Total	N	95	121	216		
	%	44.0	56.0	100.0		
					p < ,05	

Bu saptamaların da LGBTQ bireylerin kendilerini güvende hissettikleri alanlardaki yaşamlarını sürekli kılmak istemeleri ile yakından ilişkili olduğu açıktır. Bowlby (1973, 1979) bireylerin birlikte oldukları kişilere ve bulundukları ortamlara bağlanmayı birinin yanımızda olmasını isteme ve o kişi yanımızda olduğunda kendimizi güvende hissetme şeklinde tanımlamaktadır. Tıpkı erken yaşlarda anneden/ebeveynlerden başlanarak, çocuğun çevresindeki başka yetişkinlere yönelik olarak geliştirdikleri bağlanma biçimlerinin çok fazla değişime uğramadan yetişkinlikte de görüldüğünü belirtmiştir (Bowlby,1973; 1976). LGBTQ bireylerin bu çalışma kapsamında evde ve işte aynı şekilde davrandıklarını yönelik verdikleri

olumlu yanıt ile de ilişkili ve benzer biçimde, kabul gördükleri alanlardan kolaylıkla vazgeçmediklerini ortaya çıkarmaktadır.

4.2.1.7 1. Alt Amaç ile İlgili 7. Soru

"LGBTQ Bireylerin Mesleki Anlamda birden fazla alana ilgi duyması durumunda kararını etkileyen en önemli 3 nokta nedir?"

Araştırmaya katılan bireylerin %87,3'ünün kabul görmek açısından, %57,9'unun saygı duymak, %57,9'unun ise başarılı hissetmek açısından mesleki anlamda birden fazla alana ilgi duyması durumunda kararını etkilediğini belirtmiştir.

Tablo.4.22. Araştırmaya Katılan Bireylerin Mesleki Anlamda Birden Fazla Alana İlgi Duyması Durumunda Kararlarını Etkileyen En Önemli 3 Nokta:

	N	%
Kabul Görmek	74	87.3
Kazanç	32	33.8
Meslektaşların genel profili	14	14.7
Saygı Duymak	55	57.9
Eğitim	22	23.1
Çalışma Mekânı	13	13.7
Başarılı hissetmek	55	57.9

Daha önce sıralanan alt amaçlarda ve tablolarda ortaya konduğu gibi meslek seçimi aşamasında bulunan bireyler karar verirken, o mesleklerin belli özelliklerini diğer mesleklerin özelliklerine göre daha fazla dikkate alabilirler. Bu etkileşim bireyin kendi ihtiyaçları ve beklentilerinden hareketle meydana çıktığı gibi sosyo-kültürel sebeplerin de etkisi altında kalabilmektedir. Araştırmada bireylerin, cinsel yönelimleri ne olursa olsun, akıllarındaki birkaç meslekten bir tanesine yönelirken, hangisini seçeceğine karar vermesinde en etkili olan 3 özellik sorgulanmaktadır.

Tablo 4.23 Araştırmaya Katılan Heteroseksüel ve LGBTQ Bireylerin Mesleki Anlamda Birden Fazla Alana İlgi Duyması Durumunda Kararlarını Etkileyen En Önemli 3 Nokta:

Heteroseksüel	N	%
Bilgili	58	45,5
ekonomik kazanç	42	34,7
Saygınlık	21	19,8
Toplam	**121**	**100,0**

LGBTQ	N	%
Ekonomik	55	57,8
geniş çevre	20	21,1
Öğretici	20	21,1
Toplam	**95**	**100,0**

Araştırmaya katılan LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin mesleki anlamda birden fazla alana ilgi duyması durumunda kararlarını etkileyen en önemli 3 nokta yukarıdaki tabloda verilmiştir.

Heteroseksüel bireylerin %45,5'i bilgili olmanın, %34,7'si ekonomik kazancın, %19,8'i de saygınlığın mesleki anlamda birden fazla alana ilgi duyması durumunda kararlarını etkileyen en önemli 3 nokta olduğunu belirtmiştir.

Araştırmaya katılan LGBTQ bireylerin mesleki anlamda birden fazla alana ilgi duyması durumunda kararlarını etkileyen en önemli 3 nokta yukarıdaki tabloda verilmiştir. LGBTQ bireylerin %57,8'i ekonomik kazancın, %21,1'i geniş çevrenin, %21,1'i de öğretici olmanın mesleki anlamda birden fazla alana ilgi duyması durumunda kararlarını etkileyen en önemli 3 nokta olduğunu belirtmiştir.

4.2.1.8 1. Alt Amaç ile İlgili 8. Soru

"LGBTQ Bireylerin Hayatta En Kolay Başardığı İşler nelerdir?"

LGBTQ bireylerin hayatta en kolay başardığı işlerin yüzde dağılımları aşağıdaki tabloda verilmiştir. LGBTQ bireylerin %16.8'i gözlem yapmayı en kolay başardığı, %8.4'ü ise girişimcilikte başarılı olduğunu belirtmiştir.

Tablo: 4.24. LGBTQ Bireylerin Hayatta En Kolay Başardığı İşlerin Yüzde Dağılımları

	N	%
Gözlem	16	16.8
Öğretmek	15	15.8
Diyalog Kurmak	11	11.6
Girişimcilik	8	8.4
Şarkı Söylemek	7	7.4
Hak Savunuculuğu	7	7.4
Anlatmak	7	7.4
Hafızamda tutmak	6	6.3
Diğerleri (makyaj, sahne, hizmet, spor yapmak.....vb)	18	18.3
Toplam	**95**	**100.0**

LGBTQ bireylerin hayatta en kolay başardıkları işlerin "diğer" seçeneğinde yoğunlaşmış olduğu dikkat çekmektedir. Diğer seçeneği içerisinde spor yapmak ve hizmet sektöründe çalışmak gibi seçenekler bulunduğu gibi, makyaj ve sahnede bulunmak da diğer seçeneğinde yer alan konu başlıkları olarak sıralanabilir. LGBTQ bireylerin %44.7'sinin sanatçı oldukları ve amaçta %93.4'ünün sanatın en çok hoşlarına giden meslek alanı olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, yukarıdaki tabloda diğer seçeneği içerisinde yer almış olan sahne ve makyaj seçenekleri dikkat çekicidir.

Sahne ve makyaj bireyin bedeninin topluma yansıması açısından önemli değerlendirmelere imkân verebilecek alanlar ve etkinliklerdir. Gerek göstergebilim açısından gerekse de sosyo-psikolojik açıdan birçok imgeyi taşıyabilecek olan bu alanların, LGBTQ bireyler açısından değerlendirmelere de imkân sağlayabileceği düşünülmektedir.

Beden, bireyin sosyal bir varlık olarak, toplumdaki duruşunun aynası olarak nitelendirilebilmektedir. Toplumsal ilişkiler, insan bedenlerinin topluma sunum biçimi ile gerçeklik kazanmaktadır. Bireyler, çoğu kez toplumun kendisi ve sosyal yaşamın müdahaleleri ile karşılaşılabilmektedir. Toplumdan bedene yapılan müdahaleler, estetikten hükmetmeye veya iktidar kurmaya kadar pek çok sebep içermektedir. Müdahaleler, kıyafet, makyaj, saç modelleri veya bazı güzelleştirme çabaları (tıbbî uygulamalar dâhil) olabileceği gibi, tam tersine her türlü şiddet ve hatta öldürme biçimlerinde de görülebilmektedir. Beden, gündelik hayatta, sosyal iletişimde, iktidar ilişkilerinde vs. oldukça etkili olabileceği gibi, bedenin sahibi ve toplumun farklı aktörleri tarafından etki altına alınabileceği de söylenebilir. Örneğin, kılık kıyafet ve makyaj oldukça dikkate değer müdahalelerdir. Bunlar, insanın bedeni aracılığıyla başka bedenlerle ilişki geliştirmesi için önemlidir. İnsanlar elbiselerle, saç biçimleriyle, makyajları ile kendilerini ifade ederler. Bir başka deyişle, bireysel ve sosyal düzlemde insanlar, kıyafetleriyle, makyajları ile yaşam biçimlerini ortaya koymaktadırlar. Tüketim kültürü bağlamında, özellikle sahnede sergilenen imaj algısı da, beden üzerinden tüketimi körüklemekte, güzelliği, beğenilirliği görünürlük bedensellikle ilişkilendirebilmektedir (Okumuş,2009).

LGBTQ bireylerin, kendilerini ifade etmeyi bedenleri aracılığı ile sağlamaya çalışmaları, görünürlükleri ve toplum içerisinde kabul edilirlikleri açısından değerlendirilebilir. Ayrıca sahnede kılık kıyafetlerin, makyajın ve hareketlerin gerçeklikten ziyade imaj ile ilişkilendirilmesi, LGBTQ bireylerin sosyal dışlanma veya toplumsal görünürlük bağlamında işlerini kolaylaştırabilmektedir. Bu açılardan bakıldığında, LGBTQ bireylerin sanata, sahneye, makyaj ve bedensel imaj konularına olan yönelim ve beğenileri, kendini ifade biçimi olarak düşünülebilecektir.

Hak savunuculuğu, sivil toplum örgütlerinin ortak bir çıkar için herhangi bir kamu politikasını etkileme girişimidir (Jenkins, 1987). Hak savunuculuğu, politika veya yasa değişiklikleri

talep etmeyi veya yapılan değişikliklere katkıda bulunmayı amaçlar. Çözmeye çalışılan sorun için (örn. Cinsel yönelimleri farklı bireylere yönelik ayrımcılıklar) ulusal, yerel ve uluslararası düzeylerde, atanmış veya seçilmiş karar vericileri etkilemek amaçlanmaktadır (Bond, Guidance Notes Series-3). LGBTQ bireyler, ayrımcılığa uğradıkları ve sosyal dışlanma mağduru oldukları halde, en kolay başardıkları işler arasında, hak savunuculuğunu sadece %7.4 oranında (en kolay başardıkları işler arasında 6. sırada) saymaktadırlar. Bu durum, toplumsal yaşam içerisinde, sosyo-kültürel ve sosyo-psikolojik yapıya karşı mücadeleci bir tutum sergileme konusunda çekinceleri olabileceği fikrini akla getirmektedir.

4.2.1.9 1. Alt Amaç ile İlgili 9. Soru

"Heteroseksüel Bireylerin Hayatta En Kolay Başardığı İşler nelerdir?"

Heteroseksüel bireylerin hayatta en kolay başardığı işlerin yüzde dağılımları Tablo 4.34'te verilmiştir. Heteroseksüel bireylerin %20.7'si girişimcilik yapmayı en kolay başardığını, %19.8'i ise öğretmekte başarılı olduğunu belirtmiştir. Bunun yanında, gözlem yapmayı da %18.2 ile en kolay başardıkları işler arasında saymaktadırlar.

Tablo: 4.25 Heteroseksüel Bireylerin Hayatta En Kolay Başardığı İşlerin Yüzde Dağılımları

	N	%
Girişimci olmak	25	20.7
Öğretmek/anlatmak	24	19.8
Gözlem	22	18.2
Diyalog kurmak	18	14.9
Yardım	16	13.2
Dizayn	6	5.0
Hak Savunuculuğu	4	3.3
Spor Yapmak	2	1.7
Kitap Okumak	3	2.5
Makyaj Yapmak	1	.8
Toplam	**121**	**100.0**

Heteroseksüel bireylerin, LGBTQ bireylere oranla, girişimcilik konusunda daha girişimci oluşları, yani girişimciliği daha çok başardıklarını söylemelerinin, büyük oranda kültürün ve yaşadıkları toplumun etkileri ile ilişkili olduğunu söylemek, konu hakkında yapılan araştırmalar değerlendirildiğinde bir yanlış olmayacaktır.

Girişimcilikle ilgili araştırmalara bakıldığında, bazı bireylerin fırsatları tespit etme ya da oluşturmaya daha yatkın oluşları dikkati çekmektedir. Bazı bireylerin ise, fikirlerini veya hayallerini gerçeğe dönüştürebildiklerini; ancak diğerlerinin bunu yapamadıkları dikkati çekmektedir (Baron, 1998: 15).

Girişimcilik kavramı Fransızca "entreprendre" kelimesinden türetilmiştir. Türkçe karşılığı, "üstlenmek" tir (Carton, 1998).

Kıbrıs'ın kuzeyinde LGBTQ bireylerin kendilerini toplumsal yaşamda kabul ettirebilmeleri ve girişimlerde bulunmaları heteroseksüel bireyler kadar kolay olmamaktadır. LGBTQ bireyler, ataerkil kültür yapılanması içinde psikolojik ve sosyal bir takım riskler yaşadıklarını

düşünmektedirler. Bu araştırmada da açıkça saptanmış olan farklı olduğu için şiddet görme ihtimaline yönelik inançları bu duruma örnek gösterilebilir. Bu anlamda LGBTQ bireylerin risk almaktan kaçınarak, kabul görmenin daha olay olacağı alanlarda kendilerine yaşam kurmaya ve yaşamlarını şekillendirmeye çalışmalarını açıklamak yanlış olmayacaktır (Giddens, 2000). Hisrich ve Peters'in de açıkladığı gibi girişimcilik; ekonomik, psikolojik ve sosyal riskler üstlenmeyi göze alıp zaman ve gayret harcayarak farklı bir değer yaratma sürecidir. Bu süreç sonunda kişisel doyuma ulaşılır. Başka bir ifade ile yeni ve bilinmeyen bilginin yaratılması sürecidir. (Hisrich ve Peters, 2002)

Psikolojik kuramlar, kişisel öğelerden hareketle girişimci kişiliği açıklamaya çalışırlar. Bu yaklaşımlara göre, kişisel özellikler, bireyin kim olduğunu, hangi psikolojik ve sosyal pozisyonda bulunduğunu önemli ölçüde açıklar.

Kişilik kuramlarında, psiko-dinamik ve sosyal psikolojik yaklaşımlar, girişimci bireyi, sahip olduğu tutumu, tavrı ve değişime açık performansı ile farklı bir kategoride birleştirir. Freud'un kişilik kuramından hareketle belirlenen bu yaklaşımlar, bilinçaltı güdülerinin, kişiliğin oluşumunda öneli rol oynadığı gerçeğine vurgu yaparlar. Bilinçaltı güdülerle, toplumsal kabullerin kimi zaman çeliştiği, bireyin toplumsal kabul gören yargılarla ters düşmeyecek tutum ve tavırlar içine girmeye zorlandığı ileri sürülmektedir. Gerek toplumsal düzlemde gerekse de bir organizasyon çatısı altında, kişinin genel düzen ve yargılarla ters düşmesi halinde, tepki görmesi, reddedilmesi ve sonuçta "marjinal" ya da "sapkın" bir kişi olarak görülmesi söz konusu olmaktadır (Bridge vd., 1998: 42-48).

Heteroseksüel bireyler, "öğretme" konusunda da kendilerini başarılı hissettiklerini söylemektedirler. Öğretme eylemi, iyi bir iletişim ile mümkün olabilir. Dökmen'in de dile getirdiği gibi, iletişim kısaca, "bilgi üretme, aktarma ve anlamlandırma süreci"dir (Dökmen, 2005. Bireyin öğretme konusunda başarılı olabilmesi alanında yazılmış pek çok kaynak mevcuttur. Bu kaynaklar, öğretmeye hevesli olan bireyin konuşma yeteneğinden, iyi bir dinleyici olabilmesinden, beden dilini kullanmasından, göz teması kurabilmesinden, dış görünüşünden, empati yeteneğinden, bahseder (Silman, 2007; Çalışkan ve Yeşil, 2005; Heidemann,1983).

Ataerkil toplum yapısı içinde, cinsiyetlere yönelik olarak belirlenmiş kılık kıyafet ve duruşlar olması, zaman zaman bu duruşlardan hareketle bireylerin dışlanabilmesi veya bazı jest ve mimiklerin cinsel yönelimi farklı bireylere atfedilerek alay konusu haline getirilmesi heteroseksüel bireylerin "öğretme" konusundaki heveslerinin LGBTQ bireylerden daha fazla olduğu gerçeğini açıklamaktadır. LGBTQ bireylerin, kendilerini topluma kabul ettirebilmek uğruna katlanmak zorunda oldukları zorlu süreç ve dışlanmış oldukları konusundaki inanışları, öğretme konusunda kendilerini başarılı görmelerine engel olabilmektedir. Hatta daha çok "öğrenmeye" ihtiyaçları olduğuna inanılan LGBTQ bireylerin cinsel yönelimlerini heteroseksüelliğe doğru değiştirmek amacı ile tedavi ya da terapiye götürüldükleri de araştırmalar ile ortaya çıkarılmaktadır.

Heteroseksüel bireyler %18.2 oranı ile gözlem işini en kolay başardıkları 3. iş olarak belirtmişlerdir. Bilindiği gibi bireyin duyuları aracılığıyla, temas ederek yorumladığı dış dünyadaki sosyal uyaranları -ki buna başka bireylerin yorumlanması da dâhildir - her defasında yeniden belleğine kaydeder. Bu gözlem yolu ile de yapılır. Bireyler gözlemlenenleri birçok açıdan kategorize ederek, psikolojik anlamda bilginin kodlanması ile dış dünyayı tanımlar; algılar ve onun hakkında akıl yürütür. Gözlem yeteneği, bireyin içinde var olduğu fiziksel ve sosyal çevrelerde yaşamda kalabilmesine, bu çevrelere uyarlanabilmesine ve çeşitli hedeflerine ulaşabilmek için istemli ve amaçlı davranışları sergileyebilmesine hizmet eder (McConnell, 2011; Fromm,1941). Gözlem bilindiği gibi katılımcılığı da gerektiren bir etkinliktir. Aktif veya pasif olarak gözlem yapılması, tasarlanan etkinliğe veya sahaya gitmeyi gerektirir. Heteroseksüel bireylerin daha katılımcı olabilme şansları LGBTQ bireylere göre daha fazladır. Toplumsal normların belirlediği sınırlarda, belli alanlar ve belli cinsiyetler normal olarak kabul görmektedir. Normal olarak kabul edilen cinsiyetlere mensup bireylerin (heteroseksüellerin), belli alanlara girmeleri, belli alanlarda gözlem yapmaları ve bu gözlemler üzerinden çevrelerine katkı sağlamaları LGBTQ bireylere göre daha kolaydır. Bu sebeple, heteroseksüel bireylerin LGBTQ bireylerden farklı olarak gözlemci yönlerini daha kolay başardıkları alanlar arasında saymaları daha kolay olmaktadır.

4.2.1.10. 1. Alt Amaç ile İlgili 10. Soru

"LGBTQ Bireylerin Kendini En Başarılı Hissettiği İşler nelerdir?"

LGBTQ bireylerin kendini en başarılı hissettiği işlerin yüzde dağılımları yukardaki tabloda verilmiştir. LGBTQ bireylerin %41,1'i kendini hiç bir işte başarılı hissetmediğini, %33,7'si ise kendini tanımakta en başarılı hissettiğini belirtmiştir.

Tablo: 4.26 LGBTQ Bireylerin Kendini En Başarılı Hissettiği İşler

	N	%
Yok	39	41.1
Kendini Tanımak	32	33.7
Yardımcı Olmak	10	10.5
Ezber	9	9.5
Mücadele	1	1.1
Yürümek	1	1.1
Öğretmek	1	1.1
Hareket	1	1.1
Spor yapmak	1	1.1
Toplam	**95**	**100.0**

Bu tablonun yorumlanması sırasında, en kolay başardıklarını hissettikleri bir işin olmadığını söyleyen LGBTQ bireylerin %41.1 ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bunu takip eden ise %33.7 ile "kendini tanımak" seçeneğinin takip ettiği görülmektedir. Bu oranın, Tablo 4.22'de verilmiş LGBTQ bireylerin kendilerini en başarılı hissettikleri iş konusundaki tutumları ile tutarlılık göstermesi anlamlıdır.

Bireyin yetişkinliğe doğru ilerleyen gelişim evrelerinde, öznel benlik duygusuna sahip olması, kendisini başka nesnelerden ve bireylerden ayrıştırması, farklı zaman ve mekânlarda birbirinden oldukça farklı olabilecek sayısız deneyimi bir bütünlük içinde bağdaştırabilmesi yönünde bir farkındalığa varması beklenir. Bu farkındalık zaman içinde süreklilik kazanır. Bu durum, bireyin kendisini tanıması ile ilişkili olarak yaşama yayılır. Tutarlı bir kimlik

sergilemesine yardımcı olur. Zevkleri, mimik ve jestleri, duyguları ve düşünceleri bir tutarlılık kazanır. Başkalarından gelen geribildirimlerin bu durum ile ilişkisi önemlidir. Bireyin sosyal yaşam içerisinde, başka bireylerle, nesnelerle, olay ve olgular ile etkileşiminden kaynaklanan kesintisiz bilgi bombardımanı, onun fiziksel özellikleri ve kişilik özellikleri olarak yaşamına yansıyarak, kendilik kavramının temsiline dönüşür. Örneğin evde uysal ve anlayışlı bir evlat, okulda başarılı ve disiplinli bir öğrenci, arkadaşlarıyla girişken, enerjik ve eğlenceli, kültürel etkinliklerde yetenekli ve sorgulayıcı vb. (Brown, 1998).

Tanımlarla şekillenmiş bir benlik bilgisi ile birey, fiziksel ve sosyal çevrede var olur; uyum gösterir ve çeşitli hedeflerine yönelir. Bu şekilde çevreden gelen geribildirimler bireyin kendisini tanımasına katkı sağlar. Sağladığı katkı sayesinde, ataerkil toplum yapısının şekillendirdiği kimlikler içerisinde, cinsel yönelimini keşfetmeye başlayan birey, farklı olduğunu anlamaya başlar. Özel alandan kamusal alana geçiş sürecinde cinsel yönelimindeki farklılığın sebeplerini ve nedenlerini kavrayan birey, farklılığının sebeplerini araştırmaya ve kendisini keşfetmeye çalışır (Brown, 1998). İşte bu aşamada, bu çalışmaya katılan LGBTQ bireyler ile gerçekleştirilen görüşmelerde, bazı katılımcıların dile getirdikleri bir bilginin paylaşılması "kendini tanıma" konusuna verilen önemi aydınlatabilecektir. (Gay:42 yaş; Gay:18 yaş; Gay:22 yaş; Transseksüel:23 yaş; Lezbiyen:34 yaş) LGBTQ bireyler, kendilerine dair sorgulamaları, heteroseksüel bireylere oranla daha fazla gerçekleştirir ve kendisine benzeyen bireyleri keşfetmeye çalışır. Bu esnada gizlenmesi gereken yönleri olduğuna dair geri bildirimler almaya başladığı takdirde, gizli kalmasını keşfettiği yönlerini gizli tutmayı da öğrenir.

James'in de vurguladığı gibi, kendini tanıma, sadece kendini bilme ve bu bilgiyi anımsama değildir. Bunun bireyde yarattığı duygular da kendini tanımanın bir parçasıdır. Sonuçta bireyin kendisini tanıması, onun davranışlarını yönlendiren ve düzenleyen bir şema gibidir. Birey, kendisinin varoluşunu anlamlandıran çeşitli dünya görüşleri sayesinde kendi davranışlarını değerlendirebileceği ölçütleri de edinir. Dünya görüşüne yönelik hissettiği tehdit, aslında benliğin bütünlüğüne, istikrarına ve öngörülebilirliğine karşı hissedilen bir tehdit halinde düşünülebilir. Bireyin belirlediği değerlere aykırı olabilecek her türlü çelişkili deneyim, "Ben kimim?" sorusuna verilen yanıta daha sıkı sarılmasına yol açar (James, 1890). Cinsel yönelimini keşfederek, yaşamını şekillendirmekte olan bireyin, isteklerini şeması

üzerinde belirlemesinin ardından, bununla çelişen beklentilerin ortaya çıkmasını reddedişinin sebeplerinden temel olanı da budur.

Başarı, genellikle ölçülebilen bir durumdur (Köknel, 1997). Okul başarısı, iş başarısı, performans değerlendirmesi vb. durumlar sayesinde "başarı" sözcüğü bir anlamda akademik başarı ile de özdeşleştirilmiştir. LGBTQ bireylerin, akademik başarıya odaklanarak, başarı ile özdeşleşen konulardan en çok kendilerini tanıma konusunda başarılı hissetmeleri, diğer alanlardaki başarılarının yetersizmiş gibi algılanmasına veya özelikle belirgin bir işte başarılı olduğu düşüncesinin oluşmasına engel olabilmektedir (Mc Adams, (1997).

Zaten devamında da, bu araştırma içerisinde, yardımcı olmak konusunda kendilerini başarılı hissettiğini aktarmış olan LGBTQ bireylerin, sosyal yaşamda tutunabilmeye odaklı olarak yaşamlarını sürdürdükleri sonucuna varılabilmektedir.

LGBTQ bireylerin en kolay başardıkları işlerle ilgili analizi içeren 19. alt amaç ile burada analiz edilmekte olan en başarılı hissettikleri işler konusu birbiri ile hem ilişkili, hem de birbirinden farklı alanlardır. Kolay başarılan işlerde, başlamak ve sonuca ulaşmak konusunda sarf edilen emek söz konusu iken, en başarılı hissedilen işlerde sonuçlardan duyulan memnuniyetten söz edildiği varsayılmaktadır.

4.2.1.11 1. Alt Amaç ile İlgili 11. Soru

"LGBTQ Bireylerin Hoşuna Giden Meslekler ile Yaşları arasında İlişki Var mıdır?"

Tablo. 4.27. LGBTQ Bireylerin Yaş ve Hoşa Giden Meslek Tercihleri Arasındaki Fark

Yaş	N	$\overline{X}$	SS
....-15 yaş	9	3.22	.66
15-25 yaş	20	3.05	.22
25-35 yaş	36	3.05	.33
35-45 yaş	21	2.71	.71
45 yaş ve üzeri	9	2.11	1.05
Toplam	95	2.90	.62

LGBTQ bireylerin yaş ve hoşa giden meslek tercihleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmıştır. Yapılan analizde LGBTQ bireylerin, yaşları ile hoşlarına giden meslek tercihleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.36 görüldüğü gibi, LGBTQ bireylerin yaş ve hoşa giden meslek tercihleri arasındaki puanlarının sıralaması; 15 yaş ve altı arası ($\overline{X}$ = 3.22, SS=.66), 15-25 yaş arası ($\overline{X}$ =3.05, SS=.22), 25-35 yaş arası olanların ($\overline{X}$ =3.05, SS=.33), 35-45 yaş arası olanların ($\overline{X}$ =2.71, SS=.71), 45 yaş ve üzeri olanların ($\overline{X}$ =2.11, SS=1.05) şeklindedir.

LGBTQ bireylerin yaşlarına göre hoşa giden meslekleri seçme puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için yapılan varyans analizi (ANOVA) sonuçları tablo 4.37'de verilmiştir.

Tablo 4.28. LGBTQ Bireylerin Yaşlarina Göre Hoşa Giden Meslekleri Seçme Puanlarının ANOVA Sonuçları

Boyut	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Açıklama
Hoşa Giden Meslek	Gruplararası	8.578	4	2.145	7.001	.00	P<0.05 Fark anlamlı
	Gruplariçi	27.569	90	.306			
	Toplam	36.147	94				

Tablo 4.37'de görüldüğü gibi, LGBTQ bireylerin yaşlarına göre hoşa giden meslek seçmeleri seçme durumları (F=7.001, p<0.05) arasında anlamlı farklılıklar görülmektedir. Anlamlı farklılık gösteren grupların hangileri olduğunu belirlemek için LSD analizi yapılmış olup, 15 yaş ve altı olan gruplar ile 35-45 yaş arası olan gruplar arasında, 15 yaş altı ile 45 yaş ve üzeri olan gruplar arasında, 15-25 yaş arası olan gruplar ile 45 yaş ve üzeri olan gruplar arasında, 25-35 yaş arası olan gruplar ile 35-45 yaş arası olan gruplar arasında, 25-35 yaş arası olan gruplar ile 45 yaş ve üzeri olan gruplar arasında farklılıklar olduğu belirlenmiştir.

4.2.1.12. 1. Alt Amaç ile İlgili 12. Soru

"Heteroseksüel Bireylerin Hoşuna Giden Meslekler ile Yaşları arasında İlişki Var mıdır?"

Tablo:4.29 Heteroseksüel Bireylerin Yaş ve Hoşa Giden Meslek Tercihleri Arasındaki Fark

Yaş	N	$\overline{X}$	SS
....-15 yaş	14	2.78	1.80
15-25 yaş	24	2.70	1.51
25-35 yaş	39	3.15	1.66
35-45 yaş	35	3.34	1.76
45 yaş ve üzeri	9	2.33	1.41
Toplam	121	3.01	1.66

Heteroseksüel bireylerin yaş ve hoşa giden meslek tercihleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmıştır. Yapılan analizde heteroseksüel bireylerin yaşları ile hoşlarına giden meslek tercihleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4.38 görüldüğü gibi, Heteroseksüel bireylerin yaş ve hoşa giden meslek tercihleri arasındaki puanlarının; 15 yaş ve altı arası ($\overline{X}$ = 2.78, SS=1.80), 15-25 yaş arası ($\overline{X}$ =2.70, SS=1.51), 25-35 yaş arası olanların ($\overline{X}$ =3.15, SS=1.66), 35-45 yaş arası olanların ($\overline{X}$ =3.34, SS=1.76), 45 yaş ve üzeri olanların ($\overline{X}$ =2.33, SS=1.41) şeklindedir.

Heteroseksüel bireylerin yaşlarına göre hoşa giden meslekleri seçme puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için yapılan varyans analizi (ANOVA) sonuçları tablo 4.39'da verilmiştir.

Tablo 4.30 Heteroseksüel Bireylerin Yaşlarına Göre Hoşa Giden Meslekleri Seçme Puanlarının ANOVA Sonuçları

Boyut	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Açıklama
Hoşa Giden Meslek	Gruplararası	11.689	4	2.922	1.052	.384	P>0.05 Fark anlamsız
	Gruplar içi	322.278	116	2.778			
	Toplam	333.967	120				

Tablo 4.30'da görüldüğü gibi, heteroseksüel bireylerin yaşlarına göre hoşa giden meslek seçmeleri seçme durumları (F=2.922, p>0.05) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar belirlenmemiştir.

Bu durum LGBTQ bireylerin meslek seçim süreçleri ile heteroseksüel bireylerin meslek seçim süreçleri arasında farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. LGBTQ bireylerin toplumsal yaşam sürecinde, belli evrelerde, kendini tanımaya ve kendi cinsel yönelimi ile veya cinsel yönelimini yansıtmadan, bulunduğu çevreye kendisini kabul ettirmesine göre yaşamının değiştiği araştırma bulguları sırasında çeşitli sonuçlarda kendisini gösterdiği gibi hoşa giden mesleklerde de kendisini göstermektedir.

4.2.2. 2. Alt Amaç

LGBTQ bireylerin meslek seçimleri ve toplumsal kabul görme istekleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

4.2.2.1. 2. Alt Amaç İle İlgili 1. Soru

"LGBTQ ve Heteroseksüel bireylerin işbirliği içerisinde yaşama tercihleri ile yalnız yaşamayı tercih etme durumları arasında farklılık var mıdır?"

Tablo 4.15'deki bulgular LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin işbirliği içerisinde yaşama tercihleri ile yalnız yaşamayı tercih etme durumları arasında farklılık olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4.31. LGBTQ ve Heteroseksüel Bireylerin İşbirliği İçerisinde Yaşama Tercihleri İle Yalnız Yaşamayı Tercih Etme Durumları Arasındaki İlişki – Chi Square (X^2) Testi

			Kiminle yaşıyor						Chi-square (x^2)	Asymp. Sig (p)
		Annem ve/veya babam	Annem,Babam ve/veya kardeşlerim	Eşim	Eşim ve çocuklarım	Arkadaşlarım	Yalnız	TOPLAM		
LGBTQ	N	9	28	2	3	23	30	95	72.542	.000
	%	9.5	29.5	2.1	3.2	24.2	31.6	100.0		
Heteroseksüel	N	14	18	32	36	4	17	121	83.405	.000
	%	11.6	14.9	26.4	29.8	3.3	14.0	100.0		
Total	N	23	46	34	39	27	47	216	p < ,05	
	%	10.6	21.3	15.7	18.1	12.5	21.8	100,0		

Çalışmaya katılan bireylerin %21,8'i yalnız yaşadığını belirtmiştir. LGBTQ bireylerin heteroseksüel bireylere göre daha fazla yalnız yaşamayı tercih ettiği belirlenmiştir. Çalışma sonuçlarına bakıldığında, LGBTQ bireylerin işbirliği yapma konusunda daha istekli oldukları ortaya çıkmasına kaşın, yalnız yaşamayı tercih ettikleri sonucu belirlenmiştir. Yapılan Chi-square testi sonuçlarına bakıldığı zaman, p değeri ,05'ten küçük bulunmuş olması istatiksel anlamda fark olduğunu ortaya koymakta ve doğrulamaktadır.

Günümüzde, aile yaşamı ve çocuk yetiştirme biçimleri sosya-normatif baskıların da etkisi ile heteroseksist, toplumun atfettiği cinsiyet rollerini benimseyen ve biyolojik cinsiyetlerle normalize edilmiş bir nesil hedeflenmektedir (Arlene,2010). Bu bakış, LGBTQ bireylerin yalnız yaşamalarının sebebine doğrudan ışık tutmaktadır. Dışlanan veya cinsel yönelimi kabul edilmeyen LGBTQ bireyler, toplumun atfettiği cinsiyet rolleri ve normalize edilmiş cinsiyet kimlikleri doğrultusunda bir yaşam kurması için çocuk yaşlarından itibaren baskıya maruz kalmaktadırlar. Bundan sıkılan LGBTQ bireylerin tek başına yaşamayı tercih etmesi,

bu sonuç ile tutarlıdır. Kıbrıs'ın kuzeyinde aile denildiği zaman, kadın olan bir anne erkek olan bir baba ve çocuklardan oluşan bir aile yaşantısı ışında bir aile kuruluşu bilinmemekte, kabul edilmemektedir. Heteroseksüel bireylerin, toplumsal yaşam içerisinde kabul görüyor oluşlarından, toplumun bireylerden beklediği aile kurma, çocuk sahibi olma ve hatta karşı biyolojik cinsiyetten birisi ile evlenmek sureti ile "yasal" kabul edilen aile birlikteliğini kurarak ortak çocuk sahibi olması beklentisi, heteroseksüel bireylerin alışageldiği ve toplumsal yaşam süreci içerisindeki normal adımlarıdır. Oysa Kuzey Kıbrıs'ta, dünyanın pek çok bölgesindekiyle benzer bir biçimde, eşcinsel evliliklerine izin verilmemesinden dolayı LGBTQ bireylerin aile kurmaları, çocuk sahibi olarak bir aile yapısı içerisinde yaşamlarını sürdürmeleri mümkün değildir. Bu durum yasal olarak mümkünolmadığı gibi sosyo-kültürel yapı içinde kabullenilmemektedir.

4.2.2.2. 2. Alt Amaç İle İlgili 2. Soru

"LGBTQ Bireyler ile Heteroseksüel Bireylerin İşbirliği Yapma Konusunda İstekli Olma Durumları Arasındaki Farklılık var mıdır?"

Dördüncü alt amaca göre işbirliği yapma konusundaki istekleri ile ilgili anlamlı farklılıklar mevcuttur. Bu farklılıklar bazı hallerde LGBTQ bireylerden yana, bazılarında ise heteroseksüellerden yana bir anlamlı farklılık içermektedir.

NEAR EAST UNIVERSITY
LIBRARY
1988 - LEFKOŞA

K.K.T.C.
YAKINDOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK
ANA BİLİM DALI

CİNSEL YÖNELİME BAĞLI TUTUMLARIN MESLEK SEÇİMİNE VE TOPLUMSAL GELİŞİME YANSIMASININ ANALİZİ

DOKTORA TEZİ

Çiğdem DÜRÜST

Haziran, 2013
Lefkoşa

NEAR EAST UNIVERSITY
LIBRARY
1988 - LEFKOŞA

K.K.T.C.
YAKINDOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK
ANA BİLİM DALI

CİNSEL YÖNELİME BAĞLI TUTUM FARKLILIKLARININ MESLEK SEÇİMİNE VE TOPLUMSAL GELİŞİME YANSIMASININ ANALİZİ

DOKTORA TEZİ

Çiğdem DÜRÜST

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet Çağlar
Tez İkinci Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ali Civelek

Haziran, 2013
Lefkoşa

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı'nda DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir

Başkan: Prof. Dr. Cem BİROL

Üye: Prof. Dr. Mehmet Çağlar (Tez 1. Danışmanı)

Üye: Prof. Dr. Aytekin İşman

Üye: Yrd. Doç. Dr. Ali Civelek (Tez 2. Danışmanı)

Üye: Yrd. Doç. Dr. Sibel Dinçyürek

Onay:

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ 1988

ÖNSÖZ

Toplumsal cinsiyete ve cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıklar, sosyal yaşamda bireylerin önünde bulunan en büyük engellerden biridir. Bireylerin önündeki engeller ise toplumsal gelişimlerin engellenmesinin başlangıç noktalarındandır. İşte bu gözlem ve duyarlılık ile toplumsal cinsiyete ve cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıklarla ilgili gerçekleştirilmiş bu çalışmanın, bundan sonra yapılacak araştırmalara ışık tutması ümit edilmektedir.

Bu tezin, sosyal alanda bir adım atılması, sonuçlarının kullanılarak daha sağlıklı bireyler ve sosyal barışın hüküm sürdüğü bir toplum oluşturulabilmesinde bir adım olması temenni edilmektedir.

Yaklaşık 3 yıl devam eden çalışmada, yasalara ve geleneklere rağmen cesaret göstererek çalışmalara katılan ve katkı koyan herkese, alan yazın taraması esnasında yol gösteren dostlara, tezimin Türk dili açısından düzeltmelerinin gerçekleştirilmesinde emeği geçen eşime, sevgiye ayırdığımız zamandan fedakarlık etme sabrını gösteren oğluma, tezin ölçeğini geliştirilmesi esnasında katkı ve önerilerini esirgemeyen Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Cem Birol'a, ve teze danışmanlık yapan kıymetli hocalarım Prof. Dr. Mehmet Çağlar ile Yrd. Doç Dr. Ali Civelek'e teşekkür ederim.

ÖZET

CİNSEL YÖNELİME BAĞLI TUTUM FARKLILIKLARININ MESLEK SEÇİMİNE VE TOPLUMSAL GELİŞİME YANSIMASININ ANALİZİ

DÜRÜST, Çiğdem.
Doktora Tezi
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet ÇAĞLAR
Tez İkinci Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ali CİVELEK
Haziran, 2013, 172 sayfa.

Bu çalışmada, Kıbrıs'ın kuzeyindeki LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin meslek seçimine yönelik tutumlarındaki farklılıkların analizleri ve cinsiyetler ile cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıkların toplumsal gelişime yansıyan dezavantajlarının değerlendirilmesi hedeflenmektedir.

LGBTQ bireyler için en sancılı süreç, ergen oldukları dönemlerden başlayarak, lise, üniversite, ardından da, mezun olabilenler için üniversiteyi bitirdikten sonra, meslek seçim sürecinde yaşanmaktadır. Pek çok LGBTQ birey, uzmanlıkları olmamasına, ya da yapmak istememelerine rağmen, çevrenin (aile, toplum vs.) ve eğitim sisteminin etkileri ile LGBTQ bireylerin ağırlıklı olarak tercih ettikleri gözlemlenen mesleklere yönlendirilmektedirler. Bunların başında da sanatsal yetenek gerektiren, sanat dalları gelmektedir.

Eğitim yaşamında, meslek seçim süreçlerinde ve mesleğe girdikten sonra bir LGBTQ birey

olmak, hem LGBTQ bireyin kendisini, hem de çevresini ürkütmektedir. Bunun, başta yasal, sonra da ataerkil heteroseksist yapının sosyal yaşamda hala üstün olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Sosyal dışlanma mağduru olan LGBTQ bireyler, farklı olmaktan kaynaklanan korkular yaşamakta, şiddet görmekten ürkmektedirler. LGBTQ bireyler çoğu zaman cinsel yönelimlerini gizli tutmakta, kendilerini açmaktan korkmaktadırlar.

Toplumsal yaşam içerisinde çoğu zaman herkesin heteroseksüel sayılması ve neredeyse tüm sosyal düzenlemelerin buna göre oluşması ve yapılanması, LGBTQ çalışanların sosyalleşme sorunları yaşamalarına ve yalnızlaşmalarına neden olmaktadır.

Tercih sebebiyle olmayan ve varoluşsal olduğu bilimsel bulgularla da ortaya konulmaya çalışılan (Öngel, 2007), eşcinselliğe ve LGBTQ bireylere karşı gösterilen olumsuz tutumlar, homofobik hareketler, toplumsal yaşamın her alanında yaşanan sosyal sorunlardan bir tanesidir. Medya, eğitim sistemi, sosyal araştırmalarla saptanan bulgular, sosyo-psikolojik araştırmalar ve ruh sağlığı alanlarında sürdürülmekte olan çalışmalar, homofobinin varlığını açıkça ortaya koymaktadır. Oysa homofobi bir insan hakları ihlalidir ve çağdaş ülkelerde yasaklanarak çeşitli önlemlerle ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır. Homofobinin etkilerinin söndürülmesi için çalışmalar yapan ve önemli aşamalar kaydetmiş olan ülkeler ve toplumlar dünya üzerinde mevcuttur.

Araştırmada kullanılan ölçek, araştırmacı tarafından geliştirilmiş olup geçerlik ve güvenirliği test edilmiştir.

Madde geçerliğine kanıt sağlamak amacıyla madde test korelasyonları yapılmış, korelasyonların .51 ile .65 arasında değişmekte olduğu hesaplanmıştır. Ölçeğin bütün maddeleri için Cronbach alfa değeri (Crα güvenirliği) 0.952 bulunmuş ve kendi içinde tutarlı olduğu saptanmıştır.

Anahtar sözcükler: LGBTQ, homofobi, sosyal dışlanma, meslek seçimi.

ABSTRACT

THE ANALYSIS OF REFLECTIONS ABOUT THE CHOICE OF OCCUPATIONS AND THE SOCIAL DEVELOPMENT DEPENDING ON THE ATTITUDES OF SEXUAL ORIENTATIONS

DÜRÜST, Çiğdem.
Phd Thesis
Department of Guidance and Psycological Consultation
Supervisor: Prof. Dr. Mehmet ÇAĞLAR
Co-supervisor: Assist. Prof. Dr. Ali CİVELEK
June, 2013, 172 pages.

This Phd thesis includes the analysis of differences about the choice of occupations between heterosexuals and LGBTQ individuals, and evaluation about the reflextions of disrimination based on gender and sexual disadvantages.

The most painfull process of LGBTQ individuals is experienced by the starting of adolescence, continues during high school periods, then during university, after graduation (ones who can graduate) and during the times which they are choose thir occupations.

Most of LGBTQ individuals are directed to the jobs which are known as homosexual professions, though they are unwanted or not their expertise areas. On the top of these occupations, there are artistic activities which are the brances of artistics.

To be an LGBTQ individual during educational life, process of occupation choices, and during professional life is a scary process. This depends to the preponerance of the superioryty of heterosexist structure.

LGBTQ individuals who are the victims of social exclusion are in a fear of violence and diversity. Most of the time, they keep their sexual orientation in secret and afraid to open themselves.

Making arrangements during daily life as if everyone is hetrosexuals and pretending to assume that everyone is a heterosexual, forces LGBTQ individuals and employers in socialization problems and isolates them.

Although in many nations, it have been proved by scientific discoveries that to be a LGBTQ indvidual is not depends the one's choice; there is a hate against LGBTQ individuals. Hatred against LGBTQ individuals is one of the social problems of social life. The name of this hate is homophobia. Media, education system, social research findings, the areas of mental health research and the ongoing socio-psychological studies, clearly reveal the existence of homophobia. However, homophobia is a human rights violation and it is tried to eliminate various measures in contemporary countries. There are some countries which are engaged in efforts to extinguish the effects of homophobia and made progress about it on the world.

Inorder to provideevidence of the validity of the test substance are correlated, the corelations ranged from .51 to .65 are correlated. Cronbach's alpha values for all the items of content (Crα reliability) was found .952 and it is found consistent in its own.

Key words: LGBTQ, homophobia, cial exclusion, choice of occupation (profession).

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....III

ÖNSÖZ.....IV

ÖZET.....V

ABSTRACT.....VII

İÇİNDEKİLER.....IX

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ.....1

1.1. Cinsiyet ve Cinsel Yönelim.....1

1.2. Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Transseksüel ve Queer Bilincinin Tarihçesi.....3

1.3. Araştırmada Problem Durumu.....6

1.4. Araştırmanın Problem Durumunun Alt amaçlar ile İlişkilendirilmesi.....7

1.4.1. Alt Problem 1.....7

1.4.1.1. Alt Problem 1 ile ilişkili Araştırma Soruları.....7

1.4.2. Alt Problem 2.....8

1.4.2.1. Alt Problem 2 ile ilişkili Araştırma Soruları.....9

1.5. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....10

1.6. Sınırlılıklar.....13

1.7. Sayıltılar.....14

1.8. Tanımlar.....14

1.9. Kısaltmalar.....17

BÖLÜM 2

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE ALAN YAZIN TARAMASI.....18

2.1. Sosyoloji ve LGBTQ Bireylere Bakış.....21

2.2. Medya ve İletişim Açısından LGBTQ Bireylere Bakış.....25
2.3. Eğitim ve LGBTQ Bireyler.....29
2.4. Ruh Sağlığı ve LGBTQ Bireyler.....34

BÖLÜM 3
3. YÖNTEM.....43
3.1. Araştırma Evreni / Çalışma Grubu ve Kullanılan Yöntem.....44
3.2. Araştırmadaki Çalışma Grubunun Oluşturulması.....48
3.3. Araştırma Deseni.....48
3.3.1. Nicel Araştırma Yöntemi.....49
3.3.2. Nitel Araştırma Yöntemi.....50
3.4. Veri Toplama Araçları ve Analizi.....51

BÖLÜM 4
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....53
4.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri.....53
4.1.1. Yaş.....53
4.1.2. Uyruk.....54
4.1.3. Devamlı İkamet edilen ülke.....55
4.1.4. Cinsiyet ve Cinsel Yönelim.....55
4.1.5. Eğitim.....57
4.1.6. Meslek.....58
4.2. Alt Amaçlar ve Alt Amaçlarla İlgili Bulgular.....62
4.2.1. 1. Alt Amaç.....62
4.2.1.1. 1. Alt Amaç ile İlgili 1. Soru.....83
4.2.1.2. 1. Alt Amaç ile İlgili 2. Soru.....85
4.2.1.3. 1. Alt Amaç ile İlgili 3. Soru.....86
4.2.1.4. 1. Alt Amaç ile İlgili 4. Soru.....90
4.2.1.5. 1. Alt Amaç ile İlgili 5. Soru.....93
4.2.1.6. 1. Alt Amaç ile İlgili 6. Soru.....95
4.2.1.7. 1. Alt Amaç ile İlgili 7. Soru.....97
4.2.1.8. 1. Alt Amaç ile İlgili 8. Soru.....99
4.2.1.9. 1. Alt Amaç ile İlgili 9. Soru.....101

4.2.1.10. 1. Alt Amaç ile İlgili 10. Soru.....105
4.2.1.11. 1. Alt Amaç İle İlgili 11. Soru.....107
4.2.1.12. 1. Alt Amaç İle İlgili 12. Soru.....109
4.2.2. 2. Alt Amaç.....110
4.2.2.1. 2. Alt Amaç ile İlgili 1. Soru.....110
4.2.2.2. 2. Alt Amaç ile ilgili 2. Soru.....112
4.2.2.3. 2. Alt Amaç ile İlgili 3. Soru.....114
4.2.2.4. 2. Alt Amaç ile İlgili 4. Soru.....115
4.2.2.5. 2. Alt Amaç ile İlgili 5. Soru.....118
4.2.2.6. 2. Alt Amaç ile İlgili 6. Soru.....119
4.2.2.7. 2. Alt Amaç ile İlgili 7. Soru.....121
4.2.2.8. 2. Alt Amaç ile İlgili 8. Soru.....122
4.2.2.9. 2. Alt Amaç ile İlgili 9. Soru.....123
4.2.2.10. 2. Alt Amaç ile İlgili 10. Soru.....124
4.2.2.11. 2. Alt Amaç ile İlgili 11. Soru.....125
4.2.2.12. 2. Alt Amaç ile İlgili 12. Soru.....126
4.2.2.13. 2. Alt Amaç ile İlgili 13. Soru.....129

5. SONUÇ VE ÖNERİLER
5.1 Sonuçlar.....131
5.2 Öneriler.....139

KAYNAKLAR.....144

EKLER
5.1. Cinsel Yönelime Bağlı Tutum Farklılıklarının Meslek Seçimine ve Toplumsal Gelişime Yansımasının Analizi Sırasında Kullanılan Tablolar.....161
5.2. Cinsel Yönelime Bağlı Tutum Farklılıklarının Meslek Seçimine ve Toplumsal Gelişime Yansımasının Analizi Çalışmasında Kullanılan Anket.....164

CİNSEL YÖNELİME BAĞLI TUTUMLARIN MESLEK SEÇİMİNE VE TOPLUMSAL GELİŞİME YANSIMASININ ANALİZİ

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

1.1 Cinsiyet ve Cinsel Yönelim

Sosyolojide cinsiyet terimi, genellikle bedenin erkek ya da dişi olarak tanımlanmasına neden olan anatomik ve fizyolojik farklılıkları dile getirmek için kullanılmaktadır. Oysa, son yüzyıl içerisinde gözlemlenen feminist bakışın geliştirilmesinin, cinsiyet ve toplum temelli ve özellikle de kadın araştırmacıların cinsiyete dayalı ayrımcılıklar konusunda gerçekleştirdikleri çalışmaların hızla artmasının "cinsiyet" kavramına, "seks" dışında bir kavram daha kazandırılmasına katkı sağladığı düşünülmektedir. Artık, sosyoloji, psikoloji ve antropoloji alanlarında "seks" kavramından ayrı olarak "gender (cinsiyet)" ya da "toplumsal cinsiyet" kavramlarının da cinsiyetlere yönelik araştırmalara vurgu yaptığı izlenmektedir. Toplumsal cinsiyet kavramı ile; biyolojik olanla sosyo-psikolojik ve kültürel olanın ayrıştırılarak irdelenmesi hedeflenebilir. Her toplum, erkek ve kadını; farklı nitelikleri, davranış modelleri, sorumlulukları, hakları ve beklentileri olan erkek ve kadına yavaş yavaş dönüştürmektedir. Biyolojik cinsiyetten farklı olarak erkeklerin ve kadınların toplumsal cinsiyet kimlikleri psikolojik, tarihsel ve kültürel olarak oluşturulmuştur (Seyyar, 2004).

Cinsiyetlerin irdelenmesi sırasında, bireylerin cinsel eğilimleri ve romantik duygularından hareketle, her biyolojik cinsiyetin aynı romantik yönelimlere sahip olmadıkları da ortaya çıkmıştır. Ataerkil toplum yapısı içerisinde, normalleştirilmiş kadın ve erkek cinsiyetleri mevcuttur. Bu iki cinsin birbirinin karşıtı olduğu algısı, ataerkil toplum yapısının öğretilerindendir. Karşıt iki cinsin, birbirlerine karşı hissettikleri romantik çekim normal kabul edilir ve ataerkil toplum yapısı tarafından da desteklenir. Ancak aynı biyolojik cinsiyete sahip bireylerin birbirlerine yönelik romantik duygular besleyebilecekleri de gözlemlenmektedir. Fakat bu durum desteklenmez ve hatta engellenir, kötü kabul edilir. Karşıt olmayan, aynı biyolojik cinsiyete sahip bireylere karşı duyulan romantik yönelimin de gerçek olduğu bilinmekte, yaşanmaktadır. Bu durum da yanlış ve tehlikeli olarak görülür (Köhler, 2009). Başka bir deyişle cinsel yönelim aslında, tamamen kişinin romantik duyguları ve cinsel olarak yöneldiği, çekim hissettiği karşısındaki birey ile alakalıdır. Bu eğilim ve duygular aynı cinse, karşı cinse, ya da her iki cinse de yönelik olabilir. Bu durum bireyin istekleri, davranışları ve kimliği ile doğrudan ilişkilidir.

Cinsel yönelim ve cinsel tercih terimlerinin sıklıkla birbirinin yerine kullanıldığı dikkati çekmektedir. Ancak ilkinin, daha dar anlamda kişinin erotik tavrına ve yönelimine işaret ettiği kabul edilebilir. Cinsel tercih terimi ise, bireyin tercih edebileceğini, istek ve seçim arasında bir ilişki olduğunu akla getirmektedir.

Sosyal yaşamda ve bilimsel çalışmalarda cinsel yönelim kavramının yer edinmeye başlamasını takiben LGBTQ bireyleri ve lezbiyenliği, gayliği, biseksüelliği, transseksüelliği ve Queer felsefeyi konu edinen araştırmaların sayısında bir artış dikkati çekmektedir. Bu artış, cinsel yönelimler hakkında, LGBTQ bireylerin sosyal ve psikolojik yaşamlarına dair bulgular merak edilmeye başlanmıştır.

Çok yakın bir geçmişe kadar LGBTQ, ya da en yaygın kullanımı ile eşcinsellik, tedavi ile giderilmesi gereken patolojik bir bozukluk olarak bilinmekteydi. Ancak günümüzde, bilim alanlarında kaydedilen ilerlemeler ile artık eşcinselliğin insan cinselliğinin normal görünümlerinden biri olarak kabul edilmesinin doğru olduğu savunulmaktadır. Hatta çağdaş toplumlarda, sosyo-kültürel yaşam içerisinde, toplumsal cinsiyete ve cinsel yönelime dayalı ayrımcılıkları ortadan kaldıran eşitlik önlemleri önemli yer tutmaktadır. Birleşmiş Milletlerin

ilgili antlaşma ve direktifleri ile Avrupa Birliği'nde alınan kararlar bunlara örnektir (AB Eşit Muamele Direktifleri, 2000/78/EC, 84/635/EEC, 97/80/EC, 2000/43/EC, ; BM İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, 1. ve 2. md) .

Eşcinselliğin hastalık olarak kabul edildiği dönemlerde, cinsel yönelimle ilgili değerlendirmeler, bu bireylerin diğerlerinden ayırıldığı, farklılaştıkları, hatta tedaviye ihtiyaç duydukları bir gösterge olarak kabul edilirdi. Oysa günümüzde yapılan araştırmalar, gerek akademik alanda, gerekse de uygulamada konuyu LGBTQ bireylerin ve heteroseksüel bireylerin, fiziksel ve ruhsal sağlamlığı açısından da incelemenin doğru olacağını savunurlar (Öngel, 2007).

1.2 Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Transseksüel ve Queer Bilincinin Tarihçesi

Eşcinsellik ilk kez "Homoseksüel" sözcüğü ile Almancada 1824'de Kertbeny tarafından kullanılmıştır. 19. yüzyılın ikinci yarısında (1869), homoseksüellik olarak literatürdeki yerini alan eşcinsellik kavramı, İngilizcede, Addington tarafından yaklaşık 20 yıl sonra 1891'de yer bulmuş; literatürde ilk defa yer almaya başladığı 1869'dan yaklaşık bir asır sonra, 1973 senesinde de Amerikan Psikoloji Derneği tarafından ruh hastalıkları kataloğundan çıkarılabilmiştir (http://en.wikipedia.org/wiki/Homosexuality_and_psychology_11.02.2012).

İlk çağlardan bu yana, literatürde zaman zaman belirip kaybolan paranoria (para:dışında; nous:akıl) teriminin Fransız hekimler tarafından kullanılmaya başlanması ile eşcinsellik gündemde yer aldı. Bu dönemde, psikiyatride diğer paranoid bozukluk olarak isimlendirilmiş ruhsal bozukluklar ile aynı cinsten kişilere karşı erotik istek duyan eşcinsellere dair tanımlamalar da kapsama alınmıştır (Hocaoğlu 2001). Amerikan Psikiyatri Derneği'nin homoseksüaliteyi DSM-III'(Diagnostic and Statistical Manual III)'ten çıkarmasından 20 yıl sonra, 1992'de Dünya Sağlık Örgütü (WHO) homoseksüaliteyi, ICD9 (International Classification of Diseases)'dan çıkardı. Buna karşın, hala özellikle de ruh sağlığı çalışanları arasında, LGBTQ bireylerin hasta veya sapkın olduklarını düşünenler bulunmaktadır (Bartlett, Smith and King, 2009).

Eşcinsellik yaşantıları üzerine 19. yüzyılda başlayan konuşma ve çalışmaların, batı ülkelerinden yayılan bir LGBTQ hareketinin oluşmasına yardımcı olduğu anlaşılmaktadır. Bu çalışma kapsamında alanda ve alanyazında gerçekleştirilen çalışmalar esnasında, Kıbrıs'ın kuzeyinde LGBTQ bireylerin yaşamlarına yönelik çok az bilgiye sahip olunduğu, bu alanda gerçekleştirilmiş çalışmaların kapsamının ve ulaştığı kitlelerin de son derece sınırlı kaldığı kabul edilebilir.

Heteroseksüel terimi daha sonraları karşı cinsten kişilere erotik isteğe karşılık geliştirilmiştir. Biseksüellik terimi ise Freud tarafından her iki cinse karşı duyulan çekimi anlatmak için kullanılmıştır (T.C.Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü Ankara, 2007). Bu terimler daha çok cinsel istek, toplumsal cinsiyet rolleri, cinsel davranış şekilleri, kişisel ve toplumsal kimlik, kişilik tipi, normallik ve anormallik derecesi, ruhsal hastalığın bulunup bulunmaması gibi alanlarda yaygın olarak kullanılmışlardır.

LGBTQ bireylerin cinsel yönelimlerinden dolayı uğradıkları ayrımcılıkların sebebi homofobidir. Homofobi, heteroseksüel olmayan diğer cinsel yönelimlere sahip olan LGBTQ (lezbiyen, gey, biseksüel, transseksüel, queer) kişilere karşı uygulanan negatif ayrımcılıktır. Bu ayrımcılığı uygulayan kişilere de homofobik denir. Cinsiyet azınlıkları ve cinsel azınlıklar konusunda duyarlı terapistler homofobinin ruhsal sıkıntı ve zorlukların sebebi olduğuna inanmaktadırlar (King et al. 2008). Homofobi eşcinsellere ve eşcinselliğe duyulan korku, dehşet ve nefreti tanımlar. "Bifobi" ise biseksüelliğe karşı hem heteroseksüeller hem de eşcinseller tarafından takınılan benzer tutumları ifade eder (Weinberg, 1972; homofobi ve heteroseksizm hakkında daha fazla bilgi için bkz. Davies, 1996).

LGBTQ bireylerin çocukluklarından itibaren aile yaşamları içerisinde homofobik şiddete maruz kaldıkları çeşitli araştırmalara konu olmuş, bilinen bir gerçektir. Bu şiddet, daha çok sözel istismar, fiziksel tehdit veya fiziksel şiddet biçimlerinde yaşanır: Farklı cinsel yönelimlere sahip kadınların % 58'i bu üç tip mağduriyetin en az birini hayatlarının herhangi bir döneminde yaşadıklarını belirttikleri araştırmalar mevcuttur. Bu kadınların % 34'ü babaları, % 24'ü erkek kardeşleri, % 15'i ise kız kardeşleri tarafından istismar edildiklerini dile getirmişlerdir. Farklı cinsel yönelime sahip erkeklerin ise % 30'u anneleri, % 23'ü babaları, % 43'ü erkek kardeşleri, % 15'i ise kız kardeşleri tarafından şiddet gördüklerini dile

getirmişlerdir. Farklı cinsel yönelim anne, baba ve akrabaların istismar edici tepkileriyle cezalandırıldığından, gey ve lezbiyen gençlerin % 26'sı evlerini terk etmeye zorlanmış olduklarını ifade etmektedirler (Herdt & Meer, 2003). Eşcinsellere Saldırı adlı ankette Stonewall (1996), eşcinsel ve biseksüel erkeklerin %34'ünün ve kadınların %24'ünün cinsel durumları sebebiyle fiziki şiddete maruz kaldığını ortaya koymuştur. Stonewall (1993) çalışmasında, LGBTQ bireylein %37'sinin işyerinde ayrıma uğradığını ve cevap verenlerin neredeyse yarısının (%48) cinsel durumları sebebiyle tacize uğradığını tespit etmiştir. İngiltere'de artık işyerinde tacize karşı koruma sağlayan ayrımcılık karşıtı yasalar olsa da birçok lezbiyen, gey ve biseksüel birey için hala bir korku ortamı mevcuttur ve tabii ki korkmak için ayrımcılığa uğramış olmak gerekmez. Bu durum tüm lezbiyen, gey ve biseksüel bireyleri anksiyete ve dezorganizasyona karşı kırılgan bir halde bırakmaktadır (Stonewall,1993).

Queer Teori'nin gelişimi de cinsel yönelimler ve cinsiyetlerle alakalı olarak gerçekleştirilen çalışmalar kapsamında geliştirilmiştir. Teori bireyin cinselliğinin sosyal ilişkileri nasıl etkilediğini ve toplumsal cinsiyet ile cinsellik konuları hakkında geliştirilen normatif varsayımların değerlendirilmesine odaklanarak eleştiriler geliştirilmesine katkı sağladığı düşünülmektedir. Aynı zamanda, toplumsal cinsiyet ve cinsellik arasındaki farklar hakkında feminizme daha geniş araçlar sunma potansiyeline de sahip olduğu da düşünülmektedir.

Sosyal antropoloji, sosyoloji, tarih, psikoloji gibi bilim dalları eşcinselliğin ve biseksüalitenin tarihçesini ortaya koyarken, eşcinsellik ve biseksüelliğin yansımalarının dünya genelinde eski çağlardan bu yana var olduğunu belirtmektedir. Eski tarihlerden bu yana bazı kültürlerde eşcinsellik doğal kabul edilip; insan cinselliğinin normal bir varyasyonu olarak görülmekte; aynı cinsiyetten kişilerle cinsel ilişkiler desteklenmekte, hatta bu kişilere toplumda yüksek statüler verildiği bilinmektedir. Bazı kültürlerde ise eşcinseller kötü muamele görmekte ve dışlanmaktadır. Bazı bireyler biseksüaliteyi ya da eşcinselliği doğalarının temel bir parçası olarak görürler. Dünyaya bu şekilde geldiklerini kabullenerek çocukluk çağından itibaren eşcinsel çekim ve arzularının örneklerini ispat olarak sunabilirler. Bazı bireyler ise, cinselliği kendilerinin tercih ettiğini ve karşı cinsten veya tek bir cinsiyetten birisi ile cinsel ilişkiyi denediğini ve çeşitli sebeplerle aynı cins ile ilişkiyi tercih ettiğini söyleyebilirler (Grahn, J. 1990). Eşcinselliğe dair görüşler iki kola ayrılmaktadır. Cinsel kimliği yere ve zamana özgü

sosyal, kültürel bir yapı olarak gören bir bakış açısı da mevcuttur. Bu açıdan bakıldığında Tayland, Antik Yunan veya Pakistan'daki eşcinsellik ile günümüz Londra'sı ya da New York'unda yaşayan eşcinsel bireyler çok az ortak yöne sahiptir. Diğer bir görüşe göre ise, bütün kültürlerde ve zaman dilimlerinde eşcinsellerin var olduğuna dair kanıtlar bulunduğundan, eşcinsel kimliğin temel ve doğal olduğunu savunulmaktadır. Farklı görüşler arası tartışmalar halen devam etmekte ve her iki görüşü de destekleyen kanıtlar bulunmaktadır. Bu noktada şu sorular önemli olmaktadır (Grahn, J. 1990):

- Cinsellik doğa tarafından mı (esansiyelizm) yoksa sonradan edinilerek (sosyal yapısalcılık) mi belirlenmektedir?
- Lezbiyen, gey ya da biseksüel bireylerin böyle olduklarını anlamak için neden çok çaba sarf etmeleri gerekmektedir?

Ancak pek çok lezbiyen, gey, biseksüel birey neden böyle oldukları sorusuna pek de fazla ilgi göstermezler. Onlar sadece böyledirler (Grahn, J. 1990).

1.3 Araştırmada Problem Durumu

Araştırmanın problem cümlesi "Cinsel yönelime bağlı tutumların meslek seçimine ve toplumsal gelişime yansıması nasıldır?" şeklindedir. Bu probleme bağlı olarak 2 temel alt problem ve bu alt problemlere bağlı araştırma soruları belirlenmiştir. Temel alt problemler aşağıdaki gibidir:

1. LGBTQ bireyleri ve heteroseksüel bireyleri yönlendiren sebepler arasında farklılık var mı?

2. LGBTQ bireylerin meslek seçimleri ve toplumsal kabul görme istekleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Alt problemlereilişkin araştırma soruları 1.4.1.1. ve 1.4.1.2. ara başlıklarda bulunmaktadır.

Bu kısımda araştırmanın problem durumu, alt problemler, araştırmanın önemi, sayıltılar, sınırlılıklar, araştırmada kullanılan terim ve kavramların tanımları ile kısaltmalar sunulmuştur.

1.4 Araştırmanın Problem Durumunun Alt amaçlar ile İlişkilendirilmesi

Bu kısımda, yukarıda verilen problem cümlesi ve buna bağlı olarak belirlenen iki temel alt probleme bağlı araştırma soruları bulunmaktadır.

1.4.1 Alt Problem 1

LGBTQ bireyleri ve heteroseksüel bireyleri meslek seçimine yönlendiren sebepler arasında fark var mı?

Bu alt problemde LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin eğitim durumları arasında bir farklılık olup olmadığı; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin işbirliği içerisinde yaşama tercihleri ile yalnız yaşamayı tercih etme durumları; LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin işbirliği yapma konusundaki isteklilikleri arasındaki farklılık durumları; LGBTQ bireylerin seçtiği meslek ile hoşlarına giden meslek durumları arasındaki farklılıklar; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin mesleki kararları ile ilgili içsel çatışma yaşama durumları arasındaki farklılıklar; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin kendilerini en başarılı hissetikleri işlerin dağılımları; LGBTQ ve hetersoseksüel bireylerin televizyonda en çok izlemeyi tercih ettiği programların dağılımları; LGBTQ bireylerin izlediği film türleri; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin en çok hoşlarına giden meslekler arasında farklılıklar; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin mesleki kararları ile ilgili içsel çatışma durumları; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin meslek yılları arasındaki farklılıklar; LGBTQ bireylerin mesleki anlamda birden fazla alana ilgi duyması durumunda kararını etkileyen en önemli noktalar saptanmıştır.

1.4.1.1. Alt Problem 1 ile ilişkili araştırma soruları:

LGBTQ bireyleri ve heteroseksüel bireyleri meslek seçimine yönlendiren sebepler arasında fark var mı?

a. LGBTQ bireylerin eğitim durumları ile heteroseksüellerin eğitim durumları arasında farklılık var mı?

b. LGBTQ bireylerin seçtiği meslek ile hoşlarına giden meslek durumları arasında fark var mı?

c. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin mesleki kararları ile ilgili içsel çatışma yaşama durumları arasında fark var mı?

d. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin kendilerini en başarılı hissettikleri işlerin yüzde oran dağılımları nasıldır?

e. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin en çok hoşlarına giden meslekler arasında fark var mı?

f. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin meslek yılları arasındaki fark var mı?

g. LGBTQ bireylerin mesleki anlamda birden fazla alana ilgi duyması durumunda kararını etkileyen en önemli 3 nokta nedir?

h. LGBTQ bireylerin hayatta en kolay başardığı işler nelerdir?

i. Heteroseksüel bireylerin hayatta en kolay başardığı işler nelerdir?

j. LGBTQ bireylerin kendini en başarılı hissettiği işler nelerdir?

k. Heteroseksüel bireylerin kendini en başarılı hissettiği işler nelerdir?

l. LGBTQ bireylerin hoşuna giden meslekler ile yaşları arasında ilişki var mı?

m. Heteroseksüel bireylerin hoşuna giden meslekler ile yaşları arasında ilişki var mı?

1.4.2 Alt Problem 2

LGBTQ bireylerin meslek seçimleri ve toplumsal kabul görme istekleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Bu amaçla, LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin aynı evi paylaşma anlamında başka bireyler ile birlikte yaşamayı tercih etme durumlar; LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin meslek yaşamlarında işbirliği yapma konusundaki isteklilik durumları; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin eğitimle ilgili plan yaparken anne ve babalarının görüşlerini göz önünde bulundurma durumları arasındaki farklılıklar; LGBTQ ve heteroseksüel televizyonda en çok izlemeyi tercih ettikleri programların dağılımları; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin izlemeyi terih ettikleri film türleri; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin öldükten sonra hatırlanmak istedikleri yönleri; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin cinsiyetlerini tanımlara arasındaki farklılıkları; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin arkadaşlarının cinsiyet dağılımları

arasındaki farklılıklar; LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin evlerinde bozulan bir şeyi kimin tamir ettiği ile ilgili farklılık olup olmadığı konuları karşılaştırmalı olarak saptanmıştır.

1.4.2.1. Alt Problem 2 ile İlişkili Araştırma Soruları:

LGBTQ bireylerin meslek seçimleri ve toplumsal kabul görme istekleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

a. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin işbirliği içerisinde yaşama tercihleri ile yalnız yaşamayı tercih etme durumları arasında farklılık var mıdır?

b. LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin işbirliği yapma konusunda istekli olma durumları arasındaki farklılık var mıdır?

c. LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin eğitimle ilgili plan yaparken anne-baba tavsiyelerini göz önünde bulundurma durumları arasında farklılık var mıdır?

d. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin televizyonda en çok izlemeyi tercih ettiği programların dağılımları nasıldır?

e. LGBTQ bireylerin izlediği film türleri nelerdir?

f. Heteroseksüel bireylerin izlediği film türleri nelerdir?

g. LGBTQ bireylerin öldükten sonra hatırlanmak istedikleri yönleri nelerdir?

h. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin kendilerini cinsiyet olarak tanımlamaları nasıldır?

i. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin cinsiyetlerini tanımlamaları arasında fark var mıdır?

j. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin arkadaşlarının cinsiyet dağılımları arasında fark var mıdır?

k. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin evlerinde bozulan bir şeyi kimin tamir ettiği ile ilgili fark var mıdır?

l. LGBTQ bireyler ve heteroseksüel bireyler arasında kiminle yaşamayı tercih etmeleri açısından fark var mı?

1.5 Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışma, Kıbrıs'ın kuzeyinde LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin meslek seçimine yönelik tutumlarındaki farklılıkların analizleri ve cinsiyetler ile cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıkların toplumsal gelişime yansıyan dezavantajlarının değerlendirilmesini amaçlamaktadır.

Kıbrıs'ın kuzeyinde, toplumsal yaşamı meydana getiren sosyo-kültürel, sosyo-psikolojik, sosyo-ekonomik, sosyo-politik yaşam alanlarında erkek egemen yapının varlığı gözlemlenmektedir. Hayatın her alanında, erkeklerin ön planda oluşu, söz söyleme ve karar alma haklarını ellerinde tutmaları, kadınların birçok alanda karar alma mekanizmalarındaki eksikliği, ataerkil sistemin varlığının göstergelerinden kabul edilebilir. İnsan bedeninin iki biyolojik cinsiyetten oluştuğunu iddia ederek, insan cinselliğini bu iki cins üzerinden tanımlamakta olan geleneksel sistem içerisinde cinsel yönelimleri farklı olan lezbiyen, gay, biseksüel, transseksüel ve queer (LGBTQ) bireylerin toplumsal yaşamın çeşitli alanlarında yer bulamadıkları, toplumsal yaşamda cinsel yönelimleri ile kabul göremedikleri düşünülmektedir. Kıbrıs'ın kuzeyinde toplumsal cinsiyete ve cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıkların, hayatın birçok alanında kendisini göstermekte oluşundan kaynaklandığına inanılan nedenlerle, bireyler yaşamlarını sürdürürken, ileriyi planlarken, meslek seçerken ve mesleklerini icra ederken zorlanabilmekte, hedeflerini indirgemek zorunda kalabilmekte, hatta kendilerini ve hedeflerini tümüyle gizlemeyi tercih ederek, çoğunluğun "normal" kabul ettiği, toplumun geleneksel yapısı içerisinde kabullenilebilecek bir yaşam biçimini tercih etmek zorunda kalabilmektedirler.

LGBTQ bireylerin, bireysel veya sosyal anlamda karşı karşıya bulundukları ayrımcı uygulama ve düşüncelerin de etkisiyle, bazı fiziksel ve ruhsal bozukluklara yatkın oldukları bilinir. Bu nedenle, yapılacak her türlü araştırmada veya uygulamada, bireylerin cinsel yönelimi ile ilgili bilgilerin alınmasının ardından koşulların değerlendirilmesi daha önemli kabul edilir (Doğan S. ve ark, 2008).

LGBTQ bireylere yönelik önyargılı ve ayrımcı tutumlar, bizim toplumumuzda da dünyadaki birçok toplumda da, onların heteroseksüeller kadar aktif bulunamayışlarına yönelik gözlemler,

onların cinsel yönelimleri ile görünür olamayışlarını açıklıyor olabilir. Erich Fromm'un Özgürlükten Kaçış isimli kitabında vurgu yaptığı: "Öznel benliğimden kurtulmak, kendini ortadan kaldırmak, başka bir deyimle özgürlüğün yükünden kurtulmak" LGBTQ bireylere uygulanan kültürleme ve sosyalleşme sürecindeki baskının bir biçimidir (Fromm, 1972). Özgürlük ve öznel kimlik korkutucu hale gelmeye başladığı andan itibaren, yani bağımsız ve kuvvetli olma arzusu ile birlikte, bireyin önemsizlik ve güçsüzlük duygusu da bir araya gelmektedir. Bu ikilem bireyde bir tür azap oluşturmaktadır. Birey o andan itibaren, eğer öznel kimliğini hiçe indirip, ayrı ve özgür bir fert olduğunu kabul edebilirse kendisini, toplumda yaşadığı bazı çatışmalardan koruyabileceğine inanacaktır. O noktada küçük ve önemsiz olmak, görünür olmaktan daha kurtarıcı ve özgürleştirici gibi algılanabilir. Bu aşamada birey özgürlüğünü teslim ederek, özgürlüğünden kaçarak, kendisini daha görünür ve özgürleşmiş hissedebilmektedir. Bu şekilde kendisini "ben neyim", "hayatımın anlamı nedir" gibi sorulardan da kurtulmuş sayarak iyice görünmezliği kabul etmiştir. Karşılığında toplum onun öznel varlığını eriterek, çoğunluğun içinde kaybolmasından memnun görünür. Tıpkı cinsel yönelimi farklı bireylerin, toplum tarafından normalleştirilmiş heteroseksüeller arasında kaybolmayı tercih etmeleri gibi (Fromm, 1972).

Araştırma süresince Kıbrıs'ın kuzeyinde LGBTQ bireylerin, hem heteroseksüel, hem de lezbiyen, gey ve biseksüel topluluklarda ve kültürlerin içerisinde varlıklarını sürdürebilmelerine karşın, bütün cinsel azınlıkları bağlayan görünmez bir bağla birbirlerine bağlı oldukları da gözlemlenmiştir. Bu bağ, LGBTQ bireylerin, toplumda, farklı cinsiyetlerin birbirleriyle etkileşimlerinde geçişler oluşturma yönündeki duruşları ve çabalarından olabilir. LGBTQ bireylerin, zaman zaman fiziksel yapılarında veya dış görünüşlerinde değişiklikler yaratmaya çalıştıkları da gözlemlenmiştir. Bu değişikliklerin, toplumlar tarafından, özellikle de heteroseksüel bireyler tarafından marjinal kabul edilebildiği, eleştirildiği, tepkiyle karşılandığı gözlemlenmiştir. Heteroseksüel bireylerle bu çalışmaya yönelik olarak gerçekleştirilmiş olan karşılıklı görüşmelerde, LGBTQ bireylerin bir farklı olma veya farklı durma çabası içerisinde olduklarına inanıldığını gösteren birçok bulguya rastlanmış, söylem işitilmiştir. Bir lezbiyenin saçlarını kısacık kestirerek "erkek" gibi giyindiğini, bir erkeğe benzemeye çalıştığını savunmakta olan katılımcılara karşın; aksine, o lezbiyen bireyin, erkeklerin kendisi için belirlemiş olduğu görüntü biçiminden ziyade, kendi giyim tarzını kendisinin belirleyebileceğini, böylece kadın olmanın başka bir biçimini ortaya

koyabileceğini düşünmek sosyal yaşamda sık rastlanan bir yorumlama olamayabilir. Bir gayin ise, feminen görünümlü bir gömleği tercih edişini, kadın gibi görünmeye çalışmaktan çok, erkek olmanın farklı bir şeklini yansıtıyor olduğu şeklinde yorumlanabilir. Fromm'un Özgürlük'ten Kaçış'ında da vurguladığı gibi, kendini yeniden keşfedebilmek, kim ve ne olduğunun farklı biçimlerini ortaya çıkarabilmek birey için yeni bir güç sağlayabilecektir.

Kıbrıs'ın kuzeyinde de, dünyanın hemen hemen her ülkesinde de, cinsiyete, cinsel yönelime ve toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılıklar homofobiyi besleyen, homofobik bireylerin sayısının azalmasına engel olan temel eğilimlerden olabilir. Ayrımcılıklar kimi zaman kolaylıkla ayırt edilip farkına varılabilir tutumlar olduğu gibi (doğrudan ayrımcılıklar), kimi zaman da ayrımcılığı (dolaylı ayrımcılıklar) anlayabilmek için özel bir duyarlılık ve değerlendirme kapasitesi gerekebilir. Bazen de ayrımcılık mağduru birey veya kesimler "yokmuş gibi kabul edilebilir" (yok saymak). Böyle durumlarda adı geçen grupların ihtiyaçlarını karşılamayan bir yaşam inşa edilebilir. "Yok sayılma" da dolaylı ayrımcılık biçiminde değerlendirilebilir. Yok sayma durumunda, sözlü veya eylemsel tabanlı olarak gerçekleşen doğrudan hiç bir ayrımcılık bulunamaz. Ancak dikkate alınmayan bir kesimin göz ardı ediliş biçimi, aslında sosyal izolasyonun kendisidir. Aktif saldırganlık ile pasif saldırganlık gibi (Öngel, 2007)...

LGBTQ bireyler, heteroseksüel bireylerden farklı birer varlık olmadıkları halde, insan haklarından faydalanma aşamaları ve dereceleri bağlamında farklı tutulmaktadırlar. Bu durum LGBTQ hareketin radikalleşmesine ve politize edilmesine neden olmaktadır. Ayrıca, heteroseksüel bireyler ile LGBTQ bireyler arasındaki bireysel iletişimleri ve dostlukları etkilememekle birlikte, kitlesel iletişim ve hareketleri geriletmektedir (Öngel, 2007).

Toplumsallaşmış her birey aslında politik bir aktör olarak kabul edilebilir. Toplumun değişimi için, belki devrimsel değil, ancak toplumun bir üyesi olarak topluma kattıkları ile fayda sağlayabilirler. Bu kişilerin etraflarındaki bireyler ile etkileşimi vesilesi ile olabilir. Suya atılan taş misali dalgalar halinde etkileşim büyüyerek gelişebilir.

Bu araştırma kapsamında Kıbrıs'ın kuzeyinde güçlü bir ataerkil yapının mevcut olduğu, gözlemlenmiştir. Erkekliğin sağladığı onur ve güç, toplumun neredeyse tamamı üzerinde

hâkim olup, LGBTQ bireyleri ve kadınları heteroseksüel olduklarını söyleseler bile, önemli ayrımcılıklara maruz bırakabildiği araştırma süresince dikkat çekmiştir. Bu durum, toplumun uzun yıllar boyunca geliştirdiği değer yargılarını ve bu yargılar doğrultusunda şekillenmiş olan kuralları oluşumu ile ilgili olabilir. Bu kurallara ve kalıplaştırılmış yargılara uymayan, farklı özellikler gösteren, içinde bulunduğu ortama uyum sağlayamayan birey, toplum tarafından, yargılar çerçevesinde dışlanabilmektedir.

1.6 Sınırlılıklar

a) Çalışma Evreninin Yeterince Belirgin Olmaması

Kıbrıs'ın kuzeyi ataerkil geleneklerin ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sürmekte olduğu düşünülen bir coğrafyadır. Ne yasal, ne de sosyal anlamda toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılıklar ile mücadelelerin henüz tam anlamı ile sonuç vermediği dikkat çekmektedir. Buna bağlı olarak, toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizliklerden kaynaklanan sebeplerin, cinsel yönelimlere olumsuz bakışı desteklediği düşünülebilir. Bu nedenle heteroseksüel olmayan bireylerin, toplumsal yaşamda cinsel yönelimleri ve cinsiyet kimlikleri ile görünürlüklerinden yeterince söz edilemeyeceği düşünülmektedir. Böylesi kısıtlayıcı ve eşitsiz bir ortamda, araştırmaya katılarak duygu ve düşünceleri ile görüşlerini ortaya koymaktan çekinmeyecek LGBTQ bireyler bulmak, araştırmada en çok zorlanılan süreç olmuştur.

Çalışma evreninin kaç kişiden oluştuğu tam olarak bilinmediğinden, çalışma grubunun evrenin % kaçını temsil ettiği de belirsiz durmaktadır. Çalışma grubu, evrene ait büyük bir örneklem olabileceği gibi, örneklemin çok küçük bir kısmı da olabilir. Çalışma evreninin sayısal olarak belirsiz olması, bu çalışmanın sınırlılıklarından bir tanesidir.

b. Çalışma Evrenindeki Bireylere Ulaşmakta Zorluklar Olması

LGBTQ bireylere ulaşmak ve onlara yöneltilen soruları yanıtlamalarını istemenin zorluklarından kaynaklanan sebeplerle, çalışma grubunun oluşturulmasında çeşitli zorluklar yaşanmıştır. Çalışma grubu Kuzey Kıbrıs geneli olarak tanımlanmış, kartopu yöntemi ile katılımcılara ulaşılmıştır. Bu nedenle yaş, uyruk, eğitim düzeyi, cinsiyet kimliği veya cinsel

yönelime göre sınıflandırmalar yaparak, bu sınıflandırmalar açısından eşit dağılımla yorumlanacak bir sonuca ulaşmak mümkün olamamıştır.

1.7 Sayıltılar

Çalışmada, aşağıda belirtilen sayıltılar dikkate alınmıştır:

a. Çalışmaya katılarak soruları LGBTQ veya heteroseksüel olduğu iddiası ile yanıtlayan bireylerin cinsiyetleri ve cinsel yönelimleri konusunda doğru bilgi verdikleri;
b. Çalışmaya katılarak soruları yanıtlayan LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin çalışma evrenini temsil ettiği;
c. Katılımcıların anketteki sorulara içtenlikle ve doğru yanıtlar verdikleri varsayılmıştır.

1.8 Tanımlar

a. Cinsiyet (sex):

Cinsiyet, bireyleri kadın ya da erkek yapan biyolojik özellikler (anatomik, fiziksel ve genetik) anlamına gelir. Seks, ayrıca cinsel birleşmeyi de içeren cinsel faaliyet anlamında kullanılır (http://tr.wikipedia.org/wiki/Cinsellik).

b. Toplumsal cinsiyet:

Toplumsal cinsiyet, bir bireyin ya da toplumun kadını ya da erkeği nasıl tanımladığıdır. Toplumsal cinsiyet rolleri kadın ve erkek için sosyal ve kültürel olarak tanımlanmış tutumlar, davranışlar, beklentiler ve sorumluluklardır (http://tr.wikipedia.org/wiki/gender).

c. Toplumsal cinsiyet kimliği:

Toplumsal cinsiyet kimliği bireylerin kadın ve erkek olarak sahip olduğu kişisel ve özel kimliktir. Toplumsal cinsiyet kimliği, her bir kişinin kendisini kadın ya da erkek ya da ikisinin bileşimi olarak tanımlaması demektir (http://tr.wikipedia.org/wiki/gender).

d. Cinsel Yönelim:

Cinsel yönelim bireyin cinsel, duygusal ve fiziksel olarak çekim duyduğu cinsiyete göre tanımlanan özelliğidir (http://tr.wikipedia.org/wiki/sex).

e. Homoseksüel (eşcinsel):

Bireyin kendi cinsiyetinden bireylere yönelik cinsel ve duygusal ilgi duymasınını tanımlayan terimdir. Günümüzde homoseksüel kelimesi yerine erkek eşcinseller için gey, kadın eşcinseller için lezbiyen terimleri de kullanılmaktadır (Uğurlu, 1999).

f. Lezbiyen:

Kadınların, kadın cinsiyetinden olan kişilere cinsel ve duygusal ilgi duymasına karşılık kullanılan terimdir (Eldeman, 1995).

g. Gay:

Erkeklerin erkek cinsiyetinden olan kişilere cinsel ve duygusal ilgi duymasına karşılık kullanılan terimdir (Eldeman, 1995).

h. Biseksüel:

Bireylerin her iki cinse yönelik cinsel ve duygusal ilgi duymasına karşılık kullanılan terimdir (Eldeman, 1995).

i. Heteroseksüel (karşıcinsel):

Heteroseksüel, bireylerin karşı cinsiyete yönelik hissettikleri cinsel ve duygusal ilgiyi ifade eden terimdir (Eldeman, 1995).

j. Transseksüel:

Birey erkek olduğu halde kadın olmayı veya kadın olduğu halde erkek olmayı isteyebilir. Bireyin karşı cinse benzeme isteği duyması, karşı cinse ait veya kendisini karşı cinsten biriymiş gibi hissetmesi söz konusu olabilir. Bu bireyler, bir dizi tıbbi müdahale sonucunda

bu isteklerini gerçekleştirebilmektedirler. Transseksüellik, bireylerin bu değişim sonrasındaki cinsiyet görünümlerine verilen isimdir. Hem erkek hem de kadın için aynı terim kullanılmaktadır (http://tr.wikipedia.org/wiki/Transseksuellik)

k. Queer(Kuir):

Queer bir cinsiyet veya cinsel yönelim tanımı değil, bir felsefedir. Bu felsefe, cinsiyetlerin ve cinsel yönelimlerin (eşcinsel, biseksüel, heteroseksüel) tanımladığı kimliklerin sınırlandırıcı ve baskılayıcı olduğunu iddia etmektedir. Queer felsefesi sınırların, kimlik politikalarını üretenlerin işaret ettikleri kadar sabit ve net olmayabileceğini ortaya koymakte ve bunu ispatlamak üzere fikir üreterek tavı belirlemektedir (http://tr.wikipedia.org/wiki/Queer).

Queer teorinin varlığı, onun ne olduğundan çok, neye karşı olduğu ile açığa çıkmaktadır. "Normal"i, normalliği kuran normların kuruluş ve işleyiş yapısını sorgulamaktadır. Cinsiyet, toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim ve cinsel pratiklerle ilgili her tür etikete, dolayısıyla da kimlik ve cinselliğin üzerine kurulduğu kategorizasyona karşı durulmasını savunan bir felsefedir. Toplumsal cinsiyetin de içinde bulunduğu (kadınlık/erkeklik) ikili düşünce yapılarına, bu yapıların beraberinde getirdiği uyumluluklara (kadın, kadın gibiyse erkeğe arzu duyar) karşı, cinsiyet, toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim kimliklerinin hiçbirinin "doğal" olmadığını açıklamaktadır. Bu bağlamda, temel sorunların cinsel kimliğin inşası esnasında, bu kimliklerin nasıl düzenlendiği ve bu kimliklerle özdeşleşmelerin bireyi nasıl kısıtladığı etrafında yoğunlaşmaktadır (http://tr.wikipedia.org/wiki/Queer)

l. Kıbrıs'ın kuzeyi:

Kıbrıs'ın kuzeyi, 1974'ten sonra oluşan siyasal durumda, adanın bölünmesi sonucunda oluşan, KKTC'nin bulunduğu bölgedir.

m. Kıbrıs Cumhuriyeti:

Kıbrıs Cumhuriyeti, 1960 yılında Kıbrıs'ta yaşayan Türkler ve Rumlar tarafından kurulan, ancak 1974'teki bölünmeden sonra, adanın güney yarısında yaşamlarını sürdürmekte olan Rumlar tarafından domine edilmekte olan devlettir.

1.9 Kısaltmalar

a. APA: Amerikan Psikiyatri Birliği.
b. DSM IV: Amerikan Psikiyatri Birliği'nin kabul ettiği psikiyatrik sınıflama sistemi.
c. ICD9(International Classification of Diseases): Uluslarası Hastalık Sınıflandırmaları 9.
d. ILGA: Uluslararası Lezbiyen, Homoseksüel, Trans ve Interseks Birliği.
e. KKTC: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
f. LGBTQ: Lezbiyen – Gay – Biseksüel – Transseksüel – Queer.
g. LİSTAG: LGBTQ Aileleri İstanbul Grubu.
h. WHO (World Health Organisation): Dünya Sağlık Örgütü.

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE VE ALANYAZIN TARAMASI

Cinsel kimlik, kişinin kendi bedeni ve benliğini belli bir cinsiyet içinde algılayışıdır. Cinsel yönelim, kişide cinsel duygu, istek ve davranışların belli bir cinsiyete çekimidir. Cinsel rol ise, toplum içinde cinsellik açısından dışa vuran davranışların görünümüdür (Davidson & Neale, 1998).

İnsan yaşamının doğumdan itibaren cinsiyet (gender) ve cinsellik (seks) çerçevesinde örgütlendiği söylenebilir. İnsanın anatomik cinsiyeti doğuştan belirlenen bir durumdur. Kimlik (identity) ise birbirinden kavramsal olarak ayrılabilen bireysel ve sosyal iç içe iki parçasından oluşan bir bütündür. Sosyal kimlik, kişinin toplumdaki yeri ve onun için tanımlanmış rollerden oluşurken; kişisel kimlik, kendi iç ruhsal süreçlerini barındırır (Phillips,1994).

Eşcinsellik, biseksüellik ve heteroseksüellik gibi insanda tanımlanan üç yönelimden biri olup bir hastalık değil, yönelim farklılığıdır. Eşcinsellik her iki cinsiyet için kullanılan bir terimdir. Eşcinsel bireylerin cinsel kimlikleri anatomik yapıları ile uyumlu olup, sadece cinsel arzu ve hayatlarında değil yaşamın tüm alanlarında kendilerini "kendi cinsine yakınlık duyan ve yaşayan" bireyler olarak görmektedirler. Bu durum, bireyin yaşamında çok erken yaşlarda belirlenmiş bir durumdur. Fakat birey cinsel kimliğini zamanla ve aşamalı olarak keşfeder. Cinsel arzu ve romantik yönelimlerin, ergenlikle başlayan cinsel eylem ile birlikte, giderek netleştiği bilinen gerçeklerden bir tanesidir (Phillips,1994).

Cinsiyetin ve cinsel yönelimlerin farklılaşması, insanın kadın ve erkek olarak karşı cinse ilgi duymaya başlaması gibi, aynı cinse duyulan ilgi de insanlığın varoluşu ile birlikte ortaya çıkmıştır. Eşcinsellik, karşı cinsten bireylere ve aynı cinse duyulan ilgi, merak ve farklılığı keşfetmenin ötesinde, romantik ve cinsel bir çekim halinde de biçimlenmesiyle doğmuştur. Eşcinsellik bireyin kendisi ile eş cinsten, aynı biyolojik cinsiyetten, kişilere duyduğu cinsel

yönelim için geliştirilmiş bir kavramdır. Kelime anlamı olarak eşcinsellik sözlüklerde 'homoseksüel olma durumu' olarak açıklanır (Phillips,1994).

Homoseksüel sözcüğü Türkçe'ye Yunanca'dan geçmiştir. Eş anlamında türetilmiş: homo ve cinsiyet anlamında türetilmiş seks sözcüklerinin birleşmesiyle "homoseksüel" kavramı meydana gelmiştir. 'Eşcinsellik (homoseksüellik) aynı cinsten bireyler arasında kurulan erotik bağlılık ve ilişki demektir (Uğurlu, 1999).

Toplumda, eşcinselleri tanımlamak için kullanılan çok fazla sözcük bulunduğu gözlemlenmektedir. Argo, küçültme ve onaylanmadığının belirtilmesi amacıyla dildeki yerini sıklıkla almış olan bu sözcükler, eşcinsel kişileri tasvir etmek yerine güven telkin etmeyen, kalleş, sözünde durmayan kişiler için de kullanılılabilmektedir. Bu durumun, eşcinselliğin bir karakter bozukluğu, kabul edilemeyecek bir kimlik şekillenmesi olarak yansıtılma durumunu artırabileceği, eşcinselliğin istenmeyen, zararlı bir durum olduğu algısını yaygınlaştırabileceği araştırma kapsamında gözlemlenen olgulardandır. Oysa artık, eşcinselliğin görünümleri ve çeşitleri ile ilgili ayrıma gidildiği, farklı biçimleri ile ilgili tanımlamalar ve isimlendirmelerin literatürdeki yerlerine oturtulduğu alanyazın taramasında dikkat çeken konulardandır.

Lezbiyen(L): Kadınlara karşı cinsel yönelimi olan kadın birey;

Gay(G): Erkeklere karşı cinsel yönelimi olan erkek birey;

Biseksüel(B): Hem kadınlara, hem de erkeklere karşı cinsel yönelimi olan, her iki cinsten bireyle de cinsellik yaşayabilen birey;

Transseksüel(T): Doğduğu cinsiyetin görünümü ve biyolojik biçimlenişinden rahatsızlık duyan, kendisini doğduğu cinste değil, karşı cinsten bir beden ile görmek isteyen, yaşamını içinde bulunduğu cinsiyet görünümünde sürdürmek istemeyen bireylerin, geçirdikleri bir dizi tıbbi müdahaleler sonrasında biyolojik cinsiyetlerini ve bedensel görünümlerini değiştiren bireyler için kullanılan kavramlardır.

Queer(Q): Son yıllarda oluşturularak, bireylerin cinsiyetleri ve cinsel yönelimleri ne olursa olsun, bireylerin kişisel potansiyellerinin cinsiyetten bağımsız düşünülmesi gerektiğini savunan teoridir (Eldeman, 1995).

Eşcinsel olmak, belli bir karar verilmek sureti ile varılacak, tutumlarını ve yaşam biçimini değiştirerek öğrenilebilecek bir cinsiyet görünümü veya cinsel yönelim değildir. Diğer bir

deyişle, aslında eşcinsel olmak, belli bir kararla başlanılacak bir durum değildir. Bu, bir yönelim biçimidir. Hiç kimse 'ben eşcinsel olacağım' diyerek eşcinselliğe yönelemeyeceği gibi, 'ben eşcinsel olmayacağım' diyerek de cinselliğini yönlendiremez. Bu nedenle eşcinsellik kavramı toplumsal bir kavramdır, olgudur (Phillips,1994).

LGBTQ bireylere, toplumsal yaşam içerisinde olsun, bireysel ve psikolojik varlıklarını keşfetme sürecinde ve sonrasında olsun, uygulanan ayrımcılıklar, heteroseksüelliğin, toplumlar tarafından 'normal' kabul edilmesinden kaynaklanmaktadır (Phillips,1994).

Canlılarının üreme fonksiyonları sebebi ile karşıt cinsle cinsel ilişki yaşaması normal kabul edilirken, aynı cinsten birisi ile cinsel paylaşımı gereksiz, fuzuli görmekte olan geleneksel yapılar içerisinde cinselliğin tabulaştırıldığı tezini ortaya atmak, bu nedenle çok hatalı bir söylem olmayacaktır. Cinselliğin zaten tabu olduğu düşünülürse, tabu olana yeni bir boyutun kazandırılmasının kültürel evrim süreçlerinde kolaylıkla aşılabilecek bir durum olması beklenemez (Phillips,1994).

LGBTQ bireylerle ve cinsel yönelimler ile ilgili, 19. yy'dan bu yana, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin ilanına dayandırılan hakların sağladığı imkânlarla, özellikle de son 30 yıldan itibaren pek çok araştırmalar yapılmakta, birçok görüş ortaya atılmaktadır. Bu görüşlerin çok zıt bakış açılarını içinde barındırması, farklı bilimsel alanların, farklı söylemlerinin aynı anda ortaya atılıyor oluşunun cinsel yönelimle ve cinsiyet konusundaki karmaşaya yol açan sebeplerden olabilir. Özellikle sosyal bilimlerin, insanı ve toplumu konu edinmekte olmasından kaynaklanan sebeplerle determinist bakış açıları konusunda avantajsız bir pozisyonda oluşları, LGBTQ bireyler ile onların sosyal ve bireysel yaşamları hakkındaki bulguların değişken ve tartışılabilir olmasına neden olabileceği düşünülmektedir. Sosyoloji, Psikoloji, İletişim ve Eğitim Bilimleri açısından ele alınmakta olan değerlendirmeler kapsamında, LGBTQ bireylerin sosyal ve bireysel alandaki durumlarına bakışın değerlendirilmesi, LGBTQ bireylerin yaşamın en önemli geçiş süreçlerinden bir tanesi olan meslek seçimindeki etkenleri ortaya çıkaracak bilgileri de içinde barındırmaktadır.

2.1. Sosyoloji ve LGBTQ Bireylere Bakış

LGBTQ bireyler, toplumun kendilerini dışlamasına karşı bir takım korunma yöntemleri geliştirmiştirler. Türkiye'de İstanbul'da yapılan bir araştırmaya göre, LGBTQ bireylerin yerleşmek ve yaşamlarını sürdürmek için aynı semtte oturma eğilimi gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Bir arada oturmakla, dertlerini paylaşmak, can ve mal güvenliği sağlamak gibi ihtiyaçlarını da karşıladıklarını öne sürmekte olan araştırma, bu çalışmanın da amaçları, bulguları ve sonuçları ile paralellik göstermektedir. Bu çalışmada LGBTQ bireylerin cinsel yönelimlerinden dolayı kendilerini farklı gördüklerini ve bu farklılık nedeniyle de şiddete maruz kalma ihtimalinden korktuklarını beyan etmektedirler. İstanbul'daki eşcinseller arasında yapılan bir araştırmaya göre (Sakallı, Uğurlu, 2004): 'eşcinsellerin % 26,5'i Beyoğlu semtinde, %16,6'sı Şişli'de, %11,7'si Fatih'te, %9,4'ü Beşiktaş'ta, % 7,2'si Bakırköy'de, % 4'ü ise Üsküdar'da oturmaktadır. Bahsedilen araştırmada, eşcinsellerin konut mekânı olarak Beyoğlu'nu diğer semtlere göre daha fazla tercih etmesinin nedeni Beyoğlu'nda eğlenme mekânlarının diğer semtlere göre çoğunlukta yer almasına bağlanmıştır. Cinsel yönelime bağlı tutum farklılıklarının meslek seçimine ve toplumsal gelişime yansımasının analizi isimli bu çalışmada da, LGBTQ bireylerin eğlence sektöründe, sanat alanında kendilerini diğer pek çok meslek alanına göre daha rahat hissettikleri, bu nedenle meslek seçim süreçlerinde de bu alanlara yöneldikleri sonucunu ortaya çıkaran bulgulara rastlanmıştır. Sakallı ve Uğurlu'nun araştırmasında, eşcinsellerin küçücük evlerinin bile zevkle döşendiği, güzel biblolar, duvarlarda tablolar, ilginç ışıklandırmalar, bir müzik düzeni ve her şeyin yerli yerine oturtulduğu, tertemiz görünüm bulunduğu saptanmıştır. Araştırma, evlerinde mutlaka LGBTQ sanatçılara ait bir CD veya kaset bulunduğuna da vurgu yapmaktadır. Bu durum Skinner'in etki-tepki prensibine dayanan kuramındaki bağlamda değerlendirilecek olursa, soyutlanmışlık ve dışlanmışlık duygusu ile yaşamakta olan LGBTQ bireyler, kendisini dışlayan heteroseksüel bireylere karşı benzer bir dışlama anlayışı ile kendisinden olanı tercih etme eğiliminde oldukları şeklinde ile açıklanabilir.

LGBTQ bireylerin sosyal dışlanmaya maruz kaldığı bilinen gerçeklerden biridir. Sosyal dışlanma kavramı İngiltere'den başlanarak ortaya çıkmış ve tartışılmakta olan bir kavramdır. En temel insan haklarına erişmekte ve bu hakkı kullanmakta yaşanan olumsuzluklar sosyal dışlanmanın ta kendisi olarak tanımlanabilir. Sosyal dışlamanın ne olduğunun tartışmaları

halen daha devam etmektedir. Sosyal dışlamanın sadece maddi yetersizlik olmadığı ve yoksulluktan fazlasını içerdiği konusunda akademisyenler ve politikacıların uzlaşmaktadır (Estiville 2003). Sosyal dışlama, kişiyi yaşamdan uzaklaştıran maddi ve duygusal yoksulluk içinde olmasına neden olan, haklarını koruyacak kurumlardan yoksun kalmaları anlamına gelmekte olan çok boyutlu bir süreçtir. Sosyal dışlanmaya maruz kalan birey, yakınlık kurmakta zorluklar yaşar. Yalıtılmış bir yaşam kurmasına neden olur. Sosyal dışlanmaya maruz kalan bireyin yaşam standartları düşer. Cinsel kimliklerinden dolayı hayatlarının bazı devrelerinde veya yaşam boyu bireyler sosyal olarak dışlanabilmektedirler (Çakır,2002).

Toplumun 'normal' kabul ettiği cinsel kimlik görünümü olan heteroseksizm, karşıt cinsel olmayanlara yönelik ayrımcılığı desteklemektedir. LGBTQ bireyleri, bir grup olarak, sosyal dışlanma tehlikesine açık bırakan bu durum, sosyal dışlanmanın sinsi bir toplumsal travma olduğu yaygın bilincine yavaş yavaş kavuşmaktadır (Çakır,2002). LGBTQ bireyler cinsel kimliklerini gizleyerek yaşamak zorunda kalmaktadırlar. Dışlanma ve ayrımcılık, hem bireysel, hem de kurumsal düzeyde yaşanmaktadır. Aileler, çocuklarının LGBTQ cinsel yönelime sahip bireyler olduklarını öğrendiğinde, onlara şiddet uygulayabilmektedir. Aşırı kontrol etmeye, sahip olduğu hakları kısıtlamaya başlayan aile LGBTQ bireyin evden uzaklaşmasına bile neden olabilmektedir. Eğitim gördükleri okulda, idareci, öğretmen ve akranları tarafından aşağılanabilmektedirler. Yasal bağlamda meşru sayılmadığından, aynı cinsiyetten olan partnerleri ile uzun süreli ilişkileri dahi olsa, yasal evlilik hakları bulunmamaktadır. Bu tür tutum ve davranışlar sonuçta kişinin sosyal ve ekonomik güvenliğini sürekli olarak tehdit eden bir nitelik kazanmaktadır (Baird,2004). Farklı cinsel yönelim anne, baba ve akrabaların istismar edici tepkileriyle cezalandırıldığından, gey ve lezbiyen gençlerin % 26'sının evlerini terk etmeye zorlanmış olduklarını ifade eden araştırmalar da mevcuttur (Herdt & Meer, 2003). Stonewall (1996), eşcinsel ve biseksüel erkeklerin %34'ünün ve kadınların %24'ünün cinsel durumları sebebiyle fiziki şiddete maruz kaldığını Eşcinsellere Saldırı adlı ankette ortaya koymuştur. Aynı kuruluş başka bir araştırmada (Stonewall, 1993), LGBTQ bireylerin %37'sinin işyerinde ayrıma uğradığını ortaya koyarken, katılımcıların neredeyse yarısının (%48) cinsel yönelimleri sebebiyle tacize uğradığını tespit etmiştir. İngiltere'de artık işyerinde tacize karşı koruma sağlayan ayrımcılık karşıtı yasalar olsa da birçok lezbiyen, gey ve biseksüel birey için, bir korku ortamı mevcuttur. LGBTQ bireyler, kendilerini gizleseler ve dıştan kaynaklanan görünebilir

herhangi bir ayrımcılığa doğrudan maruz kalmasalar da içlerindeki korkunun varlığı çeşitli araştırmalar ile ortaya konmaktadır. Hatta cinsel yönelimlerinden kaynaklanan farklılığın, gizlenmesi gereken bir durum olduğunu bilmek, düşünmek ve/veya hisetmek de korku yaratan bir ayrımcılık olarak yorumlanmaktadır. Bu durum tüm lezbiyen, gey ve biseksüel bireyleri anksiyete ve dezorganizasyona karşı kırılgan bir halde bırakmaktadır (Stonewall,1993).

13-14 Ekim 2012'de, Kıbrıs'ta, accept-LGBT Cyprus (Kıbrıs'ın güneyinde faaliyet gösteren bir sivil toplum örgütü) ve Queer Cyprus (Kıbrıs'ın kuzeyinde faaliyet gösteren bir sivil toplum örgütü) isimli iki sivil toplum örgütünün Avrupa Birliği, Amerikan ve Hollanda Büyükelçiliklerinin desteği ile gerçekleştirdikleri Uluslararası İki Toplumlu "Towards Inclusion: Healthcare, Education and the LGBT Community" Konferansı'nda, Türkiye Cumhuriyeti'nden katılan sivil toplum örgütlerinden LİSTAG (LGBTQ Aileleri İstanbul Grubu)'ın sunduğu bir çalışmaya göre Türkiye'de 'Eşcinsel olduğunu ailesine açıklayan kişilerin oranı %39,9'dur. Geri kalan % 60,1 oranındaki LGBTQ birey ise eşcinsel olduğunu ailesine açıklayamamaktadır. Aynı araştırmanın sonuçlarına göre, ailesine eşcinsel olduğunu açıklamış olan bireyler, ailelerinden farklı tepkiler almaktadırlar. Şaşkınlık ve kızgınlık, karşılaşılan en yaygın tepkiler olarak görülmektedir. Daha sonrasında, ailelerin bu durumu doğal karşılamaya başlayabildikleri ve çocuklarını mevcut cinsel yönelimleri ile kabullenebildikleri aşamasına gelinebilmektedir. Bunun sebebi çaresizlik olarak işaret edilmiştir. Eşcinsel çocuğu olan aileler, çocuklarını 'normale geri döndürmek için" ellerinde hiç bir yaptırım gücü olmadığını bildiklerinden, bunu benimsemek zorunda kalmaktadırlar. Kızlarının veya oğullarının eşcinsel olduğunu öğrendikten sonra, onu dışlayıp, ilişkilerini koparan ailelerin oranı %7,9'dur. Buna rağmen % 92,1'lik oran çocuklarıyla ilişkilerini koparmamıştır (LİSTAG, 2008).

Bireyler toplumdan, toplumlar bireylerden etkilenmektedir. Toplumun yapıtaşı olan bireyler, toplumlardan soyutlanamamaktadır. Bireyin, kendisi dışındakilerin düşüncelerine ve kendisine yaklaşımlarına önem verdiği bilinen sosyopsikolojik gerçeklerdendir. LGBTQ bireyler de, aile üyelerinin dışındaki bireylerden, çevresindeki insanların onlara bakış açısından kendilerini soyutlayamamaktadırlar. Belli bir işte çalışanlar iş yerinde eşcinsel olmasının öğrenilmesini, işini kaybetme korkusuyla istememektedir. 'İş çevresinde eşcinsel

oldukları bilinenlerin oranı %34,1'dir. Görülmektedir ki çevre korkusu tam olarak eşcinsellerin üzerinden kalkmamıştır. Eski baskılar yetmiyormuş gibi, muhafazakâr iktidarların özgür düşünceye ve özgür yaşayış biçimlerine yeni engeller çıkarma arzusu, bu korkuları zaman zaman artırabilmektedir. Kaldı ki önce AIDS paniği Türk eşcinsellerini olumsuz yönde etkilemiş, bu kesimin konusunu oluşturan çevre sorununu da bir kez daha gündeme getirmiştir. Çevresinde eşcinsel olarak bilinmek AIDS'li olarak damga yemekle özdeşleştirilmiştir (LİSTAG, 2008).

Toplumun büyük bir çoğunluğu tarafından dışlanan eşcinsellerin toplumsal yaşamdaki koşulları, toplum tarafından engellenmeye çalışılmaktadır. Eşcinsellere karşı yapılan cinsel saldırılar ilk akla gelenler arasındadır. Eşcinsellere tecavüz edilmesi buna bir örnektir. Eşcinsellerin saldırıya maruz kaldığı bir başka konu da dövülerek paralarının çalınmasıdır. 'Saldırıya uğrayanların oranı % 59,6'dır. Yaklaşık her üç eşcinselden ikisi mutlaka bir saldırıya uğramıştır. Saldırıya uğrayanların anlattıkları karşısında saldırıya uğramayan % 39.5 lik azınlıkta korku içindedir. 'Türkiye'deki eşcinsellerin en büyük kaygılarının can ve mal güvenliğinin yokluğu olduğu ortaya çıkmıştır. En büyük şikâyetleri ise aile, okul ve işte uygulanan ayrımcılıktır (LİSTAG, 2008).

ODTÜ Psikoloji bölümü öğretim üyelerinden Prof. Dr. Nuray Sakallı'nın gerçekleştirmiş olduğu çalışmalarda (2002), katılımcıların birçoğunun eşcinselliğin toplumumuza uygun bir davranış olmadığını ve ailelerinin de eşcinselliğe olumsuz yaklaştığını belirtmektedir. Türkiye'deki eşcinsellerin sosyo-ekonomik durumuyla ilgili yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre: 'Türk eşcinsellerinin %36,8'i işçi,% 18,4'ü serbest meslek,%15,2'si memur,%11,2'si tüccar ya da esnaf, % 1,8'i sanayici,% 2.7'si öğrenci,%2,2'si subay-asker, %8.5'unun ise işi belirsiz,%0,4 ü ise çiftçi,% 2,2'si ise emeklidir. LGBTQ bireylerin ekonomik güçleri ortaya konulurken öncelikle iş durumlarından söz etmek zorunlu olmuştur. Bu koşulda da parasal seks ilişkilerine değinilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre; fuhuş yoluyla para kazanan eşcinsellerin oranının azınlıkta olmadığı görülmektedir (Sakallı,2002).

2.2. Medya ve İletişim Açısından LGBTQ Bireylere Bakış

Medyaya erişim konusunda bölgeler ve sınıflar arası farklılıkların yanında, cinsiyetlerin de bu farklı sayısal uçurumda yer alması önemli bir bulgudur. Konu medya aracılığı ile toplumla paylaşılan nitelikli içerik üretiminin de önem kazandığı noktadan değerlendirildiğinde, medyanın gündelik yaşamdaki etkisi daha çok dikkati çekmektedir. Medyanın engin bilgi paylaşımı ve demokratik katılımın bir aracı olarak görüldüğünü söyleyen birçok kaynak bulunmaktadır. Bu sebeple, çoğu zaman siyasi irade ve siyasal seçkinler tarafından medya ve onun kullanım mekânlarının denetlenmesi gereği önem kazanmaktadır. Bu yönelimin temelinde bir korumacılık kaygısı yatmaktadır. Bu anlayış yasal düzenlemeler ile gündelik yaşamda egemenlik alanını gittikçe genişleterek, yeni sağ ve muhafazakâr politikaların stratejik ve yapısal işleyişinin bir sonucu olarak görülebilir (Tudor, 2005). Gündelik yaşamdaki egemenliği artan sağ ve muhafazakâr partilerin yasalar bağlamındaki müdahalelerinin de cinsiyet ve cinsel yönelimlere yönelik ayrımcılıkları pekiştirerek, LGBTQ bireylerin sosyal dışlanmaya maruz bırakılmalarının devam etmesine katkı sağladığı düşünülmektedir.

Medya aracılığı ile yayınlanmış olan bilgiler, tek başına bilimsel geçerliliği kabul edilemeyecek bilgilerdir. Yine de çalışmanın bu aşamasında, medyadan örneklere yer verilmeinin topluma medya aracılığı ileiletilen bilgilerin kapsamının örneklendirilmesi açısından önemli olabilir. Bu amaçla, aşağıda örnekleri paylaşılacak örneklerinbu kapsamda değerlendirilmesi anlamlı olacaktır.

Medyanın eşcinselleri toplum ahlakını bozan kişiler olarak tanımlaması, toplumun eşcinseller için olumsuz tavır almasına da sebep olabilmektedir.

Henry A. Giroux'a göre, medya metinleri var olan kültürel kalıpları yeniden inşa eder (2002). Gençlerin ve çocukların medyayı kullanım biçimleri de, gündelik yaşamda süregiden siyasal-kültürel yapıdan, sosyo-psikolojik algılardan farklılaşamaz. Türkiye ulusal kanallarından biri olan NTV'de dönemin Sağlık Bakanı'nın açıklaması şöyledir: *"Şu bir gerçek, Türkiye'de eşcinsellik yaşayanlarca zor bir şeydir. Ayrımcılık sebebi olabilir. Toplum insaflı olmak durumundadır. Eşcinsel evliliklerin yapılabileceği konusu bizim toplumumuzun kabul*

edebileceği bir durum değildir. Çocukların cinsel eğitimlerinin doğru gelişebilmesi için gerekenleri yapmalıyız" şeklinde bir açıklama yapmış olması buna örnektir (Gazete Vatan 9.3.2010).

Sağ bakış açısına sahip medyanın cinsellik konularına daha az yer veriyor olduğu hem Giroux'a göre, hem Tudor'a göre, hem de alan yazındaki birçok başka araştırmaya göre saptanmıştır. Yer verdikleri zamanlarda da konuyu olumsuz bir yaklaşımla ele aldıkları dikkati çekmektedir. Çoğu zaman olumsuz bakış açısı eşcinselliğin zararlı ve kurtulunması gereken bir olgu olarak değerlendirilmesine kadar varabilmektedir. Buna karşın, sol ideolojiyi destekleyerek, bakış açısını sol ideolojinin penceresinden değerlendiren medyanın cinsiyet ve cinsellik konularına insan hakları ve eşitlik bağlamından daha tutarlı ve daha demokratik bir yaklaşım içinde olduğu değerlendirmesi yapılabilir. Eşcinsellik, sol medyada genellikle bilimsel yönden ele alınmaktadır. Eşcinsel ilişkiler, bireylerin cinsel özgürlüğünün bir bölümü olarak yorumlanarak LGBTQ bireylerin özel yaşamlarına saygılı olunmaya çalışılmaktadır. Magazin medyasının eşcinselliğe yaklaşımı ise, diğer konularda olduğu gibi değişken bir yaklaşım izlemektedir. Nasıl ki bir siyasetçiyi bir süre destekledikten sonra, kısa bir süre içinde onu acımasızca eleştirebiliyorsa; eşcinsellik konusunu da değişken çizgide ele alabilmektedir (Giroux, 2002 ; Tudor, 2005).

Türk toplumunun büyük bir kesiminin Müslüman olduğu bilgisinden hareketle, İslam dininin peygamberi Hz. Muhammed'in, İslamiyet'in kutsal kitabı olan Kuran-ı Kerim'de Hz. Lut ile ilgili yaptığı açıklamanın Müslümanlar üzerindeki etkisi azımsanamaz. Hz.Muhammed, Hz. Lut'un kadınlardan hoşlanmayıp, erkeklerden hoşlandığını, suçlar nitelikteki sözlerle dile getirmiştir (Kuran'da eşcinsellik konusu geniş olarak ele alınmaktadır. 15 surede toplam 118 ayette değinilen bu durum İslam'ın eşcinsellik konusundaki fikir ve görüşlerin anlaşılmasına yardımcı olur. Şuara Suresi (160,168,169), Hicr Suresi (73,76), Araf Suresi (83-84)). İslamcı medyanın, Türk toplumu üzerindeki etkisi de bu bilgilere eklenecek olursa, eşcinsellik konusuna bakışın nasıl yönlendirilmekte olduğu konusuna değerlendirme yapılabilecektir. Türk toplumunun çoğunluğunun inancı olan Müslümanlıkta günah olarak nitelendirilen eşcinsellik toplum tarafından dışlanmaktadır (Köylü, 2011). 06.11.2009 tarihinde Türkiye Diyanet İşleri başkanlığının "Din ve Toplum" ana başlığı altında "Sosyal Problemler Karşısında Din ve Diyanet" konusunu ele alan IV. Din Şurası kararlarından 19. Kararla ilgili

http://t24.com.tr/haber/kavafin-hastalik-dedigi-escinsellige-obamadan-bilimsel-siklasim/105733 görüntülenme: 20/10/2010)

Kıbrıs medyasındaki durumun Türkiye medyasına göre kıyaslanabilir biçimde çok daha demokratik olduğu izlenmiştir. İstenilen seviyede olmamakla birlikte, demokratik haklar ve insan hakları bağlamında, özellikle son birkaç yıldan bu yana Kıbrıs ulusal medyası daha duyarlı bir çizgi takip etmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik çalışmaların devlet içerisinde de yer bulması için gerçekleştirilen çalışmaların 2007-2010 yılları arasındaki süreçten itibaren, medyada da bir dönüşümün başladığı dikkati çekmektedir. 12 Nisan 2007'de Kıbrıs Gazetesi'nde Aysu Akter tarafından gerçekleştirilerek yayınlanan bir röportajda, LGBTQ bir birey ile gerçekleştirilen bir röportaj ve konu ile ilgili Psikiyatri uzmanı Doç. Dr. Ebru Çakıcı'nın görüşü eşcinselliğin bir hastalık olmadığı, bir tercih de olmadığı şeklinde aynen yayınlanmıştır. Bunun değiştirilmesi için kendilerine başvuran eşcinsel bireylerin ailelerine de bunun tedavi gerektiren bir durum olmadığını telkin etmeklerinden bahsetmiştir. 2 Şubat 2012'de Kıbrıs'ın kuzeyinde iki erkeğin eşcinsel ilişkileri dolayısıyla, İngiliz yönetiminden kalma yasalar çerçevesinde gözaltına alınması Avrupa Parlamentosu milletvekillerinin tepkisini çektiğine dikkat çekilmiştir. Ceza Yasası'nın 171. maddesinin, 1960 öncesindeki İngiliz Yönetimi devrinden kalan, 1929 yılında çıkarılmış olan yasanın, adanın Güney'indeki yönetimi kapsayan Kıbrıs Cumhuriyeti'nde, 1990'ların sonlarında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin bir kararı üzerine, uygulamadan kaldırıldığı da bahsi geçen bilgi toplum ile paylaşılmıştır. Aynı haberde, Cumhurbaşkanı Derviş Eroğlu'nun İngiltere Muhafazakâr Partisi'nin Avrupa Parlamentosu milletvekili Marina Yannakoudakis'e, yasanın iptal edileceğine dair teminat verdiğini de iletti. Ayrıca, İngiltere İşçi Partisi'nin AP milletvekillerinden Michael Cashman'ın da, 171. maddenin "birçok insanın hayatını karartttığını" söylediğine yer veren haberde "Avrupa'da ya da dünyada yeri olmayan, tarihi geçmiş bu yasanın kaldırılması konusunda telkinde bulunmak üzere, Kuzey Kıbrıs yönetimiyle görüşmeye gitmeyi planladığını" bildirilmişti. 20 Şubat 2013'te, Uluslararası Lezbiyen, Homoseksüel, Trans ve Interseks Birliği (ILGA) Avrupa Politikaları Direktörü Silvan Agius, Kuzey Kıbrıs'a gerçekleştirdiği ziyareti de ulusal medyada yer bulmuş, mesajları da aynen iletilmişti. Agius, Avrupa'da eşcinselliğin suç sayıldığı tek bölge olan Kıbrıs'ın kuzeyinde, eşcinsellerin cinsel yönelimini değiştirmesi için din görevlisine gitdirilmesinin durumun vahametini gösterdiğini söylemiş, "*Bir kadını, kadın olduğu için*

tedavi edemediğiniz gibi, eşcinsel bir kişinin cinsel kimliğini de tedaviyle değiştiremezsiniz" dediği ulusal medyada aynen bildirilmişti.

Giroux (2002)'un eleştirel medya okuryazarlığı konusu hakkında yaptığı değerlendirmeye göre, kolaycı, bildik varsayımlara, basmakalıp yargılara ve hazır imgelere karşı etik ve estetik pratikler ile siyasi-ahlaki pratiklerden beslenen bir bakış açısına ihtiyaç olduğu anlatılmaktadır. Aynı değerlendirmede, Giroux, medyayı demokratik ve eşitlikçi bir toplumun yaratılması için gerekli siyasi kanal olarak tanımlar. Bu sebeple eleştirel medya okuryazarlığını geliştirecek çalışmalar yapılması, medya ortamında dolaşan iletilerin eleştirel bir biçimde kavranabilmesi için, gerekli bakış açısının kazandırılması için çalışmaların gerçekleştirilerek LGBTQ bireylerin yaşamını zorlaştıran ve sosyal dışlanmaya sebep olabilecek iletilerin iletilmesini normalize eden pratikler ortadan kaldırılabilecektir. Bu sayede LGBTQ bireylerin yaşam pratiklerini zorlaştıran toplumsal yaşamdaki varlıklarını indirgeyen ve onların da yaşamsal pratiklerinin indirgenmiş kalmasına yol açan durumun ortadan kaldırılması mümkün olabilecektir.

2.3. Eğitim ve LGBTQ Bireyler

Gerek öğrenme kuramlarında, gerekse de kişilik kuramlarında, bireylerin niteliklerine dikkat çekilmektedir. Öğrenme ve kişilik kurmaları hakkında genel bir yorum yapılacak olursa; eğitilmekte olan, öğrenim görmekte olan bireylerin, ilerdeki dönemlerde yaratıcı ve topluma değer katma kapasitesi yükseltilmiş bireyler olmalarını hedeflediği söylenebilir.

Ergin ve Birol (2000)'un çalışmasına göre örgün eğitim sisteminde, öğretmenlerin rolü yadsınamaz. İletişimsel etki becerilerini geliştirmiş öğretmenlerle çalışma şansı bulan öğrencilerin birçok yönden farklı ve oldukları bilinmektedir. Etkili iletişim kurabilen öğretmenlerin öğrencileri arasında cinsiyet kimliklerine göre ayrımcılık yapmamaları ve cinsiyet ayrımcılığı ile ilgili espriler geliştirmemeleri önerilmektedir. Cinsiyetler arasındaki farklılıklar bilinmekte olduğu halde, zekâları ve ileti kodlarını çözümleme yetileri hakkında anlamlı farklılıkların bu güne kadar bulunmamış olması dikkate alınması gereken bir konudur. Bu nedenle, öğretmenlerin mesajlarında cinsiyet ayrımı yaratabilecek açıklama, örnekleme ve sorgulamadan uzak durulmasının, sınıftaki etkili iletişim ve öğrenme süreçlerindeki önemi

eğitim alanındaki çalışmalarda önemli yer tutmaktadır. Ayrıca, öğrenme-öğretme süreçlerinde esprinin ve şakanın önemine vurgu yapan araştırmalardan hareketle, bu iletişim becerisini kullanırken cinsiyetler arasında kıyasa veya statü farklılığına neden olabilecek söylemlerin kişilik zedelenmesine ve iletişim kopukluklarına yol açabileceği de vurgulanması gereken iletişim etkilerindendir (Ergin, A & Birol C. 2000).

Bireylerin, ilerleyen yaşlarda hangi bakış açısına sahip, değer yargılarını nasıl şekillendirdiği, düşünce ve çözümlemelerini neye göre yapacağını belirlemesinde, diğer tüm faktörlerle birlikte öğrenme, eğitim sistemi ve okul ortamının etkisi büyüktür. Örneğin, Sosyal Duygusal Öğrenme (SDÖ) ile savunulan, bireylerarası iletişimde ve günlük yaşamlarında uygulayacakları öfke yönetimi, problem çözme, empati gibi temel becerilerin, öğrencilere okulda kazandırılmasıdır. Bireyi bir yandan bilimsel bilgiler ile donatıp, diğer yandan da sosyal yaşama hazırlayarak, gelecekte hem bireyin kendisine, hem de topluma katkı sağlaması hedeflenmektedir. Öğrencilerin sosyal olarak uygun davranışlarını artırıp, önce okulda, daha sonrasında günlük hayatlarında sosyal açıdan uygun davranışlar sergilemelerini sağlamanın önemli, yapılan araştırmalar ile saptanmıştır (Elias, Arnold, & Hussey, 2003). Bu sayede birey, çevresindeki farklılıkları görebilir, kendi farklılıklarının da ayrımına varır, yaşamı boyunca farklılıkları yadırgayarak ayrımcı tutum sergilemek yerine, farklılıkları kabullenerek yaşamını sürdürebilecek sosyal ve duygusal öğrenmesini çok kültürlü bakış açısı ile zenginleştirerek oluşturabilir. Ergenlerden oluşan bir çevrede, cinsel yönelim farklılıklarını bilen ve keşfetmiş olan bireye dışlayıcı bir tutum sergilemek, küçük yaşlardan itibaren geleneksel kültürün bireylere öğrettiği bir durumdur. Aynı sebeplerle farklı olduğunu hisseden ve düşünen cinsel yönelimi farklı bireyin de kendisini rahat hissedemediği açıktır. Bu durum LGBTQ bireyin okul ortamında derslere katılmasından, arkadaş ilişkilerine kadar yansımaktadır. Öğretmenlerden de, okul idaresinden de ve akranlarından da çeşitli düzeyde şiddete maruz kalabilmektedir. Bununla ilgili bulgular ortaya koyan pek çok araştırma mevcuttur.

Sakallı'nın ODTÜ'de eşcinsellere karşı tutumların neler olduğunu görmek amacıyla gerçekleştirdiği bir araştırmada (2002) LGBTQ arkadaşı olan heteroseksüel üniversite öğrencilerinin, LGBTQ bireylere karşı tutumlarının, LGBTQ arkadaşı olmayanlara göre tanıdıkça farklılaşmadığı incelemiştir. 211 kişiden oluşan örneklem grubundan elde edilen

sonuçlar, eşcinselliğe karşı tutumların olumsuz olduğunu göstermektedir. Üniversite öğrencilerinden oluşan bir grup katılımcının, lezbiyenler ile tanıştırıldığı çalışmada yaratılan sosyal ilişki ortamından sonra, katılımcıların önceden tespit edilen tutumlarında olumlu yönde ilerleme kaydedildiği belirlenmiştir. Heteroseksüeller, LGBTQ bireyler ve onların cinsel yönelimleri kötüdür ve onlardan mümkün olduğu kadar uzak durulması gerekir şeklinde öğrenmektedirler. Heteroseksüel bireylerin, LGBTQ bireyler ile sosyal paylaşımlar yaşamaları halinde, değerlerinde ve tutumlarında değişim olabileceğini ortaya koyan bu araştırma, LGBTQ bireylere uygulanan ayrımcılık ve bu ayrımcılıktan kaynaklanan olumsuz yaşam deneyimlerinin ortadan kaldırılmasının mümkün olabildiğini ortaya koymaktadır (Sakallı-Uğurlu, N., Yalçın, S. Z., & Glick, P. (2007).

Ergenlik dönemi olarak bilinen dönem, cinselliğe yönelik ilginin arttığı ve cinsel deneyimlerin başladığı bir devredir. Bu dönemde, LGBTQ bireyler, akranları olan karşıt cins gençlerden farklı olarak ek zorluklar yaşamaktadırlar. Sosyal yaşam içerisinde, neredeyse herkes, karşı cinsi cazip buluyor rolünde görünmektedir. Eşcinsel ergenlerin kendilerine model alabilecekleri açık ve gözlenebilir örnekler bulunmamaktadır. Toplumsal baskı ve dışlanma nedeniyle, LGBTQ bireylerin kendilerini tanıyıp keşfedecekleri ergenlik dönemi devresinde, cinsel ilgilerinin akranlarından farklı olduğunu keşfetmeleri zorlaşmaktadır. Toplumun genelinde egemen olan heteroseksist yapıyı aşmaları ve homofobik önyargıları değiştirecek bilgi kaynaklarına ulaşabilmeleri çok sınırlı kalmaktadır. Ebeveynlerine, kardeşlerine ve yakınlarına kuşkularını ve yeni keşiflerini sormaları zor olacaktır. Okullarda cinsellik eğitiminin yetersizliği açıktır. Cinsellik eğitiminin yer aldığı okullarda bile eşcinsellikle ilgili doğru bilgiye ulaşmak mümkün olamamaktadır. Gençlerin çok önemli bir destek kaynağı olan akran arkadaş danışmanlığı ise LGBTQ bireyler tarafından kolayca kullanılamamaktadır. Kendi bedenlerini ve cinselliklerini tanıdıkça, süreç onlar için kolaylaşamamakta, hatta zorlaşmaktadır. LGBTQ gençler durumlarını ve sorunlarını açıklayamamakta, sorunlarını paylaşamamakta, suçluluk duyguları ile içlerine kapanmaktadırlar. Bu nedenle kaygı, depresyon ve intihar riski arttığı da gözlenmektedir (Sakallı-Uğurlu, N., Yalçın, S. Z., & Glick, P. (2007).

Eğitim sisteminin önemli alanları olan okullarda, öğrencilerin bilişsel ve duygusal özelliklerinin olumlu hale getirilebilmesi için, öğretmenler öncelikle öğrencilerin özelliklerini

ve özel ihtiyaçlarını tanıyabilmeli, onlara karşı empatik ve duyarlı olabilmelidir. Böylece, onlara herhangi bir şeyi sevme, ilgi duyma, olumlu tutum geliştirme, mutlu olma gibi özelliklerin tanıtılmasına katkı sağlanabilir. Önyargıların yıkılması konusunda, öğrencilere daha önce sevdikleri, hoşlandıkları durumlarla, nesnelerle, olaylarla ilişkilendirme konusunda yardımcı olunabilir. Bu sayede, öğrencilerin korkuları, kaygıları vb. olumsuz duyguları da giderek yerini olumlu tutum geliştirme, ilgi duyma ve geniş perspektife sahip çok kültürlü bir bakış açısı geliştirme yoluyla söndürülebilir (Senemoğlu, 2007).

Bilişsel öğrenme kuramcılarının öğrenmeyi dünyayı anlama ve algılama girişimi olarak tanımladıkları söylenebilir. Bilişsel kuramlara göre davranış değişiklikleri kişinin zihninde meydana gelen öğrenmenin dışa yansımasıdır. Bilişsel Kuramlara göre öğrenme; bireyin çevresinde olup bitenlere bir anlam yüklemesidir. Öğrenme, öğrencilere aktarılan bilgileri aynen almak suretiyle gerçekleşmez; aksine öğrenci kendisine ulaşan her bilgiyi, süzgecinden geçirip kendi dünyasında bir anlam yüklemeye çalışarak yorumlar. Çünkü önbilgiler ve bilişsel becerilerin öğrenmeyi etkilediği savunulmaktadır. Bireyin önbilgileri ve bilişsel becerileri, duyularına gelen uyarıcıları anlamasına ve yorumlamasına yardımcı olmaktadır (Erden ve Akman, 1998).

Dikkatle incelendiğinde, davranışçı öğrenmenin, eğitimin amaçlarını davranış yönünden tanımladığı ve bu davranışları oluşturacak deneyimlerin neler olması gerektiğini belirlediği görülebilir. Bu anlamda Davranışçı ve Bilişsel Kuramcılar karşılaştırıldığında: Davranışçılara göre okuldaki eğitimin dış dünyaya transfer edilebilmesi için okuldaki ve toplumsal yaşamındaki benzerliklerin artırılması gerektiğini, Bilişsel akımın öncülerinin ise öğrencilerin zihinlerinde durumlara ilişkin ilkeler kazandırmayı tercih ettikleri sonucuna varılabilir.

Brooks ve Brooks (1993) öğrenmenin daha çok şey keşfetmek değil, tasavvur ve olgular yoluyla daha çok şey yorumlamak olarak tanımlamıştır. Yapılandırmacı eğitim, öğrenenin bilgiyi oluşturmasına, yapılandırmasına, yorumlamasına ve geliştirmesine fırsat verilmesi gerektiğini savunmaktadır. Öğretmenin bilgiyi verebileceği veya öğrenenlerin bilgiyi çeşitli kaynaklardan edinebileceğini, fakat bilgiyi algılamanın, bilgiyi yapılandırmakla eş anlamlı olmadığı yapılandırmacılar tarafından vurgulanmaktadır. Öğrenen birey, yeni bir bilgi ile

karşılaştığında, öğrendiği yeni bilgiyi dünyayı tanımlayabilmek ve açıklayabilmek için önceden oluşturduğu kurallarını kullanmaktadır. Ya da yeni bilgiyi açıklamak için yeni kurallar oluşturmaktadır. Dünyanın ve paralelinde toplumun sürekli bir değişim içinde bulunduğu gerçeğinden hareketle, yenilikleri ve gelişmeyi kavrayabilen, bunun yanında kendi üzerine düşen görevlerin de farkında olan bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle, bir toplumun gelişebilmesi ve ilerleyebilmesi için; bilgilerin, inançların ve duyguların bireylere doğrudan aktarılması yeterli olmamaktadır (Brooks ve Brooks, 1993: 9).

Yıldırım ve Şimşek (1999), bireylerin, bilgi tüketmekten çok, bilgi üretmeleri gerektiğine vurgu yapmaktadır. Günümüzde, bireyin kendisine aktarılan bilgileri aynen kabul eden, yönlendirilmeyi ve biçimlendirilmeyi bekleyen değil, bilgiyi yorumlayarak anlamın yaratılması sürecine etkin olarak katılması gerektiği de savunulmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 1999).

Okulun ve öğrenme ortamlarının, bireylerin toplumsal yaşama yapacağı katkıları etkileme süreçlerinin önemi hemen hemen her öğrenme kuramında vurgulanmış, birçok eğitim sisteminde öne çıkarılmıştır. Bireylerin bilgiyi alması, bilgiden etkilenmesi, bilgiyi özümseyerek bunu yaşamında uygulaması, sonrasında ise toplumsal yaşama fayda sağlayabilecek etkiler yaratması eğitimin temel hedefleri arasında yer almaktadır. Bu sebeple, öğrencilerin cinsiyet ve cinsel yönelimler konusundaki bilgilerinin ve algılarının, okulda başlayan sistemli çalışmalar ve bilinçli katkılar ile aşılabilecektir.

KKTC'de bulunan okullarda, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanına düşen görevler, uzmanlarına yeterince henüz teslim edilmemektedir. KKTC'deki okullarda çalışan Psikolojik Danışmanlık uzmanları sayılarının azlığı nedeni ile özellikle üniversite giriş sınavı dönemlerinde sadece meslek seçimi süreciyle ve ancak sınırlı bir verimle çalışabilmektedirler. Eğitimini Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik alanında tamamlamış ve okullara kazandırılmış olan bu personelin, öğretmen kadrolarında çalıştırılmaları ve mesleklerinin en önemli boyutu olan (koruyuculuk ve sağaltmacılık) psikolojik danışma bölümünü yerine getirmedikleri, alanın yetkililerince de sıklıkla telaffuz edilmektedir. Oysa sosyal becerilerin geliştirilmesi ve sosyal yaşamda katılımcı bireylerin okul sıralarından yetişmesi sırasında, gerek öznel yaşamlarında gerekse de sosyal ilişkilerinin toplumsal etkileri bağlamında okul

psikolojik danışmanlarından faydalanmalarının olumlu etkileri olabileceği, bugün Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında yapılan araştırmalarda sıklıkla telaffuz edilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nde gelişmekte olan rehberlik ve psikolojik danışmanlık mesleği konusunda yapılan araştırmaların ve düzenlenen bilimsel toplantıların (kongreler, konferanslar vs.) sıklıkla bu konuda çalışma sonuçlarını paylaşmaları ve bu yönde önerilerde bulundukları izlenebilmektedir (Yeşilyaprak,2007). Yeşilyaprak'ın saptamasının Kuzey Kıbrıs'a uyarlanarak okul psikolojik danışmanları tarafından okulda verilebilecek psikolojik destekler sayesinde LGBTQ bireylere de, heteroseksüel bireylere de ayrımcılıkların önlenmesi hususunda yardımcı olunabilecektir. Böylelikle okuldan çıkarak toplumsal yaşamda, meslek çevrelerinde ailelerinde ve çocuk yetiştirme süreçlerinde cinsel yönelimlere dair ayrımcılıklardan uzak, eşitlikçi bakış açısına sahip bireyler olabilmelerine imkân sağlanacaktır. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık, verebileceği hizmetler kapsamında toplumsal yararcılık, ekonomik kalkınma gibi amaçları da içinde barındıran bir alandır. Oysa Türkiye Cumhuriyeti VIII. Milli Eğitim Şurası'nda bu meslek dalının yalnızca "yöneltme" amacı kapsamında ele alınarak gençleri kendilerine uygun meslek alanlarına yönlendirerek, bir insan gücü planlaması aracı olarak görülmesi, alanın faydalarını indirgemek olarak değerlendirilebilecektir (Yeşilyaprak,2007).

Birleşmiş Milletlerin ve Avrupa Komisyonu'nun, ayrımcılığa maruz kalan kişilerin aynı zamanda yoksulluğa ve sosyal dışlanma riskine maruz kaldığını vurguluyor olması, eğitimin ve öğretimin ilk yıllarından başlanarak aşılabileceğine vurgu yapması da dikkate alınacak olursa Kıbrıs'ın kuzeyinde cinsiyete ve cinsel yönelimlere okullarda yapılan vurgunun önemi bir kez daha açığa çıkacaktır. Özellikle, ergenlikte maruz kalınan ve yaşanan ayrımcılıklar, hayatı ve bireyin geleceğini etkileyebilecek; genci daha kırılgan bir pozisyona itebilecek olguları beraberinde taşıyabilmektedir. Ergenlik devresinde, evde, okulda ve geniş sosyal çevrede dışlanıyor olmak, ergenin geleceği ve gelişimi üzerinde çok ciddi anlamda olumsuz etkiler yaratmakta, her anlamdaki gelişim olasılıklarını sınırlamaktadır.

2.4. Ruh Sağlığı ve LGBTQ Bireyler

Ruh sağlığı, ortak görüşün sağlanamadığı fakat farklı kuramların farklı biçimlerde tanımladığı kavramlardan bir tanesidir. Hem ortak tanımı yapılamayan, hem de bireyi konu edinmekte

olan her bilim dalının şu veya bu şekilde ilintili olduğu bu kavram ile çoğunlukla psikoloji ilgilenir. Psikoloji bilim dalında, daha geniş yer bulan "ruh sağlığı" konusu; psikoloji alanındaki temel yaklaşımlar (ekoller) tarafından bile farklı farklı betimlenmektedir (Cüceloğlu, 1991). Psikolojinin yanında, hem eğitim bilimleri, hem de psikolojinin diğer dalları içerisinde yer bulan psikolojik danışmanlık ve psikiyatri (ve son yıllarda, özellikle sosyal psikiyatri olarak telaffuz edilmekte olan alan) de ruh sağlığı ile ilgilenmektedir.

Değişik kuramsal bakışların farklı zamanlarda diğerlerine göre daha etkili olup,zaman zaman popülarite kazandıkları görülmüştür. Aynı şekilde, farklı düşünce, konuşma ve davranışlara sahip birey ve toplulukların, çoğunluktan farklı olmaları hep dikkati çeken bir konu olmuştur. Çoğunlukta bulunduğu görülen, yaygın olanların "normal" olarak ifade edildiği, onların davranışlarının da "normal davranış" olarak tanımlandığı bilinmektedir. Normal sayılan davranışın dışındakiler ise "anormal davranış"; bu davranışları sergileyen bireyler de "anormal" bireyler olarak değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmelere karşın, bu alandaki çalışmaların, ortalama hiç bir insanın ruh sağlığı bakımından kusursuz olamayacağı bilgisine de ulaşılmaktadır (Bilgili,2007)

LGBTQ bireylerin birçoğu, cinsel yönelimleri açığa çıktıktan sonra, "anormal" bireyler olarak kabul edilmekte, aileleri veya çevreleri tarafından ruhsal destek almaya yönlendirilmektedirler. Bilgili (2007)'nin saptama ve yorumlarına istinaden, ruhsal desteğin cinsel yönelimler veya başka farklılıkları olan insanlar dışında, ortalama tüm bireylerin de ruhsal desteğe ihtiyaç duydukları ortaya çıkmaktadır. Cinsel yönelimleri farklı olan bireylere ruhsal destek önerenlerin de bu desteğe ihtiyaç duyabilecekleri olasılığının göz ardı edilmemesinin değerlendirilmesi cinsel yönelimlerin insan cinselliğinin görünümlerinden birisi olduğunu kabullenemeyen bireyler için faydalı olabilecektir. Çünkü mutlak bir inanca sahip olarak, bilişsel çarpıtmaları bulunan bireylerin, inançlarını değiştirilebilecek gücü tanımlayabilmelerine sağlanacak desteklerin, onlara kabullenmekte güçlük çektikleri veya yaşamlarında bulunmasından rahatsızlık duydukları inançlardan uzaklaşmak için önemli bir süreç sağlayacağı savı öne sürülebilir (Leahy, 2008). Böylelikle LGBTQ bireylerin, toplumsal yaşamda endişe yaratabilecek veya toplumsal bozulmalara yol açabilecek bireyler olduklarını düşünen toplumsal çevreler veya LGBTQ bireylerin aileleri ile yakın çevrelerine de, bu endişelerinden kurtulma şansı sağlanabilecektir.

Beck (1976), bireylerin kurallar ve içsel işaretler ile ilgili otomatik düşünceleri olduğunu vurgular. Dikkatle incelendiğinde bir bireyin, her türlü olay ve olgu karşısında benzer tutum ve karakter içinde olmasının dikkat çekiciliğini bilişsel açıdan değerlendiren Beck, bireylerin belli kurallar ve sistematik duygulanım doğrultusunda yaşamlarını sürdürmekte olduğundan bahseder. Davranışların harekete geçmesi, onlara ket vurulması ve davranışların değerlendirilmesi, bireyin yaşamsal algıları ile yakından ilişkilidir ve tutarlılık göstermektedir. Ayrıca bireyler çevreden gelen yorum, yargı vs. gibi değerlendirmelerden etkilenmekte, tutum ve davranışlarını çevreden tepki ve eleştiri almayacak şekilde şekillendirebilmektedirler (Beck, 1976).

Toplum tarafından yargılanmak yerine, ödüllendirilen ve takdir gören bireylerin çalışma azimlerinin arttığı ve kendilerine dönük takdir hisleri ile motivasyonlarında artış sağlanabildiği (Beck,1976) gerçeğinden hareketle, LGBTQ bireylerin bu şanslarının cinselliklerini ve cinsel yönelimlerini keşfettikleri andan itibaren yitirilmeye başlandığı söylenebilir (Beck,1976). Hatta cinsel yöneliminin bilinmesi durumunda LGBTQ bireylerin, Kıbrıs'ın kuzeyindeki toplumda, cinsel yönelimlere yönelik uygulanan sosyal ve yasal baskılar nedeniyle, motivasyonlarını kaybederek, kendilerine dönük takdir hislerinden uzaklaştıkları söylenebilir. Kendilerini sürekli tehlike altında görmekte olan bireyler, sürekli bir üzüntü ve anksiyete içinde bulunabilmektedirler.

Piaget'nin bireyin gelişimi için öne sürdüğü ve dört etkeni içeren formüle bakıldığında; gelişimin fiziksel olgunlaşma, fiziksel çevre ile deneyim, sosyal deneyim ve dengeleme aşamalarından oluştuğu görülmektedir (Miller,2002). Piaget zekâyı çevreye uyum yeteneği olarak tanımlar. Bu bağlamda uyum konusunda ve zekânın değerlendirilmesi konusunda haksızlıklar söz konusudur. Piaget'nin gelişimi formüle ettiği kuramından hareketle, LGBTQ bireylerin gelişimleri değerlendirildiği zaman ortaya çıkan tablo, LGBTQ bireylerin fiziksel olgunlaşma süreci sonrasında, fiziksel çevre ile deneyim yaşamaya başladığı andan itibaren ve sosyal deneyim aşamasında dengeyi kurması, toplumsal normlar nedeni ile engellenmektedir. Bu sebepten dolayıdır ki, LGBTQ bireylerin ruhsal sorunlara yatkınlık gösterdiği, tekrarlanmakta olan bir söylem olarak yerini korumaktadır.

Leahy, bireyin kendi kendisine yardım edebileceğinden bahsetmektedir. Belli bir düşünce veya tecrübe, yaşam boyu aynı sonuçlara bağlanamaz. Bireyin yeni bakış açıları ile yaşamındaki olumsuz düşünceleri değiştirmesi mümkündür. Bilişsel terapi ile bireyin bilişsel çarpıtmalarının tespit edilerek, farkındalık kazanmasına yardımcı olunduğu takdirde, bireyin yaşama bakışı olumsuzdan olumluya doğru bir değişim gösterebilecektir (Leahy, 2008). Bu sayede, kabul edilemez, hatalı, kötü, çirkin ve hasta olarak değerlendirilmekte olan LGBTQ bireylerin, toplumsal yaşamdan ve cinsel yönelimleri ile dışlanmalarından kaynaklanan olumsuz bakış ve bilişsel çarpıtmalarının yerine olumlu ve yeni bilişsel bakış açılarını koyarak yaşamlarını daha olumlu hale dönüştürmeleri mümkün olacaktır.

Okullarda yer alan Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisleri'nde daha etkin çalışma programları geliştirilmesi ve servislerdeki görevlilere gerekli yetkileri sağlayarak, bireylerin (öğrencilerin), ergen oldukları, yani cinselliklerini ve cinsel yönelimlerini kavrayabilecekleri dönemlerden itibaren, heteroseksüellik dışındaki cinsel yönelimlere olan bakışlarının ve algılarının daha eşitlikçi ve ayrımcılıklarla sosyal dışlamalara imkân tanımayacak şekilde gelişmesine katkı sağlayabilecektir. Bu durum hem heteroseksüel ergenlerin, hem de LGBTQ ergenlerin cinsiyet ve cinsel yönelimler konusunda ataerkil toplum yapısından kaynaklanan, heteroseksist yapıyı normalleştirmelerine engel olabilecektir. Bu alanda Kıbrıs'ın kuzeyinde daha fazla çalışmalar yapılarak, gelişime ivme kazandırılması gerekmektedir.

Psikolojik Danışmanlık kuramlarına bakıldığı zaman, cinsiyet ve cinsel yönelimlerin baştan itibaren kuramcıların dikkatini çektiği ve kuramlarını formule ederken faklı cinsiyet ve cinsel yönelimlerden bireyler konusundaki sübjektiviteyi hem danışmanlar, hem de danışanlar açısından ortadan kaldırabilecek bilgilere katkı yaptıkları izlenebilmektedir. Çoğu kez, kuramlarda cinsel yönelimlere doğrudan değinilmese dahi, farklılıklardan kaynaklanan ayrımcılıkların bireylere zarar verebileceği hemen hemen tüm kuramcıların değindiği bir konudur. (Dürüst,2009)

Freud psikanalitik kuramı içerisinde kişiliği oluşturan üç temel yapı olarak id, ego ve süper egodan bahseder. Freud'un süper ego şeklinde tanımladığı, bireyin kişiliğinin oluşum sürecinde, sosyal çevresinin de katkıları ile kazandığı ahlaki tutum ve değerlerini oluşturan bileşendir. Freud'a göre süper ego, toplumun ve ailenin etkisi ile bireyin dışa yansıtabileceği

ve bastırabileceği tutum, davranış ve düşüncelerinden meydana gelmektedir. Freud'tan hareketle süper ego sayesinde bu gün toplumumuzda LGBTQ bireyler kendini dizginleyebilmekte, heteroseksüeller ise dizginlenmiş LGBTQ bireylerin kalıp davranışlarını kendilerinde bir hak olarak görmektedirler. Freud'un öğrencisi olan Jung, Freud'un öğretisine eklediği kişilik sistemi bileşenlerine ek olarak anima ve animustan bahsetmektedir. Jung'un öncül çalışmalarında, her erkekte feminen taraf (anima), her kadında da maskulen taraf (animus) olduğundan bahsedilmektedir. Bireylerin, kendilerindeki bu taraflarını baskılamaya ve toplumsal rollerin sınırları içinde yaşamaya çalıştıkları için birçok içsel sorunun baş gösterdiği de Carl Gustav Jung tarafından ifade edilmiştir. Kollektif arketipler olan anima ve animusa ek olarak Jung personadan da bahsetmektedir ki, persona da toplumun onayını sağlamak amacıyla, bireyin dış dünyaya karşı takındığı maske veya büründüğü kimliktir. Bu bireylerin, sosyal yaşamda var olabilmeleri için, yaşamlarını sürdürebilmeleri için personanın önemli bir arketip olarak Jung'un kişilik kuramında yerini aldığından bahsedilmesi bu aşamada anlamlı olacaktır. Jung, sosyal yaşam içerisinde bireyler arası iletişimin kuvvetlenmesi, hatta hoşlanılmayan kişilerle birlikte olunduğunda dahi, onlara karşı dostça tutumlar takınılmasına katkı sağlayan arketipin persona olduğuna vurgu yapmaktadır. Jung'un arketiplerinden bir tanesi de gölgedir. Gölge, bireyin cinsiyetini temsil eder. Cinsiyeti bağlamında bireyin hemcinsleri ile ilişkisi de gölge arketipi ile düzenlenmektedir. Gölge, bilinç dışındaki bir arketiptir. İstenilmeyen, kabul görmeyen tüm kişisel özellikler gölge arketipine dâhildir. Bu noktada, Jung, gölge arketipinin bilinç dşından, bilince kazandırılmasını önemsemekte, bunun olmaması noktasında ise bireyin iletişim bozuklukları ve hatta ruhsal yaralanmalara maruz kalacağını vugulamaktadır. Jung'un arketiplerinden "gölge" bağlamında LGBTQ bireylerin kişilik yapıları ve sosyal yaşamları değerlendirilmeye çalışılırsa, gölgenin çoğu zaman etkin bir arketip olarak varlığını koruma ihtimali dikkati çekmektedir. Jung'un gölge arketipinin, LGBTQ bireyler üzerindeki etkisinin analiz edilmesi tek başına bir araştırma konusu olup, ayrı bir çalışmada değerlendirilmesi uygun olabilecek kadar kapsamlı sonuçları içinde barındırabileceğini düşündürmektedir (Corey,2008).

Erich Fromm'un kişilik kuramına göre, kişilik sosyal etkiler sonucu yaşam tecrübeleriyle oluşmaktadır. Kişiliğin kalıcı bir nitelik olduğundan bahseden Fromm, bireyin fiziksel yapısını ve mizacını oluşturan kalıtsal yönleri ile sosyal ve kültürel etkilerin tümünün oluşturduğu bir sentez görünümündedir (Corey,2008).

Karen Horney'nin kişilik kuramı, bireyin yaşamında emniyet ve doyum temel eğilimlerini vurgulamaktadır. Emniyet ve doyumun kişiliği yönettiğinden bahsetmektedir. LGBTQ bireylerin de, cinsel yönelimleri dolayısı ile uğradıkları ayrımcılıklar sonrasında, yaşamlarını emniyet ve doyuma ulaşmış bir çerçevede oluşturma gayreti içinde olduğu dikkat çekmektedir. Harry Sullivan, kişiliğin bireyler arası ilişkilerden ayrı düşünülemeyecek varsayımsal bir kavram olduğunu ve bireyler arası ilişkilerin bir ürünü olduğunu savunmaktadır. Kişiliğin ancak bireyler arası ilişkiler esnasında ortaya çıkan ve bireyin algılama, hatırlama, düşünme, hayal kurma gibi tüm süreçlerinin bireyin ilişkilerini içerdiğinden söz etmektedir. Sosyal yaşam içerisinde LGBTQ bireylere olan yaklaşımların ve LGBTQ bireylerin de kişilik süreçlerinin Sullivan'ın bakışı ile toplumun etkilerinden ayrımsanamayacağı sonucuna varılabilir. Bu durum LGBTQ bireylerin evde, işyerinde veya yaşamın her alanında sergiledikleri tutum ve davranışlarını, duygu ve düşüncelerini sosyal ilişkilerinin belirlediğini ifade etmeyi mümkün kılmaktadır. Bu görüşlerden hareketle, LGBTQ bireylerin meslek seçimlerinde, heteroseksüel bireyler ve cinsel yönelimi farklı bireylerle kurdukları iletişimlerde ve ilişkilerde, kişilik süreçlerinin etkilendiği söylenebilecektir. Carl Rogers ve Maslow kişiliğin öznel yanına ağırlık vererek benlik bilinci ile bireyin kendisini değerlendirme biçimini özetlediğini ifade etmektedirler. Benlik bilinci, bireylerin öznel yaşamlarında, kendilerini değerlendirme biçimlerini etkileyerek, öznel gücünü ortaya çıkarmasında katkı sağlar. Bu gücü ortaya koyamayan, açığa çıkaramayan bireylerin, sosyal yaşamlarında ruhsal sıkıntılar ile karşı karşıya kalmaları kaçınılmaz olacaktır. LGBTQ bireylerin cinsel yönelimlerini keşfettikleri andan itibaren öznel güçlerini açığa çıkaracak desteği, öngörüyü ve rol modelleri bulamayacaklarının yorumlanmasına katkı koyan bu çalışma, sosyal yaşamda LGBTQ bireylerin geleceğe yönelik yaşam kurgularının değişebileceği ve olumsuzluklar içerebileceğine işaret etmektedir. Feminizmin ve devamında Feminist Terapi'nin gelişimine katkı koyan terapist ve kuramcıların (Jean B.Miller, Carolyn Zerbe Enns, Olivia M. Espin, Laura S. Brown), toplumsal cinsiyet rolü beklentilerinin bir insanın kimliğini doğumdan itibaren derin bir biçimde etkilediğini ve yetişkin kişiliğinde derin izlere yol açtığını vurgulamaktadır. Feminist terapistler, bireylerin geleneksel rolleri sorgulamadan olmak istedikleri birey olma özgürlüklerini kabul etmekte güçlük çektiklerini, kendilerini ifade edemediklerini vurgulamaktadırlar (Corey,2008).

LGBTQ bireylerin, cinsel yönelimlerinden kaynaklanmakta olan farklılıklar dolayısı ile geleneksel roller ile bağdaşmayan bir takım niteliklere sahip oluşları, onların özgürlüklerini engelleyen bir olgu olarak varlığını sürdürmektedir (Corey,2008). Bu bağlamda Kıbrıs'ın kuzeyinde de cinsel yönelimi farklı bireylerin benzer bir varlık biçimi sürdürdükleri düşünülebilir.

Cinsel sağlık, bireyin fiziksel, duygusal, entelektüel ve sosyal yönlerinin kişiliği, iletişimi ve aşkı zenginleştirici etkilerinin bileşiminden oluşur (Dünya Sağlık Örgütü'nün Cinsel Sağlık tanımı,2011). Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, her bireyin cinsel bilgilere ulaşmak, cinsel ilişkiyi zevk için veya üreme amacıyla yaşamak için eşit hakkı vardır. Örgüt, bireyin cinsel yaşamını bir zorlama olmadan, mutlu ve zarar görmeden sürdürebilmesini de cinsel sağlığın gereklilikleri içinde gösteren yayınlar yapmaktadır (WHO: Defining Sexual Health,2006).

Kıbrıs'ın kuzeyinde, LGBTQ bireylere uygulanan en büyük şiddet, cinselliği istediği kişi ile ve istediği biçimde yaşayamıyor oluşlarıdır. Bu şiddet, Ceza Yasası'nın 171. maddesi ve adalet sisteminin de aracılığı ile uygulanmakta; LGBTQ bireylerin cinselliklerini ve romantik duygularını açığa vurabilmelerine engel olmaktadır. Bireylerin istekleri ve cinsel yönelimlerine göre, karşı cinsten veya kendi cinsinden bir partnerle; sadece istediği zaman, baskı altında kalmadan cinselliğini yaşayabilmesi Birleşmiş Milletlerin çeşitli alanlarda, LGBTQ bireylere yönelik uygulanmakta olan ayrımcılık, baskı, homofobik reaksiyonların tümünü engelleyecek direktiflerde, öneri kararları ve araştırmalarında yer almaktadır (KKTC Ceza Yasası, Md.171).

Türkiye Cumhuriyeti'nde, ruh sağlığı merkezlerine giderek destek almak üzere başvuran bireylerin (Düzyürek, 1997), cinsel yönelimlerini fark edişleri ile kendilerini açma-paylaşma zamanları arasında uzun bir ara olduğu, özellikle ergenlik dönemlerini yalnız, kaygılı ve sıkıntılı geçirdikleri gözlemlenmektedir. Ruh sağlığı merkezlerinden destek almak üzere başvuruda bulunan LGBTQ bireylere, psikoanalitik yaklaşımlar ile kaçınma oluşturacak tedavi yöntemleri uygulanmaya çalışılması, meslekteki etik hatalar arasında yer almaktadır. Çünkü bireyler arasında cinsel yönelimden kaynaklanan farklılıklar iyileşecek bir hastalık değildir. Tam tersine cinsel yönelimlerin hastalık olarak kabul edilmeyerek DSM IV'ten dahi yıllar önce çıkarılması dolayısı ile farkındalığı artırmaya yönelik destek öngörülmektedir.

Eşcinsellik, biseksüellik ve heteroseksüellik gibi insanda tanımlanan üç yönelimden biridir. Uluslararası ve ulusal hekim örgütlerince eşcinsellik heteroseksüellik gibi sağlıklı bir durum olarak kabul edilmektedir. 1973'de APA (Amerikan Psikiyatri Birliği) ve 1990'da DSÖ psikiyatrik tanı sınıflamalarından çıkarılmıştır.

Ruh sağlığı çalışanlarının görevi, bu süreçte kişiyi eşcinsel ya da heteroseksüel "yapmak" değil, karşılaştığı güçlükleri anlamasını, baş etmesini kolaylaştırmak, kendini olduğu gibi kabullenmesine yardımcı olmak, kendini homofobik tepkilere karşı savunma becerileri konusunda yeterli hissettirmek olacaktır. Baskı ve inkâr gibi savunma mekanizmalarının yersiz kullanımıyla yüzleştirmek, gelişiminin doğal seyrini tamamlarken yaşının gerektirdiği olağan becerileri edinmesini desteklemek LGBTQ bireylere yapılabilecek rasyonel yardımlardandır (Düzyürek, 1997). Eşcinsellik irade ile yapılan bir tercih değildir. Teşvik edilebilecek, teşvikler sonucu ortaya çıkabilecek ya da özenti ve kişilik bozukluğu sonucunda görülebilecek bir durum değildir. Bu nedenle ruh sağlığı çalışanlarının bireyi herhangi bir cinsel yönelime teşvik etmek gibi bir görevi ve etik hakkı bulunmamaktadır.

Kıbrıs'ın kuzeyinde de durum Türkiye Cumhuriyeti'nden farklı olmamakla birlikte, son dönemlerde LGBTQ bireylerin haklarını tanıyan ve onlara objektif olarak yardımcı olan ruh sağlığı uzmanları mevcuttur. Doç. Dr. Ebru Çakıcı'nın konu ile yaptığı bir değerlendirmesinde bu açıkça gözler önüne serilmektedir:

> *"Eşcinsellik kesinlikle bir hastalık değildir. Biz eşcinselliği cinsel bir yönelim olarak görüyoruz. Genellikle bize bu konuda başvuran ailelere de durumu anlatırken, tercih yerine, "doğuştan gelen bir yönelim" demeyi tercih ediyoruz. Çünkü tercih dediğiniz zaman, "tercihse, değişebilir" diye düşünüyorlar. Oysa öyle değil. Nasıl bir kadının, karşı cinse bir yönelimi varsa ve bunu ne kadar uğraşsak da hemcinsine yöneltmek mümkün değilse, bu da böyle bir şey. Değiştirilemez, tedavi edilemez. Genellikle aileler durumu keşfettiklerinde, ilk bize başvuruyorlar. Neden diye sorguluyorlar. Bugüne kadar nedeni net bir şekilde açıklanamamış. Bazı durumlarda, çocuklukta yaşanan travmatik olaylar da belirleyici olabiliyor. Alınması gereken yeterli erkek modelinin olmaması da sebep olabiliyor. Ama temelde bu bir yönelimdir. Yapılan araştırmalarda, herhangi bir biyolojik farklılık tespit*

edilmemiştir. Toplumda, eşcinsellik genellikle cinsel sapıklık olarak algılanıyor ve "aman çocuğumdan uzak dursun" tepkisi veriliyor. Bu böyle değil. Biz toplum olarak, modern görünüyoruz, ama tutucuyuz ve dışlıyoruz.

Bir eşcinsel için ise, bu bir depresyon ve travma sebebi. Onları en derinden etkileyen şey ise, aileleri tarafında dışlanmak. Oysa herhangi bir kişilik özelliğini kabullenir gibi, cinsel yönelimini kabullenen herkes, çok daha sağlıklı yaşar"(Çakıcı: Kıbrıs Gazetesi, 12.04.07).

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu çalışma, Kıbrıs'ın kuzeyinde, cinsiyet ve cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıkların, LGBTQ bireylerin meslek seçim süreçlerindeki etkilerini saptamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Kıbrıs'ın kuzeyi genelinde, Lefke, Güzelyurt, Girne, Lefkoşa ve Mağusa bölgelerinde ikamet etmekte olan heteroseksüel ve LGBTQ bireylerin meslek seçiminde etkili olan süreçlerdeki tutum ve davranışları ile sosyal çevrelerinde cinsel yönelime dair görüş ve tutumları değerlendirilmiştir. Meslek seçim süreçlerinin, bireylerin yaşamlarındaki ve toplumların sosyo-ekonomik süreçlerindeki önemi dikkate alınarak başlatılmış bu çalışmada, heteroseksüel bireyler ile LGBTQ bireylerin yaşamakta oldukları güçlükler ve psiko-sosyal değerlendirme farklılıkları olup olmadığı saptanmış; saptamalardan hareketle bireylerin cinsel yönelimlerine göre, sosyo-kültürel ve psiko-sosyal yapılardaki faklılaşmalar bireysel tabanlı olarak değerlendirilmiştir.

3.1. Araştırma Evreni / Çalışma Grubu ve Kullanılan Yöntem

Bu çalışma, LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin meslek seçimine yönelik tutumlarındaki farklılıkların analizleri ve cinsiyetler ile cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıkların toplumsal gelişime yansıyan dezavantajlarının dünyada gerçekleştirilen çalışmalar ışığında Kıbrıs'ın kuzeyi açısından değerlendirilmesi için gerçekleştirilmiştir.

Kıbrıs'ın kuzeyindeki LGBTQ ve heteroseksüel bireylere ait herhangi bir istatistik bulunmadığından, yasal zeminde bağımsız bir dernek bulunmadığından ve derneğe bağlı üye sayısı da belli olmadığından; evrenin kaç kişiden oluştuğu ve dağılımı, dağılımdaki birey sayıları bilinememektedir. Bundan dolayı, araştırmanın evreni sayısal olarak belirtilemese de Kıbrıs'ın kuzeyindeki LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin tamamını temsil ettiği kabul edilmektedir.

Araştırmanın örneklemini oluşturacak olan LGBTQ ve heteroseksüel bireyler, aynı zamanda araştırmanın çalışma grubu olarak da nitelendirilebilir. İlk etapta en geniş bir tarama ile 121 LGBTQ bireye ulaşılmış istatistik için 121 de heteroseksüel birey seçilmiştir. Ancak araştırmada süreç açıklanırken belirtildiği gibi 16 LGBTQ bireyin anketteki 5'li Likert tipi ölçek tekniğiyle hazırlanan 11 soruluk bölümü yanıtlamaması ve anketleri tamamlayamasından dolayı LGBTQ bireylerin sayısı 95'e düşmüştür. Sonuç olarak, araştırmadaki çalışma grubu 216 kişiden oluşan bir örneklem olarak nitelendirilebilir. Ancak evrenin tamamının kaç kişi olduğu bilinmediğinden bu çalışma grubu, özellikle LGBTQ bireyler açısından Kıbrıs'ın kuzeyindeki LGBTQ bireylerin evreninin % kaçı olduğu bilinememektedir.

Araştırmada ölçek olarak kullanılan anket (Bkz. Ekler) 2009 yılında araştırmacı tarafından geliştirilerek test edilmiş, geçerlik ve güvenirliğini saptamak üzere yapılan uygulama ve çalışmalardan sonra evrende uygulanmıştır.

Ölçek olarak kullanılan anket heteroseksüel ve LGBTQ bireylerden oluşan iki ayrı cinsel yönelim grubuna uygulanmıştır. Bunların 216'sı anketi tamamlamıştır. Daha önceden buna benzer bir anketin ülkemizde bulunmamış olması, başka bir anket sonucu ile karşılaştırmalı değerlerin belirlenmesi olanağını kısıtlamıştır. Madde geçerliğine kanıt sağlamak amacıyla madde test korelasyonları yapılmış, korelasyonların .51 ile .65 arasında değişmekte olduğu hesaplanmıştır. Ölçeğin bütün maddeleri için Cronbach alfa değeri (Crα güvenirliği) 0.952 bulunmuş ve kendi içinde tutarlı olduğu saptanmıştır. Bulgular ölçeğin tatmin edici düzeyde güvenirliğe sahip olduğuna ilişkin kanıt olarak kullanılmıştır. Bunun dışında ölçeğin benzer gruplar üzerinde aynı yapıyı verip vermeyeceğini belirlemek üzere cinsel yönelimlere göre katılımcıların ölçekteki maddelere vermiş oldukları yanıtlar arasında çapraz geçerleme [cross validation] çalışması yapılmıştır. Bu analiz sonuçları da tüm grup üzerinden elde edilen bulguları desteklemiştir.

Böylece 61 maddeden oluşan ölçek elde edilmiştir. Sonuç olarak 61 maddelik Cinsel Yönelime Bağlı Tutum Farklılıklarının Meslek Seçimine ve Toplumsal Gelişime Yansıması Analiz Ölçeği'nin Kıbrıs'ın kuzeyinde eğitim süreçlerinde ve meslek edinme süreçlerinde değerlendirmelerin yapılması amacı ile tutumları geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçtüğü ve

ilgili araştırmalarda kullanılabileceği söylenebilir. Ayrıca ölçeğin Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı eğitim kurumlarında ve okullarda, okul psikolojik danışmanlığı ve mesleki rehberlik süreçlerindeki görüşmelerde terapi ve eğitim sonuçlarının değerlendirilmesinde de yararlı olabileceği düşünülmektedir. Var olan kısıtlılıklar nedeniyle, karşılaştırmalı analizlere imkân tanıyacak başka ölçeklerin bulunmaması ölçeğin gelecekte geliştirilecek başka ölçeklere ışık tutabilecek bir ön çalışma olarak kabul edilebileceği de savunulabilir.

Araştırmada kullanılan ölçek toplam 61 sorudan oluşmaktadır (Bkz. Ekler 2). 61 soruluk ölçeğin toplam üç bölümü mevcuttur. Birinci bölüm, 8 sorudan oluşan, katılımcının yaşı, cinsiyeti, uyruğu, eğitim durumu, sürekli ikamet ettiği ülke gibi demografik bilgileri derlemeye yönelik olarak hazırlanmıştır. İkinci bölüm, sosyal yaşam içerisinde kamusal ve özel alanlarda kendini nasıl hissettiği ve nasıl davrandığını saptamaya yönelik 5'li Likert Ölçeği tipindeki 19 soruyu içermektedir. Üçüncü ve son bölümde ise, meslek seçiminde etkili olan yönlendirici etkenler, meslek seçimi konusundaki tutum ve davranışları, mesleklere yönelmelerindeki içsel ve dışsal etkenleri saptamaya yönelik 34 sorudan oluşmaktadır.

Hem LGBTQ bireylere hem de heteroseksüel bireylere, karşılaştırma yapılabilmesi amacı ile aynı anket uygulanmıştır.

Kıbrıs'ın kuzeyinde yapılan bu araştırmada oluşturulan çalışma grubundaki LGBTQ bireylere ulaşmak, çok kolay olmamıştır. Cinsel yönelimlerinin açığa çıkması konusunda çekimser kalan LGBTQ bireylere ulaşmak için kartopu yöntemi kullanılmıştır. LGBTQ bireylerin örgütlü oldukları Queer Cyprus ve Homofobiye Karşı İnisiyatif isimli sivil toplum örgütlerine, LGBTQ bireylerin toplanmayı tercih ettikleri eğlence ve dinlenme mekânlarına soru kâğıtlarının bırakılması suretiyle kişilere ulaşılmış, sonra da oralardaki kontakt kişiler aracılığı ile ölçekler toplanmıştır.

Kıbrıs'ın kuzeyinde, heteroseksüel bireylere ulaşmak daha kolay olmuştur. Buna karşın, LGBTQ bireylere ulaşmak konusunda, araştırmaya katılacak bireylerin çeşitli niteliklere göre eşit dağılıma sahip bir biçimde çalışmada yer bulmaları mümkün olmadığından, heteroseksüel bireylere ulaşım konusunda da belli bir yöntem kullanılmamıştır. Aynı biçimde, belli eğlence ve dinlenme mekânlarına, sivil toplum örgütü ve birkaç iş yerine anketler bırakılarak

katılımcılara ulaşılmıştır. Her bir soru kâğıdı, beyaz bir zarf içerisinde ayrı ayrı kişilere ulaştırılmış olup, her bir zarfın içinde, soru kâğıdını doldurma yönergesi dışında, araştırmacının iletişim bilgileri de eklenmiştir. Bu sayede, soru kâğıdının doldurulması esnasında zorluk yaşamakta olan veya araştırma hakkında daha geniş bilgiye ihtiyaç duyan bireyler araştırmacıya ulaşabilmiştir. Heteroseksüel bireylerden, araştırma hakkında bilgi almak veya soru kâğıdını yanıtlama konusunda destek almak amacı ile hiçbir katılımcı araştırmacıya ulaşmazken, 10 LGBTQ birey araştırma hakkında daha geniş bilgi almak, araştırma amacını anlamak ve araştırmanın nerelerde yayınlanacağını öğrenmek için araştırmacıya ulaştığı dikkat çekmiştir.

Çalışmaya 2009 yılında başlanmıştır. Problemin ve alt problemlerin ortaya konması ve hipotezlerin oluşumu için çalışmanın başladığı 2009 yılında, toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılıklar kapsamında değerlendirmeler yaparak, çalışmayı bu bağlamda ilerletme fikri hedeflenmekteydi. Ancak, gözlemlerin devam ettiği süreç içerisinde, cinsel yönelimlerin cinsiyetler arası ayrımcılıklara göre kıyaslandıkça, daha büyük dezavantajları içeriyor olabileceği dikkat çekmeye başladı. Bu aşamadan itibaren, cinsel yönelimi farklı bireylerin mağduriyetlerinin gözlemlenmesi sonucu, cinsel yönelimlerine göre bireylerin yaşamlarında vermeleri gereken kararların nasıl etkilendiğini ve onların yaşamlarının geleceğe yönelik nasıl şekillenmekte olduğu merakı ortaya çıktı. Devam eden süreçte, LGBTQ bireylerin belli meslek alanlarında yoğunlaşmakta oldukları hem medya aracığı ile dünyada, hem de yaşamsal deneyimler ve gözlem sonucunda da Kıbrıs'ın kuzeyinde gözlemlendi.

Bu gözlemler sonucunda konunun araştırmaya uygun bilimsel bulguların saptanabilmesi amacıyla şekillendirilip yapılandırılması için çalışılmaya başlandı. Konunun teorik bir düzlemde incelenebilirliği saptandı. Cinsel yönelime bağlı tutum farklılıklarının meslek seçimine ve toplumsal gelişime yansımalarının operasyonel ve yapısal olarak ele alınarak değerlendirilmesinin imkânları da araştırıldıktan sonra, aktif değişkenlerin durumları ve değişkenler arasındaki ilişkiler hakkında gözlem ve değerlendirmeler yapılmaya çalışıldı. Gözlemlenen değişkenler dışında gözlenebilir olmayan ne tür olguların bulunabileceği saptanmaya çalışılarak (Kerlinger & Lee,2000), karşılıklı görüşmeye imkân sağlayacak, nitel ve nicel bulguların ortaya çıkabileceği bir ölçek geliştirilmesi için çalışmalara başlandı.

Kaynak taraması gerçekleştirilerek, sayıltılar ortaya kondu. Araştırmanın 3 yıl içinde gerçekleşmesi hedeflenmekteydi. Çünkü 2008 yılında, Kıbrıs'ın kuzeyinde devletin de cinsiyete ve cinsel yönelime dayalı ayrımcılıkları ortadan kaldırılmasındaki süreçte aktif çalışabilmesi için Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Mekanizması çalışmaları başlatılmıştı. Cinsiyete ve cinsel yönelime dayalı ayrımcılıkların ortadan kaldırılmasına katkı sağlayacak yasa taslakları hazırlanmıştı. Bununla birlikte Ceza Yasası'nın cinsel yönelimleri ve eşcinselliği suç sayan maddesi konusundaki değişiklik önerileri, ilgili kesimler tarafından kamuoyunda tartışmaya açılmaktaydı. Bu çalışmanın, bahsi geçen çalışmalar ile paralel ilerlemesinin, daha sonraki aşamalarda, bir takım bulguları saptamaya ve verilerin hazırlanmasına imkân sağlayacak olması açısından önemi olduğuna inanılmaktadır.

Ölçeğin geliştirilmesi ve pilot çalışmaları 2009'da, araştırmacının doktora dersleri kapsamında alınan Seminer ve Araştırma Yöntem ve Teknikleri dönemi boyunca gerçekleştirildi.

Bu kapsamda toplam 216 kişi ile gerçekleştirilen görüşme geçerli sayılarak analiz ve değerlendirme için uygun görülmüştür. Heteroseksist bakışa göre görüşmecilerden 80'i kadın, 136'sı erkektir. Görüşmeciler, LGBTQ ve heteroseksüel cinsel yönelimlerine göre sayısal olarak sınıflandırıldığında ise 65 kadın (%30), 69 erkek (%31.9), 8 lezbiyen (%3.7), 41 gay (%19), 29 biseksüel (%13.4), 2 transseksüel (%0,9) ve 2 travesti (%0,9) oranları ortaya çıkmaktadır.

Griffin (1992) LGB bireylerin, işyerlerinde cinsel kimliklerini dört şekilde yaşamakta olduğu dikkate alınmıştır. Griffin'in vurgu yaptığı dört yaşam biçimi:

1. Tamamen kapalı olup heteroseksüel bir birey gibi davranmak;
2. Kapalı olmak ancak bazı hareketleriyle belli etmek;
3. Bazı kimselere açılmak;
4. Sözsel olarak da ifade ederek kendi cinsel kimliğini açmak.

Bu çalışmada, cinsel yönelim ve cinsiyet hakkında bilgi toplamayı hedefleyen sorularda LGBTQ bireylerin, Griffin'in dört grupta topladığı biçimlerde tutum ve davranışlar görülmektedir.

Cinsel yönelimlerini açıklamak LGBTQ bireyler tarafından "açılmak" şeklinde tanımlanır. Sadece işyeri değil, aile de dahil tüm toplumsal yapılar için geçerlidir (Demirdizen ve ark.,2012).

Çalışmanın temelde hedeflediği, durum saptanmasıdır.

3.2. Araştırmadaki Çalışma Grubunun Oluşturulması

Araştırma, Kıbrıs'ın kuzeyi genelinde yaşamını sürdürmekte olan LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireyler arasında gerçekleştirilmiştir. LGBTQ bireylere ulaşmanın zorluğundan ve kendilerini açma konusundaki çekingenliklerinden kaynaklanan sebeplerle, LGBTQ bireylere ulaşmak hem zor olmuş, hem de zaman almıştır. Bu nedenle, görüşmeler Kıbrıs'ın kuzeyinde bulunan feminist kadın örgütleri ile LGBTQ bireylerin örgütlenmekte olduğu Homofobiye Karşı İnisiyatif ve Queer Cyprus'tan alınan destek, LGBTQ bireylerin eğlenmek üzere gitmeyi tercih ettikleri eğlence mekânları ile LGBTQ olduğu bilinen, önceden cinsel yönelimini araştırmacı ile paylaşmış bulunan bireylerin yardımları ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara ulaşmak zor olduğundan, en uygun yöntem olarak bilinen kartopu örneklem ile araştırma evrenindeki örneklem grup oluşturulmaya çalışılmıştır. Kartopu örneklem, araştırmacının bir bilgi verici ile başlayarak, araştırma süreci devam ettikçe katılımcıların sayısının kartopu gibi yuvarlanarak arttığı yöntemdir. Böylece çalışma grubunun tesadüfi olmayıp, önerilen yeni bilgi kaynaklarının referanslar aracılığı ile ortaya çıkması sağlanır.

3.3. Araştırma Deseni

Çalışma nitel ve nicel araştırma tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın nicel boyutu için anket geliştirilmiş, aynı anketin devamında nitel bulguların saptanması amacı ile de karşılıklı görüşme tekniği kullanılmıştır. Ölçek olarak kullanılmış

bulunan aynı anket, nitel soruları da içermektedir. Dolayısı ile cinsel yönelime bağlı tutum farklılıklarının meslek seçimine ve toplumsal gelişme yansımasının analizini hedefleyen bu araştırma hem nicel, hem de nitel bulguları içermektedir. Yöntem, bir mülakat olarak değerlendirilemez.

3.3.1. Nicel Araştırma Yöntemi

Nicel araştırma yöntemine, ampirik yaklaşım ya da sayısal yaklaşım da denmektedir. Nicel yaklaşım, 20. Yüzyılın başlarında, sosyal bilimlerin şekillenmeye başlaması ile fen bilimlerinin kullanmakta olduğu veri toplama teknikleri ile araştırma yöntemlerinin sosyal bilimlere uyarlanmasıyla oluşmuştur. Bilimin objektif gerçeklikle uğraştığı değer yargılarından ve kişisel yorumlardan bağımsız yapılan gözlem ve/veya ölçümlerden elde edilen verilerden oluştuğu varsayılmaktadır. Dolayısıyla, nicel araştırmalarda veri toplama ve elde edilen verilerin analizi süreçlerinde, araştırmacının kendi değer yargılarını ve kişisel yorumlarını katmamaları gerektiği bilinmektedir (Özdamar ve ark.1999).

Nicel araştırmada, araştırma sonuçları sayısal olarak ortaya konmakta, olgular buna göre açıklanmakta ve tanımlanmaktadır (Özdamar ve ark.1999).

Bu çalışmada betimsel model ile durum analizi yapılmıştır. Araştırma evreninin Kıbrıs'ın kuzeyinin küçük bir yüzölçümüne sahip olması nedeniyle örneklem grubu üzerinde uygulanan betimsel çalışmada, özaktarım ve gözlem teknikleri bir arada kullanılmıştır. Araştırma sürecinin sonunda, toplanan veriler, betimsel analizler arasında yer alan frekans ve yüzdelikler aracılığı ile saptanmıştır.

Betimsel araştırma modeli, bir konudaki mevcut durumun ortaya konmasını sağlar. Betimsel modelle yürütülen bir araştırmanın başında, araştırma evreni belirlenir (Özdamar ve ark.1999).

3.3.2. Nitel Araştırma Yöntemi

Sosyal bilimlerin 20. yüzyılın son çeyreğinde kaydettiği gelişme ile niceliksel yaklaşımın bazı sosyal olguları açıklamada yetersiz kaldığı ortaya çıkmıştır. Bu sebeple, nitel araştırma yaklaşımı geliştirilmiş ve hızla yaygınlaşmaya başlamıştır (Krathwohl,1993).

Sosyal gerçeklik kadar öznellik de içermekte olduğu ve her bireyin algılama biçimine bağlı olarak değişkenlik gösterebildiğini ortaya çıkaran sosyal bilimler araştırmaları, sosyal verilerin ancak yorumlandıkları zaman anlam kazandığını kabul edilebilir kılmıştır. Gözlem ve/veya ölçümler yoluyla nesnel olarak incelenebilen davranış, konuşma, yaşam alışkanlıkları vb. özelliklerin, istekler ve ilgiler gibi gözlenemeyen süreçlerin de dikkate alınmasıyla anlam kazandığı belli araştırmalar ile ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda, nitel araştırmalar sosyal bilimler açısından önem kazanmaktadır (Krathwohl,1993).

Nitel araştırmalar, istatistiksel işlemler ya da sayısal araçlar bulunmaksızın verilerin üretildiği araştırma yaklaşımıdır (Altunışık, 2005). Nitel araştırma tekniklerinin doğal ortama duyarlı ve uyumlu olması, araştırmacının katılımcı rolünün bulunması, bütüncül bir yaklaşıma sahip olması, algıların saptanmasını sağlaması ve tümevarımcı bir analize sahip olması açısından sosyal bilimlerde önemli bulunmakta, yaygınlıkla kullanılmaktadırlar (Yıldırım ve Şimşek, 2000).

Araştırma amacı ile gerçekleştirilen çalışmada yapılandırılmış sorular olmasına rağmen, çalışma grubundaki bazı LGBTQ bireyler ile yüzyüze görüşülmesinin nedeni kartopu yöntemi için yeni LGBTQ bireylere ulaşılmasına katkı sağlamak olması idi.

Kıbrıs'ın kuzeyinde LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin meslek seçimine yönelik tutumlarındaki farklılıkların analizleri ve cinsiyetler ile cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıkların toplumsal gelişime yansıyan dezavantajlarının değerlendirilmesi isimli bu çalışmada, nitel verilerin bazılarında benzer ve aynı yanıtların verilmesi sebebiyle, veriler gruplanarak sayısal olarak da değerlendirilmeye imkân sunmuştur. Bu gruplandırma ve sayısal değerlendirme sonrasında istatistiksel bulgulara varılabilmiştir. Ulaşılan veriler sayesinde genellemelere imkân sağlayan nitel bulgular da değerlendirilebilecek şekilde

kategorize edilebilmiştir. Nitel ve nicel araştırmaların bir arada kullanıldığı karma araştırma yönteminin, araştırmaya sağladığı olumlu etkilerden bir tanesi de budur.

3.4. Veri Toplama Araçları ve Analizi

Araştırmada amaçlı çalışma grubu oluşturma yolu izlenmiştir.

Nitel araştırmalarda, derinlemesine araştırma yapabilmek için, çok geniş örneklem grupları seçilmez. Ayrıca, derinlemesine araştırma yapılmasına imkân sağlanabilmesi için rastgele örneklem seçimi yerine, amaçlı örnekleme tercih edilir (Miles ve Huberman, 1994). Amaçlı örneklemede, ölçütler belirlenerek, ölçütlere göre seçilen örneklemin, araştırma evrenini bütün nitelikleri ile temsil edebildiği düşünülmektedir (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Bu araştırmada, bireylerin cinsel yönelimleri ölçüt olduğundan, kartopu yöntemi ile dahi olsa, bireylerin cinsel yönelimlerine göre belirlenmesi önemsenmiştir. Ayrıca belirlenen ve ulaşılan örneklem grubu içerisindeki bireylerin Kıbrıs'ın kuzeyindeki tüm LGBTQ bireyleri temsil ettiği varsayılmaktadır. Burada bahsedilen örneklem, daha önce de belirtildiği gibi bir çalışma grubu olup evrenin tamamının sayısı belli olmadığından ötürü de örneklem olarak kullanılan çalışma grubunun % kaçını temsil ettiği biinmemektedir.

Daha önceden de ifade edildiği üzere, görüşmelerden elde edilen ham veriler, belli kurallara dayalı kodlamalarla (meslek isimleri, duygu adlandırmaları, gelecekten beklentilerin gruplanması, bireyin öldükten sonra anımsanmak istediği yönleri vs.) kategorize edilerek, sistemli bir biçimde analize hazırlanmıştır. Bulgular olarak başlıklandırılmış 4. Bölümde analiz sonuçları görülebilecektir.

Bu yöntem içerik analizidir. Bu çalışmada da, verilerin analiz edilmesinde, içerik analizi kullanılmıştır (Büyüköztürk vd., 2008).

Sonuç olarak hem heteroseksüellerin hem de LGBTQ bireylerin konu hakkındaki durumları, görüşleri, tutumları, davranışları ve duygularının ayrı ayrı görülebileceği tablolar elde edilmiştir.

Kıbrıs'ın kuzeyinde LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin meslek seçimine yönelik tutumlarındaki farklılıkların analizleri ve cinsiyetler ile cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıkların toplumsal gelişime yansıyan dezavantajlarının değerlendirilmesini hedefleyen araştırma verileri istatistiksel yazılımlar aracılığı ile yorumlanmıştır. Yüzde ve frekans ölçümlerinin yanı sıra, gerekli yerlerde, ortalama, madde analizleri kapsamında anlam farklılık durumları, parametrik olmayan istatistiksel analizlerden Mann-Whitney Utest ve Wilcoxon test ve Ki Kare testleri ile parametrik istatistik olarak da t-test kullanılarak istatistik analizleri elde edilmiş ve yorumlanmıştır. Bu analiz sonuçları, tabloları, değerlendirmeleri ve sonuçları ile "Bulgular" bölümünde bulunmaktadır.

Araştırma boyunca, katılımcıların isimleri ve kimliklerini ortaya çıkaracak her türlü ayrıntıdan uzak durularak, cinsiyet, yaş, uyruk, eğitim durumu gibi demografik nitelikler üzerinde bireylerin çalışmaya katılımları önemsenmiştir.

Anketler, araştırma boyunca, kendisini açmış veya açmamış tüm katılımcı LGBTQ bireylere, saydam olmayan beyaz zarflar içerisinde ulaştırılmıştır. Gerek hissedildiği takdirde, araştırmacıya telefonla kolaylıkla ulaşabilmeleri için telefon numarası da verilmiştir. Yüz yüze görüşülen katılımcıların da yanıtladıkları anketlerin kişilerle eşleştirilmemesi için anketler gelişigüzel bir sırayla korunmaktadır.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen verilerle ilgili bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Bu kısım, araştırma kapsamına alınan bireylerin demografik özelliklerini içermektedir.

4.1.1. Yaş

Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan bireylerin, yaşlarına yönelik frekans (f) ve yüzdelik (%) dağılımları Tablo 4.1'de sunulmaktadır.

Tablo 4.1 Örneklem grubunu oluşturan bireylerin yaşlara göre dağılımı

Yaş	F	%
0 - 15 yaş	23	10.6
15 - 25 yaş	44	20.4
25 - 35	75	34.7
35 - 45	56	25.9
45 ve üzeri	18	8.3
Toplam	216	100.0

Tablo 4.1'de görüldüğü gibi, örneklem grubunu oluşturan bireylerin %10.6'sı (23 kişi) 15 yaş aralığında, %20.4'ü (44 kişi) 15-25 yaş aralığında ve %34.7'si (75), 25-35 yaş %25.9'u (56 kişi), 35-45 yaş %8.3'ü (18 kişi) 45 yaş veya üzeri bir yaş aralığına sahip olmaktadır.

Bu tablodan da görüleceği gibi katılımcıların çoğu (%81,0 – 175 kişi) 15 ile 45 yaş aralığındadır. Anketin katılımcılarının yaş aralığı, ebeveyn etkilerinin azaldığı ve bireylerin bağımsız karar verme yeteneklerinin geliştiği dönemleri kapsayan bir yaş aralığıdır. Bu aşamalarda, bireylerin yaşam alışkanlıklarını belirleme yetisine kavuşarak kendileri hakkında yorum yapma ve bilgi verebilmeleri güvenilirdir.

4.1.2. Uyruk

Araştırmaya katılan bireylerin uyruklarına yönelik frekans (f) ve yüzdelik (%) dağılımları Tablo 4.2'de sunulmaktadır.

Tablo 4. 2 LGBTQ bireylerin uyruklarına göre dağılımı

Uyruk	F	%
KKTC	139	64.4
TC	30	13.9
KC	8	3.7
TC-KKTC	27	12.5
KKTC-TC-KC	9	4.2
Diger	3	1.4
Toplam	216	100

Tablo 4,2'de görüldüğü gibi, örnekleme alınan bireylerin %64,4'ü (139 kişi) KKTC uyruklu, %13,9'u (30 kişi) TC, %3,7'si (8 kişi) Kıbrıs Cumhuriyeti (KC) %12,5'i (27 kişi) TC-KKTC % 4,2'si (9 kişi) KKTC-TC-KC % 1,4'ü (3 kişi) diğer ülke uyruğuna sahiptir.

Araştırmaya göre, katılımcıların çoğunun yurttaşlık oranları, araştırmanın kapsadığı alan olan Kıbrıs'ın kuzeyinden kişiler olduğunu ortaya koymaktadır. Buna göre yine katılımcıların yurttaşlıklarının en çoktan aza doğru sıralandığında %64,4'ünün KKTC vatandaşı olup, araştırmanın yapıldığı ülke ve kültürüne doğrudan dâhil kişiler olduklarını ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca %13,9'u TC vatandaşı; %12,5'i KKTC-TC yurttaşı; %3,7'si Kıbrıs Cumhuriyeti vatandaşı; %4,2'si KKTC-TC-KC yurttaşı ve %1,4'ünün de diğer ülke yurttaşı oldukları ortaya konmaktadır. Kıbrıs'ın kuzeyinde yaşamakta olan en yoğun nüfusun KKTC yurttaşı olan KKTC uyruklu kişilerdir. İkinci en yoğun nüfus sırasını kapsayan bireylerin ise TC yurttaşları olması (KKTC ve TC yurttaşlarının evliliklerinden veya başka sebeplerle

KKTC ve TC yurttaşlıklarına sahip bireyler olmaları), çalışmaya katılan bireylerin, bu çalışmanın kapsadığı alanı doğrulayan ve nüfusun oranlarına uygun katılımcı sayılarının bulunduğunu açığa çıkarmaktadır.

4.1.3. Devamlı İkamet Edilen Ülke

Tablo 4.3'te örneklem grubundaki bireylerin, yaşamlarını devamlı olarak sürdürdükleri ülkelerin frekans ve yüzde dağılımları görülmektedir.

Tablo 4. 3 Örneklem grubuna alınan bireylerin devamlı ikamet ettiği ülkeler

Ülke	F	%
KKTC	190	88.0
KC	10	4.6
TC	16	7.4
Toplam	216	100.0

Örneklem grubuna alınan bireylerin %88'i (190 kişi) devamlı KKTC'de ikamet ettiğini belirtmiştir.

Çalışma Kıbrıs'ın kuzeyini kapsamaktadır. Bu sebeple soru kâğıtlarını yanıtlamak suretiyle araştırma sürecine dâhil olan bireylerin çoğunluğunun devamlı ikamet yerlerinin araştırma alanının kendisi olması, sonuçların Kıbrıs'ın kuzeyindeki gerçekleri yansıtabilmesi açısından önemlidir.

4.1.4. Cinsiyet ve Cinsel Yönelim

Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan bireylerin biyolojik cinsiyetlerine yönelik frekans (f) ve yüzdelik (%) dağılımları Tablo 4.4'de; cinsel yönelimlerine dair frekans ve yüzdelikler ise tablo 4.5'te sunulmaktadır.

Tablo 4. 4 Örneklem grubunu oluşturan bireylerin biyolojik cinsiyetine göre dağılımları

Cinsiyet	F	%
Kadın	80	37.0
Erkek	136	63.0
Toplam	216	100

Tablo 4.4'te görüldüğü gibi, örneklem grubuna alınan bireylerin biyolojik cinsiyetleri incelendiğinde kadın olanların oranı %37,0 (80 kişi) iken %63,0'ü (136 kişi) ise erkektir. Kıbrıslı Türk kültüründe, kadınlar toplumsal cinsiyet rolleri açısından, kendilerini açmaya meyilli değildirler. Bu nedenle, kadınların özel veya kamusal alandaki yaşamları ile fiziksel ve duygusal yönelimleri hakkındaki görüşlerini beyan etmeye istekli olmamalarının çalışmaya katılan kadın-erkek oranlarının nedenini açıklayan bir faktör olduğu düşünülmektedir. Kıbrıslı Türk kadınların yalnızca kendini ifade etmek konusunda değil, aynı zamanda toplumsal yaşamın çeşitli aşamalarında, eğitimde ve hatta karar alma mekanizmalarında da sayılarının erkeklere oranla daha az sayıda temsil edilmelerine sebep olmaktadır (Dürüst,2008).

Tablo 4.5 Çalışmaya katılan bireylerin kendilerini tanımladıkları cinsiyet veya cinsel yönelim oranları

Cinsiyet	F	%
Kadın	65	30,1
Erkek	69	31,9
Lezbiyen	8	3,7
Gey	41	19,0
Biseksüel	29	13,4
Transseksüel	2	0,9
Travesti	2	0,9
Toplam	**216**	**100**

Tablo 4.5'te görüldüğü gibi, katılımcı bireylerin kendilerini tanımladıkları cinsiyet veya cinsel yönelim oranları kadın %30,1 (65 kişi), erkek %31,9 (69 kişi), lezbiyen %3,7 (8 kişi), gey %19,0 (41 kişi), biseksüel %13,4 (29 kişi), transseksüel %0,9 (2 kişi), toplam 216 kişidir.

LGBTQ bireyler, kendilerini tanımlarken cinsel yönelimlerinden ziyade, biyolojik cinsiyet tanımlamalarını kullandıkları dikkati çeken başka bir noktadır. Bu durum LGBTQ bireylerin

kendilerini tanımlamaları gerektiğinde, biyolojik cinsiyetlerini ön plana çıkarmayı tercih ettiklerini açıklamaktadır. Biyolojik cinsiyetler, cinsel yönelimlere göre daha anlaşılır ve kabul edilebilirdir. Cinsel yönelimlerin kabul görmesi noktasında, ataerkil toplum baskılarının varlığı, cinsel yönelime dayalı ayrımcılık mağduru bireylerin kendilerini tanımlama veya cinsel yönelimleri ile kendilerini açığa çıkarma şanslarını ellerinden alabilmektedir.

4.1.5. Eğitim

Tablo 4.6'da, çalışmaya katılan örneklem grubundaki bireylerin eğitim durumları ve frekansları verilmektedir.

Tablo 4.6 Katılımcıların Eğitim Durumları

Eğitim Durumu	F	%
İlkokul mezunu	1	0,5
Ortaokula devam etti (mezun değil)	13	6,0
Ortaokul mezunu	15	6,9
Liseye devam etti (mezun değil)	27	12,5
Lise mezunu	79	36,6
Universiteye devam etti (mezun değil)	29	13,4
Universite mezunu yüksek lisans devam	43	19,9
Yüksek lisans ve üzeri	9	4,2
Toplam	216	100,0

Tablo 4.6'da sunulan, katılımcı bireylerin eğitim durumlarını en doğru tanımlayan seçeneklere verdikleri cevaplar, oranlarına göre ilkokul mezunu % 0,5 (1 kişi), ortaokula devam etti (mezun değil) %6,0 (13 kişi), ortaokul mezunu %6,9 (15 kişi), liseye devam etti (mezun değil) %12,5 (27 kişi), lise mezunu %36,6 (79 kişi), üniversiteye devam etti (mezun değil), %13,4 (29 kişi), üniversite mezunu yüksek lisans devam %19,9 (43 kişi), yüksek lisans ve üzeri %4,2 (9 kişi)dir.

4.1.6. Meslek

Tablo 4.7'de, çalışmaya katılan LGBTQ bireylerin mesleklerinin yüzdelikleri ve frekansları sunulmaktadır.

Tablo 4.7 Katılımcıların Meslek Dağılımı

Meslek	F	%
Öğretmen	18	8,3
Ofis Personeli	49	22,7
Sanatçı	42	19,4
Gazeteci	29	13,4
Avukat	6	2,8
İşletmeci	23	10,6
Diğer	49	22,7
Toplam	**216**	**100**

Katılımcı bireylerin meslek durumları Tablo 4.7'de verilmiştir. Ankete katılan bireylerin %8,3 (18 kişi)'ü öğretmen, %22,7 (49 kişi)'si ofis personeli, %19,4 (42 kişi)'ü sanatçı, %13,4 (29 kişi)'ü gazeteci, %2,8 (6 kişi)'i avukat, %10,6 (23 kişi)'sı işletmeci, %22,7 (49 kişi)''si ise diğer seçeneğini işaretlemiştir.

Tablo 4.8 LGBTQ Bireylerin Mesleki Dağılımları

Meslek	N	%
Öğretmen	7	7.4
Ofis Personeli	3	3.2
Sanatçı	38	40.0
Gazeteci	18	18.9
İşletmeci	1	1.1
Diğer	28	29.5
Toplam	**95**	**100.0**

LGBTQ bireylerin %40.0'ı sanatçı olduğunu, %7.4'ü öğretmen olduğunu, %3.2'si ofis personeli olduğunu, %18.9'u gazeteci olduğunu, %29.5''i diğer mesleklerden olduğunu belirtmiştir. Diğer başlığı altında toplanmış bulunan mesleklerin, tek başına

gruplandırılmaları halinde, birer kişiyle sınırlı kaldıkları dikkati çektiğinden veya meslek grubu adı yerine, yapılan işi tanımlamakta olan yanıtlar içerdiğinden ayrı ayrı gruplar halinde analiz edilmelerine imkân bulunamamıştır.

Bu tablodan görüldüğü gibi, LGBTQ bireylerin, sanat ile ilişkili alanlarda çalıştıkları ortaya çıkmaktadır.

LGBTQ bireylerle yapılan çalışmada görülen "Diğer" seçeneğinin, ikinci en yüksek sayıdaki katılımcının seçtiği seçenek olması dikkat çekicidir. Fakat "Diğer" seçeneğinde, katılımcılar tarafından sıralanmış olan meslek isimlerinin her birine mensup olduğunu söyleyen kişi sayısının azlığı sebebiyle, diğer seçeneğini işaretleyen katılımcıların tek bir seçenekte toplanmasına neden olmuştur. Kıbrıs'ın kuzeyinde, sanayi, tarım, eğitim gibi alanların henüz çok fazla gelişmemiş olması; hizmet sınıflarına yönelik ofis emeğine dayalı bir çalışma ve iş yaşamının olması ofis personeli seçeneği gibi bir seçeneğin oluşmasında temel etkendir. Kamuya bağlı resmi dairelerde, bankalarda, özel iştirak gerektiren iş yerlerinde masa başında çalışılması gerektiren ofis işçiliğinde vb. çok sayıda kişi çalışmakta ve yaşamlarını maaşa dayalı sürdürmektedirler. Ofis personeli seçeneği bu türden işleri kapsayan bir hizmet sınıfı olarak ölçekteki seçenekler arasında yer almış, katılımcıların ölçeği yanıtlama esnasındaki bilgilendirmeleri de bu doğrultuda gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4.9 Katılımcı bireylerin kiminle yaşadıklarına yönelik % dağılımları

Kiminle Yaşadığı	F	%
Annem ve/veya babam	23	10,6
Annem, babam ve/veya kardeşlerim	46	21,3
Eşim	34	15,7
Eşim ve çocuklarım	39	18,1
Arkadaşlarım	27	12,5
Yalnız	47	21,8
Toplam	216	100

Tablo 4.9'da örneklem grubuna alınan bireylerin kiminle yaşadıklarına yönelik yüzde dağılımları verilmiştir.

Örneklem grubunda bulunan bireylerin, kiminle yaşadıklarına göre yüzdelik oranları şöyledir. Annem ve/veya babam %10,6 (23 kişi), annem babam ve/veya kardeşlerim %21,3 (46 kişi), eşim %15,7 (34 kişi), eşim ve çocuklarım %18,1 (39 kişi), arkadaşlarım %12,5 (27 kişi), yalnız yaşıyorum diyenler %21,8 (47 kişi)dir.

Tablo 4.10. Heteroseksüel bireylerin kiminle yaşamayı tercih ettiklerini ortaya koyan tablo

	N	%
Annem ve/veya babamla	14	11,6
Annem babam ve/veya kardeşlerimle	18	14,9
Eşim	32	26,4
Eşim ve çocuklarım	36	29,8
Arkadaşlarım	4	3,3
Yalnız	17	14,0
Toplam	**121**	**100,0**

Tablo 4.10'da heteroseksüel bireylerin kiminle yaşadığına ilişkin frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi heteroseksüel bireylerin %11.6'sı annesi ve/veya babası ile, %14.9'u annesi, babası ve/veya kardeşleri ile, %26.4'ü eşi ile, %29.8'i eşi ve çocukları ile, %3.3'ü arkadaşları ile, %14'ü ise yalnız yaşadığını belirtmiştir.

NEAR EAST UNIVERSITY LIBRARY 1988 - LEFKOŞA

Tablo 4.11 LGBTQ bireylerin kiminle yaşamayı tercih ettiklerini ortaya koyan tablo

	N	%
Annem ve/veya babamla	9	9,5
Annem ve/veya babamla	28	29,5
Eşim	2	2,1
Eşim ve çocuklarım	3	3,2
Arkadaşlarım	23	24,2
Yalnız	30	31,6
Toplam	**95**	**100,0**

Tablo 4.11'de LGBTQ bireylerin kiminle yaşadığına ilişkin frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir. Tablodan da görüldüğü gibi LGBTQ bireylerin %9.5'i annesi ve/veya babası ile, %29.5'i annesi, babası ve/veya kardeşleri ile, %2.1'i eşi ile, %3.2'si eşi ve çocukları ile, %24.2'si arkadaşları ile, %31.6'sı ise yalnız yaşadığını belirtmiştir.

Heteroseksüel bireylerle LGBTQ bireylerin, kiminle yaşamayı tercih ettiklerini ortaya koyan Tablo 4.10 ve 4.11 karşılaştırıldığında, farklılık açıkça görülmektedir. Heteroseksüel bireylerin % 29.8 oranında en çok eş ve çocukları ile yaşamayı tercih etmelerine karşın, LGBTQ bireylerin, yalnızca % 3.2'sinin eş ve çocukları ile yaşamayı tercih ettikleri görülmektedir. LGBTQ bireylerin % 31.6 oranında en çok yalnız yaşamayı tercih ettikleri dikkati çekmektedir. Heteroseksüel bireylerin, birlikte yaşamayı en çok tercih ettiklerini söyledikleri kişilerin arasında ikinci sırada % 26.4 oranı ile eşleri olduğu izlenirken, LGBTQ bireylerin % 29,5 oranı ile anne ve/veya babaları olduğu görülmektedir. Heteroseksüellerde birlikte yaşamanın en çok tercih edildiği kişiler arasında üçüncü sırada % 14.9 ile anne baba ve/veya kardeşler olduğu görülmektedir. Oysa LGBTQ bireylerde üçüncü sırada % 24.2 ile arkadaşlar yer almaktadır.

İki tablonun karşılaştırılması sonucunda, LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin birlikte yaşamayı tercih ettikleri kişi tercihleri arasında, benzerlik olmadığı açıkça ortaya çıkmaktadır.

4.2. Alt Amaçlar ve Alt Amaçlarla İlgili Bulgular:

LGBTQ bireyleri meslek seçimine yönlendiren sebepler ile heteroseksüel bireyleri meslek seçimine yönlendiren sebepler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için t-testi analizi yapılmıştır. Yapılan analizler madde bazında yapılmış olup gruplar arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olan ifadeler, Tablo 4.12'de verilirken, gruplar arasındaki farkın, istatistiksel olarak anlamsız olduğu saptanan ifadeler ise Tablo 4.13'te verilmiştir.

4.2.1. 1. Alt Amaç:

"LGBTQ bireyleri ve heteroseksüel bireyleri meslek seçimine yönlendiren sebepler arasında fark var mı?" şeklindedir.

LGBTQ Bireyleri Meslek Seçimine Yönlendiren Sebepler Heteroseksüel Bireyleri Yönlendirenlere Göre Farklılık Gösteriyor Mu?

Tablo 4.12 LGBTQ Bireyleri Meslek Seçimine Yönlendiren Sebepler ile Heteroseksüel Bireyleri Yönlendiren Sebepler Arasındaki Farklılıklar

İfadeler	Grup	N	$\bar{X}$	SS	sd	T	P	Açıklama
10.İlişkide bulunduğum otoritelere saygı duyarım	***LGBTQ***	95	3.75	0.84	214			
	Heteroseksüel	121	3.29	1.09	214	3.488	*.001*	***Fark anlamlı***
11.Başkaları ne düşünürse düşünsün kendi bildiğimi okurum	***LGBTQ***	95	4.47	0.79	214	11.587		
	Heteroseksüel	121	3.13	0.9	214		.000	***Fark anamlı***
12.Bağımsız bir kişi olarak davranmanın benim için çok önemli olduğunu hissederim	***LGBTQ***	95	4.13	1.20	214			
	Heteroseksüel	121	3.31	0.90	214	6.757	.000	***Fark anlamlı***
15.Kaderimin çevremdekilerin kaderiyle örülü olduğunu düşünüyorum	***LGBTQ***	95	2.72	1.09	214			
	Heteroseksüel	121	2.10	1.16	214	4.002	.000	***Fark anlamlı***
16.Yeni tanıştığım kişilerle muhatap olduğumda açık (dobra dobra) olmayı tercih ederim	***LGBTQ***	95	3.66	0.91	214		.000	
	Heteroseksüel	121	3.13	0.90	214	4.249		***Fark anlamlı***
17.Başkalarıyla işbirliği yaptığım zaman kendimi iyi hissederim	***LGBTQ***	95	3.60	0.97	214	*2.008*	.046	
	Heteroseksüel	121	3.31	1.08	214			***Fark anlamlı***
21.Benim mutluluğum çevremdekilerin mutluluğuna bağlıdır	***LGBTQ***	95	2.94	1.07	214	*-2.354*	*.019*	
	Heteroseksüel	121	3.29	1.09	214			***Fark anlamlı***
24.Ailemi memnun edecek şeyleri nefret etsem de yaparım	***LGBTQ***	95	2.86	0.82	214	*-2.262*	*.025*	
	Heteroseksüel	121	3.13	0.90	214			***Fark anlamlı***
26.Başka insanlardan duygusal olarak farklı olduğumu düşünürüm	***LGBTQ***	95	3.43	0.88	214	-4.199	.000	
	Heteroseksüel	121	3.90	0.78	214			***Fark anlamlı***
27.Farklı olduğum için şiddet görme ihtimalim var	***LGBTQ***	95	2.73	1.22	214	-8.543	.000	
	Heteroseksüel	121	3.90	0.78	214			***Fark anlamlı***
28. Farklı olmak beni korkutur	***LGBTQ***	95	2.15	1.40	214	-11.576	.000	***Fark anlamlı***
	Heteroseksüel	121	3.90	0.78	214			

Tablo 4.12 incelendiğinde 10. ifade olan "İlişkide bulunduğum otoritelere saygı duyarım" ifadesinde, LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireyler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu farklılık LGBTQ bireylerin lehinedir. Bu sonuca dayalı olarak, LGBTQ bireylerin ilişkide bulunduğu otoritelere, heteroseksüellerden daha fazla saygı duyduğu yorumu yapılabilir. LGBTQ bireyler, cinsiyet öğretilerinden farklı olan cinsiyet ve cinsel yönelimlerinin farklı olduğunun bilincinde olarak; cinsel yönelimlerinin toplumda

kabul görmediğinin ve hatta farklı, zararlı ve kabul edilemez olduğunu düşünmektedirler. Bu düşünceleri, onların "normal" kabul edilenden farklı, kural dışı ya da toplumsal normların gerektirdiği niteliklere sahip olmamaktan ya da cinsel yönelimleri ile tutumlarının bağdaştırılmasından çekinmelerine sebep olabilir. Bu nedenle, otorite olarak kabul edilmekte olan her birey, kurum veya olguya karşı uyumlu olarak dışlanmaktan, reddedilmekten kurtulmuş olabileceklerine inanmaktadırlar.

Erich Fromm'a göre birey, sosyalleşirken ve büyürken, çevresine olan bağımlılıktan kurtulup bireyselliğini kazanmak için çabalar. İlerleyen zamanlarda, bireyselleşmek, onun çevre desteğinden mahrum kalmasına neden olur. Bu aşamada, birey kendini yalnız hissetmeye başlar. Yalnız kalmaktan korkan birey, genellikle sosyal otoriteye boyun eğerek, toplumla ve sosyal otoriteler ile uyumlu kalmayı öğrenir. Fromm'a göre bağımlılık ve bireyselleşme yolunda kişinin karşılaştığı çatışmalara, tarih boyunca hiçbir kültür yeterli bir çözüm bulamamıştır (Fromm, 1941). Fromm'a göre, bireyin özgürlüğüne kavuşabilmesi ve bağımsızlaşabilmesi, ancak sosyal bir devlet yapılanması, hümanist bakış açıları ile kurgulanmış bir toplum içerisinde, dayanışma kültürü geliştirilmiş bir ortamda mümkün olabilecektir (Fromm, 1941).

Fromm'un bu görüşünü destekleyen bir başka bakış açısı, otoriteye saygı, bireyin çıkarlarının korunması için gerektiğinden bahseder. Toplumsal desteğin kaybedilmemesi için otoritenin desteğini de almak, bireyin daha huzurlu bir yaşam sürdürmesine katkı sağlarken, otoriteden akıl hocası olarak da faydalanmasına katkıda bulunmaktadır (Morgan, 1996). Bireyin etrafındaki örgütlerin (sosyal, ekonomik, siyasal...) varlığı, otoritelerin de varlığını görünür kılar; çünkü bireylerin çevresindeki örgütlenmelerin türü ne olursa olsun, lider, yönetici veya önder konumundaki kişi ve olgulara doğal olarak otorite gücü verilmiştir (Karaman,1999; Schremeron1999). Otorite, bazı hallerde ebeveynler veya öğretmenler olabileceği gibi; bazı hallerde de yasalar veya devlet olabilmektedir. Otoriteye saygıyı öğrenme, bir anlamda sosyalleşmenin de bir kuralıdır denilebilir (Jersild, 1979). Gelenekler, kültürel normlar da otorite olarak sosyal yaşamdaki varlıklarını hissettirmektedirler.

1930'lu yıllarda otoriteryenizm üzerine yapılan ilk çalışmalar otoritenin, uyumu aşırı önemseyen, duyguları baskılayacak kadar katı, kendinden olmayana karşı aşırı önyargılı

niteliklere sahip olduğunu ortaya koymuştu. Otoriteye saygı, güçlü grup bağlılığını geliştirerek sosyal hiyerarşide güvenlik arayışının bir sonucu olarak, aşırı değerleri vurgulamaya yaradığı açıklanmıştı. Bu değerler kimi zaman milliyetçilik, kimi zaman geleneksellik, kimi zaman dini inançlar, cinsiyetler, etnik kökenler gibi özellikleri ifade ediyor olabilmektedir. Bireylerde korku veren, güvenli olmayan ortamlardan kaçışın doğallığını kabul edebilmek ve güvenlik sağlayıcı kaynaklara doğru bir yönelimin ortaya çıkışını anlamak otoritelerin gelişim biçimini açıklamaktadır. Kavramsal olarak ilk ortaya atıldığında otoriteryenizm, erken çocukluk döneminde temelleri atılan bir kişilik örüntüsü olarak ifade edilse de, araştırmacılar, otoriteryen eğilimlerin geç ergenlik döneminde tam anlamıyla olgunlaşan sosyal inanış ve düşünce biçimlerini ifade ettiğini öne sürmektedir (Duriez ve ark., 2007). Kimlik statüleri ve stillerinin otoritelerle ilişkisine dikkati çeken çalışmalar da mevcuttur. Yaş ve cinsiyet değişkenlerinin otoritelerle ilişkiyi etkilediğini ortaya koyan çalışmalar mevcuttur (Demir ve Derelioğlu, 2010).

Sosyal öğrenmenin özünde de otorite vardır. Sosyal yaşamda, model alınan da, taklit edilen de otoritedir. Bu, daha sonradan neyi otorite olarak gördüğünden, neyi otorite olarak kabul edeceğine kadar etkili olur (Ataç, 1991).

Cinsel yönelim farklılığı, bir anlamda, görünmez engeldir. Çünkü bireylerin, toplum tarafından normal kabul edilmeyen özellikleri dolayısı ile ayrımcılığa maruz bırakılmalarına neden olur. "Görünmez engelli" olan kişilerin, genellikle sahte davranan, sahte düşünen ve özgür olamayan, dolayısı ile de meşru olamayan bireyler olarak kabul edilmeleri daha kolaydır (Lingsom, 2008; Valeras, 2010). Bu durum LGBTQ bireylerin, otoriteler tarafından varlığı kolaylıkla reddedilebilen kişiler olarak kabul edilmelerine neden olmaktadır. Otoritelerin reddetmesi karşılığında dışlandığını hisseden ve toplumsal normaliteden ayrı tutulmayı öğrenmiş LGBTQ bireyler de otoritelerin varlığını, cinsiyet ve cinsel yönelim olarak kabul görme sorunu yaşamayan heteroseksüel bireylere göre daha çok reddetmeleri beklenebilmektedir. Bu nedenle medyada veya dedikodu ve söylencelerde, cinsel yönelimleri kabul etmektense dışlamayı veya yok saymayı tercih eden bireylerin uyumsuz, isyankâr ve kötü alışkanlıkları olan bireyler olarak lanse edilmeleri sık rastlanan bir durumdur. Oysa ifade 10'da LGBTQ bireylerin heteroseksüel bireylere göre otoritelere saygı gösterme konusuna daha duyarlı oldukları dikkat çekmektedir.

Tablo 4.12'de bulunan 11. ifade "Başkaları ne düşünürse düşünsün kendi bildiğimi okurum" şeklindedir. Bu ifadede de LGBTQ bireylerin lehine bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre LGBTQ bireylerin, heteroseksüel bireylere oranla başkalarının düşüncelerini daha az önemsedikleri veya başkalarının doğularını daha az dinleyerek uyguladıkları yorumu yapılabilir. Cinsel yönelimini açıkça ortaya koyan bireylerin değer görmemeleri, hatta dışlanmaları ve pek çok alanda yer bulmalarına izin verilmesinden dolayı, otoritelere saygılı oldukları halde, yaşamlarında almaları gereken kararları tek başlarına aldıkları, bu ifade ile açığa çıkmaktadır.

Pilling'in, ruhsal destek almakta olan LGBTQ bireyler arasında gerçekleştirdiği bir araştırmaya göre, katılımcılardan bir tanesinin, görüşme esnasında dile getirdiği bir sıkıntı bu durum ile ilişkilidir:

> *"Betty isimli lezbiyen bir katılımcı, işyerinde, patronuna gidip, işyeri ile ilgili konular hakkında kendisini stres altında hissettiğini ve bununla ilgili konuşmak istediğini söylediği zaman aldığını söylediği yanıt çarpıcıdır. Patronunun ona, "Anlatacaklarını yut (içine at) ve işe geri dön."dediğini; bu noktada da Betty'nin, işini kaybetme korkusuna kapılarak işine geri döndüğü, devamında ise panik ataklar geçirecek pozisyona taşındığı ifade edilmektedir."*

Pilling'in başka bir örneği de bu anlamda çarpıcıdır:

> *"İşyerinde, benim gibi kadınlar, özellikle de queer olarak kendisini dışa vurmuş delilerle konuşulmaz.(Andrea)".*

Dolayısı ile böylesi bir durumda, zaten yok sayılan, görünmez hale getirilerek, bir anlamda "görünmez engelli" sayılan bireyin, etrafındakilere kendini ifade etmesinin zorlaşması normalleşmektedir. Bunun farkında olan ayrımcılık mağduru bireyler, kendi yaşamlarının, kendi girişimleri ile rahatlayabileceği bir dönüşüme doğru taşınabileceği beklentisini doğal olarak kaybetmektedir. Bu noktadan itibaren kendi bildiğini okumaya başlayan LGBTQ birey, kendi doğru bildiğini uygulamayı seçebilmektedir.

Kıbrıs kültürü açısından bakıldığında "bildiğini okumak" kim ne derse desin, kendi istekleri doğrultusunda davranmak, kimsenin sözünü dinlememekle eş anlamlıdır (Türk Dil Kurumu resmi web sitesinde (http://www.tdk.gov.tr/) yayınlanmakta olan deyim anlamlarında da aynı şekilde ifade edilmektedir). Bireyin kendi doğrularını benimseyip, kolaylıkla başkalarının yönlendirmelerinden etkilenmediğini ifade eden bir söylemdir. Kişinin bireysel özelliklerini çevrenin istekleri doğrultusunda değiştirmediğini ve mümkün olduğunca doğru bildiklerini uygulamaya gayret etiğini anlatır. Bu durum LGBTQ bireylerin, özgürleşmek ve dışlanmadan yaşamlarını sürdürmek için gayret sarf ettiklerinin göstergesidir. Heteroseksüel bireylere karşın, LGBTQ bireylerin başkalarının düşüncelerini önemsememe yönüne eğilimli oluşları, heteroseksüel olmadıklarından ve sosyal bağlamda farklı olduklarına yönelik inançlarından kaynaklanmaktadır. Bu gayret, ayrımcılıklar olmadan kurgulanacak bir yaşam içerisinde, "görünmez engellerin" ortadan kaldırılabileceği bir ortamda, bireylerin cinsel yönelimlerinden kaynaklanan ayrımcılıklar olmadan özgürleşerek; hem kendi yaşamlarını, hem de çevrelerinin yaşamlarını zenginleştirebileceklerini ve deneyimlerini insanlık yararına kullanma şanslarının artacağını ortaya çıkaran bir sonuç olabilir.

Tablo 4.12'deki 12. ifade olan "Bağımsız bir kişi olarak davranmanın benim için çok önemli olduğunu hissederim", ifadesinde anlamlı farklılığın LGBTQ bireylerin lehine olduğu belirlenmiştir.

Toplumsal değerler, bir çok faktöre göre gelişmektedir. Cinsel yönelimler de toplumsal değerler geliştirilmesinde etki sağlayan değişkenlerdendir. Bu nedenle, toplumsal değerler ayrımcı ve hatta homofobik eğilimler içerebilmektedir. Bu durum bazı bireylerin bağımsızlıklarının kısıtlanmasına yol açmaktadır. Bağımsızlıkları ellerinden alınmış ve başkalarının kamusal alanlar için belirlediği kuralları özel alanlarında dahi yaşamak zorunda kalan bireyler, bu durumdan rahatsızlık duyabilmekte; hatta bağımsız hissedememekte; bağımsız hareket edememektedirler. Bağımsız davranamamak, onların yaşamlarını inşa etmek konusunda engellerle karşılaşmalarına neden olabilmektedir. Oysa kendilerinin ve başkalarının cinsel yönelimlerinden kaynaklanan farklılıklarını anlayan ve kabul eden bireyler, kendilerini tanıdıktan sonra bağımsız davranabilmektedirler. Bağımsızlığın öznel iyi oluş ile de bağlantısı da vardır. Literatürde, öznel iyi oluşun daha çok yetişkinler üzerinde ele alındığı görülebilir. Bu doğrultudaki çalışmalara bakıldığında öznel iyi oluşu etkileyen 3

önemli değişkenden söz edilir. Bu 3 değişken genetik yatkınlık, amaçlı etkinlikler ve demografik faktörler olarak sıralanabilir (Lyubomirsky, Sheldon ve Schade, 2005; Myers ve Deiner 1995). Cinsiyet de demografik faktörler arasındadır. Cinsiyet ve cinsel yönelimle birlikte, yaş, eğitim ve gelir gibi değişkenler de demografik faktörlerin içeriğini oluşturmaktadır (Lyubommirsky 2001). Cinsiyetin demografik faktörler arasında sayılması, cinsel yönelimlerin de aynı faktörlerin arasında sayılabileceği sonucuna varılmasına katkı sağlamaktadır. Cinsel yönelimlerin, demografik faktörler arsında sayılması, bu çalışmanın amaçları açısından önemlidir.

Batı toplumlarında bireylerin bağımsızlığı, onların kendi ayakları üzerinde durması büyük önem taşırken; bizim toplumumuzda bireyler, kendilerini diğer insanlar ile olan ilişkileri ile tanımlamaya alışmıştır. Oysa Batı normlarınca, zaman zaman, güçlü aile bağları, sınırları belli olmayan, iç içe geçmiş sorunlu ilişkiler olarak da tanımlanabilmektedir (Kağıtçıbaşı, 1996).

Caplan 1996 yılındaki bir çalışmasında "Bağımlı kişilik bozukluğu" tanımlamasını eleştirmektedir. Kişiler arası ilişkilerin ve başkalarının iyiliğini düşünmenin kadınların (cinsiyet ve cinsel yönelim faktörü açısından düşünüldüğünde önemlidir) sosyalleşme sürecindeki etkilerinden söz eder. Caplan, sosyalleşmenin toplumsal bağlamları nedeniyle, kadınların bu tanıyı daha fazla aldıklarını belirtir. Oysa DSM-IV'te "bağımsız kişilik bozukluğundan" söz edilmez. Yani DSM-IV'e göre bireyler aşırı bağımsızlık gibi bir sorun yaşamazlar. Bireylerin kurdukları ilişkiler ile kendilerini ifade ettikleri olgusu Kağıtçıbaşı (1996) tarafından "ilişkisel benlik" ve "ayrışmış benlik" kavramları geliştirilerek aile/aile değişim modelleri de Türk toplumundan örneklerle açıklanmıştır (Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi Cilt: III).

Tablo 4.12'de yer alan 15. ifade "Kaderimin çevremdekilerin kaderiyle örülü olduğunu düşünüyorum" ifadesini kapsamaktadır. Bu ifadede heteroseksüel bireyler ile LGBTQ bireyler karşılaştırıldıklarında, LGBTQ bireyler lehinde anlamlı bir fark olduğu izlenmektedir.

İncelemelere göre, Doğu ve Latin Amerika ülkelerinde bireyler, çoğunlukla bedensel belirtiler ile uzmanlara başvururken; Batı kültürlerinde ruhsal destek uzmanlarına başvuru sebepleri,

daha çok duygusal küskünlük gibi belirtiler olmaktadır (Marsella, Friedman, Gerrity ve Scurfield, 1996; Jenkins,1996). Bireyselliğin ön planda olduğu kültürlerde, psikolojik sorunlar, içselleştirilmiş kaygı ve suçluluk duyguları şeklinde dışa vurulurken, toplumun ön planda olduğu kültürlerde, daha çok sosyal uyum bozukluğu gibi kişiler arası sorunlar görülür. Benzer şekilde, Türkiye bağlamında gerçekleştirilen araştırmaları derleyerek kültür ve depresyon ilişkisini inceleyen Cimilli (2003) Türk insanında depresyon belirtisi olarak bedenselleştirmeye çok sık rastlandığını dile getirmiştir. Özetlemek gerekirse, bireyin ön planda olduğu toplumlarda, psikolojik sorunların dışavurumu ve anlamlandırılması ile toplumun ön planda olduğu kültürlerdeki dışavurum ve anlamlandırma farklılık göstermektedir. Bu nedenle, psikolojik sorunların belirtilerinin türü ve dışavurumu kültür bağlamında da incelenmesi gereken bir olgudur.

Heteroseksüeller, bu konuda farklılaşmanın ve ötekileştirmenin getirdiği sıkıntıyı yaşamadıklarından, bu olayı sorgulama konusunda farkındasızlık yaşamış ve irdeleme ihtiyacı duymuş olabilirler.

LGBTQ bireyler bu konudan mustarip oldukları için, durumun daha çok farkındadırlar ve bu konuyu daha çok irdelemiş olabilirler.

Bu sonuca göre, cinsel yönelimi farklı bireyler, kendilerini ve duygularını ifade ederken çok açık olmayı tercih etmeyerek duygularını ve düşüncelerini kendilerine saklamayı uygun buldukları anlaşılmaktadır. Buna karşın, araştırma boyunca tutum ve davranışa yönelik sorularda, LGBTQ bireylerin heteroseksüellere göre kendilerini duygular bağlamında ifade etmek yerine, davranış ve tutum olarak ifade etmeye daha açık oldukları izlenmiştir. Bireylerin duygu ve düşüncelerini ifade ederken cinsiyetin, sosyo-ekonomik düzeyin ve ailesel faktörlerin etkisi altında bulundukları göz ardı edilemez. Kapsamlı bir değerlendirme için tüm faktörlerin bilinmesi ve ona göre değerlendirmenin buna göre yapılması yine de önemlidir (Bayramkaya ve ark., 2005; İzgiç ve ark., 2000; Keskin ve Orgun, 2007; Öztürk ve ark., 2005).

LGBTQ bireylerin yaşamın her alanında farklı kabul ediliyor oluşları, dışlanmakta oluşları ve hatta görmezden geliniyor oluşlarının daha fazla rastlanan bir durum olması (Dworsky,

Amy:2013), heteroseksüeller lehinde bir anlamlı farklılık saptanması beklentilerini daha yoğun bir şekilde açığa çıkarmaktadır. Oysa saptanan, bunun tersini ifade etmektedir. LGBTQ bireylerin, bunu, kendilerini ifade etmek, kabul görmek ve hatta toplumsal yaşam içerisindeki varlıklarını ortaya koymak konusundaki cesaretlerini açığa çıkarma biçimi olarak da düşündükleri hissedilmektedir. Kendilerinin ve çevrelerinin bilinçleri arttıkça, cinsel yönelimlerinden kaynaklanan ayrımcılıkları reddetmeye, kendilerini oldukları gibi kabul ettirmeye yönelik olarak harekete geçmeleri gerçeğini, insan hakları ile ilişkili olarak da ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 4.12'da yer alan 17. ifadesi "Başkalarıyla işbirliği yaptığım zaman kendimi iyi hissederim" şeklindedir. Bu ifadedeki anlamlı farklılığın LGBTQ bireylerin lehine olduğu belirlenmiştir.

Toplumsal kimliğin, bireysellikten önde tutulduğu toplumlarda yetişen bireylerin işbirliğini tercih etmeleri şaşırtıcı bir durum değildir; çünkü işbirliği de sosyal bir destektir. Sosyal desteğin özellikle insanların iyileşme/iyi hissetme süreçlerine etkisi birçok çalışma ile kanıtlanmıştır (Ursano, McCaughey ve Fullerton, 1994). Psikolojik yardım servislerinin kullanılması konusundaki alternatif kaynakları tavsiye eden "alternatif kaynaklar teorisi"ne (alternative resources theory) göre aile, arkadaş, tıp doktorları gibi desteklerin varlığı önemlidir. Alternatif kaynakların bulunması halinde, zorluklar ile karşılaşan bireylerin, sosyal destek arttıkça psikolojik streslerinin azaldığını (Dworkin ve Adams, 1987) ve dolayısıyla psikolojik danışmanlık servislerine daha az gereksinim duydukları ortaya konulmaktadır (Goodman, Sewell ve Jampol, 1984).

İşbirliği de sosyal bir destek olarak düşünüldüğü takdirde, sosyal destek almayı reddeden, ama toplum etkileşimini önemseyen kişilerin çelişkisi rahatlıkla görülebilmektedir (Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, Cilt: III).

İşbirliği bazı hallerde rekabeti, bazı hallerde de konsantrasyonu artırır. Konsantrasyon ve rekabetin etkileri tek başına ayrı ayrı çalışmaların konusudur. Fakat çoğu zaman rekabetin performansı düşürdüğüne dair bulgular mevuttur. Yine de işbirliği içinde gösterilen çabaların bağımsız ve rekabeti gerektiren bireysel çalışmalara göre daha etkili olup olmadığını net bir

şekilde ortaya koyan araştırmalar, çok etkin sonuçlar ortaya koyamamaktadır. Amerikan eğitiminde, buradan hareketle bireysel çabayı ön plana çıkaran etkiler de mevcuttur. Bazı hallerde, işbirliği, birlikte çalışmaktan fazlasını ifade edebilir. Bilgi ve çalışmalar gibi, amaç ve sonuçların da paylaşılabileceği bir ifade içeren işbirliğinin gerçek anlamı, ancak bu hali ile kullanıldığında ortaya çıkar. Bu durumlarda, tüm doğrular ve hatalar, ortakların eşit sorumluluğundadır. Kohn'un (1982) araştırma sonuçlarına göre, ayrımcılık mağduru bireylerin işbirliği içinde çalışmaları ve sonuçları paylaşmaları zordur. Ancak, LGBTQ bireylerin işbirliği içinde çalışmalarının, hem motivasyon, hem de sosyo-psikolojik dinamikler açısından zor tercih edilmektedir. Cinsel yönelimlerin, çok kültürlülük teorisi açısından bakıldığında bir farklılık içerdiğini açıklayan kaynaklar mevcuttur (Banks&Bakns 2007). Farklılıkların bir arada, çeşitliliğin uzlaşı içinde varlığını koruyabildiği ortamlarda, farklılıklarına karşın korunduğunu ve kabul edildiğini hisseden bireyler değerli hissedeceklerdir (MacMahan ve diğerleri1998; Schermerhon ve diğerleri 2000). Böylesi bir ortamda farklılıklar, zenginlik olarak algılanacak, her farklılığın bir yenilik ve değer kattığı mantığı yerleşecek, böylece farklılıklarından dolayı ayrılmak yerine, uyum ve işbirliği fırsatı meydana çıkacaktır (Polat, 2012).

Çalışmadaki Tablo 12'de, bireylerin meslek seçimini etkileyen öğeleri ortaya çıkarmak amacıyla "Benim mutluluğum çevremdekilerin mutluluğuna bağlıdır" (ifade 21), "Ailemi memnun edecek şeyleri nefret etsem de yaparım"(ifade 24), "Başka insanlardan duygusal olarak farklı olduğumu düşünürüm" (ifade 26), "Farklı olduğum için şiddet görme ihtimalim var" (ifade 27), "Farklı olmak beni korkutur" (ifade 28) gibi ifadelere bakıldığında, heteroseksüel bireylerin lehine anlamlı farklılıklar bulunduğu karşılaştırmalı değerlendirmeler ile saptanmıştır. Bu ifadelerin, LGBTQ bireylerin meslek seçiminde etkili olmadığı yorumu yapılabilir.

Tablo 4.12'de, "Benim mutluluğum çevremdekilerin mutluluğuna bağlıdır" ifadesini içeren ifade 21'i değerlendirirken, Kıbrıs'ın kuzeyinde, her şeye rağmen, bireysellikten ziyade toplumsal bir kişilik gelişimine maruz kalan bireylerin, çevresinin mutluluğu ile kendi mutluluğunu eşleştirmeye meyilli olduğunun farkına varılmaktadır. Araştırmanın gerçekleştirildiği Kıbrıs'ın kuzeyinde, bireylerin aile ve çevreleri ile kurdukları iletişimin önemi göz önünde bulundurulduğunda; sosyal kabulün, mutluluğu destekleyen bir faktör

olduğu da iddia edilebilir. Ankete katılan heteroseksüel bireylerin mutluluklarını çevrelerindeki insanların mutluluğu ile ilişkilendirmekte oluşları da toplumsal yaşamın sosyal nitelikleri ile ilişkilidir. Oysa LGBTQ bireylerin bu ilişkilendirmeyi yapmadıkları dikkati çekmektedir.

Feldman'ın 1996 yılında Personality and Social Psycology isimli bültende yayınlanan makalesinde, mutluluğun cinsiyetler ile ilişkili olduğu iddia edilmiştir. Bu iddiaya göre kültürel kodlamaların mutluluk ve öfke üzerindeki etkilerine dikkat çekilmektedir. Kültürel kodlamaya göre kadınların mutluluğa, erkeklerin ise öfkeye meyilli oldukları iddia edilirken; bu eğilimlerin sosyal yaşamı dengeleyici bir faktör olduğuna da işaret edilmektedir. Ebeveyn, arkadaş ve flört ile ilişkilerinden hoşnut olmak, yani sosyal etkileşimlerden pozitif etkilenmek mutluluğun belirleyicilerindendir. Mutluluğa dair ilk ampirik çalışmalarından birinde Wilson (1967) sosyal etkileşimin, mutluluğun en güçlü yordayıcısı olduğunu ifade etmiştir. Emmons ve Diener (1985)'ın, üniversite öğrencileri arasında yaptıkları çalışmalarında kişilerarası ilişkilerde olumlu duygu ve doyum ile mutluluk arasında anlamlı ilişkisi olduğunu belirlemişti. Francis (1999) "mutluluk" sürekli dışa dönüklük olarak isimlendirilebilecek bir şeydir" diyerek mutluluk ve dışadönüklük arasındaki güçlü ilişkiyi ifade etmiştir.

Psikolojik iyi olma, kavramsal olarak mutluluk ya da yaşam doyumu gibi öznel iyi olmanın önemli ampirik göstergelerinden farklıdır (Bradburn, 1969; Diener, 1984). Nitekim Ryff (1989a) öznel iyi olmanın "psikolojik iyi olmanın" temel yapısını tanımlamak için planlanmadığı"nı belirtmektedir. Ryff (1989a, 1995), bu modelde Maslow (1968)'un kendini gerçekleştirme, Allport (1961)'un olgunlaşma, Rogers (1961)'ın tam işlev yapan insan ve Jung (1933)'un bireyselleşme kavramlarından, Erikson (1968)'un psikososyal gelişim aşamaları, Buhler (1935)'ın temel yaşam eğilimleri, Neugarten (1973)'in yetişkinlik ve yaşlılıkta kişilik değişiminin özellikleri ve Jahoda (1960)'nın belirlediği olumlu psikolojik sağlık ölçütlerinden yararlanmıştır.

Tablo 4.12'de, 24. ifadede "Ailemi memnun edecek şeyleri nefret etsem de yaparım" ifadesi yer almaktadır. Çalışmada bu ifadenin de LGBTQ bireyler tarafından heteroseksüellere göre meslek seçimi sebebiyle daha az kullanıldığı ortaya çıkmıştır.

Aile kavramı Kıbrıslı Türk toplumunda önemli bir yer teşkil eder. Bu nedenle kendi mutluluğuna engel olan bir durum dahi olacak olsa, ailesinin takdirini alarak, onların mutlu olmalarını sağlamaya verilecek değer LGBTQ bireyler açısından önem taşımaktadır. Fakat heteroseksüllerle kıyaslandığında, bu önemin LGBTQ bireylerde daha az olduğu dikkati çekmektedir.

Doğan Cüceloğlu'nun (1991) ünlü terapist Virginia Satir'dan aktardığı ve her bireyin doğuştan bazı özgürlüklere sahip olması gerektiğini söylediğinden ve bu temel özgürlüklerden bu noktada söz etmek gerekir: Bir şeyi isteme ve reddetme özgürlüğü önemlidir. Kıbrıs Türk toplumunda yetişen bireylerin, toplumun bir şeyi görme ve işitme (algılama) özgürlüğü, duygularını olduğu gibi ifade etme özgürlüğü, düşüncelerini olduğu gibi ifade etme özgürlüğü ve var olan potansiyelini kendi istediği yönde geliştirme özgürlüğü aile söz konusu olduğunda dizginlenebilmektedir.

Ailenin, hem ebeveynler, hem de büyük ebeveynler; yani büyükanne ve büyükbaba ile ilişkileri de kapsayacak şekilde önemini ele alan çalışmalar pek çok dilde ve kültürde araştırılmış ve yazılmıştır. Büyük ebeveynler aile sisteminin önemli sayılan üyeleridir (Lussier, Deater-Deckard, Dunn ve Davies, 2002). Bakım verme, şefkat, sevgi, nasihat verme, danışman ve arkadaş olma, aile tarihi ve kültür ve ahlaki değerleri genç nesillere aktarma gibi rolleri üstlenerek torunların yaşamlarını olumlu yönde etkiledikleri bilinmektedir (King, Elder ve Conger, 2000). Özellikle Türk toplumunun geleneksel yapısında torun sevgisinin ayrı bir yeri vardır. Bir toruna sahip olmak her büyükanne ve büyükbaba için özel bir durumdur. Torun ile geçirilen vakit, onunla oynamak, sevmek kimi zaman bakımına yardımcı olmak aile büyükleri için mutluluk veren tecrübelerdir. Özellikle her iki ebeveynin de çalıştığı günümüz ailelerinde, çocuk okul öncesi eğitim çağına gelmemişse ebeveynlerinin işte olduğu zamanı bir bakıcı ya da bir aile büyüğünün gözetiminde geçirmektedir. Bu nedenle, büyükanne ve babanın çocuğun gelişimi üzerinde de önemli bir rol oynadığı görülmektedir (Hazer,2012). Buna karşın LGBTQ bireylerin cinsel yönelimleri sebebiyle gerek aile, gerekse de toplum içinde yaşadıkları güçlükler, ailenin tutum ve beklentilerine karşı heteroseksüellere karşı daha duyarlı olmaları yönünde etkili olmuştur.

Tablo 4.12'deki 26.ifade heteroseksüel bireylerin. "Başka insanlardan duygusal olarak farklı olduğumu düşünürüm" ifadesini LGBTQ bireylere göre daha çok kabul ettiği karşılaştırmalı analizde dikkati çekmektedir.

Heteroseksüel bireyler, duygularını ve duygusal ifadelerini açıklıkla ifade edebildikleri için bu sonuç öngörülen sonuçlardan bir tanesi olmuştur. Oysa LGBTQ bireylerin, kendi cinsel yönelimlerinin farkına varmaya başladıkları dönemlerden itibaren kendilerine yöneltilen pek çok fiziksel ve duygusal şiddet nedeniyle duygularını açığa vurmak konusunda çok daha çekingen ve temkinli olabilmektedirler.

Kendisini fiziksel olarak farklı tanımlayan LGBTQ bireyler (bu çalışma ile de ortaya konacağı üzere, farklı olduğu için şiddet görme ihtimali olduğunu savunabilecek kadar korku içinde olduklarını da ortaya koyarak düşünüldüğünde), bu ifadenin karşılaştırmalı analizine göre, duygusal olarak farklı olmadıklarını düşünürler. Eşcinsellerin yaşamı birçok yönden heteroseksüel kişilerin yaşamına benzer. Ancak yaşadıkları farklılıklar ve toplumsal açıdan karşılaştıkları olumsuz tutumlar LGBTQ bireylere yaşamları boyunca farklı bir gelişimsel ödev yükler. Örneğin çocukluk ve ergenlik süresince kendini farklı hisseden ve aynı cinsten birine duyduğu çekimi fark eden gençlerin, farklılıklarını anlamaları ve eşcinselliklerini başkalarına açığa vurma süreciyle ifade etmeye başlamaları gerektiğinde ciddi zorluklarla karşı karşıya kalırlar (TUR/03/01/13-02/P13) Projesi, 2002). Ancak bu durum onların birer insan olduğu gerçeğini değiştirmediği gibi yaşamlarında heteroseksüellerin hissettiği gibi duyguları yaşamalarına da engel olmaz. Freud şöyle der: "Bazı insanlarda sevgi, sanatta kutsal ve bayağı (ya da hayvani) sevgi olarak somutlaştırılan iki yönde bölünmüş olarak kalır. Sevdiklerinde arzulayamaz, arzuladıklarını ise sevemezler. Cinselliklerini sevdikleri nesnelerden uzak tutmak için sevmeye gerek duymadıkları nesneler ararlar" (Freud 1912,s.183). Freud, sevgi ve ten akımlarının libidoda birleşmesinin ve böylelikle libidonun cinsel nesnesini sevebilmesinin gelişimsel bir olgu olduğunu yazar. Bu olguyu da cinsiyetlere göre farklı farklı izah etmez.

Tablo 4.12'de, ifade 27 "Farklı olduğum için şiddet görme ihtimalim var" şeklindedir. Bu ifadede de, LGBTQ bireylerden yana anlamlı bir fark çıktığı bulgularda ortaya çıkmıştır. Bu

durum LGBTQ bireylerin kendilerinin farklı olduklarını düşündüklerini ve farklılıklarından dolayı şiddete uğrama ihtimalleri olduğunu ifade etmiş olmaktadırlar.

Cinsiyete ve cinsel yönelime dayalı ayrımcılıkları benimsemiş bir toplumda yaşamakta olan LGBTQ bireyler; özellikle Kıbrıs'ın kuzeyinde hem yasalar (Bkz. KKTC Ceza Yasası), hem de sosyal normlar gereği cezalandırılmaktan korkmaktadırlar. Korku, şiddet görme korkusunu da beraberinde getirmektedir. Zaten bu durum cinsel yönelimi farklı bireyin deşifre olmaktan çekinmesini, topluluk içinde ön planda olmayı reddetmesini veya alışık olmadığı ortamlarda rahat bir davranış sergileyememesini de açıkça ortaya çıkarmaktadır.

Öfke ve saldırganlığın yansıması olan şiddetin farklı toplumlarda ve farklı toplumsal yapılarda benzer özellikler göstermesi, bu durumun temelde erkek egemen toplum yapısından kaynaklandığı görüşünü haklı çıkarabilir. Bu nedenle şiddetin daha iyi anlaşılması, hem kamusal, hem de özel alanda cinsiyetler arası güç dengesizliğinin irdelenmesi önemlidir.

Subaşı ve Akın'a (2004) göre, şiddet yaş, sosyo-ekonomik durum, din, etnik kökenden etkilenmemektedir. Kapalı bir toplum yapısı gösteren Kıbrıslı Türk toplumunda LGBTQ bireylere yönelik şiddetin nedenlerine göz gezdirdiğimizde cinsel yönelim ya da cinsiyet kimliği temelli ayrımcılığa uğramama hakkı konusunda ulusal mevzuatta herhangi bir düzenleme bulunmadığı göze çarpan ilk etken olarak görülmektedir (Uluslararası Af Örgütü,2011:8). Bunun yanı sıra toplumdaki önyargılı tutum, bilinmeyene duyulan korku, damgalamak gibi etkenler de bu şiddetin nedenleri arasındadır. Söz sahibi olan ve bazı durumlarda toplumlarda kanaat liderliği yapan kişilerin sık sık "eşcinsellik bir hastalıktır ve tedavi edilmelidir" söylemi LGBTQ bireylere karşı toplumdaki önyargının boyutlarını açık seçik bir biçimde gözler önüne sermektedir (Uluslararası Af Örgütü,2011:9). Kuzey Kıbrıs'ta önyargının ve mevzuattaki eksikliklerin giderilmemesi yönünde halen birçok birey, sivil toplum kuruluşu, sivil toplum örgütleri ve bireyler çalışmalarını sürdürmektedir. 2010'un Aralık ayında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından sunulan cinsel yönelimleri nedeniyle yasa dışı, keyfi ve yargısız infaza maruz bırakılan LGBTQ bireylere yapılan eşitsiz uygulama ve tutumları kınayan tarihi yönerge, bu çalışmalara ışık tutmaktadır. Uluslararası düzeyde lezbiyen, gey, biseksüel ve trans bireylerin haklarının korunması Kıbrıs'ın kuzeyinde henüz desteklenmemektedir. Kolombiya hükümeti tarafından, 85 ülkenin desteği ile

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na sunulan cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli şiddet biçimlerine ve insan hakları ihlallerine son vermek konusunda yapılan ortak açıklama da Kuzey Kıbrıs'ta kabul görmemiştir (Uluslararası Af Örgütü,2011: 9). KKTC'nin uluslararası tanınmışlığı olmayan bir devlet olması sebebiyle, dünyada LGBTQ hakları konusunda iyileştirme amacıyla gerçekleştirilen çalışmalara yönelik kimi zaman olumsuz ve ilgisiz uygulamaları dikkati çekmemektedir. Bu nedenle Kıbrıs'ın kuzeyindeki olumsuz uygulamalar dünya tarafından görülmemekte ve anlaşılmamaktadır. Bu durum, cinsel yönelimi farklı bireylerin maruz kaldığı eşitsiz ve insan haklarına aykırı uygulamaların artmasına ve ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmaların ivme kazanamamasına neden olmaktadır.

Tablo 4.12'de yer alan 28. İfadeye, yani "Farklı olmak beni korkutur" ifadesine yaklaşım konusunda da heteroseksüeller ve LGBTQ bireyler arasındaki fark incelendiğinde heteroseksüel bireylerin farklı olmaktan daha çok korktukları fark edilmektedir.

Fiziksel olarak farklı olduğunu düşünen ve farklı olduğu için şiddet görme ihtimali olduğunu düşünen LGBTQ bireylerin farklı olmaktan aslında heteroseksüeller kadar çok korkmadıklarını ifade etmeleri dikkat çekicidir. Yaşantılarında cinsel yönelimlerinden kaynaklanan korkularının bulunduğu görülmektedir.

1950'lerin başında, eşcinsellik sorunun, on yıl öncesine göre daha çok önemsendiğinden, kamunun eşcinsellik konusunda bilgilenmiş olmasından ve bunun bir sapkınlık olduğu yönünde inanca sahip kişi sayısının arttığından bahsedilmişti. Bu konuda yanıltıcı istatistikler bulunmakta ve sözde biseksüel kadın evlilikleri vesilesi ile eşcinselliğin tedavi edilebilir bir hastalık olduğu savunulmakta idi (Bergler, 1956).

1970'lerde eşcinselliği tıbbi ve semantik olarak incelemek yerine, eşcinsellik sorununa ruhsal bir hastalık olarak bakılmaktaydı. Homoseksüelliğin veya heteroseksüelliğin, birbirinden farklı insanlık görünümleri olduğunu ve bunun ruhsal bir hastalık olduğunu yazan araştırmacıların varlığı, o yıllarda görülebiliyordu (Marmor, 1972).

1980'lerde, profesyonel psikologlar arasında, cinsel yönelimi farklı olmayı bir tür sapkınlık olarak tanımlamakta olanlara karşı, profesyonel ve etik bir biçimde bireylerin sosyal sapkınlıklarını inceleyerek eşcinselliği de bu sapkınlıklar arasında sayılabilenlere karşı bazı karşıt görüşler biçimlendirilmişti. Eşcinsellik, psikolojik test sonuçları, özel mülakatlar ile saptanmış bulgular, psikopatalojik sonuçlar göz önünde bulundurularak genel ve profesyonel anlamda bazı sonuçlara bağlanmıştı:

a. Homoseksüel ve heteoseksüel gruplar arasındaki farklar anlaşılabilirdir.
b. Farklılıklar eksiklik değildir.
c. Geniş bir grup olan eşcinseller arasında da farklılıklar var.
d. Bazı eşcinsel bireyler, psikopatolojik kişilik özelliklerini kanıtlar
e. Bazı eşcinseller, madde bağımlılığı açısından daha büyük risk altındadırlar

Ayrıca eşcinsellik konusunda çalışmakta olan profesyonellerin, özellikle de ruh sağlığı hizmeti veren danışmanların sorumluluklarını kendilerinden başlayarak, eşcinsel bireyin özü ve toplum açısından değerlendirilmesini öğütlemekteydiler (Meredith ve Riester,1980). Lezbiyen bireyler üzerinde 1996 yılında gerçekleştirilerek yayınlanmış bir çalışmaya göre ise, geçmişe veya güncele dayalı herhangi bir patolojik bulgu ile lezbiyenliğin ilişkilendirilemeyeceği olmuştur (Schuker,1996).

Tablo 4.13'de LGBTQ bireyleri meslek seçimine yönlendiren sebepler ile heteroseksüel bireyleri yönlendirenlere göre anlamsız farklılık gösteren ifadelere yer verilmiştir.

Tablo 4.13. LGBTQ bireyleri meslek seçimine yönlendiren sebepler heteroseksüel bireyleri yönlendirenlere göre anlamsız farklılık gösteren ifadeler

İfadeler	Grup	N	X	SS	sd	T	P	Açıklama
9.Birçok yönde başkalarından farklı olmaktan hoşlanırım.	**LGBTQ**	95	4.04	.88	214	**1.372**	**.171**	
	Heteroseksüel	121	3.84	1.17				***Fark anlamsız***
13. Eğitimimle ilgili plan yaparken anne-babamın tavsiyelerini göz önünde bulundurmam gerekir	***LGBTQ***	95	3.57	1.20	214	1.793	.074	
	Heteroseksüel	121	3.29	1.09	214			***Fark anlamsız***
14.Kariyerimle ilgili plan yaparken anne-babamın tavsiyelerini göz önünde bulundurmam gerekir	***LGBTQ***	121	3.47	1.18	214	1.842	0.81	***Fark anlamsız***
	Heteroseksüel	95	3.19	1.05	214			
18. Herkesin arasından seçilerek ödüllendirilmek konusunda kendimi rahat hissederim	***LGBTQ***	95	3.66	1.23	214			
	Heteroseksüel	121	3.14	1.17	214	-1.091	.276	***Fark anlamsız***
19. Herkesin arasından seçilerek övülmek konusunda kendimi rahat hissederim	***LGBTQ***	95	3.91	0.82	214			
	Heteroseksüel	121	3.84	1.17	214	.513	.608	***Fark anlamsız***
20.Kiminle olursam olayım aynı şekilde davranırım	***LGBTQ***	95	3.04	0.84	214	*-1.876*	.062	
	Heteroseksüel	121	3.29	1.09	214			***Fark anlamsız***
22.Evde ve işte ayni şekilde davranırım	***LGBTQ***	95	2.92	1.29	214	*-1.372*	*.171*	
	Heteroseksüel	121	3.13	.85	214			***Fark anlamsız***
23. Kendim farklı şeyler yapmak istesem bile.genelde diğerlerinin yapmak istediklerine uyarım	***LGBTQ***	95	3.09	0.90	214	*-.311*	*.756*	
	Heteroseksüel	121	3.13	0.90	214			***Fark anlamsız***

Tablo 4.13 LGBTQ bireylerin heteroseksüel bireylere oranla birçok yönden başkalarından farklı olmaktan hoşlandığını; eğitimi ile ilgili plan yaparken anne-babasının tavsiyelerini göz önünde bulundurması gerektiğini; kariyeri ile ilgili plan yaparken anne-babasının tavsiyelerini göz önünde bulundurması gerektiğini; herkesin arasından seçilerek ödüllendirilmek ve herkesin arasından seçilerek övülmek konularında kendilerini rahat hissettiklerini göstermektedir. Buna karşın, cinsel yönelimler arasında gerçekleştirilen karşılaştırmalı analizde, anlamlı bir farklılık ortaya çıkmadığı görülmektedir.

Tablo 4.13'te yer alan ifade 9 "Birçok yönden başkalarından farklı olmaktan hoşlanırım" ifadesini içermektedir.

Heteroseksüel bireyler ile LGBTQ bireyler, birçok yönden başkalarından farklı olmaktan hoşlanmak konusunda çok farklı düşünmüyorlar. Bu soruya verdikleri yanıtlar karşılaştırıldığı zaman anlamlı bir fark göze çarpmamıştır. Aslında, cinsel yönelimi dolayısı ile sosyal dışlanma yaşamakta olan bireylerin, en temel insan haklarına erişmekte ve bu hakkı kullanmakta pek çok olumsuzluk yaşayabildiği birçok araştırmaya konu olmuştur. Cinsel yönelim farklılıkları ve cinsel yönelim farklılıklarından kaynaklanan insan hakkı ihlalleri hem Birleşmiş Milletler üyesi, hem de Avrupa Birliği üyesi birçok devletin değerlendirmeye aldığı bir başlık haline dönüşmekte olduğu bilinen bir gerçektir. Sosyal dışlanmanın, kişiyi yaşamdan uzaklaştıran, maddi ve duygusal yoksulluk içinde bırakan, haklarını koruyacak kurumlardan yoksun kalmalarına sebep oluşturan bir etken olmasına karşın; LGBTQ bireylerin farklı hissetmek konusunda heteroseksüel bireyler ile benzer düşünce içerisinde olmaları ilginç bir sonuçtur. Sosyal dışlanma çok boyutludur. Bireylerin, başka bireyler veya kurumlar ile yakınlık kurmasını zorlaştırır. Onu yalıtır. Onun yaşam standartlarını düşürür. Cinsel yöneliminden dolayı bireyin yaşam boyu ya da hayatının bazı devrelerinde sosyal olarak dışlanması çevremizde sıklıkla görmekte olduğumuz bir durumdur (Estiville 2003). LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin farklı olmaktan hoşlanmak konusundaki yaklaşımlarının benzerliği, sosyalleşme ve kültürleşme ile ilişkilendirilerek açıklanabilir. Bu yöndeki durum tespiti ve analizi için bir çalışma yapılması durumunda, LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireyleri meslek seçimine yönlendiren sebepler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farka ulaşılamama sebepleri ortaya çıkarılabilecektir.

Tablo 4.13'te, 13. ifade "Eğitim ve kariyer konusunda da, anne ve babalarının tavsiyelerini göz önünde bulundurmam gerekir" diyerek bu ifadedeki gereklilik konusunda LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireyler arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Anne ve babanın tavsiyelerini göz önünde bulundurmak hem kültürel, hem de psikolojik işlevsellik ile ilişkili bir durumdur. Psikolojik işlevler sosyal, kültürel ve fiziksel bir ortam içerisinde oluşur ki, bu ortam yaşantıların tanımlanmasını, anlamlandırılmasını ve sorunlarla başa çıkılmasını kolaylaştırabilen veya zorlaştırabilen etkiye sahiptir (Creamer, 1995). Başka bir deyişle, sosyal ve kültürel atmosfer kişilerin sorunlarını anlamlandırmasını ve bu olayla baş etmesini etkileyen bir faktördür (Kleber, Figley ve Gersons, 1995). Yapılan

araştırmalardan çıkan sonuçlara bakıldığı zaman, farklı cinsiyetlerin ve cinsel yönelimlerin psikolojik, sosyal ve kültürel olarak farklı tavsiye ve etkileşimlere açık olduğunu ortaya çıkarılabilmektedir.

Roberts (1999), boylamsal araştırmasında duyguların ifade edilmesinin, özellikle özgeci davranışların, aile tarafından biçimlendiğini; dolayısı ile de, toplumdan topluma değişebileceğini ortaya koymuştur. Benzer şekilde, kültür, duygu ve psikopatoloji ilişkisini inceleyen antropolojik araştırmaları derleyen Jenkins (1994) yine de duyguları ifade etmekte kültürlerarası farklılık olduğunu vurgulamıştır. Pedersen (1987) psikolojik danışma alanında çokça rastlanan ve genel kabul görmüş bazı kuramsal varsayımlardan söz eder ve sorgulanmadan diğer kültürlere genellenen bu varsayımların doğurduğu hataları sıralar. Bunlardan birincisi "normal davranış" ile ilgili varsayımdır. Bu varsayım normal ve anormal davranışın evrensel olduğuna ilişkindir. Oysa normal ya da anormal davranış toplumdan topluma, durumdan duruma, yaşanan çağdan çağa değişen bir olgudur. Normal ve normal dışı davranışın ölçülmesini, kullanılan standart ölçek ve yargılara dayanmak, çoğu zaman araştırma ve psikolojik danışma uygulamalarında yanlışlara yol açabilecektir. İkinci varsayım bireyselliğe yapılan vurgudur. Pedersen'e göre (1987) psikolojik danışmada genel doğru olarak kabul edilen olgu grup, aile ve toplumdan soyutlanmış bireysel gelişimdir. Oysa bireyler mutluluğu, bazen içinde yaşadıkları topluma yaptıkları katkılar ile elde edebilirler ve böylece kendini gerçekleştirme sürecini tamamlayabilirler (Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi sayfa 111).

Evrensel genel geçer kurallar koymanın hatalı olduğu savunularından hareketle, anne-baba tavsiyelerine uymak ya da uymamanın Kıbrıs Türk toplumu açısından cinsiyet ve cinsel yönelim değişkenlerinin yanında ayrıca bir değişken olarak ele alınması, bu konuda daha geniş verilerin ortaya çıkmasına katkısı olacağı açıktır.

Tablo 4.13'te "Herkesin arasından seçilerek ödüllendirilmek konusunda kendimi rahat hissederim" şeklinde yer bulan ifade 18, bireylerin topluluk içindeki davranışlarını ve düşünceleri ile duygularına yansıtmaya yardımcı olmaktadır. Herkesin arasından seçilmek, görünür olmak demektir. Herkesin arasından seçilerek ödüllendirilmek de deşifre edilmek gibidir. Toplum tarafından cinsel yöneliminden dolayı ayrımcılık mağduru olan bireyin

deşifre edilmesi aslında cinsel yöneliminin deşifre edilmesinden ürken LGBTQ birey için ürkütücü bir durum kabul edilebilir. Fakat bulguların, heteroseksüellerden farklı düşünmediklerini ortaya çıkarması düşündürücüdür. Yine de heteroseksüel bireylerin ve LGBTQ bireylerin yaşamları ve gelişim evrelerinde olsun, kişilik oluşum süreçlerinde olsun, belli yönleri ile olsun toplumdaki başka bireylerden büyük farklılık göstermedikleri noktasından hareket edildiği takdirde, bu sonuç hem anlaşılabilir, hem de sevindiricidir. Çünkü kendilerini tamamen dışlanmış veya aşağılanmış hissetmek yerine sosyalleşmenin gereklerini yerine getirme yetisinde gören ve sosyalleşme sürecindeki bazı yaşantıları aynen yaşamaları, ayrımcılığa uğramalarına ve hatta yok sayılmalarına karşın toplum içerisinde farklılık göstermediğini de ortaya koymaktadır.

Toplum tarafından yargılandığını hissederek depresif bir tutum içinde olan bireylerin, ödüllendirildikleri takdirde çalışma azimlerinin arttığı ve kendilerine dönük takdir hisleri ile ve motivasyonlarında artış sağlanabildiğine dikkat çekmektedir (Beck,1976).

Abraham Maslow'un 1943 yılında geliştirdiği ve geniş bir kabul gören ihtiyaçlar hiyerarşisine bakıldığında, herkesin arasından seçilerek ödüllendirilmenin modeldeki 4. basmak olan "başkalarının saygısına ihtiyaç duyulması" durumunu karşılamaktadır. Ödüllendirilmek saygınlığı da beraberinde getirir. Başkalarının arasından seçilerek ödüllendirilmek, saygı kazanılmasını ve kendini gerçekleştirme yolundaki adımları kolaylaştıran yaşantılardan bir tanesi olarak değerlendirilebilir. Bu kolaylık çoğu zaman bireyin toplumsal yaşam içerisindeki yerini de, bireysel yaşamdaki tatminini de sağlayacak bir basamaktır. Oysa ön araştırmalar esnasında, hem yasal hem de toplumsal ve kültürel olarak uğradıkları ayrımcılıktan dolayı, göze batmamak ve dikkatleri üzerinde toplamak istemeyen LGBTQ bireylerin, herkesin arasından seçilerek ödüllendirilmeyi deşifre olmak şeklinde algılayarak geri çekilmek isteyecekleri varsayılan durumlardandı.

Tablo 4.13'te, ifade 20, 21 ve 22'de heteroseksüel bireylerin LGBTQ bireylere oranla daha çok "kiminle olursa olsun aynı şekilde davrandığı, evde ve işte ayni şekilde davrandığı", kendisinin farklı şeyler yapmak istese bile, genelde başkalarının yapmak istediklerine uyduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, varsayımlar açısından değerlendirildiği zaman da şaşırtıcı değildir. İçinde yaşadığımız heteronormatif ve ataerkil toplumun gücü zaten bu durumu

açıklamaktadır. Cinsel yönelim ve cinsiyetin dış baskı ve olumsuz mesajları pekiştirerek, içselleştirilmiş baskıya yol açtığı güncel yaşamdan hemen her bireyin tanımlayabildiği bir gerçektir. Kendi cinsiyetinin toplum tarafından kalıplaştırılmış davranışlarını sergileme yönünde sosyalleştirilen bireylerin, sosyal yaşam içerisindeki heteroseksist tavırlarını özgürce sergilemesi beklendik davranışlardan bir tanesidir. Bu sebeple heteroseksüel bireylerin evde ve işyerinde aynı şekilde davranması, heteroseksüel bireyler açısından bir sorun teşkil etmeyeceği gibi ayrımcılığa yol açma korkusu da yaratmamaktadır. Oysa LGBTQ bireyler açısından, toplumsal öğretinin dışında bir cinsel yönelim ve pekiştirilmeye çalışılan cinsiyet rollerinin dışında bir tutum sergilemek, beklendik bir durumdur. Yetişkin erkeğin kadınsı yönlerinin yanlış olduğunu pekiştiren, saçın uzunluğundan, kullanılan renge kadar toplumca kabul görüp görmeyeceğini belirleyen normlar, kısa saçın ve erkeksi kıyafetlerin kadınların toplumca kabul görmeyen davranışları olarak kolaylıkla tanımlanabilir. Bu içselleştirilmiş durumlar sebebiyle LGBTQ bireylerin korkması ve çekingen davranmaları, onların evde ve dışarıda aynı şekilde davranmalarını engelleyebilecek etkenleri açıklamaktadır. Benzer bir biçimde, cinsel kimliğin ve cinselliğin ifadesinin heteroseksüel ve üreme amaçlı fiiller ile sınırlı olması gerektiği yönündeki mesajlar, LGBTQ bireylerin suçluluk ve utanç hislerine yol açabilir. Zaman zaman, bu türden baskılar, kendinden nefret etmeye, öz benlikte düşüşe, reddedilme korkusuna ve hatta diğer bazı psikolojik zorluklara yol açabilmektedir (King vd. 2000). Katılımcılar arasında, cinsel yönelimlere bağlı olarak gerçekleştirilen karşılaştırmalı analizde anlamlı bir farkın ortaya çıkmamış olması, LGBTQ bireylerin cinsel yönelimlerinden ziyade, toplumsal cinsiyetlerinin öngördüğü tutum ve davranışları sergilemekte olduklarını düşündürmektedir.

Tablo 4.13'te "Kendim farklı şeyler yapmak istesem bile genelde diğerlerinin isteklerine uyarım" ifadesi bulunmaktadır. Bu ifadede kendisi farklı şeyler yapmak istese bile, heteroseksüel bireylerin LGBTQ bireylere oranla, daha fazla başkalarının yapmak istediklerine uyduğu ortaya çıkmaktadır. Bu bulgu da varsayımlar ve araştırmanın amaçları açısından anlamlı bulgulardan bir tanesidir. LGBTQ bireylerin, başkalarının yaşamak istediği cinsiyetçi ve ataerkil yönelimli duygu ve tutumlar ile yaşamak istememesi anlaşılabilirdir. Heteroseksüel bireylerin toplumsal yaşam içerisinde öğrendikleri davranış kalıpları, cinsiyetleri ve cinsel yönelimleri açısından genel ve görünürlüğü sakıncalı olmayan biçimlere sahip iken, LGBTQ bireylerinki öyle değildir. Cinsel yönelimlerini ve cinsiyet kimliklerini,

içlerinden geldiği ve hissettikleri biçimde yaşamak isteyen LGBTQ bireylerin bunu yapma konusundaki rahatlıkları, hem yasalar, hem de toplumsal normlar ile sınırlandırılmıştır.

LGBTQ gruplarına mensup bireyler, genellikle kulüp ve barlarda sosyalleşmektedir. Ortak yönleri bulunduğunu hissettikleri bireylerle bir topluluk ruhu içinde olma amaçlarına karşın dış baskılardan kaçma, tecrit ve saklanma, hatta utanç bile bu durumun açıklanmasında kullanılabilecek kavramlar arasında sayılabilmektedir. Bütün bunlara karşın, ev ve çalıştığı alan, bireylerin gününün büyük bir bölümünü geçirdiği, tanındığı ve ortama uygun kendisini ifade etme alışkanlıklarının geliştiği alışıldık ortamlar olduğu düşünülürse, evde ve işyerinde davranışlarını değiştirme gereği duymaması anlamlı hale gelmektedir. Bu noktada bireyselliğinden uzaklaşabilen ve kendini kabul ettirdiği bir alanda daha rahat davrandığı için değişme veya farklı bir davranış sergileme gereği duymayan sosyal birey ortaya çıkabilmektedir. Böyle bir durumda heteroseksüeller ile LGBTQ bireyler arasında bir fark bulunmaması anlaşılabilirdir.

4.2.1.1. Birinci Alt Amaç ile İlgili 1. Soru

"LGBTQ bireylerin eğitim durumları ile heteroseksüellerin eğitim durumları arasında farklılık var mı?"

Tablo 4.14, LGBTQ bireyler ve heteroseksüel bireylerin eğitim durumları ile ilgili farklılıkları belirlemek için Ki-kare (Chi-square) analizi yapılmıştır. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin her ikisinde de, eğitim durumu ağırlıklı olarak lise olduğu belirlenmiştir (% 36.6). Bu sonuçlara bağlı olarak LGBTQ bireylerin eğitim durumları ile heteroseksüel bireylerin eğitim durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Yapılan Ki-kare (Chi-square) testi sonuçlarına bakıldığı zaman, p değerinin ,05'ten küçük bulunması LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin eğitim durumları arasında istatiksel anlamda fark olduğunu ortaya koymakta ve doğrulamaktadır.

Tablo 4.14 LGBTQ Bireylerin Eğitim Durumları ile Heteroseksüel Bireylerin Eğitim Durumları Arasındaki Farklılıkların Chi-Square Sonuçları

		Eğitim Durumları									Chi-square (x^2)	Asymp. Sig (p)
		İlkokul Mezunu	Ortaokula devam etti (mezun değil)	Ortaokul Mezunu	Liseye devam etti (mezun değil)	Lise mezunu	Üniversiteye Devam Etti (mezun değil)	Üniversite mezunu (yüksek lisans devam)	Yüksek Lisans ve Üzeri	TOPLAM		
	n	0	5	0	19	38	22	6	5	95	49.088	.000
	%	.0	5.3	0	20.0	40.0	23.0	6.3	5.3	100.0		
	n	1	8	15	8	41	7	37	4	121	57.586	.000
	%	.8	6.6	12.4	6.6	33.9	5.8	30.6	3.3	100.0		
	n	1	13	15	27	79	29	43	9	216	p < ,05	
	%	.5	6.0	6.9	12.5	36.6	13.4	19.9	4.2	100,0		

Tablo 4.14 incelendiği zaman, LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin geneline bakılması halinde %36.6 ile lise mezunu bireylerin en kalabalık grubu oluşturdukları görülmektedir. LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin ayrı ayrı incelenmesi halinde LGBTQ bireylerden oluşan katılımcılarının %40'lık bölümünün lise mezunu olduğunu, Sadece %6.3'ün üniversiteyi tamamladığını ve üniversiteyi tamamlayanların oranına çok yakın bir oranda da yüksek lisansa devam ettikleri görülmektedir. Buna karşın çalışmada yer alan heteroseksüel bireylerin %30.6'sının üniversiteyi tamamladıkları görülmektedir. Üniversite mezuniyeti oranı LGBTQ bireylere oranla heteroseksüeller arasında fazla olmakla birlikte, üniversite sonrası eğitim aşamaları olan yüksek lisans veya daha ilerisine devam etme konusunda LGBTQ bireylerin oranının daha yüksek olduğu dikkati çekmektedir.

4.2.1.2. 1. Alt Amaç ile İlgili 2. Soru

"LGBTQ Bireylerin Seçtiği Meslek ile Hoşuna Giden Meslek Durumları Arasında Fark Var mıdır?"

Tablo. 4.15 LGBTQ bireylerin seçtiği meslek ile hoşuna giden meslek durumları arasındaki ilişki – Chi square (x^2) testi

			Hoşa giden meslek - seçtiği meslek						Chi-square (x^2)	Asymp. Sig (p)
		Öğretmen	Ofis Personeli	Sanatçı	Gazetesi	İşletmeci	Diğer	TOPLAM		
[illegible]lik	N	7	0	0	0	0	0	7	102.185	.000
	%	100.0	.0	.0	.0	.0	.0	100.0		
[illegible]nat	N	0	3	38	18	1	25	58	57.083	.000
	%	.0	3.5	44.7	21.2	1.2	29.4	100.0		
[illegible]met	N	0	0	0	0	0	1	1		
	%	.0	.0	.0	.0	.0	100.0	100.0		
[illegible]er	N	0	0	0	0	0	2	2		
	%	.0	.0	.0	.0	.0	100	100.0		
[illegible]al	N	7	3	38	18	1	28	95	p < ,05	
	%	7.4	3.2	40.0	18.9	1.1	29.5	100,0		

Çalışmaya katılan LGBTQ bireylerin %40,0'ı istediği mesleği yapmaktadır. LGBTQ bireylerin %44,7'si mesleğinin sanatçı olduğunu ve en çok hoşuna giden mesleğin de sanatçılık olduğunu belirtmiştir. Yapılan Chi-square testi sonuçlarına bakıldığı zaman, p

değeri ,05'ten küçük bulunmuş olması istatiksel anlamda fark olduğunu ortaya koymakta ve doğrulamaktadır.

LGBTQ bireylerin en çok hoşuna giden ilk üç mesleğin, öğretmenlik, mankenlik ve psikolog meslekleri olduğu belirlenmiştir. LGBTQ bireylerin %13,7'si psikolog mesleğinin hoşuna gittiğini, % 41,0'i öğretmenlik mesleğinin hoşuna gittiğini, %15,7'si ise mankenlik mesleğinin hoşuna gittiğini belirtmiştir.

LGBTQ bireylere neden bu mesleklerden hoşlandıkları sorulduğu zaman ise %53,6'sı ekonomik kazançtan dolayı cevabını, %46,3'ü geniş çevre şartları sunduğundan dolayı, %41,0'i ise öğretici olduğundan dolayı bu mesleklerin en fazla hoşlarına gittiğini belirtmiştir.

4.2.1.3. 1. Alt Amaç ile İlgili 3. Soru

"LGBTQ Ve Heteroseksüel Bireylerin Mesleki Kararları İle İlgili İçsel Çatışma Yaşama Durumları Arasında Fark Var Mıdır?"

Yapılan araştırmalarda, LGBTQ bireyler ve heteroseksüel bireyler arasında, yaptıkları iş ve meslek yaşamları konusunda yaşadıkları içsel çatışmalar arasında büyük farklar bulunmamaktadır.

Tablo. 4.17 LGBTQ ve Heteroseksüel bireylerin mesleki kararları ile ilgili içsel çatışma yaşama durumları arasındaki ilişki – Chi square (x^2) testi

Mesleki kararlarınızla ilgili içsel çatışmalar					Chi-square (x^2)	Asymp. Sig (p)
		LGBTQ	Heteroseksüel	TOPLAM		
Aşırı yoğun olma kaygısı/başka zamanı kalmama kaygısı	n	0	3	3		
	%	.0	100.0	100.0		
Başarı kaygısı	n	12	11	23		
	%	52.2	47.8	100.0		
Eğitim kaygısı	n	20	19	39	26.336	.000
	%	51.3	48.7	100.0	37.150	.000
Eleştirilme	n	33	32	65		
	%	50.8	49.2	100.0		
Geleceğini şekillendirme imkanı	n	0	11	11		
	%	.0	100.0	100.0		
Yok	N	30	30	60		
	%	50.0	50.0	100.0		
Total	n	95	121	216		
	%	44.0	56.0	100.0		
					p < ,05	

LGBTQ ve heteroseksüel bireylere mesleki kararları ile ilgili içsel çatışma yaşayıp yaşamadıklarını sorduğumuz zaman LGBTQ bireylerin %52,2'si en fazla başarı kaygısı

duyduğunu, heteroseksüel bireylerin ise %49,2'si mesleğinde eleştirilme kaygısı duyduğunu belirtmiştir. Heteroseksüeller ile LGBTQ bireylerin mesleki kararları ile ilgili yaşadığı içsel çatışmalar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Yapılan Chi-square testi sonuçlarına bakıldığı zaman, p değeri, 05'ten küçük bulunmuş olması istatiksel anlamda fark olduğunu ortaya koymakta ve doğrulamaktadır.

Kıbrıs'ın kuzeyinde meslek seçimi hakkında gerçekleştirilen çalışmalar son derece yetersizdir. Yapılan çalışmalar ya yüksek lisans düzeyinde kalmakta, ya da belli meslek grupları temelinde yapılmakta, akademik yayınlar arasında geniş kapsamlı yer alamamaktadır. Meslek seçimi konusunda Türkçe'ye çevrilmiş kaynak sayısının azlığı da alanyazın taraması sırasında dikkati çeken ayrıntılardan biri olmuştur.

Meslek seçimi aşamasında bulunan gençler için, bu konuda karar vermek, yaşamlarındaki en önemli kararlardan birisidir. Tek bir başlık olan meslek seçimi, aslında birçok faktörden etkilenen karmaşık bir süreçtir. Birey bu kararı verirken, etkilendiği bir dizi etken söz konusudur. Alan yazında mevcut bilgi birikimi, meslek seçimi sürecinde kişisel özelliklerinin yanında, bireyin mesleğe duyduğu ilgi, sahip olduğu değer yargıları ve elde edeceği tatminin yanı sıra kişisel özelliklerinin de etkili olduğunu göstermektedir (Tokar, Fisher, A.R., Subich, L.M.,1998). Bunların yanında, ailenin ve ebeveynlerin etkisi, sosyoekonomik durumu, yaşadığı kültürün özellikleri meslek seçiminde önemli rol oynamaktadır (Brown, D. (2002).

Son yıllarda kariyer eğitiminin, eğitim sistemlerinde önemli olduğunu vurgulayan düzenlemelerden söz edilmeye başlanmıştır. Avrupa Birliği mensubu birçok ülkede, kariyer eğitimine yönelik geniş kapsamlı çalışmalar geliştirilerek, kültüre uygun çalışmalar benimsenmiştir (Rojewski ve Kim, 2003). Kıbrıs'ın kuzeyinde henüz öğrencilere yönelik herhangi bir kariyer eğitimi programı uygulanmadığı gözlemler arasındadır.

Kariyer seçiminin, bireyin davranış veya tercihe yönelik tutumları sonucunda ulaştığı değerler olduğu; alınabilecek sosyal destek unsurlarının da bu etkileşimde önemli yer kapsayacağı kabul edilse, meslek seçiminin bireyin yaşamında sanıldığından daha kapsamlı bir etken olduğunun farkına varılabilirdi (Dobie, S.A., Carline, J.D.& Laskowski, M.B. (1997).

Farmer (1987) kariyer seçimi konusunda ortaya koyduğu modelinde, bireyin cinsiyetinin, etnik kökeninin, sosyoekonomik durumunun, yaşının ve geçmişinin önemini ifade etmiştir. Örneğin bireyin seçeceği meslekle, aile desteğinin ve alacağı sosyal desteğin de bağlantılı olduğuna dikkat çeken Farmer, bireyin meslek seçimi, aile ve sosyal destek üçlüsünün dolaylı etkisini vurgulamaktadır.

Meslek seçimi, bireyin hayatını bütünüyle etkileyecek bir süreçtir. Meslek seçimi esnasında, birey bazı senaryolar kurar, geleceğe yönelik planlar yapar ve hatta gelecekte bütün bu belirsizlikleri azaltacak veya yok edebilecek bir süreç planlar. Mesleği ile elde edebileceği geliri, tatmin düzeyini, sağlayacağı güvenliği veya başarı durumunu gözden geçirir. Bütün bu gözden geçirmeleri sebebiyle meslek seçim sürecinin son derece karmaşık ve öğrenilmesi gereken bir süreç olduğu gerçeğini açığa çıkarmaktadır (Athanasou, J.A., 2003).

Bu çalışmada, özellikle LGBTQ bireylerin, eğitim ve kariyer süreçlerinde, ebeveynlerinin tavsiyelerini göz önünde bulundurdukları açığa çıkarken, ABD'de ilköğretim sonrasındaki süreçleri kapsayan bir nitel çalışmada, meslek seçiminde ebeveyn etkisi dışsal etmen olarak önemsiz bulunmuştur. Demek ki, ABD gibi toplumlarda kişinin kendi tercihleri meslek seçiminde temel belirleyici olarak görev alırken Kıbrıs'ın kuzeyinde bu durum tam ters bir biçimde çalışmaktadır (Bregman ve Killen, 1999).

Bu bilgiler doğrultusunda, çalışmaya katılan LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireyler arasında, sürdürülen meslek ile hoşlanılan meslek arasında anlamlı bir fark olduğu okunabilmektedir. Hem cinsiyetlerinden ve cinsel yönelimlerinden dolayı, hem sosyoekonomik, hem sosyopsikolojik, hem de sosyokültürel açıdan meslek seçimi etkenlerinin değerlendirilmesi, kariyer seçiminin bir eğitim sonucunda belirlemesi gerekmektedir.

Heteroseksüel bireylerden çalışmaya katılanlardan 3 kişinin aşırı yoğun olarak başka bir şeye zaman ayıramamaktan kaygı duyduğu ortaya çıkarken, LGBTQ bireylerden hiçbirinin böyle bir kaygı taşımadığı görülmektedir. Her iki gruptan bireylerin, başarılı olma kaygısı taşıdıkları ve işlerinin gerektirdiği bilgi birikimi açısından gerekli eğitime sahip olmak istediklerini belirttikleri açığa çıkmaktadır. Ayrıca hem heteroseksüel bireylerin, hem de

LGBTQ bireylerin eleştirilme noktasına gelmekten çekindikleri görülmektedir. Ayrıca mesleki kararlarının geleceğini şekillendirme noktasında hayatlarını etkileyebileceğini düşünen 11 heteroseksüel bireye karşılık, hiçbir LGBTQ bireyin böle bir kaygı taşımadığı dikkati çekmektedir. Mesleki kararlarında hiçbir kaygı taşımadığını belirten eşit sayıda (30) heteroseksüel ve LGBTQ bireyin varlığı da çıkan sonuçlar arasında bulunmaktadır.

4.2.1.4. 1. Alt Amaç ile İlgili 4. Soru

"LGBTQ ve Heteroseksüel Bireylerin Kendilerini En Başarılı Hissettikleri İşlerin Yüzde Oran Dağılımları Nasıldır?"

Tablo. 4.18. Heteroseksüel bireylerin kendilerini en başarılı hissettikleri iş

	N	%
Anlatmak	21	17,3
Eğlenmek	1	,8
Ezber	6	5,0
ezber/akılda tutma	1	,8
futbol oynamak	12	9,9
Gezmek	1	,8
saygılı olmak	1	,8
şarkı söylemek	6	5,0
yardımcı olmak	14	11,6
yenilik keşfetmek	11	9,1
Yok	47	38,8
Toplam	**121**	**100,0**

Heteroseksüel bireylerin %38.8'i hiç bir alanda başarılı olmadığını, %17.3'ü anlatma alanında başarılı olduğunu, %11.6'sı yardımcı olmak alanında başarılı olduğunu belirtmiştir.

Tablo. 4.19. LGBTQ bireylerin kendilerini en başarılı hissettikleri iş

	N	%
Ezber	9	9,6
Hareket	1	1,1
kendini tanıma	32	34,0
Mücadele	1	1,1
Öğretmek	1	1,1
spor yapmak	1	1,1
yardımcı olma	10	10,6
Yok	38	40,4
Yürümek	2	2,2
Toplam	**95**	**100,0**

LGBTQ bireylerin %34'ü kendini tanıtma alanında başarılı olduğunu belirtirken,%40.4'ü herhangi bir alanda başarılı olmadığını belirtmiştir.

LGBTQ bireylerin en başarılı hissettikleri işin kendilerini tanıma olması dikkat çekicidir. LGBTQ bireylerin bu seçeneği % 34.4 oranında seçmiş olmaları, farklı oluşlarından kaynaklanan sebepler dolayısı ile kendileri hakkında daha fazla ayrıntıya kafa yoruyor oluşlarından kaynaklanıyor olabilir. Bu durum onların farklı hissettikleri yönlerinin sebeplerini araştırmak ve farklılıklarının gerek bireysel, gerekse de toplumsal alanda yarattığı etkileri daha çok anlayabilmek şeklinde yorumlanabilecektir.

Bireylerin, yaşamın her alanında mutluluğu yakalayabilmek için, geliştirilebilecek yanları ile güçlü özelliklerinin farkında olmaları, düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını yönetebilmeleri gerekmektedir. Ayrıca gerek ailelerinin, gerek arkadaşlarının ve gerekse de birlikte çalıştıkları bireylerin de duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışmaları önemlidir (Doğan &Demiral,2007).

"Duygusal zeka" kavramının son yıllarda sıklıkla tartışılarak önem kazanan bir kavram olduğu bilinen gerçeklerdendir. Duygusal zeka, bireyin hayatta başarı ve mutluluğu yakalayabilmesinde sadece belirli bir IQ düzeyinin tek başına yeterli olmayacağını açığa

çıkaran bir kavram olarak kabul edilmektedir. Yapılan bazı araştırmalar, duygusal zekâsı yüksek olan bireylerin, aile ve sosyal çevrelerinde daha iyi ilişkiler kurabilen, başarıyı daha kolay yakalayabilen, daha fazla üreten, iş hayatında astları ve üstleri tarafından daha çok sevilip sayılan ve meslek yaşamında daha hızlı yükselebilen kişiler olduklarını ortaya çıkarmaktadır. Duygusal zeka sayesinde, bireyler öncelikle kendi duygularını anlıyor ve yönetebiliyor, daha sonra da başkalarının duygularını anlayabilme, empati kurabilme, motivasyon artırma ve özgüven duygusunu geliştirme olanağı bulabiliyorlar (Doğan & Demiral,2007)

Duygusal zeka duygusal empati yapabilmeyi beraberinde getirmektedir. Bireylerin, kendi duyguları arasındaki ince farkları görüp dikkate alabilmesi, kendi güdülerini ve başkalarının güdülerini tanıyıp doğru tartabilmesi, duygularını yönetebilmesi, değişen hayat şartlarına bağlı olarak mevcut duygu ve davranışlara yerinde ve uygun karşılıklar verebilmesi, onların ruhsa ve sosyal anlamda sağlıklı bir yaşam yaşamlarını sürdürebilmelerindeki gerekliliklerdendir (Poskey, 2006).

Hem LGBTQ bireylerin hem de heteroseksüel bireylerin hiçbir işte kendilerini başarılı hissetmediğini söylemeleri ilginç bir ortaklık özelliktir. Toplumun oluşturduğu gelenekler ve normların bu ortaklıkta önemli bir etkisi olduğu açıktır. Bu çalışma boyunca, çeşitli aşamalrda, Erich Fromm'un Özgürlükten Kaçış isimli çalışmasında yer verilen bireyin toplumsallaşma sürecinde, kendini tanıma ve öznel kimliğini kazanma aşamalarında geçirdiği evrelerde ifade edilen toplumsal etkiler ile çalışmada kurulan ilişkiler açısından değerlendirilebileceği düşünülmektedir (Fromm, 1967).

Hem heteroseksüel bireylerin, hem de LGBTQ bireylerin en başarılı hissettikleri 3. iş olarak başkalarına yardımcı olma konusun seçmiş olmaları ilginç bir ortak yöndür (heteroseksüel:%11.6 – LGBTQ: %10.6). Bu çalışmanın bulgularında görüldüğü gibi LGBTQ bireyler, işbirliğine açık ve istekli olduklarını belirtmiştir. Başkalarına yardım, kültürel sebepleri ve sonuçları içinde barındıran bir süreçtir. Toplumun belirlediği bir takım değerleri içinde barındıran ve ancak toplumsal öğretiyle, gelenek ve göreneklerle mümkün olabilen bir durumdur. Sosyal dayanışma, bir toplumdaki bireylerin etik değerlerine sahip çıkmalarıyla korunabilir. Etik değerler, topumun belirlediği öğretide, doğru ile yanlışın

belirlenmesi ve bunlar arasındaki ayrımın, bireyler tarafından değerlendirilebilmesini sağlayan kriterler olarak tanımlanabilir (Schroeder, Penner, Dovidio, & Piliavin, 1995). Toplumsal öğretinin iletilmesinde geleneklerin yanında, örgün eğitimin de önemli rolü olduğu bilinmektedir. Toplumsal öğreti hem ttoplumsal rolleri hem de etik kuralları içinde barındırır. Toplumsal öğreti ve örgün eğitim, bireylerin, küçük yaştan itibaren, psikolojik ve sosyal olarak gelişimleri, "doğruyu yanlıştan ayırt edebilmeleri" için, bireye belli bir sosyal ve akademik katkı sağlayarak, kültürel aktarımla nesilden nesile devam etmesini olanaklı kılar (Oral,2002).

4.2.1.5 1. Alt Amaç ile İlgili 5. Soru

"LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin en çok hoşlarına giden meslekler arasında fark var mıdır?"

Yapılan Chi Square analizinde LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin en çok hoşlarına giden meslekler arasındaki farklılıklara bakılmıştır. LGBTQ bireylerin % 93,4'ü en çok sanatın hoşuna gittiğini belirtirken, heteroseksüel bireylerin %92,9'u hizmet mesleğinin hoşuna gittiğini belirtmiştir. Tabloda da görüldüğü üzere p değeri ,05'ten küçük bulunmuştur. Bu da LGBTQ bireylerin en çok hoşuna giden meslek ile heteroseksüel bireylerin en çok hoşuna giden meslek arasında istatistiksel anlamda fark olduğu sonucunu ortaya koymuştur.

Tablo:4.20 LGBTQ ve Heteroseksüel bireylerin en çok hoşlarına giden meslekler arasındaki farklılıklar

					Chi-square (x^2)	Asymp. Sig (p)
		LGBTQ	Heteroseksüel	TOPLAM		
Sağlık	n	7	32	39		
	%	17.9	82.1	100.0		
Hukuk	n	0	29	29		
	%	.0	100.0	100.0		
Sanat	n	85	6	91	158.432	.000
	%	93.4	6.6	100.0	191.987	.000
Hizmet	n	1	13	14		
	%	7.1	92.9	100.0		
Diğer	n	2	41	43		
	%	4.7	95.3	100.0		
Total	n	95	121	216		
	%	44.0	56.0	100.0		
					p < ,05	

Sanatın birçok alanda ve hatta hastalıklarda da, rahatlama sağladığı, psikiyatrik hastalıkların iyileşmesine de katkısı olduğu bilinmektedir (Karaoğlu ve Karaoğlu, 2009).

13-14 Ekim 2012'de accept(LGBT Cyprus and Queer Cyprus Association) ve Queer Kıbrıs Derneği'nin iki toplumlu olarak (Kıbrıslı Türkler ve Rumlar arasında) Kıbrıs'ta ara bölgedeki Dayanışma Evi (Home for Cooperation)'nde gerçekleştirdikleri Uluslararası İki Toplumlu Konferansı'nda, LGBTQ bireylerin ruhsal sorun tehdidi ile heteroseksüel bireylere oranla daha fazla risk altında oldukları saptaması ortaya konmuştu. Karaoğlu & Karağolu'nun

saptamalarında işaret ettikleri sanatın rahatlama sağladığı ve ruhsal tehditlere de çare olabileceği bilgilerine ek olarak, bu çalışmanın LGBTQ katılımcılarının sanatı hoşa giden meslek olarak seçmiş olmaları birbirini destekleyen bulgulardır.

4.2.1.6 1. Alt Amaç ile İlgili 6. Soru

"LGBTQ ve Heteroseksüel Bireylerin Meslek Yılları Arasındaki Fark var mıdır?"

Yapılan Chi Square analizinde LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin meslek yılları arasındaki farklılıklara bakılmıştır. LGBTQ bireylerin % 54.0'ü, 5 yıldan daha fazla mesleki kıdeme sahip olduğunu belirtirken, heteroseksüel bireylerin %95.7'i 1-3 yıl arası mesleki kıdeme sahip olduğunu belirtmiştir. Tabloda da görüldüğü üzere p değeri ,05'ten küçük bulunmuştur. LGBTQ bireylerin meslek yılları ile heteroseksüel bireylerin meslek yılları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.21. LGBTQ ve Heteroseksüel bireylerin Meslek Yılları Arasındaki Farklılıklar

					Chi-square (x^2)	Asymp. Sig (p)
		LGBTQ	Heteroseksüel	TOPLAM		
1 yıldan daha az	N	5	10	15		
	%	33.3	66.7	100.0		
1 yıl	N	0	12	12		
	%	.0	100.0	100.0		
1-3 yıl	N	1	22	23	31.043	.000
	%	4.3	95.7	100.0	39.738	.000
3-5 yıl	N	35	31	66	15.713	.000
	%	53.0	47.0	100.0		
5 yıldan fazla	N	54	46	100		
	%	54.0	46.0	100.0		
Total	N	95	121	216		
	%	44.0	56.0	100.0		
					p < ,05	

Bu saptamaların da LGBTQ bireylerin kendilerini güvende hissettikleri alanlardaki yaşamlarını sürekli kılmak istemeleri ile yakından ilişkili olduğu açıktır. Bowlby (1973, 1979) bireylerin birlikte oldukları kişilere ve bulundukları ortamlara bağlanmayı birinin yanımızda olmasını isteme ve o kişi yanımızda olduğunda kendimizi güvende hissetme şeklinde tanımlamaktadır. Tıpkı erken yaşlarda anneden/ebeveynlerden başlanarak, çocuğun çevresindeki başka yetişkinlere yönelik olarak geliştirdikleri bağlanma biçimlerinin çok fazla değişime uğramadan yetişkinlikte de görüldüğünü belirtmiştir (Bowlby,1973; 1976). LGBTQ bireylerin bu çalışma kapsamında evde ve işte aynı şekilde davrandıklarını yönelik verdikleri

olumlu yanıt ile de ilişkili ve benzer biçimde, kabul gördükleri alanlardan kolaylıkla vazgeçmediklerini ortaya çıkarmaktadır.

4.2.1.7 1. Alt Amaç ile İlgili 7. Soru

"LGBTQ Bireylerin Mesleki Anlamda birden fazla alana ilgi duyması durumunda kararını etkileyen en önemli 3 nokta nedir?"

Araştırmaya katılan bireylerin %87,3'ünün kabul görmek açısından, %57,9'unun saygı duymak, %57,9'unun ise başarılı hissetmek açısından mesleki anlamda birden fazla alana ilgi duyması durumunda kararını etkilediğini belirtmiştir.

Tablo.4.22. Araştırmaya Katılan Bireylerin Mesleki Anlamda Birden Fazla Alana İlgi Duyması Durumunda Kararlarını Etkileyen En Önemli 3 Nokta:

	N	%
Kabul Görmek	74	87.3
Kazanç	32	33.8
Meslektaşların genel profili	14	14.7
Saygı Duymak	55	57.9
Eğitim	22	23.1
Çalışma Mekânı	13	13.7
Başarılı hissetmek	55	57.9

Daha önce sıralanan alt amaçlarda ve tablolarda ortaya konduğu gibi meslek seçimi aşamasında bulunan bireyler karar verirken, o mesleklerin belli özelliklerini diğer mesleklerin özelliklerine göre daha fazla dikkate alabilirler. Bu etkileşim bireyin kendi ihtiyaçları ve beklentilerinden hareketle meydana çıktığı gibi sosyo-kültürel sebeplerin de etkisi altında kalabilmektedir. Araştırmada bireylerin, cinsel yönelimleri ne olursa olsun, akıllarındaki birkaç meslekten bir tanesine yönelirken, hangisini seçeceğine karar vermesinde en etkili olan 3 özellik sorgulanmaktadır.

Tablo 4.23 Araştırmaya Katılan Heteroseksüel ve LGBTQ Bireylerin Mesleki Anlamda Birden Fazla Alana İlgi Duyması Durumunda Kararlarını Etkileyen En Önemli 3 Nokta:

Heteroseksüel	N	%
Bilgili	58	45,5
ekonomik kazanç	42	34,7
Saygınlık	21	19,8
Toplam	**121**	**100,0**

LGBTQ	N	%
Ekonomik	55	57,8
geniş çevre	20	21,1
Öğretici	20	21,1
Toplam	**95**	**100,0**

Araştırmaya katılan LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin mesleki anlamda birden fazla alana ilgi duyması durumunda kararlarını etkileyen en önemli 3 nokta yukarıdaki tabloda verilmiştir.

Heteroseksüel bireylerin %45,5'i bilgili olmanın, %34,7'si ekonomik kazancın, %19,8'i de saygınlığın mesleki anlamda birden fazla alana ilgi duyması durumunda kararlarını etkileyen en önemli 3 nokta olduğunu belirtmiştir.

Araştırmaya katılan LGBTQ bireylerin mesleki anlamda birden fazla alana ilgi duyması durumunda kararlarını etkileyen en önemli 3 nokta yukarıdaki tabloda verilmiştir. LGBTQ bireylerin %57,8'i ekonomik kazancın, %21,1'i geniş çevrenin, %21,1'i de öğretici olmanın mesleki anlamda birden fazla alana ilgi duyması durumunda kararlarını etkileyen en önemli 3 nokta olduğunu belirtmiştir.

4.2.1.8 1. Alt Amaç ile İlgili 8. Soru

"LGBTQ Bireylerin Hayatta En Kolay Başardığı İşler nelerdir?"

LGBTQ bireylerin hayatta en kolay başardığı işlerin yüzde dağılımları aşağıdaki tabloda verilmiştir. LGBTQ bireylerin %16.8'i gözlem yapmayı en kolay başardığı, %8.4'ü ise girişimcilikte başarılı olduğunu belirtmiştir.

Tablo: 4.24. LGBTQ Bireylerin Hayatta En Kolay Başardığı İşlerin Yüzde Dağılımları

	N	%
Gözlem	16	16.8
Öğretmek	15	15.8
Diyalog Kurmak	11	11.6
Girişimcilik	8	8.4
Şarkı Söylemek	7	7.4
Hak Savunuculuğu	7	7.4
Anlatmak	7	7.4
Hafızamda tutmak	6	6.3
Diğerleri (makyaj, sahne, hizmet, spor yapmak.....vb)	18	18.3
Toplam	**95**	**100.0**

LGBTQ bireylerin hayatta en kolay başardıkları işlerin "diğer" seçeneğinde yoğunlaşmış olduğu dikkat çekmektedir. Diğer seçeneği içerisinde spor yapmak ve hizmet sektöründe çalışmak gibi seçenekler bulunduğu gibi, makyaj ve sahnede bulunmak da diğer seçeneğinde yer alan konu başlıkları olarak sıralanabilir. LGBTQ bireylerin %44.7'sinin sanatçı oldukları ve amaçta %93.4'ünün sanatın en çok hoşlarına giden meslek alanı olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, yukarıdaki tabloda diğer seçeneği içerisinde yer almış olan sahne ve makyaj seçenekleri dikkat çekicidir.

Sahne ve makyaj bireyin bedeninin topluma yansıması açısından önemli değerlendirmelere imkân verebilecek alanlar ve etkinliklerdir. Gerek göstergebilim açısından gerekse de sosyo-psikolojik açıdan birçok imgeyi taşıyabilecek olan bu alanların, LGBTQ bireyler açısından değerlendirmelere de imkân sağlayabileceği düşünülmektedir.

Beden, bireyin sosyal bir varlık olarak, toplumdaki duruşunun aynası olarak nitelendirilebilmektedir. Toplumsal ilişkiler, insan bedenlerinin topluma sunum biçimi ile gerçeklik kazanmaktadır. Bireyler, çoğu kez toplumun kendisi ve sosyal yaşamın müdahaleleri ile karşılaşılabilmektedir. Toplumdan bedene yapılan müdahaleler, estetikten hükmetmeye veya iktidar kurmaya kadar pek çok sebep içermektedir. Müdahaleler, kıyafet, makyaj, saç modelleri veya bazı güzelleştirme çabaları (tıbbî uygulamalar dâhil) olabileceği gibi, tam tersine her türlü şiddet ve hatta öldürme biçimlerinde de görülebilmektedir. Beden, gündelik hayatta, sosyal iletişimde, iktidar ilişkilerinde vs. oldukça etkili olabileceği gibi, bedenin sahibi ve toplumun farklı aktörleri tarafından etki altına alınabileceği de söylenebilir. Örneğin, kılık kıyafet ve makyaj oldukça dikkate değer müdahalelerdir. Bunlar, insanın bedeni aracılığıyla başka bedenlerle ilişki geliştirmesi için önemlidir. İnsanlar elbiselerle, saç biçimleriyle, makyajları ile kendilerini ifade ederler. Bir başka deyişle, bireysel ve sosyal düzlemde insanlar, kıyafetleriyle, makyajları ile yaşam biçimlerini ortaya koymaktadırlar. Tüketim kültürü bağlamında, özellikle sahnede sergilenen imaj algısı da, beden üzerinden tüketimi körüklemekte, güzelliği, beğenilirliği görünürlük bedensellikle ilişkilendirebilmektedir (Okumuş,2009).

LGBTQ bireylerin, kendilerini ifade etmeyi bedenleri aracılığı ile sağlamaya çalışmaları, görünürlükleri ve toplum içerisinde kabul edilirlikleri açısından değerlendirilebilir. Ayrıca sahnede kılık kıyafetlerin, makyajın ve hareketlerin gerçeklikten ziyade imaj ile ilişkilendirilmesi, LGBTQ bireylerin sosyal dışlanma veya toplumsal görünürlük bağlamında işlerini kolaylaştırabilmektedir. Bu açılardan bakıldığında, LGBTQ bireylerin sanata, sahneye, makyaj ve bedensel imaj konularına olan yönelim ve beğenileri, kendini ifade biçimi olarak düşünülebilecektir.

Hak savunuculuğu, sivil toplum örgütlerinin ortak bir çıkar için herhangi bir kamu politikasını etkileme girişimidir (Jenkins, 1987). Hak savunuculuğu, politika veya yasa değişiklikleri

talep etmeyi veya yapılan değişikliklere katkıda bulunmayı amaçlar. Çözmeye çalışılan sorun için (örn. Cinsel yönelimleri farklı bireylere yönelik ayrımcılıklar) ulusal, yerel ve uluslararası düzeylerde, atanmış veya seçilmiş karar vericileri etkilemek amaçlanmaktadır (Bond, Guidance Notes Series-3). LGBTQ bireyler, ayrımcılığa uğradıkları ve sosyal dışlanma mağduru oldukları halde, en kolay başardıkları işler arasında, hak savunuculuğunu sadece %7.4 oranında (en kolay başardıkları işler arasında 6. sırada) saymaktadırlar. Bu durum, toplumsal yaşam içerisinde, sosyo-kültürel ve sosyo-psikolojik yapıya karşı mücadeleci bir tutum sergileme konusunda çekinceleri olabileceği fikrini akla getirmektedir.

4.2.1.9 1. Alt Amaç ile İlgili 9. Soru

"Heteroseksüel Bireylerin Hayatta En Kolay Başardığı İşler nelerdir?"

Heteroseksüel bireylerin hayatta en kolay başardığı işlerin yüzde dağılımları Tablo 4.34'te verilmiştir. Heteroseksüel bireylerin %20.7'si girişimcilik yapmayı en kolay başardığını, %19.8'i ise öğretmekte başarılı olduğunu belirtmiştir. Bunun yanında, gözlem yapmayı da %18.2 ile en kolay başardıkları işler arasında saymaktadırlar.

Tablo: 4.25 Heteroseksüel Bireylerin Hayatta En Kolay Başardığı İşlerin Yüzde Dağılımları

	N	%
Girişimci olmak	25	20.7
Öğretmek/anlatmak	24	19.8
Gözlem	22	18.2
Diyalog kurmak	18	14.9
Yardım	16	13.2
Dizayn	6	5.0
Hak Savunuculuğu	4	3.3
Spor Yapmak	2	1.7
Kitap Okumak	3	2.5
Makyaj Yapmak	1	.8
Toplam	**121**	**100.0**

Heteroseksüel bireylerin, LGBTQ bireylere oranla, girişimcilik konusunda daha girişimci oluşları, yani girişimciliği daha çok başardıklarını söylemelerinin, büyük oranda kültürün ve yaşadıkları toplumun etkileri ile ilişkili olduğunu söylemek, konu hakkında yapılan araştırmalar değerlendirildiğinde bir yanlış olmayacaktır.

Girişimcilikle ilgili araştırmalara bakıldığında, bazı bireylerin fırsatları tespit etme ya da oluşturmaya daha yatkın oluşları dikkati çekmektedir. Bazı bireylerin ise, fikirlerini veya hayallerini gerçeğe dönüştürebildiklerini; ancak diğerlerinin bunu yapamadıkları dikkati çekmektedir (Baron, 1998: 15).

Girişimcilik kavramı Fransızca "entreprendre" kelimesinden türetilmiştir. Türkçe karşılığı, "üstlenmek" tir (Carton, 1998).

Kıbrıs'ın kuzeyinde LGBTQ bireylerin kendilerini toplumsal yaşamda kabul ettirebilmeleri ve girişimlerde bulunmaları heteroseksüel bireyler kadar kolay olmamaktadır. LGBTQ bireyler, ataerkil kültür yapılanması içinde psikolojik ve sosyal bir takım riskler yaşadıklarını

düşünmektedirler. Bu araştırmada da açıkça saptanmış olan farklı olduğu için şiddet görme ihtimaline yönelik inançları bu duruma örnek gösterilebilir. Bu anlamda LGBTQ bireylerin risk almaktan kaçınarak, kabul görmenin daha olay olacağı alanlarda kendilerine yaşam kurmaya ve yaşamlarını şekillendirmeye çalışmalarını açıklamak yanlış olmayacaktır (Giddens, 2000). Hisrich ve Peters'in de açıkladığı gibi girişimcilik; ekonomik, psikolojik ve sosyal riskler üstlenmeyi göze alıp zaman ve gayret harcayarak farklı bir değer yaratma sürecidir. Bu süreç sonunda kişisel doyuma ulaşılır. Başka bir ifade ile yeni ve bilinmeyen bilginin yaratılması sürecidir. (Hisrich ve Peters, 2002)

Psikolojik kuramlar, kişisel öğelerden hareketle girişimci kişiliği açıklamaya çalışırlar. Bu yaklaşımlara göre, kişisel özellikler, bireyin kim olduğunu, hangi psikolojik ve sosyal pozisyonda bulunduğunu önemli ölçüde açıklar.

Kişilik kuramlarında, psiko-dinamik ve sosyal psikolojik yaklaşımlar, girişimci bireyi, sahip olduğu tutumu, tavrı ve değişime açık performansı ile farklı bir kategoride birleştirir. Freud'un kişilik kuramından hareketle belirlenen bu yaklaşımlar, bilinçaltı güdülerinin, kişiliğin oluşumunda öneli rol oynadığı gerçeğine vurgu yaparlar. Bilinçaltı güdülerle, toplumsal kabullerin kimi zaman çeliştiği, bireyin toplumsal kabul gören yargılarla ters düşmeyecek tutum ve tavırlar içine girmeye zorlandığı ileri sürülmektedir. Gerek toplumsal düzlemde gerekse de bir organizasyon çatısı altında, kişinin genel düzen ve yargılarla ters düşmesi halinde, tepki görmesi, reddedilmesi ve sonuçta "marjinal" ya da "sapkın" bir kişi olarak görülmesi söz konusu olmaktadır (Bridge vd., 1998: 42-48).

Heteroseksüel bireyler, "öğretme" konusunda da kendilerini başarılı hissettiklerini söylemektedirler. Öğretme eylemi, iyi bir iletişim ile mümkün olabilir. Dökmen'in de dile getirdiği gibi, iletişim kısaca, "bilgi üretme, aktarma ve anlamlandırma süreci"dir (Dökmen, 2005. Bireyin öğretme konusunda başarılı olabilmesi alanında yazılmış pek çok kaynak mevcuttur. Bu kaynaklar, öğretmeye hevesli olan bireyin konuşma yeteneğinden, iyi bir dinleyici olabilmesinden, beden dilini kullanmasından, göz teması kurabilmesinden, dış görünüşünden, empati yeteneğinden, bahseder (Silman, 2007; Çalışkan ve Yeşil, 2005; Heidemann,1983).

Ataerkil toplum yapısı içinde, cinsiyetlere yönelik olarak belirlenmiş kılık kıyafet ve duruşlar olması, zaman zaman bu duruşlardan hareketle bireylerin dışlanabilmesi veya bazı jest ve mimiklerin cinsel yönelimi farklı bireylere atfedilerek alay konusu haline getirilmesi heteroseksüel bireylerin "öğretme" konusundaki heveslerinin LGBTQ bireylerden daha fazla olduğu gerçeğini açıklamaktadır. LGBTQ bireylerin, kendilerini topluma kabul ettirebilmek uğruna katlanmak zorunda oldukları zorlu süreç ve dışlanmış oldukları konusundaki inanışları, öğretme konusunda kendilerini başarılı görmelerine engel olabilmektedir. Hatta daha çok "öğrenmeye" ihtiyaçları olduğuna inanılan LGBTQ bireylerin cinsel yönelimlerini heteroseksüelliğe doğru değiştirmek amacı ile tedavi ya da terapiye götürüldükleri de araştırmalar ile ortaya çıkarılmaktadır.

Heteroseksüel bireyler %18.2 oranı ile gözlem işini en kolay başardıkları 3. iş olarak belirtmişlerdir. Bilindiği gibi bireyin duyuları aracılığıyla, temas ederek yorumladığı dış dünyadaki sosyal uyaranları -ki buna başka bireylerin yorumlanması da dâhildir - her defasında yeniden belleğine kaydeder. Bu gözlem yolu ile de yapılır. Bireyler gözlemlenenleri birçok açıdan kategorize ederek, psikolojik anlamda bilginin kodlanması ile dış dünyayı tanımlar; algılar ve onun hakkında akıl yürütür. Gözlem yeteneği, bireyin içinde var olduğu fiziksel ve sosyal çevrelerde yaşamda kalabilmesine, bu çevrelere uyarlanabilmesine ve çeşitli hedeflerine ulaşabilmek için istemli ve amaçlı davranışları sergileyebilmesine hizmet eder (McConnell, 2011; Fromm,1941). Gözlem bilindiği gibi katılımcılığı da gerektiren bir etkinliktir. Aktif veya pasif olarak gözlem yapılması, tasarlanan etkinliğe veya sahaya gitmeyi gerektirir. Heteroseksüel bireylerin daha katılımcı olabilme şansları LGBTQ bireylere göre daha fazladır. Toplumsal normların belirlediği sınırlarda, belli alanlar ve belli cinsiyetler normal olarak kabul görmektedir. Normal olarak kabul edilen cinsiyetlere mensup bireylerin (heteroseksüellerin), belli alanlara girmeleri, belli alanlarda gözlem yapmaları ve bu gözlemler üzerinden çevrelerine katkı sağlamaları LGBTQ bireylere göre daha kolaydır. Bu sebeple, heteroseksüel bireylerin LGBTQ bireylerden farklı olarak gözlemci yönlerini daha kolay başardıkları alanlar arasında saymaları daha kolay olmaktadır.

4.2.1.10. 1. Alt Amaç ile İlgili 10. Soru

"LGBTQ Bireylerin Kendini En Başarılı Hissettiği İşler nelerdir?"

LGBTQ bireylerin kendini en başarılı hissettiği işlerin yüzde dağılımları yukardaki tabloda verilmiştir. LGBTQ bireylerin %41,1'i kendini hiç bir işte başarılı hissetmediğini, %33,7'si ise kendini tanımakta en başarılı hissettiğini belirtmiştir.

Tablo: 4.26 LGBTQ Bireylerin Kendini En Başarılı Hissettiği İşler

	N	%
Yok	39	41.1
Kendini Tanımak	32	33.7
Yardımcı Olmak	10	10.5
Ezber	9	9.5
Mücadele	1	1.1
Yürümek	1	1.1
Öğretmek	1	1.1
Hareket	1	1.1
Spor yapmak	1	1.1
Toplam	**95**	**100.0**

Bu tablonun yorumlanması sırasında, en kolay başardıklarını hissettikleri bir işin olmadığını söyleyen LGBTQ bireylerin %41.1 ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bunu takip eden ise %33.7 ile "kendini tanımak" seçeneğinin takip ettiği görülmektedir. Bu oranın, Tablo 4.22'de verilmiş LGBTQ bireylerin kendilerini en başarılı hissettikleri iş konusundaki tutumları ile tutarlılık göstermesi anlamlıdır.

Bireyin yetişkinliğe doğru ilerleyen gelişim evrelerinde, öznel benlik duygusuna sahip olması, kendisini başka nesnelerden ve bireylerden ayrıştırması, farklı zaman ve mekânlarda birbirinden oldukça farklı olabilecek sayısız deneyimi bir bütünlük içinde bağdaştırabilmesi yönünde bir farkındalığa varması beklenir. Bu farkındalık zaman içinde süreklilik kazanır. Bu durum, bireyin kendisini tanıması ile ilişkili olarak yaşama yayılır. Tutarlı bir kimlik

sergilemesine yardımcı olur. Zevkleri, mimik ve jestleri, duyguları ve düşünceleri bir tutarlılık kazanır. Başkalarından gelen geribildirimlerin bu durum ile ilişkisi önemlidir. Bireyin sosyal yaşam içerisinde, başka bireylerle, nesnelerle, olay ve olgular ile etkileşiminden kaynaklanan kesintisiz bilgi bombardımanı, onun fiziksel özellikleri ve kişilik özellikleri olarak yaşamına yansıyarak, kendilik kavramının temsiline dönüşür. Örneğin evde uysal ve anlayışlı bir evlat, okulda başarılı ve disiplinli bir öğrenci, arkadaşlarıyla girişken, enerjik ve eğlenceli, kültürel etkinliklerde yetenekli ve sorgulayıcı vb. (Brown, 1998).

Tanımlarla şekillenmiş bir benlik bilgisi ile birey, fiziksel ve sosyal çevrede var olur; uyum gösterir ve çeşitli hedeflerine yönelir. Bu şekilde çevreden gelen geribildirimler bireyin kendisini tanımasına katkı sağlar. Sağladığı katkı sayesinde, ataerkil toplum yapısının şekillendirdiği kimlikler içerisinde, cinsel yönelimini keşfetmeye başlayan birey, farklı olduğunu anlamaya başlar. Özel alandan kamusal alana geçiş sürecinde cinsel yönelimindeki farklılığın sebeplerini ve nedenlerini kavrayan birey, farklılığının sebeplerini araştırmaya ve kendisini keşfetmeye çalışır (Brown, 1998). İşte bu aşamada, bu çalışmaya katılan LGBTQ bireyler ile gerçekleştirilen görüşmelerde, bazı katılımcıların dile getirdikleri bir bilginin paylaşılması "kendini tanıma" konusuna verilen önemi aydınlatabilecektir. (Gay:42 yaş; Gay:18 yaş; Gay:22 yaş; Transseksüel:23 yaş; Lezbiyen:34 yaş) LGBTQ bireyler, kendilerine dair sorgulamaları, heteroseksüel bireylere oranla daha fazla gerçekleştirir ve kendisine benzeyen bireyleri keşfetmeye çalışır. Bu esnada gizlenmesi gereken yönleri olduğuna dair geri bildirimler almaya başladığı takdirde, gizli kalmasını keşfettiği yönlerini gizli tutmayı da öğrenir.

James'in de vurguladığı gibi, kendini tanıma, sadece kendini bilme ve bu bilgiyi anımsama değildir. Bunun bireyde yarattığı duygular da kendini tanımanın bir parçasıdır. Sonuçta bireyin kendisini tanıması, onun davranışlarını yönlendiren ve düzenleyen bir şema gibidir. Birey, kendisinin varoluşunu anlamlandıran çeşitli dünya görüşleri sayesinde kendi davranışlarını değerlendirebileceği ölçütleri de edinir. Dünya görüşüne yönelik hissettiği tehdit, aslında benliğin bütünlüğüne, istikrarına ve öngörülebilirliğine karşı hissedilen bir tehdit halinde düşünülebilir. Bireyin belirlediği değerlere aykırı olabilecek her türlü çelişkili deneyim, "Ben kimim?" sorusuna verilen yanıta daha sıkı sarılmasına yol açar (James, 1890). Cinsel yönelimini keşfederek, yaşamını şekillendirmekte olan bireyin, isteklerini şeması

üzerinde belirlemesinin ardından, bununla çelişen beklentilerin ortaya çıkmasını reddedişinin sebeplerinden temel olanı da budur.

Başarı, genellikle ölçülebilen bir durumdur (Köknel, 1997). Okul başarısı, iş başarısı, performans değerlendirmesi vb. durumlar sayesinde "başarı" sözcüğü bir anlamda akademik başarı ile de özdeşleştirilmiştir. LGBTQ bireylerin, akademik başarıya odaklanarak, başarı ile özdeşleşen konulardan en çok kendilerini tanıma konusunda başarılı hissetmeleri, diğer alanlardaki başarılarının yetersizmiş gibi algılanmasına veya özelikle belirgin bir işte başarılı olduğu düşüncesinin oluşmasına engel olabilmektedir (Mc Adams, (1997).

Zaten devamında da, bu araştırma içerisinde, yardımcı olmak konusunda kendilerini başarılı hissettiğini aktarmış olan LGBTQ bireylerin, sosyal yaşamda tutunabilmeye odaklı olarak yaşamlarını sürdürdükleri sonucuna varılabilmektedir.

LGBTQ bireylerin en kolay başardıkları işlerle ilgili analizi içeren 19. alt amaç ile burada analiz edilmekte olan en başarılı hissettikleri işler konusu birbiri ile hem ilişkili, hem de birbirinden farklı alanlardır. Kolay başarılan işlerde, başlamak ve sonuca ulaşmak konusunda sarf edilen emek söz konusu iken, en başarılı hissedilen işlerde sonuçlardan duyulan memnuniyetten söz edildiği varsayılmaktadır.

4.2.1.11 1. Alt Amaç ile İlgili 11. Soru

"LGBTQ Bireylerin Hoşuna Giden Meslekler ile Yaşları arasında İlişki Var mıdır?"

Tablo. 4.27. LGBTQ Bireylerin Yaş ve Hoşa Giden Meslek Tercihleri Arasındaki Fark

Yaş	N	$\overline{X}$	SS
....-15 yaş	9	3.22	.66
15-25 yaş	20	3.05	.22
25-35 yaş	36	3.05	.33
35-45 yaş	21	2.71	.71
45 yaş ve üzeri	9	2.11	1.05
Toplam	95	2.90	.62

LGBTQ bireylerin yaş ve hoşa giden meslek tercihleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmıştır. Yapılan analizde LGBTQ bireylerin, yaşları ile hoşlarına giden meslek tercihleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.36 görüldüğü gibi, LGBTQ bireylerin yaş ve hoşa giden meslek tercihleri arasındaki puanlarının sıralaması; 15 yaş ve altı arası ($\overline{X}$ = 3.22, SS=.66), 15-25 yaş arası ($\overline{X}$ =3.05, SS=.22), 25-35 yaş arası olanların ($\overline{X}$ =3.05, SS=.33), 35-45 yaş arası olanların ($\overline{X}$ =2.71, SS=.71), 45 yaş ve üzeri olanların ($\overline{X}$ =2.11, SS=1.05) şeklindedir.

LGBTQ bireylerin yaşlarına göre hoşa giden meslekleri seçme puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için yapılan varyans analizi (ANOVA) sonuçları tablo 4.37'de verilmiştir.

Tablo 4.28. LGBTQ Bireylerin Yaşlarina Göre Hoşa Giden Meslekleri Seçme Puanlarının ANOVA Sonuçları

Boyut	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Açıklama
Hoşa Giden Meslek	Gruplararası	8.578	4	2.145	7.001	.00	P<0.05 Fark anlamlı
	Gruplariçi	27.569	90	.306			
	Toplam	36.147	94				

Tablo 4.37'de görüldüğü gibi, LGBTQ bireylerin yaşlarına göre hoşa giden meslek seçmeleri seçme durumları (F=7.001, p<0.05) arasında anlamlı farklılıklar görülmektedir. Anlamlı farklılık gösteren grupların hangileri olduğunu belirlemek için LSD analizi yapılmış olup, 15 yaş ve altı olan gruplar ile 35-45 yaş arası olan gruplar arasında, 15 yaş altı ile 45 yaş ve üzeri olan gruplar arasında, 15-25 yaş arası olan gruplar ile 45 yaş ve üzeri olan gruplar arasında, 25-35 yaş arası olan gruplar ile 35-45 yaş arası olan gruplar arasında, 25-35 yaş arası olan gruplar ile 45 yaş ve üzeri olan gruplar arasında farklılıklar olduğu belirlenmiştir.

4.2.1.12. 1. Alt Amaç ile İlgili 12. Soru

"Heteroseksüel Bireylerin Hoşuna Giden Meslekler ile Yaşları arasında İlişki Var mıdır?"

Tablo:4.29 Heteroseksüel Bireylerin Yaş ve Hoşa Giden Meslek Tercihleri Arasındaki Fark

Yaş	N	$\overline{X}$	SS
....-15 yaş	14	2.78	1.80
15-25 yaş	24	2.70	1.51
25-35 yaş	39	3.15	1.66
35-45 yaş	35	3.34	1.76
45 yaş ve üzeri	9	2.33	1.41
Toplam	121	3.01	1.66

Heteroseksüel bireylerin yaş ve hoşa giden meslek tercihleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmıştır. Yapılan analizde heteroseksüel bireylerin yaşları ile hoşlarına giden meslek tercihleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4.38 görüldüğü gibi, Heteroseksüel bireylerin yaş ve hoşa giden meslek tercihleri arasındaki puanlarının; 15 yaş ve altı arası ($\overline{X}$ = 2.78, SS=1.80), 15-25 yaş arası ($\overline{X}$ =2.70, SS=1.51), 25-35 yaş arası olanların ($\overline{X}$ =3.15, SS=1.66), 35-45 yaş arası olanların ($\overline{X}$ =3.34, SS=1.76), 45 yaş ve üzeri olanların ($\overline{X}$ =2.33, SS=1.41) şeklindedir.

Heteroseksüel bireylerin yaşlarına göre hoşa giden meslekleri seçme puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için yapılan varyans analizi (ANOVA) sonuçları tablo 4.39'da verilmiştir.

Tablo 4.30 Heteroseksüel Bireylerin Yaşlarına Göre Hoşa Giden Meslekleri Seçme Puanlarının ANOVA Sonuçları

Boyut	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Açıklama
Hoşa Giden Meslek	Gruplararası	11.689	4	2.922	1.052	.384	P>0.05 Fark anlamsız
	Gruplar içi	322.278	116	2.778			
	Toplam	333.967	120				

Tablo 4.30'da görüldüğü gibi, heteroseksüel bireylerin yaşlarına göre hoşa giden meslek seçmeleri seçme durumları (F=2.922, p>0.05) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar belirlenmemiştir.

Bu durum LGBTQ bireylerin meslek seçim süreçleri ile heteroseksüel bireylerin meslek seçim süreçleri arasında farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. LGBTQ bireylerin toplumsal yaşam sürecinde, belli evrelerde, kendini tanımaya ve kendi cinsel yönelimi ile veya cinsel yönelimini yansıtmadan, bulunduğu çevreye kendisini kabul ettirmesine göre yaşamının değiştiği araştırma bulguları sırasında çeşitli sonuçlarda kendisini gösterdiği gibi hoşa giden mesleklerde de kendisini göstermektedir.

4.2.2. 2. Alt Amaç

LGBTQ bireylerin meslek seçimleri ve toplumsal kabul görme istekleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

4.2.2.1. 2. Alt Amaç İle İlgili 1. Soru

"LGBTQ ve Heteroseksüel bireylerin işbirliği içerisinde yaşama tercihleri ile yalnız yaşamayı tercih etme durumları arasında farklılık var mıdır?"

Tablo 4.15'deki bulgular LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin işbirliği içerisinde yaşama tercihleri ile yalnız yaşamayı tercih etme durumları arasında farklılık olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4.31. LGBTQ ve Heteroseksüel Bireylerin İşbirliği İçerisinde Yaşama Tercihleri İle Yalnız Yaşamayı Tercih Etme Durumları Arasındaki İlişki – Chi Square (X^2) Testi

			Kiminle yaşıyor						Chi-square (x^2)	Asymp. Sig (p)
		Annem ve/veya babam	Annem,Babam ve/veya kardeşlerim	Eşim	Eşim ve çocuklarım	Arkadaşlarım	Yalnız	TOPLAM		
LGBTQ	N	9	28	2	3	23	30	95	72.542	.000
	%	9.5	29.5	2.1	3.2	24.2	31.6	100.0		
Heteroseksüel	N	14	18	32	36	4	17	121	83.405	.000
	%	11.6	14.9	26.4	29.8	3.3	14.0	100.0		
Total	N	23	46	34	39	27	47	216	p < ,05	
	%	10.6	21.3	15.7	18.1	12.5	21.8	100,0		

Çalışmaya katılan bireylerin %21,8'i yalnız yaşadığını belirtmiştir. LGBTQ bireylerin heteroseksüel bireylere göre daha fazla yalnız yaşamayı tercih ettiği belirlenmiştir. Çalışma sonuçlarına bakıldığında, LGBTQ bireylerin işbirliği yapma konusunda daha istekli oldukları ortaya çıkmasına kaşın, yalnız yaşamayı tercih ettikleri sonucu belirlenmiştir. Yapılan Chi-square testi sonuçlarına bakıldığı zaman, p değeri ,05'ten küçük bulunmuş olması istatiksel anlamda fark olduğunu ortaya koymakta ve doğrulamaktadır.

Günümüzde, aile yaşamı ve çocuk yetiştirme biçimleri sosya-normatif baskıların da etkisi ile heteroseksist, toplumun atfettiği cinsiyet rollerini benimseyen ve biyolojik cinsiyetlerle normalize edilmiş bir nesil hedeflenmektedir (Arlene,2010). Bu bakış, LGBTQ bireylerin yalnız yaşamalarının sebebine doğrudan ışık tutmaktadır. Dışlanan veya cinsel yönelimi kabul edilmeyen LGBTQ bireyler, toplumun atfettiği cinsiyet rolleri ve normalize edilmiş cinsiyet kimlikleri doğrultusunda bir yaşam kurması için çocuk yaşlarından itibaren baskıya maruz kalmaktadırlar. Bundan sıkılan LGBTQ bireylerin tek başına yaşamayı tercih etmesi,

bu sonuç ile tutarlıdır. Kıbrıs'ın kuzeyinde aile denildiği zaman, kadın olan bir anne erkek olan bir baba ve çocuklardan oluşan bir aile yaşantısı ışında bir aile kuruluşu bilinmemekte, kabul edilmemektedir. Heteroseksüel bireylerin, toplumsal yaşam içerisinde kabul görüyor oluşlarından, toplumun bireylerden beklediği aile kurma, çocuk sahibi olma ve hatta karşı biyolojik cinsiyetten birisi ile evlenmek sureti ile "yasal" kabul edilen aile birlikteliğini kurarak ortak çocuk sahibi olması beklentisi, heteroseksüel bireylerin alışageldiği ve toplumsal yaşam süreci içerisindeki normal adımlarıdır. Oysa Kuzey Kıbrıs'ta, dünyanın pek çok bölgesindekiyle benzer bir biçimde, eşcinsel evliliklerine izin verilmemesinden dolayı LGBTQ bireylerin aile kurmaları, çocuk sahibi olarak bir aile yapısı içerisinde yaşamlarını sürdürmeleri mümkün değildir. Bu durum yasal olarak mümkünolmadığı gibi sosyo-kültürel yapı içinde kabullenilmemektedir.

4.2.2.2. 2. Alt Amaç İle İlgili 2. Soru

"LGBTQ Bireyler ile Heteroseksüel Bireylerin İşbirliği Yapma Konusunda İstekli Olma Durumları Arasındaki Farklılık var mıdır?"

Dördüncü alt amaca göre işbirliği yapma konusundaki istekleri ile ilgili anlamlı farklılıklar mevcuttur. Bu farklılıklar bazı hallerde LGBTQ bireylerden yana, bazılarında ise heteroseksüellerden yana bir anlamlı farklılık içermektedir.

Tablo 4.32 LGBTQ Bireyler ile Heteroseksüel Bireylerin İşbirliği Yapma Konusunda İstekli Olma Durumları Arasındaki Farklılıkların Chi-Square Sonuçları

İfadeler	Grup	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	P	Açıklama
12.Bağımsız bir kişi olarak davranmanın benim için çok önemli olduğunu hissederim	***LGBTQ***	95	4.13	1.20	214			
	Heteroseksüel	121	3.31	0.90	214	6.757	.000	***Fark anlamlı***
17.Başkalarıyla işbirliği yaptığım zaman kendimi iyi hissederim	***LGBTQ***	95	3.60	0.97	214	*2.008*	.046	
	Heteroseksüel	121	3.31	1.08	214			***Fark anlamlı***
21.Benim mutluluğum çevremdekilerin mutluluğuna bağlıdır	***LGBTQ***	95	2.94	1.07	214	-	*.019*	
	Heteroseksüel	121	3.29	1.09	214	*2.354*		***Fark anlamlı***
23. Kendim farklı şeyler yapmak istesem bile, genelde diğerlerinin yapmak istediklerine uyarım	***LGBTQ***	95	3.09	0.85	214	-	*.025*	
	Heteroseksüel	121	3.13	0.90	214	*2.262*		***Fark anlamlı***
24.Ailemi memnun edecek şeyleri nefret etsem de yaparım	***LGBTQ***	95	2.86	0.82	214	-	.025	
	Heteroseksüel	121	3.13	0.90	214	2.262		***Fark anlamlı***

LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin işbirliği yapma konusunda istekli olma durumları arasındaki farklılıkların belirlenmesi için Chi Square analizi yapılmıştır.

Tablo 4.14'ten de görüleceği gibi, ifade 12'de belirlenen "Bağımsız bir kişi olarak davranmanın benim için çok önemli olduğunu hissederim", ifade 13'te ifade edilen "Başkalarıyla işbirliği yaptığım zaman kendimi iyi hissederim", ifadelerinde LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireyler arasında LGBTQ bireyler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, LGBTQ bireylerin bağımsız bir kişi olarak davranmayı heteroseksüel bireylerden daha fazla isteklidirler. Ayrıca başka bireyler ile işbirliği yaptıkları zaman da heteroseksüellere oranla kendilerini daha iyi hissettikleri ortaya çıkmaktadır. Ayrıca her ne kadar bağımsız olarak davranmayı tercih ediyor olsalar bile LGBTQ bireylerin konu işbirliği içinde davranmak söz konusu olduğunda istekli olduklarını açığa çıkarmaktadır. Tablo 4.14'te ortaya çıkan bu bulgu, LGBTQ birelerin yaşamlarında ortaklığa ve işbirliğine açık olduklarını ifade etmektedir.

Diğer taraftan, ifade 21'de "Benim mutluluğum çevremdekilerin mutluluğuna bağlıdır", ifade 23 "Kendim farklı şeyler yapmak istesem bile, genelde diğerlerinin yapmak istediklerine

uyarım", ve ifade 24 "Ailemi memnun edecek şeyleri nefret etsem de yaparım" ifadelerinde LGBTQ bireylerin verdikleri yanıtlar ile heteroseksüel bireylerin yanıtları karşılaştırıldığında heteroseksüel bireylerin lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.16 ile sorgulanmakta olan LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin işbirliği yapma konusundaki istekliliklerinin farklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre, ayrıca heteroseksüel bireylerin bağımsızlıklarına daha az düşkün olup, kendi istekleri farklı da olsa çevreden gelen isteklere uymayı tercih edebileceğini, kendileri nefret etseler dahi ailelerinin istediklerini yaptıkları anlaşılmaktadır.

4.2.2.3. 2. Alt Amaç ile İlgili 3. Soru

"LGBTQ Bireyler İle Heteroseksüel Bireylerin Eğitimle İlgili Plan Yaparken Anne-Baba Tavsiyelerini Göz Önünde Bulundurma Durumları Arasında Farklılık Var Mıdır?"

LGBTQ bireyler ve heteroseksüel bireylerin eğitimleri ile ilgili anne baba tavsiyelerini göz önünde bulundurma durumlarının %35.2 oranında ve çok seyrek grubunda yoğunlaşmaktadır. Bu sonuçlara bağlı olarak LGBTQ bireylerin eğitimlerinde anne baba tavsiyelerini göz önünde bulundurma durumları ile heteroseksüel bireylerin anne baba tavsiyelerini göz önünde bulundurma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Yapılan Chi-square testi sonuçlarına bakıldığı zaman, p değeri ,05'ten küçük bulunmuş olması istatiksel anlamda fark olduğunu ortaya koymakta ve doğrulamaktadır.

Tablo 4.33. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin eğitimle ilgili plan yaparken anne-baba tavsiyelerini göz önünde bulundurma durumları arasındaki ilişki – Chi square (x^2) testi

Düzey		Eğitimde anne baba tavsiyelerini göz önünde bulundurma						Chi-square (x^2)	Asymp. Sig (p)
		Hiç bir zaman	Çok seyrek	Orta sıklıkta	Oldukça sık	Her zaman	TOPLAM		
LGBTQ	N	25	28	28	5	9	95	17.002	.002
	%	26.3	29.5	29.5	5.3	9.5	100.0		
Heteroseksüel	N	13	48	30	22	8	121	17.726	.001
	%	10.7	39.7	24.8	18.2	6.6	100.0		
Total	N	38	76	58	27	17	216	p < ,05	
	%	17.6	35.2	26.9	12.5	7.9	100,0		

4.2.2.4. 2. Alt Amaç ile İlgili 4. Soru

"LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin televizyonda en çok izlemeyi tercih ettiği programların dağılımları nasıldır?"

Çalışmada, bireylerin televizyonda en çok izlemeyi tercih ettiği programlar arasındaki ilk üç sırayı tutan programlar belirlenmiştir. LGBTQ bireylerin %36,8'inin sinema izlemeyi, %23,2'sinin eğlence programlarını, %20'sinin ise söyleşi programlarını izlemeyi tercih ettiği ortaya çıkmıştır. Heteroseksüel bireylerin ise %24,8'inin haber programlarını, %22,3'ünün magazin programlarını, %12,4'ünün ise televizyonda gösterilen her programı (seçmeksizin her programı) seyretmeyi tercih ettiğini belirtmiştir.

Tablo: 4.34 LGBTQ ve Heteroseksüel bireylerin televizyonda en çok izlemeyi tercih ettiği programlar

Program	LGBTQ		Program	HETEROSEKSÜEL	
	N	F		N	F
Sinema	35	36.8	Haber	30	24.8
Eğlence	22	23.2	Magazin	27	22.3
Söyleşi	19	20.0	Hepsi	15	12.4

Televizyon programları ve onların cinsel yönelime göre izlenme oranlarını içeren araştırmalar henüz kapsamlı bir biçimde yapılan araştırmalar arasında değildir. Televizyonun bireyleri nasıl etkilediği, fizyolojik ve psikolojik sağlık açısından hangi etkileri olduğu konularında gerçekletirilen çalışmalar, daha kolay ölçülebilmelerinden de kaynaklanan sebeplerden dolayı daha yaygındır. Bu çalışmanın ölçeğinde, medyanın, özellikte televizyon açısından soru kâğıdına eklenme nedeni, Kıbrıs'ın kuzeyinde LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireyler arasında televizyonda yayınlanmakta olan programları terih etme oranları arasında bir fark olup olmadığını ortaya çıkarmak içindir. Bu farkın ortaya çıkması, bireylerin boş zamanlarında, kendilerine yakın hissettikleri konularla ilgili veya ilgi alanlarıyla ilgili bir değerlendirmeye imkân sağlayabilecektir. Nitekim anlamlı bir farkın olduğu saptanmış olup, bir anlamda bireylerin boş zamanlarında ve televizyon izlerken veya televizyon aracılığı ile aktarılan bilgi ve iletilerin hangi çeşitleri ve hangi yöntemleri ile ilgilendiklerine ışık tutmuştur.

Bu alanda spesifik olarak yapılacak çalışmaların, daha kapsamlı sonuçlar ortaya koyacağı açıktır. Yine de televizyon programları arasındaki tercihleri sorgulayan ilgili maddenin, bir yandan da ilgi alanlarının açığa çıkmasına katkı sağladığı varsayımından hareketle, LGBTQ bireylerin sanatsal içerikli olan sinema ve eğlence programlarını; ayrıca kişisel görüşlerin konuşulduğu, bir bilginin ve görüşün derinlemesine tartışıldığı programları tercih ettikleri dikkati çekerken; heteroseksüel bireylerin Kıbrıs'ın kuzeyinde olan bitenlerden haberdar olmak için daha haber programlarını izledikleri görülmektedir. Bu bulgu, heteroseksüel

bireylerin yaşadıkları çevrede olan bitenleri öğrenme konusunda daha istekli olduklarını düşündürmektedir. Ayrıca heteroseksüel bireylerin LGBTQ bireylere göre daha az seçici oldukları, hepsi seçeneğini de diğer seçeneklere göre seçmeyi tercih etmelerinden anlaşılmaktadır.

Alanyazın taramasında, Amerika'da 2010 yılında 8-18 yaş arası bireylerin ortalama günde 7 saatlerini televizyon izlemeye ayırdığını gösteren bir araştırma mevcuttur (Rideout, Foehr, & Roberts, 2010). Televizyon programlarında cinsiyetlere göre imajların sunulduğu ve bu imajların izleyicileri etkilediği dikkati çekmektedir. Nitekim, televizyon programlarında kadınların daha zayıf ve uzun, erkeklerin ise daha kaslı ve kuvvetli imajlar olarak sergilendiği dikkati çekmektedir (Spitzer, Henderson, & Zivian, 1999;Greenberg, Eastin, Hofschire, Lachlan, & Brownell, 2003; Harrison, K.,2000). Bu durum, uzun vadede, erkeklere oranla kadınların daha çok bedenlerinden memnuniyetsiz olmalarına neden olmaktadır (Harrison & Hefner, 2006).

Kıbrıs'ın kuzeyinde televizyon programlarını izleme tercihleri konusunda LGBTQ bireylerin heteroseksüel bireylere göre daha seçici oldukları belirlenmiştir. Tespit edilen tercihler doğrultusunda LGBTQ bireylerin, bahsi geçen imaj değişiminden etkilenebilecekleri programları daha fazla izledikleri de eklenebilecek sonuçlardan bir tanesidir. Çünkü heteroseksüel bireylerin haber programları konusuna LGBTQ bireylere göre daha fazla ilgili oluşları onların Kıbrıs'ın kuzeyinde olan bitenlerle daha çok ilgilendiklerini, bu noktada imajın yanı sıra güncel olaylarla da ilgilendiklerini ortaya çıkarmaktadır. Günlük yaşamlarında LGBTQ bireylerin, imajlarına yönelik bir yorum yapılacak olursa, çalışma esnasında saç stili, aksesuarları ve kılık kıyafeti açısından LGBTQ bireylerin daha özgün imajlara sahip oldukları da gözlemlenmiştir. Bu noktada toplumsal öğreti ile bağdaştırılabilecek olan dış görünüş ve imaj konusunun, LGBTQ bireyler açısından daha kapsamlı bir araştırmda ele alınmasının önemli bulgular açığa çıkarabileceği düşünülmektedir.

Televizyon programları ile empoze edilen dış görünüşün, özsaygı konusundaki etkileşimleri de beraberinde getirdiğini söyleyen kaynaklar mevcuttur. Televizyonun etkilerinin yanı sıra, dış görünüş ile özsaygı ilişkisinin üç boyutta incelenebilecek bir niteliği olduğu araştırmalar

sonucunda varılan bulgulardandır. Bilişsel, sosyal ve fiziksel görünümün bir arada değerlendirilmesi ile fiziksel özsaygının gerçek boyutlarının ortaya çıkabileceğini söyleyen kaynaklar, bireyin, tek yönlü olarak ele alınmasının yanlış olacağını ortaya koyması açısından önemlidir (Sahlstein & Allen, 2002). Bu üç boyutun her birindeki medya etkisi de yadsınamaz. Televizyonda erkeklerin mi yoksa kadınların mı daha çok göründüğü hakkında gerçekleştirilen birçok çalışma da mevcuttur. Bu çalışmalar, kadınlara oranla erkeklerin televizyon ekranlarında 2 kat fazla yer aldığını ortaya çıkarmaktadır (Signorielli, 1997; Signorielli,1994; Davis, 1985).

Sonuç olarak görülmektedir ki, her şeyin yanında, televizyon, fiziksel benlik saygısını etkilemekte ve şekillendirmektedir (Martins & Harrison,2010). Nitekim bu çalışmada heteroseksüel bireylerden farklı olarak; özellikle LGBTQ bireylerin, kendilerini fiziksel olarak farklı gördükleri ve farklılıklarından dolayı şiddet görme ihtimalleri olduğunu açıklamış olmalarının, fiziksel benlik saygısı ile izlenen televizyon programları arasındaki ilişkiyi değerlendirmek açısından sonuç doğurabileceği varsayılabilir. Bu alanda daha geniş kapsamlı olarak bir araştırma yapılmasının, toplumsal cinsiyet eşitliğine ve dolayısı ile de toplumsal barışa katkı sağlayabileceği açıktır. İletişim Bilimleri ile Eğitim Bilimlerinin ortak ele alınacağı kapsamlı bir çalışma sayesinde, özelde Kıbrıs'ın kuzeyinde, genelde dünyada önemli aşamaların kaydedilmesine imkân yaratan bulguları beraberinde getirebilecektir.

4.2.2.5. 2. Alt Amaç ile İlgili 5. Soru

"LGBTQ Bireylerin İzlediği Film Türleri"

LGBTQ bireylerin izlediği film türleri arasında %34.7 oranında macera filmleri başı çekerken, %25,3'ü belgesel nitelikli filmleri, %23.2'si romantik film izlemeyi tercih ettiğini belirtmiştir. Bunun yanında %12.6'sı komedi filmi izlerken, %1.1'i bilim kurgu filmleri izlemeyi tercih ettiklerini anlatmıştır. % 3,2'si ise hiçbir film türünden hoşlanmadığını dile getirmiştir.

Tablo 4.35. LGBTQ bireylerin izlediği film türleri

Film	F	%
Macera	33	34.7
Belgesel	24	25.3
Romantik	22	23.2
Komedi	12	12.6
Yok	3	3.2
Bilim kurgu	1	1.1
Toplam	**95**	**100**

LGBTQ bireylerin izlediği film türleri arasında %34.7 oranında macera filmleri başı çekerken, %25,3'ü belgesel nitelikli filmleri, %23.2'si romantik film izlemeyi tercih ettiğini belirtmiştir. Bunun yanında %12.6'sı komedi filmi izlerken, %1.1'i bilim kurgu filmleri izlemeyi tercih ettiklerini anlatmıştır. % 3,2'si ise hiçbir film türünden hoşlanmadığını dile getirmiştir.

4.2.2.6. 2. Alt Amaç ile İlgili 6. Soru

"Heteroseksüel Bireylerin İzlediği Film Türleri"

Tablo 4.36. Heteroseksüel bireylerin izlediği film türleri

	N	%
Haber nitelikli	30	24,8
Magazin nitelikli	27	22,3
Eğlence nitelikli	7	5,8
Dizi Film	9	7,4
Sinema	8	6,6
Çocuk	5	4,1
Spor nitelikli	12	9,9
Belgesel nitelikli	15	12,4
Hepsi	2	1,7
Hiçbiri	6	5,0
Toplam	**121**	**100,0**

Heteroseksüel bireylerin izlediği film türüne bakıldığı zaman %24.8'i haber nitelikli filmler izlediğini, %22.3'ü magazin nitelikli , %12.4'ü belgesel nitelikli filmler izlediğini belirtmiştir.

LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin izledikleri film türlerinin birbirinden çok farklı olması, cinsel yönelimlerinden kaynaklanan farklılıklar ile alakalı bir durum olarak düşünülebilecektir. Bireyler özel ve kamusal alanlarda, duygusal ve fiziksel etkileşimler içerisinde yaşamlarını sürdürmektedirler. Bu durum onların her türlü ilgi, zevk, yaşamsal ihtiyaçlarını farklılaştırabilmektedir. Bu farklılıklar, zevklerinde de etkili olabilmektedir. Yukarıdaki tablolarda, söz konusu etkinin izlenen film türlerinde kendisini gösterdiği düşünülmektedir. Konu hakkında daha geniş bilgi edinebilmek ve ayrıntıları ile konuyu açığa çıkarmak için daha kapsamlı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Filmler birer kurmaca anlatıdır. Bireyler çoğu zaman bu kurmaca anlatılar karşısında etkilenmektedirler. Kurmaca anlatılar sayesinde gerek dünyayı algılama biçimleri, gerekse de geçmişi yeniden yorumlamalarına katkı sağlayacak bilişsel ve duygusal imgeleri kullanarak kendi hayatlarının anlam arayışına da katkıda bulunurlar. Çocukların oyun oynayarak bilişsel ve duygusal dünyaların geliştirmeleri ve anlamlandırma arayışları gibi, yetişkinler de kurmaca anlatılar aracılığı ile hem şimdinin, hem de geçmişin deneyimine biçim verme yeteneğini geliştirebilirler (Eco, 1995, 148-149). Bireyler, filmler aracılığı ile oluşturulan ve yansıtılan

dünya aracılığıyla edindikleri deneyim ve görüşleri sayesinde kendi yaşadıkları gerçek dünyanın farkına varırlar (Novak, 1982, 237). Böylece kültürel evrim süreci içerisinde, ister kadın olsun, isterse de erkek, cinsel yönelimi ne olursa olsun, eskinin yeni ile yer değiştirdiği yeni dünya düzenini ve farklı yaşamların biçimini fark edebilir; filmdeki karakterler ile kendileri arasında, çevreleri ve yaşam biçimleri arasındaki ortak yönler bulup kendilerini değerlendirebilirler.

Macera filmleri, hareketi, mücadeleyi ve başarı-başarısızlık öykülerini içeren film türü olması dolayısı ile LGBTQ bireylerin içinde bulunduğu mücadeleyi de tanımlamalarına katkı sağlayabilmektedir. Macera filmlerinin tercih edilmesi, bu pencereden bakıldığında şaşırtıcı değildir. En çok hoşlanılan film türleri arasında belgesellerin bulunmasının da rastlantı olmadığı söylenebilir. Bir yaşam öyküsünü, başarısıyla, başarısızlıklarıyla dile getiren bu türler, LGBTQ bireylerin yaşam öyküleri açısından değerlendirildiği takdirde, her birinin öz yaşam öyküsünün, Kuzey Kıbrıs'taki ataerkil sistemin sebep olduğu homofobik kültür içerisinde bir belgeseli andırdığını söylemek abartı olmayacaktır. Romantik filmlerin de diğer türlere göre daha fazla hoşlanıldığının dile getirilmesinin rastlantı olmadığı açıktır. Cinsel yönelimin, gerçekte romantik duyguları ve cinsel duyguları açısından bir çekimin ifadesi ve eğilimi olduğu gerçeğinden hareketle, romantik duygularını çoğu zaman açıkça ve özgürce yaşayamayan bireylerin, filmlerdeki kurmaca öyküler içerisinde kendi yaşamlarından anlamlar aramalarına katkı sağladığı şeklinde açıklanabilmektedir.

4.2.2.7. 2. Alt Amaç ile İlgili 7. Soru

"LGBTQ Bireylerin Öldükten Sonra Hatırlanmak İstedikleri Yönleri Nelerdir?"

LGBTQ bireylerin %28.4'ü öldükten sonra mücadeleci olarak anılmak isterken, %2.1'lik bir kısmı ise hatırlanmak istemediğini belirtmiştir.

Tablo:4.37. LGBTQ bireylerin öldükten sonra hatırlanmak istedikleri yönleri

	f	%
Mücadeleci	27	28.4
Arkadaş canlısı	26	27.4
Yardımsever	22	23.2
Sevecen	13	13.7
İstekli	4	4.2
Hatırlanmak istenmiyor	2	2.1
Yardımsever	1	1.1
Toplam	**95**	**100**

LGBTQ bireylerin %28.4'ü öldükten sonra mücadeleci olarak anılmak isterken, %2.1'lik bir kısmı ise hatırlanmak istemediğini belirtmiştir.

4.2.2.8. 2. Alt Amaç ile İlgili 8. Soru

"Heteroseksüel Bireylerin Öldükten Sonra Hatırlanmak İstedikleri Yönleri Nelerdir?"

Tablo:4.38. Heteroseksüel bireylerin öldükten sonra hatırlanmak istedikleri yönleri

	N	%
araştırmacı	2	1,6
Cinsiye	9	7,5
Çevreci	1	,8
Esprili	7	5,8
Girişim	20	16,7
Hatırla	23	19,2
Karasız	26	21,7
Meraklı	5	4,2
Mesleki	14	11,7
Saygılı	10	8,3
Sporcu	2	1,7
Şarkıcı	1	,8
Yardımcı	1	,8
Toplam	**120**	**100,0**

Hetersoseksüel bireylerin %16.7'si öldükten sonra girişimci olarak, %21.7'si kararsız, %11.7'si mesleği ile anılmak istediğini belirtmiştir.

Toplumsal cinsiyet (gender) Henslin'e göre biyolojik değil toplumsal bir niteliktir (Henslin,2012). Bireyin biyolojik cinsiyetinin ne olduğuna bağlı olarak toplumların cinsiyetlere atfettiği roller bulunmakta, adeta bir görev paylaşımını doğallaştırırken, bireylerin davranış ve yaşam alışkanlıklarını da belli sınırların içine bağlamaktadır. Giddens ise, benzer bir şekilde, davranışı cinsiyetler açısından formüle ederken; davranış farklılaşmasını biyolojik faktörlere, toplumsallaşmaya ve toplumun kurulumuna dayandırmaktadır (Giddens, 2008). Kültürlerin toplumsal cinsiyet kurulumu içerisinde, mücadeleci kimliğin daha fazla erkek cinsiyetine atfedilmesi, ataerkil düzende sıklıkla rastlanılan bir durumdur. Bu çalışmada, soru kâğıtlarını yanıtlayarak katılımcı olan kişilerin çoğunun biyolojik cinsiyetlerinin erkek olması nedeni ile mücadeleci yönü olduğuna inanan birey sayısının fazlalığı açıklanabilir bir durumdur. Çünkü, mücadeleci kişi, toplumsal cinsiyet açısından erkek cinsine atfedilmiş bir roldür. Buna karşın, cinsel yönelimlerinin farklılığı ve toplumda genelgeçer kabul gören bir

cinsiyet kimliğine sahip olmayan LGBTQ bireylerin yaşamları, bir arayış ve kendini kabullendirme mücadelesi içinde geçmektedir. Bu nedenle, yaşamını bir mücadele içinde geçiren bir bireyin, bu yönü ile anımsanmak istemesi çalışma ile örtüşen bir durumdur.

4.2.2.9. 2. Alt Amaç ile İlgili 9. Soru

"LGBTQ Ve Heteroseksüel Bireylerin Kendilerini Cinsiyet Olarak Tanılamaları Nasıldır?"

Aşağıda Tablo 4.27'de de görüldüğü gibi LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin %31.9'u kendini erkek olarak tanımlarken, %19.0'u gey olarak tanımlamıştır. %30.1'i kadın, %3.7'si ise lezbiyen tanımını yapmıştır. Bunun yanında %13.4'ü ise kendini biseksüel olarak tanımlamıştır.

Tablo 4.39 LGBTQ bireylerin kendilerini cinsiyet olarak tanılamalarına göre dağılım

			Kendinizi tanımladığınız cinsiyet/cinsel yönelim							
			Kadın	Erkek	Lezbiyen	Gey	Biseksüel	Transeksüel	Travesti	Toplam
olojikcinsiyet	Kadın	Count	5	0	8	0	4	2	1	20
		% within biyolojikcinsiyet	25,0%	,0%	40,0%	,0%	20,0%	10,0%	5,0%	100,0%
	Erkek	Count	0	8	0	41	25	0	1	75
		% within biyolojikcinsiyet	,0%	10,7%	,0%	54,7%	33,3%	,0%	1,3%	100,0%
lam		Count	5	8	8	41	29	2	2	95
		% within biyolojikcinsiyet	5,3%	8,4%	8,4%	43,2%	30,5%	2,1%	2,1%	100,0%

LGBTQ bireylerin kendilerini cinsiyet olarak tanımlama durumlarına bakıldığında kadınların %40'ı lezbiyen, %20'si biseksüel, %10'u transeksüel olduğunu belirtirken cinsiyeti erkek olanların %10.7'si erkek, %54.7'si gey, %33.3'ü biseksüel %1.3'ü ise travesti olarak kendini tanımlamıştır.

4.2.2.10. 2. Alt Amaç ile İlgili 10. Soru

"LGBTQ ve Heteroseksüel Bireylerin Cinsiyetlerini Tanımlamaları Arasında Fark Var Mıdır?"

LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin cinsiyetlerini tanımlamaları arasında yapılan t-testi analizinin ardından istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Heteroseksüel bireyler LGBTQ bireylerden daha net cinsiyetlerini tanımlayabilirler sonucuna varılabilir.

Tablo 4.40 LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin cinsiyetlerini tanımlamaları arasındaki farklılıklar

Cinsiyet	N	$\overline{X}$	SS	sd	t	p	Açıklama
LGBTQ	95	3.05	.74	214	3.580	.000	P<0.05 Fark anlamlı
Hetero seksüel	121	3.33	.37				

4.2.2.11 2. Alt Amaç ile İlgili 11. Soru

"LGBTQ ve Heteroseksüel Bireylerin Arkadaşlarının Cinsiyet Dağılımları Arasında Fark Var Mıdır?"

Tablo: 4.41 LGBTQ ve Heteroseksüel bireylerin arkadaşlarının cinsiyet dağılımları arasındaki ilişki – Chi square (x^2) testi

					Chi-square (x^2)	Asymp. Sig (p)
		LGBTT	Heteroseksüel	TOPLAM		
Yalnızca kadınlar	N	4	32	36		
Yalnızca erkekler	N	15	11	26		
Yalnızca LGBTQ	N	-			144.482	.000
Erkek ve kadınlar	N	3	72	75		
Erkekler,lezbiyen,gey,biseksüel,transeksüel	N	45	0	45		
Kadınlar,lezbiyen,gey,biseksüel,transeksüel	N	3	0	3		
	N	95	121	216		
Total					p < ,05	

Yapılan istatistiksel analizler sonucunda LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin arkadaşlarının cinsiyet dağılımlarında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. LGBTQ bireylerin arkadaşlarının cinsiyetleri erkekler, lezbiyen, gey, biseksüel, transeksüel şeklinde iken, heteroseksüel bireylerin arkadaşları erkek ve kadınlardan oluşmaktadır.

Bireyler henüz ergenken, okulda arkadaşları, öğretmenleri, evde aile bireyleri ve sosyal çevresi tarafından sıklıkla cinsel yönelimlerinden dolayı tacizler, dışlamalarla karşı karşıya kalabilmektedirler. Bu tacizler, özellikle LGBTQ bireylerin akranları arasından veya dışından arkadaş seçerken, anlaşılabilecekleri bireyler ile bir arada olabilmeyi, kendilerini anlayabilen

bireylerle bir arada olabilmeyi tercih etmektedirler. Bu nedenle arkadaşlarının cinsel yönelimlerini de önemsedikleri gibi heteroseksüeller arasından seçtikleri arkadaşlarında kendilerini cinsel yönelimleri ile kabul edebilecek bireyleri tercih etmekte ya da cinsel yönelimlerini gizlemek sureti ile ilişkiler kurabilmektedirler (Hazlett,2011).

Cinsel yönelim, cinsiyet ve ırklara göre, arkadaşlıkların şekillenmesinde karşılaştırmalı bir analizi ve arkadaşlıkların feminist teori bağlamında tartışılmasını sağlayan bir araştırma Amerika Birleşik Devletleri'nde 2009 yılında yayınlanmıştır. Bu çalışmada heteroseksüel bireyler, cinsel yönelimi farklı bireyler ve farklı ırklara mensup azınlıklar arasındaki dostluk desenleri incelenmiştir. Araştırmada katılımcılara sadece kendileri ile ilgili temel demografik bilgiler sorularak yanıtları alındı. Heteroseksüel bireylerin LGBTQ bireylerle %28.06, farklı ırklardan bireylerle %17.11, genel olarak farklı sayılan azınlıklar ile %5.50 oranında arkadaşlıklar geliştirdiğin ortaya koyan çalışmada; biseksüel kadın ve erkeklerin farklı cinsel yönelimler ve cinsiyetler ile %32.99, farklı ırklardan bireylerle %23.13, genel olarak farklı sayılan azınlıklar ile %79.55 oranında arkadaşlık geliştirdikleri ortaya çıkmıştır. Benzer bir şekilde lezbiyen ve gaylerin farklı cinsiyet ve cinsel yönelimler ile %23.73, farklı ırklar ile %25.77 ve farklı sayılan azınlıklar ile %53.03 oranında dostluk kurdukları ortaya çıkmıştır (Galupo, 2009).

4.2.2.12 2. Alt Amaç ile İlgili 12. Soru

"LGBTQ ve Heteroseksüel Bireylerin Evlerinde Bozulan Bir Şeyi Kimin Tamir Ettiği ile İlgili Fark var mıdır?"

LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin evlerinde bozulan bir şeyi kimin tamir ettiği ile ilgili yapılan Chi Square analizinde LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Tablo: 4.42 LGBTQ ve Heteroseksüel Bireylerin Evlerinde Bozulan Bir Şeyi Kimin Tamir Etmesi ile İlgili Farklılıklar

					Chi-square (x^2)	Asymp. Sig (p)
		LGBTQ	Heteroseksüel	TOPLAM		
Arkadaşı	N	7	13	20		
	%	35.0	65.0	100.0		
Babası	N	8	12	20		
	%	40.0	60.0	100.0		
Eşi	N	0	3	3	6.148	.407
	%	.0	100.0	100.0	8.403	.210
Kendi	N	23	26	49		
	%	46.9	53.1	100.0		
Komşusu	N	0	1	1		
	%	.0	100.0	100.0		
Oğlu	N	0	2	2		
	%	.0	100.0	100.0		
Tamirci		57	64	121	p > ,05	
		47.1	52.9	100.0		
Toplam	**N**	95	121	216		
	%	44.0	56.10	100.0		

LGBTQ bireylerin % 47,1'i evde bozulan şeylerin tamiri için tamirci çağırdığını belirtirken, heteroseksüel bireylerin %52,9'u tamirci çağırdığını belirtmiştir. Tabloda da görüldüğü üzere p değeri ,05'ten büyük bulunmuş ve LGBTQ bireylerin evlerinde bozulan şeylerin tamirinde

izlediği yol ile heteroseksüel bireylerin izlediği yol arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Bu durum gerek sosyal, gerekse de ekonomik ihtiyaçlar açısından aynı yöntemlerin izlendiğini, ayrıca psiko-motor beceriler açısından da merak uyandırabilecek bir farklılık saptanamadığını göstermektedir. Konu ile ilgili yapılacak daha kapsamlı bir araştırma ile daha geniş bir perspektiften değerlendirilebileceği düşünülmektedir.

4.2.2.13. 2. Alt Amaç ile İlgili 13. Soru

"Heteroseksüel Bireylere Göre LGBTQ Bireylerin Yaşamayı Tercih Ettikleri Kişiler Açısından Fark Var mı?"

Tablo. 4.43 Heteroseksüel Bireylere Göre LGBTQ Bireylerin Yaşamayı Tercih Ettikleri Kişiler

					Chi-square (x^2)	Asymp. Sig (p)
		LGBTQ	Heteroseksüel	TOPLAM		
Annemve/veya Babam	n	9	14	23		
	%	39.1	60.9	100.0		
Annem,Babam ve/veya kardeşlerim	n	28	18	38		
	%	60.9	39.1	100.0		
Eşim	n	2	32	34	75.542	.000
	%	5.9	94.1	100.0	83.405	.000
Eşim ve Çocuklarım	n	3	36	39	6.133	.013
	%	7.7	92.3	100.0		
Arkadaşlarım	n	23	4	27		
	%	85.2	14.8	100.0		
Yalnız	n	30	17	47	p < ,05	
	%	63.8	36.2	100.0		
Toplam	n	95	121	216		
	%	44.0	56.0	100.0		

Tablo 4.40'da, heteroseksüel bireylere göre LGBTQ bireyler yalnız yaşamayı daha çok tercih ediyor hipotezine ait bulgulara yer verilmiştir. Heteroseksüel bireylerin %60.9'u anne ve/veya babası ile yaşamayı tercih ettiklerini belirtirken, bu oranın LGBTQ bireylerde %39.1 olduğu; LGBTQ bireylerin %60.9'u anne baba ve kardeşi ile yaşamayı tercih ettiklerini açıklamaktadırlar. Buna karşın, heteroseksüellerin sadece %39.1'i anne baba ve kardeşi ile yaşamayı tercih ettiklerini belirtmektedir. LGBTQ bireylerin %63.8'i, heteroseksüel bireylerin ise %36.2'si yalnız yaşamayı tercih ettiklerini ifade etmektedirler.

Tabloda da görüldüğü üzere p değeri ,05'ten küçük bulunmuş ve LGBTQ bireylerin yalnız yaşaması ile heteroseksüel bireylerin yalnız yaşaması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir.

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇLAR

Dünyada, Türkiye Cumhuriyeti'nde ve Güney Kıbrıs (Kıbrıs Cumhuriyeti)'ta devletler, medya ve LGBTQ örgütleri tarafından yıllardır, LGBTQ bireylerin hakları ve eşitsiz yaşamları ile ilgili çeşitli faaliyetler sürdürülmekte, sürdürülen faaliyetler sayesinde her geçen gün daha fazla farkındalığa ulaşıldığı gözlemlenmektedir. Kıbrıs'ın kuzeyinde ise, bu tür faaliyetlerin henüz istenilen seviyede olmadığı izlenmiştir. Hatta farkındalık geliştirmek üzere gerçekleştirilen faaliyetlerin, homofobik eğilimleri ve nefret suçlarını gündeme getirerek, bunların artmasına sebep olduğu düşünülmektedir. Verilerden haberdar olunmaması aslında, verilere ulaşamamaktan kaynaklanmaktadır. Verilere ulaşılamamasının temel nedeni de yasal anlamda, eşcinselliğin henüz suç sayılmasıdır (Bkz. Ceza Yasası, Fasıl 154).

LGBTQ bireylerin, daha fazla zarar görmemek için, tedirgin ve çekimser davranıyor olabilecekleri araştırma süresince edinilen izlenimlerdendir.

Kıbrıs'ın kuzeyinde raporların bulunmaması, LGBTQ bireylerin, yaşamakta oldukları ayrımcılığın ve insan hakkı ihlallerinin izlenmesini zorlaştırmakta, neredeyse imkânsız hale getirmektedir. Kıbrıs'ın kuzeyinde, özellikle bu alanda gerçekleştirilen çalışmaların yetersizliği nedeniyle ayrımcılık resmi olarak tespit edilememektedir. Queer Cyprus ve Homofobiye Karşı İnisiyatif gibi Kıbrıs'ın kuzeyinde LGBTQ haklarını savunmakta olan sivil toplum örgütlerinin çalışmaları, medyanın zaman zaman yaptığı çalışmalar ve sağladığı bilgiler, mahkemelerde görüşülmekte olan bazı cinsel yönelim davaları, LGBTQ bireylere yönelik ayrımcılığın dillendirilmesine ve açığa çıkmasına katkı sağladığı söylenebilir. Bu alanda gerçekleştirilen akademik çalışmaya rastlanmaması, gerçekleştirilen çalışmaların ise ayrımcılıkların ortadan kaldırılması için düzenlenmesi gereken sosyal ve yasal alanlarda kullanılmaması cinsel yönelimlere bakış ve cinsel yönelimi farklı bireylerin çeşitli haklarının

kısıtlı kalmasına neden olduğu düşünülmektedir. Ayrıca Kıbrıs'ın kuzeyinde cinsel yönelimler konusunda toplumsal yaşamda sorun yaşamakta olan bireylerin sayıları ile sorunun somut olarak varlığını ispat edici olay ve olguların ortaya konulamaması, sağlanabilecek gelişmelerin önündeki engeller arasında sayılabilir.

Bu çalışma sonunda, cinsel yönelimler konusunda gerçekleştirilecek çalışmaların artırılması; yaşamın her alanında ayrımcılığa uğramakta olan farklı cinsel yönelimlerden bireylerin yaşamlarındaki olumsuzlukların, ayrımcılıkların tetiklediği suçlar ve nefret suçları ile ayrımcılığın ilişkisinin gözler önüne serilmesi; cinsel yönelimler konusundaki sorunların ortadan kaldırılmasına yardımcı olacaktır.

İster açığa vurulmuş, isterse de gizli tutulmuş olsun, cinselliğini heteronormatif bir temelde yaşayamayan bireylerin, ataerkil sistemin merkeze koyduğu erkeklik tanımının değer ve kurallarını reddetmekte olduğu gözlenmiştir. Heteroseksüel olmayan bireylere yönelen ayrımcılıklar, bulgularda ayrıntılı olarak incelenmiş istatistiksel analiz sonuçlarının birçoğu ile de açıkça görülmektedir. Ayrımcılıkların onların yaşamlarını etkilediği, araştırmanın konusunu oluşturan meslek seçimi ve işyerindeki ayrımcılıklardan, sosyal ilişkilere ve öznel yaşamlarına kadar LGBTQ bireylerin yaşamlarında olumsuzluklar yarattığı söylenebilir. Çünkü LGBTQ bireylerin cinsel yönelimleri dolayısı ile kendilerine yöneltilmiş olduğu gözlemlenen bir ayrımcılık ve suçlayıcılık bulunmaktadır ki, bu durum onların kendilerini baskı altında hissetmelerine neden olabilmektedir.

Bu araştırma Kıbrıs'ın kuzeyinde LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin meslek seçimine yönelik tutumlarındaki farklılıkların analizlerini ve cinsiyetler ile cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıkların toplumsal gelişime yansıyan dezavantajlarının değerlendirilmesini içermektedir.

Kuzey Kıbrıs genelinde gerçekleştirilen araştırmaya katılan bireylerin çoğunun Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti yurttaşı olup, yaşamlarını Kıbrıs'ın kuzeyinde sürdürdükleri belirlenmiştir. Yaş aralıkları değerlendirildiği zaman, katılımcıların çoğunluğunun kendilerini kolaylıkla ifade edebilecekleri, cinsel yönelimlerini tanımlayabilecekleri, cinselliklerini keşfettikleri bir yaşta bulunmaları, yanıtlarının geçerli olduğu ve dikkate alınabileceğini güvenle açığa

çıkarmaktadır. Her iki durumun da araştırma sonuçlarında etkili olabileceği açıktır. Diğer taraftan, daha önce başka ülkelerde yapılan benzer araştırmaların sonuçları açısından değerlendirildiği takdirde ve ulaşılan alanyazın açısından, paralel sonuçların içerdiği dikkati çekmektedir.

LGBTQ bireylere yönelik ayrımcılıklar, farklı biçimlerde karşımıza çıkmaktadır. Onların meslek seçimi, eğitim, sosyal ve hukuki yaşam açısından dezavantajlı olduklarını söylemek sonuçlar açısından yanlış olmayacaktır. Bu bağlamda araştırmanın sonuçları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

a. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin cinsiyetlerini tanımlama biçimlerinin karşılaştırılması sırasında yapılan t-testi analizinin istatistiksel olarak anlamlı farklılık ortaya koymuş olması, heteroseksüel bireylerin LGBTQ bireylerden daha net bir şekilde cinsiyetlerini tanımlayabildikleri sonucuna ulaşılmasına katkı sağlamaktadır. LGBTQ bireylerin, cinsiyet ve cinsel yönelimlerini tanımlama konusunda heteroseksüeller kadar net olmayışları, toplumsal yaşamda kendilerini ifade etmeleri konusunda da eksiklik anlamına gelmekte, meslek seçim süreçlerindeki, toplumsal cinsiyet algısından kaynaklanan ve ataerkil sistemin baskıladığı meslek ayrımları noktasında yetersiz veya etkisiz kalmalarına sebep olabilmektedir.

b. Araştırmaya katılan heteroseksüel bireylerin, %30.6'sı üniversiteye devam ederken, yalnızca %3.3'ünün lisans üstü eğitime katılabildikleri saptanırken; LGBTQ bireylerin ise %40'ının lise mezunu olduğu, yalnızca %6,3'ünün üniversiteden mezun olduklarını görülmektedir. Buna karşın LGBTQ bireylerin %5.3'ünün lisansüstü bir alanda eğitim almakta oldukları ortaya çıkmıştır. Bu durum LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin üniversiteye giriş konusunda sunulan fırsatların ve sonuçlarının eşitliği açısından sorunlar olduğunu göstermektedir. Çünkü üniversiteden mezun olan LGBTQ bireylerin oranına çok yakın bir oranda LGBTQ bireyler lisansüstüne devam ederek alanlarında uzmanlaşmaktadırlar.

c. Meslek seçimlerini üniversite eğitimi gerektiren alanlardan belirlemeleri halinde, LGBTQ bireylerin, heteroseksüel bireylere göre dezavantajlı oldukları, öğrenim durumları konusundaki analiz sonuçları takip edilerek söylenebilmektedir. Üniversiteye giriş sürecinde LGBTQ bireylerin seçecekleri mesleklerin, mesleğin içinde, cinsel yönelimlerine karşı çeşitli biçimlerde gözlemlenen ayrımcılıklar, onların bazı mesleklerden özellikle uzak durmalarına sebep olabildiği gibi, bazı meslek alanlarına da daha istekli ve eğilimli olmalarını sağlamaktadır. Bu durum bir fırsat eşitsizliği olarak tanımlanabilir.

d. LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin mesleki kararları ile ilgili içsel çatışmalarının birbirinden farklı olduğu çalışma sonucunda ortaya çıkmaktadır. LGBTQ bireylerin meslek seçimi konusunda başarılı olmak ile ilgili içsel çatışmalar yaşarken, heteroseksüel bireylerin eleştirilme konusunda içsel çatışmaları olduğu görülmektedir. LGBTQ bireylerin devamlı surette başarılı olma kaygısı yaşamaları ve eleştirilmekten korkmaları, cinsel yönelimlerinden kaynaklanan kritikler dolayısı ile benzer bir süreci iş yaşamlarında da tecrübe etme korkularından olabileceği düşünülmektedir. Yaşamları boyunca farklı kabul edildiğini hisseden, farklılığından dolayı fırsatlara erişmekte yetersiz kaldığını tecrübe eden ve sonuçlarda da eşitliği yakalayamayan bireylerin toplumsal yaşamın geniş bir alanındaki deneyimleri ile paralellik göstermektedir.

e. LGBTQ bireylerin, belli mesleklerde yoğunlaştıkları dikkati çekmektedir. LGBTQ bireylerin özellikle sanat dalları alanındaki meslekleri tercih ettikleri ve hoşlandıkları bu çalışma ile de belirlenmektedir. LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin en çok hoşlarına giden meslekler arasında farklılık olduğu araştırmanın sonuçlarındandır. LGBTQ bireylerin, en çok sanat alanındaki meslek dallarından, heteroseksüel bireyler ise en çok hizmet alanlarından hoşlandıkları tespit edilmiştir. Bunun LGBTQ bireylerin sanat sayesinde duygu ve düşüncelerini daha rahat bir biçimde ortaya koyabiliyor oluşlarından kaynaklandığı söylenebilir. Dünyada, ünlü olan sanatçılar arasında pek çok LGBTQ birey bulunduğu gibi, Kıbrıs'ın kuzeyinde özellikle sahnede müzik ya da ses sanatçısı LGBTQ bireye rastlanmaktadır.

LGBTQ bireylerin seçtikleri meslekler ile hoşlarına giden meslekler arasında farklılık olduğu varsayılarak çalışmaya başlanmasının ardından, bu farklılığın beklenenden daha az olduğu da ortaya çıkmıştır. Bu durum LGBTQ bireylerin yaşamlarını şekillendirirken, kendilerini rahat hissedecekleri sosyal alanlara yöneldikleri, özel ve kamusal alanlarda, tutum ve davranışlarını kontrol etme konusundaki dikkatli davranma zorluklarını biraz olsun azaltabilmek adına, hoşlarına giden meslek alanlarına yönelmelerinde artış olduğu söylenebilir.

f. LGBTQ bireylerin kendilerini en başarılı hissettikleri işin kendini tanımak olduğunu, buna karşın heteroseksüel bireylerin en başarılı hissettikleri işin ise anlatmak olduğu dikkati çekmiştir. Bu durum LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin en başarılı hissettikleri işlerin birbirinden farklı olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır. LGBTQ bireylerin cinsel yönelimlerini ve farklılıklarını keşfetmek için kendilerini tanımaya önem veriyor olmalarının, çalışma boyunca ifade ettikleri veya gözlemlenmiş olan fırsatlardaki ve sonuçlardaki dezavantajlarını anlamaya çalışmalarının bu sonuç ile yakından alakalı olduğu düşünülmektedir.

g. LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin meslek yaşamlarında, aynı meslekte veya çalışma ortamında kalarak geçirdikleri yılları arasında farklılık olduğu saptanmıştır. Bu saptamaya göre, LGBTQ bireylerin heteroseksüellere göre, çalıştıkları mesleklerde daha uzun süreli kaldıklarını, buna karşın heteroseksüellerin meslek yıllarında daha kısa süreli kaldıkları sonucuna varılmıştır. Bu durum LGBTQ bireylerin, tanındıkları ve kabul gördükleri sosyal ve mesleki alanlara heteroseksüellere göre daha bağlı oldukları sonucuna varılmasına katkı sağlamaktadır.

h. Ekonomik kazanç, geniş çevre edinmesine imkân sağlaması ve öğretici olmasının, bir mesleğin LGBTQ bireyler için tercih sebebi olduğu ortaya çıkarken, heteroseksüel bireyler için meslek hakkındaki bilgi, ekonomik kazanç ve saygınlığın daha cazip olduğu saptanmıştır. Ekonomik kazanç konusundaki eğilim cinsel yönelimlerde ortak tercih sebebi olarak açığa çıkmıştır. LGBTQ bireylerin, heteroseksüel bireylerden farklı olarak geniş çevre edinebilmeye imkân sağlayan meslekleri tercih etmelerinin sosyal kabul görme ile yakından ilişkili olduğunu akla getirmektedir.

Ayrıca LGBTQ bireylerin eşit işe eşit ücret ve eş değerdeki işe eşit ücret konusunda ayrımcılık mağduru olmaları, meslek alanlarında cinsel yönelimlerinden kaynaklanan ayrımcılıklara uğramaları meslek seçiminde en çok dikkat ettikleri konunun bu olmasına katkı sağladığı düşünülmektedir. Bu durum çalışma ve sosyal güvenlik alanlarında düzenlemelere ihtiyaç olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca çevresini genişleterek sosyal dışlanma konusundaki mağduriyetlerinden kurtulmak istemeleri bu sonuçların temel nedenlerinden olabilir. Bu çerçevede, yasal düzenlemeler ve toplumsal yaşamın cinsel yönelimlere dayalı bakış açılarında eşitliğe katkı sağlayacak etkinliklere ihtiyaç duyulduğu açığa çıkmaktadır. Ayrıca LGBTQ bireylerin öğrenmeye duydukları merak, onların sosyal yaşamdan dışlanmalarına engel olacak eğitim, yaşam, yasal ve yargı sistemlerine duydukları güvensizliğin göstergeleridir.

i. LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin hayatta en kolay başardıkları işler arasında farklılık olduğu görülmüştür. Heteroseksüeller girişimcilik konusunda başarılı olduklarını, LGBTQ bireyler ise makyaj yapma, sahnede bulunma, spor yapma gibi alanlar ve gözlem yapma konusunda kendilerini başarılı hissettikleri ortaya çıkmıştır. Bu sonuç, heteroseksüeller yeni alanları tanımak için harekete geçerken, LGBTQ bireylerin kendilerini güvende hissettikleri alanlarda, girişimci olmaktan çok gözlemci olmayı tercih ettikleri sonucuna varılmasına katkı sağlamaktadır. LGBTQ bireylerin sosyal yaşamda görünür olmaktan çekinmeleri ile bu sonucun ilişkili olduğu düşünülmektedir.

j. LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin birlikte yaşamayı tercih ettikleri kişiler arasında farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. LGBTQ bireyler en çok yalnız yaşamayı tercih ederken, heteroseksüel bireylerin en çok eş ve çocukları ile yaşamayı tercih ettikleri görülmektedir. Bu durum LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin yaşamlarını birlikte sürdürme anlayışındaki farklılıkla birlikte, özel alanlarında başkalarına yer açma konusunda da farklı tutumlar içerisinde olduklarını göstermektedir. LGBTQ bireylerin cinsel yönelimlerinden dolayı toplumsal yaşamda, özellikle de kamusal alanlarda tecrübe ettikleri dışlanma ve uğradıkları ayrımcılıklar, özel alanlarına başka bireyleri dâhil etmek isteklerini azaltmakta, hatta yok etmektedir.

k. LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin yaş gruplarına göre hoşlarına giden mesleklerin farklılık gösterdiği görülmektedir. LGBTQ bireylerin çeşitli yaş gruplar arasında yaygın olarak hukuk mesleğinin en çok hoşa giden meslek olduğu, buna karşın heteroseksüel bireylerin yaş gruplarında çeşitli yaş gruplarında sağlık meslek gruplarının yaygın olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu durum LGBTQ bireylerin uğradıkları ayrımcılıklar ile ilişkili olarak adalet, heteroseksüel bireylerin ise beden sağlıkları ve yaşam kalitesi ilişkisi doğrultusunda sağlık alanlarından hoşlandıkları sonucuna varılabilir.

l. LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin işbirliği yapma konusundaki istek durumları arasında farklılık olduğu sonucuna varılmıştır. LGBTQ bireylerin, heteroseksüellere göre, işbirliği konusunda daha istekli oldukları dikkati çeken bir başka noktadır. İşbirliği yapmaları, çevrelerindeki bireylerin mutlulukları ile kendi mutluluklarını özdeşleştirmeleri, ailelerinin isteklerini reddetmeyişleri onların heteroseksüellerden farklı oldukları tutumlardır. Meslek yaşamı açısından işbirliği ve çevredeki bireylerle mutluluk paylaşımlarının önemi düşünülecek olursa, LGBTQ bireylerin meslek etkinliklerinde çevre ile uyumlu bir tutum ve davranış göstergesi içinde olacakları ortaya çıkmaktadır.

m. LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin, eğitimleri ile ilgili plan yaparken anne ve baba tavsiyelerini göz önünde bulundurma durumları arasında farklılık bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. LGBTQ bireylerin, eğitimle ilgili plan yaparken ailelerinin fikirlerine çok fazla değer vermedikleri ortaya çıkmaktadır. Bu durum, heteroseksüel bireylerden farklılık arz etmektedir. Ortaya çıkan farklılık, bireylerin eğitim süreçlerinde, okulda yaşadıkları pratiklerin etkisinden kaynaklanıyor olabileceği dikkat çekilmesi gereken konulardandır. Çünkü okul ortamından etkilenişi ile doğru orantılı biçimde, eğitim yaşamına nasıl devam edeceğine de karar verdikleri düşünülmektedir. LGBTQ bireylerin okul ortamında uğradıkları ayrımcılıkların, maruz kaldıkları baskı ve şiddetin meslek seçimi yolunda ilerlerken geçirdikleri aşamalara yansıdığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bireyselliklerine olan bağlılıkları, yalnız yaşama konusundaki tercihleri, meslek seçiminde de bireysel çalışmalarda bulunmalarına ve meslek seçme sürecindeki etkenlerin sebeplerini açıklamaktadır.

n. LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin televizyonda izlemeyi tercih ettikleri programlar açısından bir değerlendirme yapıldığında farklılık bulunduğu saptanmıştır. LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin yaşamsal deneyimlerinin gerek bireysel gerekse de toplumsal etkileri, izlemeyi tercih ettikleri televizyon programlarında da kendisini gösterdiği de saptanmıştır. LGBTQ bireyler en çok macera filmleri izlediklerini ifade etmektedirler. Belgesel, romantik filmler, komedi ya da bilim kurgu türünden filmleri tercih etmeyen LGBTQ bireylerin, bir amaca yönelik hedef doğrultusunda mücadele verilmekte olan filmleri tercih etmeleri, onların içinde yaşadıkları toplumda, kendi yaşamlarını da bir macera biçiminde algılamalarından kaynaklanıyor olabilir. Filmdeki kahramanlara ve olaylara karşı yakınlık duyabilir, hatta kendilerini filmde bulduğunu hissediyor olabilirler. Macera filmleri, hareketi, mücadeleyi ve başarı-başarısızlık öykülerini içeren film türü olması dolayısı ile LGBTQ bireylerin içinde bulunduğu mücadeleyi de tanımlamalarına katkı sağlayabilmektedir. Meslek seçim süreçlerinde de başarı ve başarısızlık, hareket ve mücadele konusunda aktif olabileceklerini ve yaşamlarını şekillendirip anlamlandırabileceklerini toplumsal yaşama da bu anlamda katkı sağlayabileceklerini söylemek yanlış olmayacaktır.

LGBTQ bireylerin güncel olaylarla heteroseksüel bireylere oranla daha az ilgilendikleri görülmektedir. Bu durumun, sosyal yaşamda karşılaştıkları güçlüklerden yorularak, kendilerini yok sayan bir toplum ve yaşamda neler olup bittiği ile ilgilenmeyi tercih etmediklerini ortaya çıkardığı düşünülmektedir. Saptamaların LGBTQ bireylerin toplumla ve toplumun ihtiyaçları ile bağlarının zayıflamasına, meslek seçim süreçlerinde de topluma fayda sağlama konusunda ilgisiz kaldıklarına sebep olduğu görülmektedir.

o. LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin öldükten sonra hatırlanmak istedikleri yönleri arasında farklılık mevcuttur. Heteroseksüel bireyler için hatırlanmak önem arz etmezken, LGBTQ bireylerin mücadeleci bir kişilik olarak hatırlanmak isteği mevcuttur. Bu durum LGBTQ bireylerin çoğunun yaşamları boyunca adalet, eşitlik ve kabul görme konusunda yaşadıkları deneyimlerin etkisi ile oluşmuş bir sonuç olarak düşünülmektedir.

p. LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireylerin evlerinde bozulan bir şeyi kimin tamir ettiği konusunda aralarında farklılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır. LGBTQ ve

heteroseksüel bireyler evlerinde bozulan bir şeyi kimin tamir ettiği ile ilgili yapılan Chi Square analizinde LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuca göre, teknik problemlerde veya kendilerinin yetersiz kaldığı durumlarda, destek almaktan çekinmedikleri ve heteroseksüeller ile aynı doğrultuda davranış sergiledikleri söylenebilir. LGBTQ bireylerin mesleki alanlarda da yardım almak konusunda heteroseksüellerden farklı olmayacaklarına, işbirliğine açık olduklarına işaret etmeleri konusu ile de paralellik göstermektedir. Gerekli ve zorunlu hallerde, her şeye rağmen LGBTQ bireylerin yardım almaktan kaçınmadıkları ve uzmanlıklara güven duydukları açığa çıkmaktadır.

q. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin arkadaşlarının cinsiyet dağılımlarında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. LGBTQ bireylerin arkadaşlarının cinsiyetleri erkekler, lezbiyen, gey, biseksüel, transeksüel şeklinde sınıflandırılırken, heteroseksüel bireylerin arkadaşları erkek ve kadınlardan oluşmaktadır.

Yapılan karşılaştırmalı analizlerde LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireyleri meslek seçimine yönlendiren sebeplerin farklılık gösterdiği araştırma sonuçlarında ortaya çıkmıştır. Araştırma, LGBTQ bireylerin meslek seçim süreçleri ile heteroseksüel bireylerin meslek seçim süreçleri arasında farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. LGBTQ bireylerin toplumsal yaşam sürecinde, belli evrelerde, kendini tanımaya ve kendi cinsel yönelimi ile veya cinsel yönelimini ortaya koymadan çevresine kendisini kabul ettirmesine göre yaşamının değiştiği araştırma bulguları sırasında çeşitli sonuçlarda kendisini gösterdiği gibi, hoşa giden meslekler konusundaki seçimlerde de kendisini göstermektedir.

LGBTQ bireyler ve heteoseksüel bireyler arasında meslek seçim süreçleri açısından da, sosyal yaşamın birçok alanında da farklılıklar olduğu anlaşılmaktadır.

Sosyolojik olarak farklılıkların analizinin yapılması ve ayrımcılıkların sebepleri ile sonuçlarının da sosyolojik olarak irdelenmesi bu araştımrnın sonuçları ve ileriye yönelik faydaları açısından önem arzedebilecektir. Farklılıkların eksiklik değil, zenginlik olarak kullanılabileceği bir yurt yaratmanın, Kıbrıs'ın kuzeyinde faydalı olacağı açıktır.

Sonuç olarak, LGBTQ bireylerin meslek seçimi konusunda, heteroseksüellere göre, fırsatlarda ve buna bağlı sonuçlarda eşitsizlikler yaşamakta olduğu açıktır. Cinsel yönelimlerini ve cinselliklerini keşfettikleri zamandan itibaren bir ayrımcılık yaşıyor oluşları, yaşadıkları ayrımcılıklar nedeniyle hem meslek seçimi konusunda, hem de çalışma yaşamları boyunca kendine güven (eleştirilme) ve başarılı olma kaygısı yaşamakta oldukları görülmüştür. Bu nedenle, cinsel yönelimi farklı bireylerin bulunduğu alanlara doğru tercih kullanmakta oldukları dikkati çekmektedir ki bu durum onların yaşamları boyunca sürdürecekleri mesleklerini seçerken, seçeneklerinin kısıtlanmasına neden olmaktadır. Hem tatmin, hem kazanç ve hem de verimliliklerinde kısıtlanmaya yol açan bu durumun, doğrudan ayrımcılıkla ilişkili olduğu düşünüldüğü takdirde, LGBTQ bireylerin dezavantajlarının hem onlara hem de topluma zararlı olduğunu söylemek hatalı bir tez olmayacaktır.

5.2. Öneriler

Kıbrıs'ın kuzeyinde cinsel yönelim veya cinsiyet kimliği konularında ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına yönelik tedbirlerin alınmaması, LGBTQ bireyleri, ayrımcılık başta olmak üzere bütün alanlara karşı korunmasız bırakmaktadır.

Kıbrıs'ın kuzeyinde ayrımcılığa ilişkin anayasal ve yasal çerçevede, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelinde ayrımcılıklar açık olarak yasaklanmamıştır. Cinsel yönelimlerinden dolayı yargılanarak cezalandırılan bireyler, aynı zamanda sosyal yaşamda da ayrımcılık mağdurudurlar. Ayrımcılığa uğrayan LGBTQ bireylerin adalete olan güvensizliklerinin temelinde de sosyal yasalardaki ayrımcılıklar bulunmaktadır. Adalete olan güvensizliklerinden dolayı, LGBTQ bireyler sosyal yaşamlarında karşılaştıkları ayrımcılık vakalarını, yasal otoritelere taşımamaktadır. Zaten, LGBTQ bireyler, yargı sürecinde, cinsel yönelimleri veya cinsiyet kimlikleri nedeniyle, tekrardan ayrımcılığa uğrayacakları endişesi de taşıdıklarından, şikâyetçi olmayı terih etmemektedirler.

Elde edilen araştırma sonuçlarına bağlı kalarak, aşağıdaki öneriler sunulmaktadır

a. Bireylerin cinsiyet kimlikleri, toplumsal cinsiyetleri ve cinsel yönelimlerini tanımlamak için toplumsal yaşamın her alanında, eğitim kurumlarında, medyada, anayasa ve

yasalarda düzenlemelere ihtiyaç vardır. Ayrımcılıkların ortadan kaldırılması için geçici özel önlemlerin belirlenmesi gerekmektedir. Bireyleri, cinsel yönelimlerinden dolayı ayrımcılık mağduru olmaktan korumak amacıyla gerekli çalışmaların başlatılması, bireysel ve toplumsal gelişimler açısından önemli açılımlar yaratabilecektir. Bu nedenle her türlü resmi veya resmi olmayan alanlarda gerekli çalışmalar başlatılmalıdır.

b. LGBTQ bireyler ile heteroseksüel bireyler arasında, eğitime ulaşma ve eğitimin sonuçlarından faydalanma konusunda eşitliğin sağlanması için, gerekli çalışmaların hayata geçirilmesi gerekmektedir.

c. Araştırmanın doğrudan bir konusu olmadığı halde, örgün eğitim sistemi içerisindeki heteroseksist yapı, bireylerin meslek seçimi konusundaki hedeflerinin indirgenmesine sebep olarak, bireylerin verimliliklerine olumsuz etki yarattığı gözlemlenmektedir. Bu nedenle Kıbrıs'ın kuzeyindeki eğitim sisteminin mevcut ataerkil heteroseksist yapının etkilerinden uzaklaştırılması için gerek eğitimciler gerekse de eğitim için kullanılan her türlü araç gerecin yeniden düzenlenmesi, toplumsal cinsiyete ve cinsel yönelime dayalı eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasında etkili olabilecektir.

d. Cinsiyete ve cinsel yönelime dayalı ayrımcılıklar nedeniyle, meslek seçim süreçlerindeki beklentiler ve içsel çatışmalar değişiklik içermektedir. Bu nedenle, örgün eğitim sistemi içerisindeki bireylerin niteliklerine göre, ihtiyaçları belirlemeye yönelik çalışmalar başlatılmalıdır. Bu çalışmalar sayesinde, özellikle meslek seçim süreçlerinde –ve hayatın birçok alanında- bireyler kendilerine uygun meslekleri seçerken, cinsiyetleri ve cinsel yönelimleri dolayısı ile fırsatlarda ve sonuçlardaki eşitsizliklerin mağduru olmayacakları düşünülmektedir.

e. Kıbrıs'ın kuzeyinde, bireyler cinsel yönelimlerine göre belli meslek gruplarında yoğunlaşmaktadırlar. Bu meslek grupları belirlenerek, başta LGBTQ bireylerin, devamında ise daha geniş çevrelerin ayrımcılık mağduru olmamaları için çalışılması, hem toplumsal üretim süreçlerinde, hem sosyo-ekonomik yapının güçlenmesinde, hem de çalışma yaşamındaki huzur açısından olumlu etkiler yaratabilecektir.

f. Heteroseksüel bireyler ile LGBTQ bireylerin, hem sosyalleşme süreçlerinde, hem de yaşamlarının çeşitli dönemlerinde ihtiyaçlara dayalı algı ve yargılar oluşturdukları görülmektedir. Yasal önlemler ile birlikte gerçekleştirilecek cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıkları izleme politikalarının, toplumdaki dezavantajlı cinsel yönelimlerin statüsünün değiştirilmesine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

g. Çalışma yaşamında ve sosyal güvenlik alanında, dezavantajlı kesimlere yönelik alınacak geçici özel önlemler sayesinde, meslek yaşamları içerisinde meydana gelen ayrımcı uygulamalar (mobbing vb.) ortadan kaldırılabilecektir.

h. Ailelere yönelik eğitimler gerçekleştirerek, hem cinsel yönelimi farklı çocukları olan ebeveynlerin bilinçlendirilmesi, hem de heteroseksüel çocukları olan bireylerin ayrımcılık yapmamaları için bilinç ve farkındalık geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılması önemlidir. Böylece çocukların ve gençlerin cinsel yönelimlerine bakılmaksızın sosyal yaşamın her alanına katılmalarındaki görünmez engellerin kaldırılması için imkân yaratılmış olacaktır.

i. Ailelere yönelik yapılacak ve cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıkların ortadan kaldırılmasına katkı sağlayacak eğitimler yanında eğitimcilerin, halkın güvenliğini koruyan polisin, halkın sağlığını koruyan hemşire ve doktorların da eğitici ve yönlendirici eğitimlerden geçirilmesi de cinsel yönelimlere dayalı ayrımcılıkların ortadan kaldırılmasında olumlu etkiler yaratacaktır.

j. Özellikle okullarda, akranlar arasında cinsel yönelime dayalı ayrımcı ve şiddet olaylarına yönelik rehberlik hizmetlerinin hayata geçirilerek, gerekli bilincin oluşturulması, yetişkinlik öncesinde tüm bireylerin eşitlikçi bir mentalite ile büyümelerine katkı sağlayacaktır.

k. Kıbrıs'ın kuzeyindeki LGBTQ bireylerin varlığı bu araştırma ile bir kez daha ispat edildiğinden, ilerleyen aşamalarda LGBTQ gruplar arasında (lezbiyen, gay, biseksüel, transseksüel) ayrı ayrı araştırmalar yapılarak, yaşanılan dezavantajların karşılaştırılması faydalı olacaktır. Buradan hareketle, eksik olan istatistiki veri ve analizlerin toplanmasının

sağlayacağı birikim sayesinde, uygulanan ayrımcılıklar daha ayrıntılı bir biçimde ortaya çıkabilecek, önlemler konusunda daha başarılı sonuçlara doğru adımlar atılmasına imkân sağlanabilecektir.

Meslek alanında, okullardan başlayan yönlendirme süreçlerinde, başta rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümleri, sonrasında da tüm okul görevlilerinin yapıcı bir süreci inşa ederek, toplumsal cinsiyet veya cinsel yönelim yerine daha bütünlüklü olarak insan ekseninde değerlendirme yapmaları önemli adımlar atılmasına katkı sağlayacaktır.

Bireysel ve toplumsal yaşamların şekillenmesinde cinsel yönelimlerin ayırıcı etkisini ortadan kaldırmaya yönelik çalışmalar sayesinde belli alanlarda, kabul görmek ve kendini ifade etmek anlamında LGBTQ bireylerin seçeneklerinin sınırlanmasına engel olacaktır.

Devletin idaresi, politika yapılması, eğitim alanı başta olmak üzere sağlık, turizm, ekonomi, maliye vs. gibi alanlarda cinsiyet ve cinsel yönelim ayrımcılıklarını yasaklayan ve uygulamada (devlet işleyişinin yürütülmesinde) ayrımcılıkları ortadan kaldıracak önlemelerin alınması gerekmektedir.

LGBTQ bireylerin farklı olmaktan korktuklarını ifade etmeleri, onların yaşantılarında cinsel yönelimlerinden kaynaklanan korkularının bulunduğunu doğrulamaktadır.

KKTC'nin uluslararası tanınmışlığı olmayan bir devlet olması sebebiyle, dünyada LGBTQ hakları konusunda iyileştirme amacıyla gerçekleştirilen çalışmalara ilgi ve bilinçli değerlendirmeler oldukça yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle Kıbrıs'ın kuzeyindeki olumsuz uygulamalar, dünya tarafından görülmemekte ve anlaşılmamaktadır. İnsan hakları, toplumsal cinsiyete, cinsel yönelim ve diğer tüm ayrımcılıklara neden olan uygulamaların artması ve ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmaların yetersizliği, bu alanda yapılabilecek çalışmalara daha ilgisiz kalınmasına da destek olmaktadır.

Meslek seçiminin, insan yaşamındaki amacının ve anlamının sadece ekonomik kazanç olmadığı açıktır. Bireylerin kendilerini ifade etme ve yaşamlarını sürdürdükleri kimlik algısının oluşumu ve sürdürülmesindeki en önemli etkenlerden birinin meslek olgusu olduğu

görülmektedir. Bu alandaki çalışmaların akademik olarak da, yaşamdaki uygulamalar açısından da ağırlıklı olarak incelenerek saptanması, değerlendirilmesi ve düzenlenmesinin bireysel yaşama olduğu kadar, toplumsal yaşama da olumlu etkileri ile yansıyabilecektir.

KAYNAKLAR

AB Eşit Muamele Direktifleri, 2000/78/EC, 84/635/EEC, 97/80/EC, 2000/43/EC.

Akyüz,Y., (1999). Türk Eğitim Tarihi, İstanbul: Alfa Aktüel Kitapevleri.

Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2005). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Sakarya: Sakarya Kitabevi.

ARLENE I. Lev L.C.S.W.-R, C.A.S.A.C.(2010). Family Process, Special Issue: Innovations in Couple and Family Therapy Theory and Practice Volume 49, Issue 3, pages 268–290, Eylül 2010.

Ataç, F. (1991). Psychological Development in Human Life, İstanbul: Beta Publishing Releasing Distribution Inc.

Athanasou, J.A. (2003). "Factors Influencing Job Choice". International Journal for Educational and Vocational Guidance, 3, 205-221.2003.

Atkinson, Rob ve Davoudi, Simin (2000). "The Concept of Social Exclusion in the EU", Journal of Common Market Studies, Cilt: 38, Sayı: 3.

Avrupa Birliği Eşit Muamele Direktifleri: 2004/113; 2006:54

Avrupa Konseyi (2000), 29 Haziran 2000 tarihli 2000/43 sayılı Konsey Direktifi.

Babacan, S.S.(2003). İnsan Seksüalitesinin Psikososyal Yönleri, Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt 11(1), Mart 2003.

Baird V. (2004). Cinsel Çeşitlilik: Yönelimler Politikalar Haklar ve İhlaller. İstanbul: Metis Yayınları.

Banks, J., A.(2001). Education Citizens in a Multicultural Society, (2nd ed.) New York: Teachers College Press.

BARON Robert A.(1998). Cognitive Mechanisms in Entreprenership: Why and When Entrepreneurs Think Differntly Then Order People, Journal of Business Vanturing, Vol. 13, USA 1998.

Bartlett, A., Smith, G. and King, M. (2009). The Response of Mental Health Professionals to Clients Seeking Help to Change or Redirect Sexual Orientation. *BMC Psychiatry 9 (11)* http://www.biomedcentral.com/1471-244X/9/11 internet adresinden 14 Nisan 2012'de elde edilmiştir.

Bayramkaya, E., Toros, E. ve Özge, C. (2005). Ergenlerde Sosyal Fobi ile Depresyon, Öz Kavram, Sigara Alışkanlığı Arasındaki İlişki. Klinik Psikofarmakoloji Bülteni, 15(4), 165-173.

Beck, A.T. (2008) Bilişsel Terapi ve Duygusal Bozukluklar, İstanbul, Litera Yayıncılık. (Çev.: Türkcan, A & Öztürk, V.)

Bergler, Edmund: Homosexuality: Disease or Way of Life? New York, NY, US: Hill & Wang. (1956). S. 302.

Bilgili M.(2007). Psikiyatrik Olgularda Toplumsal Yargı, Kriz Dergisi, 3(1-2), 175-178,2007

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, 10 Haziran 1984.

BOND Guidance Notes Series 3 http://www.bond.org.uk/advocacy/guidwhatandwhy.html (Görüntülenme tarihi: 08.03.2013)

Bowlby, J. (1973). Attachment and Loss: Separation, Anxiety and Anger. New York: Basic Books

Bowlby, J. (1979). The Making and Breaking of Affectional Bonds, London: Tavistock.

Bregman, G., Killen, M. (1999). Adolescents' and Young Adults' Reasoning About Career Choice and the Role of Parental Influence. Journal of Research on Adolescence, 9 (3):437.

Bridge, S. vd. (1998). Understanding Enterprise, Entrepreneurship And Small Business, London: Macmillan Business.

Brooks, J. G., & Brooks, M. G. (1993). In Search of Understanding: The case for constructivist classrooms. Alexandria, VA: Association of Supervision and Curriculum Development.

Brown, J. D. (1998). The self. New York: McGraw-Hill.

Brown, D. (2002). "The Role of Work and Cultural Values in Occupational Choice, Satisfaction, and Success: A Theoretical Statement". Journal of Counseling & Development, 80,48-56 2002.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Yayınları.

Carton, R.(2009). The Entrepreneur and Entrepreneurship: Operational Definitions of Their Role in Society, http://www.sbaer.uca.edu.tr/Docs/98icsb, Erişim : 21.10.2012

Cimilli, C.(2003). Culture and Depression: A View from Turkey. First Edition (Ed. Kemal Sayar) Culture and Mental Health: Conditions of Globalization Cultural Psychiatry. Istanbul, Metis.

Corey,G.(2008).Psikolojik Danışma, Psikoterapi Kuram ve Uygulamaları, İstanbul: Mentis Yayıncılık(Çev.:Dr. Tuncay Ergene).

Creamer, M. (1995). A Cognitive Processing Formulation of Posttrauma Reactions. In R. J. Kleber, C.R. Figley, ve B. P. R. Gersons (Eds). Beyond Trauma: Cultural and Societal Dynamics. NY: Plenum Press.

Cüceloğlu,D. (1991). İnsan ve Davranışı, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çakır, Ö. (2002). Sosyal Dışlanma, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C:4, S:3, 2002.

Çalışkan, N., Yeşil, R.(2005). Eğitim Sürecinde Öğretmenin Beden Dili, Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 6, Sayı: 1, 2005.

Davidson, Gerald C., Neale, John M. (1998). John Wiley & Sons, Abnormal Psychology, Inc. 1998 New York NY ISBN; 0-471-11122-8, Anormal Psikolojisi (Çeviri editörü: İhsan Dağ, Türk Psikologlar Derneği Yayınları no;20 Ankara ISBN; 975-6761-09-01)

Davis, J. A. (1985). The logic of causal order. Series: Quantitative applications in the social sciences (No. 55). Newbury Park, CA: SAGE.

Davies, D. (1996b) Towards a model of gay affirmative therapy. In D. Davies and C. Neal (eds), Pink Therapy: A Guide for Counsellors and Therapists Working with Lesbian, Gay and Bisexual Clients. Buckingham: Open University Press.

Davies, D. (1996c). Working with people coming out. In D. Davies and C. Neal (eds), Pink Therapy: A Guide for Counsellors and Therapists Working with Lesbian, Gay and Bisexual Clients. Buckingham: Open University Press.

Demir, İ. ve Derelioğlu,Y.: Journal of Education Faculty (1), 2010, 99-119.

Doğan, Selen ve Demiral, Özge(2007): Kurumların Başarısında Duygusal Zekânın Yeri ve Önemi, Yönetim ve Ekonomi, Cilt14, Sayı 1.

Doğan S., Doğan M., Beştepe E., Eker E. (2008): Eşcinsellik Tutum Ölçeği Geliştirilmesi, Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması: Bir Ön Çalışması, Anadolu Psikiyatri Dergisi, Cilt 1, Sayı 9.

Duriez, B.(2007). Soenens, B., Vansteenkiste, M.: In Search of The Antecedents of Adolescent Authoritarianism: The Relative Contribution of Parental Goal Promotion and Parenting Style Dimensions, European Journal of Personality, 21, 507-527.

Dobie, S.A., Carline, J.D.& Laskowski, M.B. (1997). "An Early Preceptorship and Medical Student's Beliefs, Values, and Career Choices". Advances in Health Sciences Education, 2, 35-47.

Doğan, S., Doğan, M., Beştepe, E., Eker, E.: Eşcinsellik Tutum Ölçeği Geliştirilmesi, Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması: Bir ön çalışma. Anadolu Psikiyatri Dergisi (2008). 9:84-90 86

Dürüst, Çiğdem (2008): Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 1983 Sonrası Siyasal Yaşamda Kıbrıs Türk Kadının Yeri, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Lefke Avrupa Üniversitesi.

Dürüst, Çiğdem (2009): Psikolojik Danışmanlık Kuramlarında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bakışa Açısı, 1. Uluslarası Multidisipliner Kadın Kongresi, Dokuz Eylül Üniversitesi(16-19 Ekim 2009)

Düzyürek S.: Kültür ve Cinsellik, 45. Ulusal Psikiyatri Kongresi, Cinsel İşlev Bozuklukları Sempozyumu(20-24 Ekim 2009)

Dworkin, R.J.,&Adams, G.,L.(1987): Retention of Hispanics in Public Sector Mental Health Services,Community Menthal Health Journal 23(2),140-151

Dworsky, A. (2013). The Economic Well-Being of Lesbian, Gay, and Bisexual Youth Transitioning Out of Foster Care, Mathematica Policy Research, January 2013

Eco, U. (1995). Anlatı Ormanlarında Altı Gezinti. (2.bs). (K.Atakay, Çev.). İstanbul: Can Yayınları.

Eldeman, Lee (1995). 'Queer Theory: Unstating Desire', GLQ: A Journal of Lesbian and Gay Studies 2, 4, pp. 343-6.

Elias, M.J., Zins, J.E., Weissberg, R.P., Frey, K.S.,Greenberg, M.T., Haynes, N.M., Kessler, R.,Schwab-Stone, M.E., & Shiver, T.P. (1997). Promotingsocial and emotional learning: Guidelines for educators. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development

Emmons, R. A., & Diener, E. (1985). Personality correlates of subjective well-being. Personality and Social Psychology Bulletin, 11, 89-97.

Erden, M., & Akman, Y. (1998). Gelişim, Öğrenme, Öğretme. Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Ergin, A. & Birol C.(2000): Eğitimde İletişim, Ankara: Anı Yayıncılık.

Estivill, Jordi, (2003), "Concepts and Strategies For Combating Social Exclusion: An Overview", ILO, Portugal.

Farmer, H., S., (1987) "A Multivariate Model for Explaining Gender Differences in Career and Achievement Motivation" Educational Researcher, 16 (2), 5-9.

Feldman, S.I.: Implications of Rejection Sensitivity for Intimate Relationships, Journal of Personality and Social Psychology, 1996, Vol. 70, No. 6, 1327-1343.

Francis, L. J. (1999). Happiness is a thing called stable extraversion: a further examination of the relationship between the Oxford Happiness Inventory and Eysenck's dimensional model of personality and gender. Personality and Individual Differences, 26, 5–11.

Freud, S. (1958).The Dynamics of Transference. In J. Strachey (Ed. And Trans.),The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud (Vol. 12, pp. 97–108). London: Hogarth Press. (Original work published 1912

Fromm E. (1941). Escape From Freedom. New York. Rinehart.

Galupo, M. Paz :Cross-category friendship patterns: Comparison of heterosexual and sexual minority adults, Journal of Social and Personal Relationships September/November 2009 vol. 26 no. 6-7 811-831).

Giddens, A.(2000), Sosyoloji, Ankara: Ayraç Yayınları.

Giddens, Anthony, (2008) Sosyoloji, Çev: Hüseyin Özel, Abdülkerim Sönmez v.d., Ankara, Kırmızı Yayınları.

Giroux, Henry A. (2002), Breaking in to the Movies: Film and the Culture of Politics, Blackwell, Malden.

Goodman, S. H., Sewell, D. R., & Jampol, R.C. (1984). On going to the counselor: contributions of life stress and social supports to the decision to seek psychological counseling. Journal of Counseling Psychology, 31, 306-313.

Grahn, J. (1990) Another Mother Tongue: Gay Words, Gay Worlds. Boston, MA: Beacon Press.

Greenberg, B. S., Eastin, M., Hofschire, L., Lachlan, K., & Brownell, K. D. (2003). Portrayals of overweight and obese individuals on commercial television. American Journal of Public Health, 93, 1342-1348.

Griffin, P. (1992) "From Hiding Out to Coming Out: Empowering Lesbian and Gay Educators", Harbeck, K. (der.) Coming Out of the Classroom Closet: Gay and Lesbian Students, Teachers, and Curricula içinde, New York: Haworth Press.

Harrison, K. (2000). Television viewing, fat stereotyping, body shape standards, and eating disorder symptomology in grade school children. Communication Research, 27, 617-640).

Harrison, K., & Hefner, V. (2006). Media exposure, current and future body ideals, and disordered eating among preadolescent girls: A longitudinal panel study. Journal of Youth and Adolescence, 35, 153-163.

Hazer, O (2012): Büyük Ebeveynlerinin Ergenler Tarafından Algılanan Özelliklerini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt 29, Sayı 1 (Haziran/June 2012.

Hazlett, Lisa A. ;Sweeney, William J.; Reins, Kevin J.: Using Young Adult Literature Featuring LGBTQ Adolescents With Intellectual and/or Physical Disabilities to Strengthen Classroom Inclusion, Theory Into Practice Volume 50, Issue 3, 2011)

Heidemann, R., Körpersprache vor der Klasse. Ein Praxisnahes Trainingsprogramm zum Lehrerverhalten. Heidelberg: Qelle und Meyer, 1983).

Henslin, James M.: Study Guide For Essentials Of Sociology, A Down-To-Earth Approach Publisher: Prentice Hall Pages: 288 Published: 2010-10-10 ISBN-10: 0205834868 ISBN-13: 9780205834860- erişim tarihi: 04.02.2012.

Herdt G. ve van der Meer T. (2003): Homophobia and anti-gay violence-Contemporary perspectives. Culture, Health and Sexuality, Vol 5, No. 2, 99-101)

Hısrıch, Robert D. and Michael P. PETERS, Entrepreneurship, Mc Graw - Hill Irwin, USA 2002)

Hocaoğlu, Ç.(2001) İleri Yaşlarda Görülen Psikotik Bozukluklar. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 2:106-115.

İzgiç, F., Akyüz, G., Doğan, O., Kuğu, N. (2000). Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Fobi Yaygınlığı. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 1 (4), 207-214.

James, W. (1890). The principles of psychology (1. cilt). New York: Holt.

Jersild, A.T.(1979). Child Psychology, (Translated by G. Günçe), 3. Publication, Ankara: U.A.

Karaoğlu,N., Karaoğlu, M. A.(2009). TAF Preventive Medicine Bulletin- Periodical of Gulhane Medical Faculty Dpt. of Public Health, 2009; 8(6): 465-472)

Kerlinger, F.N. & Lee, H.B.(2000): Foundations of Behaviorial Research, California State University, Northridge.

Keskin, G., Orgun, F. (2007). Bir grup üniversite öğrencisinde sosyal fobi yaşama durumlarının ve başa çıkma stratejilerinin değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, *8* (4), 262-270.

Kleber, R. J., Figley, C. R. ve Gersons, B. P. R (1995). Beyond Trauma: Cultural and Societal Dynamics. NY: Plenum Press.

Köhler, Bruno; Gender Mainstreaming (GM): Kadın ve Erkekler İçin Cinsiyetler Politikası Mı?); (2009) in: http://www.manndat.de/index.php?id=75; Erişim: 3.02.2011.

Köknel, Ö. (1997). Kaygıdan Mutluluğa Kişilik. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

In 1973, homosexuality was removed from the list of mental diseases by American Psychology Association. Wikipedia) http://en.wikipedia.org/wiki/Homosexuality_and_psychology)(11.02.2012)

Jenkins, J. C., "Nonprofit Organisations and Policy Advocacy" in Powell, W. W. (ed) The Nonprofit Sector: A Research Handbook, New Haven: Yale University Press, 1987

Kağıtçıbaşı,Ç. (1996b). Family and human development across cultures: A view from the other side. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.

Karaman, A.(1999). Profesyonel Yöneticilerde Güç Yönetimi, Yayın No:144, 1999, Türkmen Kitapevi, İstanbul, s. 30

King, V. , G.H. Elder and R.D. Conger (2000). "Wisdom of Ages." In Elder , G.H. and R.D. Conger (Eds.) , Children of the Land: Adversity and Success in Rural America. Chicago: University of Chicago Press. (pp. 127-150)

King, M. Semlyen, J. See Tai, S. Killaspy, H, Osborn, D. Popelyuk, D. Nazareth, I. (2008) A systematic review of mental disorder, suicide, and deliberate self harm in lesbian, gay and bisexual people. *BMC Psychiatry 8 (70)* available online: http://www.biomedcentral.com/1471-244X/8/70 adresinden 16 Nisan 2012'de alıntılanmıştır.

KKTC(Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti) Ceza Yasası.

KÖYLÜ, Mustafa (2011): Kur'an'da Ruh Sağlığı, Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2011, sayı: 31, ss. 5-37.

Krathwohl, D. R. (1993). Methods of Educational and Social Science Research: AnIntegrated Approach. New York: Longman.

Leahy,R.(2008):Bilişsel Terapi Yöntemleri,Boylam Psikiyatri Enstitüsü, Ankara: HYB Basım Yayın,.(Çev.: T. Hakan & Köroğlu E.)

Leech, N.L. ve Onwuegbuzie, A.J. (2007): A Typology Of Mixed Methods Research Designs. Qual Quant. 43, 265–275

Lingsom, Susan: Invisible Impairments: Dilemmas of Concealment and Disclosure, Scandinavian Journal of Disability Research Volume 10, Issue 1.

Lussier, G., Deater-Deckard, K., Dunn, J., & Davies, L. (2002). Support across two generations: Children's closeness to grandparents following parental divorce and remarriage. Journal of Family Psychology, 16(3), 363-376.

Lyubommirsky, S.(2001) Why are some people happier than others: The role of cognitive and motivational processes in well-being. American Psychologist, Vol.56. No.3, 239-249.

Lyubomirsky, S., Sheldon, K. M., & Schkade, D. (2005) Pursuing happiness: The architecture of sustainable change. Review of General Psychology, 9, 111-131

Marmor, Judd: Homosexuality: Mental illness or moral dilemma? International Journal of Psychiatry, Vol 10(1), Mar 1972, 114-117.

Mac Mahan, G. C.; Bell, M. P.; and Virick, M. (1998). Strategic Human Resource Management: Employee Involvement, Diversity, and International Issues. Human Resource Management Review (8): 3, 193-214.

Martins,N. & Harrison, K.: Racial and Gender Differences in the Relationship Between Children's Television Use and Self-Esteem : A Longitudinal Panel Study: Communication Research 2012 39:338 originally published online 16 March 2011/ The online version of this article can be found at: http://crx.sagepub.com/content/39/3/338

Marsella, A. J., Friedman, M., Gerrity, E., & Scurfield, R. (Eds.). (1996). Ethnocultural aspects of post-traumatic stress disorder: Issues, research, and clinical applications. Washington, DC: American Psychological Association

Mc Adams, D.P. (1997): A Conceptual History of Personality Psychology. In R.Hogan vd (eds.), Handbook of Personality Psychology (pp.3-39), San Diego, CA:Academic Press).

McConnell, A. R. (2011). Multiple self-aspects framework: Self-concept representation and its implications. Personality and Social Psychology Review, 15, 3-27)

Meredith, R. L.; Riester, Robert W.: Psychotherapy, responsibility, and homosexuality: Clinical examination of socially deviant behavior. Professional Psychology, Vol 11(2), Apr 1980, 174-193

Miller, P.H.: Gelişim Psikolojisi Kuramları, İmge Kitabevi, 2008.(Çev. Zeynep Gültekin)İstanbul.

Miles, B. M. ve Huberman A. M., (1994). Qualitative data analysis: An expanded source book. 2nd ed. California, USA: Sage Publications, s:27

Morgan, D. (1996). Family Connections: An Introduction to Family Studies Cambridge Polity.

Myers, D.G., ve Diener, E. (1995): Psychological Science,6,10-19(Yıllık baskılarda yeniden basılmıştır: Social Psychology 97/98; Digested in Frontier Issues in Economic Thought: Vol.3, Human Well-Being and Economic Goals,ed. Neva Goodwin).

Novak, M. (1982). Television Shapes the Soul. H. Newcomb (Ed.). Television: the Critical View. Oxford: Oxford University Press.

Okumuş, Ejder(2009): Bedene Müdahalenin Sosyolojisi, Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi, www.e-sarkiyat.com , ISSN: 1308-9633 Sayı: II, Kasım 2009 (Görüntülenme tarihi: 08.03.2013)

Oral, Günseli(2002): Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi, Cilt 19 (2),

Öngel, Üstün(2007): Erkekliğin, Kadınlığın, Geyliğin ve Lezbiyenliğin Sosyal Psikolojik ve Kültürel Kurulumu Üzerine, http://www.ustunongel.com/index.php?ll=detay&src=56. (Görüntülenme tarihi: 06/04/2013)

Öztürk Ş., Güvenç Ş. and Aydın S. (2005). Floristic lichen records from Isparta and Burdur provinces. Turk J Bot 29: 243-250

Phillips, David (1994) 'What's So Queer Here? Photography at the Gay and Lesbian Mardi Gras', Eyeline 26, pp. 16-19.

Pilling, M.D.: Invisible Identity in the Workplace: Intersectional Madness and Processes of Disclosure at Work, Journal of Disability Studies Quarterly, Vol 33, No 1 (2013)

Polat,S. (2012). Okul Müdürlerinin Çok Kültürlülüğe İlişkin Tutumları; H. Ü. Eğitim Fakültesi dergisi-42, 334-343

POSKEY, Mike (2006): "The Importance of Emotional Intelligence in the Workplace, Why It Matters More than Personality", http://callcentercafe.com/article_directory/Training_Articles/The_Importance_of_Emotional_Intelligence_in_the_Workplace_W.html, (Görüntülenme tarihi: 13.03.2013).

Rideout, V., Foehr, U. G., & Roberts, D. F. (2010). Generation M2: Media in the Lives of 8-18 year-olds.

Rojewski, J.W. & Kim, H. (2003). "Career Choice Patterns and Behavior of Work-Bound Youth During Early Adolescence". Journal of Career Development, 30 (2), 89-108.

Saban, A., 2002. Öğrenme ve Öğretme Süreci. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Stonewall (1996) Queer Bashing: A National Survey of Hate Crimes against Lesbians and Gay Men. London: Stonewall).

Sahlstein & Allen, 2002 Sahlstein, E., & Allen, M. (2002). Sex differences in self-esteem: A meta-analytic assessment. In M. Allen, R. Preiss, B. Gayle, & N. Burrell (Eds.), Interpersonal communication research: Advances through meta-analysis (pp. 59-72). Mahwah, NJ: Erlbaum.

Sakallı-Uğurlı N ve Uğurlu O. (2004). Eşcinsellik, eşcinsellere yönelik tutumlar: önyargı ve ayrımcılık. Lezbiyen ve geylerin sorunları ve toplumsal barış için çözüm arayışları. . Ankara: Kaos GL Kitapları, 51-63.

Sakallı-Uğurlu, N., Yalçın, S. Z., & Glick, P. (2007). Ambivalent sexism, belief in a just world, and empathy as predictors of Turkish students' attitudes toward rape victims. Sex Roles, 57(11/12), 889-895.

Sakallı, N. (2002). Application of the attribution-value model of prejudice to homosexuality. Journal of Social Psychology, 142(2), 264-271.

Schremeron J., John R.(1999). Power Management among the Professional managers, New York: John Wiley & Sons Inc.

Schermerhon, J. R., Hunt, J. G., And Osborn, R. N. (2000). Organizational Behavior 7th Ed. John Wiley & Sons Inc. New York.

Schroeder, D. A., Penner, L. A., Dovidio, J. F. & Piliavin, J. A. (1995). The Psychology of Help.

Schuker, Eleanor (1996). Toward Further Analytic Understanding of Lesbian Patients, Journal of the American Psychoanalytic Association, 44S:485-508, 1996

Scott J. Sociological Theory (1995). Contemporary Debates. Aldershot, Edward Elgar.

Senemoğlu, N. (2007). Gelişim Öğrenme Ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya, Ankara: Gönül Yayıncılık Yıldırım, A. & Şimşek, H. (1999). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Seyyar, Ali (2004). "Feminist Kadın Politikalarına Alternatif Olarak Fıtrî Cinsiyetler Politikalarının (Gender Mainstreaming) Doğuşu"; Sivil Toplum Dergisi, Sayı: 2(8); Ekim-Aralık 2004.

Signorielli, N. (1997). Reflections of girls in the media: A content analysis. Menlo Park, CA: Kaiser Family Foundation

Signorielli, McLoud, & Healy, 1994 Signorielli, N., McLeod, D., & Healy, E. (1994). Gender stereotypes in MTV commercials: The beat goes on. Journal of Broadcasting & Electronic Media, 38, 91-101.

Silman, F., Sınıf İçi İletişim, Cafoğlu, Z., Sınıf Yönetimi, Ankara: GrafikerYayıncılık, 2007, s. (43- 64)

Spitzer, B. L., Henderson, K.,A., & Zivian, M.,T. (1999). Gender differences in population versus media body sizes: A comparison over four decades. Sex Roles, 40, 545-565

Subaşı, N. ve Akın, A. Kadına yönelik şiddet, nedenleri, sonuçları. www.huksam.hacettepe.edu.tr/ şiddet.htm adresinden 06.02.2005 tarihinde ulaşılmıştır.

Stonewall (1993) Less Equal than Others: A Survey of Lesbians and Gay Men at Work. London: Stonewall)

Özdamar, Prof.Dr. Kazım, Odabaşı, Prof.Dr. Yavuz, Hoşcan, Prof.Dr. Yaşar, Bir, Prof.Dr. Ali Atıf, Kırcaali-İftar, Doç.Dr. Gönül, ÖZMEN, Doç.Dr. Ahmet, UZUNER, Doç.Dr. Yıldız (1999). Sosyal Bilimlerde Araştıma Yöntem ve Teknikleri, Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). İçerik analizi ve uygulama örnekleri. İstanbul: Epsilon Yayıncılık

Tokar, D.M., Fisher, A.R., Subich, L.M. (1998). "Personality and Vocational Behavior: A Selective Review of the Literature", 1993-1997. Journal of Vocational Behavior, 53,115-153.

Tudor, Andrew (2005), "Kültür, Kitle İletişimi ve Toplumsal Etken." Mutlu, Erol (Çev. ve der.) Kitle İletişim Kuramları, Ütopya, Ankara, s.395-427.

TUR/03/01/13-02/P13) Projesi, 2002

Türk Dil Kurumu Deyimler Sözlüğü http://www.tdk.gov.tr/ (Görüntülenme tarihi: 01.06.2013)

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi Cilt: III Sayı: 27, sayfa 111.

Türkiye Üreme Sağlığı Programı Gençlik Danışmanlık ve Sağlık Hizmet Merkezleri CSÜS Eğitimi Modülü - Katılımcı Rehberi, T.C.Sağlık Bakanlığı, Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Ankara, 2007

Uğurlu, N.(1999) Homoseksüelliğin psikolojik, sosyal ve hukuksal yönü. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.

Ursano, R.J., McCaughey, B.G., & Fullerton, C.S. (eds.). (1994). Individual and community responses to trauma and disaster. Cambridge: Cambridge University Press

Valeras, A. B.: "We don't have a box": Understanding hidden disability identity utilizing narrative research methodology, Disability Studies Quarterly, Vol 30, No 3/4)

Wallece RA, Wolf A.(1999)Contemporary Sociological Theory. New Jersey, Prentice-Hall.

Weinberg, G. (1972). Society and the Healthy Homosexual. New York: St Martin's Press.

WHO: Defining Sexual Health,2006

Wilson, W (1967) "Correlates of Avowed Happiness" Psychological Bulletin 67: 294-306.

Yeşilyaprak, B.(2007):Türkiye'de Psikolojik Danışma ve Rehberlik Alanının Gelişiminde Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği'nin Yeri ve Önemi; Gelişen Psikolojik Danışma ve Rehberlik: Meslekleşme Sürecindeki İlerlemeler, Cilt.1 (Ed. Özyürek R., Owen Fidan K., Dean,W.)

Yıldırım, A., Şimşek, H., (2000). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Gazete Haberleri ile ilgili kaynaklar:

Çakıcı, E.: Kıbrıs Gazetesi, 12.04.07 (Psikiyatri Uzmanı Ebru ÇAKICI'nın, 12 Nisan 2007 tarihli Kıbrıs Gazetesi'nde verdiği röportaj)

Demirdizen D. ve ark.: http://www.sosyalhaklar.net/2012/Bildiriler/Demirdizen-Cinar-Kesici.pdf (20.12.2012'de alıntılanmıştır).

http://haber.gazetevatan.com/AKPde_escinsel_tartismasi/292536/9/Haber (Haber Tarihi: 9.3.2010; Görüntülenme tarihi:23.01.2013)

7. EKLER

1.1. Cinsel Yönelime Bağlı Tutum Farklılıklarının Meslek Seçimine ve Toplumsal Gelişime Yansımasının Analizinde kullanılan Tablolar

Tablo 4.1 Örneklem grubunu oluşturan bireylerin yaşlara göre dağılımı

Tablo 4.2 LGBTQ bireylerin uyruklarına göre dağılımı

Tablo 4.3 Örneklem grubuna alınan bireylerin devamlı ikamet ettiği ülkeler

Tablo 4.4 Örneklem grubunu oluşturan bireylerin biyolojik cinsiyetine göre dağılımları

Tablo 4.5 Çalışmaya katılan bireylerin kendilerini tanımladıkları cinsiyet veya cinsel yönelim oranları

Tablo 4.6 Katılımcıların Eğitim Durumları

Tablo 4.7 Katılımcıların Meslek Dağılımı

Tablo 4.8 LGBTQ Bireylerin Mesleki Dağılımları

Tablo 4.9 Katılımcı bireylerin kiminle yaşadıklarına yönelik % dağılımları

Tablo 4.10 Heteroseksüel bireylerin kiminle yaşamayı tercih ettiklerini ortaya koyan tablo

Tablo 4.11 LGBTQ bireylerin kiminle yaşamayı tercih ettiklerini ortaya koyan tablo

Tablo 4.12 LGBTQ Bireyleri Meslek Seçimine Yönlendiren Sebepler Heteroseksüel Bireyleri Yönlendirenler Arasındaki Farklar

Tablo 4.13 LGBTQ bireyleri meslek seçimine yönlendiren sebepler heteroseksüel bireyleri yönlendirenlere göre anlamsız farklılık gösteren ifadeler

Tablo 4.14 LGBTQ Bireylerin Eğitim Durumları ile Heteroseksüel Bireylerin Eğitim Durumları Arasındaki Farklılıkların Chi-Square Sonuçları

Tablo 4.15 LGBTQ bireylerin seçtiği meslek ile hoşuna giden meslek durumları arasındaki ilişki – Chi square (x^2) testi

Tablo. 4.17 LGBTQ ve Heteroseksüel bireylerin mesleki kararları ile ilgili içsel çatışma yaşama durumları arasındaki ilişki – Chi square (x^2) testi

Tablo. 4.18 Heteroseksüel bireylerin kendilerini en başarılı hissettikleri iş

Tablo. 4.19 LGBTQ bireylerin kendilerini en başarılı hissettikleri iş

Tablo. 4.20 LGBTQ ve Heteroseksüel bireylerin en çok hoşlarına giden meslekler arasındaki farklılıklar

Tablo. 4.21 LGBTQ ve Heteroseksüel bireylerin Meslek Yılları Arasındaki Farklılıklar

Tablo. 4.22 Araştırmaya Katılan Bireylerin Mesleki Anlamda Birden Fazla Alana İlgi Duyması Durumunda Kararlarını Etkileyen En Önemli 3 Nokta

Tablo 4.23 Araştırmaya Katılan Heteroseksüel ve LGBTQ Bireylerin Mesleki Anlamda Birden Fazla Alana İlgi Duyması Durumunda Kararlarını Etkileyen En Önemli 3 Nokta

Tablo 4.24 LGBTQ Bireylerin Hayatta En Kolay Başardığı İşlerin Yüzde Dağılımları

Tablo:4.25 Heteroseksüel Bireylerin Hayatta En Kolay Başardığı İşlerin Yüzde Dağılımları

Tablo:4.26 LGBTQ Bireylerin Kendini En Başarılı Hissettiği İşler

Tablo 4.27 LGBTQ Bireylerin Yaş ve Hoşa Giden Meslek Tercihleri Arasındaki Fark

Tablo 4.28 LGBTQ Bireylerin Yaşlarına Göre Hoşa Giden Meslekleri Seçme Puanlarının ANOVA Sonuçları

Tablo 4.29 Heteroseksüel Bireylerin Yaş ve Hoşa Giden Meslek Tercihleri Arasındaki Fark

Tablo 4.30 Heteroseksüel Bireylerin Yaşlarına Göre Hoşa Giden Meslekleri Seçme Puanlarının ANOVA Sonuçları

Tablo.4.31 LGBTQ ve Heteroseksüel Bireylerin İşbirliği İçerisinde Yaşama Tercihleri İle Yalnız Yaşamayı Tercih Etme Durumları Arasındaki İlişki – Chi Square (X^2) Testi

Tablo 4.32 LGBTQ Bireyler ile Heteroseksüel Bireylerin İşbirliği Yapma Konusunda İstekli Olma Durumları Arasındaki Farklılıkların Chi-Square Sonuçları

Tablo 4.33 LGBTQ ve heteroseksüel bireylerin eğitimle ilgili plan yaparken anne-baba tavsiyelerini göz önünde bulundurma durumları arasındaki ilişki – Chi square (x^2) testi

Tablo 4.34 LGBTQ ve Heteroseksüel bireylerin televizyonda en çok izlemeyi tercih ettiği programlar

Tablo 4.35 LGBTQ bireylerin izlediği film türleri

Tablo 4.36 Heteroseksüel bireylerin izlediği film türleri

Tablo 4.37 LGBTQ bireylerin öldükten sonra hatırlanmak istedikleri yönleri

Tablo 4.38 Heteroseksüel bireylerin öldükten sonra hatırlanmak istedikleri yönleri

Tablo 4.39 LGBTQ bireylerin kendilerini cinsiyet olarak tanılamalarına göre dağılım

Tablo 4.40 LGBTQ ve Heteroseksüel bireylerin cinsiyetlerini tanımlamaları arasındaki farklılıklar

Tablo 4.41 LGBTQ ve Heteroseksüel bireylerin arkadaşlarının cinsiyet dağılımları arasındaki ilişki – Chi square (x^2) testi

Tablo 4.42 LGBTQ ve Heteroseksüel Bireylerin Evlerinde Bozulan Bir Şeyi Kimin Tamir Etmesi ile İlgili Farklılıklar

Tablo 4.43 Heteroseksüel Bireylere Göre LGBTQ Bireylerin Yaşamayı Tercih Ettikleri Kişiler

7.2. Cinsel Yönelime Bağlı Tutum Farklılıklarının Meslek Seçimine ve Toplumsal Gelişime Yansımasının Analizi Çalışmasında Kullanılan Anket

Sayın Katılımcı;

Elinizdeki soru kâğıdı Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında gerçekleştirilen bir doktora tez çalışması için uygulanması planlanan bir ankettir.

Katılımcı olarak sizin şahsi bilgileriniz hiçbir şekilde kullanılmayacak ve araştırma raporunda yer tutmayacaktır. Bu nedenle kimlik bilgileriniz sorgulanmamıştır.

Ulaşılacak sonuçların topluma ve ilgili alanlara katkı sağlayıcı sonuçlar sağlayabilmesi için içten ve doğru yanıtlarınız için size şimdiden teşekkür ederiz.

Araştırmacıya ulaşmak için: 05338616699 numaralı telefonu arayabilirsiniz.

Çalışmalarınızda başarılar diler saygılar sunarız.

Araştırmacı: Çiğdem Dürüst

***

LGBTT BİREYLERİN MESLEK SEÇİMİNE YÖNELİK TUTUMLARI

1. Yaşınız:

a) ...-15 b)15-25 c) 25 - 35 d)35 – 45 e) 45-...

2. Hangi ülke vatandaşısınız?

a) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti(KKTC) b)Türkiye Cumhuriyeti (TC)
c) Kıbrıs Cumhuriyeti(KC) d)TC-KKTC
e) KKTC-TC-KC
f) Diğer (Belirtiniz) .....

3. Devamlı ikamet ettiğiniz ülke hangisidir?

a) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti b) Kıbrıs Cumhuriyeti
c) Türkiye Cumhuriyeti
d) Diğer (Belirtiniz).....

4. Kimlik belgesinde yazılı olan cinsiyetiniz hangisidir?

a) Kadın b) Erkek

5. Eğer yalnız yaşamıyorsanız kiminle yaşıyorsunuz?

a) Annem ve/veya babam b) Annem, babam ve/veya kardeşlerim
c) Eşim d) Eşim ve çocuklarım
e)Arkadaşlarım f) Yalnız
g) Diğer (Belirtiniz).....

6. Kendinizi tanımladığınız cinsiyet veya cinsel yönelim hangisidir?
a) Kadın b) Erkek c) Lezbiyen d) Gey
e) Biseksüel f) Transseksüel g) Travesti
h) Diğer (Belirtiniz) .....

7. Eğitim durumunuzu en doğru hangisi tanımlar?
a) Hiç okula gitmedi b) İlkokula devam etti (mezun değil)
c) İlkokul mezunu d) Ortaokula devam etti (mezun değil)
e) Ortaokul mezunu f) Liseye devam etti (mezun değil)
g) Lise mezunu h) Üniversiteye devam etti (mezun değil)
i) Üniversite mezunu Yüksek lisans devam
j) Yüksek lisans ve üzeri

8. Mesleğiniz nedir?
a) Öğretmen b) Ofis personeli
c) Sanatçı d) Gazeteci
e) Avukat f) İşletmeci
g) Diğer(Belirtiniz).....

9. ve 29. Sorular arasındaki ifadeleri okuduktan sonra karşılarında yer alan "her zaman", "oldukça sık", "orta sıklıkta", "çok seyrek" veya "hiçbir zaman" seçeneklerinden yalnızca bir tanesin işaretleyiniz.

	Her zaman	**Oldukça sık**	**Orta sıklıkta**	**Çok seyrek**	**Hiçbir zaman**
9. Birçok yönden başkalarından farklı olmaktan hoşlanırım					
10. İlişkide bulunduğum otoritelere saygı duyarım.					
11. Başkaları ne düşünürse düşünsün kendi bildiğimi okurum.					
12. Bağımsız bir kişi olarak davranmanın benim için çok önemli olduğunu hissederim.					
13. Eğitimimle ilgili plan yaparken anne-babamın tavsiyelerini göz önünde bulundurmam gerekir.					

14. Kariyerimle ilgili plan yaparken anne-babamın tavsiyelerini göz önünde bulundurmam gerekir					
15. Kaderimin çevremdekilerin kaderiyle örülü olduğunu düşünüyorum.					
16. Yeni tanıştığım kişilerle muhatap olduğumda açık (dobra dobra) olmayı tercih ederim.					
17. Başkalarıyla işbirliği yaptığım zaman kendimi iyi hissederim					
18. Herkesin arasından seçilerek ödüllendirilmek konusunda kendimi rahat hissederim.					
19. Herkesin arasından seçilerek övülmek konusunda kendimi rahat hissederim.					
20. Kiminle olursam olayım, aynı şekilde davranırım.					
21. Benim mutluluğum çevremdekilerin mutluluğuna bağlıdır.					
22. Evde ve işte aynı şekilde davranırım.					
23.Kendim farklı şeyler yapmak istesem bile, genelde diğerlerinin yapmak istediklerine uyarım.					
24. Ailemi memnun edecek şeyleri nefret etsem de yaparım.					
25. Başka insanlardan fiziksel farklı olduğumu düşünürüm.					
26. Başka insanlardan duygusal farklı olduğumu düşünürüm.					
27. Farklı olduğum için şiddet görme ihtimalim var.					
28. Farklı olmak beni korkutur.					

29. Bir konferansta dinlemeyi en çok tercih ettiğiniz konu aşağıdakilerden hangisidir?
a) Matematik Bilimler b) Fen Bilimleri c) Sosyal Bilimler
d) Türkçe e) Sanat f) Spor
e) Diğer (Belirtiniz).....

30. Televizyon izliyorsanız, hangi tür program ve / veya programlar en çok dikkatinizi çeker? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)
a)Haber b) Magazin c)Söyleşi d)Eğlence
e) Dizi film f) Sinema g) Çocuk h) Spor
i)Belgesel j) Hepsi k) Hiçbiri
l)Diğer (Belirtiniz).....

31. Radyo dinliyorsanız hangi tür programlar dikkatinizi çeker? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)
a) Haber b) Magazin c) Söyleşi d) Eğlence
e) Radyo tiyatrosu f) Çocuk g) Hepsi h) Hiçbiri
i) Diğer (Belirtiniz).....

32. Boş zamanınız olursa, en çok hangi şekilde değerlendirmeyi tercih edersiniz?
a) TV izlerim b) Radyo dinlerim c) Kitap Okurum
d)Gazete, dergi, magazin okurum e) Yürürüm f)Spor yaparım
g) Arabayla gezerim
h) Diğer (Belirtiniz).....

33. Bir insanla paylaşımlarda bulunabilmek için aradığınız 3 özelliği sıralar mısınız?
a) .....
b) .....
c) .....

34. Yakın dostlarınızla konuşmayı en çok sevdiğiniz 5 konuyu sıralar mısınız?
a) .....
b) .....
c) .....
d) .....
e) .....

35. Arkadaşlarınızın cinsiyet dağılımlarını hangi seçenek en iyi tanımlar?
a) Yalnızca kadınlar b) Yalnızca erkekler c) Yalnızca LGBT
d) Erkekler ve kadınlar e) Erkekler ve Lezbiyen, gey, biseksüel, transseksüeller
f) Kadınlar ve Lezbiyen, gey, biseksüel, transseksüeller
g) Her cinsiyetten ve cinsel yönelimden arkadaşım var—geniş çevre

36. En çok hoşunuza giden meslek dalı hangi alandadır?
a) Sağlık b) Hukuk c) Sanat d) Hizmet
e) Diğer (Belirtiniz).....

37. En çok hoşunuza giden 3 meslek dalı nelerdir?
a) .....
b) .....
c) .....

38. Bu meslek dalının/dallarının hoşunuza gittiğini ilk ne zaman fark ettiniz?
a) Çocukluğumda b) Ergenlik dönemimde (12-19 yaşlarım arasında)
c) 20'li yaşlarımda d) 30 ve daha büyük yaşlarımda

39. Bu meslek dallarının hoşunuza gitmesinin 3 temel nedenini yazınız.
a) .....
b) .....
c) .....

40. Eğer kullanabileceğiniz yüklü bir miktar paranız olsa girişim yapacağınız 3 sektörün adını yazınız.
a) .....
b) .....
c) .....

41. Yaşantınızda çok takdir ettiğiniz birisi var mı?
a)Evet b)Hayır

42. (Eğer evet ise)
a) Kim?.....
b)Neden? .....

43. Hayatta en kolay başardığınızı düşündüğünüz iş nedir?
.....
.....

44. Kendinizi en başarılı hissettiğiniz iş nedir?
.....
.....

45. Film izliyorsanız hangi tür filmlerden hoşlanıyorsunuz?
.....
.....

46. Öldükten sonra hangi yönünüzle hatırlanmak isterdiniz?
.....
.....

47. Öldükten sonra hangi başarınızla anılmak isterdiniz?

.....

.....

48. Şu ana kadar hiç deneyiminiz olmayan hangi alanda başarılı olmak isterdiniz?

.....

.....

49. Hayal kurar mısınız?

a) (Eğer "Evet" ise) Hayalleriniz arasında en çok hayal ettiğiniz 3 şeyi anlatınız.

i.....

ii. .....

ii.....

b) (Eğer "Hayır" ise) Neden?

.....

50. Kendinizi en başarılı bulduğunuz yaşam alanları aşağıdakilerden hangisidir? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)

a)Aile ilişkilerim
b)Arkadaş ilişkilerim
c)Ekonomik faaliyetlerim/meslek yaşamım
d) Sırlarımı paylaştığım dostlarım
d)Sosyal yaşam faaliyetlerim
e) Eğitim yaşamım
f)Hepsi
g)Hiçbiri

51. Mesleki kararlarınızla ilgili içsel çatışmalarınız oldu mu? Açıklar mısınız?

.....

.....

.....

.....

52. (Eğer "Evet" ise) Çatışmalarınızın temel nedenleri neydi? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

a) Başarı kaygısı
b) Eğitim kaygısı
c)Yetersizlik kaygısı
d) Başkaları tarafından eleştirilme kaygısı
e) Kararsızlık
f)Diğer (Belirtiniz) .....

53. Kaç yıldır bu işi yapıyorsun

a) 1 yıldan daha az
b) 1 yıl
c) 1 – 3 yıl
d) 3 - 5 yıl
e) 5 yıldan fazla

54. Meslek tercihi sırasında bireyin kendini psikolojik açıdan tanıması size göre ne kadar gereklidir?

a)Çok gerekli
b)Gerekli
c) Hiç gerekli değil

55. Meslek tercihi sırasında bireyin kendini fizyolojik açıdan tanıması size göre ne kadar gereklidir?

a)Çok gerekli b)Gerekli c) Hiç gerekli değil

56. Mesleki anlamda birden fazla alana ilgi duyuyor olsaydınız, kararınızı etkileyecek en önemli 3 şey ne olurdu?

a) .....

b) .....

c) .....

57. Evde bozulan bir şeyi kim tamir eder?

.....

58. Bisiklet kullanıyorsanız bunun sizin için anlamı nedir?

.....

59. Koşmanın senin için anlamı nedir?

.....

60. Araba kullanıyorsanız bunun sizin için anlamı nedir?

.....

61. Televizyonda izlemek istediğiniz kanallara ulaşamayacağınız teknik bir hata oluşsaydı ne yapardınız?

a) Tamir ederdim b)Tamir etmeye çalışırdım

c) Tamir etmeye çalışır, olmazsa tamirci çağırırdım d) Tamirci çağırırdım

e) İşten anlayan tanıdık birini çağırırdım

f)Diğer.....